ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 1 Janvier 1952 Երեքշաբթի 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6650-Նոր շրջան թիւ 2061

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԱՐԱԾՈՒՔ ՏԱՐԻՆ

Տարի մը եւս թաւալեցաւ, ծանր մղձաւանջի մը տակ ճզլելով մարդկութիւնը :

Տարբերութիւնը մեծ չէ 1950ի եւ 1951ի միջեւ :

Երկուքն ալ մասնաւոր տեղ մը պիտի գրաւեն ժամանակակից պատմութեան մէջ, իրենց սպառնալից անառդուածիւններով եւ մանաւանդ յարաճուն սպառազինութեամբ, որ իր լման պիտի հասնի 1952ի ընթացքին :

Վերջին աշխարհամարտէն ի վեր, երբեք այնքան չէզոքուած չէր փոխադարձ անվստահութիւնը՝ երկուստեք յաղթականներուն միջեւ : Ոչ ալ այսքան թունաւորուած էին ժողովուրդներու միտքն ու սիրտը :

Անցնող տարուան ընթացքին ալ, կարմիր ճակատը չարունակեց խաղաղութեան աղաւնիներ թռցնել դղրդադին կանչերով, առանց խոստովանելու իր ահաբեկու պինաքշուը : Իսկ արեւմտեան ճակատը կրկնապատկեց իր վերազինումը, իբրեւ միակ երաշխիքը խաղաղութեան :

Միջնադէպ, կը բանէր դիւանագիտական մեքենան, միշտ ճռնչելով : Անել առնելի վրայ բարդելով :

Երկու ճակատներն ալ ունին կարգ մը հիմնական տեսակէտներ, որոնք իրապէս անհաշտ են :

Ոչ միայն երկու աշխարհներ եւ երկու աշխարհակալութիւններ են որ կ'ընդհարին, այլ եւ երկու աշխարհահայեացքներ :

Մինչ արեւմուտքի մէջ գործեր կը կատարեն հրապարակաւ, ազատ քննութեամբ եւ դիտակցութեամբ, անդին ահեղ թաթ մըն է որ կը տնօրինէ հարիւրաւոր միլիոն ժողովուրդներու ճակատագիրը : Առանց երկրի, աշխարհամասի, ազգի եւ ցեղի խտրութեան :

Դարերը տակաւին չեն արձանագրած բռնակալութիւն մը, որ այնքան պիրկ չղթաներ անցուցած ըլլար այլազան ժողովուրդներու վզին :

Ոչ մէկ ընկերային - քաղաքական դաստիանք այսքան անբռնացուցած էր անհամար բազմութիւններ, ստրկացումը եւ տաժանակիր աշխատանքը չհոթելով ընկերվարութեան եւ ժողովրդավարութեան հետ :

Եւ ինչո՞ւ զարմանալ որ շատ մը երկիրներու մէջ մարդիկ քնազդաբար դէպի աջ կը հակին, դողալով իրենց ազատութեան, ապահովութեան եւ գոյութեան վրայ :

Տարիներէ ի վեր դէպի աջ ոստումներ կը կատարէ նոյն ինքն Ա· Միութիւնը, զղջանի դիւա-նագիտութեամբ եւ ուրիշ հնօրեայ դաւերով :

Ի՞նչ կը նշանակեն սա չարաբաստիկ «վեթօ»-ները, Ազգ·ժողովի ծոցին մէջ : Կամ խաղաղութեան զատն անդամ Հինգ Մեծերու դաշինքով մը ապահովելու ծրագիրները :

Անցնող տարին չարաշուք համբաւ մը կը ձգէ մասնաւորապէս անոր համար որ, Զորս Մեծերը ոչ միայն չկրցան լուծել չարք մը հիմնական խնդիրներ, այլ եւ ահագին ժամանակ վատնեցին, պարզ տեսակցութեանց համար :

Ամէն խօսակցութեան առեն, ձեւականութիւնը աւելի լայն տեղ կը բռնէր քան օրակարգի հարցին քննութիւնը :

Մոսկուան յաճախ նոր ռազմախաղ մը եւս կը փորձէ, անստոգութիւնը թանձրացնելու համար,— ջուրերը պղտորել իր արբանեակներուն միջոցաւ, որոնք չափազանց չփացան 1951ի ընթացքին :

Տարին նշանաւոր հանդիսացաւ նաեւ Միջին Արեւելքի պոռթկումով :

Իրանի եւ Եգիպտոսի վճռական դիրքը՝ Մեծն Բրիտանիոյ հանդէպ, պատահական երեւոյթ մը չէ, այլ ազդանշան մը, որուն հետեւանքները դժուար է նախատեսել :

Ո՞ր քաղաքական դուալութիւնը ճիշդ ելաւ, սկսելով Քորէայէն, ուր զինադադար կը խաղան ամիսներէ ի վեր, միեւնոյն առեն անհնայ հոսեցնելով զինուորներու արիւնը ...

Եթէ անցնող տարին չարաշուք էր, իրեւ հեռանկար, նորը կընայ վճռական դառնալ, շատ մը տեսակէտներով :

Մաղթենք որ յարաճուն վերազինումը սահմանուած ըլլայ յարգանք պարտադրելու փոխադարձաբար, եւ ոչ թէ փոթորիկ ցանելու :

Շ·

1952

« ՅԱՌԱՋ » շնորհաւորելով Նոր Տարին, լաւագոյն օրեր կը մաղթէ իր բոլոր ընթերցողներուն, ընկերներուն եւ բարեկամներուն :

Այս առթիւ մեր ջերմագին շնորհակալութիւնը մեր աշխատակիցներուն եւ թղթակիցներուն :

ՕՐ ՄԸ ՕՐՆ

ԴԱՍ ՄԸ ՃԱՓՈՆԷՆ

Ճափոնցի գրավաճառ մը հետեւեալ չրջաբերականը ուղղած է իր յաճախորդներուն .—

1.— Ես ամէնէն աժան գիներով կը ծախեմ :

2.— Իմ գիրքերս աւելի վայելուչ են քան երգչուհի մը :

3.— Իմ գիրքերուս տպագրութիւնը աւելի փայլուն է քան բիւրեղը :

4.— Գիրքերուս թուղթը նոյնիսկ դիմացկուն է որքան փիղին մորթը :

5.— Յաճախորդներս նոյնիսկ հաճելի ընդունելութիւն մը կը գտնեն որքան շոգեվառի մէջ :

6.— Ծրարները ուշադրութեամբ կը փաթթուին եւ առաքումը աւելի սրընթաց է քան օդանաւը :

7.— Իմ գիրքերս կարդալով այլեւս որեւէ յոգնութիւն չեն զգար ընթերցողներս :

Կ'յիմանամ թէ հայ գրավաճառ մը խորապէս ներշնչուելով այս յայտարարութենէն, Նոր Տարուան առթիւ չրջաբերական մը խմբագրած է, հետեւեալ բովանդակութեամբ .—

1.— Իմ գիրքերս այնքան աժան են որ, կրնամ ի հարկին քիլոկրամով ծախել :

2.— Իմ գիրքերուս տպագրութիւնը այնքան գեղեցիկ է որ, կրնաք իրրեւ զարդ ալ գործածել, կարղացած ըլլաք թէ ոչ :

3.— Թուղթը կրնայ դիմանալ նոյնիսկ շաբ պատուհաններ կամ ճեղքեր գոցելու :

4.— Անհրաժեշտ չէ որ մասնաւոր գրադարաններ գնէք, հայերէն գիրքերը տեղաւորելու համար : Կրնաք խոհանոցին, մառանին կամ բաղնիքին անկիւնը նետել :

5.— Եթէ երկու հազար ֆրանքի գիրք ծախու առնէք եւ պահէք առանց էջերը կտրելու, կրնաք երկու անդամ աւելի սուղ ծախել, երկու տարի վերջը :

6.— Եթէ առ նուազն տասը ծանօթներու փոխ տաք ձեր գնած գիրքերը, «բարեկամաբար» կարդալու համար, պատրաստ ենք ձեր անունը ոսկեմատեանի մը մէջ արձանագրելու իրրեւ ազգային բարերար :

7.— Մեր գիրքերը ծանօթացնելու համար, պատրաստ ենք փերմօ մը հրամցնելու, Ֆրանսայի մէջ· իսկ չաքարով սուրճ եւ Պարկիլէ, եթէ Միջին Արեւելքի երկիրները կը դտնուիք :

Չար բերաններ կ'ըսեն թէ գրավաճառը դաղտնի պահած է չրջաբերականին մնացեալ կէտերը :

Վ.Ա.Հէ

Մեր նոր պարօնը

Շուտով կը ծանուցանենք մեր նոր թերթօնը : Մինչ այդ՝ էջի մը կարճ պատմուածքներ :

ՏԱՐԵԳԼՈՒԽԻ ԱՒԹԻՒ, մեր Ֆրանսայի սրտցաւ բարեկամուհին, Տիկին Օտէթ Միքայէլեան «Ցառաջ»ի միջոցաւ իր եղբայրական ողջոյնը կ'ուղղէ բոլոր Դաշնակցական ընկերներուն, ջերմապէս մաղթելով խաղաղութիւն եւ բարօրութիւն :

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ՅՈՑՑ ՄԸ տեղի ունեցաւ Պիւհանքուռի մէջ, Ռընոյի գործարանին առջեւ, զօրոտը կոչի կուսակիցներուն եւ համակիրներու միջեւ : Երկու հոսանքներու լրագրավաճառները իրենց թերթերը կը ծախէին, երբ փոխադարձ լուտանքները կռիւամարտի վերածուեցան : Ռընոյի բանուորները կ'ազդարարէին .— «Անկլո՛ Ֆրանսէզ — կանուիթինը» : Ոստիկանները մեծ դժուարութեամբ կրցան վերահաստատել բարեկարգութիւնը : Վիրաւորուեցան 51 ոստիկաններ, հինգը ծանրապէս, եւ տասը գուցեարարներ : Միայն մէկ հոգի ձերբակալուեցաւ :

ԹՈՒՐՔԻԱ. համաձայնութիւն մը կնքեց Մարշըլի յանձնախումբին հետ, որով 163 միլիոն ոսկի պիտի ստանայ :

Ցրուսաղէմի ներքին հոգերը

Ազգ· ժողովը կիրակի օր սկսաւ կառավարութեան այն օրինագիծը որ կ'առաջարկէ 10 առ հարիւր աւելցնել բոլոր տուրքերը, գոցելու համար 1952ի եզմտացոյցին բացը : (Ամբողջ նախահաշիւը կը ներկայացնէ 3500 միլիառ ֆր·ի գումար մը) : Ժողովին մեծամասնութիւնը հակառակ է այս յաւելումներուն, բայց կառավարութիւնը վճռած է վստահութեան խնդիրը յարուցանել :

Նոյն նիստին մէջ, Ազգ· ժողովը միաձայնութեամբ վաւերացուց Հնդկաչինի համար պահանջուած վարկերը : Դէմ քուէարկեցին միայն հաստնավարները : Քուէարկուեցաւ նաեւ առժամեայ վարկը՝ 1952 Յունուար եւ Փետրուար ամիսներուն համար (1300 միլիառ ֆրանք ի հաշիւ բանակին, 3300 միլիառ Հնդկաչինի) :

Ամբողջ զինուորական նախահաշիւը 950.000 միլիոն ֆրանք է զոր ուշ — կամուխ պիտի քննէ ազգ· ժողովը : Վիճաբանութեանց ընթացքին, նախկին եզմտական նախարար մը, Մանեէս — Ֆրանս, խստօրէն քննադատելով կառավարութեան օրինագիծը, յայտարարեց .—

— « Զինուորական եզմտացոյցը չատ ծանր է· վերազինման ծախքերը պարզապէս կ'օդնեն հաստնավարութեան :

Ճառը տեւեց երկու ժամ, խոր տպաւորութիւն գործելով : Ուրիշ երեսփոխաններ ալ երկար ճառեր խօսեցան, ապացուցանելու համար թէ երկրին անելի մը մատնուած է :

Հնդկաչինի վարկերուն քուէարկութեան առթիւ, անդրծովեան տարածքներու (գաղթականին) նախարարը հաստատեց թէ 1952ին 372 միլիառ ֆրանք պիտի յատկացուի Հնդկաչինի պատերազմին : Ամերիկան 73.000 թոն ռազմական իրեր ղրկած է 1950 — 51ին (60 միլիառ Ֆրանք), իսկ 1952ին 45 միլիառի վարկ մը պիտի տրամադրէ : Հնդկաչինի բանակին թիւն է 340.000, հետեւեալ բաժանումներով,— 71.110 Ֆրանսացի, 43.115 զանազան գաղթավայրերէ, 59.075 բնիկներ, 60.000 լրացուցիչ ուժեր, 106.000 բուն Հնդկաչինի բանակը : 1945էն 1951 սպաննուած են 27.617 զինուորներ եւ ենթասպաներ, 1014 սպաներ : Ամէնէն ծանր կորուստները եղած են 1950ին (8552 զինուոր, 187 սպայ) : Կան 4000 գերիներ (իսկ Ֆրանսացիներու ձեռքը՝ 50.000 գերիներ) :

Կացութիւնը Իրանի մէջ

Իրանի յառաջիկայ երեսփ· ընդհ· ընտրութեանց առթիւ արիւնալի դէպքեր պատահեցան որոնց հնաեւանքով մեռան չորս հոգի, իսկ հոգի ալ վիրաւորուեցան : Դէպքերը տեղի ունեցան Իրանի հիւսիս - արեւելեան մէկ նահանգին՝ Տարակազի մէջ, ուր ցուցարարները փակցուցած էին քուէտուփը :

Դէպքեր պատահեցան նաեւ 11 ընտրական չրջաններու մէջ : Երկու հոգի զգքտուած, իսկ ուրիշ երկու տեղացիներ ալ սպաննուած են տարբեր հարուածներով : Թէհրանի ընտրական հանձնախումբի պաշտօնատունը հրկիզուած է ցուցարարներու կողմէ :

Կառավարութիւնը արգիլեց քաղաքացիներուն ճամբորդութիւնը արտասահման «տըվիզ»ի պակասութեան պատճառաւ :

Ընդդիմադիրները հանրապետութիւն մը պատրաստած են, որով կը խնդրեն Շահէն հեռացնել, վարչապետը, Տոքթ· Մոսատեղ : Յարդ 18 հոգի ատորազրած են : Եթէ հինդ հոգի եւս աւելնան, Շահը հարկադրուած է նկատի առնել այս առաջարկը :

Եւրոպական բանակի խնդիրը

Վեց պետութեանց արտաքին նախարարներու պատմական խորհրդաժողովը վերջացաւ կիրակի, չորս օր տեւելէ վերջ :

Թերթերը կը գրեն թէ սկզբունքով համաձայնութիւն գոյացած է գործելու եղանակի մասին, որով վեց երկիրները պիտի միացնեն իրենց զին-ուորական ուժերը, դիմելու համար դէպի քաղաքական դաշնակցութիւն :

Վեց պետութեանց ներկայացուցիչները յաղողած են հարթել չարք մը դժուարութիւններ՝ Գերմանիոյ վերազինման մասին : Վիճելի կը մնայ միայն եզմտական խնդիրը, որ պիտի քննուի երկրորդ խորհրդաժողովի մը մէջ, Յունուար 21ին կամ 26ին : Այս արդիւնքին յանգելու համար զիջումներ կատարուած են մէկ կողմէ Ֆրանսայի, արեւմտեան Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ, մէւս կողմէ Պելժիոյ, Հոլանտայի եւ Լիւքսէնպուրկի կողմէ :

Մեծ պետութիւնները կ'ուզէին միջազգային հեղինակութեան մը յանձնել միացեալ բանակի մը մատակարարութիւնը, բայց փոքրերը հակառակեցան : Զորս Մեծերը հաւանեցան որ առաջին տարիներուն այդ իշխանութիւնը յանձնուի իւրաքանչիւր մասնակցող երկրէ կազմուած նախարարական յանձնախումբի : Այս պիտի փոխարէն, երբ փոքր պետութիւնները

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

(Ե. եւ վերջին մաս)

Անտոնեան կը սիրէր կուռքեր տապալել, բնա–կանաբար ուսենալով ինք ալ կուռքեր որոնց կը յենուր:

Բռնատիրութեան չրջանին, ոչ միայն յան–դուգն ու «քանդող» գրիչ մըն էր, այլեւ քաջալե–րիչ ընկեր մը մեզ նորերուս: Նաեւ, ինչ որ ևշա–նակելի է, ան գրաւոր սերտ յարաբերութիւն կը պահէր գաւառացի գրողներու, Թլկատինցիի, Իւրէն Զարդարեանի, Յովհաննէս Գազանճեա–նի, Արտաշէս Յարութիւնեանի եւ այլոց հետ, այնպէս ինչպէս եթէ անոնց «հիւպատոս»ը ըլլար Պոլսոյ մէջ: «Գաւառական գրականութեան» հարցը—այն ատեն այսպէս ստիպուած էինք որա–կել «ազգային գրականութիւն» խօսքը — Անտոն–եան մասնակցութեան ու պաշտպանութեան չատ բան կը պարտի:

Այս թղթակցութեանց ծրարը ապահովաբար պահած է Մատենադարանին մէջ: Թանկագին նչ–խարներ են ասոնք զորս պէտք է երեւան հանել իր անհամար նօթերուն եւ հաւաքումներուն հետ: Հոն պէտք է գտնել նաեւ իր աւնման ծաղրանքը — կարնեցուն հաւաքածոն, որովհետեւ, Անտոնեան որչափ գեղագիրը, գեղագէտ, գրագէտ, նոյնքան արժէքաւոր ծաղրանկարիչ մըն էր, որուն նմոյշ–ները հրատարակած է իր խարազան, կատաղիտատ հանդէսներուն եւ կաւէ Արձանիներ գրքին մէջ:

Իր նկարագիրը: Հակասական չրջաններ ու –նեցած է չատերու պէս:

Այս անզուսպ տղան, չարութեան հաճոյքները ունէր: կատուները կը բռնէր եւ անոնց ոտքերուն կուպրով կ'ամցնէր ընկոյզի կեղեւներ ու թող կուտար որ անոնց թխթխկոց քալուածքէն ծիծա–ղի: Փողոցը քնացող չունի մը վրայ իր վառ ծխե–կը կը նետէր կամ զաւդանի հարուածով մը կը սարսէր զայն: Եւ կամ անոնց պոչին թխթխել տուի մը կապելով կ'արձակէր: Եւ սակայն, այս ան–դութ տղան, աքսորի մէջ մահը համբուրելէ զար–ձին՝ եղած էր կենդանասէրը, կը խուսափէր տեւէ խայթ տալ կատուի մը կամ չունի մը, ընդ–հակառակն համականքով կ'ողջունէր զանոնք:

Հակասութիւն մը ալ եղաւ իր ամուսնութիւ–նը: Ցամառ հակահիմնեան, օր մը մեզ ապշու–թեան մատնեց երբ լսեցինք իր անակնկալ ու ա – նակնկալելի ամուսնութիւնը: Դրացի բարի աղ – ջիկան մը հետ հովուերգական արկած մը անցու– տարկաղբուած էր ամուսնանալ: Այս ա – մուսնական լուծը սակայն կրցաւ մեղմել, իր կինն ու միակ զաւակը երբ փարիզ եկան, զանոնք տեղաւորելով պանդոկի մը մէջ,և ինք, քաշուելով Մատենադարանին անկիւնը, ազատ ու անկախ իր աննկուն աշխատանքը տանելու համար:

Մարդիկ կան որ կծծի են՝ բայց առատաձեռնի ձեւեր ունին: Եւ իրենք իրենց լաւ կ'ապրին: կան որ խորամիտ են՝ անկեղծ ձեւանալով: Անտոնեան անմիջական էր: Ցաճախ կոպտօրէն անկեղծ՝ բայց չահերը խնամել լաւ գիտէր: Բարեզործականի կեղծ մթնոլորտին մէջ հալեցան իր հետ խառ – նուածքին վերջին չիզերը:

Անխոնջ աշխատող, բեղուն գրիչ, հետաքր – քիր միտք, բազմակողմանի յատկութիւններով օժտուած այս մտաւորականին կը պակսէր տեսակ մը յարատեւութիւն գործի մէջ: կը նախաձեռնէր թերթ մը, կազմին մէջ կը մտնէր լրագրական ձեռնարկի մը, բայց չուտով, փուճ պատճառով մը կը հեռանար ու կը լքէր աշխատանքը: Սկսած է բազմաթիւ յօդուածաշարքեր զորս կիսատ թո–ղած է:

Բայց երբ հրապարակելի գործերուն մէջ թե–րակատար էր, ներքին աշխատանքի հերոս մըն էր կրնանք ըսել: Իր ամբողջ սէրը, դուրգուրանքը ու պաշտամունքը նուիրած էր գիրքերուն, փոշեթա–թաւ մատեաններուն, թերթի կտորներու, ձեռա – գրի ծուէններուս: Մինչ ինք գրական աքանչելի է– ջեր սորագրած էր լրագիրներու եւ հանդէսնե – րու մէջ, հաւերու պէս որ իրենց հաւկիթը կը թո–ղուն ուր որ ուզեն, չէր փորձած զանոնք հաւա–քել: Իրմէ ունինք միայն «Այն սեւ օրերուն» հա–տորը՝ բարեխուն վկայութիւն մը հայկական դողգոթային:

Անտոնեանով կը կորսնցնենք ոչ միայն թե – ղուն գրագէտ մը, ուժեղ հրապարակագիր մը, այլ նաեւ հաղուագիւտ մատենագէտ մը: Մեր մշակոյ–թի թանկագին արտադրութիւնները կանուխէն գինքը կապած էին այդ աշխատանքին, եւ ինչ ար–բեցութեամբ ու երկիւղածութեամբ կը հաւաքէր, կը խնամէր, կը պաշտէր այդ պատառիկները:

Նուպարեան մատենադարանի տեսչութիւնը ստուեածային չնորհ մըն էր իրեն, երկրաւոր ե– դեմը, ուր մտաւ իր անձնական գրադարանն ալ Պոլսէն յաջողելով մասամբ բերել տալ ու խառնել անոր: Այդ տաճարին միակ քուրմն էր որ ցայդ ու ցերեկ իր պաշտամունքը կը կատարէր զայն դասաւորելու, կատարելագործելու համար:

Այցելուներու հանդէպ մերթ դաժան իր աշ – խատանքը խանգարելնուն համար, բայց միշտ սի–րալիր իր եղբայրակիցներուն: Ամբագրատան մէջ եղածի պէս կ'ընդունէր մեզ: Միշտ նոյն հին Ա– բամն էր, նրբամարմին, միշտ նիհար, իր մօրթին տակ ոսկոր կար միայն, ամբողջ չիզ: Բնաւ միս չէր ունեցած այս մարդը իր երիտասարդութենէն մինչեւ եօթանասունըհինգը: Այդ չիզերուն տո – կունութիւնն էր որ ինքնավստահութեամբ կ'ար– համարհէր իր հիւանդութիւններն ու դարմաննե – րը: Միշտ նոյնն էր կարծես, հակառակ որոշ յոզ–նածութեան ու տեսակ մը մելամաղձութեան: Երբ բան մը հարցնէիր, կը կանդնէր, վերամբարձ ուսը ցցած, միակողմանի քալուածքով մը կը մտ–նէր սենեակ մը եւ կը վերադառնար փափաքածդ քեզ երկարելու: Իր անայլայլ եւ սուր յիշողու – թիւնով, աչքերը փակ, ամէն ինչի տեղը կը գտ – նէր նոյնիսկ մութի մէջ:

Քանի մը ամիս առաջ երբ հիւանդութիւնը բոլորովին զինքն զգեստած չէր, հարցուցի իրեն.

— Ազգային Դատին ու Ազգ. պատուիրակու – թեան մասին ի՞նչ վիճակի մէջ է աշխատանքդ: Դէթ աւարտեցի՞ր:

Անտոնեան դժկամ ծամածռութեամբ մը պա – տասխանից յուսակտուր.

— Ի՛նչ օգուտ... բոլորը պիտի այրեմ ...

Այրե՞ց իրաւամբ:

Չեմ հաւատար, որովհետեւ թուղթի փչրանք–ներու, գրչի յետին նչխարներու մոլեգնօրէն մո–լի այս մարդը չէր կրնար նման վանդալութիւն մը գործել: Այդ իր ուժերէն դերիվեր էր: Բայց կըր–նանք յուսախաբութիւն մը քաղել՝ երբ իր գրող–ները գտատրկ գանենք:

Չեմ հաւատար խարոյկին, որովհետեւ ան այնքան խմորուած էր այդ գիրքերուն ու թուղ – թերուն փոշիին ու ցեցերուն հետ որ կը մերժէր նոյնիսկ արձակուրդով առժամաբար բաժնուիլ անոնցմէ.

— Հոս պիտի մեռնիմ, կ'ըսէր:

Իրաւ ալ հոն մեռաւ, քանի որ կիսամեռ փո–խադրեցինք զինք հիւանդանոց, ուր հազիւ քանի մը օր տակաց եւ իր տառապահիճ կեանքը գնաց յանձնել մեզ բոլորս քաղկտտարած հիւրընկալող Յաւերժական Հանգիստին:

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ — ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Հայոց հին տարեգրութիւնը

(Ե. եւ վերջին մաս)

Նախնական բոլոր ժողովուրդներուն համար ալ կրօնը եղած է բնագաչտութիւնը: Բնագաչ – տական աստուածագիտութեան մէջ յառաջացեալ բոլոր կրօնները հիմքն է ճանչնալ տիեզերքը կենդանի եւ իմաստուն, ու զայն բաժնել եր – կու մեծ ուժերու, ներգործական և կրաւորական Երկինքը ներգործական ուժն էր, իսկ երկիրը կը–բաւորական: Պլուտարքոսի բառերով երկինքը հայրն էր, իսկ երկիրը մայրը:

Ինութեան արու եւ էգի ու անոնց անապա – կան ամուսնութեան այլաբանական մեկնութիւնն ունին Մաղդէական կրօնի երէն եւ հրէական կրօ–նի եղէն ղրախտներու նկարագրուած զեղեցկու – թիւնները, որոնք երկիր մայրն ընձիւղեց երկիր հօր ցանկութեամբ եւ մերձեցումով:

Վիրգիլիոս, աւելի պարզաբանեալ կը նկա – րագրէ.— « Երկիրը զարնան կը բացուի ընդունե–լու համար բեղնաւորման սերմը: Արեւը կը զո – րանայ, իր տաքութեան մէջ կ'իջեցնէ եթերը իր ամուսնոյն ծոցը եւ անձրեւներուն հետ կը հոսե–ցընէ սերմը, կը բեղնաւորէ զայն»:

Եգիպտոսի կրօնուսոյց քահանաները վաղուց ընդունած էին, թէ աչխարհն է իսկական, անհուն ու յաւիտեական աստուածը եւ բնութիւնն է որ իր մէջ կը պարունակէ ամէն եղելութեանց պատ–ճառն ու արդիւնքները: Ինութեան ներկանացու – ցիչ պահն աստուծոյ ձօնուած մէկ մեհեանին ար–ձանագրութիւնը ստորին Եգիպտոսի մէջ կ'ըսէ.

— « Ես եմ ամէն ինչ որ եղած է, ամէն ինչ որ է, ամէն ինչ որ պիտի ըլլայ»:

Արեւին նուիրուած Հելիոպոլիս քաղաքի մեհ–եանին մէջ, Արի — աստուծոյ արձանը, ոսկե – դոյն պատանիի կերպարանքով, իր աջ ձեռքը բռ–նած էր մարակ մը վարելու համար աչխարհի կառքը, ձախ ձեռքին մէջ ունէր կայծակէ գունդ մը եւ հատիկներ իրրեւ յայտարար նչան Արեւին ու երկրին յարաբերական զօրութեանց:

Նեղոս գետը կը պաշտուէր, մայր — երկիրը բեղնաւորող աստուած — ինութեան իբրեւ ամէ–նէն չնորհապարգեւ մէկ անդամը:

Մեհենագրական վաւերաթղթերով ապացուց–ած է, թէ Եգիպտացիները, Քրիստոսէ հազա – րաւոր տարիներ առաջ իրենց ժի. հարստութեան ժամանակ, արդէն հաստատած էին տարուան 365 ու մէկ քառորդ օր ըլլալը: Իրենցմէ փոխ առին նախ Քաղդէացիները եւ ապա ուրիշ ազգեր: Ե – գիպտացիները, նոյնպէս չատ կանուխէն ընդու – նած են տիեզերական երկու գլխաւոր ուժերու ներդաչնակութիւնը, արու եւ էգի վարդապետու–թիւնը, որոնց կը զուգորդէը բարիի ու չարի գաղափարը: Անոնք գտած էին որ Նեղոսի կենսա–բեր յորդումները կանոնաւորապէս կը սկսին տարուան մէջ ճիշդ այն ատեն երբ «Սիրիուս», եգիպտերէն «Սոթիս» կոչուած երկնքի գեղեցկա–գոյն Շնիկ աստղը կը ծագի արեւին հետ միաժա–մանակ:

Սրբազան Նեղոսը, բեղնաւորող ջուրերու իր յորդումներն ունի եւ կ'ոռոգէ արտերն ու այգի–ները, պարտէզներն ու դաչտերը: Ամենա – արդեւ երկինք — արեգակի արարչութեան առ – ջեւ, բուսական կեանքը բողբոջման, աճման եւ պտղաբերման իր կատարելութեան հասած է: Աստուածային մայր — երկիրը բարիքներու իր ծննդաբերութիւնը կը լրացնէ:

Բնապաչտ կրօնի աստուածագիտութեան մէջ իմաստուն Եգիպտացիներուն համար, տարուան մէջ չկար ասկէ աւելի նախընտրելի, աւելի սրբա–զան ժամանակ մը հաստատելու իրենց տարեգրու–թիւնը եւ կատարելու իրենց ուրախութեանց, չնոր – հակալութեանց, գոհաբանութեանց եւ մաղթանք–ներու ցնծատօները »:

Պատմութիւնէն յատակ գիտենք որ Եգիպտա – ցի մեծազօր փարաւոններու մղած պատերազմ – ները միչտ տեղի ունեցան Պաղեստինի եւ Սուրիոյ ռազմադաչտերուն վրայ: Անոնց քաղաքական տի–րապետութեան ենթարկուեցան Հրեաները, Փիւ – նիկեցիները եւ Սուրիական ուրիշ ժողովուրդներ, որոնք իրենց կրօնական էութեանց եւ փորձա – ռութեանց հետ, միչտ չաղած պահեցին լուսնա – կան օրացոյցի գրութիւնը: Եգիպտացիներու տիրապետութիւնը երբ եւ իցէ անցած չէ Տաւրոս–եան լեռնագօտիներու հիւսիսային կողմերը, եւ հետեւաբար հասած չէ Հայաստանի: Ու Հայաս – տան, պատմութեան բովանդակ չրջաններուն, իր դոյութիւնը պահելու համար դրեթէ մահու եւ կենաց ողեւորութիւն մը ցոյց տուած է քաբելա–կան, պարսկական, արաբական, հռովմէական կայսրութեանց մէջ, ապրած է այս աչխարհակալ պետութեանց մէկուն եւ միւսին գերիչխանու – թեան կամ քաղաքական ազդեցութեան տակ: Այս բոլորին մէջ, միայն ու միայն Հայերն եղած են սակայն, որ արեգակնային օրացոյց — տօնացոյց ունեցած են, յար եւ նման Եգիպտացիներուն: Հայերն են միայն որ Եգիպտացիներու բարձր աստուածագիտութեան հաւասար ըմբռնումներով իրենց տարեգրութ — կազանդը ու յարակից տաս–նեակ մը օրերու ազգային եւ կրօնական մեծա – հանդէս տօները գետեղած են այդիներու եւ պար–տէզներու պտղաբերութեան լրացման, հունձքի եւ ցանկի միջոցներուն: Հայերն են որ կրցած են Եգիպտացիներու հաւասար թափանցել բնապաչտ կրօնի արու եւ էգի բաժանման խորագոյն իմաս–տութեան ,

« Երկնէր երկին,— Երկնէր երկիր»:

Հայոց Աստղիկ դիցուհին համանիչն էր բնու–թեան գեղեցկութեանը: Վահագնը երկինքէն անց–նողի եւ արեւէն բան մը ունեցողի առնական զօրու–թիւնը կը ներկայացնէր. «Նա հուր հեր ունէր,... բոց ունէր մօրուս եւ աչխունքն էին արեգա – կունք»: Անահիտ չաստուածուհին կը ներկայա – ցնէր մայր երկիրը եւ խորհրդանիչն էր անոր սրբութեան, բեղնաւորութեան եւ լիութեան, « Մայր ամենայնի զգաստութեանց, շունչ եւ կեն–դանութիւն Հայոց աչխարհին»:

Նաւասարդի առաջին օրը, Հայոց ամենամեծ, պանծալի, սրբազան օրն էր, որուն նաեւ եւ առ–ջեւ տասնեակ մը օրերու հանդէսները կը սկսէին Աստղիկի մեհեանէն, մասնաւորապէս Անահիտի տաճարէն, «Պսակեալ ծաղկովք եւ պտղովք, ար – թովք եւ ողկուզովք, հասկ ցորենոյ մատուցեալք եղջիւր ամենայն ի ձեռին ուրախացեալք»:

Նաւասարդի առաջին օրը, նաեւ քաղաքական տարեգրութ էր Հայոց: « Վեհագոյն եւ հնագոյն յիչատակի տօնը Հայկ նախահօր, որով ազգեր – նուս ձեւանալն մեծ յաղթութեամբ ազատելով ի Բելայ բռնութիւնէն: Այդ օրը կը կոչուէր համաշ–խարհական կամ աչխարհաժողով, վասնզի ուրիչ տօներէ աւելի կը կատարուէր բազմութեամբ մարդկանց որք յամէն գաւառաց կուգային ժողո–վէին Բագրեւանդայ բարձրաւանդակաց վրայ: Թագաւորն իր այրարատեան չորս բիւր զնդովն, նախաբարք ութ բիւր զումարտակով, 600 գաւա–ռատեաւք եւ 400 գահակալ իչխանք, բազմութիւն կրօնական աւագ պաչտօնէից, ամէնքն իրենց սե–պուհներով, պաչտօնէին, ճորտերով, որով մի – այն քաղաքական, դինուորական եւ կրօնական ազգային հանդիսացեալը իրենց մարդիկներով, քանի մը բիւր կ'ըլլային զատ ի հասարակաց զօ – րականին: Իսկ բազմութիւն ազնուաց եւ ռամկաց միլիոնաւոր պիտի ըլլային»: (Հ. Ղ. Ալիչան):

«Ո՛ տայր ինձ գծուխ ծիրանի

Լևոն Շանթ եւ Բագուի «Վչտապատում»ը

... Ամբաղիր «Յառաջ»ի, թոյլ տուէք ինձ այսօր բերելու մեր անչափ սիրելի մեծ հայրե – նասէրի ու մեծ հայ ղրակալագէտ նորոգ հան – գուցեալ Լ. Շանթի մահուան առիթով զգացածս խորին ու անկեղծ ցաւին ու կսկիծին արտայայ – տութիւնը ու զայն միացնելու այդ ծանր կո – րուստով մեր հազարաւոր եւ տասնեակ հազարա – ւոր հայ գիտակից մարդկանց ցաւին եւ կսկիծին, զոր ամէնքը զգացին ու դեռ պիտի զգան չատ եր – կար ժամանակներ: Կ'ուզէի որ մեր մեծ կորուս – տին առիթով իմ զգացած ցաւին եւ համակրանքին այս ղոյզն արտայայտութիւնը լինէր եւ հանգուց – եալի սիրասուն զաւակներին, ինչպէս եւ մի քանի տարի սրանից առաջ մեռած նրա սիրեցեալ ամուս – նու, սիրելի տիկին Զաւոյի, եղբօր, ճարտարա – պետ Ա. Ներսէսեանի եւ իր բոլոր պարագաներին զգացած ցաւին եւ կսկիծին բերած իմ խորին հա – մակրանքի մասնակցութիւնը:

Օգտուելով այս առիթից, կ'ուզենայի այստեղ յիշատակել, ողբացեալ Լ. Շանթի մի գործը եւս, որ ցոյց է տալիս թէ նա միշտ եւ ամէնուրեք կար ու պատրաստ էր իր ուժերը ի սպաս բերելու իր ցեղին բոլոր սրտով:

Երբ 1918 թ. Սեպտեմբերի ամսուան առաջին կիսին — Սեպտ. 14ին — Բագուի եւ շրջանի պաշտպանութեան մասնակցող փոքրաթիւ անգլ. զօրամասը, զօր. Դընստերվիլի հրամանատարու – թեամբ, նաւերով Բագուից չուեց դէպի Պարս – կաստան,— եւ որ ամէնից ծանրն էր — իրենց հետ միաժամանակ տանելով կռուի ճակատներում ու – նեցած իրենց թնդանօթները, լքելով այդպիսով Բագուն պաշտպանող հայկական կռուող ուժերը եւ զրանով զրկելով նրանց քաղաքը պաշտպանելու միջոցներից, հայկական ուժերը, այս վերջին հանգամանքին հետեւանքով, հարկադրուեցան Սեպտ. 15ին, լքել իրենց պաշտպանած դիրքերը ու տեղի տալ մօտ հինգ ամիս պաշարող ու կըռ – ւող Թրքական կանոնաւոր ուժերին (1): Այն ա – տեն Թուրք զօրքերին հետ միասին ներս խուժեց Բագուի եւ շրջակայ Թուրք դիւղերից հաւաքուած արիւնկզակ խուժանը ու սկսաւ անզէն հայ ազգա – բնակութեան զաժան սրածութիւնը եւ նրանց ինչ – քերի սանձարձակ կողոպուտը, թալանը ու աւեր – մունը, մի քանի օրուան ընթացքում...

Համաձայն Թուրք զօրքին զործակից աւերս – տրիական սպայակոյտի Վիէննա յղած հեռագրին, խողխողուած Հայերի թիւն էր 22500 հոգի (2), իսկ յետագայում պաշտօնապէս ճշդուած թիւ – րին համաձայն հայ ազգաբնակչութեան կրած նիւթական կորուստը հաշւում էին մի քանի տաս – նեակ հարիւր միլիոն ռոսկի բուբլի ..., որ «ըստ մեր ամէնքիս ձեռքին ունեցած պաշտօնա – կան անդորագրերին ձպլիտի հատուցուէր Վէրսայ – լի խաղաղութեան դաշնագրի տասրադրութիւնից յետոյ»...

Այդ սարսափելի օրերից մի քանի ժամանակ անցնելուց յետոյ, երբ Բագուի Հայոց Ազգային Խորհուրդը կարողացաւ վերսկսիլ իր գործու – նէութիւնը, ի միջի այլոց, ընտրեց մի յատուկ փոքր յանձնաժողով, որ պէտք էր մանրամասն – նօրէն զրի առնէր հայ ազգաբնակութեան կրած թէ մարդկային, զլխաւորապէս, եւ թէ նիւթա – կան կորուստները: Յանձնաժողովի անդամներից մէկն էր հանգուցեալ Լ. Շանթը, իսկ միւսներն էին՝ Արամ Առաքելեանը, ճարտարապետ Մ. Տէր Անդրէասեանը, Աւետիս Վաչեանցը — կարծում եմ — եւ ես, կարելի է թէ կային եւ մի քանի ու – րիշները, զժբախտաբար չեմ յիշում անունները:

Յանձնաժողովի նիստերը իմ բնակարանումն էին տեղի ունենում եւ իմ նախագահութեամբ, սակայն, այդ բոլոր նիւթերը մի առ մի առնին անդին ժողովելու, կարգի բերելու ու զրի առ – նելու իսկական եւ զժուարին զործը կատարող – ներն էին՝ հանգուցեալ Շանթը եւ յանձնաժողովի քարտուղար - անդամ Արամ Առաքելեանը: Այդ բոլոր ամիսների ընթացքում հաւաքած ու Շան – թի կողմից զրի առած այդ նիւթերը — Շանթի իսկ առաջարկով «Վչտապատում» — կազմում է – ին առնուազն 300 — 400 մեծ էջերից բաղկացած մի ստուարահատոր գիրք:

Թէ ո՞ւր մնաց այդքան խնամքով ի մի հա – ւաքած այդ բազմաթիւ նիւթերով լի «Վչտապա – տում»ը, զժբախտաբար զժուարանում եմ վեր – յիշել: Կ'ուզենայի միայն որ հանգուցեալ Լ. Շան – թի կենսագիրները նրա կատարած այս զործը եւ զրանով իր բերած ծառայութիւնը եւս չմոռանան յիշատակելու, եթէ, պատահմամբ, ինքը, հան – գուցեալը, այս մասին ոչինչ չէ յիշատակում մի որ եւ է տեղ:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ ՎԱՋԵԱՆՑ

(1) Այդ նոյն օրերը — 1918 թ. Սեպտ. 10 – ին — Պուլկարիան զինադադար էր տերբատում յաղ – թական Դաշնակիցներից: Այս պարագան անտա – րակոյս, չէր կարող յայտնի չլինել զօր. Դընս – տերվիլին, որի հետեւանքով, Թուրքիան միա – գամայն լիովին համարելով իր դաշնակից Գեր – մանիոյ ուժերից, հարկադրուած պիտի լիներ վեր – ցնելու Բագուի պաշարումը ու անապարանօթ յետ կանչելու այդ ուժերը: Կը ցաւանակէ թէ Բագուի անգլիական զօրամասի, այդ յանկարծակի մեկ – նումը եւ Հայերի լիումը ու առժամեայ մեկնումը դէպի Պարսկաստան (Նոյեմբերի 16ին վերադար – ձան Բագու) կատարուած էր հեռաւոր հաղաբա – կան միտումներով եւ ոչ թէ տեղական ռազմական կամ ուրիշ նկատումներով:

(2) Թէեւ հանգուցեալ Ա. Գիւլխանդանեանը, իրրեւ Ազգ. Խորհուրդի անդամ եւ դերակատար եւ իրազեկ այդ բոլոր եղելութեանց, այստեղ, Փա – րիզում, ինձ հաստատացնում էր թէ այդ 22500 թի – ւը չափազանցուած է, քանի որ զոհերի թիւը ե – ղել է ընդամէնը 6000, սակայն, ես կարծում եմ, որ եթէ անգամ 22500ը չափազանցուած մի թիւ համարենք, այնուամենայնիւ, մեր կորուստները 6000ից շատ աւելի պիտի եղած լինին եւ այդ այն պարզ պատճառով, որ այդ օրերին ու ամիսներին Բագուի նահանգի բազմաթիւ հայ հեռաւոր գիւ – ղերից, հազարաւոր հայ ընտանիքներ եկել էին Բագու, իրրեւ աւելի ապահով ապաստան: Այդ հազարաւոր հայ մարդիկը, տեղ ու օթեւան չգտ – նելով, հաղթի այս ու այն հրապարակը ու փո – ղոցը իրենց բացօթեայ բնակատեղիներն էին դար – ձրել... Եթէ առանց դժուարութեան կարելի էր ցուցակագրել ամէնայն ճշդութեամբ հաղթաթը – նակ Հայերի բոլոր կորուստները յանուն — յան – ուանէ, ընդհակառակն, ոչ մի կերպ եւ ոչ ոք կա – րող էր ճշդել թիւերը ու անունները՝ թուրք խու – ժանին առաջին իսկ հերթին զոհ գնացած այս խեղճ անտուն հայ մարդկանց... Ահա թէ ինչու հիմք ունինք կարծելու, որ 1918 Սեպտեմբերի երկրորդ կիսին Բագուում ու Բագուի շրջանում տե – ղական թուրք խուժանին զոհ գնացած Հայերի թիւը ոչ պակաս է եղել քան 10000 հոգի, նոյնիսկ աւելին ...

Ա. Վ.

500 ՀԻՒԱՆՆԵՐ ՋՈՒՐԵՐՈՒ ՏԱԿ

Անցեալ հինգշաբթի օր նկարագրած էինք Պէյ – րութի ողողումները, որոնք ահագին աւերներ զործեցին հայկական հիւղակներուն մէջ:

Ահաւասիկ վերջին տեղեկութիւնները (22 Դեկտեմբեր): —

Նոր Սիսի ծայրամասի տուները եւ թաղին կից կայանը չաբաթէ մը ի վեր կը գտնուին ջու – րերու տակ: Ջուրը ողողած է տուները, փողոց – ները եւ ամէն կողմ: Հակառակ աշխատող ընկեր – ներու օգնութեան, ջուրը ցած է ու իր չրջակայ բոլոր թաղերու ջուրերը կուգան ու կը հաւաք – ուին, կազմելով բաւական մեծ լճակ մը: Ամէն անգամ որ երկու ժամ անդադար անձրեւ կը տե – ղայ, հեղեղը կը մտնէ տուներէն ներս, առնուազն քսան սանթիմեթր բարձրութեամբ, թրջելով ան – կողինները եւ ամէն ինչ:

Ութ օրէ ի վեր ժողովուրդը մատնուած է այս վիճակին: Փոքրիկները սեղաններուն վրայ պղպջած կ'անցընեն իրենց դիչերները, իսկ մեծերը ուժասպառ եւ չուարուն վիճակի մը մատնուած են: Կեանքը հոս անտանելի է դարձած: Ցիզիթա – կան զոյութիւնը ամէն վայրկեան վտանգի տակ է: Երկու պզտիկներ հազիւ փրկուած են խեղդա – մահ ըլլալէ:

Աղիբեան մանկապարտէզը փակ է, որովհե – տեւ նասարանները ջուրերու վրայ կը ծփան:

Անձրեւը տանիքներու ծակտիքներէն կը կաթ – կթի վար, վարէն հեղեղը լեցուած է սենեակնե – րուն մէջ եւ երբ ամէն անգամ հովը քիչ մը ամուր կը փչէ կը սպառնայ թիթեղեայ առաստաղը առ – նել եւ տանիլ եւ կամ հիւղակը փլցնել իր բնակիչ – ներուն վրայ:

Անձրեւները դեռ կը տեղան եւ այնպէս կ'ե – րեւի որ դեռ պիտի տեղան: Երբ այս տողերը կը դրեմ կը վստահեցնեմ ձեզ թէ մօտ 500 տուներ եւ հիւղակներ կը գտնուին ջուրերու տակ:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԶԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Անկէն.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղի պա – րանոցիկ ցերեկոյթը տեղի ունեցաւ 16 Դեկտեմբեր կէս օրէ վերջ ի նպաստ ղպրոցին, քաղաքապե – տութեան ընդարձակ սրահին մէջ որ ձրիաբար տրամադրած էր:

Երեկոյթը տեւեց չատ յաջող եւ արդիւնա – բեր: Ներկայ էին բաւական թիւով հայրենակից – ներ Անկէնէն եւ շրջականերէն: Օրուան բանախօ – սը, Պ. Հ. Սարգիսեան հրահրեց սէրը դէպի Հա – յաստան նկարագրելց Արարատեան դաշտը «Մա – սիս»ը՝«Եղակի լեռը երկրագունդիվրայ», հնագոյն վանքերն եւ եկեղեցիները. էջմիածինն ու Անին, որոնց բուռն հաւատքով եւ նուիրումով կապ – ուած է մեր երկրի ժողովուրդը, հակառակ անթիւ թշնամիներուն հուր ու սուրին: Բանախօսը յոյս յայտնեց որ հեռու չէ օրը երբ մեր հայրենիքը պիտի ընդունի իր բոլոր տարագիր զաւակները:

Վարչութեան կողմէ Տիկին Մկրտիչեան կար – դաց մասնաճիւղին զործունէութեան մէկ ամփոփ տեղեկագիրը եւ թելադրեց անտարբեր չմնալ կա – տարուած աշխատանքին հանդէպ:

Մթնոլորտը հետզհետէ տաքցաւ: Մասնաճիւ – ղին տարեկան հանդէսը չէր օրուան յայտագիրը, այլ զլխաւորաբար ղպրոցական մանուկներուն համար կազմուած: Եղան փոքրիկ զաւեշտներ, ոտանաւորներ, երգեր, դաշնակ եւ պարեր, ո – րոնք բոլորն ալ դնահատուեցան ծափերով: Պատ – րաստուած պիւֆէն, բաւական ճոխ, մեծ մասով նուիրուած էր բարեկամներու եւ ընկերուհիներու կողմէ: Նուէրներէ գոյացաւ 15.500 ֆրանք: Ցե – րեկոյթը չարունակուեցաւ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ մինչեւ ժամը 10: Ներկաները մեկնեցան դոհ տպաւորութեամբ:

Վարչութիւնը իր չահած բարոյական եւ նիւ – թական յաջողութենէն զատ, մասնաւորաբար ու – րախ է որ կրնայ ոգեւորութիւն մը ստեղծել Ան – կէնի մէջ, լաւագոյն օրերու սպասումով:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Կ'իմանանք թէ Աճէմեան քոյրերը, դաշնակա – հար Մարօ եւ ջութակահար Ալահիտ, որոնք 22 հրաւէրներ ստացած են վեց զանազան երկիրներէ, Յունուար 11ին նուագահանդէս պիտի տան Քար – նէկի Հօլի մէջ (Մ. Նահանդներ):

Մակի ընդհ. քարտուղարը նոր տարուան առթիւ դիր մը ուղղելով անդամակից պետու – թեանց, կը հրաւիրէ բոլոր ժողովուրդները նոր ճիդ մը փորձել, « քարոզչական անելքն դուրս գալու եւ բանակցութեանց ճամբան բռնելու հա – մար »:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

Սուրէն Սասունի աւարտեց Փարիզի դեղար – ուեստից վարժարանի (Ecole des Beaux Arts) ճար – տարապետական ճիւղը, ստանալով պետական վը – կայականը (D. P. L. G.):

Իսկ Վիգէն Սասունի աւարտեց Փարիզի բժշ – կական համալսարանի ատամնաբուժական ճիւղը, ստանալով վիրաբոյժ ատամնաբոյժի վկայակա – նը (Diplome.— Chirurgien dentiste de la Faculté de Médecine de Paris):

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ամսագիրը, 29րդ տարի թիւ 310 (1951 Նոյեմբեր), ճոխ եւ այլազան բովանդակու – թեամբ: Տարեկան բաժնեդին 6 տոլար: Հասցէ.— 212 Stuart Street, Boston, 16, Mass, (U. S. A.):

ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ՇՐՋԱՆԻՆ: ՀԱՑ ՈՐԲԻ ՄԸ Ո – ԴԻՍԱԿԱՆԸ: Գրեց՝ Բարկէն Ինճէարապեան: Պատկերազարդ: 275 էջ: Գինն 350 ֆրանք: Տպ. Ց. Թիւրապեան Փարիզ 1951: Հեղինակի հասցէն. — 39 rue de Gergovie, Paris (14):

եւ զառւոտն Նաւասարդի,
Զվազելն եղանց եւ զվագելն եղջերուաց,
Մեծ փող հարուած եւ թմբկի հարկանէած»:

Հայերը, իրենց տարեդլուխ - կաղանդը, Նա – ւասարդի առաջի օրը, արդի օրացոյցով Օգոստ. 24ին զետեղելու աստուածաբանական խմաստու – թիւնը Եգիպտացիներէն սորվեցան, ե՞րբ, թէ ինքնագիտակցութեամբ իրենք իսկ եղան բուն հե – ղինակները: Որ կողմէն ալ քննենք պատմութիւ – նը եւ զայն արդարացնելու ճիդ թափենք, պիտի տեսնենք որ ճիշդ չեն այն բոլոր պատմիչները՝ որոնք չանացած են ներկայացնել, թէ Ե. դարէն կամ Քրիստոնէութիւնէն առաջ, Հայերը գիտու – թիւն եւ խմաստութիւն չեն ունեցած, թէ անոնք եղած են տգիտութիւնէ դուրս գալու անկարող – ներ, ատոր մակարդակի վրայ ապրող խառնիճա – ղանճ բազմութիւններ:

Հեթանոս Հայերը ունեցած են չատ աւելի լայն տարողութեամբ մշակոյթ եւ քաղաքակր – թութիւն քան ինչ որ կարող ենք ընդունարել:

ԿԻՒՐԵՂ ԽՐԱՑԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՑԱՌԱՋ»Ը

ՏԱՐԵԳԼՈՒԽԻ ԱՌԹԻԻ «Յառաջ»ի յաջորդ համարը լոյս կը տեսնէ հինգշաբթի օր :

խոստացան դիւրացնել եւ փութացնել Եւրոպայի քաղաքական դաշնակցութեան կազմութիւնը :

Այս կարգադրութեամբ, եւրոպական բանակը, որ պիտի գործէ զուգընթաց՝ ամերիկեան, բրի — տանական եւ քանատական բանակներուն, հրամանատարութեամբ զօր· Այզընհաուըրի, պիտի գտնուի վեց պետութեանց միացեալ ղեկավարութեան տակ, փոխանակ յանձնուելու անոնցմէ ա — ւելի զերադաս իշխանութեան մը : Միեւնոյն կարգադրութեամբ, եթէ վերջնական համաձայնու — թիւն գոյանայ, կազմելի պիտի ըլլայ գործնական ելքի մը յանգիլ ղեկի դաշնակցութիւն, եւ այն առեն միջազգային խորհրդարանի մը պիտի յանձնուի ամբողջ իշխանութիւնը :

Աւելորդ է ըսել թէ տակաւին չատ մը դժուարութիւններ կան, մասնաւորապէս հաւաքական ելմտացոյցի մասին : Բայց եւ այնպէս վեց նախարարները լաւատես կ'երեւան վերջնական համաձայնութեան մը մասին : Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, Ատենաուըր, կը կարծէ թէ կարելի պիտի ըլլայ վերջնական դաշնագիր մը կազմել եւրոպական բանակի մասին մինչեւ փետր· 2 : երբ Հիւս· Ատլանտեանի խորհուրդը պիտի գումարուի Լիզպոնայի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ պարենաչափը պիտի բարձրա — նայ Յունուարէն սկսեալ, ինչպէս յայտարարեց պատերազմական նախարարը : Հրամանագիրը կը նախատեսէ օրական 600 կր· հաց, 300 կր· միս եւ քառորդ լիտր պինի իւրաքանչիւր ճաշի : Պիտի տրուին նաեւ չաքարը երկու նամակագրոշմ եւ 87 ֆրանք պարզեւ :

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ կազմակերպութիւնը (IRO) երէկ պիտի փակէր իր գրասենեակները արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, սակայն քանի չորս տարուան գործունէութենէ մը վերջ, որու մէջտեղ տեղատարած է մէկ միլիոնէ աւելի գաղթականներ : Տակաւին 160.000 տարագիրներ կը մնան արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ, բայց չատերը որոշած են հոն մնալ : Դեռ 40.000 տարագիրներ օգնութեան կը կարօտին, իսկ քանի մը հազար հոգի ալ անցագիր ստացած են զանազան երկիրներ երթալու համար :

ՀԱՅԱՍՁԳԻ բեմադիր դերասան Ժորժ Փէթո — յեւի աղջիկը, որ կը կրէր իր մօր անունը, Լիւսիլլա, չաբաթ գիշեր գոհ գնաց ինքնաչարժի արկածի մը, երբ պատյտի եղած էր լրագրող Սավրիի հետ : Երբ կը հասնին Քէ տը Ժեմաթ, լրագրողը վար կ'իջնէ ճամբան ճշդելու համար : Աղջիկը օդտուելով առիթէն ինք կ'ուզէ քշել կառքը : Բայց գեկի սխալ շարժում մը եւ ահա ինքնաչարժը խորտակելով քարափին պատնէշները, կը գտնուի ջրանցքին մէջ : Պ· Սավրի օգնութեան կը փութայ, ջուրէն դուրս կը հանէ աղջիկը, որ նուաղած էր : Հակառակ բոլոր խնամքներուն, Լիւսիլլա Փէթոյեւ կը մեռնի : Ողբացեալ դերասանուհին կը փայլէր թէ թատրոնի մէջ եւ թէ շարժանկարի վրայ : Մայրն ալ մեռաւ անցեալ Սեպտեմբերին :

ԽԼԻՐԴի (քանսէռ) բուժման մասին զեկուցում մը տուաւ Քլարա Ժոլ Ֆոնտի, Հռոմ հաստատուած լեհ բժշկուհի մը, որուն կարծիքով հիւանդութիւնը յառաջ կուգայ վարակիչ թոյնէ մը : Բժշկուհին կրցած է մեկուսացնել եւ մշակել խըլիրդի ժահրը : Իր պատրաստած չիճուկով կը յուսայ բժշկել վարակուած անձերը : Բժշկուհին փորձեր կատարած է ինքն իր վրայ, ինքզինքը վարակելով, յետոյ հաստատած է արդիւնքը մանրադիտակով մը : Հռոմի գիտական շրջանակները վերապահ են այս գիւտի մասին :

ՋԸՐՋԻԼ ստիպուեցաւ 24 ժամ յետաձգել իր մեկնումը, «Քուին Մէրի» չոգենաւին խարխոյը անշարժութեան դատապարտուած ըլլալով : Անդիլոյ վարչապետը եւ իր արտաքին նախարարը այս առաւօտ գաղարէն ալ օգտուեցան, կարգ մը խնդիրներ քննելու համար :

ԱՄԷՆԷՆ ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ փոթորիկը պայթեցաւ Ատլանտեանի եւրոպական ափերուն վրայ, լեռնակուտակ ալիքներով, չաբաթ եւ կիրակի օրերը : Օդնութեան կանչեր կը լսուէին բազմաթիւ նաւերէ : Ճամբաներ եւ երկաթուղիներ ողողուեցան Անգլիոյ մէջ : Փոթորիկը ծանր աւերներ գործեց նաեւ Ֆրանսական ափերուն վրայ, մանաւանդ Պոռտոյի շրջանին մէջ : Սպանիան ալ ծանր վնասներ կրեց : Երկու քիչ մը մեղմացած էր փոթորիկը, բայց կը վախցուի նոր անակնկալներէ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետ, Նահաս փաշա, յայտարարեց թէ իր գահլիճը իշխանութեան գլուխ պիտի մնայ «մինչեւ որ կատարելապէս իրագործուին ազգային տենչերը» : Իրազեկներ կը պնդեն թէ Իրաք իր միջնորդութիւնը առաջարկած է լուծելու համար անգլեւեգիպտական վէճը : Եգիպտոսի կառավարութիւնը օրինագիծ մը մշակեց որ 3—5 տարի բանտարկութիւն կը տրամադրէ գործակիցներուն (անոնց որ կ'աջակցին երկրին մէջ ապօրինաբար հաստատուած բանակի մը) : Աւելի

Ֆ· ԿԱՊ· ՄԱՋի ԿԵԴՐ· ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
Փարիզի եւ շրջանի ուք մասնաճիւղերով կը տօնէ

Մաւուկներու Օրը

Հինգշաբթի, Յունուար 3ին ժամը 3—6, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ :

Մանկական փիլմ, տրամախօսութիւն, երգ, պար : ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ կը բաժնէ նուէրներ եւ նախընթրիք :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Ֆ. Կ. Թաչի տարեկան

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ ՕՐԸ)

6 Յունուար, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ, ժամը 4ին կէս պիւֆէ :

Ճոխ եւ այլազան յայտագիր : Գեղարուեստական բաժնին մէջ հայկական տաբազով խմբապար եւ մենապար : Հայկական խմբերգ : Orchestre Rico's Créole Band (1er prix de disque) :

Սեղանները այժմէն ապահովել հեռաձայնելով Tru. 27-35:

«ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 4 Յունուար, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին :

Դասախօս՝ Պ· Ս· Թորոսեան, նիւթը՝ Մարքսի վարդապետութիւնը, ազգութիւն եւ հայրենիք (երկրորդ եւ վերջին մաս) :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է :

ՅԱՒԻԱՋ կը առիթեն

Apt (Vaucluse)էն ՏՀը եւ Տիկին Սարաֆեան կաղանդի առթիւ մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրեն իրենց հօր, Պ· Վարդան Տէրտէրեանի :

ԾՆՈՒՆԴԸ ՄԱՐՍԻԼԻԱ ՄԷՋ

ԱՐՄԵՆԻԱ երգչախումբը կը մասնակցի իր ամբողջ կազմով Մարսէյլ Փրատօ Մայր եկեղեցւոյ երգեցողութեանց Ծնունդեան տօներուն առթիւ :

Պիտի երգուին Կոմիտաս Վ·ի բազմաձայն պատարագը երկսեռ վերածումով, ինչպէս նաեւ Կոմիտասի եւ Սարգսեանի դաշնաւորած Ծննդեան շարականները :

ՓԱՐԻԶի Հայ· եկեղեցւոյ Կրօն· Ընկերակցութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Պ· Լ· Մուրատեանէ 3000 ֆրանք, ողբ· Նշան Համբարձումեանի մահուան առթիւ : Պ· Օննիկ Պայրամեանէ 5000, Պ· Պրծաքեանի զաւակներու մկրտութեան առթիւ : Պ· Թովմաս Պօյաճեանէ հազար, եկեղեցւոյս Կրթ· մարմնոյն համար : Պ· Աստուածատուր Հարենց եկեղեցւոյս մատենադարանին նուիրած է «Հայրենիք» ամսագրի 10 տարուան հաւաքածոն, արդէն իր գրադարանի գրքերը անցեալ տարի նուիրած էր : Համազգայինի Փարիզի մասնաճիւղը նուիրած է 9 հէքեաթի եւ մանկական պատմութեան գրքեր, դպրոցներու պատանեկան բաժնին համար : Պ· Մարքիամպուճեան մատենադարանին նուիրած է 30 հատոր արժէքաւոր գրքեր :— (Դիւան)

ՓՈՐԹ Տ'ԻԹԱԼիի եւ շրջանի Փր· Կ· Խաչի մասնաճիւղի վարչութիւնը 2000 Փր· կը նուիրէ Թանթիլիի դպրոցին, փոխան Ծաղկեպսակի Տիկ· Նուարդ Եղիազարեանի մահուան առթիւ :

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Եղիչէ քահանայ Մխիթարեան, Ֆրեզնոյի (Քալիֆորնիա) Ս· Երրորդութիւն եկեղեցւոյ հովիւը, մասնաւոր նամակով մը կը չնորհաւորէ Նոր Տարին եւ Ծնունդը, չեմ բարեմաղթութիւններ ուղղելով Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Հիւս· Ափրիկէի ազգ· մարմիններուն, իր բարեկամներուն եւ ծանօթներուն :

Reveillon, Reveillon
Chez SASSOUNI

Սասունիի աւանդական Reveillonը, *մինչեւ լոյս կերուխում, նուագ, պար եւ զուարճութիւն, հանելի մթնոլորտի մը մէջ :*

ՄԻՄԻԱՑՆ ՍԱՍՈՒՆԻԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Եւրոպական եւ Արեւելեան օրքէսթրը, Attraction, *Ֆօլի Պէրժէռի մեծ արուեստագէտներէն :*

Ուրեմն կաղանդի ձեր սեղանները ապահովեցէք այժմէն իսկ, Սասունիի ճաշարանը,
31 Rue d'Alexandrie *Հեռ· Gut. 92-65*

քան 3000 հեռանողներ դասադուլ յայտարարեցին Գահիրէի մէջ :— Նոր դէպքեր պատահեցան Սուէզի ջրանցքին մէջ : Անգլիա կը մերժէ բանակցիլ Սուտանը Եգիպտոսի ձգելու պայմանով :

Օր· ԱՂԱՒՆԻ ՏԻՐ ՍՍՐԳԻՍԵԱՆ
Պ· ՕՆՆԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Նշանդուած

Վալանս, 1951 Դեկտ· 23 Պոլէն

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քաղաքի Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղին ժողովը 9 Յունուար, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ : Կը խնդրուի բոլոր անդամուհիներէն ներկայ ըլլալ : Կարեւոր օրակարգ :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ· Բ· Դ· Արամ ենթահամիտէի ժողովը այս ուրբաթ, ծանօթ սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ : Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՇԱՎԻԼԻի Կապ· Խաչի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը՝ Փետր· 24ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՑՑ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ
(ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ)

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 5.— Ճրագալոյց Ս· Ծննդեան չաբաթ, երեկոյեան սկիզբ· Ժամերգութեան ժամը 15.30ին, պատարագ ժամը 17ին :

ՅՈՒՆՎ· 6.— Տօն Ս· Ծննդեան կիրակի սկզբ· ժամերգութեան ժամը 8ին, քառաձայն պատարագ ժամը 10ին· Ս· պատարագէն յետոյ Զրօսանք :

ՅՈՒՆՎ· 7.— Բ· օր Ս· Ծննդեան : Ցիչատակ մեռելոց : երկուշաբթի պատարագ ժամը 10ին :

ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՄՈՒԼ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ

Դերասան Տրդատ Նշանեան եւ իր կինը՝ դերասանուհի Ս· Նշանեան որոնք Պոլսէն առջի օր Փարիզ վերադարձան, պիտի վերսկսին իրենց ներկայացումները :

Ա· անդամ ըլլալով Փարիզի մէջ մօտ ատենէն Սառայ Պէռնարի մէջ կը ներկայացնեն Յ· Ամիրեանցի ՄԵՆՔ ՏՐԴԱՏ ԹԱԳԱՒՈՐ ՀԱՅՈՑ եւ Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ :

Պատմական, ազգային մեծ դերերգութիւն 7 արար : (Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն) :

Տրդատ Նշանեանի հասցէն նոյնն է.— 29 rue Pixérécourt, Paris (20). Tél. Men. 67-71:

ԱՅՍ ՏԱՐԻ Ա՛Լ

ԼԻԼԱՑԻՆ ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՑԻՆ

Բայց այս անգամ տօնական Reveillonէն *բուն համար ալ, հոն ընտանեկան զուարթ մթնոլորտի մը մէջ պիտի դիմաւորէք Նոր Տարին՝*

Առատ կերուխումով
Ընտիր շամփանիայով
Հոգեպարար նուագով
Եւ հաճելի անակնկալներով :

Այս բոլորէն զատ ձեզի կը խոստանայ նաեւ 1952ի համար երջանկութիւն եւ առողջութիւն :
24 rue St. Lazare, métro Trinité *կամ* N. D. de Lorette
Սեղանները ապասպրել այժմէն
Tél. Tri. 31.62

ԳԷՈՐԳԱՆ իր թառով եւ իր պարդիններու խումբով պիտի մասնակցի խրախճանքին :

ԾԱԽՈՒ ԱԳԱՐԱԿ

Ծախու է, դաշտահանդէսի առիթով հանրածանօթ՝ Եօթնեղբայրեանի ագարակը, տուն մը 20 սենեակներով, 3 հէքթար հող, զանազան պտղատու ծառեր : Մանրամասնութեան եւ պայմաններու մասին դիմել կամ դրել Տիկին ՍԱՓԵՆԻԿ ԵՕԹՆԵՂԲԱՑՐԵԱՆի, Campagne Caillol . Travers Chevalier. St. Loup :

K. M.ի ԿԵՐՊԱՍՆԵՐԸ

26, Rue du 4 Septembre, Paris Opéra

Բարձր նորոյթի յատուկ կերպասի մեծ հաստատութիւնը կը հրաւիրէ ձեզ տեսնել ԲՐԴԵՂԷՆի եւ ՄԵՏԱՔՍԵԼԷՆի իր նոր Collectionը :

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ սիրով պիտի ըն-

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 3 Janvier 1952 Հինգշաբթի 3 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6651-ՆՈՐ ՀՐՈՒԱՑ ԹԻՒ 2062

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՐԻՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

Նոր տարին կրնայ վճռական դառնալ չատ մը տեսակէտներով,— կ'ըսէինք առջի օր։ Թերեւս այ ճակատագրական ։

Երբ օրուան հոգսերն անգամ չեն կրնար ճեղքել անտարբերութեան քուղը, մենք չենք որ դուշակութիւններ պիտի փորձենք ։

Տարեգլուխի առթիւ, անոնք ալ զոհացան սովորական մաղթանքներով, — խաղաղութիւն, բարօրութիւն։ «Ի մարդիկ հաճութիւն»։

Մշուշը փարատելու, կիրքերը մեղմացնելու համար, իմաստուն ձեւ մը առաջարկեց այս երկրին հանրապետութեան նախագահը, ի ներկայութեան օտար դեսպաններու.

— « Լաւ է ամէն մեթոտ որ կրնայ վերահաստատել վստահութեան եւ գործակցութեան մթնոլորտ մը։ Բայց, յաջողելու համար, թերեւս հարկ է գործել յամրաբար եւ զգուշանալ նախ մէկ մէկ լուծելով այն խնդիրները որոնք վառ կը պահեն ընդհանուր անվստահութիւնը։ Արիւնը կը հոսի Ծայր Արեւելքի մէջ։ Ուրեմն նախ այդ կնդ — հարցումներուն պատնառները ճնշենք։ Երթապան իրեն յատուկ խնդիրներ ունի։ Քննենք առանձին առանձին, եւ լուծումը գտնենք, իրրեւ չափանիշ ընդունելով արդարութիւնը »։

Եթէ մենք ալ փորձէինք այս մեթոտը, 1952ի ընթացքին... Եթէ ոչ բարձր քաղաքականութեան վերաբերեալ կնճիռներ լուծելու, գոնէ Հայկական Աբոտասհմանի դիմադրական ուժերը բազմապատկելու համար ։

Ամբողջ աշխարհ ջրածգութեան մատնուած է, իրրեւ հետեւանք համատարած անստուդութեան եւ յարաճուն սպառազինութեանց ։

Ուրեմն, ապահովութեան երաշխիքներ կը փնտռէ ։

Մենք ալ չունի՞նք նոյն հոգը, ի սիրտս աշխարհի։ Հայրենի լեռներէն մինչեւ Միջերկրական, Ատլանտեան, Խաղաղական ։

Հայրենիքը ապահով է, կ'ըսեն լաւատեսներ։ Երանի՛ թէ ։

Իսկ եթէ փոթորիկ մը պայթի՞, արեւելքէն կամ արեւմուտքէն ...

Ամփոփուելով մեր անդաստանին մէջ, այդ — պիտի պարագայի մը պատրա՞ստ ենք ստանձնելու գոնէ տարագիր բազմութեանց ապահովութեան պատասխանատուութիւնը։ Անշուշտ այնքան որ — քան կախում ունի մեր ուժերէն ։

Ահաւասիկ հոգ մը, որ կը ճնշէ պաղ պատերազմին ատակացումէն ի վեր եւ որ կրնայ աւելի ծանրանալ այս տարուան ընթացքին ։

Եթէ իւրաքանչիւր ազգային մարմին եւ քաղաքական հոսանք այս հարցումը ուղղէր ինքն իրեն եւ իր չրջապատին, պատասխանին կէսը գտած կ'ըլլայինք։

Ինչո՞ւ ծածկել։ Մարմիններ եւ հոսանքներ ունինք, ինչպէս եւ վեղարաւոր երե — ւելիներ, որոնք այս հոգն ալ հեռաւոր սուրբերու կամ նախախնամութեան ձգեր են ։

Անոնց կարծիքով, մենք անելիք չունինք։ Ո՛ր կողմը յաղթական հանդիսանայ, անոր կ'ապաւինինք եւ կ'աղաւնինք ։

Այս երանելիները երկուան պատմութիւնն ալ մոռցած են։ Ինչպէս մոռցած են ուրիշ պիտանի պիտելիքներ ։

Մինչդեռ, դէպքերու ընթացքն իսկ իրագործական դասեր կուտայ ամէն օր, յիշեցնելով մեր պարտականութիւնները ։

Սկսինք տարրականէն։ Եւ մեր դաղութէն ։

Պիտի ունենա՞նք, վերջապէս, կեդրոնական իշխանութիւն մը, որ պատասխանատուութիւններ ստանձնէ նա՛եւ այս կենսական հարցին հանդէպ։

Հ. Բ. Դաշնակցութեան համար փակագիծ մը չէ ընդհանուր ապահովութեան խնդիրը ։

Ան ունի որոշ ուղեգիծ մը, համաձայն իւրաքանչիւր գաղութի պայմաններուն։

Ունի նաեւ հիմնական տեսակէտ մը, որ կը պատչաճի բոլոր գաղութներուն,— տեղի չտալ թիւրիմացութեանց, տնավարի կամ թերխաչ մարդանքներով ։

Նորութիւն մը չէ այս տեսակէտը, բայց կըրնայ նոր պահանջներ պարտադրել, եթէ ուշադրութեամբ հետեւինք դէպքերու ընթացքին ։

Օրուան հոգերէն մէկը միայն չօշափեցինք, առանց խորհելու։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՑԵՐԷՆԸ ՄՈՌՑԵՐ ԵՆ

Գերմաներէն թերթ մը, «Ապէնտփոստ», Տարեգլուխի առթիւ «Խաղաղութիւն» բառը արձա — նագրած էր առաջին էջին վրայ, տասնեամեակ օ — տար լեզուներով, իբրեւ մաղթանք ։

« Իրլոը ժողովուրդները խաղաղութիւն կ'ուզեն», կ'ըսէր, անգլերէն, սպաներէն, արաբերէն, չինարէն, իտալերէն, ֆրանսերէն, եբրայեցերէն, ռուսերէն, յունարէն, քորէերէն եւ հնդկերէն։

Դարձեալ «Խաղաղութիւն» կ'աղաղակէր հոլանտերէն, թիպէթերէն, թուրքերէն եւ վաքիս — տաներէն, մասնաւոր յօդուածով մը ։

— Ինչո՞ւ մոռցեր է գերմաներէնը ։

— Չէ մոռցեր, այլ կը բացատրէ.

« Խաղաղութիւնը» գերմաներէն չէրեցլինք դիտակցաբար։ Այդ բառը կ'ապրի ամէն Գերմանի սրտին, ամէն տղու ալօթքին, ամէն մօր մաղթանքին մէջ։ Այնպէս որ աւելորդ պիտի ըլլար գայն մասնաւորապէս յիշեցնել գերման ընթերցողին »։

Ուրիշներուն ձգելով հաստատել կամ ժխտել տրամաբանելու այս եղանակը, կ'ուզէի յիշեցնել չատ աւելի կարեւոր պարագայ մը։

Տասնըհինգ լեզուներով խաղաղութիւն մաղթած աստեն, գերմաներէն Թերթը ինչո՞ւ մոռցեր է անոր հայերէնը ։

Աղէտօք անո՞ր համար որ բառին արտասանութիւնը չատ կը նմանի փամփուշտներու խշրտոցին։ Մանաւանդ օտար բերաններու մէջ։

Եթէ Ֆրանքֆորթի մէջ Հայեր չկան, Թերթին խմբագրութիւնը կրնար Վիէննայի Մխիթարեանց վանքը կամ հայկական մատուռը դրկել իր Թղթակիցը, «Տէր ողորմեա» մը լսելու համար։

Այն ատեն պիտի համոզուէր թէ տասնըհինգ կամ հարիւր յիսուն լեզուներով արտասանուած « խաղաղութիւնը» այնքան ուժ չունի որքան մեր դարաւոր պաղատանքը ։

Տուր աշխարհիս խաղաղութիւն ...

Գերման խմբագիրը Թերեւս վախցած է որ եթէ այս մաղթանքը յիշէր հայերէն տառերով, պիտի ստիպուէր մնացեալն ալ արտատպել ։

Ազգիս Հայոց հազատութիւն ։

Բայց, խաղաղութեան հիմնական պայմանը ազատութիւնը չէ՞, առանց ազգի խորութեան ։

Իրենք ալ նոյն կարծառվ չե՞ն տապկուիր այս միջոցին ։

Վ.Ա.Հէ

ՏՒՐՈՒՆԻ.— ԳԵՂԱՄ ԿՈՍՏԱՆԵԱՆՑ

Ցաւով կ'իմանանք թէ կովկասահայ ականաւոր ղէմքերէն Պ. Գեղամ Կոստանեանց յանկարծամահ եղած է Կազանդին օրը ։

Հանդուցեալը մեծ ընտանիքի մը կը պատկանէր։ Ծնած 1873ին Ալէքսանդրապոլի մէջ, լուրջ կրթութիւն մը ստացած էր Գերմանիա, ուր իրեն դասընկեր ունեցած էր Կոմիտաս վարդապետը ։

Հայրը, պատրաստուած քահանայ մը, փայլուն դործունէութիւն մը ունեցած Կովկասի մէջ։ Իր նախաձեռնութեամբ կառուցուած էր Ալէք — սանդրապոլի հռչակաւոր տաճարը, Անիի մայր եկեղեցիին ճարտարապետութեան վրայ։ Իր եղբայրն էր էջմիածնի ճեմարանի ողբացեալ տնօրէն կարապետ Կոստանեանց , որ մեծ դիտնական մը եւ բազմահմուտ վերծանողը եղած էր Միջին Դարու հայ աշուղներուն։ Իսկ իր զարմիկներն են զեբասանապետ Ցոլվ. Զարիֆեան, բանաստեղծ Ա — ւետիք Իսահակեան եւ Օր. Մարգարիտ Բաբայեան։ Հին սերունդի յարգելի դէմքերէն, նուիրուած ազգային գործունէութեան երիտասարդութեան օրերէն, երբ Պ. Ա. Վաչեանցի հետ գլխաւոր ճարտարապետներէն էր Բագուի «Արամազդ» ընկերութեան։ Մինչեւ իր մահը վառ հետաքրքրութիւն ցոյց տուաւ ազգային ձեռնարկներուն հանդէպ եւ մնաց գործօն անդամներէն մին Կոմիտասեան յանձնաժողովին ։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՆՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Լիբանանի Գաւառ. Ժողովը Դեկտ. 25ին նիստ դումարելով, ի ներկայութեան քսան երեսփոխաններու, միաձայնութեամբ առաջնորդ ընտրած է Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի լուսարարապետը, Մուրէն եպիսկ. Բարոյեան։ (Նախապէս ընդունած էր Մաղ. ազգ.ի հրաժարականը) ։

Անգլեւիպիտական վէճը կը սաստկանայ

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐ

Եգիպտական չաթաթաթերթ մը հազար ոսկի պարգեւ խոստացած է այն հայրենասէրին որ կը յաջողի սպաննել Սուէզի չրջանին անգլ. հրամանատարը, զոր. Էրսքայն։ Թերթը միեւնոյն ատեն հարիւր ոսկի կը խոստանայ ուեւէ մէկուն որ անդլիացի սպայ մը կը սպաննէ ։

Անգլ. դեսպանը անմիջապէս բողոքեց այս դրդռիչ ձեռնարկին դէմ ։

Անգլ. իշխանութիւնները զրաւեցին կարգ մը պետանաւեր որոնք զօրաւոր պայթուցիկներ կը փոխադրէին Ջրանցքին մէջ ։

Միջին Արեւելքի անգլ. հրամանատարը, զոր. Բաղբրթըն, որ վերջերս Լոնտոն գացած էր, ե — պիպատոս վերադառնալով, յայտարարեց թէ Մեծն Բրիտանիա պիտի մնայ Սուէզի Ջրանցքին մէջ եւ պինու զօրութեամբ պիտի դիմադրէ բոլոր անոնց որ կ'ուզեն զայն հեռացնել բռնութեամբ կամ ահաբեկչական միջոցներով ։

— « Մենք պիտի չարունակենք Ջրանցքը պաշտպանել ամսէ ամիս եւ ի հարկին աւելի եր — կար ատեն։ Բռնութեան պիտի դիմադրենք բռնութեամբ։ Մենք բաւարար ուժ ունինք մեր տրամադրութեան տակ։ Ուրիշ երկիրներ ալ համաձայն են մեր բռնած դիրքին։ Չարաչար կը սխալին — նոնք որ կը կարծեն թէ ահռելարսափը կրնայ փոխել մեր տեսակէտը։ Մեր կառավարութիւնը վճռած է գործադրել չորս պետութեանց առաջարկները՝ Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան հարմար եւ անկեղծօրէն կը յուսանք թէ Եգիպտոս ալ պիտի միանայ, կատարեալ հաւասարութեամբ։ Ցորչափ համաձայնութիւն մը չէ կնքուած, Ն. Վեհափառութեան կառավարութիւնը պիտի պահէ մեր դիրքը Սուէզի չրջանին մէջ եւ պիտի ապահովէ այս միջազգային Ջրանցքին ազատ երթեւեկը, ոչ թէ եսասիրական չահախնդրութեամբ. այլ իրրեւ մեր աշակցութիւնը ազատ աշխարհին»։

× Երեքշաբթի օր բուռն կռիւներ տեղի ունեցան Իսմայիլիայի մէջ, եգիպտացի ահաբեկիչներուն եւ անգլ. զօրքին միջեւ։ Ահաբեկիչներուն յարձակումները տեւեցին դիշերն ի բուն։ Անգլիացիները հրասանդներ եւ զանազան զէնքեր գործածեցին ։ Լման երեք ժամ Եգիպտացիները կրակ տեղացին գնդացիրներով եւ հրացաններով։ Ուրիշ 28 ահաբեկիչներ եօթը ժամ անընդհատ զարկին անգլ. պինուորական ոստիկանութեան զօրանոցները, բանտը եւ երկաթուղին։ Երկու կողմերն ալ կը հաստատեն թէ մարդկային զոհեր չկան ։

× Եգիպտոսի վարչապետը պատասխանելով զոր. Բաղբրթընի ազդարարութեան, ըսաւ թէ «մենք չենք վախնար այդ կարգի սպառնալիքներէ ։ Եգիպտոս արդէն մեծաձայն է միանալ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան ծրագրին եւ պիտի չքննէ զայն, մինչեւ որ Անգլ. զօրքը հեռանայ Սուէզի չրջանէն։ Միայն Եգիպտոս իրաւունք ունի ապահովելու Ջրանցքին նաւարկութիւնը։ Հետեւաբար աւելորդ է անգլ. զօրքին ներկայութիւնը։ Ամէն ազատասէր երկիր կը դատապարտէ բրիտանական նախայարձակումը Եգիպտոսի ազատութեան դէմ» ։

× Զղազրգիւռ մթնոլորտ մը կը տիրէ Գահիրէի մէջ։ Ոստիկանութիւնը կը հսկէ բարեկարգութեան, մասնաւորապէս ուսանողական թաղերուն մէջ ։

Կացութիւնը Իրանի մէջ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Շահը համաձայն չէ որ ճամբուին Իրանեան բանակին ամերիկացի մարզիչները, ինչպէս առաջարկած էր վարչապետը, Տոքթ. Մոսթեղ։ Իրրեւ սպարապետը բանակին (120.000 զինուոր), Շահը կը վախնայ որ իրենց զինուորական ուժը տկարանայ, եթէ զբաղուին այդ մարզիչներէն եւ 20 միլիոն տոլարի վարկէն։ Ամերիկացի ծերակուտական մը տեսակցելով Շահին եւ վարչապետին հետ, բացատրած է թէ իրենց երկիրը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Միջին Արեւելքի չրջանին։ — Թէհրանի ընտրական յանձնախումբին փոխ նախագահը կ'առաջարկէ անջնջելի մելանով մը նշան դնել իւրաքանչիւր ընտրողի մատներուն վրայ, որպէսզի երկու անգամ քուէ չձգեն, երեսփ. ընտրութեանց առթիւ ։

× Իրանի քարիւղի խնդիրը լուծելու համար նոր փորձ մը կը կատարուի Վերաչինութեան մի — ջազգային դրամատան միջոցաւ։ Այս հաստատութեան մէկ ներկայացուցիչը նախապէս տեսակցած էր Անգլիոյ արտաքին նախարարին հետ։ Ուրիշ էր Անգլիոյ ներկայացուցիչներ ալ Թէհրան պիտի երթան, քննելու համար թէ կարելի՞ է մասնաւորապէս Ապատանի նաւթահորերը բանեցնել, իրրեւ միջնորդ ծառայելով Իրանի կառավարութեան եւ Անգլեւիբրանեան ընկերութեան ։

× Իրանի երեսփ. ժողովը (Մէճլիս) հրաւիր—

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՆՈՐ ՊԱՏՄԱԲԱՆԸ — ԼԱՒԱՆ

Խնչպէս պիտի, 1951 Դեկտ. 24ին Հանդիսաւոր հոգեհանգստեան արարողութեան Լիբիոյ ազգային Ընտրական Մարմնի Նախագահ Մուհամմէտ Պէյ Մուհտուլի, Ազգային Ժողովի Նախագահ Մուհամմէտ Պէյ Մահմուտ, Ազգային Խորհրդարանի Նախագահ Մուհամմէտ Պէյ Սէյֆ Էլ Նասր, Ազգային Ժողովի Փոխ-Նախագահ Մուհամմէտ Պէյ Ֆէրհաթ, Ազգային Խորհրդարանի Փոխ-Նախագահ Մուհամմէտ Պէյ Ֆէրհաթ

Թուրքիա եւ Միջին Արեւելք

Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, Ֆուատ Քէօփրիւլիւ,որ վերջերս փարիզ կը գտնուէր,մանրամասնօրէն պարզեց իր երկրին արտաքին քաղաքականութիւնը, Ազգ. ժողովին առջեւ (19 Դեկտեմբեր) :

Նախարարը նախ բացատրեց թէ ՄԱԿի ժողովին մէջ Ֆրանսա, Ամերիկա եւ Անգլիա առաջարկները քերին զէնքերու հակակշռին եւ սահմանափակման մասին, Թուրքիա եւս ուժ տուաւ այս առաջարկներուն: Ցետոյ անդրադառնալով Ալճանտեանի ուխտին եւ յարակից խնդիրներուն, յայտարարեց.

— Նախ ըսին որ համահաւասար իրաւունք — ներով չենք մտներ Ալճանտեանի Ուխտին մէջ : Դէպքերը եկան հաստատել թէ անհիմն են այս տարաձայնութիւնները եւ մտավախութիւնները : Կը մնայ միայն մէկ բան, այն է Թուրքիոյ վիճակուած զինուորական մասնակցութիւնը Ալճանտեանի Ուխտին: Այս խնդիրն է որ առկախ կը մնայ տակաւին, բայց մեր դիրքը ամբողջովին կը պատշաճի Ալճանտեանի կազմակերպութեան հասարակաց չափերուն: Մինչ այդ, Ուշինկթընի մէջ սկսած են զինուորական նախապատրաստական խորհրդակցութիւնները , եւ այս նպատակով Ամերիկա զացած է Ծովակալ Ազիզ Ուլուսան: Եթէ օրինական ձեւակերպութիւնները լրանան, փետրուարէն սկսեալ զրծնապէս պիտի մասնակցինք Ալճանտեանի ժողովին, որ Լիզպոնի մէջ պիտի գումարուի: Պէտք կը զգամ յիշեցնել թէ ամէն խնդրի առթիւ որեւէ որոշում պիտի չտրուի մեր մասին, առանց մեր հաւանութեան: Գալով Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան, աւելի քան հրաժեշտ է ծրագիրները մշակել, որովհետեւ Միջին Արեւելքը դժբախտաբար բաց է յարձակումի մը առջեւ, այդ երկիրները պէտք է ունենան կազմակերպուած բանակ: Միջին Արեւելքի բոլոր երկիրները եւ չհակիկ պետութիւնները մասնակցութեան բաժին ունին այդ խնդրին մէջ: Դժբախտաբար եղիպտական կառավարութիւնը վերջերս մնաց եւ չմօտեցաւ բանակցութեանց մասնակցելու առաջարկին: Մենք իրեն մօտեցանք կատարեալ բարեացակամութեամբ, ասոր փոխարէն անախորժ ցոյցեր տեղի ունեցան մեզի դէմ, եւ այդ ցոյցերը չկազդուրեցին յառաջ բերին Թուրքիոյ հանրային կարծիքին մէջ: Կը սպասէինք որ եղիպտական կառավարութիւնը նախանձախնդրութիւն ցոյց տար մեզի դէմ կատարուած ցոյցերուն առթիւ: Միջին Արեւելքի ապահովութիւնը մեր հապատասխանատուութիւնն է պարզապէս, եւ փոխադարձաբար մեր ալ ապահովութիւնը մեծապէս կը նպաստէ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան: Ահա թէ ինչու մեր չահերը հա —

■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■

Դաշնակցական զաղափարը , ինչպէս 1915ի ե — ղեռնի նպատակն էր բնաջնջել հայութիւնը : « Ա — նոնք չհասան իրենց ծրագրին, որովհետեւ կա — րելի չէ զաղափարը մեռցնել սուրով եւ զնդակով»: Ուխտաւորները ապա այցելած են ընկ. Կարպիս Գազանճեանի գերեզմանը ուր դրուած էին նաեւ ծաղկեպսակներ : Ըսած է ընկեր Սարգիս Զաքարեան Ցունաստանի եւ արտասահմանի ընկերներու կողմէ :

Գաղութէ գաղութ

ԼԻԲԱՆԱՆի թեմի հինգ շրջաններուն մէջ ե — րեսփոխանական լրացուցիչ ընտրութիւնները կատարուած են Դեկտ. 16ին եւ չհաած է ժողովը - դական ցանկը: Վերջնական արդիւնքը հետեւեալն է.— Անդր - Նահիրէն Թրատ, Նոր Սիս, Նոր Մարաշ, եւ Թիւրօ - Սանճագ 2210ական ձայնով ընտրուած են պ. պ. Սիսակ Ազիբեան, Ռուբէն Մալի — սազալեան եւ Շահէն Տէրտէրեան:

Ս. Նշան Թաղէն 474ական ձայնով ընտրուած են պ. պ. Ցակոբ Տէր Մելքոնեան եւ Տոքթ. Հրանդ Զաղլասեան :

Գարանքիւնա Թաղէն 517 ձայնով ընտրուած է պ. վահէ Սէթեան :

Այնթաբէն 309 ձայնով ընտրուած է պ. Տաճատ Սրապեան :

ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի եւ ԼԵ — ՒՈՆ ՇԱՆԹի համար , հոգեհանգիստ կատարուած է Լաթաքիոյ մէջ, Համբակ քահանայ Երէցեան յուզիչ չէշտերով ներկայացուցած է նախ Լեւոն Շանթը, իբրեւ կրթական մշակ, բանաստեղծ, մեծահռչակ թատերագիր, ազգային գործիչ, Պէյրութի Հայ Ճեմարանի հիմնադիրներէն մէկը : Ապա խօսած է ընկեր Ռուբէն Տէր Մինասեանի մասին, թուելով անոր մարտական թէ դրական արժանիքները, թէ ինչպէս իբրեւ Ֆետայի կռըուած է Սասունի մէջ Գէորգ Զավուշի եւ ուրիշ հերոսներու կողքին: Պատմականը բրած է Մուշի կռիւին, 1915ի Անտոքի հերոսամարտին, որուն զեկավարներն էին հանգուցեալը եւ Կոմս : Ռուբէնի բազմահատոր յուշերը, յեղափոխական կեանքէ, կը մնան անխորտակելի կոթողներ Հայոց պատմութեան համար :

Նոյն օրը զպրոցին ընդարձակ սրահին մէջ տօնուած է «Դաշնակցութեան Օր»ը, նախագահութեամբ ընկեր Մելքոն Էպլիղաթեանի: Այս առթիւ բովանդակալից ճառ մը խօսած է «Արեւելք»ի խմբագիրը, ընկեր Մինաս Թէօլէօլեան:

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Ներսէսեան Եմմոնեան վարժարանը հիմնուած 1872ին, Տնօրինուհին է Տիկին Նոյեմի Գրիգորեան :Վարժարանը ունի103աշակերտ: Ս. Խաչ եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը իբրեւ ուսուցչական թոշակ կը վճարէ տարեկան մօտ հազար ոսկի: Ամսական ծախքն է 521 ոսկի :

Ինչ կը վերաբերի արտաքին խնդիրներուն, կը ջանանք չարունակել մեր բարեկամական յարաբերութիւնները Սուրիոյ հետ, եւ կը փափաքինք որ մօտերս վերջ գտնէ անդրեւպարսիկ վէճը :

Ֆուատ Քէօփրիւլիւ չատ չծանրացաւ Թուրքեւոնաս յարաբերութիւններուն վրայ, եւ բաւականացաւ ըսելով թէ Ռուսիոյ բացած ջիղերու պատերազմը Թուրքիոյ դէմ՝ ուրիշ բան չէ բրած բայց եթէ զօրացնել Թուրք ազգին ջիղերու ատնադական ուժը: Քէօփրիւլիւ յիշեցուց նաեւ Պուլ — կարիոյ ընթացքը, որու հետեւանքով հարկ եղաւ փակել սահմանը : — «Ցունաստանի հետ աւելի լաւ պիտի զործակցինք Ալճանտեանի կազմակերպութեան մէջ եւ մեր քունն տուինք ի նպաստ Իտալիոյ, որպէս զի այդ երկիրն ալ մտնէ ՄԱԿի մէջ : .. ..

ՄԵՐ ԿԱՂԱՆԴԸ ...

1922, Հալէպ ...

Այդ տարին ալ նախորդ տարիներուն նման , որքանոյի հոգաբարձութիւնը չանձն առած էր Հալէպի զինուորներու զգեստաւորման պատասխանատուութիւնը մինչեւ Նոր Տարի: Եւ հրա — մայուած էր զերձակատան մէջ աշխատող որբե — րուն, որ ամէն գնով հասցնեն ապսպրանքը, ձիշդ օրին: Աւոր փոխարէն տեսչութիւնը խոստացած էր բացառաբար չամիչ, ընկոյզ եւ նարինջ բաժնել :

Ուրախ էինք բոլորս ալ, եւ, անհամբեր կը սպասէինք երանելի օրուան: Այդ տարուան կա — ղանդը կը զուգադիպէր կիրակի օրուան, եւ վերջապէս մեր Ամենամանցի «մայրիկը» «Նէնօն» տարուան մը դադմի կուտերը հաւաքեր եւ խոտովեր էր :

Կիրակի առաւօտ օդը զեղեցիկ եւ պարզ էր : Պէտք էր եկեղեցի երթալ: Համաչափ քայլերով կ'անցնինք Հ. Ց. Դ. «Նաւասարդ» ակումբին եւ Հողեւոր քովերէն Քառասուն Մանկանց եկեղեցին երթալու համար: Օրուան պատարագիչը, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ հոգեւոր Սահակ կաթողիկոս Խապայեանն էր: Իր լուսեղէնով մարիկ ը — րինք իր այնքան սրտառուչ քարոզը, ուղղուած մանաւորաբար որբերուս :

Կէս օր է արդէն: Կրկին համաչափ քայլերով կ'անցնինք Պապ էլ Ֆարաճի հրապարակէն հայկական քայլերգի մը բառերը մեր շրթներուն: Ճաշի ժամն է: Կը հնչէ զանգակը, բարձրաձայն եւ երկիւղածութեամբ կ'երգենք մեր տէրունական աղօթքը: Ճաշը վերջացած է, անհամբեր կը սպասենք մեր չամիչին, ընկոյզներուն եւ նարինջին:

Ինչ մեծ յուսախաբութիւն: Չամիչը որդնոտած էր, ընկոյզները մեծ մասամբ փուճ, բայց մէկ հատիկ նարինջը աղուոր էր եւ հոտաւէտ :

Ու այսօր, տարիներ վերջ, այս հիւրընկալ ա — փերուն վրայ, երբ ամէն մէկս մեր կարելին կը փորձենք, մեր փոքրիկները աւելի եւ աւելի ուրախացնելու, կրկին կը վերյիշեմ այդ տարուան մեր կաղանդը, իր որդնոտած չամիչով, իր փուճ ընկոյզներով եւ ակամայ արցունքներ կը հոսին աչքերէս ... կարապետ Յովակիմեան

ԴԺԲԱԽՏ ՄԱՑՐ ՄԸ

Անիէդ Պուա Քոլմպի Կ. Խաչը զժբախտութիւնն ունեցաւ Նոյ. 17ին կորսնցնելու իր աղնիւ ընկերուհիներէն Տիկին Սառա Աբրահամեանը :

Մեր զժբախտ ընկերուհին 8 տարեկանին աքսորի մէջ կը կորսնցնէ իր ծնողքը եւ չորս քոյրերով զերմանական որբանոց կ'ինյնան: Հոն բաւական տարի մնալէ վերջ, երկու քոյրեր Պէյրութէն Փարիզ կուգան, Տիկին Սառան չափահաս Որբերէն Պ. Կարապետ Աբրահամեանի հետ կ'ամուսնանայ: Շատ բարի եւ աշխատասէր զոյգեր էին եւ յաջողած էին գործ մը հաստատել: Սեւ ճակատագիրը չձգեց որ ուրախանային: Տիկինը մէկ տարիէ ի վեր անողոք հիւանդութեան մը մատնուած էր: Երկու անգամ ծանր գործողութեան են — թարկուեցաւ: Ամուսինը ամէն չանք թափեց բայց անօգուտ: Կը թողու երկու զաւակներ, 15 տարեկան աղջիկը եւ 13 տարեկան մանչը: Մինչեւ իր մահը զաւակները հայկ. ոգիով մեծցուց: Բոլորէն ալ սիրուած էր իր քաղցր բնաւորութեամբ: Սիրելի Սառա, վերջին վայրկեանիդ Տիկ. Սիրանուշը եւ դիս կանչեցիր, ձեռքերս ուժով մը բռնած ըսիր.— այս աշխարհը սուտ է եղեր... Մինչեւ վերջը ամէնէն մեծ հոգդ զաւակներդ էին: Անհոգ եղիր, Սառաս, զաւակներուդ պաշտպանը մենք ենք : ....

Սիրելի Սառաս, առաջին քառասունքիդ առթիւ փունջ մը ծաղիկ ձեռքս՝ կուգամ խոնարհիլ թարմ հողակոյտիդ վրայ, չէթ մը արցունք թափելով: Խաչուհի Ոսկ էրզեան

ՄՈՌՅՈՒԱԾ ԼՌԵՐ

Թիւ 1

ԱՐՄԵՆԻԱ

Ա.

Հալէքին յունաբնակ կղզի մըն է: Հոն ճանչցայ զինքը. Անասթաչի քաղինօն կուզար իրիկուննե — րը՝ չոգենաւէն զիմաւորելու իր ամուսինը, վասնզնղի իր ամուսինը պիտի ըլլար այն գէր, կարճահասակ, յիսուննոց մարդուկը զոր կ'առնէրմիասին՝ պանդոկ վերապառնալու համար :

Մինակ դուրս կ'ելլէր ամէն առեն. երբեմն հետը կը բերէր վեց տարեկան փորքիկ տղեկ մը որ զաւակն էր անչուշտ եւ որուն հետ մեծ մարդու մը պէս կը խօսակցէր մինչեւ վերջը :

Ոչ մէկու հետ յարաբերութիւն կամ տեսութիւն հաստատած էր: Երիտասարդները, ամէն ազգէ, միշտ հետաքրքիր երբ կին մը ճանչնալու վրայ է խնդիրը, ի զուր իր չուրջը դեգերած կամ իր ակնարկը ակնկալած էին. երբեք չէր զարձած զանոնք դիտելու :

Քաղինօն, ծովուն վրայ երկնցած տախտակէ զարտատիին եզերքը, անկիւն մը ունէր, ուր ա — մէն իրիկուն կուգար առանձին նստելու. այդ անկիւնը իրն էր. զէթ այդպէս նկատուած էր քաղինոյին չաճախորդներէն, որոնք՝ իբր բարեկիրթ մարդիկ՝ անձանօթ օտարուհին մեծարել կը սիրէին :

Քանիցս հանդիպեցայ իրեն ու անունը հարցուցի յոյն ծանօթներուս :

— Ի պարէնիա իճէ, Աբմենուհին է, կը պատասխանէ ամէնքը. այս էր իր միակ անունը որով կղզիին մէջ ճանչցուած էր հոն զալէն ի վեր :

Քաղինօն սպասաւորներուն ըրած հարցու — փորձս աւելի աջդիւնաւոր չեղաւ, մինչդեռ օտարազգիներն ալ լինձի կը զիմէին, իբր ազգակից , իր վրայ տեղեկութիւն ուզելու համար :

Ամուսինը, որ չաբաթը երկու անգամ միայն կուգար, կնոջմէն աւելի մարդախոյս կ'երեւար . մէկուն հետ բարեւ մը փոխանակած չէր ամիս ու կէսէն ի վեր, յորմէհետէ կղզիին պէյվիւ պանդոկը եկած էին: Երիտասարդները անոր նախանձոտ բնաւորութեանը կը վերագրէին այս տարօրինակ մենակեցութիւնը, ու կինը ամուսինին բռնութեան զոհը համարած էին :

Եւ իրաւ այս կնոջ դէմքին վրայ չեմ դիտեր ինչ տրամութեան անբացատրելի երեւոյթ մը կար որ այս ենթադրութիւնը կը հաստատէր :

Վեհերոտ մէկը չէր թուեր. վայելուչ ձեւերն ու համաթակ քալուածքը այնքան կը վայլէին իր մատղաշ ու աղուոր հասակին: Առանց քաշուելու, բարձր ձայնով, պանդոկներու մէջ կեանք վարող անձի մը վարժութեամբ, սպասաւորները կը կանչէր եւ ուզածը կ'ապսպրէր:

Աղջի բերան կարծեր էի որ մինչեւ այն օր այս տիկնոջ հետեւող երիտասարդներէն աւելի բախտաւոր պիտի ըլլամ ես իրեն հետ ծանօթանալով:

— Ո՛հ դուն կարող ես, կ'ըսէին յոյն բարեկամներս՝ ազգութեանս վրայ նախանձելով. իր լեզուն կը հասկնաս ու հետը խօսելու դիւրութիւն ունիս :

Շատ հեղ զայն իր մօտը նստելու եւ ուշադրութիւնը հրաւիրելու չափ բարձրաձայն խօսելով՝ ներկայութիւնս զգացնելու: Մաքուր հայերէն խօսեցայ նախ, բառերս ու բացատրութիւններս զանելով, խնամելով ,յետոյ Ֆրանսերէն ու Թուրքերէն , հասկցնելու համար որ բոլորովին արհամարհելի անձ մը չէի :

Ցետոյ հաղուստիս սկսայ խնամք տանիլ . զերձակս որ դիս միշտ խնայող ճանչցած էր, զարմացաւ հինդ ձեռք զգեստ մէկէն չինել տալուս . փողկապներու ահագին պաշար մը ամբարեցի ու վերջին նորաձեւութեան պահանջմաներուն եւ ոչ մէկէն փախուստ տուի: Շապիկներուս օձիքը , ձիւնաթոյր, նեղ ու բարձր, որ մինչեւ Թուչս կը հասնէր եւ դիս չնչահեղձ ընել կը սպառնար, թաշկինակներս, նուրբ, մանուշաթոյր, չքեղ սկզբնատառերով զարդարուած կը բաւէին արդուզարդի արժէքը ճանչցող կին մը հրապուրելու :

ԳՐ. ՋՕՀՐԱՊ

(Շար.)

րեց վարչապետը ներկայ ըլլալ յունուար 22ին նիստին, բացատրութիւններ տալու համար իր «տնտեսական աղիտալի քաղաքականութեան մասին»: Տոքթ. Մոսատեղ խոստացած էր ներկայ-նալ յունուար 26ին, բայց ժողովը չախչախիչ մեծամասնութեամբ որոշեց չորս օր աւելի կանուխ սկսիլ վիճաբանութիւնը :

× Վարչապետը ուրիշ հրաւէր մըն ալ Ամերիկացիներէն ստացաւ: Թէհրանի ամերիկեան դեսպանը մէկ շաբաթ ժամանակ տուաւ, որպէսզի որոշէ թէ Իրան կ'ուզէ՞ օգտուիլ ամերիկեան օգնութենէն, ինչպէս կ'ընեն ուրիշ երկիրներ: Վարչապետը կը մերժէ այդ օգնութիւնը, եթէ պայմաններ դրուին: Կ'ուզէ չէզոք մնալ պաղ պատերազմին մէջ :

× Իրանի կառավարութիւնը միջոցներ՝ ձեռք առաւ, կրճատելու համար ներածումները : Ան — հրաժեշտ նիւթերու ցանկ մը պատրաստած է — երեսուն տեսակ — առանց արտօնութեան նե — րածելու համար :

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

Ազգ. Ժողովը երեքշաբթի օր ալ չարունակեց ելմտական օրինագծին վիճաբանութիւնը :

Ելեմտական նախարարը, Ռընէ Մայէր նը — ըէն խօսք առնելով, հարց տուաւ թէ ո՞ր երկիրն է, որ բացառիկ զոհողութիւններ չի պարտադրեր իր ժողովուրդին: Տաղնապի լուծման 2 միջոց - ներ նկատի ունինք — ներգաղթի քաղաքականու — թիւն մը կամ երիտասարդ ընտանիքներուն յատկացուած նպաստին ջնջումը, ինչ որ պիտի հարկադրէ կիներուն աշխատիլ: Իր հաշուով, Ֆրանսայի պինդ արտադրական ծախքերը կը կազմեն ազգ. եկամուտի միայն 32 առ հարիւր , նախորդ տարուան 31 առ հարիւրի փոխարէն: Նախկին նախարար Մանտէս Ֆրանս դիտել տուաւ թէ խաբուսիկ են այս թիւերը :

Ռընէ Մայէր պատասխանեց թէ աղքատացած եւ սպառնալիքի ենթարկուած պետութիւն մը աւելի մեծ ճիգ պէտք է թափէ: 1951ին արտադրութիւնը 10 առ հարիւր աւելի եղած է նախորդ տարուընկն, ժողովուրդը վճարած է 2640 միլիառ ֆր., այս տարի պատճառ չկայ որ պակաս ըլլայ արտադրութիւնը, հետեւաբար կրնանք 140 միլիառի յաւելուածական տուրք մը դանձել :

× Կառավարութիւնը կը խորհի կարգ մը խնայողութիւններ կատարել, փոխադրական ծախքերու բացը զոցելու համար :

× Վարչապետը վստահութեան խնդիր պիտի յարուցանէ այսօր, հինգշաբթի, Ազգ. Ժողովին մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մակի ընդհ. ժողովը երէկ վերսկսաւ իր նիստերը, որոնք ընդհատուած էին, ծանօթ արձակուրդի առթիւ :

Մարոքի մզկիթներուն մէջ ազգայնական քարոզութիւններ կատարուած ըլլալով, շարք մը ձերբակալութիւններ կատարուեցան :

Տարեգլուխի առթիւ բարեմաղթութիւններ կատարեցին աշխարհի վարիչները: Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահը թելադրեց խըն - դիրները լուծել մէկ մէկ: Սթալին մանաւոր դիր ուղղեց Ճափոնի ժողովուրդին, յայտնելով իր անկախութեան պայքարին :

Զերջիլ իր հեռաւորդներով Ամերիկա մեկնեցաւ Դեկտ. 31ին: Վերջին պահուն երկու անախորժ դէպքեր պատահեցան , առանց ազդելու ծերունի վարչապետին վրայ, որ կ'աշխատէր իր մասնաւոր գրասենեակին մէջ: Նախ, խումբ մը նաւաստիներ սոսկալի զարհուրելի պահանջեցին նաւային ընկերութենէն՝ ճշդել իրենց աշխատանքի եւ արձակուրդի պայմանները: Ցետոյ, վարչապետութեան սուրհանդակներէն մէկը յանկարծամահ եղաւ , երբ նաւամատոյց կ'երթար, երկու դիւանագիտական պայուսակներ յանձնելու համար: Գաղտնի ոստիկաններ անմիջապէս տիրանալով պայուսակներուն, տարին Զերչիլի յանձնեցին անվնաս :

Ջուիրին խորանարդ մեթրը 24 ֆր.ի բարձրացած է յունուար 1էն սկսեալ, (նախապէս 18 ֆր) :

AIR FRANCEի գործադուլը վերջացաւ երեքշաբթի օր: Երթեւեկը ամբողջովին վերահաստատուած պիտի ըլլայ այսօր, հինգշաբթի, բոլոր դիծերուն վրայ :

Քորէացիի զինադադարի մասին հակասական լուրեր կը չրջին նորէն: Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Հիւս. Քորէացիները խոստացած են լուսաբանութիւններ հաղորդել բոլոր դաշնակից զերիներու մասին: Միւս կողմէ անթաւական կը դանեն Դաշնակիցներուն զիջումները: Ուրիշ զրոյցի մը համաձայն, կարմիրները կը պահանջեն վերադարձնել մէկ միլիոն փախստականներ, իրրեւ պայման վերջնական զինադադարի :

ԵՐԿՈՒ ՄԱՀԱՊԱՐՏՆԵՐ, Մէօռան եւ Քուրթէն, յաջողեցան փախչիլ Ամիէնի բանտէն, առասպելական յանդգնութեամբ մը: Երկուքը միասին թուղթ կը խաղային իրենց բանտապահին հետ, երբ առաջինը յանկարծ առջնանակ մը հանելով զրպանէն, բանալիները պահանջեց: Ցաջորդաբար երեք պահակ կծիկով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ հօր, զարմիկին, ազգականին՝

ԳԵՂԱՄ ԿՈՍՏԱՆԵԱՆՑԻ

(Ճարտարագէտ եւ ազգ. գործիչ)

յանկարծական մահը, որ տեղի ունեցաւ Ցուն — ուար 1ի առաւօտեան ժամը 5ին, սրտի տագնապի մը հետեւանքով: Ցուղարկաւորութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի այսօր, հինգշաբթի , ճիշդ կէսօրին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Փէռ Լաշէզի դիակատունը :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Նոր Սերունդի երիտասարդ անդամներէն Ս. Ց. կազանդի առթիւ հազար ֆր. կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին: Ստանալ Ցառաջէն:

+ Այրի Տիկիններ Զարուհի Թորամանեան եւ Աբշալոյս Ազապեկեան իրենց ամուսիններուն յիշատակին կը նուիրեն, հազար ֆր. Այնճարի Ցառաջ վարժարանին, հազար ֆր. Ֆ. Կապ. Խաչին եւ հազար ֆր. Աղքատախնամին: Ստանալ « Ցառաջ »էն :

× Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Գազանճեան Մէօտոն կը նուիրեն Այնճարի «Ցառաջ» վարժարանին :

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆի Եւրոպայի կեդր. յանձնա — ժողովը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Աբ - տաւագդ Անտոնեանէ 5000 (հինգ հազար) ֆրանք, իր հօր՝ ողբացեալ ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, կէսը ի նպաստ Փարիզի հայ աղքատներուն եւ կէսը ի նպաստ Պէյրութի զաղթականի ողողեալներուն անմիջական կարիքներուն :

հարներ եւս զինաթափ ընելէ վերջ, երկու մահապարտները իրենց հագուստները փոխեցին բանտին մէջ, երկու հեծելանիւներ ալ գրաւեցին եւ Թռան անծանօթ ուղղութեամբ: Երկուքն ալ ձերբակալուեցան 36 ժամ վերջը, ամայի կայարանի մը մէջ, առանց որեւէ դիմադրութեան: Փախուստի դիւերը ապարակի մը մէջ պառկած էին, բայց հողագործը առտուն լուր տուած էր ոստիկանութեան: Երկուքն ալ անօթի էին :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

Ց. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
Փարիզի եւ շրջանի ուժ մասնաճիւղերով կը տօնէ

Մաւուկներու Օրը

Հինգշաբթի, Ցունուար 3ին ժամը 3—6, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ :

Մանկական փիլմ, տրամախօսութիւն, երգ , պար: ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ կը բաժնէ նուէրներ եւ նախընթրիք : ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Ֆ. Կ. Խաչի տարեկան Մեծ պարահանդէսը

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ ՕՐԸ)

6 Ցունուար, Սէրքլը Միլիթէրի մէջ, ժամը 4էն կէս գիշեր:

Ճոխ եւ այլազան յայտագիր : Գեղարուեստական բաժնին մէջ հայկական տարազով խմբապար եւ մենապար: Հայկական խմբերգ: Orchestre Rico's Créole Band (1er prix de disque) :

Սեղանները այժմէն ապահովել հեռաձայնելով Tru. 27-35:

«ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 4 Ցունուար, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Դասախօս՝ Պ. Ս. Թորոսեան, նիւթը՝ Մարքսի վարդապետութիւնը, ազգութիւն եւ հայրենիք (երկրորդ եւ վերջին մաս):

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Նոր Սերունդի պարահանդէսը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շերջ. վարչութեան:

Այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս Ալհամպրայի չքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին՝ բոլորովին նոր յայտագրով, պատրաստուած՝ երիտասարդու — թեան կողմէ :

Ցովսէփ Կոստանեանց, Օր. Մարգարիտ Բաբայեան եւ Պետրոս Կոստանեանց սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրեցեալ հօր, զարմիկին, ազգականին՝

ՄԱՐՈՒԿԱՒԱՐՈՒ ՕՐ

Հինգշաբթի, Ցունուար 3ին ժամը 3—6, Սօսիէթէ Սավանթի մեծ սրահին մէջ :

Մանկական փիլմ, տրամախօսութիւն, երգ , պար: ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊԱՆ կը բաժնէ նուէրներ եւ նախընթրիք : ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Ֆ. Կ. Խաչի տարեկան Մեծ պարահանդէսը

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ ՕՐԸ)

6 Ցունուար, Սէրքլը Միլիթէրի մէջ, ժամը 4էն կէս գիշեր:

Ճոխ եւ այլազան յայտագիր : Գեղարուեստական բաժնին մէջ հայկական տարազով խմբապար եւ մենապար: Հայկական խմբերգ: Orchestre Rico's Créole Band (1er prix de disque) :

Սեղանները այժմէն ապահովել հեռաձայնելով Tru. 27-35:

«ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 4 Ցունուար, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Դասախօս՝ Պ. Ս. Թորոսեան, նիւթը՝ Մարքսի վարդապետութիւնը, ազգութիւն եւ հայրենիք (երկրորդ եւ վերջին մաս):

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Նոր Սերունդի պարահանդէսը

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շերջ. վարչութեան:

Այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս Ալհամպրայի չքեղ սրահներուն մէջ :

Գեղարուեստական բաժին՝ բոլորովին նոր յայտագրով, պատրաստուած՝ երիտասարդու — թեան կողմէ :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Քաղաքի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ժողովը 9 Ցունուար, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կը խնդրուի բոլոր անդամուհիներէն ներկայ ըլլալ : Կարեւոր օրակարգ :

ԱՆԻԼԻՒ ՊՈՒԻ. ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ց. Դ. Արամ Ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ , ծանօթ սրճարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷն.— Հ. Ց. Դ. «Անտոք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ :

Շավիլի Կապ. Խաչի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը՝ Փետր. 24ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ
(ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻ)

ՑՈՒՆՈՒԱՐ 5.— Ճրագալոյց Ս. Ծննդեան շաբաթ, երեկոյեան սկիզբ. ժամերգութեան ժամը 15.30ին, պատարագ ժամը 17ին:

ՑՈՒՆՎ. 6.— Տօն Ս. Ծննդեան կիրակի սկզբ. ժամերգութեան ժամը 8ին, քառաձայն պատարագ ժամը 10ին. Ս. պատարագէն յետոյ Ջրօրհնէք :

ՑՈՒՆՎ. 7.— Բ. օր Ս. Ծննդեան : Ցիշատակ մեռելոց: Երկուշաբթի պատարագ ժամը 10ին :

ՆՇԱՆԵԱՆ ԱՄՈՒԼԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

Դերասան Տրդատ Նշանեան եւ իր կինը՝ դերասանուհի Ս. Նշանեան որոնք Պոլսէն Փարիզ վերադարձած են, պիտի վերսկսին իրենց ներկայացումները :

Ա. անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ մօտ առեներն Սառայ Պէռնարի մէջ կը ներկայացնեն Ց. Ամիրեանցի ՄԵԾՆ ՏՐԴԱՏ ԹԱԳԱՒՈՐ ՀԱՑՈՑ եւ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ :

Պատմական, աղդային մեծ դերբերդութիւն 7 արար : (Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն):

Տրդատ Նշանեանի հասցէն նոյնն է.— 29 rue Pixérécourt, Paris (20). Tél. Men. 67-71:

ՕԳՏՈՒԵՑԻՔ ԱՌԻԹԻՆ

Հետեւեալ վեց զիրքերը, որոնց նուազագոյն արժէքն է (հատով) 2000 ֆրանք: Մինչեւ 15 յունուար, որմէն կազանդչէնք կը վաճառենք 1000 ֆրանքի :

1.— Աղ Տաղի քառամեայ հերոսամարտը, Գափկանի 600 ֆրանք, 2.— Ցլավի, Մըսըլեան՝ 400 ֆրանք, 3.— Աշխարհագրութիւն Ա. Միսաքեան 300 ֆրանք, 4.— Տանջուածները, Կ. Միսիքեան 300 ֆրանք, 5.— Ազդ. Խնդիրներ, Մ. Զէրազ 200, 6.— Մանուկներու համար վէպեր՝ Մ. Նուպարեան 200 ֆրանք: Ընտրովի դնողները պիտի վճարեն նշանակուած գիներով :

Դիմել Դրատուն «Ցառաջ», G. Tzerikiantz, 13 Rue des Dominicains, Marseille:

ԾԱՒՈՒ ԱԳԱՐԱԿ

Ծախու է, դաշտահանդէսի առիթով հանրածանօթ՝ Եօթնեղբայրեանի ագարակը, տուն մը 20 սենեակներով, 3 հէքթար հող , զանազան պտղատու ծառեր: Մանրամասնութեան եւ պայմանները մասին դիմել կամ դրել Տիկին ՍԱՓԵՆԻԿ ԵՕԹՆԵՂԲԱՑՐԵԱՆի, Campagne Caillol . Travers Chevalier. St. Loup:

ԱՆՈՒՇ ԿԵ՛Ր, ԱՆՈՒՇ ԽՕՍԵ

Հարանիք, կնունք, հաւաքոյթներ, խնջոյք ունի՞ք, ձեր սեղաններէն անպակաս պէտք է ըլլան
ՊԱՒԼԱՎԱՆ, ՔԱՏԱՑԻՖԸ, ՊՈՒՐՄԱՆ,
ՊԼՕՐԷՐԸ ԵՒ ՍԻՄԻԹԸ ԱՆԱՐԱՏ ԿԱՐԱԳՈՎ

Իսկ եթէ կ'ուզէք ձեր տան մէջ պատրաստել, պաֆլավայի թերթ կամ հում fատայիֆ, կրնաք դտնել միշտ՝

ՉԷՑԹՈՒՆՑԻ ԾԱՂԱՐԱՐԻՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ ՔՈՎ

որ իր հայրենիքին ժայռին պէս ամուր կեցած է
AU DUC DE TRÉVISE
(Բակին խորը)
32, Rue de Trévise Tél. TAI. 65-44

Հայթայթելու համար նոյնիսկ Լէիմաճուն եւ թայինով փիւռէ (ապսպրանքի վրայ):

Գաւառներէն եղած ապսպրանքները փութով կը ղրկուին: Մասնաւոր դեղչ Ազգային հաւաքոյթներու եւ խնամութիւններու համար :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 4 Janvier 1952 Ուրբաթ 4 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6652-Նոր շրջան թիւ 2063

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

Անհրաժեշտ չէ մէյ պատերազմ նախատեսել, ըմբռնելու համար մեր անմիջական պարտականութիւնները։

Պակա՞ս հոգեր ունինք խաղաղութեան ատեն։ Եւ այդ հոգերը աւելի ծանր չե՞ն կշռեր, քանի կ'երկարաձգուին պանդխտութեան տարիները։

Երեւանը չատոնց քաշած է իր ձայնը։ Ոչ մէկ մօտաւոր հեռանկար՝ ներդաշնակութեան մասին։ Ոչ խոկ տարրական յարաբերութիւն։

Ուրեմն, աւելի քան երբեք ժամանակն է լաբելու մեր բոլոր ուժերը, յանուն տարաձիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան եւ բարօրութեան։

Ներկայ պայմաններուն մէջ, կարելի չէ համբանք փրկել օրն ի բուն «Հէյ Ջան, Երեւան» երգելով կամ տեղի - անտեղի փառաբանելով Հայ. Եկեղեցին։

Մենք ուրախ պիտի ըլլայինք, եթէ այդ երգողներն ու փառաբանողները յաջողէին դոնէ ի բրենց զաւակները փրկել, ուրիշներուն օրօր կարդալէ առաջ։

Կը գտնուինք անողոք իրականութեան մը առջեւ,— վերը երկինք, վարը ծով, ուր ստիպուած ենք լողալ մեր սեփական ուժերով։

Անշուշտ հոգեպէս կը մխիթարուինք, միայն յիշելով թէ ունինք հայրենիք, եկեղեցի եւ ուրիշ ազգակներ, իբրեւ ապաւէն։

Բայց, պիտենք նաեւ որ այդ ազգակները իւ վիճակի չեն լիովին կատարելու իրենց դերը, մեր այսօրուան կացութեան մէջ։

Անոնք աւելի շատ բարոյական օժանդակներ, խորհրդանշաններ են տարագիր բազմութեանց համար, որոնք չօչափելի ուժեր, նեցուկներ կը փնտռեն։

Երեւանը շատ հեռու է, դժբախտաբար։ Եւ անմատչելի։

Իսկ Եկեղեցին տրամադրելի է ամէն տեղ։ Բայց, հաւատացեալներուն հազիւ հարիւրին տասը կը յիշէ անոր ճամբան։ Այն ալ հանդիսաւոր օրերու մէջ։

Ուրեմն, ազատարար գօտիներ պիտի փնտռենք ամէն ուղղութեամբ, դիմանալու համար միջավայրին փորձութեանց։ Միեւնոյն ատեն բազմապատկելով, արդիացնելով եղածները։

Ինչ որ ունինք իբրեւ չարխափան կամ չանթարգել՝ այլասերման եւ կազմալուծման դէմ, հետզհետէ պիտի կորսնցնէ իր ուժը, եթէ ժամանակին հետ չգալենք։

Երեսուն տարի անցած է արդէն։ Ահագին անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան միջեւ։ Բազմաթիւ օղակներ փրթած են, ուրիշներ ժանգոտած։

Ամբողջ դիրքեր պարպուած են, ուրիշներ քաշքշուքի վերածուած։

Համրանքով կ'երեւան սեւ մազերը, ճերմակներու բազմութեան մը մէջ։ Նոյն իսկ երիտասարդական ձեռնարկներու մէջ։

Ուրիշ տեւէ ժողովուրդի մէջ, միայն այս պարագան բաւական էր, քնացողները արթնցնելու համար։

Եթէ հայկական դիւղի մը մէջ դտնուէինք, չատոնց հնչած կ'ըլլար ժամուն կոչնակը, իբրեւ արթնութեան կոչ կամ ահազանգ։

Այս լարծուն պողոտաներուն վրայ, միայն դրիչն ու ճառն են որ պիտի կատարեն այդ պարտականութիւնը։

Արդ, անոնք որ թերթ կը կարդան կամ ճառ կը լսեն, դոնէ անոնք պիտի ըմբռնե՞ն, վերջապէս, թէ արդէն կը գտնուինք ահաւոր զառիթափի մը վրայ։

Կա՛մ պիտի բարձրանանք, հպարտօրէն պարզելով ինքնապաշտպանութեան դրօշը, եւ կամ պիտի դլորինք, անճնատուր ըլլալով անփառունակ նահանջի մը։

Եթէ բոլորս ալ համոզուած ենք թէ ա՛յս է անողոք իրականութիւնը, արդէն գտած կ'ըլլանք ճամբան։ Մնացեալը աշխատանքի բաժանում է, համաձայն իւրաքանչիւրին յարմարութեան կամ կարողութեան։

Շատ ենք խօսած գործնական միջոցներու մասին։ Եւ դեռ պիտի խօսինք։

Շ·

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ
ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԵՆԻ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ԾԱՆԹԻ ՅՐՕԹԱՏԱԿԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ· Ց· Դ· ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ· ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կիրակի, 13 Յունուար, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՕՐ Ը ՕՐ ՈՆ

ՏԱՐՕՆԻ «ՓԱՇԱՆ»

Կարելի չէ ապաւորութիւն մը, յուշ մը, յի — շատակ մը չունենալ ըսկըր Իուբէնեան, եթէ նոյնիսկ սկզ ասկամ մ'եւս տեսած ենք զայն :

Տարօն աշխարհն անձայն եւ աւերդու քարերն անդամ կրնան բան մը պատմել ձեզի Իուբէնեան :

Մուշի դաշտին հազարդուրեան եւ բազմերանգ ծաղիկները, գլեամ որ վազեցին իրարու քով, փսփսալու զեպլուռէն լսած իրենց գոյժը, եւ հայ փուշ մը ձեւացնելով ամբայ եւան Հայոց բարձրաւանդակէն, գալ ծածկելու համար անոր գագաղը եւ անոր ականջին չչշալու իրենց բարբառով այն բոլորը որ սկիզբ խօսած էր իրենց « փաշայի » սրբոյն։ Իւղորակներն ոչ ոք, երբէք գատ, պիտի լսէր իրենց բունաւեր եւ աւերակ օճախին պատուհաններէ։ Անոնց բերած ողջոյնը եւ «երկաս բարով» ամուր մը տեղատուրած իր հոգիին խորը, աւելի հանգիստ, աւելի անխռով պիտի սեպէր այս աշխարհէն :

... Սահէն հազիւ քանի մը չաբաթ առաջ, եկած էր խաբազրատուն, իր եղբօր կնոջ գիմաւորելու։ Երկայատեցին գիշերը։ Ծալակոց սենեակին մէջ — ատ էին իր ներկայութիւնը եւ Սչեցի Ս· Ա· կը փոխոր իր մօտ, կարօտով ու յարգանքով քանի մը բառ փոխանակելու «Իուբէնի փաշային» հետ։

Տարօրինակ էր իրենց խօսակցութիւնը որմէ ոչինչ կը հասկայիր, մինչեւ աչք եւ ականջ կըտրած էիր։ Մէկը կը հարցնէր, միւսը կը պատասխաներ։ Պատասխանողը իր կարգին անուն մը, դէպք մը կը յիշէր, մըսոն քով մոռցուած յիշատակ մը լոյսին կը կանչէր, կամ իր կարգին խոնարհ հերոսի մը մահուան դրուագները կ'ողկոյզէր :

Չէինք հասկնար ոչ թէ որովհետեւ բարբառին անծանօթ էինք· կը խօսէին մեզի պէս։ Չէինք հասկնար, որովհետեւ ոչինչ կար ընդհանուր մեր եւ անոնց միջեւ։ Անոնք Տարօն էին, մենք Փարիզ, անոնք Արածանին ու Մովսէսը, Սիփանն, Նեմրուտը ու Բիւրակնը ունէին իրենց աչքերուն իրբեւ հորիզոն, մենք ... :

Ռուբէնը կը խօսէր իրեն համար, կը յիշէր իրեն համար, կը պատմէր մի միայն իրեն համար։ Եթէ Տարօնցի Ալէքսանը բան մը հասկցաւ այդ մրմունջներէն, հասկցաւ, որովհետեւ Տարօնցի էր, իսկ մենք ոչ իսկ բառ մը։

Մենք հասկցանք միայն թէ անհունօրէն երջանիկ էր Ռուբէն այդ պահուն եւ կամ ... շատ եւ շատ տխուր իր աւերակ Տարօն Աշխարհին համար ...

ՍՕՍԻ

ԵՐԵՒԱՆԻ ԱՆԹԵԼԻԷՆ քաղելով, Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ արեւմտեան կուսակ մը տեղի ունեցած է Հայերու եւ Ազերիներու միջեւ, եւ մէկ մէկ հոգի վիրաւորուած են 2 կողմէն։ Կ'ըսուի թէ բազմաթիւ մարդիկ ձերբակալուած են։ Երեւանի անթելը դինուժութեան կը վերագրէ այս դէպքը, բայց ուրիշներ քաղաքական շարժառիթներու կը վերագրեն, պնդելով թէ «բազմաթիւ կուսիները ծագած են վերջերս»։

ՄԱԿը վերսկսելով իր նիստերը, քննեց հաւաքական ապահովութեան եւ տարագիրներու վերաբերեալ խնդիրները։ Ընկերային յանձնաժողովը լսեց Տարագիրներու կազմակերպութեան տեղեկագիրը, որ թուականներ հաղորդելով, կը պարզէր հայրենադարձներու կացութիւնը։ Այս առթիւ կ'առաջարկէր ընդհանրական դրասենեակներ հաստատել, քանի որ IROին գործունէութիւնը պիտի դադրի Յունուար 31ին։

Եգիպտոս չուզեր տեղի տալ

ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄՆԵՐ ՍՈՒԷՋԻ ՋՐԱՆՑՔԻՆ ՄԷՋ

Արաբական դաշնակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Ազզամ փաշա, առջի օր ճառ մը խօսելով Փարիզի Անգլեամերիկեան մամուլի ընկերակցութեան ակումբին մէջ, ուժգնօրէն պաշտպանեց եգիպտոսի տեսակէտները։

Բացատրելէ վերջ թէ Անգլիա ժթ· դարու կայսերական քաղաքականութեան կառչած է, Ազզամ փաշա «յիմարութիւն» կոչեց Անգլիացիներուն բռնած դիրքը :

— « Անոնք յիմարութիւն կ'ընեն պայքարելով քսան միլիոնանոց ազգի մը դէմ, որ վճռած է դուրս նետել զիրենք։ Աւելորդ է բառերու հետ խաղալ, կամ Անգլիացիները ամբողջ երկիրը պիտի գրաւեն քսան տարի, եւ կամ պիտի ձգեն երթան։ Ինչ որ ալ ըլլայ, Եգիպտացիները չեն ուզեր աւելի նուաստանալ։ Այլեւս դոյութիւն չունի 1936ի անգլեւեգիպտական դաշնագիրը։ Ան սպանուեցաւ Պալեստինի ճակատամարտին մէջ։ Անգլիացիներուն կը մնայ կռուիլ կամ գործակցիլ։ Նահանջ՝ թէ Եգիպտոսի եւ թէ Իրանի մէջ՝ հոգեբանական պարտութիւն մը պիտի ըլլայ Բրիտանիոյ համար, պիտի նշանակէ թէ կայսրութիւնը կը ճաքճատի »։

Ընդհ· քարտուղարը այստեղ յիշեցուց թէ իրենք չեն մոռցած որ Պալեստինի պատերազմին առեն Անգլիացիները մերժեցին ռազմանիւթ տալ իրենց։ Յետոյ չարունակեց ·

— « Մենք չենք կրնար չգոյը մնալ արեւելքի եւ արեւմուտքի միջեւ։ վասն զի հիմնովին հակաբոլշեւիկ ենք։ Մենք աւելի բարձր վարդապետութիւն մը ունինք քան ռուսական նիւթապաշտութիւնը եւ ամերիկեան տոլարի ժողովրդապետութիւնը։ Բայց մեր բուն պայքարը ուղղուած է ռուսական վարդապետութեան դէմ »։

Ազզամ փաշա մօտաւորապէս չէ նկատեր խորհրդային յարձակում մը։ «Ինչո՞ւ մտածենք այդպիսի յարձակումի մը մասին, երբ արդէն յարձակում կրած ենք ուրիչէ մը։ Առ այժմ մեր թշնամին զօր· էրզբերկն է (Սուէզի շրջանին անգլ· հրամանատարը)։

× «Տէյլի Մէյլ» կը գրէ թէ եգիպտացի ահաբեկիչները նոր ռազմախաղ մը կը փորձեն, առեւանգելով անգլիացի, յոյն կամ ուրիչ օտար առեւտրականներ՝ Իսմայիլիայի շրջանին մէջ։ Կանանաւորները Գահիրէ եւ կամ Փորթ Սայիտ կը փախցուին, բանտարկուելու կամ աքսորուելու համար։ Անգլ· հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ արդէն իսկ առեւանգուած եւ այլուր փոխադրուած են երեք անգլիացի վաճառականներ եւ յոյն նպարավաճառ մը, Նիգոլա Փափասթրաթիս, որ անգլ· բանակին համար կ'աշխատի 40 տարիէ ի վեր, իրեն հետ ձերբակալուած են նաեւ ուրիշ երկու Յոյներ, որոնց մէկը չարաչար խոշտանգուած է :

Լիթվինովի մահը

Դեկտեմբեր 31ին Մոսկուա Մաքսիմ Լիթվինով, բուն անունով Մեիր Մոյսեյեվիչ Վալլախ, երբեմնի արտաքին նախարարը, երկար հիւանդութենէ մը վերջ։ 75 տարեկան էր եւ թաղուեցաւ Նովոտիսվիչի գերեզմանատունը, ականաւոր գրագէտ Անտոն Չեխովի քով :

Լիթվինով ընդհանրապէս կը համարուէր կուսակից գինակիցութեան, հաւաքական ապահովութեան եւ Արեւմուտքի մերձեցման քաղաքականութեան : Ինքն էր որ կը ներկայացնէր Մ· Միութիւնը 1932ի գինաթափութեան համաժողովին, ուր ներկայացուց ամբողջական գիւաթափութեան ծրագիրը մը։ Ինքն էր նմանապէս, որ բանակցութիւններ վարեց Դաշնակիցներուն հետ, որպէսզի Մ· Միութիւնն ալ մտնէ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ։

Լիթվինով կը չատագովէր Ֆրանքեւռուս մերձեցումը, ինչ որ նպաստեց Մ· Միութեան ճանաչման Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ (1924)։ Այնուհետեւ երկու երկիրները իրարու հետ կնքեցին ոչ - յարձակման եւ փոխադարձ օգնութեան դաշնագիր մը (1935)։

Երբ Ռուսիան պատերազմի կը մտնէր Գերմանիոյ հետ, Լիթվինով երկու տարի վարեց Ուսլինկրընի խորհրդային դեսպանութիւնը։ Ժամանակ մըն ալ արտ· փոխ նախարար կը դառնար։ 1946ին հանդստեան կոչուեցաւ եւ միայն պաշտօնական արարողութեանց պահուն կ'երեւէր :

Ծնած էր 1876ի Յուլիս 17ին, Լեհաստանի Պիոլիսթոք քաղաքը։ 1901ին իր յեղափոխական գործունէութեան համար աքսորուած է Սիպերիա, ուրկէ փախած է Զուիցերիա։ Լենինի հետ թերթ կը հրատարակէր այնտեղ։ Տասը տարի ապրած է Լոնտոն, ուսերէնի դասեր տալով։ Հոն ամուսնացած անգլիացի կնոջ մը հետ որմէ ունեցած է երկու զաւակներ։ Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան Լենին զինքը նշանակած էր Լոնտոնի դեսպան։ Երբ Ռուսերը ձերբակալեցին

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԿԱՐԳԸ ԵԿԱՒ ԱՐԲԱՆԵԱԿՆԵՐՈՒՆ

Խորհրդային իշխանութիւնը երբեք վեհանձն — նութիւն եւ մարդասիրութիւն ցոյց չի տուել իր եւթադրեալ հակառակորդների հասցէով: Մոռա — նանք անցեալում «հակայեղափոխական» քմահաճ կոչումի տակ չարդուած միլիոնաւորներին, որոնց մասին Լենին ասում էր. «Եթէ հարիւր պնդահար — ւածների մէջ իննսուն հինգ անմեղ են եւ հինգը միայն իսկական թշնամի, մենք բաւարարուած ենք»:

Այսօր, «ռազմական կոմմունիզմից» երեսուն տարի վերջ, ներքին գործերի գեր - նախարար Բերիայի Չեկան աւելի՛ արդար ու քաղաքակրթ է քան Ջերժինսկունը, Եժովինն ու Եագոտայինը: Բնաւ: Անտերքելի փաստ է — խորհրդային՝ արդեւ — լակայանները լեփ լեցուն են: Մի քանիսը նրան — ցից տարածութեամբ ու բնակչութեամբ գերա - զանցում են Եւրոպայի կամ առաջաւոր Ասիայի պետութիւններին եւ չէզոքացրուած են այն հըմ — տութեամբ ու կատարելութեամբ, որուն ընդու — նակ են միայն խորհրդային ոստիկանները: Մտանների վրայ կարելի է համբել, երկաթեայ վա — րագոյրից այս կողմ, թիւը նրանց, որոնց հրաչ — քով դուրս են թռել կարմիր դեհեններից եւ այն էլ տարիներ առաջ: Ներկայումս ազատ աշխարհը հարիւրին հարիւր անվիտութեան է մատնուած տատասանքի ովկիանոսի մասին, փուռած Թուր — քեստանում եւ Սիբիրիայում, որի խորութիւնն ու ընդարձակութիւնը մնում է անմատչելի որեւէ երեւակայութեան: Խեղճ ու կրակ մտաւորական — ներ, բանուորներ ու գիւղացիներ ճմլւում ու ճմ — լւում են այնտեղ, իբրեւ մասնիկներ մի վիթխա — րի անյայտութեան, առանց կարենալու լսելի դար — ձնել կանչ ու հառաչանք ոչ միայն իրենց հարա — զատներին, այլ անգամ երկնքի թռչուններին:

Ստալինի դատաւորները նրանցով չեն գոհ — ւում — ի զուր ժամանակ կորցրած կը լինեն ման — րուքի վրայ, բայց բաւականութեամբ կուրծք են չոյում եւ «օքայ» անում, երբ նորաստեղծ «ժողո — վրդական դեմոկրատիայի» իրենց ընկերները « յանցաւոր եմ»ների, խոստովանութիւնների ու « վկաների» փառահեղ արարողութեամբ «զա — տում են» եպիսկոպոսների, նախարարների, կու — սակցական առաջնակարգ դէմքերի, օտար թղթա — կիցների կամ դեսպանութեան պաշտօնեաների: Ճանապարհ գրուեցան դէպի մահ Մինձենտի, Քերուն, Պեակով, Կոստով, Բայկ եւ հերթի են ապատում կլեմենտիս, Գոմուլկա, Սլանսկի, Բա — րուխ, հաւանաբար նաեւ երարկոս, յոյն ապըս — տամբների ղեկավարը, եթէ արդէն կամացուկ « եւքի» (մեծամասնական քաղաքավարութիւնն այս անունն է տալիս մահապատժին) մէջ չէ ար — ձանագրուած:

Ճայդելի ընկեր Կոման (փոխ—քարտուղար Ֆրանս. ընկերվարական կուսակցութեան) յիշե — ցնում է թէ ինչպէս Օգոստոսի սկզբին, Չեխոսլո — վակիոյ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղար Բուտոլֆ Սլանսկիի յիսուն տարին լրանալու առթիւ համայնավար լրագրողները ըս — պասլինեան ոճով փառաբանութիւններ հիւսեցին յոբելեարի հասցէին:

՝ — Բուդոլֆ Սլանսկի երեսուն տարուայ ան — դադրում աշխատանք նուիրեց բանուորութեան յաղթանակին: Մտերիմ գործակիցը Չեխոսլովա — քիոյ հանրապետութեան նախագահ Գոտվալտի՝ նա բոլոր ուժերը տուեց ժողովրդական պետու — թեան կառուցանելու գործին: Կատավարութեան առաջարկով նախագահը չնորհեց նրան «ընկեր — վարական կարգի» չքանչան այն արտակարգ ծա — ռայութիւնների համար, որ Սլանսկին մատուցել է Չեխոսլովաքիոյ ժողովրդական հանրապետու — թեան:

Ալանսկիի ընդարձակ բառահեղեղները,

— «Ստալին ասաց, Ստալին գրում է» — չատ անգամ ողողում էին «Պրաւդայի» էջերը Գէորգի Դեժի՝ ռումանական, Բերուտիի լեհական, Չեր — վէնկովի՝ բուլգարական, եւ Մաօ Ցէ Թունկ՝ չի — նական կուսակցական առաջնորդների հետ փոխն ի փոխ եւ հաւասար:

Նա համարւում էր Մարքսեան պատրաս — տուած տեսաբան եւ հեղինակութիւնները յանձ — նարարում էին մեծամասնական չարքերին իբրեւ դասագրքեր:

Եւ ահա Նոյեմբեր 28ին Սլանսկին ձերբակալ — ւում է իբրեւ դաւադիրՉեխոսլովաք պետութեան:

« Երէկ Սլանսկի գերմարդ էր, որին ժողո — վուրդը պիտի լսէր ու հետեւէր կուրօրէն, այսօր նա դաւաճան է: Ի՞նչ չինոթութեան պիտի մատ — նուի չեխոսլովակ բանուորութիւնը այսպիսի տա — րօրինակ երեւոյթի հանդէպ: Գլուխները հատա — տուն չեն ուսերի վրայ համայնավար տիրապետու — թեան տակ: Նախագահ Գոտվալդն իր հերթին, մի քանի ամսից յետոյ, չի՞ ձերբակալուելու իր — բեւ թշնամի»: Դիտում է ընկեր Կոմոն:

Ինչո՞ւ չէ: Դա նորութիւն չի լինի մեծամաս — նական արեւի տակ: Եթէ Մոսկուայում այդ տե — ղի ունեցաւ Ստալինեան ահաբեկչութիւնը, ինչո՞ւ չկրկնուի Պրահայում, Բուդապէշտում կամ Սոֆիայում, որովհետեւ առաջնորդի գլխա — հատ աւելն այնտեղ ժամանակին սրբել է հրա — պարակը ու իրականացրել Լենինի պատգամը — « եթէ մեր չուրջը չենք տեսնում միասնականու — թիւն, մահէն պիտի խնդրենք, որ ստեղծէ միաս — նականութիւնը»:

Որի՞ն դառի քաչէն, երբ բոլորը ծունկի ե — կան են եւ ոտքի կանգնող չկայ: Կոմիսարներ իսորհրդի նախագահ Բիկովից, երրորդութեան դիւ — տատուրայի անդամ Կամենեւից ու Տրոցկիից — երրորդը Ստալինն էր, Լենինգրադի քաղմամեայ տէր ու տիրական Ստեկլովից, մարաջախտ Տու — խաչեւսկիից, մեծ մարքսեան եւ հռետոր Բուխա — րինից, բազմաթիւ դեսպաններից, որոնց մէջ հայ Դաւթեան եւ Կարախան, տասնեակ բարձրադիր պետուորականներից, կուսակցական գործիչներից ու հնադոյն մեծամասնականներից յետոյ, որոնք բոլորը դատուեցան չոնդալից բեմադրութեամբ ու մէկ մէկ գնդակ նուէր ստացան ծոծրակին, այլ եւս մարդ, բառի բուն իմաստով, չի մնացել Առաջնորդի եւ իր արբանեակների առջեւ:

Լեհաստան, Չեխոսլովաքիա, Հունգարիա եւ ուրիշներ դեռ ունին եւ կ'ունենան մաքրելիք «դա — ւադիրներ» մինչեւ ստալինական ստրկամտու — թեան 99.99 տոկոս թագաւորութիւնը:

Սակայն կարող է պատահել, որ մինչեւ այդ «մինչեւը» երկինքը պատռուի, արդարութեան հր — եչտակների սրտղին հոյլը հեղեղէ բանութեան երկիրը, ազատութիւն տայ «դաւադիրներին» ու պատիժ «դատաւորներին»:

Հրաշք չի՞ լինի: Հրաշք կը լինի, եթէ դա եր — բեք չլինի:

×

Քանի որ Բուխարինի անունը տուի, մի փոք — րիկ անձնական յիշողութիւն նրա մասին:

Փետրուարեան յեղափոխութեան առաջին ա — իրաքանչիւրը քառասուն հէքթարնոց 2500 ագա — րակներ լքուած են, ուր այսուհետեւ պիտի բուս — նին փուշ, տատասկ եւ վայրի թուզ:

Այնքան խնամքով եւ ճարտարապետական ինքնայատուկ ոճով կառուցուած չէնքերու կող — քին, որոնց աւերակ պատերը տխրօրէն վեր կը բարձրանան տակաւին, վանչատուն խաչնարած — ներ վրան զարկած են: Ինչ որ չէն օճախ էր երէկ, այսօր ապատան կը ծառայէ անասուններուն, ա — ւազամբրիկի դէմ պաշտպանուելու համար ...:

Իտալիան չարաչար քաւեց իր նախորդ վա — րիչներուն մեղքերը ...

Երկու չաբաթէ ի վեր Մուհամմէտ Իտրիս Էս Սինուսի իր դվխուն վրայ կը կրէ Լոնտոնի մէջ չինուած թագը:

Երբ, 1922 Հոկտեմբերին, ֆաչական չարքերը Հռոմ կը մտնէին, էմիր Իտրիս Եգիպտոսի սահ — մանադրութիւնը ներկայացաւ եւ ապատան խնդրեց: Իրրեւ «անձնական բժիչկ» իրեն կ'ընկերանար մարդ մը, որուն անունը արդէն իսկ արձանա — գրուած էր «Ինթէլիճընս Սըրվիս»ի սեւ ցանկին վրայ: Ապա էլ Ռահման Ազգամ կը կոչուէր, եւ յե — տագային պիտի ըլլար «Արաբական Դաշնակցու — թեան հանրածանօթ Ազգամ փաչան: Բրիտանացի — ները աչք դոցեցին անբաղձալի ուղեկիցին վրայ, եւ չատ չանցած հաշտուեցան անոր հետ:

Մուհամմէտ Իտրիս քսան տարի սպասեց՝ իր ժամը հնչեց 9 Օգոստոս 1940ին, երբ Սինուսեան — րու սեւ դրօշը բարձրացուց եւ միացաւ անգլիա — կան ուժերուդ բանակին: Օգոստոս 9 ազդ. ռօն հռչակուած է, ինչ որ կատարութիւն կը պատճա — ռէ Տրիպոլսոյ ազգայնականներուն:

Կիւրենայիք ազգատ երկիր մըն է: Իր ելեւ — մուտքին բացը պիտի գոցէ Անգլիան, երկու մի — լիոն սթերլին վճարելով: Ինչպէս տեսաք, Ֆիզա - նի բացը (200 միլիոն ֆրանք) ստանձնած է Ֆը — րանսա: Միայն Տրիպոլիան է ինքնաբաւ:

Արուեստականօրէն իրար միացուած այս եր — կու երկիրները անհաւասար տնտեսական մակար — դակ ունին: Աչխարհագրականօրէն իրարմէ բաժ — նուած են անապատով: Հոգեկան եւ կրօնական դեռնի վրայ, անկրպետար աւելի խոր է: Իրական կապ մը չկայ Լիբեոյ ազգութեան բաղկացուցիչ տարրերուն միջեւ:

Թագաւորութիւն մը աչխարհ եկաւ: Ունի նո — րատպակ արքայ եւ սահմանադրութիւն: Ատոնք լաւ բաներ են անչուշտ: Բայց, տակաւին չոնի վարչակազմ, աւանդութիւններ, բնական աղբիւր — ներ, հասատատուն եկամուտ, զանձ եւ դիւղացի:

Այս պայմաններու տակ դժուար թէ կարենայ ոտքի վրայ կենալ, առանց խնամակալներու եւ օ — տարներու աչակցութեան: Թ.Ա.Թ.

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵԻ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՁԱՐԱՉ»Ը

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՆՈՐ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ.— ԼԻԲԻԱ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Կ'ըսեն թէ՝ Իտրիս Ա. Աբեսմուաքի հանդէպ բարեացակամ տրամադրութիւններ կը սնուցանէ, եւ պիտի թոյլատրէ որ արեւմտեան պետութիւն — ները գինուորական խարիսխներ պահեն Լիբիոյ հողին վրայ:

Այդպարեւ, թերթերը գրեցին թէ Լիբիոյ թագա — ւորութիւնը դաչինք կնքած է Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ: Համաձայնութիւնը պիտի ստորագրուէր Դեկտեմբեր 24ին, անկախու — թեան հռչակման օրը:

Ըստ պայմանագրութեան, Մ. Նահանգները պիտի արտօնուին պահել Հուիլուսի օդանաւային մեծ խարիսխը: Ամերիկա, ի նչան բարեացակա - մութեան, առնուազն մէկ միլիոն տոլար պիտի նուիրէ արաբական նորահաղմ պետութեան: Լի — բիա պիտի օգտուի նաեւ «տնտեսապէս յետամնաց երկիրներու բարգաւաճման յատուկ օդնութեան ծրագրէն»:

Անգլիոյ հետ կնքուելիք դաչինքին բովանդա — կութիւնը գաղտնի կը պահուի: Կը կարծուի թէ Մեծն Բրիտանիա պիտի արտօնուի պահել իր պա — հականոցները, խարիսխները եւ պահեստները:

Ֆրանսացիները Ֆիզանի մէջ պիտի պահեն օ — տար լեգէոնէն վաշտ մը, եւ պիտի օգտագործեն օդակայանները: Փոխարինարար, Ֆրանսա պիտի դոցէ Ֆիզանի ելմտացոյցին բացը, տարին 200 մի — լիոն Ֆրանք վճարելով: Ֆրանսացիները Լիբիոյ վարչութեան պիտի տան ութ խորհրդականներ, որոնց մէկը յատկապէս պիտի զբաղի Ֆիզանի տնտեսական հարցերով:

Բայց, Լիբիոյ սահմանադրութեան մէջ կայ կէտ մը, որ կ'ըսէ.— «Թագաւորը կրնայ դաչինք — ներ կնքել, որոնք կը վաւերացուին խորհրդարա — նին հաւանութիւնը ստանալէ վերջ միայն»: Այն — պէս որ կնքուած համաձայնութիւնները կրնան չեղեալ համարուիլ յատուկիկայ խորհրդարանին կողմէ, որ այս անգամ պիտի ընտրուի ընդհ. քո — ւէարկութեամբ, եւ իր աթոռին մէջ պիտի տանէ երկ — րին ճակատագիրը:

Ի՞նչպէս պիտի կատարուին ընտրութիւնները երկրի մը մէջ, որուն բնակիչներուն 90 առ հարիւ — րը կարդալ — գրել չի գիտեր:

Մարզպան Պ. Ա. Փելթ կ'ըսէ.— Ընտրու — թիւնները պիտի կատարուին բերանացի յայտա — րարութեամբ: Իւրաքանչիւր ընտրող պիտի ներ — կայանայ քուէտուփին առջեւ, եւ երկու վկայի առջեւ պիտի յայտարարէ իր նախասիրած թեկնա — ծուն:

Կիւրենայիքի մէջ հաստատուած 40 հազար Իտալացիներէն այսօր կը մնան 262 հոգի միայն:

ՁԱՐԱՉ

ՆՈՐ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ.— ԼԻԲԻԱ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Կ'ըսեն թէ՝ Իտրիս Ա. Աբեսմուաքի հանդէպ բարեացակամ տրամադրութիւններ կը սնուցանէ, եւ պիտի թոյլատրէ որ արեւմտեան պետութիւն — ները զինուորական խարիսխներ պահեն Լիբիոյ հողին վրայ:

Այդպարեւ, թերթերը գրեցին թէ Լիբիոյ թագա — ւորութիւնը դաչինք կնքած է Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ: Համաձայնութիւնը պիտի ստորագրուէր Դեկտեմբեր 24ին, անկախու — թեան հռչակման օրը:

Ըստ պայմանագրութեան, Մ. Նահանգները պիտի արտօնուին պահել Հուիլուսի օդանաւային մեծ խարիսխը: Ամերիկա, ի նչան բարեացակա - մութեան, առնուազն մէկ միլիոն տոլար պիտի նուիրէ արաբական նորահաղմ պետութեան: Լի — բիա պիտի օգտագործէ նաեւ «տնտեսապէս յետամնաց երկիրներու բարգաւաճման յատուկ օդնութեան ծրագրէն»:

Անգլիոյ հետ կնքուելիք դաչինքին բովանդա — կութիւնը գաղտնի կը պահուի: Կը կարծուի թէ Մեծն Բրիտանիա պիտի արտօնուի պահել իր պա — հականոցները, խարիսխները եւ պահեստները:

Ֆրանսացիները Ֆիզանի մէջ պիտի պահեն օ — տար լեգէոնէն վաշտ մը, եւ պիտի օգտագործեն օդակայանները: Փոխարինարար, Ֆրանսա պիտի դոցէ Ֆիզանի ելմտացոյցին բացը, տարին 200 մի — լիոն Ֆրանք վճարելով: Ֆրանսացիները Լիբիոյ վարչութեան պիտի տան ութ խորհրդականներ, որոնց մէկը յատկապէս պիտի զբաղի Ֆիզանի տնտեսական հարցերով:

Բայց, Լիբիոյ սահմանադրութեան մէջ կայ կէտ մը, որ կ'ըսէ.— «Թագաւորը կրնայ դաչինք — ներ կնքել, որոնք կը վաւերացուին խորհրդարա — նին հաւանութիւնը ստանալէ վերջ միայն»: Այն — պէս որ կնքուած համաձայնութիւնները կրնան չեղեալ համարուիլ յատուկիկայ խորհրդարանին կողմէ, որ այս անգամ պիտի ընտրուի ընդհ. քո — ւէարկութեամբ, եւ իր աթոռին մէջ պիտի տանէ երկ — րին ճակատագիրը:

Ի՞նչպէս պիտի կատարուին ընտրութիւնները երկրի մը մէջ, որուն բնակիչներուն 90 առ հարիւ — րը կարդալ — գրել չի գիտեր:

Մարզպան Պ. Ա. Փելթ կ'ըսէ.— Ընտրու — թիւնները պիտի կատարուին բերանացի յայտա — րարութեամբ: Իւրաքանչիւր ընտրող պիտի ներ — կայանայ քուէտուփին առջեւ, եւ երկու վկայի առջեւ պիտի յայտարարէ իր նախասիրած թեկնա — ծուն:

Կիւրենայիքի մէջ հաստատուած 40 հազար Իտալացիներէն այսօր կը մնան 262 հոգի միայն:

Իւրաքանչիւրը քառասուն հէքթարնոց 2500 ագա — րակներ լքուած են, ուր այսուհետեւ պիտի բուս — նին փուշ, տատասկ եւ վայրի թուզ:

Այնքան խնամքով եւ ճարտարապետական ինքնայատուկ ոճով կառուցուած չէնքերու կող — քին, որոնց աւերակ պատերը տխրօրէն վեր կը բարձրանան տակաւին, վանչատուն խաչնարած — ներ վրան զարկած են: Ինչ որ չէն օճախ էր երէկ, այսօր ապատան կը ծառայէ անասուններուն, ա — ւազամբրիկի դէմ պաշտպանուելու համար ...:

Իտալիան չարաչար քաւեց իր նախորդ վա — րիչներուն մեղքերը ...

Երկու չաբաթէ ի վեր Մուհամմէտ Իտրիս էս Սինուսի իր դվխուն վրայ կը կրէ Լոնտոնի մէջ չինուած թագը:

Երբ, 1922 Հոկտեմբերին, ֆաչական չարքերը Հռոմ կը մտնէին, էմիր Իտրիս Եգիպտոսի սահ — մանադրութիւնը ներկայացաւ եւ ապատան խնդրեց: Իրրեւ «անձնական բժիչկ» իրեն կ'ընկերանար մարդ մը, որուն անունը արդէն իսկ արձանա — գրուած էր «Ինթէլիճընս Սըրվիս»ի սեւ ցանկին վրայ: Ապա էլ Ռահման Ազգամ կը կոչուէր, եւ յե — տագային պիտի ըլլար «Արաբական Դաշնակցու — թեան հանրածանօթ Ազգամ փաչան: Բրիտանացի — ները աչք դոցեցին անբաղձալի ուղեկիցին վրայ, եւ չատ չանցած հաշտուեցան անոր հետ:

Մուհամմէտ Իտրիս քսան տարի սպասեց՝ իր ժամը հնչեց 9 Օգոստոս 1940ին, երբ Սինուսեան — րու սեւ դրօշը բարձրացուց եւ միացաւ անգլիա — կան ուժերուդ բանակին: Օգոստոս 9 ազդ. ռօն հռչակուած է, ինչ որ կատարութիւն կը պատճա — ռէ Տրիպոլսոյ ազգայնականներուն:

Կիւրենայիք ազգատ երկիր մըն է: Իր ելեւ — մուտքին բացը պիտի գոցէ Անգլիան, երկու մի — լիոն սթերլին վճարելով: Ինչպէս տեսաք, Ֆիզա - նի բացը (200 միլիոն ֆրանք) ստանձնած է Ֆը — րանսա: Միայն Տրիպոլիան է ինքնաբաւ:

Արուեստականօրէն իրար միացուած այս եր — կու երկիրները անհաւասար տնտեսական մակար — դակ ունին: Աչխարհագրականօրէն իրարմէ բաժ — նուած են անապատով: Հոգեկան եւ կրօնական դեռնի վրայ, անկրպետար աւելի խոր է: Իրական կապ մը չկայ Լիբիոյ ազգութեան բաղկացուցիչ տարրերուն միջեւ:

Թագաւորութիւն մը աչխարհ եկաւ: Ունի նո — րատպակ արքայ եւ սահմանադրութիւն: Ատոնք լաւ բաներ են անչուշտ: Բայց, տակաւին չոնի վարչակազմ, աւանդութիւններ, բնական աղբիւր — ներ, հասատատուն եկամուտ, զանձ եւ դիւղացի:

Այս պայմաններու տակ դժուար թէ կարենայ ոտքի վրայ կենալ, առանց խնամակալներու եւ օ — տարներու աչակցութեան: Թ.Ա.Թ.

ՄԱՐԴՈՒ ԱՅԼԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկեան ամսագիր մը, որ կը հրատարակուի Նիւ Եորքի մէջ, ամէն տարի կը կազմակերպէ մրցանակներու բաշխում մը, որ կը կոչուի «Մարդու Այլափոխութիւն»: Ամսագրի խմբագրութիւնը կը հրաւիրէ ընթերցողները, որ ներկայացնեն իրենց ամենէն զարմանալի պատմութիւնները, որոնք կը վերաբերին մարդու այլափոխութեան: Ամսագրի խմբագրութիւնը կը հրաւիրէ ընթերցողները, որ ներկայացնեն իրենց ամենէն զարմանալի պատմութիւնները, որոնք կը վերաբերին մարդու այլափոխութեան:

Ամերիկեան ամսագիր մը, որ կը հրատարակուի Նիւ Եորքի մէջ, ամէն տարի կը կազմակերպէ մրցանակներու բաշխում մը, որ կը կոչուի «Մարդու Այլափոխութիւն»: Ամսագրի խմբագրութիւնը կը հրաւիրէ ընթերցողները, որ ներկայացնեն իրենց ամենէն զարմանալի պատմութիւնները, որոնք կը վերաբերին մարդու այլափոխութեան: Ամսագրի խմբագրութիւնը կը հրաւիրէ ընթերցողները, որ ներկայացնեն իրենց ամենէն զարմանալի պատմութիւնները, որոնք կը վերաբերին մարդու այլափոխութեան:

Ամերիկեան ամսագիր մը, որ կը հրատարակուի Նիւ Եորքի մէջ, ամէն տարի կը կազմակերպէ մրցանակներու բաշխում մը, որ կը կոչուի «Մարդու Այլափոխութիւն»: Ամսագրի խմբագրութիւնը կը հրաւիրէ ընթերցողները, որ ներկայացնեն իրենց ամենէն զարմանալի պատմութիւնները, որոնք կը վերաբերին մարդու այլափոխութեան: Ամսագրի խմբագրութիւնը կը հրաւիրէ ընթերցողները, որ ներկայացնեն իրենց ամենէն զարմանալի պատմութիւնները, որոնք կը վերաբերին մարդու այլափոխութեան:

Ուրֆայի հերոսամարտին տարեդարձը

Կարելի չէր առանց յուզումի դիտել այն խուռն բազմութիւնը՝ բաղկացած երիտասարդներէ եւ տարէցներէ, որ կիրակի օր դեպի պէս կը հոսէր դէպքի Սէրքէլը Մխիթէօ եւ կը լեցնէր ընդարձակ սրահը: Նոր տեսակի ուխտաւորներ էին կարծես, որոնք կուգային հայկական հերոսամարտի մը լրջենց տարեկան ուխտը կատարել եւ վերանորոգուած վերադառնալ :

Այս անգամ աննման Ուրֆայի հերոսամարտին 36րդ տարեդարձն էր, որուն հովանաւորութիւնը ստանձնած էր Նախկին Հայ Կամաւորներու Միութիւնը :

Հանդէսը բացուեցաւ խմբերգով մը «Ահա մարտին փողն հնչեց» , Ուրֆայի հերոսներու ոգեկոչման մը, զոր գրի առած եւ դաշնաւորած է Մեսրոպեանց :

Կը նախագահէր Պ. Աբշակ Զօպանեան, որ իր բացման խօսքին մէջ չեշտեց թէ՝ օտարներ, ինչպէս Ռլէմանսօն, կը զարմանան թէ Հայերը ինչպէս թոյլ կուտան որ ջարդուին :«Սխալ է, բաւ, որովհետեւ հոն ուր կարելի եղաւ, ինչպէս Վանի, Շ. Գարահիսարի, Ուրֆայի, Մուսա Տաղի մէջ , Հայը կրցաւ իր տակաւ ուժերով ալ դիմադրել եւ հրաշքները գործել: Սխալ է այն թիւր եւ յոռետես կարծիքը արտասահմանի մէջ թէ Հայութիւնը դատապարտուած է կորսուելու: Ժողովուրդ մը որ դիտէ պաշտպանուիլ եւ չմեռնիլ, կրնայ նաեւ դիմանալ»:

Ուրֆայի Հայր. Միութեան կողմէ ղրաւոր գեղեցիկ ուղերձ մը կարդաց ընկեր Յակոբ Հիսայեան: «Այսօր» թերթին կողմէ խօսեցաւ Պ. Պօղոսեան, բաւ թէ թշնամիին դէմ մեր ժողովուրդը չդաժնուեցաւ կուսակցութիւններու, իսկ հիմա մենք, բոլորս, մոռցած մեր բուն թշնամին, իրարու դէմ է որ կը պայքարինք :

Պ. Տիրան Սահիպեանեան նախկին ռազմիկ, փրկանոցէն լեզուով պանծացուց Ուրֆայի հերոսամարտը եւ վերջացուց իր խօսքը գոչելով «կեցցէ Ֆրանսան եւ կեցցէ անմահ Ուրֆան»:

« Արեւմուտք»ի կողմէ խօսեցաւ Պ. Գուլում – ճեան, որ չեշտեց թէ Ուրֆայի հերոսամարտը տեղի ունեցաւ 1915 Սեպտեմբերի վերջերը՝ երբ արդէն ուրիշ դաշտերու տարադրութեան մա – ին քսմանելի լուրեր չէին կ'ընէին: Թրքական բանակին 80 հայ դիւուրները իմանալով մանրամասնութիւնները փախան եւ լուր բերին Ուրֆա: Եւ իսկոյն ամբողջ ժողովուրդը՝ իբրեւ առաջնորդ ունենալով Մկրտիչ Եօթնեղբայրեան եւ անոր ա – ջակիցը Ռասթիկէլէնեան, դէնքը ձեռք առին ինք – նապաշտպանութեան համար, եւ հերոսաբար կռուեցան :

« Ցառաջ »ի կողմէ խօսեցաւ Շաւարշ Միսաքեան, որ վերլուծելով մեր հերոսամարտներուն իմաստը եւ փառաբանելով հայկական բազուկին փառքը, բացագանչեց .

— « Եղեսիա, Եղեսիա, սորվեցուր ամէնուն, յայտարարէ ի լուր աշխարհի, թէ երբ ժողովուրդ մը տադրուած է քայութեամբ, վճռականութեամբ, անձնուիրութեամբ եւ անսասան հաւատքով, Աստուած անդամ իր բարձունքէն վար կ'իջնէ, համբուրելու համար այդպիսի ժողովուրդի մը ճակատը »:

Նախ հայերէն եւ ապա ֆրանսերէն խօսեցաւ Ռազմիկներու Միութեան կողմէ Ֆրանսական բանակի հրամանատար Կաքաւեան, որ բաւ թէ Հայուն համար տեսակ մը բնազդ է քաջութեամբ դիմադրելը թշնամիին: Հրաւիրեց բոլոր այրերը որ յանկայս յարգեն հերոսուհի Խաթուն Քէթէն – ճեանի անմահ յիշատակը :

Գեղարուեստական պատճառ եւ դեղեցիկ յայտագիր մը կուգար լրացնել հանդէսը: Սիրուած երգչուհի Ասպղիկ Առաքելեան, ընկերակցութեամբ Janine Cavardի (դաշնակ), երգեց «Ձա – խաքակը» , «Մի խօսք ունիմ» եւ Ալէմշահի «Նա – դերը», միշտ զեղուն խոր զգացումով: Արտասանեցին զերասան Բարսեղ Հապէչեան՝ իր ինքնա – դիր «Հարսանիքը՝ առանց հարսի», իսկ զերասան Տրդատ Նշանեան, Դ. Վարուժանի «Ջարդը»: Մեր նոր ուժերէն Աւետիս Քիւրքճեան, եւ Սեպուհ Աբգարեան փայլեցան զեղեցիկ մեներգներով եւ դուէրգներով: Հաճելի նորութիւն մըն էր Մեսրոպեանի նոր դաշնաւորած երկձայն խմբերգը եւ խմբապարը Դաշտապիները կամ Մարօն ու Կարօն: Ինչպէս յայտարարուեցաւ, այս նոր գործը կը բաղկանայ երկու մասէ, որուն առաջինը միայն կարելի եղած էր պատրաստել հանդէսին համար: Հաճելի էր լսել հնձուորներու ներդաշնակ երգ - ժումներուն հետ, անոնց քաղցրալուր մեղեդին :

Այս « անձնախընթաց » դէպքին նկարագրութիւնը խմբագրին ձեռքը կը հասնի օգոստոսին .

— Ժամանակին մոռցայ զրելու, բայց, հոդ էէ, հիմա հրատարակեցէք ...

Երեւելի գրոց - բրոց մը, դասախօսութիւն տուեր է մօտակայ քաղաքի մը մէջ՝ բանական չհասկանալի մը մասին, անցեալ սեպտեմբերին :

Պատահական թղթակից մը — ոչ – պատահականը երեւի քնացած է — նիւթը կ'ամփոփէ .... ետքը էջերու վրայ, դեկտեմբերի սկիզբը եւ կը խնդրէ որ հրատարակութիւնը ... չուշացնենք ..

Ինչքա՜ն չի հասնիր ուրիշ երեւոյթի մը: Ինչո՞ւ, մեր ուսանողական ծօնակատարութիւնները տեղի չեն ունենար օրը օրին :

Ինչո՞ւ օրինակ, «Փետրուար 18»ը կը տօնենք ապրիլ 13ին :

Ինչո՞ւ «Ապրիլ 24»ի ոգեհանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս 7ին :

Ինչո՞ւ Մայիս 28ը կը փառաբանուի Յուլիսին:

Ամէն «կարգադիր» զոց դիտէ այդ թուականները: Կարելի էէ՞ ամիս մը առաջ արձանագրել: Ամիս մը առաջ մոռնալ թէ ով պիտի առեներեսէ, ո՞վ պիտի երդէ եւ ով պիտի քնացնէ ...

Երբ այս տեսակ մանր մունր բաներու համար դիտողութիւն ընես, պատասխանը պատրաստ է.

— Եղբայր, ի՞նչ տարբերութիւն կ'ընէ ... ուր եղեր է, կանուխ եղեր է ... աղէտը կը կործանի՞:

Ոչ, աղէտը չի կործանիր, բայց, ընթերցող կամ հանդիսական աղջայինին բերանը կը բացուի:

— Այս ինչ խեղճ միլէք ենք, աղբար ...

Առուտուրն այդ չար բերանները գոցելու համար կ'արժէ հանդէսները կատարել օրը օրին եւ նկարագրութիւնները մամուլին յանձնել օրը օ – րին: ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՏՈՄՍԵՐ

ԵԱԻ՛Շ, ԵԱԻ՛Շ

Ամերիկեան օրաթերթի մը մէջ կը կարդամ հետեւեալ լուրը.—

— 1903ին, այսինքն ասկէ 48 տարի առաջ, Ա-յովա նահանգէն, Կրիփին անունով մէկը նամակ մը կը գրէ իր մօրը, որ տակաւին կը բնակի Կլէնտէյլ, Քալիֆորնիա: Մայրիկը, նամակը ստացած է անցեալ ուրբաթ օր, 14 Յունուար 1951 ...

Կը պատահին այս կարգի յապաղումները, որոնք հետեւանք են բացառիկ արկածներու :

Մեր իրականութեան մէջ, յապաղումները արկածներ չեն, այլ «ընկալեալ սովորութիւն » :

— Եաւա՛շ, եաւա՛շ...

Հարցուցէք Հայոց ազգին խմբագիրներուն : Ինչ պատկերազարդ պատմութիւններ ունին...

Անհատերկ քանի մը նմոյշներ :

Յարդելի բարեկամ մը օտար թերթի մը մէջ քանի մը տող բան գրեր է՝ ի նպաստ մեր ժողովուրդին :

Իր նամակը հրատարակուեր է թերթին յուն – ուարի թիւերէն մէկուն մէջ :

Սեպտեմբերին, կորօնը կը հասնի խմբագրատուն՝ նոյն ինքն, տեղապահին կողմէ: Հետն ալ խնդրանք մը .

— Հաճեցէք առաջին էջին վրայ դնել ...

Ցունուարը ուր, սեպտեմբերը ուր ...

Հնդկահաւի «ճաչկերոյթ» մը (ըսել կ'ուզեն հոգեկերոյթ, որովհետեւ «ճաչ»ը ուտուելիք բան չէ) տեղի ունեցեր է այսինչ քաղաքին մէջ, անցեալ փետրուարին :

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ (2)

ԱՐՄԵՆԻԱ

Ա.

Ինքն ալ շատ աղուոր ու շատ մաքուր կը հագուէր. ամէն օր կը փոխէր իր շրջազգեստները ո – րոնք իւրաքմէ գերազանց կերպով վայելչացնէին ու ճաշակաւոր էին, եւ որոնք Տքմիլիւլի կամ Թուր – քօթէօղի խանութներուն մէջ պատրաստուած կը թուէին: Իր կամարաձեւ փոքրիկ ոտքերը, զոր հազիւ կը զգար անուշտ ցոյց տալու շրջազգեստին ծայրէն, միշտ մետաքսեայ սեւ գուլպաներով ու Բերայի ամէնէն ճարտար արհեստաւորէն չինուած կօշիկներով ամփոփուած էին :

Ի՞նչ օգուտ սակայն, որ իրեն ծանօթանալու ամէն ջանքերս անտես մնացին. համբակ սիրահար մըն էի. ոչ բարձրաձայն խօսակցութիւնս, որուն ակամայ ունկնդիրն էր, ոչ իրեն ուղղուած յամառ ու բոցավառ նայուածքս, ասոնց եւ ոչ մէկը կըրցաւ իր զեղեցիկ մարմարէ արձանի վայելուչ անցաւ իր զեղեցիկ մարմարէ արձանի վայելուչ անցաւ իր զեղեցիկ մարմարէ արձանի վայելուչ անտարբերութեանը յաղթել. եւ ոչ իսկ նայեցաւ երբեսս :

Այն աստէն անյաղողդութիւնս, Ցունաց քով պզտիկ մնալու ամօթս բուռն հակառակութեան մը փոխուեցաւ այս կնոջ դէմ: Իր հպարտ ձեւերը անկրթութեանը տուի եւ իր մեկուսացեալ կեանքը՝ ընտանիքի մէջ երեւալու համար ունեցած զգաստ – պահպանութեանը: Ամէն կողմ սկսայ չարա – խօսել իր վրայ. որոշ ամբաստանութիւն մը ընե – լու անկարող էի, բայց անանկ կասկածներ կը յայտնէի, որոնց ուժ ու հաստատութիւն կուտար այդ զազանածածուկ կենցաղը:

— Պոլսոյ ծանօթ ընտանիքներէն չէ այս կի – նը, կ'ըսէի զէմս ելլողին, եւ իր ծերունի սիրա – հարը աւելի հմտանին կ'երեւայ, քան թէ օրինա – ւոր էրիկը :

Ու բարեկամներս, ինծի պէս զառնացած, իմ խօսքս ամէն կողմ կը տարածէին :

Բարեբախտաբար իրեն չէր հասներ այս բամբասանքներուն արձագանգը: Կղզեցիներուն ու – չադրութիւնն ու հետաքրքրութիւնը չէր զարերը. Հելլէնուհիները, ամէն առեն աղէկ հագուելու հետամուտ, իր զգեստներուն տարազը օրինակել կը ջանային, առանց ձեռք բերելու անոր կատարելութիւնը . եւ երբ անցնէր Լիւստիայէն, իր փոքրիկ տղուն ձեռքէն բռնած, նազելամեմ, դիցուհիի մը պէս հանդարտաքայլ, զմայլանքով ու դուէս – տով խառն մրմունջ մը կը լսուէր ամէնուն բեր – նէն, մրմունջ՝ որ դիս ցասմամբ կր լեցնէր.

— Ի Արմենիա իճէ, ի Արմենիա:

Բ.

Արմենիա չնորհալի ու հրապուրիչ էակ մըն էր. աղուներ ու պաշտողներ միայն կային չուր – ջը. անտարբերներուդ հանդիպած ըլլալու չէր: Իր վրայ ամէն բան յատուկ ղրոշմ ունէր, չարժուածքը, նայուածքը, խօսուածքը :

Բնաւ հետաքրքիր չէր. զարմանալու սովորութիւնը չունէր կարծես. ինչո՞վ կարելի էր հաճելի զառնալ իրեն: Դժուարին հանելուկ, զոր լուծո – ղին՝ այս հեչտամբոյր ու ղեղանի կինն էր խոս – տացուած պարզեւը :

ԳՐ. ՉՕՀՐԱՊ

(Շար.)

Նկատելի էր նաեւ առնական հագուստներու խըն – դամուած միօրինակութիւնը :

Ժամը ծէն վերջ սկսան կերուխումը եւ եւրո – պական պարերը: Իմ հրաւիրուեցաւ Ֆրանսի միջին ծանրութեան ախոյեան կուիմարաւիկ Հայրապետեան որ պատասխանեց քանի մը հարցումներու : Իմ հրաւիրուեցաւ նաեւ Պ. Յարութիւն Տէրտէրեան որ Ֆրանս. մարզական միութեան կողմէ հրաւիրուած է մասնակցելու Հելսինքիի ողիմպիականին: Ըսաւ թէ իր ուժերը ճանչցած է դիւուրական ասպարէզին մէջ եւ բոլոր սրտով կ'ուզէ յաղթել: Դարձեալ երգեցին երիտասարդ – ները Ա. Քիւրքճեան , Սուրէն Անդրէասեան, Տիկ. Ամիրայեան, Օր. Պէնկեան, Օր. Էֆրէմեան, Օր. Մաթիլա Սարեան:

Ոգեւորութիւնը այն աստիճան բարձրացած էր որ ստիպուեցան երկարաձգել մինչեւ լոյս : Եւրոպական պարերը կ'անտեսուէին, պարելու համար մեր տոհմիկ պարերը :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պօմոնի մանանճուղին մէկ չա – բաթ առաջ տուած հանդէս – երեկոյթին շարու – նակութիւնը զարձաւ Մանուկներու Օրը, իբրեւ թաղ ու պսակ :

Ժամանակէն առաջ խուռն բազմութիւն մը , ծնողքներ եւ համակիրներ լեցուցած էին սրահը : Բեմին վրայ չարուած էին կապոյտ Աչի հայերէնի դասընթացքին հետեւող յիսունէ աւելի մանուկները : Աչքի կը զարնէր եռագոյն գրուած « կեցցէ Հայ Կապոյտ Աչը » նշանախօսքը: Ընկերուհի Քիւրքճեանի քանի մը խօսքէն վերջ, բեմը յանձնուեցաւ մանուկներու: Իրենք էին ի – րենց հանդիսին տէրն ու տիրականը,դեկավարութեամբ ուսուցչուհիին՝ Տիկ. Ա. Տէօքմէճեանի : Բացման խօսքը ըրաւ Կ. Պ. աշակերտուհիներէն Օր. Եղիազէթ: Շարք մը արտասանութիւններէ վերջ, ներկայացուեցաւ մանկական խաղ մը »Արմինէի լոդումները» զոր կատարեցին մեծ յաջո – ղութեամբ Վարդուհի Կարապետեան եւ Վիքթո – րիա Մարկոսեան: Վարժուհին եւ տնօրէնուհին ներկայացուցին փոքրիկներն Այնի Աւետիսեան եւ Ժանին Շահինեան ինչպէս նաեւ մեծ մայրիկին 7 նուէրները: Երգերէ, արտասանութիւններէ վերջ բեմ եկաւ կաղանդ Պապան իր զուարճախօսու – թեամբ, եւ նուէրներ բաժնեց — հարիւրէ աւելի տոպրակներ զանազան խաղալիքներով եւ մրգե – ղէններով, նուիրուած կապոյտ Աչի կողմէ : Տիկին Տէօքմէճեան դրաւոր ուղերձով մը ծնողքներու ուշադրութեան կը յանձնէր հայերէն Ա. Բ. Գ.ի կարեւորութիւնը, յորդորելով իրենց փոք – րիկները յանձնել կապոյտ Աչի հսկողութեան : Այս առթիւ ըսաւ թէ ինք ձրիաբարտամադրուած է կապ. Աչին, զարկ տալու համար հայերէնի դասընթացքին: Կ. Պ. Աչի վարչութիւնը պարտք դրաւ վրան հրապարակաւ չնորհակալութեան խօսք ըսել Տէր եւ Տիկին Տոլապճեաններու որոնք ամէն առթիւ իրենց լայն օժանդակութիւնը բերած էին կապոյտ Աչի ձեռնարկներուն :

ԹՂԹԱԿԻՑ

Մոսկուայի բրիտանական ներկայացուցիչը, Անգլիացիներն ալ զինքը վար դրին:

× Լիթվինովի մահով միայն Սթալինը կը մնայ իբրեւ ամենահին բոլշեւիկը: Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրավտա», միայն կէս սիւնակ տեղ տուած էր վերջին էջին վրայ, ծանուցանելու համար «Մորհրդային ականաւոր դիւանագէտին» մահը: Իայց լուսանկարը չէր տըպած, ինչ որ կը նշանակէ թէ չէ վերահաստատուած իր վարկը: Թերթը միեւնոյն տեղն կը հրատարակէր արտաքին նախարարութեան մահազդը, որ «խորին ցաւով» կը ծանուցանէր Լիթվինովի մահը:

Նոր տուրքու հնդիրը

Երէկ, հինգշաբթի, վճռական օր մըն էր դահլիճին համար, քանի որ վարչապետը վստահութեան խնդիրը կը յարուցանէր, եմտական օրինագծին համար:

Ամէնէն ծանրակչիռ պարագան նոր տուրքերու խնդիրն է: Բոլոր հոսանքներն ալ հակառակ են տուրքերու յաւելման, բայց կառավարութիւնը ուրիշ ելք չի գտներ, բացը դոցելու եւ մանաւանդ վերաքննումը փութացնելու համար: Ընկերվարականները վերջին պահուն տրամադիր կ'երեւային փրկելու դահլիճը, քաղաքական նկատումներով: Կ'ըսուի թէ տաղնապ մը պարագային, զոր. ը կոլի կուսակիցներէն ալ նախարարներ պիտի առնուին նոր դահլիճին մէջ, ինչ որ հաճելի չէ ընկերվարականներուն համար:

Արդէն իսկ բանակցութիւններ կը կատարուին չափաւոր հոսանքներուն միջեւ, նոր դահլիճի մը կազմութեան համար: Վարչապետը հարկադրուած է պայքարիլ թէ ալին եւ թէ ձախին դէմ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

10 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԱՒԵԼՅԱՆ ԵՆ Փարիզի սըրճարաններու դարպասաններուն (թէռաս) եւ խանութներու ցուցադրութեանց տուրքերը, ութ դասակարգի բաժնուելով: Սրճարանատէրները կ'ուզեն քաղաքացիներուն վրայ բարդել այս յաւելումը:

ԱԻՍՏՐԻՈՑ հաշտութեան բանակցութիւնները վերսկսելու համար ձեռնարկներ կը կատարեն արեւմտեան պետութիւնները: Բանակցութիւնները ընդհատուած են 1950 Դեկտ. 15էն ի վեր, 259 նիստերէ վերջ, իբրեւ հետեւանք Մոսկուայի բացասական դիրքին: Աստիճան չարաչար կը տուժէ այս ձգձգումներուն հետեւանքով, մանաւանդ որ խորհրդային իշխանութիւնը կը քամէ բոլոր կեանական հասոյթները, անհամար չինքեր գրաւած է, ինչպէս եւ 150.000 հէքթար տարածութիւն, ոչ տուրք կը վճարէ, ոչ փոխադրութեան ծախք:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ արտաքին նախարարը անհրաժեշտ կը դանէ որ իր երկիրն ալ մաս կազմէ Ատլանտեանի դաշինքին, հաւատարմութեան հիման վրայ:

1350 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ Մ. Նահանգներուն մէջ, արկածներու հետեւանքով, Մնուղի եւ Նոր Տարուան ոտներուն առթիւ:

ՔՈՐՆԱՑԻՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն, Դաշնակիցները առաջարկած են զերիներու խնդիրը լուծել մարդու դէմ մարդ փոխանակելով, քաղաքացի թէ զինուորական: Հիւս. Քորէացիները կը քննեն այս խնդիրը:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ երեկոյ, Ֆրման առթիւ պատարագ պիտի մատուցուի Լիոնի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն մէջ: Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց 16ին: Իսկ կիրակի առաւօտ Ս. Մնուղի առթիւ հանդիսաւոր պատարագ: Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեան ժամը 6ին: Պատարագ ժամը 10.30ին: Երգեցողութիւնները պիտի կատարուին դպրաց դասի կողմէ:

Կը խնդրուի առաւտեհնօրէն մասնակցել իւրաքանչիւրն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Մխրան Քէօրօղլուեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ազատ Քէօրօղլուեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մանուկեան եւ զաւակները, Նորոգ հանգուցեալ Պ. Տիգրան Յակոբեանի մահուան առթիւ (Նիւ Եորք), հոգեհանգստեան պատարագ կը մատուցանեն, այս կիրակի, 69 rue Louis Blanc, Լիոնի Հայոց եկեղեցին: Կը խնդրուի իր յիշատակը յարգողնե-րէն ներկայ ըլլալ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

Ֆ. Կ. Խաչի տարեկան Մեծ պարահանդէսը

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, ՍԷՐՖԻԼԸ ՄԻԼԻԹԷՐԻ ՄԷՋ, ԺԱՄԸ 4ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ:

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅՈՒՆՒՆԴԻ ՕՐԸ)

Ճոխ եւ այլազան յայտագիր: Գեղարուեստական բաժնին մէջ հայկական տարազով խմբապար եւ մենապար: Հայկական խմբերգ: Orchestre Rico'sCréole Band (1er prix de disque):

Սեղանները այժմէն ապահովել հեռաձայնելով Tru. 27-35:

ՄՈՒՏՔ 300 ՖՐԱՆՔ:

«ՀԱՄԱՋԳԱՅԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը 4 Յունուար, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 9ին, սովորական հասարակաց տեղին:

Դասախօս՝ Պ. Ս. Թորոսեան, նիւթը՝ Մարքսի վարդապետութիւնը, ազգութիւն եւ հայրենիք (երկրորդ եւ վերջին մաս):

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Նոր Սերունդի պարահանդէսը

ՄԱՐՍԻԼԻԱՅԻ ՄԷՋ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒՄ:

Նախաձեռնութեամբ Շրջ. վարչութեան:

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի

Այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս Ալհամպրայի չքեղ սրահներուն մէջ:

ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԷՆ ՎԵՐՋ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Մուտքը ազատ է:

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԱՑՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Նիս, Քան, Տրակինեան, Փուժէ սիւր Ար-ժան եւ շրջականերու հայութեան կը ծանուցուի թէ շրջանիս նորընտիր հոգեւոր հովիւ Արժ. Տէր Ատոմ քհնյ. Իշխեան պիտի պատարագէ Ս. Ծը-նունդի օրհնէքի այցելու-թիւն պիտի տայ անխտիր բոլոր ազգայիններուն:

Ջերմօրէն կը խնդրուի յարմարագոյն ժամերն յատկացնել Տէրհօր ընդունելութեան, որպէսզի ոչ մէկ Հայ ընտանիք շրջուի հովուական այցելութենէ: — Հոգաբարձութիւն

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհիներ Տիկ. Անիկ Փափազեանի, Եղիսաբէթ Դալայճեանի, Եղիսաբէթ Քիւլէճեանի եւ իրենց պարագաներուն, իրենց մօր, կեսրոջ եւ մեծ մօր՝ ՏԻԿԻՆ ԵՊՐՈՍ ՔԻԼԶԻԵԱՆԻ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 2000 ֆրանք կը նուիրեն Շավիլի դպրոցին: Փոխան ծաղկեպսակի Տիկին Թադուհի Օհանեան կը նուիրէ հազար ֆրանք Ֆ. Կ. Խաչին:

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Պ. Ցովհ. Վանլեան հազար ֆրանք, Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին եւ հազար ֆրանք Հ. Մ. Մ.ի վարչութեան կը նուիրէ փոխան ծաղկեպսակի Պ. Ցակոբ Ցովհաննէսեանի (Չէնկիլէրցի) մահուան առթիւ:

× Շավիլէն Այրի Տիկ. Քիւլէճեանի մահուան առթիւ եղած են հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի.— Տէր եւ Տիկին Անդրէասեան, Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Փափազեան եւ խումբ մը բարեկամներ հազարական, Տիկին Եէտիլարասչեան 5000 ֆր. կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղին:

× Ալֆորվիլէն Եփրեմ Տօնիկեան 2000, եւ Մխ-նաս Սէյիսեան հազար ֆր. Շավիլի դպրոցին: Լեւոն Պեոիկեան 2000, Արթաքի Պեոիկեան հազար Փարիզի ծերանոցին: Այս վերջինը ստանալ «Ծառաչ»էն:

ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ «ՇԻՐԱԿ 52»Ը

Նոր Տարիի եւ Ծնունդի հայկական աւանդական տեղաւոր մի՛ մոռնաք ապահովել՝ բարեմաղթութեան եւ «կենաց»ներու անհրաժեշտ ըմպելին, նոր հրապարակ հանուած եւ արդէն մեծ ընդունելութեան արժանացած «Շիրակ»ի հանրածանօթ վանառանիշով **45** աստիճան «ՇԻՐԱԿ **52**»ը, որ թէ՛ ջրախառն եւ թէ՛ զուտ խմուելով, կը պարգեւէ Արեւելքի իսկական հրաշալի օղիին ճաշակը, խնդութիւն տալով հոգիներու եւ զուարթացնելով սեղանակիցները:

Dépot Central.— Grande Distillerie du Parc, 1—3, Bld. Onfroy, Marseille. Tél. Prado 82.93, 83.50.

Dépot pour la Région Lyonnaise.— D. BAHA - DOURIAN, 246, Rue Vendôme, Lyon. Tél. M. 11.84:

Օր. ՄԱՌԻ Մ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
Շավիլի Նոր Սերունդէն
Պ. ՀԱՑԿԱԶՆ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆԵԱՆ
Շավիլ 23, Դեկտ. 1951 Ալֆորվիլ
Նշանուած

Այս առթիւ Շավիլի Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդին կը նուիրեն հազար ֆրանք:

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԼՒՆ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Ը. Դ. Արամ ենթահոմխէի ժողովը այս ուրբաթ, ծանօթ սրճարանը: Կարեւոր օրակարգ: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ը. Դ. «Անտոք» ենթահոմխէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՇԱՎԻԼԻ Կապ. Խաչի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը՝ Փետր. 24ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՄԱՐՍԷԼ.— Պոմպիի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ժողովը՝ 10 Յունուար, հինգշաբթի կէսօրէ վերջ, եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Մասիպողաբար կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Ց. Ա. ՄԱՐՍԷԼ.— Վերջին մասը չենք ստացած տակաւին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պ. Սիմոն Օհանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Շահինեան, Այրի Տիկ. Այազնեան, Այրի Տիկին Ժամկոչեան, Վ. եւ Ա. Օհանեան եւ բոլոր ազգականները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, զրաւոր եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբ. կնոջ, քրոջ եւ ազգականին Տիկին Աղավնի Օհանեանի (ծնեալ Գույումճեանի) մահուան առթիւ:

Credit-Tailleur
HOMMES et DAMES
7, Ave. A. Briand - Arcueil (Vache - Noire)
Autobus 187 — 188, métro Laplace
Այր մարդու հագուստ զուտ բուրդէ, չափի վրայ, երկու փորձով:
12.000ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
2000 ֆրանք կանխիկ եւ 2000 ֆրանք յանձնուած օրը, մնացեալը 8 ամսուան վրայ, բաժնուած:
Կերպասը տրուելու պարագային, միմիայն կարողէքը 8000 ֆրանքէն սկսեալ:
Aut. de la Porte d'Orléans
Թերթիս ծանուցման այս կտրօնը տանողին **500** ֆրանք զեղչ:

ՇԱՒՈՒՒ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ
Թրիքոթաժի համար Maille retournée, rectiligne եւ bobinoire de 8 broches:
Մեքենաներ ծախու են չատ նպաստաւոր գիներով: Դիմել 122 rue d'Aboukir, Paris (2):

ՌԱՔԸ ՓԱԼԼՍԸ 45o

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՎԱԻԵՐԱԿԱՆ ՏԱՐԱԶՈՎ **(Formule)**
Պատրաստուած՝ առաջնակարգ «ալքօլ»է եւ սրեւելքէն բերուած ԱՆԻՍՈՆի ընտրուած հատիկներէն մաքուր թորուած:
Այս պատրաստութեան մասնագիտական փորձերը եղած են բուն իսկ Արեւելքի մէջ, Monopole des Spiritueux et Liqueur պետական մենաշնորհի հաստատութեան մը մօտ:
DISTILLERIE L. PALLAS et Co.
Le Bouscat - Bordeaux (Gironde)
ՄԹԵՐԱՆՈՑԸ.— Marseillaise des Grandes Marques 80 rue Jules Moulet, Marseille:
Ծանձնարարեալ ներկայացուցիչներ կը փնտրուին:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս. 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 5 Janvier 1952 Շաբաթ 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6653-Նոր շրջան թիւ 2064

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՎՀԱՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Զկան հրաշագործ միջոցներ՝ այս լալկոն պողոտաներուն վրայ : Ազատարար գօտիներուն ամէնէն տակունը աշխատանքն է : Ծրագրեալ զօրաւորութիւն՝ ամրապնդուած հաւատքով եւ յարատեւութեամբ :

Որքան ալ աննպաստ ըլլան պարագաները, մենք աւելի անճար չենք, բաղդատելով արեւելեան գաղութներուն հետ :

Այնտեղ ամայի տարածութիւնները, անապատները ծաղկաստաններու վերածելին եղունգներով եւ քրտինքով : Հող ու քար ճանկռտելով : Հազարաւոր չէն բոյներ հաստատուեցան աշխատանքով եւ փոխադարձ օգնութեամբ :

Տնտեսականին հետ զուգընթաց՝ մտաւոր ճիգն ալ հրաշքներ գործեց : Եւ ունեցանք մշակոյթի վառարաններ որոնց բեղուն գործունէութիւնը կրնայ օրինակ ծառայել աւելի բախտաւոր այլ ամռլ գաղութներու :

Եթէ միջավայրին յարմարութիւնները, ղեկավարական ցանցերը կը դիւրացնեն անոնց աշխատանքը, մենք ալ ունինք ուրիշ կարգ մը առաւելութիւններ :

Տարիներէ ի վեր հայկական փարիզին անունը կը հոլովին Արեւելքի մէջ, զայն համարելով հոսուն աղբիւր մը խմացական եւ տնտեսական ուժի :

Այդպէս էր ատեն մը : Բայց չատ բան փոխուած է այսօր, ինչպէս ամէն տեղ :

Այսօրուան Փարիզին ալ կը տառապի մասնաւորապէս մտաւոր ուժերու պակասէն : Մանաւանդ որ, դիւրին վաստակի միջոցներ չեն պակսիր ամէնէն անճար ուսումնականին համար :

Հակառակ այս տկարացման, Փարիզը երբեք իրաւունք չունի անճրկելու եւ պատն երեսին հառաչելու :

Փարիզը գլուխն ըլլալով, ամբողջ Ֆրանսա — հայ գաղութը միշտ ի վճռակի է ընդհանպատրաստութեան ամուր ցանցեր կազմելու : Կը բաւէ որ ըմբռնէ կացութեան պահանջները եւ իր պարտականութիւնը :

Անշուշտ այս խօսքերէն չատ բան չեն հասկը — նար անոնք որ չատոնց խաչ քաշած են կ'ւ իրենց կ'ւ տարագիր բազմութեանց ճակատագրին վրայ :

Բարեբախտաբար աննչան փոքրամասնութիւն մը կը կազմեն այդպիսինները :

Ինչպէս ամէն տեղ, այստեղ ալ ունինք առողջ եւ սրտցաւ մեծամասնութիւն մը, որ միշտ պատրաստ է աջակցելու, եթէ կենդանի գործ մը տեսնէ իր աչքին առջեւ :

Այն կազմակերպութիւնները որ կը գործեն մեր գաղութին մէջ կամ այլուր, չատոնց իրենց դրասենեակները փակած պիտի ըլլային, առանց այդ զանգուածին գործօն աջակցութեան :

Արդ, կացութիւնը կը պահանջէ նոր ճիգեր : Մանաւանդ նոր ուղիներ եւ աշխատանքի արդիական մեթոտներ :

Չի բաւեր չռայլաբան հաւաստիքներ ընծայել կամ չողշողուն ծրագիրներ պարզել : Անհրաժեշտ է գործքով ալ ապացուցանել թէ ընդունակ են ժամանակին հետ ընթանալու :

Այս տեսակէտէն ծանրագոյն պատասխանատուութիւնը կ'ինկնայ բարեգործականին վրայ, որ կը չարունակէ փարթամներ ստեղծել նոյն իսկ մշակոյթի ճակատին վրայ :

Տխուր հեգնութիւն մը չէ՞ «Ընդհանուր Մի — ութիւն» կոչուիլ եւ իրեն յատուկ դպրոցներ պահել, հատընտիր ուսուցիչներով : Նոյնիսկ զանոնք պարտադրելով այս կամ այն հաստատութեան :

Միութեան վարչական կազմը երիտասարդացած է, կ'ըսեն : Եւ սակայն, ծերութեան, չամա — ռութեան ունակութիւններն են որ կը տիրապետեն, եթէ չհաշուենք մէկ - երկու բացառութիւններ, Արեւելքի մէջ :

Որ եւ է բարեգործական հաստատութեան առաջին պարտականութիւնը պիտի ըլլար արդար եւ անաչառ վերաբերում բոլորին հանդէպ : Առանց հրէյի եւ հեթանոսի խորութեան :

Բարեգործականը ոչ կրթական նախարարութիւն է, ոչ ալ Ուսումնական Նորհուրդ, որպէսզի այս կամ այն ծրագիրը պարտադրէ գաղութներու մէջ : (Իր թաթը երկարելով մինչեւ հեռաւոր ձէ — ղիրէ ...) :

Ըսելիքներ ունինք նաեւ աւելի ժողովրդական կազմակերպութեանց մասին : Շ.

Տարագիրներու խնդիրը Ազգաժողովին առջեւ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն ՅԱՌԱՋԻ)

ՓԱՐԻԶ.— ՄԱԿի Գ. յանձնախումբը սկսաւ զբաղիլ տարագիրներու եւ անհպատակներու հարցով : Վաթսուն երկիրներու ներկայացուցիչները լսեցին Տարագիրներու Գրասենեակի քարտուղար Տօքթ. Ճ. Ճ. Վան Հոյֆըն Կոտհարտի զեկուցումը որ կ'առաջարկէ երեք միլիոն տոլարի հիմնադրամ մը հաստատել, հոգալու համար տարագիրներու անմիջական պէտքերը 1952ի ընթացքին : Կ'առաջարկէ նաեւ ստեղծել գրասենեակներ զանազան վայրերու մէջ, զբաղելու համար տարագիրներու եւ անհպատակներու գործերով :

Տօքթ. Վան Հոյֆըն Ճունուար 2ին ունեցաւ կարեւոր լրագրական ասուլիս մը ՄԱԿի պալատին մէջ եւ ներկայացուց չատ կարեւոր աշխատանք մը, «Տարագիրներ» :

Այս գիրքը կը բաղկանայ 395 էջերէ, եւ պատրաստուած է իբրեւ նախնական ուսումնասիրութիւն մը տարագիրներու եւ անհպատակներու հարցին :

Գործը խմբագրուած է Ճաք Վերնանի դլխաւորութեամբ : Այս չատ կարեւոր ուսումնասիրութեան համար Ամերիկեան Րոքֆէլլէր հաստատութիւնը տրամադրած է 100.000 տոլար : Վերջնական հատորը պիտի հրատարակուի երբ բոլոր տեղեկութիւնները հաւաքուին եւ ներկայ գրքին սխալները ուղղուին :

Հատորը մանրամասնօրէն կը խօսի Ֆրանսայի, Ճունաստանի, Եգիպտոսի, Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ գաղութներու մասին : Կան անչուշտ սխալներ եւ մոռացումներ :

Ճունուար 2ի լրագրական ասուլիսին ներկայ էին աւելի քան 100 լրագրողներ : Ջեր Թղթակիցը վերնայի գործը դնահատելէ առաջ, յիշեցուց կարգ մը սխալներ եւ մոռացումներ : Ապա խորին չնորհակալութիւն յայտնելով, խնդրեց ուղղել այդ սխալները եւ մոռացումները, դիմելով հայկական իրաւասու մարմնի մը : ԼԵՒՈՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ հեռագիր մը ուղղելով Փարիզի Հայոց եկեղեցին, իր հայրապետական օրհնութիւնները կը յայտնէ ժողովուրդին, Ամաւորի եւ Ծնունդի առթիւ :

Երուսաղէմի Պատր. տեղապահէն ալ նամակ մը ստացուած է, նոյն առիթով :

ԳԵՂԱՄ ԿՈՍՏԱՆԵԱՆՑԻ ՑՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հինդշաբթի օր կէսօրին Փարիզի Հայոց եկեղեցին տեղի ունեցաւ յուղարկաւորութիւնը ողբացեալ Գեղամ Կոստանեանցի : Մտաւորական եւ հանրային դէմքերէ բաղկացած կոկիկ բազմութիւն մը, որուն մէջ կը նշմարուէին կարեւոր թիւով ռուս բարեկամներ, եկած էր վերջին յարգանքը մատուցանելու վաստակաբեկ ծերունիին, որ մինչեւ յետին պահը սրտցաւ Հայ մը եղած էր :

Պարզ եւ յուզիչ արարողութիւն մը տեղի ունեցաւ, մասնակցութեամբ եկեղեցւոյ երեք քահանաներուն ու դպիրներուն եւ ընկերակցութեամբ երգեհոնի : Ցետոյ դագաղը փոխադրուեցաւ Փէռ Լաչէզի գերեզմանատունը : Համաձայն ողբացեալին վիճակին, մարմինը այրուեցաւ դիակիզարանին մէջ, յարմար առիթով մը Հայաստան փոխադրուելու համար :

ՀԱՅ ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Պատիւն ունեցաք մեր խմբագրատան մէջ ողջունելու Փարիզի հայ կաթոլիկ հաստատութեան նոր առաջնորդը, Հ. Կարապետ Ծ. Վ. Ա — մատունի, ընկերակցութեամբ Հ. Սահակ վրդ. Տ. Մովսէսեանի : Նոր առաջնորդը Վենետիկի Մխիթարեաններէն է եւ վարած է զանազան պաշտօններ : Ան այժմ կը բնակի Սեվրի Մուրատեան վարժարանը : Ուրիշ տեղեկութիւններ յաջորդով :

ՍՈՒՐԻՈՒ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆ որոշեցին վերահաստատել առեւտրական յարաբերութիւնները, որոնք խզուած էին 1950 Մարտ 13էն ի վեր : Երկու երկիրներուն վարչապետները աւելի քան չորս ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցան Շեթորայի մէջ : Սուրիացիները պիտի կրնան ազատօրէն Լիբանան երթալ :

Դանիմը փրկուեցաւ ասոր ձայնով

Վարչապետը Եչ. օր 247ի դէմ 254 ձայնով վստահութիւն չահեցաւ Ազգ. ժողովին մէջ, ինչ որ կը նշանակէ թէ իր ելմտական ծրագիրը պիտի քննէ խորհրդարանին կողմէ : Այս արդիւնքէն չի հետեւիր թէ տուրքերու յաւելումն ալ պիտի ընդունի նոյնութեամբ : Ինն պայքարը պիտի սկսի, երբ կէտ առ կէտ քննեն օրինագիծը :

Դահլիճին դէմ քուէարկեցին զօր. տը Կոլի կուսակիցները, համայնավարները եւ ուրիշ հոսանքներ : Ընկերվարականները ձեռնպահ մնացին, նպաստակայարմար չգտնելով դահլիճին անկումը : Անոնք մեծ մասով քուէարկած էին դիմորական նախահաշիւը, բայց հակառակ են կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութեան, ինչպէս եւ ազդայնացուած հաստատութեանց վերաբերեալ ծրագրին որ փոփոխութիւններ եւ խնայողութիւններ կը տրամադրէ :

Քուէարկութենէն առաջ, վարչապետը ճառ մը խօսելով, ազդարարեց .

— « Ինչ մեծամասնութիւն ալ ունենաք, որն ալ ըլլայ կառավարութիւնը, պիտի դտնուիք մի - եւնոյն պարտականութեանց եւ միեւնոյն լուծումներուն առջեւ : Կառավարութիւնը պիտի որ իր օրինագծին նկատառումը չի նշանակեր թէ անոր իւրաքանչիւր յօդուածը պիտի քուէարկուի : Ոչ ալ կառավարութիւնը պիտի ընդդիմանայ ելմտական յանձնաժողովին կատարած բոլոր փոփոխութեանց : Մենք ձկուն պիտի ըլլանք ձեւի մասին, բայց հաստատուն՝ խորքին համար : Կառավարութիւնը հանդարտօրէն կը սպասէ ձեր վճռին» :

Այս ճառէն վերջ, արմատական կուսակցութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ պիտի քուէարկեն օրինագծին նկատի առնուելը, բայց ոչ նոր տուրքերը, եթէ նախապէս չքուէարկուի ազդայնացուած հաստատութեանց բարեկարգութեան օրինագիծը :

Համայնավար ներկայացուցիչը, Ժաք Տիւքլո, երկար ճառով մը բացատրեց թէ «երկիրը կը ճզմուի զինուորական անտանելի ծախքերու ծանրութեան տակ, յիշեցնելով սպառնալիք մը որ գոյութիւն չունի» : Այս առթիւ ալ փորձեց համոզել թէ Մ. Միւթիւնը ամէն բանէ առաջ խաղաղութիւն կ'ուզէ և եզրակացուց.— «Անոնք որ վստահութեան քուէ պիտի տան, կամ ձեռնպահ պիտի մնան, ինչպէս ընկերվարականները, որ կուլի պայուսակը պատրաստած պիտի ըլլան» (իշխանութեան բարձրացնել) :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, Պ. Փլեւէն հարձակեցաւ միջազգային դետնի վրայ դնելով, աղազարեց.— « Եթէ մերժէք վստահութիւն յայտնել, պիտի զօրանայ մեկուսացման հոսանքը՝ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն մէջ» : Այս առթիւ բացատրեց նաեւ թէ ժխտական դիրք բռնելով, պիտի դժուարացնեն Ֆրանսայի յարաբերութիւնները Դաշնակիցներուն հետ. վասնզի Ազգ. ժողովը մերժած պիտի ըլլայ անհրաժեշտ դոհողութիւն — ները՝ փոխադարձ պաշտպանութեան համար, համաձայն Ատլանտեանի դաշինքին : «Մի մոռնաք որ այս միջոցին Մ. Նահանգները կը զինուորագրեն պահեստի բանակին պատկանող ամուսիններ եւ հայրերը : Ի՞նչ պիտի ըսեն մեր դաշնակիցները եւ բարեկամները, երբ իմանան թէ Ֆրանսան, որ ուրիշ ամէն երկրէ աւելի վտանգուած է, կը զոհանայ աւելցնելով իր չահարկումները հոդագործութեան եւ ճարտարագործութեան մէջ» :

Վիշինսկի հաղորդութիւն կ'առաջարկէ

ՄԻԵՒՆՈՅՆ ԱՏԵՆ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ

Խ. Միութեան արտաքին նախարարը, Պ. Վիշինսկի, Եչ. օր նոր դիրք մը պայթեցուց ՄԱԿի Քաղաքական յանձնաժողովին մէջ, առաջարկելով արտակարգ նիստի հրաւիրել Ապահովութեան Խորհուրդը, աշխարհի լարուած վիճակին վերջ տալու եւ Քորէայի պատերազմը դադրեցնելու համար :

Միեւնոյն ատեն պահանջեց ջնջել Ազգաժողովին հաւաքական ապահովութեան դրութիւնը, որ վերջնական հաւդամաք չէ առած տակաւին :

Վիշինսկիի ճառը, որ կը բաղկանար 37 մեքենագիր էջերէ, տաբօրինակ ապաւորութիւն դործ — ած չատ մը պատուիրակներու վրայ, թէեւ անոնք վարժուած են այսպիսի ելոյթներու : Ամերիկացիները անմիջապէս ժխտական դիրք բռնեցին : Անոնց համար այս ձեռնարկն ալ ռազմախաղ մըն է, ի դերեւ հանելու համար Դաշնակիցներու հաւաքական ապահովութեան բանաձեւը, աւելի հրապուրիչ ծրագիր մը առաջարկելով :

Պ. Վիշինսկի երկուքուկէս ժամ խօսեցաւ, դատապարտելու համար Ազգաժողովին ծրագիրը՝ ապահովութեան բանակի մը մասին : Իր կարծիքով, Ազգաժողովի դաշինքին ծագրանքն է այդ ծրագիրը : Ցետոյ ծանրապէս մեղադրեց Մ. Նա —

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԷՆ ԵՏՔԸ

Երկու մեծ ղէմքեր անհետացան հայ կեան - քէն, երկու օրուան ժամանակագրջանի մը մէջ :

Կասկած չկայ, անոնց թողած բացը պիտի զգացուի երկար առեն. պիտի յիշենք զանոնք, պիտի ոգեղոչենք, պիտի փնտռենք, բայց ի զուր : Ոչինչ կրնանք ընել կեանքի ու մահուան անողոք օրէնքերուն դէմ :

Անշուշտ, կան անոնց գործերն ու գրութիւն— ները. գաղափարականներն ու մտածուածները, ո — րոնք պիտի ապրին մեր մէջ եւ, յաճախ, պիտի ա- ռաջնորդեն մեզ : Ճիշդ են այս ամէնը. բայց խիշ որ ալ ըսենք, սփոփանքի խօսքեր են : Էականը, կա— րեւորն ու կենսականը՝ մարդիկն են. ողջ, խօսող ու գործող մարդիկը՝ որոնք գաղափարները գործ կը դարձնեն եւ գործերը կը վերածեն գաղափա — րականի : Կարեւորը՝ այն հզօր անհատականու - թիւններն են, որոնք կը յեղաշրջեն իրենց շրջա — պատը, կ'առաջնորդեն մտքերը եւ հասարակու - թիւնը կը մղեն գործունէութեան. գորշ ամբոխը կը փոխարկեն ստեղծագործ բազմութեան :

Հիմա չկան այս մարդիկը, եւ, ինչպէս ցոյց կուտան ցաւակցական արտայայտութիւնները, յուղումը ընդհանուր է : Բոլորը կ'ողբան Ռուբէ— նը, հայ յեղափոխութեան ամէնէն պայծառ դէմ- քերէն այսինքն մեր հայրենիքը կերտողնե — րէն մէկը : Բոլորը կը սգան Լեոն Շանթը, հայ գրականութեան ու մշակոյթի ամէնէն գործօն, հաւատաւոր դէմքերէն մէկը : Կ'ողբան ոչ միայն անոր համար, որ այս երկու թանկագին գործիչ — ները ընդմիշտ կորսցուցինք, այլ նաեւ անոր հա- մար որ երկար առեն բաց պիտի նայանոնց տեղը : Իրենց արժանի յաջորդները դժուար, շատ դըժ — ուար պիտի ըլլայ գտնել, լաւագոյն պարագային :

Կասկած չկայ, որ ցամքած չեն հայ ժողո — վուրդին ստեղծագործական ակունքները : Հայու- թիւնը շատ աւելի մեծ կորուստներ փոխուինած է, բայց մտահոգիչը այն է՝ որ փոխուած են հայ կեանքի պայմանները : Պատմական մթնոլորտը փոխուած է : Մեր ներկայ պայմաններուն մէջ ուր եւ ինչպէս հանդիսիլ գաղափարական, ճշմարտո- րէն գաղափարապայծառ մարդոց. ուր գտնել նուիր- եալները, որոնք ոչ թէ յորդորով ու հրահանգնե — րով նուիրեալները են, այլ խառնուածքով : Կո — չեցեալներ էին եւ նաեւ ընտրեալներ. շատերու մէջէն՝ քիչերը : Կրնայ ըլլալ որ ունենանք տա — ղանդաւոր նոր մարդիկ : Կրնայ պատահիլ որ խառնուածքով աւելի հարուստ յեղափոխական — ներ ունենանք, տաղանդով աւելի մեծ գրագէտ - ներ : Աւելի պատրաստուած մանկավարժներ : Մեր ժողովուրդէն, նոյնիսկ այս դաժան ու ցամաք պայմաններուն մէջ, չենք յուսահատած : Բայց դժուար է հաւատալ, որ Ռուբէնի ու Շանթի նը— ման արդէն իսկ գասական դարձած դէմքեր ունե- նանք, « անձինք նուիրեալ»ներ, որոնք պատմա — կան որոշ թուականներու և հայրենասիրական մթնո— լորտի մէջ սնած ու մեծցած էին : Փոխուած է ոչ միայն հայկական մթնոլորտը, այլեւ գարուն ո — գին, որ կը հակի դէպի նիւթապաշտութիւն եւ անձնապաշտութիւն :

Ինչ պիտի ընենք այս կացութեան առջեւ : Ցաւակցութիւն յայտնողներէն շատերը, հոս թէ արտասահման, Ուխտ կ'ընեն կամ կը վերանորո — գեն իրենց ուխտը՝ հաւատարիմ մնալու անոնց յիշատակին ու գաղափարներուն : Գրուած նամակ- ներուն ու հեռագիրներուն մէջ՝ աւելի ջերմ բա— ոեր կան. հաւատարմութեան ու պայքարի աւելի սրտաճմլիխօսքեր ու խոստումներ : Բոլորը համա- ձայն են՝ շարունակելու անոնց գործը, պահելու անոնց յիշատակը :

Մտածա՞ծ ենք սակայն թէ ի՞նչպէս, ի՞նչ մի- ջոցներով պիտի կրնանք իրականացնել անոնց գաղափարականները. յարգել ճշմարտօրէն եւ ար- ժանավայել կերպով անոնց յիշատակը : Անշուշտ, աւելի աշխատելով ու զոհաբերելով. աւելի ա — մուր փարելով պղտութեան գաղափարին, որ ա- նոնցը եղաւ : Աւելի թափ տալով անոնց ու մեր գաղափարականները իրականացնելու ջանքերուն :

Լաւ այս ամէնը, բայց անբաւական : Ցաջորդ- ներ պէտք է ունենան անոնք, իրենց բարոյական կերպարանքով, իրենց գաղափարականութեամբ եւ զոհաբերութեան ոգիով, որքան կարելի է հա- րազատ գծերով : Կրնա՞նք պատրաստել այս յա — ջորդները, այսինքն՝ մարդ հասցնել, նոր սերուն- դը մօտեցնելով անոնց. պատմելով, ծանօթացնե- լով անոնց կեանքը մեր երիտասարդութեան. ա — նոնց հոգեկան ճարտը վառելով մեր նորահասնե — րու սրտերէն ներս : Եթէ կրցանք ընել այս աշ - խատանքը, այն ատեն կրնանք ապահով ըլլալ, որ արժանավայել կերպով յարգած կ'ըլլանք անոնց յիշատակը : Այն ատեն մեր ուխտը կատարած կը— նանք ըլլալ :

Մեր յեղափոխական ընկերոջ հաւատարիմ մը- նալու լաւագոյն կերպը՝ անոր գաղափարներուն հաւատարմութիւնն է. զանոնք իրականացնելու ճգտումը. հայրենիքի ու ազատութեան զգացու — մին խորացումը : Իսկ մեծ գրագէտ - դաստիարա-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Միջերկրականի պաշտպանութիւնը

Ապառաժուտ բլուրի մը կողերուն, հովահա - րի մը պէս բացուած, Նափոլի կ'ընկղմի Վեսուվի վրայ : Հովահարի մէկ կէտին վրայ թառած է սպիտակ պարզ չէնք մը, ուր կը ծածանին երեք դաշնակիցներու եւ իտալական գրօշները : Այստեղ է հարաւային Եւրոպայի հրամանատարութեան կայանը :

Միջերկրականը պարփակուած չէ այս գո — տիին մէջ : Հիւսիսային Ատլանտեանի ցամաքային կազմակերպութեան հրամանատարութիւնը դեռ բոլորովին չէ կազմուած այս ծովուն վրայ : Ֆը— րանսայի ծովակալ Սալայի իշխանութիւնը Ալճե- րիէն կը տարածուի արեւմտեան միակ աւազանին վրայ :

Միջերկրականը նոյնպէս մաս կը կազմէ ամե- րիկացի ծովակալ Բալըրթ Բերնիի հրամանատա— րութեան : Նափոլիի սպիտակ չէնքը իր ընդհ. բա- նակատեղին է, երբեւ վերին հրամանատար, հա— րաւ. Եւրոպայի մարզին Զօր. Այզընհաուըրի ներ- կայացուցիչը պէտք ունի այդ ծովուն : Եթէ Մի— ջերկրականը դաշնակիցներուն ձեռքէն ելլէ, խիստ դժուար պիտի ըլլայ պահել Եւրոպան :

Ծովակալ Բերնի նոյն ատեն ընդհ. հրամա — նատարն է ամերիկեան ծովային ուժերուն : Իր իշ- խանութիւնը կը տարածուի Ատոր. կղզիներու ա- րեւելեան մարզին մինչեւ Հնդկաց ծով եւ հիւսի — սային բեւեռէն մինչեւ Էքուատոր : Ծովակալը իր ձեռքին տակ ունի վեցերորդ նաւատորմիղը, որ աշ- խարհի ամենահզօրը կը համարուի, իսկ երկրոր — դը՝ եօթերորդ նաւատորմիղին, որ ներկայիս կը գործէ Միջերկրական Արեւելքի ջուրերուն մէջ :

Այդ նաւատորմիղը, որ տակաւին ծովային հաստատ խարիսխ մը չունի, շատ լաւ մարզուած է : Աւելի քան բրիտանական, ֆրանսական եւ աղ- քատացած իտալական տորմիղները, ան ներկայիս խաղաղութեան պահապանն է Միջերկրականի ա— ւազանին մէջ : Ցունաստանի համաձայնութեամբ չարժ — ման ընթացքին իր ներկայութիւնը վճռական ազ- դեցութիւն ունեցաւ :

Ամերիկեան նաւատորմիղը հետզհետէ կը զօրա— նայ : Այժմ ունի մնայուն երկու կամ երեք օդանա- կակիր յածանաւերու նաւատորմիղ, սուզանաւերու եւ թորպիլանաւերու, ծովային եւ օդային փո — խադրութեանց ստուար տորմիղ մը, ասոնց բոլո- րին նաւային խարիսխն է Լիտքէյ նաւահանգիստ — ը : Ծովային զինուորները կը բազկանան 20.000 հոգիէ, որոնց համրանքը պիտի բազմանայ «ծո- վային» վաշտերով :

Վեցերորդ նաւատորմիղը վստահութիւն կը ներշնչէ դաշնակիցներուն, որովհետեւ արեւմըտ — եան պետութիւնները տէր են ծովմիներուն : Մի- ջամտութեան եւ օդնութեան կարեւոր ուժ մը կը կազմէ այդ նաւատորմիղը, օժտուած արդիական սարքաւորումներով, ի հարկին պատրաստ օգտա- գործելու հիւլէական դէմքերը :

Ծովակալ Բերնի հասկնալի լռութիւն մը կը պահէ այս հարցին շուրջ : Դաշնակից հրամանա — տարութիւնը նկատի ունի պաշտպանողական շատ մը եղանակներ, ինչպէս մեքենաբար պայթող ռումբեր, սուզանաւերու դէմ գործող ռումբեր, ծովային պաշտպանողական պատնէշներ, լար - ուած ականներ, որոնք ընդունակ պիտի ըլլան լայն տարածութեան վրայ զարնելու թշնամի սու- զանաւերը :

Վեցերորդ նաւատորմիղը մեծապէս պիտի նը—

կէն հանդէպ յարգանքը՝ կարելի է լաւագոյն կեր- պով արտայայտել, հայ մշակոյթին հանդէպ մեր հետաքրքրութեամբ, մեր ցոյց տուած գուրգու — րանքով : Հայ նոր սերունդին հայեցի դաստիա - րակութեամբ, որոնց մասին իր խօսած ճառերուն արձագանգը կը հնչէ դեռ ամերիկահայութեան ա- կանջներուն :

Մեր սուգը այս կերպով միայն կրնայ թեթեւ- նալ. մեր կսկիծը այսպէս կարելի է մեղմել :

Վստահ ենք թէ մեր ժողովուրդը, իր յուզու- մին ու արցունքին մէջ իսկ, պիտի մտածէ այն միջոցներու մասին, որոնք անհրաժեշտ են, դար— մանելու համար այնքան ցաւագինօրէն զգացած բացը :

Առողջ ու ստեղծագործ ժողովուրդները կը գնահատեն անցեալը, կը յարգեն իրենց ծառայող- ները, բայց նաեւ կը մտածեն նորերու մասին, ի— րենց ապագայի մասին :

Ոչ լաց, ոչ արցունք այսուհետեւ, այլ աշխա- տանք ու զոհաբերում, մեր մեծ անհետացողնե — րուն գործը շարունակելու համար, իրենց արժա- նավայել միջոցներով : Արժանաւոր յաջորդներ պատրաստելով մեր երիտասարդ սերունդէն :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

պատէ Միջերկրականի հաղորդակցութեանց պահպանման : Այսուհանդերձ այս գիծերուն պաշտպանութիւնը միայն երմէ կախում պիտի չունենայ : Անհրաժեշտ է շրջանային պաշտպանո- ղական դրութիւն մը հաստատել :

Ծովակալ Բերնի ամէն գնով վճռած է պաշտ— պանել Միջերկրականի հաղորդակցութեան ճամ - բան, ընդունելով հանդերձ որ այդ նեղ ծովէն անցնիլը վտանգաւոր պիտի ըլլայ : Միջերկրակա- նի եւ հիւսիսային Ատլանտեանի միջեւ կենսական կարեւորութիւն մը կը ներկայացնէ իրեն համար :

Մերձաւոր Արեւելքի պաշտպանութիւնը նոյն- պէս սերտ կապ ունի անոնց հետ : Այս կերպով, պիւեերթա եւ իտալական թերակղզին աւելի կարե— ւորութիւն կը ստանան : Պէտք չէ որ հակառակոր- դը տիրանար իտալական ծովափին : Անհրաժեշտ է ամբարտակ մը արեւմտ. Միջերկրականի առջեւ :

Իտալացիները կը բազմացնեն իրենց զօրաբա- ժիններուն թիւը եւ շատ մը զինուորական կազ — մակերպութիւններ : Անոնք ակսած են վերակազմել իրենց օդային բանակը. Ամերիկացիները արդիա - կան օդանաւեր կը տրամադրեն իրենց, նոր օդա — նաւորդներ հրահարակ կը տանեն : Արագօրէն կը կառուցուին խարիսխները :

Արեւմտեան Միջերկրականի պաշտպանութիւ- նը սերտօրէն կապուած է հարաւային Եւրոպայի հետ : Հակառակ հրամանատարական կարգ մը բա- ժանումներուն, պաշտպանողական դրութիւնը կը կառուցուի, աղիւս աղիւսի վրայ :

Ծովակալ Բերնի շատ ուրախ է, որ Ֆրանսա- կան սպայակոյտը իրեն օդնական նշանակած է Զօր. Պերթրանի պէս կարող սպայ մը, որ սերտ կապ կը պահէ կեղը. Եւրոպայի Ֆրանսական զին- ուորական կազմակերպութեանց հետ :

Հիւսիսային Ատլանտեանի ցամաքային կազ — մակերպութեան ծովային հրամանատարութիւնը դեռ հաստատուած չէ, բայց դաշնակից նաւազ — ները հաւաքաբար վարժութիւններ կը կատարեն Միջերկրականի մէջ :

Իտալիոյ օդային ընդհ. սպայակոյտի պետը, զօր. Իւրապանի հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.— Ազգ. պաշտպանութեան 1951—1952 ըջանի եւրամասցոյցը 431 միլիառ լիրէթ (շուրջ 250 միլիառ ֆրանք), այսինքն 13 միլիառի չա — ւելում մը նախորդատարուան վրայ : Եւրամասցոյցը բաժնուած է հետեւեալ ձեւով.— Ցամաքային բանակ՝ 203 միլիառ, ծովային՝ 75 միլիառ, օ — դանաւային՝ 77, Քարապինիէ՝ 50, հանրային ծախքեր՝ 26 միլիառ լիրէթ :

Հաշտութեան դաշնագիրը կարգ մը սահմա — նափակումներ հաստատած էր, իտալիոյ զինեայ ուժերուն համար, բայց արեւմտեան դաշնակից — ները վերջերս չեղեալ համարեցին զանոնք : Իտա- լիա այժմ նոր մարտանաւեր կը չինէ : Այս տարի պատրաստ պիտի ըլլան 2400 թոնոց թորպիլա — հալածներ, ականահաւաքներ, պիտի վերանորոգ- ուին Ամերիկացիներուն տրամադրած թորպիլա - հալածներ եւ ցամաքահանման նաւեր :

Իտալական սպայակոյտը 1952ին պիտի կազմէ 9 զօրաբաժին, ալպեան երեք եւ զրահապատ եր - կու վաշտեր : Ամերիկացիները ուշացուցին իրենց օդնութիւնը, բայց Իտալացիները իրենց զօրաբա- ժինները ուժեղացնելու շատ մը միջոցներ ունին :

Պատերազմը Իտալիոյ ձգած է զանցառելի օ- դանաւորդութիւն մը : Իր օդակայաններուն 95 առ հարիւրը քանդուած են : Այսու հանդերձ, Ի — տալիա մեծ չափով աշխատանքի լծուած է, ար- դէն «Վամփիր» տեսակի երկու օդաւորմիղներ ունի, 1952ի սկիզբը Ամերիկացիներէն պիտի ստա- նան F—84 օդանաւեր : Արդէն իսկ հրապարակ հա- նած են G. 80 տեսակի իտալական օդանաւի նա — խատիպար մը, իսկ յառաջիկային պիտի ձեռնար- կեն «վամփիր» օդանաւերու չինութեան : Մինչեւ 1952ի վերջը, Իտալիա մեծ յառաջդիմութիւն — ներ պիտի կատարէ, դոհացնելով իր էական պա - հանջները :

Թ. Ա. Թ.

ՄԱՐՍԷՅԻ «Ազմենիա» երգչախումբին վար- չութիւնն ալ պատասխան մը ղրած է «Արուեստա- գէր»ի դիտողութեանց :

Հանդէսին մանրամասն նկարագրութենէն եւ Պ. Վարդան Սարգսեանի պատասխանէ վերջ, հարցը փակուած է մեզի համար : Վարչութեան պատասխանին մէջ միակ նորութիւնը հետեւեալն է.— « Մեր տրամադրութեան տակ ունեցած ենք Վէրտի թատերասրահին դաշնակներէն լաւագոյ — նը, թանկարժէք պոչաւոր փլէյել մը, ուրուն վրայ սիրով նուագած են նոյնիսկ փրոֆէսիոնէլ ար - ուեստագէտներ» :

ՍԱՒԱԼԻՆ ԿՂԶԻՆ Սիպերիոյ մէջացած է 1950ի ամառէն ի վեր, հիւսիսային ծայրէն, ուր նեղու - ցը հազիւ տասը քիլոմեթր լայնք ունի եւ 4 — 5 մեթր խորութիւն : Այս փոփոխութեամբ կը մեղմանայ Վլատիվոսթոքի եւ Ճապոնի ծոցին օդը : Պաշտօնական տեղեկութիւններ կը պակսին :

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Դեկտեմբեր 24ի գիշերը Պոմոնթի դպրոց — սրահը կը յորդէր խուռն բազմութեամբ: Հանդէսը բացուեցաւ Նոր Սերունդի կողմէ երգուած «Մշակ բանուոր» եւ «Ցառաջ նահատակ»ով, գլխաւորութեամբ իրենց ղեկավարին՝ ընկեր Ս. Սարգիսեանի: Բացման խօսքը ըրաւ իրենց վարչութեան քարտուղարը, Լեւոն Գըլըճեան, որ առաջին անգամ կ'ներկայանար բեմին վրայ:

Ցոտնկայս յարգանքի հրաւիրելով ժողովուրդը մեր երկու մեծ ընկերներու՝ Ռուբէն Տէր Մինասեանի եւ Լեւոն Շանթի յիշատակին, բաւ. — կը մաղթենք որ Նոր Տարին ըլլայ մեր ժողովուրդին համար խաղաղութեան տարի մը: Կը խոստանանք չմոռնալ մեր ժողովուրդի տառապանքները: Զենք ներեր անոնց որ մեր ոխերիմ թշնամի Թուրքին ղոհերն ըլլալով հանդերձ, մոռցած ի — րենց մայրերու, քոյրերու կրած սարսափները, կ'ներթան Թրքական չարժանկար տեսնելու եւ առաջին տեղերը դրաւելու, փոխանակ զալու եւ այսպիսի համեստ բեմերու վրայ մեր խօսքը լսելու: Նոր սերունդի մէջ ենք եւ կը մնանք, որովհետեւ ունինք այն արիւնը որ Վարդանները կը կրէին մանաւանդ ունինք մեր պահապան հրեշտակը որ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնն է»:

Պ. Ցակոբ Քիւրքճեանի աշակերտներէն փոքրիկներ Ցար. Իշխանեանի եւ Հրայր Գլըճեանի ղեկավարութեամբ նուագած քանի մը ազգային երգերէն վերջ, Օր. Գոհարիկ Ղազարեան երգեց քանի մը ժողովրդային երգեր, արժանանալով ջերմ ծափերու: Օրխորդը (Արմենիա երգչախումբէն) հետզհետէ կը յառաջդիմէ:

Ցանուն Հ. Ց. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընկեր Վաղարշակ Տէր Վարդանեան բացատրեց երիտասարդութեան դերը մեր Ազգային կեանքի մէջ: «Դաշնակցութիւնը նոր չէ որ կը ստեղծէ երիտասարդական կազմակերպութիւններ: Մեր անմահն Քրիստափորի չունէին տակ էր որ ժրնեւ ուսանող երիտասարդութենէն մէկտեղ եկան մեր վշտի երգիչ Ա. Ահարոնեանը եւ տեսաբան Մի — քայէլ Վարանդեանը»: Այս առթիւ մեր խօսքը ձեղի երիտասարդներու կարգայ Նարդունիի ճառը խօսուած Մարսէյլ Նոր Սերունդի մէկ հանդէսին: Օր. Մաւիկ Մարկոսեանի դաշնակին վերջ բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան գլխաւոր բանախօսը, Պ. Կ. Փօլատեան: Երիտասարդ դրագիտը ինչպէս միշտ այս անգամ եւս խօսեցաւ կրակոտ ճառ մը, վեր առնելով երիտասարդութեան դերը ոեւէ ազգի յառաջդիմութեան մէջ: Ծանրացաւ մեր երիտասարդութեան պարտականութեանց վրայ: «Մի ըսէք մեզի թէ չըսինք այն ինչ որ պէտք էր ըսել: Ձեր ծնողքը ըրին այն ինչ որ կրնային ընել: Ձեզմէ առաջուան սերունդները աւելի բախտաւոր չեղան: Դուք ունիք ամէն հնարաւորութիւն յառաջդիմելու: Մեր բաղձանքն է որ ըլլաք աւելի կարող եւ դործօն: Բիչ առաջ ոգեկոչեցիք երկու մեծ մեռելներու յիշատակը: Գիտէք թէ անոնք ինչ տուին այս ժողովուրդին: Իրենց 80ամեայ տարիներուն մէջ իսկ, դեռ կ'ուզէին աշխատիլ եւ բան մը աւելի տալ այս ժողովուրդին: Հետեւեցէք անոնց օրինակին: Ամէնէն մեծ անպատուութիւնն է ձգել այսպիսի անցեալ ունեցող ազգ մը եւ հեռանալ դիմելով դէպի ինքնասպանութիւն»: Պան — ծացնելով ընկերներ Ռուբէն Տէր Մինասեանի եւ Լեւոն Շանթի մեծութիւնը եւ անոնց բերած վաստակը հայ ժողովուրդին, թելադրեց դառնալ արժանի ժառանգորդները անոնց «որոնք մէկ մաս — նիկն էին աւելի մեծ կազմակերպութեան մը՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան որուն հովանաւորութիւնը կը վայելէք»: Այս ճառը ունկնդրուեցաւ մեծ յուզումով եւ ձգեց խոր տպաւորութիւն: Հանդէսին դեղարուեստական մասը վերջացաւ ծիծաղաշարժ պատկառով մը «Սամաթիացի Աբիկ աղան» որուն դերակատարները, Նոր Սերունդէն Փիլիպոս Պոյաճեան, Գրիգոր Կէրկէրեան, Ասողիկ Փափազեան եւ Մ. Զաբուկճեան, որոնք փայլեցան մեծ յաջողութեամբ:

Կէս գիշերէն վերջ սկսաւ բուն խրախճանութիւնը — Թիւնը համեմուած հայկական եւ եւրոպական պարերով, ղեկավարութեամբ Պոմոնի երիտասարդներէ կազմուած նուագախումբի մը: Մէջ ընդ մէջ տեղի ունեցան նաեւ կովկասեան պարեր: Վիճակահանութիւնը եւ ուրիշ նուէրներ «Քրիստափոր» խումբին ապահովեցին կարեւոր գումար մը եւ բարոյական մեծ յաջողութեամբ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

×

ՄԵՐ ԾԵՐՈՒԿՆ ԱՒ ՑԱՆՁՆԵՑԻՆՔ ՀՈՂԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վերջերս ցուրտ հողին յանձնեցինք, հօրեղբօրս կինը՝ Կուլբիկ Տիրատուրեան՝ ծննալ Ալանեան, ծնած էր Խալուէ Ասլամաթ գիւղը եւ 80 տարեկանը անցած...

1915ի եղեռնին, չատ մը երիտասարդ հարս — ներ եւ աղջիկներ, թուրք եւ քիւրտ աւազակներու ձեռքէն ազատելու համար իր մօտ կ'ապաստանէին: Տիկին Կուլբիկ Տիրատուրեան, ամէնքը ներս կ'առնէր եւ ապա մէկիկ մէկիկ կը տեղաւորէր ապահով տեղեր: Բազմաթիւ հայորդիներ իրենց փրկութիւնը կը պարտին անոր: Շատերուն հա — մար հարազատ մօր մը դուրգուրանքը եւ նուիրումը չէ խնայած: Ան իրենց զրկանքներուն եւ տառապանքներուն սփոփարար բժիշկն էր: Իր խրատներով, իր աղօթքներովանդիմկորովըկ'ամրացնէր եւ ցաւերուն թեթեւութիւն կուտար:

Կուլբիկ Հաճուկը՝ նաեւ իսկական մայր մըն էր, մեծցուցած էր չորս զաւակներ: Մեծ տղան, Վարդանը՝ 1915ի եղեռնէն առաջ Ամերիկա մեկնած էր, իսկ մնացեալները, կարապետ, Թորոս եւ Համբարձում, իր դուրդուրանքով ազատուեցան եւ 1923ին Սուրիա ապաստանեցան: Համբարձումը 1925ին, Յանուար Քիւրտերու հետ երկիր վերադարձաւ եւ քրտական ապստամբութեան ատեն ղոհ գնաց Թուրքերու վրէժխնդրութեան:

1926էն ի վեր հաստատուած էր Ֆրանսա իր զաւակներուն հետ: Մերութիւնը իր կնիքը դրած էր: Աչքերուն լոյսը եւ խօսելու կարողութիւնը կորսնցուցած՝ հանդարտօրէն կը սպասէր մահուան: Վերջին վայրկեանին շրթները չարժեցան, իր մօտ կանչեց զաւակներն ու սիրելի թոռները եւ զանոնք օրհնելէ վերջ, յաւիտենապէս փակեց աչքերը Դեկտ. 22ին: Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Դեկտ. 24ին եւ իր մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն Փիէռի գերեզմանատունը:

Յարգելի Հաճուկ, հողը թեթեւ դայ վրադ:

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

A. S. BREVANNES ԿԸ ՊԱՐՏՈՒԻ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Իր տեսակին մէջ աննախընթաց — թաց էր այն մրցումը որ տեղի ունեցաւ A. S. Brévannesի խումբին դաշտին վրայ, ուր ոչ մէկ պարտութիւն կրած էր ցարդ: Առաջին վայրկեանին իսկ երկու հակառակորդ խումբերը իրենց յանդուգն խոյանքներով կ'ուզէին դերազանցել իրար նշանակելու համար կէտ մը: Հակառակ մեր տղոց առաւելութիւններուն եւ դաշտի տիրապետութեան, զնդակը չարունակ կը վրիպէր իր նպատակին հասնելէ առաջ: Տեսարանը յանկարծ փոխուեցաւ հակառակորդին ձախ թիկունքէն, որ արագ փախուստով մը կը հասնի իր նպատակին չահելով կէտ մը:

Ծանր էր հարուածը Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ին համար: Որովհետեւ դաշտին տմոտ վիճակը եւ իր դիրքը թոյլ չէին տար մեր մարզիկներուն հաւասարակշիռ խաղարկութիւն մը կատարել: Եւ ահա դերադոյն ճիգ մը եւս կը փորձեն դէպի հաւասար արդիւնքով վերջացնելու համար առաջին կիսախաղը, ինչ որ յաջողեցան չնորհիւ Baudսին եւ Կապլին:

Երկրորդ կիսախաղը չատ աւելի հետաքրքրական եւ ճակատագրական հանդամանք մը ստացաւ: Երկու կողմերն ալ կը ճգնէին յաղթական հանդիսանալ այս ախոյենական իններորդ մրցումին, որով պիտի ճշդուէր իւրաքանչիւրին դասաւորումը:

Բախտը կրկին ժպտեցաւ Պրէվանի: Բոլոր տեղացի հանդիսականները ցնծութեան մէջ էին: Սակայն Ալֆորվիլի մարզականը չյուսահատեցաւ: Աւելի ամբաննդուելով երեք վայրկեան վերջ ոնրէն կը հաւասարեցնէին: Այսպէս երկու խումբերը ցոյց տուին իրենց լաւագոյն խաղարկութիւնը, չայորդաբար նշանակելով կէտեր: Բայց վճռական հարուածը կը տրուի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ, որով A. S. Brévannes կը պարտուի իր կարգին 3—4:

Օրուան «Vedette»ը կը հանդիսանար կեդրոնի յառաջապահներէն Baudսն, որ նշանակեց վերջին երեք կէտերը: Անչուշտ չենք կրնար ուրանալ իր օժտականներուն դերը: Պէտք չէ մոռնալ խումբին ղեկավարը՝ Սրապ, որ կրցաւ չատ անդամներ մեծ վտանգներէ ազատել մեր բերդը, ինչպէս նաեւ Յաչիկ, որ երկար դադարէ մը վերջ կը մասնակցէր մրցումի մը, կրցաւ ուժգնօրէն հակազդել հակառակորդին զնդակի հարուածներուն:

Երկար պիտի ըլլար յիշել բոլոր անուններըկարեւորը այն է որ իւրաքանչիւր խաղարկու ունեցաւ իր բաժինը ի նպաստ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի վերելքին:

Այժմ Ալֆորվիլի Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը հանդիսանայ ամենավտանգաւոր խումբերէն մին:

Պ. ՊԵՏՐՈՒՆԻ

Ց. Գ.— Մի մոռնաք այս կիրակի բոլորդ համախմբուիլ Ալֆորվիլի դաշտը, քաջալերելու համար մեր տղոց C. O. Vincennoisի դէմ մղուելիք ախոյենական 10րդ մրցումը: Այս յաջողութեան առթիւ Պ. Դաւիթեան 1000 ֆրանք նուիրեց «Ցառաջ»ի տարածման:

ԱՐՄԵՆԻԱ

Բ.

Իր լանջաբերձ ու խրոխտ կուրծքին մէջ սիրտը կը մնար թաղուն ու գաղտնի, անհպելի դանձի մը պէս, որուն «հացուէ, ով Սէզամ»ը կը վնտռուէր ու չէր գտնուեր:

Արմենիասայի մեծադոյն վրօսանքը պատյան էր, լայնեզր յարդէ գլխարկի մը տակ ամփոփելով առատ մազերը, որոնք դէպի վեր առնուած, իր ծոծրակին առնման ու անբիծսպիտակութիւնըցոյց կուտային, մէկ ձեռքով իր չքնաղհասը ժողվելով չնորհալի ձեւով մը եւ միւսով իր կարմիր հովանոցը բացած, որուն արեւին տակ ցոլացումը իր դէմքին վարդի երանգները կը չեշտէր:

Պաշտելի ե հրաշագեղ էր այսպէս. Կիրակի առտուները անպատճառ Մեծ Կղզի պիտի երթար. ես ալ հոն պատահեցայ օր մը իրեն:

Այն մաքուր, աւլուած ու ծառազարդ ուղիէն կ'երթայի, որ նաւամատոյցէն դէպի Ճաքոմոյի օթէլը կը տանի:

Երկու կողմէ, խնամուած ու ծաղկած պարտէզներու մէջ, ամէն մէկ քայլին սիրուն տուներ, վիլլաներ երբեմն, ապարանքներ, որոնց բաց դռներէն ներս կահաւորման ճոխութիւնն ու չոյլութիւնը աչքի կը զարնէ, սեւ հագուստներով, ճերմակ փողկապով սպասաւորները, տիրուհիին չափ զարդարուած սպասուհիները, ստնտուներ՝ ճերմակ ու բարակ կտաւէ զոգնոցով՝ դրան մօտ սպասելու կեցած:

Տարբեր տարբեր ճաշակով կառուցուած այս քէօշկերուն մէջ քարուկիր ու անպաճոյճ չէնք մը իր պարզութեամբը ուշադրութիւն կը հրաւիրէ, իբր միակ լուրջ ղէմքը այս բոլոր զուարթ ու խնդացող պատկերներուն մէջ:

Ամէնքը հոն կը դիմեն, ես ալ կը հետեւիմ իրենց ու հայ հոռմէականաց մատուռին մէջ կը դտնեմ ինքզինքս:

Իրաւ Հայո՞ցն է այս եկեղեցին. տաճկերէն կը խօսին, ֆրանսերէն կը բարեւեն իրար. Եւրոպացիներ կը տեսնեմ միայն չուրջս, ձեռնոցը ձեռնոցին, դլուխ-ի-ին բաց: Շեթայնի խանութին հազուած արձաններուն պէս անշարժ ու կանդուն. ոչ ոք կ'աղօթէ. սեղանին վրայ քահանայ մը ցած ձայնով ու անհասկնալի բարբառով ինքնիրեն բան մը կը մրմնջէ. լռութիւն կը տիրէ ամէն կողմ. թիւ պատարագն է այս: Կիները իրենց փղոսկրէ ծածկոյթով աղօթագիրքին կը թղթատեն եւ երբեմն սեղանին խնարհութիւն մը կ'ընեն, չկարենալով չփակին տակէն քոռսէին երկաթներուն մէջ ամփոփուած ճմլուած լայջերնին ծռել. այրերը՝ իրենց հագուստին ծալքերը չակելով, տաճն ձախ ծունկերնին առջեւի նստարանին կռթնցնելու չափ կոտրելով, իբր ծնրադրելու փորձ մը, ամէնքը լուրջ ու ծանր կերպարանք մը առած, ներկայացման մը եկածի պէս հանդիսաւոր:

Արմենիասային կը հանդիպի ակնարկս. ալ աւելի զեղեցկացած կը տեսնեմ զինքը այս սրբավայրին մէջ. բոլոր այս ղիմակաւոր դէմքերուն մէջ իրենը միայն անկեղծ ու ջերմեռանդ երեւոյթ մը ունի որ մանկական անմեղութիւն մը կ'ընծայէ իրեն: Ակամայ սակայն այս հիացումս կը թողում. կը վախնամ որ իրեն նայիլս ուշադրութիւն չհրաւիրէ. ի՞նչ ընելու եմ սակայն. այս մաքուր ու բարձր ընկերութեան մէջ կորսուած, չուարած տիկիններու վրայէն բուրող անուշ հոտերուն անձնատուր, բոլոր ճիգս կը թափեմ դոնէ ան — պատշաճ չարժում մը չընելու համար:

Նեղուելով, դողալով որ վրաս չխնդացնեմ այս հեզնող ու կարծես իբր օտարոտի զիս միայն դիտող բազմութիւնը, չհամարձակելով տեղ մը նստիլ, չհամարձակելով դուրս ելլել, ի զուր մանկական յիշատակներուս կոչում կ'ընեմ ժամերդութեան սկիզբը թէ վերջը ըլլալիս հասկնալու համար. չեմ յաջողիր. յուսահատելու մօտ եմ. քրտինքի խոշոր կաթիլներ ճակատէս վար կը սահին. յանկարծ մէկ քանի անձերու մեկնիլը կը նշմարեմ. փրկութիւն, առիթը փախցնելու չզար. բոլոր քաջութիւնս կը ժողվեմ ու դուրս կը նետուիմ չուտափոյթ ու սրտատրոփ, վասն զի ահա Արմենիասայի ճիշդ մօտն եմ, ան ալ մեկնի. դէպան մէջ քով քովի ենք:

Մեկնելէ առաջ մարմարէ աւազանի մը մէջէն չուր կ'առնէ եւ երեսը կը խաչակնքէ. չեմ դիտեր այս չուրին ինչ ըլլալը, բայց ես ալ Արմենիասայի պէս այդ չուրով կը խաչակնքեմ երեսս. չուրէ՞ն թէ իրմէ երանութեան խոստում մը կ ըծաւալի ու հոդիս կը թափանցէ:

ԳՐ. ԶՕՀՐԱՊ

(Շար.)

Ֆ. Կ. Խաչի տարեկան Մեծ պարահանդէսը

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ , ՄԷՐՔԼԸ ՄԻԼԻԹԷՐԻ ՄԷՋ , ԺԱՄԸ 4ԷՆ ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ ։

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ ՕՐԸ)

Ճոխ եւ այլազան յայտագիրը ։ Գեղարուեստական բաժնին մէջ հայկական տարազով խմբազար եւ մենապար ։ Հայկական խմբերգ ։ Orchestre Rico's Créole Band (1er prix de disque) ։

Սեղանները այժմէն ապահովել հեռաձայնելով Tru. 27-35 ։

ՄՈՒՏՔ 300 ՖՐԱՆՔ ։

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԵՆԻ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՅՐԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կիրակի, 13 Յունուար, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

Նոր Սեռուվդի պարահանդէսը

ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒՄ ։

Նախաձեռնութեամբ Շրջ. վարչութեան ։

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի

Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ լոյս Ալհամպրայի չքեղ սրահներուն մէջ ։

ԿԷՍ ԳԻՇԵՐԻՆ ՎԵՐՋ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ

Մուտքը ազատ է ։

ՀՈՎՈՒԱԿԱՆ ԱՁՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Նիս, Քան, Տրակինեան, փիւժէ սիւր Ար – ժան եւ շրջականերու հայութեան կը ծանուցուի թէ շրջանիս նորընտիր հոգեւոր հովիւ Արժ. Տէր Աստղ քհնյ. Իշճեան պիտի պատարագէ Ս. Ծը – նունդի տօնական օրերուն Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցին։ Եւ յետոյ Ծնունդի օրհնէքի այցելու – թիւն պիտի տայ անխտիր բոլոր աղջայիններուն ։

Ջերմօրէն կը խնդրուի յարմարագոյն ժամերն յատկացնել Տէրհօր ընդունելութեան, որպէսզի ոչ մէկ Հայ ընտանիք չզրկուի հովուական այցե – լութենէ ։ — Հոգաբարձութիւն

Աղօթաժողով Պօսնիի մէջ

Պամպի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ, ամէն չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին աղօթաժողով, քարոզ եւ հիւանդներու համար մասնաւոր աղօթք ։

Կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները մաս – նակցելու այս աղօթքներուն ։

Union Spirituelle des Dames, Eglise Arménienne Allée des Puits, Beaumont, Marseille ։

ՏՕՆԱԾՈՒՌ

Կազմակերպուած Իսիի Խրիմեան դպրոցի հո – գաբարձութեան կողմէ, Յունուար 13ին, կիրակի ժամը 3ին ։

Գեղարուեստական բաժին եւ զուարճալի ուրա – կրնկալներ ։

ՇԱՆՕԹ.— Նոյն օրը պիտի քաշուի հրաշալագեղ եւ վիճակախաղը ։

K. M.ի ԿԵՐՊԱՍՆԵՐԸ

26, Rue du 4 Septembre, Paris Opéra

Բարձր նորոյթի յատուկ կերպասի մեծ հաս – տատութիւնը կը հրաւիրէ ձեզ տեսնել ԲՐԻԵՂԷՆԻ եւ ՄԵՏԱՔՍԵԼԷՆԻ իր նոր Collectionը ։

ՏԻԿԻՆ ՄԱՒՒԻ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ սիրով պիտի ըն – դունի ձեզ եւ առաջնորդէ ։

ՇԱԽՈՒ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Թրիքոթաժի համար Maille retournée, rectiligne եւ bobinoire de 8 broches ։

Մեքենաներ ծախու են շատ նպաստաւոր պի – ներով ։ Դիմել 122 rue d'Aboukir, Paris (2) ։

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. «Անտոք» ենթա – կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 8.30-ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրա – կարգ ։

ԻԹԱԼԻ.— Ֆր. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհի – ները, այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, ժանթիյլի դպրոցը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտա – տուրիչ ։

ՄԱՐՍԷԼ.— Պոմոնի Ֆ. Կ. Խաչի մասնա – ճիւղի ժողովը՝ 10 Յունուար, հինգշաբթի կէսօրէ վերջ, եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։ Ստիպողաբար կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները ։

ՕՐ. ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆԻ այս տար – ուան միակ Recitalը (Recital bien temperé), Մարտ 20ին, Ecole Normaleի մէջ ։

ՋԵՐՄԱՊԱՅԻ ԿՐ ԽՆԴՐՈՒԻ

Կրթնպոլը՝ ընկեր Սիսլեանէ
Ս. Շամոն՝ ընկեր Ըւորիկեանէ

Փոնքէ՝ Պ. Գաբրիէլեանէ, որ վերջերս իրենց փո – խադրած գումարներուն ցանկերը ղրկեն վարչու – թեան ։

Ծախու է

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Պարապ տուն մը, փարիզէն 20 քիլ. հեռու, վեց խոշոր եւ օդասուն սենեակներով, cave, garage ընդարձակ բակ, շուրջ 5000 քառակուսի մեթր պարտէզ, 600 զանազան պտղատու ծառերով։ Պար – տէզին ոռոգումը ապահովուած է ամառուան չոր եղանակին։

Դիմել խմբագրատուն ։

Դեղ ակներ, ուշադրութիւն

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ ԱՄԷՆԷՆ ՃՈՒ ԵՒ ԱՄԵՆԱ –

ԳԵՂԵՑԻԿ ՄԹԵՐՔԸ

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

ՊԻՏԻ ԳՏՆԷՔ

Ets. LENTZ

31, Rue des Jeuneurs. Métro Sentier

Հեռաձայն CEN. 63 - 40

հանդնները թէ կը վերակազմեն ազգայնական Զի – նաստանի բանակը։ Այս առթիւ անուղղակի սպառ – նալիք մըն ալ սահեցուց, դիտել տալով թէ «դէպ – քերը իրենց բնական ընթացքը առած են Զինաս – տանի հարաւային սահմաններուն վրայ»։ Կարդ մը շրջանակներու մէջ այս խօսքը սպառնալիք մը կը համարեն Հնդկաչինի, Պիրմանիոյ եւ Սիամի դէմ ։

Մոսկուայի բերանը յետոյ պարզեց իր խաղա – զութեան ծրագիրը, պահանջելով ջնջել «հաւա – քական ապահովութեան միջոցներու յանձնա – խումբը», որ կ'առաջարկէ զինեալ ուժեր տրա – մադրել Ազգաժողովին, գործելու համար ընդդէմ նախայարձակման։ Իր առաջարկն է պարբերա – բար նիստի հրաւիրել Ապահովութեան Խորհուր – դը, բարեկամական յարաբերութիւններ հաստա – տելու համար զանազան երկիրներու միջեւ։ Այս նիստերուն մէջ նախ եւ առաջ պէտք է քննել Ռո – ւէյայի խնդիրը։ Իրազեկները դիտել կուտան թէ ճառին մեծ մասը սահմանուած էր իրար ձգելու Անգլիան եւ Մ. Նահանգները, մանաւանդ որ չա – փաւոր ակնարկներ ուղղեց Անգլիոյ եւ Զըրչիլի ։ «Միակ օդնութիւնը զոր Անգլիա կրնայ սպասել Մ. Նահանգներէն սպառազինութեանց յաւելման սահմանուած օդնութիւնն է։ Ատլանտեան ճակա – տին դժուարութիւնները կ'աւելնան, վասնզի կ'ա – ճին եւ կը ծանրանան զլխաւոր անդամակիցներու չահերուն հակասութիւնները։ Տարակոյս չկայ թէ Շումանի ծրագիրը ուղղուած է մեծն Բրիտանիոյ դէմ։ Ֆրանսացի ուսուցչապետ մը այդ ծրագիրը կոչեց ամէնէն վտանգաւոր զինուորական մեքե – նան որ ստեղծուած է վերջին 150 տարիներու ըն – թացքին ենթադրիա Ալպերներէն դէմ։ Թէ Շումանի ծրագիրը եւ թէ փլեւէնի եւրոպական բանակի ծը – րագիրը սահմանուած են ապահովելու Ամերիկա – ցի մեծաչնորհեալներու տիրապետութիւնը արեւ – մտեան Եւրոպայի վրայ։ Հաւաքական ապահո – վութեան համար առաջարկուած միջոցները նոր պատերազմի մը պատրաստութեան ծրագիր են ։ Կառավարութիւններ կան որոնք կ'ուղեն պատե – րազմներ մղել ուրիշ ժողովուրդներու ձեռքով։ Ատլանտեանի ճակատին ամբողջ գործունէութիւ – նը կը ձգտի Մ. Նահանգներուն, Անգլիոյ եւ Ֆր – անսայի ճարտարագործական կարողութիւնը գործածել պատերազմական նպատակներու հա – մար։ Ատլանտեանի սպայակոյտին պատերազմա – կան ծրագիրը Ա. Միութեան դէմ՝ ճչզրիտ պատ – ճէնն է Հիթլէրի պատերազմական ծրագրին։ Եր – կուքն ալ իրարու կը նմանին ինչպէս յուրի մը եր – կու կաթիլները ։

ՄՈՍՍՏԵՂ ՄԻՇՏ ԿՐ ՄԵՐԺԻ

Միջազգային դրամատունը ասկէ առաջ վե – րակառուցման ծրագիր մը առաջարկած էր Իրանի կառավարութեան, քարիւղի ճարտարարուեստին զարկ տալու համար։ Դրամատունը նոյնիսկ դէկ – տեմբերին իր միջնորդութիւնը առաջարկած էր պարսիկ եւ բրիտանական կառավարութեանց, ու այս առթիւ երկու ներկայացուցիչներ ղրկած էր Պարսկաստան, քարիւղի շրջաններն ու գտարան – ները այցելելու համար ։

Ասկէ զատ, միջազգային դրամատունը խոս – տացած էր անհրաժեշտ վարկերը բանալ եւ «ընդ – հանուր սկզբունքներ» մէջտեղ դրած էր։ Համան – ձայն այդ սկզբունքներուն, դրամատունը իրեն կը վերապահէր յանձնաժողով եւ պաշտօնեաներ ղր – կելու իրաւունքը ։

Իրանի վարչապետը պաշտօնական նամակով մը վճռապէս մերժեց դրամատան առաջարկները, պատճառաբանելով թէ անոնք նոյնը չեն, ինչ որ էին Ուաշինկթընի մէջ։ Տոքթ. Մոսատեղ դէմա – ւորաբար անընդունելի կը նկատէ չահը երեքի բաժնելու առաջարկը։

Շահը չափաւորութեան կոչ մը ուղղեց վար – չապետին, որ արդիլած է նաեւ միջազգային դրա – մատան երկու պատուիրակներուն՝ Ասատան եր – թալ, ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺի ուժգին ցնցումներ տեղի ունե – ցան կարնոյ նահանգին մէջ։ Եօթը գիւղեր ամբողջովին քանդուած են։ Զոհերուն թիւը կը հաշուուի 58 մեռել եւ 72 վիրաւոր ։

ՀԻՆԳ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐ մահուան դատապարտուե – ցան, ուրիշ հինգ հոգի ալ բանտարկութեան դա – տապարտուեցան Սոֆիայի մէջ, իբրեւ Թիթոյի լրտեսներ։ Ամբաստանեալները կ'ըսէ թէ մեղադր – եալները որոշած էին պայթեցնել սննդեղէնի չոե – մարանները ։

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

կիրակի, 2 Մարտ, կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie։ Կը խնդրուի նկատի ունենալ ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ կին մը (nourrice), 4 ամսական պզտիկ մը պա – հելու համար։ Դիմել՝ «Ցառաջ»ին ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 6 Janvier 1952 Կիրակի 6 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6654-Նոր շրջան թիւ 2065

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍ ՃԱԿԱՏԻՆ ԱԼ ԱՆՏԻՐ

Ինչպէս հանրային կեանքի մէջ, մշակոյթի ճակատին վրայ եւս հետզհետէ կը չեշտուի անտիրութիւնը: Մանաւանդ այն հայաշատ կեդրոններ — րուն մէջ որ կը յաւակնին դեր կատարել :

Գրողներ միշտ ալ ունինք: Հրատարակիչներ ալ չեն պակսիր: Եւ «ընթերցասէր հասարակութիւնը» կը բարեհաճի գնանազան գիրքեր գնել պարբերաբար:

Բայց, ո՞ւր երթամնիք խանդավառութիւնը, որ կը վարակէր ոչ միայն երիտասարդութիւնը, այլեւ հին սերունդը ...

Այս ճակատին վրայ եւս, ամէնէն առաջ երիտասարդները իրենք սկսան ընկերիկ: Կամ նոր ուղիներ փնտռել, միշտ կէս ճամբան մնալու պայմանով :

Եւ այսօր համրանքով գրիչներ մնացած են Լոյս - Քաղաքին մէջ, ծառայելու համար հայկական մշակոյթին : Գոնէ վառ պահելու համար տարիներու վաստակը :

Պատճառներու մասին միշտ ալ կրնանք խօսիլ: Այսօր միայն իրականութիւնը կը մատնանշենք, իբրեւ վարակիչ ախտանշան մը:

Երբ ահակոչ կը հնչեցնենք յանուն տարագիր բազմութեանց ինքնապաշտպանութեան, անշուշտ կ'ըմբռնենք թէ փրկութեան զօտիներուն գլխա — ւորը կը կազմէ ազգային մշակոյթը:

Արդ, մեր բարոյական եւ նիւթական ուժե — րուն ո՞րքանը տրամադրած ենք, այդ մշակոյթին զարգացման եւ զօրացման համար :

Ինչպէս ամէն բան, համբաւներն ալ կը մա — շին տարիներու ընթացքին: Մանաւանդ այս հա — մայնակուլ պողոտաներուն վրայ :

Գրող — բոց ժողովուրդի մեր համբաւը կըը — նա՞յ երեսուն տարի եւս դիմանալ, եթէ չարու — նակենք յօրանջել : Կամ դոհանալ հին փառքերով:

Այս ճակատին վրայ եւս նորէն Արեւելքն է որ ճերմակերես կ'երեւայ, եթէ ուզենք բաղդատու — թիւն մը կատարել:

Հաշուա՞ծ էք թէ տարին քանի հայերէն գիրք եւ ուրիշ հրատարակութիւններ կը սպառին, օ — րինակ, Լիբանանի եւ Ֆրանսայի մէջ:

Մօտաւորապէս նոյն համրանքն ունին երկու դաղութները: Ո՞րը աւելի եռանդով փարած է ազգային մշակոյթին զարգացման :

Մի ըսէք թէ անոնք դպրոց ունին, մենք միայն շաբաթական ծաղկոցներ :

Դպրոցական սերունդէն դուրս, տակաւին ունինք բազմութիւն մը որ կարդալ - գրել գիտէ, որ կ'ըմբռնէ մշակոյթին արժէքը: Եւ սակայն, կը ծուլանայ:

Շատերուն աչքերը չլացած են օտարին էլեկտրական լոյսէն, եւ դժկամակութեամբ, տեսակ մը ազգասիրութեամբ կը մօտենան հայկական ճրագին որ կը լուսաւորէ իրենց ճամբան :

Անտիրութեան մեղքը միայն հասարակու — թեան վրայ չի՛նար: Ոչ ալ միայն միեւնոյն դետ — նին վրայ :

Ուսումնական կոչուած դասը ինք տակաւին չէրցաւ տգամարդու դիրք մը բռնել այն բարբա — րոսութեանց հանդէպ որ կը կատարուին ազատ արտասահմանի մէջ ալ :

Մարդանքներ՝ լեզուական թէ գրական ճակատի վրայ, իբրեւ թէ միասնականութիւն ստեղծելու համար :

Նոյն իսկ ունինք բարեմիտ կամ ենթադիտ դպիրներ, որոնք հիմակուընէ պատրաստ են « ի վերին Երուսաղէմ» երգելու արեւմտահայ լե — զուին գլխուն :

Մինչդեռ, իրենց տարրական պարտականու — թիւնը պիտի ըլլար ոչ միայն պաշտպան կանգնիլ տարագիր բազմութեանց երկունքին ու վաստա — կին, այլ եւ ապացուցանել թէ հասարակ տղէտ — ներ են անոնք որ կը փորձեն արտասահման փո — խադրել Երեւանի մէջ մշակուած կեղծ պատ — կառտը :

Երեւանը ինք բռնած է ճամբայ մը որ ելք չունի: Վկայ՝ պարբերաբար կատարուած «դիս — կուսիա»ները (վիճաբանութիւնը), ուր իրար կը հրմշտկեն տգիտութիւնը եւ իմաստակութիւնը :

Այնտեղ ազատ ասպարէզ տրուած է տնարօյս բանասէրներու, որպէսզի վեր ի վայր չրջեն ամէն բան: Իսկ այստե՞ղ: Ո՞վ կը ստիպէ կապկել:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՅՍՊԷ՞Ս ԷԻՆ ԱՆՈՆՔ ...

Բացառիկ թիւ՝ Ռուբէնի եւ Շանթին համար...

Իրենք իսկ բացառիկ բազմութեան մէջ, բացառիկ՝ աւելի լայն եւ համամարդկային իմաստով, պէ՞տք ունին բացառիկ թիւերու, իրենց գործը յիշեցնելու համար մարդոց, որոնք յիսնամեակ մը անցած են իրենց գովքէն :

Եղան Հայեր որ հարցուցին. «Ո՞վ է Ռուբէնը»: Եւ հայերէն կարդալ - գրել գիտցողներ, որոնք Շանթը փնտռեցինք իրենց յիշողութեան մէջ:

Անուք չփնտռեցին հայ ժողովուրդին ամէնէն ծանր վէրքերը, ամէնէն խոր ցաւերը , ամէնէն կարեւոր աշխատանքները, ընտրութիւն մը կատարելու համար :

Ռուբէն եւ Շանթ չսակարկեցին իրենց ուժերը, իրենք երիտասարդութիւնը եւ կեանքը, նետուելու համար տառապանքի ծովուն մէջ որ յաճախ կը կարմրէր Հայուն արիւնով :

Հետեւեցա՞ք Ռուբէնին կեանքին. տեսա՞ք թէ քանի տարեկանին յափշտակուած էր իր ժողո — վուրդին ազատութեան տեսլականով: Տարիք մը, որ այժմ կը ծառայէ միայն ամէն կարգի վայելքի արդարացման, կամ լաւագոյն պարագային ուսա — նելու:

Շանթը մանկավարժութեան եւ փիլիսոփա — յութեան ուսուցչէ էր Պոլսոյ Էսաեանին մէջ , շաբաթական մէկ կէսօրէ վերջ, երեք կամ լա — ցուցիչ կաըդերուն: Դպրոցի աշակերտները եւ ուսուցիչները բոլորը կը հասկնային թէ քանի մը վայրկեան ուշացած է Շանթը իր դասէն: Վերջին յարկին վրայ բացուող երեք դասարաններու աշակերտուհիները մէյ-մէյ քանդուղներուն վրայ թափած կ'ըլլային այդ քանի մը վայրկեանները համար, եւ թռչունի երամներու պէս յանկարծ կը ցրուէին, երբ Շանթին չուքը տեսնէին առաջին յարկին սանդուղին վրայ :

Կային աւելի ուշ սկսած ուսուցիչներ մեր դպրոցին մէջ, ինչպէս Եղիշէ արք· Դուրեան, Խաժակը, Զաւարեանը, Սիպիլը, Ց· Գուրգէնը : Բայց ոչ մէկը կրցած էր Շանթին խանդավառու — թիւնը ստեղծել իր այնքան չոր դասերուն հա — մար:

Իրմէ առաջ Սապահգիւլէն էր նոյն դասերուն ուսուցիչը որ կը սառեցնէր աշակերտներուն ա — րիւնը իրենց երակներուն մէջ: Շանթ մը պէտք եղաւ որ մեր դպրոցին նորս մոռցնէ ձմրան ցուրտը եւ գարուն բերէ մեզի համար: Ինչպէս աւելի վերջ Շանթը եղաւ որ գարնանային նոր չունչ մը բերաւ մեր հինաւուրց Ա· Բ· Գ·ի պնակէն մոռ — ցնելու եւ Լուսաբերներով լոյս սփռելու կովկա — սէն Պոլիս, Պոլսէն Կիլիկիա: ՍՍՍԻ

ՈՂՒՍՑԵԱԼ ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ Լ· ՇԱՆԹԻ

Նուիրուած թիւերը լոյս պիտի տեսնեն չա — բաթ (Ռուբէն) եւ կիրակի (Շանթ), կեդր· կո — միտէի կազմակերպած սպահանդէսին առթիւ որ տեղի պիտի ունենայ Յունուար 13ին:

ՏԱՐՈՒՆԻ — ՎՐԹԱՆԷՍ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Երկտող լուր մը Մարսէյլէն — Լուկը Վր — թանէս Ղազարեանն ալ թաղեցինք Դեկտ· 31ին : Դժբախտաբար ժամանակին տեղեկութիւն տըր — ուած չէր , պատշաճ յուղարկաւորութիւն մը կատարելու համար: Հ·Ց·Դ· Շրջ· Կոմիտէն կը խնդրէ իր ցաւակցութիւնները յայտնել հրապա — րակաւ :

× Ողբացեալ ընկերը, 80ը անց, մեկուսացեալ կեանք մը կը վարէր տարիներէ ի վեր, առողջական պատճառներով: Մարսէյլ փոխադրուելով 1896ի Յարդերէն վերջ, ապրուստի միջոց մը ճարելէ ետք, կը նուիրուի յեղափոխական աշխատանքի: Մանաւանդ գործօն դեր կատարած է զէնքերու փոխադրութեան համար, որ յանդգնութիւն եւ զաղտնապահութիւն կը կը պահանջէր այն տարին ալ: Իր յուշերէն կարեւոր բաժին մը ամփոփուած է Հ·Ց·Դ· Կեդր· Կոմիտէի վերջին հրատարակութեան մէջ (Հ·Ց· Դաշնակցութիւնը Եւրոպայի մէջ), ուր կը պարզուի նաեւ Մարսէյլի նորակազմ դաղութին կեանքը, մինչեւ 1922: Ողբացեալ ընկերը գործօն մասնակցութիւն ունեցած է նաեւ ազգային կեանքի մէջ, իբրեւ դաղութին սակաւաթիւ կազմակերպիչներէն մէ — կը: Մեր ցաւակցութիւնները իր ընտանեկան պա — րագաներուն :

Մեծերը՝ հակառակ, փոխարէն հաւանական

ԻՆՉ ԵԼՔ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐԸ

Երէկ ամփոփեր էինք Վիչինսկիի նոր ծրագիրը, որով կ'առաջարկէր մէկդի դնել հաւաքական ապահովութեան համար նախատեսուած միջոցները եւ արտակարգ նիստի հրաւիրել Ազգերու Խորհուրդը, միջազգային յարաբերութիւնները բարելաւելու եւ Քորէայի պատերազմը դադրեցնելու համար:

Երեք Մեծերը — Մ· Նահանգներ, Անգլիա եւ Ֆրանսա — անմիջապէս ժխտական դիրք մը բռնեցին այս ծրագրին հանդէպ· իսկ Միջին Արեւելքին եօթը պետութիւնները (վեցը արաբական) նպաստաւոր ընդունելութիւն կատարեցին , գըլխաւորութեամբ Իրանի: Եօթն ալ համաձայն են որ Ազգերու Խորհուրդը անմիջապէս արտակարգ նիստի հրաւիրուի, լուծելու համար Քորէայի պատերազմը, բայց վերապահ են միւս կէտի մասին — անմիջապէս ջնջել հաւաքական ապահովութեան համար ձեռք առնուած միջոցները: Կը կարծուի թէ այս վերապահումով եօթը պետութեանց պիտի միանան ուրիշ ասիական եւ քանի մը արեւմտեան երկիրներ եւս: Հոսանք մըն ալ կայ որ կ'առաջարկէ յետաձգել Քորէայի խընդիրը եւ պարզապէս նիստի հրաւիրել Ազգերու Խորհուրդը, քննելու համար աշխարհի կացութիւնը :

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը, էչիսըն, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ բացատրեց թէ Վիչինսկի խօյ մը կ'երկարէ արեւմտեան պետութեանց եւ եթէ ընդունին իր առաջարկները, պիտի ոչնչացնեն երկու չօշափելի արդիւնքներ , — հաւաքական ապահովութեան միջոցները եւ Քորէայի զինադադարին համաձայնութիւնը:

Ամերիկացի նախարարը այս առթիւ հեղնեց Սթալինի այն հետապիրը որ բարեմաղթութիւններ կ'ուղղէր ճափոնի, նոր տարուան առթիւ: Ցետոյ դիտել տուաւ թէ Ռուսերը կը պահանջեն դասել Ճափոնի կայսրը՝ իբրեւ պատերազմի ոճրագործ, կը մերժեն տեղեկութիւններ տալ հազարաւոր գերիներու մասին, կը բռնադրաւեն Ճափոնցիներու ձկնորսանաւերը եւն·:

Ֆազգաքական յանձնախումբը կը շարունակէ քննել հաւաքական ապահովութեան միջոցները : Վերջին նիստին մէջ ախոյեանը դիտել տուաւ թէ տակաւին 27 պատուիրակներ կ'ուղեն խօսիլ եւ ինչքից կարելի եղածին չափ կարճ խօսիլ: Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Շովէլ, խօսք առնելով քննադատեց Վիչինսկիի ծրագիրը: Այս առթիւ հեղնութեամբ դիտել տուաւ թէ Վիչինսկի իրար խառնեց այլազան խնդիրները,— Սուէզի ջրանցքը, Իրանը, Քրլաստոսի ծնունդը, Սաղմոսները, Ո՛ոքֆէլըը ընտանիքը, Փլեւէն, Շուանի ծրագիրը, Նաթոյէնը եւն·: Եւ մերժելով խորհրդային ծրագիրը, բացատրեց թէ Ա· Սթալինը գրեթէ յետուն անգամ խափանեց Ազգերու Խորհուրդին աշխատանքը, վերջ դնելով եւ անելի մատչելով Ազգամոդովին սեծամասնութիւնը :

Ամերիկեան ներկայացուցիչն ալ մերժեց Վիչինսկիի ծրագիրը, դիտել տալով թէ Քորէայի հարցին քննութիւնը կրնայ վտանգել զինադադարի բանակցութիւնները ճիշդ այն մէջոցին երբ սկսած են դետին չահիլ յաջողաբար :

Արեւելքի կրեւսեր Սուէզի մէջ

Եչ· օր արեւնալի կռիւներ տեղի ունեցան Սուէզի ջրանցքին չուրջ, Անգլիացիներուն եւ Եգիպտացի ոստիկաններուն միջեւ, տեւելով երկու ժամ: Այս կռիւներուն հետեւանքով Անգլիացիները ամբողջովին խափանած են Սուէզի հաղորդակցութիւնը Եգիպտոսի մնացեալ մասին հետ: Այլեւս քարիւղ պիտի չղրկեն Եգիպտացիներուն: Եթէ նկատի առնենք որ Խահիրէի մէջ Լուկէս միլիոնէ աւելի բնակչութիւն մը կայ, մայրաքաղաքին ամբողջ հանրային կեանքը չլաման կը դատապարտուի:

Սուէզի քաղաքին մէջ եգիպտական զինեալ խումբեր կը չրջին փողոցները: Նոր կռիւ մը ծայր տուաւ առջի օր, երբ Եգիպտացիները կրակ բացին նշանառու զործիքին եւ ջրազտման զործարանին դէմ: Բրիտանացիները ստիպուեցան դիմել իրենց չորս հսկայ հրաձգչերուն, որոնք ծանր թնդանօթներով կրակ բացին եգիպտական դիրքերուն դէմ: Ըմբոստները հաստատուած են զործարանին չրջակայ չէնքերուն մէջ: Անգլիացիները զինադադար եւ հրաձգիչներ ալ զործածեցին : Արաբներուն կողմէ սպաննուած են երեք հոգի, քանի մը հոգի ալ վիրաւորուած են: Միակ Անգլիացի մը վիրաւորուած է ձեռքէն :

Միւս կողմէ, ջրազտման զործարանի ճամբուն վրայ, Արաբները կրակ բացին անգլիական կառքերուն վրայ: Կռիւը տեւեց մինչեւ ուշ գիշեր: Ճարճակողներուն մէջ կը գտնուէին բազմա —

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վաղուան գրախանութի

(ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՄԵՐ ԸՆԹԵՑՈՒՆԵՑՈՂԻՆ)

*ՄՄՌ.— Ներ Յասաքյան շարաբ իր կիսամիա օրագրի պատրաստ ոգեշնչում է ինձ գրելու Շարաբ մեր մասին։ Ես ուրախ եմ, որ նա ինձ համարում է իր ընկերներից մեկը

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ՓՈՐՁԵՆՔ ՄԷԿ ՄԸ ...

Ունինք։ Ունինք հին քաղաքակրթութիւն։ Մշակոյթ։ Առաջին քրիստոնեաներն ենք։ Ունինք գեր - գրականութիւն՝ մեզի յատուկ։

Հաղարաւոր տարի առաջ, թարգմանած ենք երբայեցւոց պատմութիւնը մեզի յատուկ գիրով եւ ոսկեզնիկ հայերէնով մը, թագուհի Թարգմանուհեանցը։

Ունինք։ Ունինք Ս. Մեսրոպի եւ Սահակի պէս մեծ հայրապետներ։ Նաբեկացիի պէս գրող՝ որ կը հաւասարի Ս. Օգոստինոսի եւ Փասկալի։

Ունինք նշանաւոր երաժիշտներ։ Երգեր ու երգիչներ, երգչուհիներ աշխարհի բոլոր բեմերուն վրայ։

Նկարողներ — գծողներ։ Ճարտարապետներ եւ գիտնականներ։ Ունինք նշանաւոր վաճառագործներ։ Զեռնարկուներ։ Զօրավարներ եւ զնդապետներ։

Ունինք։ Ունինք օտար երկիրներ կառավարող - ներ, տասնեակ մը կայսրեր Բիւզանդիոնի եւ Իւրոփէսէօրներ։ Լեզուագէտներ եւ օտար լեզուով գրողներ։

Ունինք։ Ունինք ինչ որ ունին մեծ ու քաղաքակիրթ ազգերը։

Ունինք եւ նշանաւոր կրեսոսներ որոնք կրնան երկիր մը գնել՝ հացագործէն հաց գնելու պէս ...

Ունինք լիսէները, ճեմարանները, համալսարան եւ ուրիշ վարժարաններ։ Եւ այլն եւ ուրիշ շատ մը բաներ։ Թուղթ եւ մելա՞ն կը բաւէ այս բոլորը գրելու ...

Եւ սակայն, այս բոլորը ի վնաս մեզի աշխատած են...

Տեսէք։ Լիբիան անկախ պետութիւն հռչակած են մեծերը։

« Ամբողջ Լիբիոյ մէջ ոչ մէկ մասնագէտ, որովհետեւ ամբողջ բնակչութեան **30** առ հարիւրը միայն գրել - կարդալ գիտէ։ Երկրին մէջ ոչ համալսարան, ոչ ալ մասնագիտական վարժարան։ Ամբողջ Լիբիոյ մէջ, ոչ մէկ մասնագէտ կարելի է գտնել։

Երկրին մէջ, մէկ օրաթերթ կայ որ **1000** ընթերցող ունի։ Բժիշկ չկայ։ Քանի մը ուսանողներ արտասահման կը գտնուին ...»։

Ահա անկախութեան տիրանալու միակ միջոցը։

Եթէ մեզի կանչեն ՄԱԿարան եւ հարցաքննեն։

— Դուք լեզու, գրականութիւն, մշակոյթ ունի՞ք։

Ապուշ կտրած երեսները պիտի ըլլանք եւ — Ի՞նչ ենատ ձեր ըսածները, մենք այդ տեսակի բաներէն լուր չունինք, հաւատացէք, պարոններ։ Մեր բարի մարդիկներ ենք։

— Լաւ, ի՞նչ կրօնք ունիք։

— Մեր տէրտէրները կ'ալօթեն, մենք ալ կը խաչակնքենք։

— Շատ ապրիք։ Է՛հ, լիսէներ, համալսարաններ ունի՞ք։

Հոս, հայ պատուիրակները զարմացած իրարու երես պիտի ըլլան ...

— Լաւ։ Եթէ ձեզի անկախութիւն տանք, թագաւոր ունի՞ք։

— Այո, պարոններ, մեր քաղաքին վարժապետը Պ. Թագուորը կայ։ Լաւ եւ բարի մարդ է։

— Լրագիր ունի՞ք։ Թերթ կը կարդա՞ք։

— Այո ունինք։ Պ. Թագուորը կը կարդայ՝ մենք մտիկ կ'ընենք։

— Ձեզի դրամ ալ պիտի տանք, կ'ուզէ՞ք։

— Շատ ուրախ կ'ըլլանք։ Եկածը ձմեռ է, տըղաքը ածուխ չունին, հագուստ չունին։ Կ'ալօթեն ձեզի համար։

— Ձեզի օգնաւ ալ պիտի տանք։

— Ո՛չ։ Օգնաւը ի՞նչ է։ Օդին մէջ ջուր չկայ նէ՛ ...

Կը խորհրդակցին։ Ինչ հիանալի ժողովուրդ։ Ուզածիդ պէս կը կառավարես։ Մարդիկը բարի եւ քաջ կ'երեւան։ Սա թագաւորցուին երեսը նայէ — ցէկ ինչ միամիտ է։

Բոլորը մէկ գլխու չարժումով կը հաստատեն։ Կը հրաւիրեն Պ. Թագուորը եւ իր երկու ընկերները որ իրենց աթոռները գրաւեն Լիբիոյ պատուիրակներուն քով ...

Հաւատացէք, կը յաջողինք անկախ Հայաստան մը ձեռք ձգել, եթէ հետեւինք Լիբիոյ օրինակին...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

× × ×

Ի՛նչ փոյթ որ դուք ընդունեցիք զիս գրկաբաց,
Ձեր ժպիտին մէջ թոյնաւոր բան մը կար միշտ,
Ես խանդավառ, մանուկ սրտով եկայ ձեզի,
Բայց չի գըտայ իմ ծարաւիս աղբիւրը ջինջ։

Դէպի աշխարհիս երազներուս առաջնորդող
Ճամբայ չի կար, բայց ինչեցի ամենուրեք,
Արիւնեցաւ ոտիերս ամէն քարի վըրայ,
Ձերկարեցաւ ինծի եղբօր ձեռք մը երբեք։

Գինիին զոր դուք մատուցուակեք գիտէք ամվերջ,
Առանձնօրէն խաղցր է կարծես աւելի շատ.
Անոր մէջ կայ մեր արեւին արիւնն անշէջ.
Մեր սուրբերուն ալ օրհնութիւնը լուսատատ։

Բայց դուք անոր մէջ խառնեցիք արցունքին աղի
Եղկագարուած ամբոխներու բանաստեղծին.
Ցամքեցուցիք հըրաշէ աղբիւրը Հեղնարի,
Ու ոսկեփողը չի հնչեց ա՛լ ցնծագին ...

Բայց ես ընդմիշտ կը հաւատամ այն ոգիին
Որ ժայռին մէջ փորեց գեղարդը հրաշակերտ.
Դուք չէք կրնար մարել խորհուրդը երկնային
Որ ծաղկեցուց մագաղաթները խնկաւէտ։

Ի՛նչ փոյթ որ դուք այսօր ծաղրել գիտէք միայն
Իմ հայրենի յուշերուս երգը ցնաւագին.
Երբ գաղտնօրէն կը հեծեծէ ձե՛ր իսկ հոգին
Պանդուխտի սուրբ կարօտներուս մէջ անսահման։

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(Դաղուած երեւանի անթելէն)

Ծ.Ա.Մ.Ո.Ն ՀԱՅԱՔԵԼՈՒ մեքենայի տիպար մը դուած են Հայաստանի գիւղատնտեսական կաճառի ուսանողներէն Սարգիս Զաքարեան եւ Բաֆիկ Սիրեկանեան։ Անոնք ներկայացուցած են տիպարը իրենց կաճառի Ուսանողական Գիտական Ընկերութեան խորհրդաժողովին։ Փորձը լաւ արդիւնքներ տուած է։ Մեքենան զոր կը վարէ մէկ մարդ, միայն երկու ժամուան մէջ հաւաքած է պարանի վրայ շարուած մէկ հէքթարի ծխախոտի տերեւներ, այսպէսով կատարած ըլլալով 100 կոլխողնիկի ընելիք գործը։ Ծ.Մ.Ո.Ն-ի գիւղատնտեսական նախարարութեան արհեստագիտական յանձնախումբը վաւերացուցած է նախագիծը եւ հրահանգած է սկսիլ մեքենայի մեծ քանակ արտադրութեան։

« ՄԱՔՍԻՄ ԳՈՐԿԻ ԵՒ ՀԱՑ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՆ»։ Գիրքը.— Ս. Աբեղեան, թեկնածու բանասիրական գիտութեանց, զրահաւոսութեամբ մը ներկայացնելով Գուրգէն Յովնանի այս գիրքը, կ'ըսէ թէ հեղինակը կրցած է գիւանաթուղթերու վրայ հիմնուելով ցոյց տալ Գորկիի լայն կապերը Թիւլիսիի (Թիֆլիս) 90ական թուականներուհայկական վրացի մտաւորականութեան հետ եւ Գորկիի գործերու մեծ նշանակութիւնը հայ ժողովուրդի յեղափոխական գիտակցութեան ձեւաւորման մէջ։

ԱՐՏԱՇԱՏԱԳԻՍ (Արտաշատի ջրակայանը) կառուցուած է Գեղարդի լեռներէն գահավիժելով՝ դէպի Արաքս գետը հոսող Ազատ գետի վրայ։ Աւելի քան 100 մեթր բարձրութենէ գահավիժելով, Ազատ գետին ջուրերը կը դարձնեն մեքենաները եւ էլեկտրական լոյս կը մատակարարեն Արտաշատի շրջանին։ Անաստասեան, Մխճեան, Գետազատ, Նորաշէն, Լուսակերտ, Դալար եւ այլ գիւղերու կոլտնտեսութեանց եւ վեդիի շրջանի 12 գիւղերու կոլտնտեսութեանց։ Կայանին էլեկտրական ուժով պիտի գործեն շրջանի արդիւնաբերական ձեռնարկները եւ պիտի մեքենայացուին կոլտնտեսութեանց աշխատանքները։

Հոկտեմբերեանի հիդրօկայանէն վերջ գիւղական ջրաէլեկտրակայաններուն մէջ Արտաշատը կը գրաւէ երկրորդ տեղը, իր կարեւորութեամբ։ Հիդրօկայանի կառուցման սկսած են երկու տարի առաջ, եւ տաժանագին աշխատանքով կառուցուած են գլխաւոր ամբարտակ մը, ճնշումի աւազան մը, 12 կամուրջ, 4 մեծ ադուցաններ։ Հիդրօկայանի չէնքը չինուած է տուֆ քարէ եւ սարքաւորուած է էլեկտրահաղորդման կայան։ Կայանին համար ծախսուած է չորս միլիոն ռուբլի։

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈՂԻ կազմակերպութենէն հրաժարեցաւ զօր. Քաթրու, որ Ազատ Ֆրանսայի ուժերը կազմակերպած էր 1940ին։ Եղած է նաեւ Մոսկուայի դեսպան։

ԿՕՇԻԿՆԵՐՈՒ նորոգութեան գինը, որ 950 Ֆրանք էր, բարձրացաւ հազար Ֆրանքի, (կինեռու համար 890 Ֆրանք փոխան 845ի)։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՏԱՏՆԱՊԸ

« Եգիպտական Աղգ. Ուխտ»ի յանձնաժողովը վին առջեւ խօսք առնելով, արքայական դիւանապետ Հաֆըզ Աֆֆի փաշա պահանջեց որ իւրաքանչիւր քաղաքացի ազատ ըլլայ իր կարծիքն յայտնելու, առանց իր հայրենասիրութիւնը կասկածի ենթարկուելու։

Կառավարութիւնը իրաւունք ունի իր գծած ուղղութեան հետեւելու, անդլեւեգիպտական վէճին մէջ, բայց թագաւորն ալ իր կարդին իրեն կը վերապահէ կարծիք յայտնելու կառավարական քաղաքականութեան մասին։

Գալով անգլիական գրաւման դէմ եղած պայքարին, եգիպտական կառավարութիւնը տրամադիր է չարժելու համաձայն երկրին չահերուն եւ առաջին առթիւ նկատի ունի տնտեսական պահանջները։

« Բրիտանական աշխարհակալութեան դէմ մեր տարած պայքարը մեզ մղելու չէ որ փորձենք ուրիշ ձեւի աշխարհակալութեան մը տակ մտնել»։

Այս յայտարարութենէն կը հետեւի թէ արքունիքը համաձայն է հաշտացողութեան մը գալու Անգլիոյ հետ։

Անգլ. կառավարութիւնն ալ տրամադիր կ'ե - րեւայ մինչեւ ճամբայ մը դտնելու։ Հակառակ Սուէզի ջրանցքին մէջ պատահած դէպքերու, Զըրչիլի կառավարութիւնը որոշեց եգիպտական կառավարութեան տրամադրութեան տակ դնել տասը միլիոն սթերլինի դրամ մը, ի հաշիւ իր պարտքին։

× Եգիպտական թերթերը կ'ըսեն թէ 15 Անդլիացիներ սպաննուած են Սուէզի վերջին կռիւներուն մէջ։ Ահաբեկիչները կը կարեն հեռագրական թելերը։

ՄՈՌՅՈՒԱԾ ԷԶԵՐ (4)

ԱՐՄԵՆԻԱ

Բ.

Արմենիա ինծի կը նայի, եւ ժպիտ մը, մթամած հորիզոնի մը վրայ ծագող ճառագայթի մը պէս, իր գեղեցիկ կարմիր շրթունքին վրայ կը գծագրուի։

Այս եղաւ ահա մեր բարեկամութեան սկիզբը։ այդ աւազանը մեր ճակատները մլացուց, ու կաթիլ մը ջուրը հալեցուց մեզ իրարմէ բաժնող սառոյցէ պատնէշը։

Հալքի վերաղարձին չոգենաւին մէջ միա - սին գտնուեցանք զարձեալ։ Արմենիա խօսեցաւ հետս օդին գեղեցկութեան, ջերմութեան, Հալքիի զբօսանքներուն վրայ, մինչդեռ ես ամէն մէկ բառը կշռելով, անմիտ ու ապուշ համարուելուս ստիճան խոհեմութեամբ կուտայի պատասխանս, որպէսզի անյուսալի դիպուածովձեռք բերած մտերմութիւնս չկորսնցնեմ։

Ապաքէն հինաւուրց բարեկամի մը պէս մտերմութիւն ցոյց կուտար հիմա։ Հալքիի երիտասարդներուն վրայ կը խնդար ազատ ու համարձակ։ Ծիծաղներով։ կը զգամ որ այս խնդուքներուն մէկ ծիծաղներով։ կը զգամ որ այս խնդուքներուն մէկ մասը ինծի կը պատկանէր, մինչդեռ ինք՝ յանմասը ինծի կը պատկանէր, մինչդեռ ինք՝ յանկարծ ուղղակի ինծի նայելով՝

— Կաթոլիկ էք, այնպէս չէ՞, հարցուց։

Այս անակնկալ հարցման վրայ չչուարեցայ։ Խելացութիւնը ունեցայ։

— Այո, ըսի իրեն՝ ատիկա հարցնելն իսկ աւելորդ դատող եղանակով մը։

Ես իսկ զարմացայ այս յայտնի սոսկալուս։ Թեանս վրայ պղտիկ մը չվարանելուս։ Այս հաստատ պատասխանս զինքը համոզեց, դրեթէ զարթեցուց։

— Ասոնք ածիկնուդ կ'երեւայ արդէն։ Հայերը — եւ նախատական ու արհամարհող բան մը ունէր ձայնին մէջ՝ այս բառը արտասանած ատեն— երբեք ձեզի պէս տաճկերէն չեն կրնար խօսիլ։

Տաճկերէն խօսեր էինք միշտ։

Արմենիա, ճշմարիտ կաթոլիկ մը, մոլեռանդ բայց պաշտելի հայատեաց մը կը թուէր։

Գ.

Արմենիան կը սիրէի ու երջանիկ կրօնափոխ մը եղայ։

« Կաթոլի՞կ էք» հարցումը անդիմադրելի ու աննահանջելի բան մը ունէր իր մէջը, զոր սիրտս - հարի մը սիրտը միայն կ'ըմբռնէ։ առանց խղճահարութեան, առանց երկմտելու, այո մը ըսելով կրօնքս զաղտնի պահեր էի, ինչպէս հարուստի մը քով չբաւարարութիւնս պիտի ծածկէի։

Ինչ դիւրաւ կ'ըսուի «այո»ն։ երկու վանկ է եւ երեք դիրէ կը բաղկանայ այս փոքրիկ բառը եւ բովանդակ տիեզերքին կէսը կը նշանակէ, վասնզի «այո»ն եւ «ոչ»ը բոլոր տիեզերքը կը ներկայացնեն։ Մէկ բառով ուրեմն անցեր էի Ռուսիքոնէն եւ զոհ էի անցած ըլլալուս համար։ Ինչպէս որ զուշակեր էի, պարզ կաթոլիկուհի մը չէր, այլ Հայութեան ոսկերիմ թշնամի մը։

ԴՐ. ՋՕՀՐԱՊ

(Շար.)

թիւ տեղացի ոսոխականները: Վերջին 48 ժամուան կռիւներու ընթացքին, զրաման ուժերը 6 վիրաւոր միայն ունեցած են, իսկ եղիպտացիները կը հաշուեն 10 մեռեալ եւ 30 վիրաւոր: Բրիտանացիները զիմած են Ֆրանսայի, Նորվեկիոյ, Հոլանտայի եւ Ամերիկայի, Սուէզի նաւարկութիւնը միասին ապահովելու համար:

Էրզրումի շարժիչ ատելիեր

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ 93 դիակներ երեւան հանուած են էրզրումի վերջին երկրաշարժէն, բայց կը կարծուի թէ կորուստները շատ աւելի ծանր են: Երեք ցնցումներ զգացուեցան յունուար 3ին, վերջինը՝ քսան երկվայրկեան, սարսելով հարիւրաւոր հողաշէն տնակներ: Ամէնէն աւելի վնասուեցան Հասան Գալէ եւ Բասենի շրջանը: Հարիւրաւոր տուներ փլան, անպատսպար ձգելով ողջ մնացողները՝ այս ձիւն - ձմրան մէջ: Տակաւին լուր չկայ շատ մը հեռաւոր գիւղերէ:

Վերջին պահուն աւելի ծանրակշիռ լուրեր հասած ըլլալով, հաւանական է որ հանրապետութեան նախագահը ազէտին վայրը երթայ հարաւային Թուրքիայէն, ուր քննական պտոյտ մը կը կատարէ այս միջոցին:

Բոլոր զինուորական եւ քաղաքային ուժերը շարժման մէջ դրուած են, օգնութիւն հասցնելու համար: Էրզրումի իշխանութիւնները հազարաւոր վրաններ, մեծաքանակ ուտեստ, հագուստ եւ վառելանիւթ կը պահանջեն տեխպղտարար: (Էրզրում կեդրոնն է Թրքական Գ. զօրաբանակին եւ պարբերաբար ենթակայ երկրաշարժներու):

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա.ԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ մէջ եօթը ձայնով մեծամասնութիւն չհաւելէ վերջ, վարչապետը որոշեց նորէն վստահութեան քուէ պահանջել, երմտա – եան օրինագծի առաջին յօդուածին քննութեանառթիւ: Այս յօդուածով, կառավարութիւնը կրնայ հրամանագիրներ հրատարակել եւ խնայողութիւններ պարտադրել պետական երկաթուղիներու վարչութեան: Այս քուէարկութիւնը պիտի կատարուի վաղը, երկուշաբթի: Թերթերը դիտել կուտան թէ ժողովը պատակտուած է երկաթու – ղիներու հարցին առթիւ. այնպէս որ եթէ մէկին ճամբայ մը չգտնուի, նախարարական տագնապ մը կրնայ ծագիլ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱՆ Ատլանտեանի դաշինքին մէջ առնելու համար, Ազգ. Ժողովին արտաքին գործերու յանձնախումբը բանաձեւ մը քուէարկեց 9ի դէմ 22 ձայնով: Բանաձեւը կ'ա – ռաջարկէ խնդիրը քննել յունուար 9էն առաջ, երբ կը յետաձգուին նիստերը:

ԹԻՀՐԱՆէն կը հեռագրեն թէ վարչապետը արտօնած է որ քարիւղ ծախուի Ա. Միութեան եւ արբանեակ պետութեանց: Կը նշանակէ թէ յոյս չունի որ յայողին միջազգային դրամատան հետ կատարուած բանակցութիւնները: Անգլիա եւ Մ. Նահանգները միասնաբար կը գործեն, բայց Տոքթ. Մոսատեղ միշտ կ'ընդդիմանայ:

ԵԱՔՈՎ ՍՈՒՐԻՑ, Անգարայի եւ Փարիզի նախկին սովետ. դեսպանը, մեռաւ հիւանդութենէ մը վերջ: 70 տարեկան էր: Դիւանագիտական պաշտօնները վարած է 1918էն մինչեւ 1947, երբ հանգստեան կոչուեցաւ:

ՍԹԱԼԻՆԻՆ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ վիճակը նորէն ծանրացած ըլլալով, Լոնտոնի համաձայնաւոր շրջանակներուն մէջ զրոյց կը շրջի թէ եռապետութիւն մը պիտի կազմուի, որուն հաւանական թեկնածու – ներն են երեք փոխ – վարչապետները,— Մոլոթով, Բերիա եւ Մալենքով: Դեկտեմբերի ըս – կիզբը չորս մեծ մասնագէտներ կանչուած են Պերլինէն եւ Վիէննայէն, դարմանելու համար Սթալինը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ուրֆայի Հայր. Միու – թիւնը իր ջերմ շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր այն առեւտրականներուն որոնք իրենց նը – ւէրներով օգնեցին պիւֆէյին ճոխացման: Ինչպէս նաեւ բոլոր արուեստագէտներուն, երգիչ կամ պարող, որոնք իրենց սիրայօժար մասնակցու – թիւնը բերին դեղարուեստական բաժնին: Մաս – նաւոր շնորհակալութիւն Օր.Ա. Առաքելեանի, նաեւ Պ. Ա. Մեսումեանցի իր տքնաջան աշխատանքով հանդէս բերած դեղեցիկ ներկայացման համար:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Ճակոբ Օհանեսեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Օհաննէսեան, Տէր եւ Տիկ. Նազար Օհաննէսեան, Պ. Միհրան Օհաննէսեան, ինչպէս նաեւ Օհաննէսեան ընտանիքը եւ պարագաները, իրենց խորին շնորհակալութիւն – ները կը յայտնեն բոլոր անոնց որ անձամբ կամ դիրով եւ նուէրներով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին Պ. ՅԱԿՈԲ ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆի մահուան առթիւ:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN. 17 rue Damesme, Paris(13)

Ֆ. Կ. Խաչի տարեկան Մեծ պարահանդէսը

ԱՑՍ ԿԻՐԱԿԻ , ՍԷՐՒԼԸ ՄԻԼԻԹԷՐԻ ՄԷՋ, ԺԱՄԸ 4էն ԿԷՍ ԳԻՇԵՐ :

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԾՆՈՒՆԴԻ ՕՐԸ)

Ճոխ եւ այլազան յայտագիր : Գեղարուեստական բաժնին մէջ հայկական տարազով խմբակներ եւ մենապար : Հայկական խմբերգ : Orchestre Rico's Créole Band (1er prix de disque) :

Սեղանները այժմէն ապահովել հեռաձայնելով Tru. 27-35:

ՄՈՒՏՔ 300 ՖՐԱՆՔ :

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՃԱՆԹԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կիրակի, 13 Յունուար, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ Գին 500 ֆր.

Դիմել՝ 17 Rue Damesme, Paris (13)

ՏՕՆԱԾԱՌ

Կազմակերպուած Իսիի Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութեան կողմէ, Յունուար 13ին, կիրակի ժամը 3ին :

Գեղարուեստական բաժին եւ զուարճալի ուրախ – կընկալներ :

ԾԱՆՕԹ.— Նոյն օրը պիտի քաշուի հրաշագործ եւած վիճակախաղը :

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՑԹԸ

կիրակի, 2 Մարտ, կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին , Salle de la Chimie : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Յունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Յոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հայ կին մը (nourrice) , 4 ամսական պզտիկ մը պահելու համար : Դիմել՝ «Ծառաչ»ին :

ԾԱԽՈՒ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Թրիքոթաժի համար Maille retournée, rectiligne եւ bobinoire de 8 broches :

Շատ նպաստաւոր դիներով :

Դիմել 122 rue d'Aboukir, Paris (2):

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պատիւ ունինք ծանուցանելու հայ հասարակութեան եւ մեր յարգելի յաճախորդներուն , թէ նախկին «Րաֆֆի ճաշարանը» փոխած է տէրն ու տնօրէնը : Այժմ կը կոչուի RESTAURANT CASPIENNE :

Տէր եւ Տնօրէն ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Ճաշարանս կը պատրաստէ արեւելեան , եւրոպական եւ ռուսական կերակուրներ, խիստ մաքուր եւ չափաւոր դիներով :

RESTAURANT CASPIENNE, 8 Rue de Maubeuge Paris (9)

ՄԱՅՐՆ ՈՒ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ

Մայրիկն ասաց աղջիկներուն
— Ինչո՞ւ կեցած էք երերո՛ւն...
— Մա՛յր, սուրճ չունինք այս օրերուն :
Մայրիկն ասաց, վաղը միասին,
Կ'երթանք փարիզ, մեր ՄԱՍԻՍին ,
Ամենալաւ սուրճն հոն ունի,
Սուրճին արբան ԱՊԱՀՈՒՆի
Անզուգական եւ անոնանի :
Զայն հրամցնենք մեր հիւրերուն
Մեծ պատիւ է խրմողներուն:

կեդրոնատեղի՝

MASSIS, 21 rue Saulnier. Paris (9) Tél. Pro. 16-88

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Ակնոսնի ենթակոմիտէն, հինգշաբթի 10 Յունուար ժամը 9ին:

Քրիստափոր ենթ. շաբաթ 12 յունուար, ժամը 9ին: (Շար.)

ԺՈՂՈՎՆԵՐը տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէին ներկայացուցիչները :

ԻՊԱԼԻ.— Ֆր. Կ. Խաչի Իպալիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհի – ները, այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին , ժանթիյլի դպրոցը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Գոմունի Ֆ. Կ. Խաչի մասնա – ճիւղի ժողովը՝ 10 Յունուար, հինգշաբթի կէսօրէ վերջ , եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Ստիպողաբար կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները :

ՕՐ. ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի այս տարուան միակ Recitalը (Recital bien temperé) , Մարտ 20ին, Ecole Normaleի մէջ :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Լիոնի Հայ Ուս. Միութեան նոր շրջանի Ա. դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, 8 Passage Coste, Քրիստ. երիտասարդաց սրահին մէջ: Նիւթ՝ «Կնոջ աշխատանքը եւ անոր հետեւանքները»: Դասախօս՝ բժ. Յ. Սարաֆեան:

Ծախու է

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Պարապ տուն մը, փարիզէն 20 քիլ. հեռու, վեց խոշոր եւ օդասուն սենեակներով, cave, garage ընդարձակ բակ, չուրջ 5000 քառակուսի մեթր պարտէզ, 600 զանազան պտղատու ծառերով: Պարտէզին ոռոգումը ապահովուած է ամառուան չոր եղանակին:

Դիմել խմբագրատուն :

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ

Հաճոյքի ունինք մեր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ

ԲԱՑԸ ՏԻՒԶԻՆ 45օԻՆ

գտած բացառիկ ընդունելութենէն քաջալերուած ՏԱԼԱՖԻՒՓԷԱՆ տունը նոր մասնաճիւղ մը բացած է

ՓԱՐԻԶ HALLE AUX VINSի ՄԷՋ

Տալաֆիւփէեան Որդիի տնօրէնութեամբ :

Փարիզի եւ արուարձաններու լաւագոյն նը – պարավաճառատուններու մօտ մէկ պիտի գտնէք ՌՈՒԲԸ ՏԻՒԶԸ 45 :

կեդրոնատեղի 8 Puvis de Chavannes, MARSEILLE

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60

Poste 80 et 89, métro Poissonnière, Gare du Nord

Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆի ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան , ստացողին համար :

ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

Ծախու է ՍԱՅԱՅԻ մեքենայ մը, 31 K, չատ լաւ դրութեան մէջ, մատչելի գին: Դիմել Պ. Ղազարեանի, 8 rue de Maubeuge, Restaurant Caspienne:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 8 Janvier 1952 Երեքշաբթի 8 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6655-Նոր շրջան թիւ 2066

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՆՈՑՆ ՉԱՌԱՆՑԱՆՔԸ

Լեռներով եւ ծովերով բաժնուած ենք մեր հայրենիքէն : Օրուան իշխանութիւնն ալ իր կարգին արհեստական լեռներ եւ ծովեր հաստատած է, իբրեւ հետեւանք վարչական կարգուսարքի մը որ իր նմանը չունի ժամանակակից պատմութեան մէջ :

Այս իսկ պատճառով, ոչ մէկ իրական յարաբերութիւն՝ հայրենիքին եւ Հայկական Արտասահմանի միջեւ :

Ռատիօ - Երեւանը եւ պատահաբար ձեռք անցած թերթեր չեն կրնար լրացնել այս պակասը : Մանաւանդ որ, շատ քիչերը կը հետեւին երկուքին ալ : Հետեւին իսկ, շատ քիչ բան կը հասկնան :

Երբեմնի բարեւարիրներն ալ մաշեցան : Եւ արդէն ի՞նչ կը ներկայացնէին, իբրեւ բովանդակութիւն :

— « Ամէնքս ալ հանդիստ ենք : Արարը դպրոց կ'երթայ : Զարուհին ամուսնացաւ : Սքանչելի են Երեւանի օդը եւ ջուրը » :

Բայց մէկ ճակատի վրայ բանուկ է Երեւանի մեքենան : Այդ աշխուժացումն ալ կը ծառայէ խորացնելու անջրպետը հայրենիքին եւ տարագիր բազմութեանց միջեւ :

Այսպէս, յամառօրէն կը չարունակուի թրքաբարոյ խուժանավարութիւնը՝ Հ· Ց· Դաշնակցութեան դէմ : Ապակրութիւն մը որ սահմանուած է կեր ճարելու ամբոխին :

Երեսուն տարի վերջն ալ, նոյն զարչելի զանցանքը՝ նոյն բառերով եւ նոյն չարաղրութեամբ : Թխածոյ կաղապար մը, որ երբեք չի փոխուիր, ստորագրողը նախապէս ըլլայ թէ հապաղ յօդուածագիր, տարէց թէ երիտասարդ :

Ահաւասիկ վերջին նմոյշը ,—

— Սակայն Դաշնակցական ճիւղաները՝ Անգլոկովկասի բոլոր կոնտրեւոլուցիոն ուժերի հետ պլոկ կազմած, սկզբում գերմանօ - թրքական . իսկ ապա նրանց պարտութիւնից յետոյ՝ անգլօ – ֆրանսական եւ ԱՄՆի իմպերիալիստների օգնութեամբ ժամանակաւորապէս զսպելով իշխանութիւնը, արեան մէջ խեղդեցին աշխատաւորական մասսաների ռեւոլուցիոն շարժումը, ձախողեցրին սովետական ազատարար դեկրետի կենսագործումը, երկիրը դարձրին անգլօ – ամերիկեան իմպերիալիստների համար հակասովետական պայքարի պլացդարմ : Ժողովուրդների անկախութեան ու ազատութեան թշնամի իմպերիալիստական բորենիները գաղութային ստրկութեան ռէժիմ հաստատեցին Հայաստանում : Իր դարաւոր պատմութեան ընթացքում, իր կրած անթիւ տանջանքների ժամանակաշրջանում հայ ժողովուրդը երբեք այնպիսի աղէտի առաջ չէր կանգնել, ինչպէս կանգնեց Դաշնակների ու նրանց տէրերի՝ անգլօ–ամերիկեան իմպերիալիստների այդ կարճատես, տըլխապտոյտ տրիապետութեան տարիներին : Առանձնապէս կատաստրոֆիկ դարձաւ Հայաստանի վիճակը **1920** թուականի ամրանը եւ աշնանը :

Յոդուածագի՞րը, — Ումն վ· Աւետիսեան, « Թեկնածու պատմական գիտութիւններու » :

Ինչպէս կ'երեւայ, այս թշուառականը լաւ չէ սերտած պատմութեան դասերը : Նոյնիսկ անոր բոլշեւիկեան դասընթացքը :

Եթէ այդպէս չըլլար, պիտի գիտնար թէ՝ երբ Դաշնակցութիւնը օրհասական պայքար կը մղէր Կովկասի մէջ, Մոսկուան չատոնց անձնատուր եղած էր Թուրքիոյ Ազգ. Ժողովի եւ Մուսթաֆա Քէմալ փաշայի կառավարութեան, խայտառակաբար ստորագրելով Պրէսթ - Լիթովսկի դաշնագիրը :

Պիտի գիտնար, դարձեալ, թէ նոյն Մոսկուան էր որ անջնջելի մուր մը քսեց իր ճակտին, պոռնկաբարոյ ժողով մը սարքելով Բագուի մէջ, մասնակցութեամբ ջարդարար Էնվէր եւ Նուրի փաշաներու, զանազան հօճա - մոլլաներու եւ միջազգային խառնիճաղանճի մը : Նպատա՞կը—պայթեցնել նորազատ Հայաստանը, ներսէն թէ դուրսէն :

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ ստախօսներուն եւ կեղծարարներուն յիշողութիւնը միշտ կարճ կ'ըլլայ : Ապացոյց մը եւս .

— « Լենինի եւ Ստալինի ցուցմունքներով, Հայաստանի աշխատաւորներին օգնութեան հասաւ Կարմիր Բանակը : Տապալուեց Դաշնակների արիւնոտ լուծը, երկրում հաստատուեց սովետական իշխանութիւն » :

Ա՛յս է որ « ռեւոլուցիոն պայքար» կը կոչեն :

Շ·

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԲ ԼԵԶՈՒ ՉԵՆ ԳԻՏԵՐ...

« Փութաքէթի Ռ· Ա· Կ· ակումբի ընկերուհի Տիկին Ֆլորիցա Թթուեան, որ վիրաբուժական դործողութեան ենթարկուեցաւ, այժմ տուն եկած է եւ ապաքինման ճամբուն մէջ կը գտնուի : Այս առթիւ մեր ցաւակցութիւնը կը յայտնենք բոլոր իր պարագաներուն »:— Ստոր· Ռ· Ա· Կուս· Փութաքէթի Ակումբ (Պայքար : Դեկտ· 5) :

Խեղճ Տիկին Թթուեան : Լուրջ փորձանքէ մը ազատեր է· ընտրհիւ վիրաբոյժին նշդրակին, սկըսեր է ապաքինիլ եւ ... իր Ակումբը... ցաւակցութիւն կը յայտնէ այդ ապաքինումին առթիւ ..

Մարդ, բարեկամ ալ ունենայ, այս տեսակէն ունենայ ...

Երբ մարդիկ լեզու չեն գիտեր եւ բառամթերքն ու քերականութիւնը կը չփոթեն նպաստաւճառին ցուցափեղկին հետ, ի հարկէ կը պատահին այս կարգի ձախաւեր սխալներ :

Մխիթ կուգայ անդրադէտ Տէր Պապայի մը քարոզը, արտասահմանեան եկեղեցիի մը մէջ :

Հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուէր հանդուցեալ անդլիածին տիկնոջ մը համար ,որուն հայ ամուսինը մեռած էր, իրմէ քանի մը տարի առաջ :

Տէր Պապան ուզեց պատուել ողբացեալը՝ գոց եղած բառերով .

— Տիկին Տ·ը կը սիրէր մեր ժողովուրդը ... եղաւ տիպար մայր մը՝ երկու աղջիկներուն համար ... Տիկինը, սիրելի կինն էր ոչ միայն ողբացեալ բժիշկին, այլեւ... մեր ամէնուս ..

Բարեբախտաբար, հանդուցեալ ամուլին զաւակները հայերէն չէին գիտեր ...

Սակայն, չըմտրաւենք միայն մեր քահանաները, որոնց մէկ մասը փելոն հագնելէ առաջ , եղած է խանութպան կամ արհեստաւոր :

Համբակ խմբագիր մը, որ կիսկատար փրան - սերէն դիտէր տարիներ առաջ , երբ կը նկարագրէր մեծանուն Ֆրանսացիի մը յուղարկաւորութիւնը, կը բացատրէր իր ընթերցողներուն թէ ... « Ողբացեալին մարմինը ... զարեջուրին մէջ ըզբին » :

Պարոն խմբագիրը խելք չէ ըրեր որ բառարանը բանայ եւ ստուգէ թէ bière բառը կը նշանակէ թէ զարեջուր եւ թէ դազաղ, ճաղ :

Եթէ, Ռամկավար Ակումբին ղրոց — բրոցները մէկ վայրկեան մտածէին, ի հարկէ, պիտի չգրէին « ցաւակցութիւն » բառը, այլ պիտի յայտնէին իրենց ուրախութիւնը կամ խնդակցութիւնը՝ իրենց ընկերուհիին ապաքինման առթիւ :

Եւ սակայն, հաւանաբար, այս ցաւակցակա - ն»ը գրողը, ինքնիրեն ըսած է.—

— Ամա՛ն, հասկցո՛ղը ով է··· գրէ՛, երթայ...

Անհամ վրիպումներէ կարելի է խուսափիլ, երբ մարդիկ ճիգ մը ընեն սիրելու մեր մեծասքանչ լեզուն, որ մեր ամէնէն թանկագին գանձն է :

Մարդ իրաւունք չունի աղճատելու եւ քուրջի կտորի վերածելու զայն : ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ «ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ» ՄԷՋ

Վերջին թղթաբերով հասած թուրք թերթերը հակասական լուրեր կը հրատարակեն «Արեւելեան նահանգներու» կացութեան մասին :

Ահաւասիկ հեռագիր մը Անգարայէն.—

Ազգ· ժողովի եվմտացոյցի յանձնաժողովը քուէարկեց ոստիկան զօրքի ընդհ· հրամանատարութեան եվմտացոյցը բանական բուռն վիճաբանութեան վերջ : Հալքեան երեսփոխան Ազիզ Ուրաս արեւել· նահանգներու կացութեան մասին խօսելով չեշտեց թէ պետութեանհեղինակութիւնը տկարացած է, «ազատութեան» շրջանը կը չարունակուի, արեւելեան կարգ մը նահանգներու մէջ գրեթէ ամէն ոք զէնքով կը շրջագայի : Ճառախօսը յետոյ անհրաժեշտ նկատեց որ ոստիկան զինուորները դադրին կրաւորական դիրք բռնելէ, պետութեան հեղինակութիւնը վերահաստատելու համար :

Մալէթական երեսփոխան Օսման Պէօլիւքպաշը իր կարգին չեշտեց թէ ժողովուրդը նախապէս չատ բան է քաշած ոստիկան զօրքի ձեռքէն :

Վանի հալքեան երեսփոխան Ֆէյիմ Մէլէն ալ ըսաւ թէ կողոպուտի դէպքերը աւելցած են, հերքումով կարելի չէ ծածկել զանոնք :

Դահիճը աւելի վատնուած

Երէկ, երկուշաբթի, ծանր տագնապի մը մատնուած էր դահլիճը :

Վարչապետը ստիպուած էր վստահութեան քուէ պահանջել ութ անգամ, ելմտական ծրագրի ութ գլխաւոր կէտերու մասին :

Առաջինը կը վերաբերի երկաթուղիներու վերակազմութեան : Երկրորդ, երրորդ եւ չորրորդ կէտերը՝ Ընկերային Ապահովութեան բարեն – րոգման : (Այս առթիւ հարիւրին մէկ յաւելում կը նախատեսուի գործատէրերու վճարելիք սակին վրայ) : Հինգերորդ, վեցերորդ եւ եօթներորդ կէտերը՝ ծեր հողագործներու օգնութեան, ութերորդը՝ հանրային խնամատարութեան :

Ընդհանուր կարծիքը այն էր թէ դահլիճը պիտի չկրնայ դիմանալ : Դեռ քանի մը օր առաջ հետեւեալ խորագիրները կ'երեւային տեղական թերթերուն մէջ,— « Դահլիճը անձնասպանութեան կը դիմէ »·— «Ցետաձգուած մահ»·— Ապահովաբար Պ· Փլեւէն ինքն ալ չի հաւատար փրկութեան, — « Սզ· ժողովը դահլիճին տապալումը կը թեմադրէ, եւայլն :'

Լաւատեսներ ալ պակաս չեն, նկատելով որ նախարարական տագնապ մը չատ ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ : Եւ յետոյ, ո՞վ պիտի յաջորդէ Պ· Փլեւէնի : Երկու անուններ կ'արտասանուին, — Ժոռժ Պիտօ եւ Ֆէօյ :կը խօսուի նաեւ փոխանորդման դահլիճի մը մասին, վարչապետութեամբ Ռիշոյի : Այդ պարագային հաւանական է որ զօրը Կուլի կուսակիցներն ալ մասնակցին :

Աւելորդ է ըսել թէ ասոնք բոլորը ենթադրութիւններ են :

Զըրչիլ եւ Թրումըն գլուխ գլխի

Անգլիոյ վարչապետը եւ Մ· Նահանգներու նախագահը իրենց խօսակցութիւններն սկսան կիրակի օր, նախագահական ըզօսանաւին մէջ : Խօսակցութիւնը տեւեց իրիկուան ժամը 6էն 11 : Երկու վարիչները ընդհանուր ակնարկ մը նետեցին բոլոր խնդիրներու մասին, Եւրոպայէն մինչեւ Միջին եւ Ծայր· Արեւելք : Զբօսանաւը խարիսխ նետած էր Ծովուն բացերը, որպէսզի գաղտնիք չյայտնուին : Խօսակցութեանց ներկայ էին երկու պետութեանց արտաքին նախարարները, Պ· Պ· Էչիսըն եւ Իսըն, ինչպէս նաեւ զլխաւոր խորհրդականները :

Զըրչիլ չատ սիրալիր ընդունելութեան մը արժանացաւ Նիւ Եորքէն Ուաշինկթըն հասած ատեն : Նախագահը իր մանուկ օդանաւը տրամադրած էր : Պատասխանելով զանազան հարցումներու , Զըրչիլ, որ 77 տարեկան է, ըսաւ թէ «խաղաղութեան հեռանկարները աւելի հաստատուն են 1952ին» : Թղթակից մը հարցուց թէ սաստկացո՞ծ է Սթալինի սպառնալիքը : «Ես անուշ դահլիճին անդամ չեմ », պատասխանեց Զըրչիլ : Բայց եւ այնպէս աւելցուց,— Չեմ կարծեր որ այդ կողմէն վտանգը աւելի մեծ ըլլայ քան Պերլինի պաշարման ատեն :

× Քաղաքական կացութեան մասին խօսած ատեն, Զըրչիլ յայտնած է թէ «Արեւմուտքը անբաժանելի է» : Ըսել ուզած է թէ այսուհետեւ աւելորդ է խօսիլ ազդեցութեանշրջանակներումասին : Մեծն Բրիտանիա նոյնքան չհաւատրդուած է Մ· Նահանգներուն ապահովութեամբ որչափ Ամերիկան՝ Միջին Արեւելքի կամ Ասիոյ պաշտպանութեամբ : Հետեւաբար պատասխանատուութիւնները պէտք է ստանձնել հաւասքաբար եւ եղբայրաբար :

Այս առաջին տեսակցութենէն վերջ, պիտի սկսին գործնական խօսակցութիւնները՝ իւրաքանչիւր հարցի մասին :

× Զըրչիլ Նիւ Եորք հասած ատեն 200 իրլանտացիներ կը սպասէին քարափին վրայ, թշնամական ցոյցեր կատարելու եւ Պելֆաստը պահանջելու համար :

× Մ· Նահանգներուն նախագահական թեկնածու նշանակուեցաւ զօր· Այզընհաուըը, հանրապետական կուսակցութեան կողմէ : Վերջնական պատասխանի կը սպասուի մինչեւ մէկ շաբաթ :

Ասոր վրայ, Դեմոկրատ երեսփոխան Սէլիմ Բակըզ էմէջ դիտել տուաւ թէ երկրին անդորրութիւնը այժմ աւելի լաւ է : Թարըք կիւրէք ալ պահանջեց անդորրութիւնը ապահովել ոչ թէ ձեծով, այլ քաղաքակիրթ միջոցներով : Ներքին գործա – վար Ֆէվզի Լութֆի Գարաօսմանօղլու ալ խոստիւ մերժեց այն պնդումը թէ երկրին մէջ անդորրութիւն չէ մնացած եւ բացատրեց թէ պետական հեղինակութիւնը չի նշանակեր ահաբեկել ժողովուրդը, այլ սիրաշահիլ զայն եւ ազատութեան իրականգրկ մը հաստատել : Գործավարը աւելցուց թէ ոստիկան զինուորներուն թիւը մեծապէս աւելցած է եւ միայն կարգ մը անկարեւոր դէպքեր պատահած են :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՆՃԽԱՐ ՄԸ ՌՈՒԲԵՆԷՆ

(Ր. եւ վերջին մաս)

Բնական կը դանեմ եւ զուգէ անհրաժեշտ, որ այս խօսքերի վրայ չաւերը թերահաւատ են, եւ ըսեն.— « Այս փոթորիկին, այս կարկուտ, կայծակին, երբ երկրագունդը երկուսի բաժնուած է, ամէն մինը մի ծակ կ'որոնէ թագնուելու, չտեսնուելու համար, երբ արդէն թնդանօթների ձայնը կուգայ, դու խելառի նման մեզի փորձանք կը դառնաս այդ դրօշակներով, որ ամէն կողմէ թշնամի է ճանաչուած: Կամ աւելի բարեմիտները, դրութեան մօտիկ եղողները կրնան տատանիլ եւ մտածել — ճիշդ է, 1918ին, աւելի արիւնոտ փոթորկալից տարի էր մեզ համար եւ խենթ Արամները հրապարակ նետուեցան այդ երկու դրօշակներով եւ իրագործեցին Ազատ, Անկախ Հայաստանը եւ Միացեալի համար կռիւը չարունակեցին, բայց ամէն անգամ տատը գլխա չի բերի, այս տարբեր փոթորիկ է քան առաջինը »:

Իրաւունք ունին եւ այդպիսիք, երանց տատանման եւ չուարման մէջը: Որովհետեւ երկրագնդի այդ երկպառակութիւնը, իրարու դէմ եղած տեւելութիւնը, գիտութեան անօրինակ յառաջդիմութիւնը, որ դժուար թէ սաղայլները կրնան երեւակայել, այնպիսի բարդ վիճակ է ստեղծած, որի մէջ թրնճկուած են եւ սարսափի մատնուած ոչ թէ մեզ պէս անհատները, կամ ժողովուրդները, այլ եւ հզօր եւ ամէն ուժով օժտուած պետութիւնները: Վտանգը մեծ է այն աստիճան, որ կը սպառնայ բնաջնջում թէ մարդկութեան եւ թէ կենդանական ու բուսական աշխարհներին: Երբ մարդկութեան զեկավարութիւնը, ժողովրդի վզին թառած, անոր ոչ կը հարցնէ եւ ոչ ալ կը լսէ, այդ ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ այն, որ Նեռի ժամանակները եկած են եւ մեզ անելիք չկայ, այլ սպասելիք:

Ես այս քառսի մէջը գլուխ չեմ յուղներ եւ նոյնիսկ լուրերը կարդալն ալ ժամավաճառութիւն կը համարեմ եւ կարծիքներ տալ եղած ու չեղածի մասին աւելորդ բան կը համարեմ: Այսպէս ուզէք լինելով հաւատքէ, միայն Մաթոյի պատուէրի մասին ամէն ժամ կը մտածեմ եւ այդ պատմութիւնը ձեզի կը փոխանցեմ:

— Մաթօն 80 տարիքի, անդրպետ գեղացի է: Հայ Լուսաւորչական եւ տէրտէրն ալ մկրտած եւ հաստատած, որ Մաթօն կ'ուզէ «Հաւատ, Յոյս եւ Սէր» եւ այս երեքն են Մաթոյի կրօնքը:

Ամէն արշալոյսին Մաթօն ոտքի վրայ է: Եղները առաջը ձգած կ'երթայ իր արտը հերկելու եւ արեւ չբացուած կ'աղօթէր. «Դոհանամ զքեզ, Երկիր եւ Երկինք եւ Տէր Աբարիչ»: Կ'աշխատէր, կը քրտնէր եւ տուն կուգար քնի:

Մէկ օր Մաթոյին պատահեցայ արտում: Ան կ'աշխատէր: Երկնքի վրայ մի սեւ ամպ երեւաց. որտ ու փայլակ եւ ահարկու կայծակ երկինքը բռնեց: Անձրեւն ու կարկուտ հաւկիթի մեծութեամբ գետինը հեղեղեց: Հեղեղ բարձրացաւ եւ Մաթոյի արտը, իւր հողով ու քարով հովիտը լցրեց: Մաթօն իւր եղները քակած ժայռի չտքում կանգնած, անտարբեր եղած ագէտին, նորից կը կրկնէր — « Դոհանամ զքեզ, Երկինք ու երկիր եւ Տէր Աբարիչ»:

Ես թրջուած էի եւ կարկուտէն ծեծուած եւ իմ ցաւէն կանչեցի .— Վա՛յ քու Երկինքդ ալ, Երկիրն ալ եւ քու Տէր Աբարիչդ ալ» եւ մի հայհոյանք արի: Մաթօն զարմացաւ, բարկացաւ վրաս եւ բռունցքներ սեղմած վրաս յարձակեցաւ.

— Ա՛յ դու անհաւատ, պիղծ եւ դիւահար, մեղայ դու կանչէ. թէ չէ գլուխդ ահա փչրեցի:

Ես իմ վախէն, «մեղայ քեզ» ըսի: Մաթօն մեղմացաւ, բայց չարունակեց իւր հայհոյանքը ինծի.

— « Դու մի ճճի ես բնութեան մէջին. իմ արտն է հեղեղը տարած, դու քեզմէ եղած, ինչո՞ւ քու հաւատ կ'ուրանաս, քու «հաւատ, յոյս սէրը», թէ որ կը հայհոյես քու Տէր Աբարիչ, Երկինք ու Գետին, մի բան կը փոխե՞ս »:

80 տարիքի Մաթոյի այս խօսքերը, որ 40 տարի առաջ ես լսած եմ, այժմ այս անորոշ եւ խառն օրերին պարզ կը յիշեմ եւ տեղին կը դըտնեմ:

Մաթոյի կրօնքը այսօր մենք չունինք: Անոր կրօնքի փոխարէն մենք մի նոր կրօնք ունինք: Ինչպէս ասացի, այդ կրօնքը երկու դրօշակներով կը խորհրդանշուի, եռագոյնով եւ Դաշնակցութեան կարմիր դրօշով: Անոնց Միացեալ, Անկախ, Ազատ Հայաստան պատուէրները մեր նպատակն ու կեանքը պիտի լինի, իսկ Մահ կամ Ազատութիւնը՝ Մաթոյի մկրտութեան հոմանիշը:

Անհրաժեշտ է, որ այդ խորհուրդները իւրաքանչիւրիս սրտին մէջ տպուին, եւ դառնան կողմնացոյց, մեզ ուղղութիւն տալու համար:

Անհրաժեշտ է, որ անոնք եւ դրուին մեր ճակատներին, որ մենք մի մի մատնիս դառնանք մեր ներքին կեանքին մէջը, փուչներին մէջ կորած, Զեխոսլովաքիոյ եւ Գերմանիոյ մէջ առնուազն հարիւր զօրաբաժին չունենայ, չի կրնար յարձակման ձեռնարկել Արեւմուտքի դէմ: Մոսկուա երբեք կիսամիլիոցներու չի դիմեր եւ կ'ատէ անել ճամբաները:

Այսուհանդերձ, թէեւ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ խորհ. ուժերուն զօրացումը ներկայիս նկատելի չէ, ամէն վայրկեան կրնայ սկսիլ: Դաշնակցելի չէ, ամէն վայրկեան կրնայ սկսիլ: Դաշնակցելի չէ, կից վերին շրջանակներու կարծիքը կարելի է հետեւեալ կերպով ամփոփել.— Ռուսերը մինչ այժմ չեն կրնար յառաջ խաղալ իրենց ձեռքը գտնուած ուժերով: Պիտի կրնային այդ բանը ընել, անցեալ ամառ, բայց է վիճակի են 1952ին վերականգնելու իրենց ցամաքային զերակշռութիւնը, եթէ որոշեն իրենց երկրէն զօրաբաժիններ բերել:

Արեւմուտքի համար հարցը տարբեր է, պէտք է զօրաբաժիններ ստեղծենք, իսկ այդ գործը շատ դանդաղ կ'ընթանայ:

— « Եթէ մեծ յարձակողականը 1952ին չսկսի, 1953ին ալ տեղի չի կրնար ունենալ, որովհետեւ մենք պիտի կրնանք կեցնել մեզի դէմ հանուած բանակները:

*« 1954ը հեռու է: Բայց կարելի է որ մեր վճռական տարին ըլլայ, ինչպէս 1952ը ռուսականը պիտի ըլլայ: Օր մը, երբ արեւմտեան սպառազինութիւնը լրանայ, մեզի կը մնայ որոշել թէ զինուած

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՃՇԴՈՒՄՆԵՐ

Հիւանդ անկողինն էի, երբ ստացայ սիրելիՈւբէնի մահուան սրտաճմլիկ լուրը :

Դեկտեմբեր 5ին «Ցառաջ»ի մէջ «կենսագրա – կան նօթեր» վերնագրի տակ կարդացի կարճ մը անճշդութիւններ :

Ինդրեմ, բարի եղէք, երկտողս հրատարակե – լով՝ սրբագրել սխալները :

Ցօդուածագիրը, Ա. կը գրէ :

1.— «Ռուբէն Նիկոլ Դումանի խումբի հետ Սալմաստի վրայով կ'անցնի Վասպուրական, Տարօն, Նորին Կարս» :

Նիկոլի խումբը, 1904 Յունիսին Սալմաստէն փորձեց անցնիլ Վան, բայց ընդդիմութեան հան– դիպելով Բաչի գիւղին քով վերադարձաւ Պարս – կաստան, եւ խումբը ցրուեցաւ, որով Ռուբէն ոչ Վան կրցաւ երթալ, ոչ ալ Տարօն :

2.— «... Ժողովուրդը եւ յեղափոխութիւնը կը մնան անդէպ :

Հ. Ց. Դ. Բիւրոյի կարգադրութեամբ Սասուն կ'անցնի երիտասարդ, հազիւ 27 տարեկան Ռու – բէնը » :

Բիւրօն Ռուբէնը չէ ղրկեր Սասուն ղեկավարե– լու : Ռուբէն Վան եկաւ 1905ին : Մնաց ամբողջ ձմեռ մը կարկառի շրջանը, Իշխանի հետ, իբրեւ Լեռնապարի կոմիտէի անդամ : Անհամաձայնու – թիւն ունեցաւ Իշխանի հետ : Վասպուրականի Շրջ. ժողովը քննեց Իշխանի ամբաստանութիւնը եւ գտաւ անհիմն : Այդ օրերուն անհրաժեշտ էր շրջանէն ուժեր ղրկել Տարօն : Երեք թեկնածու – ներու մէջէն, Վասպուրականի Շրջ. ժողովը մե – ծամասնութեամբ ընդունեց Ռուբէնի թեկնածու - թիւնը : Քանի մը ամիս Ռուբէն մնաւով Այգես – տան, ծանօթանալով տեղական կազմակերպու – թեան ճեւերուն, գնաց Տարօն, իբրեւ կուսակ – ցական գործիչ : Այն օրերուն ընկերներ երկիր կու գային տեղական մարմիններու համաձայնու - թեամբ միայն : Ցետոյ ընկերները կը բաժնուէին զանազան շրջաններ բան պահանջի եւ յարմարու – թեան : Ինչպէս որ Ռուբէնէն յետոյ Զաւէն գնաց Տարօն դրացի տարրերու հետ համագործակցա – կան աշխատանքին ուժ տալու համար եւ նահա – պետի կարգադրեալ Սէյտոյի հետ :

Դաշնակցութեան մէջ այն օրերուն Մարմին - ներն էին կուսակցութեան ներկայացուցիչները, եւ ոչ թէ անհատներ :

1904ին Անդրանիկի եւ խումբին հետ անալէն վերջն ալ, Տարօնի մարմինը դոյութիւն ունէր, յանձին Տարտակ, Վարդան վարդապետի եւ Գէ – որգ Զաւրուշի, եւ Վասպուրականի կեդր. կոմի – տէն կանոնաւոր յարաբերութեան մէջ էր անոր հետ :

Ղ. ՄԵԼՈՑԵԱՆ

×

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ՏՈՒՐՔԸ

Լսեցինք չարաչուք մահադոյժը՝ բազմավաս– տակ զրադէտ ու թատերադիր, Լեւոն Շանթի :

Լսեցինք ու լռելեայն ողբացինք իր կորուստը : Լսեցինք՝ ու լռելեայն սպասեցինք ...

Սպասեցինք՝ որ փարիզահայ դերասաններու հոյլն ալ իր յարգանքի վերջին տուրքը բերէր հը–

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Վիէն, (Ցառաջ).— Մինչ չատ մը միութիւն– ներ անհետացած են, հրապարակէն, կապոյտ Ա– ջը կը մնայ պատւէշին վրայ, շարունակելով իր ազգօգուտ գործը :

Այս տարի եւս, մասնաճիւղի վարչութիւնը, իր հովանաւորած երեք դպրոցներու (քաղաք, Բասզալ եւ Նոր Թաղ), վերամուտի առաջին ե – ռամսեակին, Մնունդի եւ Նոր տարուան առթիւ կազմակերպած էր ճոխ հանդէս մը, նուիրուած գաղութիս բոլոր մանուկներուն : Հանդէսը տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 30ին, Սէրքըլը Կաթոլիկի մէջ :

Ինչպէս Ա.ջուհիներու նախաձեռնած բոլոր հանդէս, խնջոյք երեկոյթները, այս ազգօգուտ ձեռնարկն ալ արժանացաւ գաղութին բարոյական ու նիւթական գնահատանքին :

Հանդիսականները մեծ մասով կը բաղկանային ծնողքերէ ու համակիրներէ : Որոնք ազգային նախանձախնդրութեամբ եկած էին տեսնելու, լսե– լու իրենց զաւակներուն մայրենի լեզուով երգերն ու արտասանութիւնները : Բացակայ էին անոնք որ կը դժկամակին հարիւր ֆրանք տալ ազգօգուտ ձեռնարկներու, իսկ հազարներ կը ծախսեն, ամն Գ.ի նախաձեռնութեամբ ցուցադրուած Թրքա – կան չնաշխարհիկ կեանքի առնուած չարժանկա – րին :

« Ցառաջ » չաճախ կ'արծարծէ նոր սերունդի այլասերման հարցը : Ես պիտի խնդրէի ընկեր համբարձն որպէսզի, բանար ուրիշ լայն սիւնակ մը, ճաղկելու համար Թրքամոլութենէ այլասե – րած տեղացիները, որոնք հին սերունդին կըպատ– կանին :

Բեմին վրայ տեղ կը գրաւէր կաղանդի ծառը, իսկ անոր չուրջ չարուած էին, օրուան հերոսնե– րը, հարիւրեակ մը մանուկներ եւ պատանիներ ժպտուն դէմքերով, մաքուր ու կոկիկ տարազնե– րով : Հանդէսը բացուեցաւ Կապոյտ Ա.ջի քայլերգով, մասնակցութեամբ դպրոցական աշակերտ – ներու եւ աշակերտուհիներու, ղեկավարութեամբ Հ. Ց. Լեւոնեանի :

Բացման խօսքին մէջ նախագահը, Տիկին Ա. Մաղաքեան համառօտակի պարզեց Վիէնի կա – պոյտ Ա.ջի քսանըհինգ տարուան գործունէու –

բապարակաւ, յանուն իր կոչումին :

Ջուր անցաւ մեր սպասումը :

Եթէ Հայ Յեղափոխութեան հերոսներէն Ռու– բէն Տէր Մինասեանի անունն ու անցեալը անծա– նօթ էին չատերուն, նոյնը չէր սակայն պարագան մեծանուն թատերագիր Լեւոն Շանթի :

Կ՞ոյ երէց կամ երիտասարդ դերասան մը, որ իր գործերով հմայուած ու խանդավառուած չըլ– լայ ...

Արդ, ի՞նչի վերադրել այս անախորժ լռու – թիւնը : ....

Ձեռներէցութեան պակա՞ս, թէ հատուածա– կան նեղմտութեան կամ անփառունակ չէզոքու – թեան :

Ամէն պարագայի մէջ, վարկաբեկիչ է այս ըն– թացքը :

Բ. Հ.

թիւնը եւ հրաւիրեց ծնողները բարոյապէս եւ նիւ– թապէս զօրավիգ հանդիսանալ Կապոյտ Ա.ջին, որպէսզի կարենայ կատարել իր պարտականու – թիւնները :

Գեղարուեստական բաժինը ճոխ էր եւ կո – կիկ : Գրեթէ բոլոր մանուկները երգեցին, արտա– սանեցին, պարեցին : «Ցառաջ»ի սուղ էջերուն խնայելու համար, զանց կ'առնեմ անունները : Ապրիք տղաք : Զուարթակահար Կ. Պէրպէրեան այս անգամ ալ չերմապէս գնահատուեցաւ իր նուա – ղած հայերէն եւ ֆրանսերէն զոյգ երգերով :

Այս տարի եւս կաղանդի ծառին կնքահայր ե– ղաւ Պ. Սապունճեան, նուիրելով կոկիկ գումար մը : Ձեռնարկուեցաւ ի նպաստ դպրոցի նուիրա – տուութեան, զոր ճարտարօրէն վարեց Պ. Կ. Տէրմոյեան : Արդիւնքը՝ 28.850 ֆրանք : Կաղանդ պապան բաժնեց առատ պտուղի ծրարներ :

Հանդէսը վերջացաւ հայր Լեւոնեանի ցու – ցադրած նկարով որ կը ներկայացնէր Ցիսուսի ծնունդը : Նախագահը փակեց հանդէսը շնորհա – կալութիւն յայտնելով բոլորին եւ հանդիսակա– նները մեկնեցան գոհ սրտով :

ՆԵՐՍԷՍ

ՀԱՑ ԿԱԹՈԼԻԿՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Վենետիկէն փարիզ հասած է Հ. կարապետ Ծ. վրդ. Ամատունի, Ֆրանսայի Հայ կաթ. հա – սարակութեան առաջնորդը :

Ամատունի վրդ. Վենետիկի Մխիթարեան միաբաններէն է : Իր նախնական ու միջնակարգ ուսումները աւարտած է Ս. Ղազարի մէջ, իսկ եկեղեցական բարձր ուսումները Հռոմի աստուա– ծաբանական վարժարաններուն մէջ, ուր պսակա– ւոր վկայուած է լմաստասիրութեան եւ աստուա– ծաբանութեան :

Քահանայ ձեռնադրուած է 1925ին, Ս. Ղա – զար կղզիին մէջ : 1930ին Հռոմ կը հրաւիրուի, իբրեւ անդամ Նորակազմ յանձնաժողովի մը որ ձեռնարկած էր յօրինել Արեւելեան բոլոր եկեղե– ցիներու համար կանոնագիրք մը (code) :

Այս առիթով նուիրուեցաւ մեր ազգային եկե– ղեցական կանոնագիտութեան պրպտումին, համ– բերատար եւ լուրջ աշխատանքներ կատարելով : Իր այս չահեկան ուսումնասիրութիւններէն մէկ մասը հրատարակուեցաւ իտալերէն եւ լատինե – րէն : Մեծ մասը դեռ կը մնայ անտիպ :

Ամատունի վրդ. աշխատակցած է «Բազմա – վէպ»ին, «Աւետիք»ին եւ «Մասիս»ին : Անդամ է Enciclopedia Cattolica Italiana հանրագիտարանին, ուր ստանձնած է Հայ եկեղեցապատմական եւ ի – րաւագիտական բաժինները :

Երկար տարի պաշտօնավարած է իբրեւ Մխի – թարեան Միաբանութեան ժառանգաւորաց տնօ– րէն, եւ 1936էն սկսեալ սոյն հաստատութեան ներկայացուցիչը եղած է Արեւելեան եկեղեցինե – րու ժողովին մօտ : Միաժամանակ վարած է Մխիթար Աբբայի երանացուցման դատը, դէւա – նագիտական պրպտումներու ուսումնասիրութեամբ մեր Ժէ — ԺԸ դարերու կնճռոտ դէպքերուն չուրջ : Ծանօթ է նաեւ իր ջերմ կրօնասիրութեամբ եւ ազգասիրութեամբ :

Առաջնորդը առայժմ կը նստի Sèvresի վար – ժարանը, ուր կ'ընդունի պաշտօնական այցելու – թիւններ : Երկուշաբթի եւ հինգշաբթի առաւօտ – ները, կ'ընդունի Հայ Կաթ. եկեղեցիին կից քա – հանայարանի դահլիճը, Rue Thouin 10bis:

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ (5)

ԱՐՄԵՆԻԱ

Գ.

Մեր ազգին պէս խեղճ ու տղորմելի զարմէ մը սերած ըլլալուն նախատինքը մեր ազգին դէմ անհաչտ ու վայրենի տեւողութիւն մըառաջ բերեր էր իր մէջ. կաթոլիկութիւնը անոր համար գոհա– ցում տուած էր սրտին, որովհետեւ առով՝ օտար կրօնքէ աւելի օտար ազգութեան մը կը պատկա – նէր ու Հայութեան ազգը միանգամ ընդմիշտ կը թօթափէր իր վրայէն : Արմենիա անոնցմէ էր ո– րոնք ի՞նչ ազգէ ըլլալուն հարցման անվեհեր կը պատասխանեն.

— Կաթոլիկ եմ :

Բնաւ հայերէն բառ մը արտասանելը լսած չէիք : Հասունիսթի եւ Անթիհասունիսթի կռուին տաքութեան մէջ, ծայրայեղ ու կատաղի Հասու – նիսթ մը եղած էր, անկատար Հայ մը ըլլալէն կա– տարեալ Լատին մը ըլլալը նախամեծար համա – րելով :

Բայց Հասունիսթէ աւելի կաթոլիկ եւ կաթո– լիկէ աւելի պապական էր. Հռոմէականներու եկե– ղեցին այն ատեն միայն կ'երթար երբ լատին եկեղեցի մը չգտնուէր. իր ընտանիքը Ինկիւիզիէն Պրուսա եւ Պրուսայէն հոս Հաստատուեր էին, միասին բերելով այս հա – ւատքը :

Իր համոզումները՝ գեղեցկութեանը պէս խչ – խող ու նուաճող էին. իր փաստերուն անճնաուար ըլլալը ճշմարիտ հաճոյք մը պիտի ըլլար ինծի, եթէ արդէն կաթոլիկ եղած չըլլայի իր աչքին :

Հիմա որ մոլեգին կը սիրէի զինքը, կեղծիքս ճշմարիտ ուրացումէ աւելի առաջ երթալ կը ըս – պառնար, իր բոլոր կատաղութեանը համամիտ կը թուէի. անհաւատալի զաղափարներ ունէր աչ– խարհիս վրայ, զորս հերքելէ կը զգուշանայի. այդ փոքրիկ ու սիրեցեալ գլխուն մէջ՝ երկրիս ա– մէնէն մեծ իշխանութիւնը Պապական զօրութիւ – նըն էր :

Ու ես այս տղէտ, դեղանի, կրօնամոլ կնոջ դէմ երկչոտ ու միշտ պարտուած, սրտիս մէջ կը զգայի սակայն ազգիս ու կրօնքիս դէմ ուղղուած այս անիրաւ նախատինքները, զորսԱրմենիա մէկ գգուանքով, առանց գիտնալու, մոռցնել կուտար ինծի :

Այսպէս չարունակ յագեցած ու չարունակ անյագ իղձերէ տոչորուած, որ իմ յանցանքս ու արդարացումս է միանգամայն, սիրոյս ու խըղճ – մտանքիս մէջ երերածուի, սարսափով միտքս կը բերէի իմ յանդուգն ստախօսութիւնս եւ օր մը յանկարծ երեւան ելլելու հաւանականութիւնը :

Արմենիայի սէրը՝ աւելութեանը պէս քուն ու զայրացած բան մըն էր. այն սովորական կի – ներէն չէր որոնք մէկ անկումով բոլորովին կը նըւաստանան : Արմենիա, ընդհակառակը, իր անկումով բարձրացեր էր : Իր անփորձ օրերուն մէջ խաբէութեան մը դոհ գացած ըլլալով, տարի– քէն աւելի լուրջ ու ծանրախոհ դէմք մը ունէր :

Պարզապէս պահծու կին մը ըլլալով հան – դերձ, միչտ պատկառանք ազդած էր ամէնուն :

Ինչպէ՞ս համակրեցաւ ինծի, չեմ գիտեր, բայց գիտեմ թէ իր ամէնէն երջանիկ սիրահարը եղայ :

Երկինքը աւելի ջինջ կապոյտ երեւցաւ ինծի, ծովը աւելի հեզ ու իր ալիքը քաղցրամրմունջ ու խորհրդաւոր, ծաղիկները, ծառերը, լեռներն ու առանձնութիւնը սիրեցի, դիչերուան աստղերը մտերիմ ու բարեկամ եղան ինծի, բարեսիրտ ու հեզահամբոյր դարձայ, առաջին անգամ ըլլալով տիեզերքը իր վեհութեան մէջ դիտեցի, զմայլե – ցայ, ոտանաւորներ գրեցի. սիրահար էի :

Հրաչալի տեսիլ մըն է կեանքը երբ որ դիտ – ուի այն վարագոյրին պատռուածքէն, զոր պա – տանութիւն կ'անուանեն :

Ասկէ վերջը ալ պիտի չտեսնեմ ոչ այն երա – նութեան եւ ոչ այն խղճի տանջանքին օրերը :

Արմենիա անսահման դորով մը ցոյց կու տար ինծի. իմ չփոթած ու երկչոտ դիրքս նախա– մեծար թուեցաւ իրեն՝ գործօն ու ձեռներէց մար– դու մը համարձակութենէն. կիները այսպէս են. մայրական հոգածութիւն մը ունենալ կ'ուզեն ի – րենց մտերիմերուն վրայ, հոգածութիւն՝ որ տե– սակ մը իշխանութիւն կ'ենթադրէ. ամօթխած ու դողդոջուն պատանի մը, որ առաջին անգամ ըլ – լալով կնոջ մը ձեռքը կը սեղմէ, փորձ ու յան– դուգն երիտասարդ մը աւելի կը սիրուի :

ԳՐ. ԶՕՀՐԱՊ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« Ց Ա Ռ Ա Ջ » Ը

Իրան կը հաւատայնի

Իրանի վարչապետին եւ Թէհրանի ամերիկեան դեսպանին բանակցութիւնները դրական ելքի մը յանգեցան: Խնդիրը եւմտական եւ զինուորական օգնութեանց շուրջ կը դառնար:

Իրանի կառավարութիւնը չէր կրնար Ամերիկայի զինուորական աջակցութիւնը ընդունել, առանց չեղելու իր աւանդական քաղաքականութենէ — նէյն. հետեւաբար անհրաժեշտ էր նախապէս եւմտական օգնութեան խնդիրը կարգադրել: Ամերիկայի բացարձակ պայմանը այն էր, որ Պարսկաստան ենթարկուի իր հակակշռին, դրամի գործածութեան հարցին մէջ:

Տոքթ. Մոսատեղ կը պնդէր թէ Իրանի օրէնսդրութիւնը թոյլ չի տար օտարներուն ազատ համարձակ շրջիլ երկրին մէջ, բայց կը թուի թէ վերջին պահուն տեղի տուած է: Այժմ վերջնապէս որոշուած է ընդունիլ ամերիկեան նիւթական օգնութիւնը, ինչպէս կը ծանուցանէ պաբսիկ կառավարութեան պաշտօնական զեկոյցը: Ամերիկացի զինուորակ. մասնագէտներուն պայմանաժամը կը լրանայ յառաջիկայ դարնան: Այս հարցին շուրջ բանակցութիւնները տակաւին կրնան քանի մը շաբաթ տեւել:

Շահին հողերուն բաժանման առթիւ, Թէհրանի հարաւ — արեւելեան կողմը Վարամինի շրջանին մէջ կոիւ ծագած է գիւղացիներուն միջեւ: Շատեր դանակներով եւ գաւազաններով յարձակած են իրենց դրացիներուն վրայ: 50 հոգի ծանրապէս վիրաւորուած են:

× Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Իրան յաջողած է 500.000 թոն քարիւղ ծախել Չեխոսլովակիոյ: եւմտական նախարարութիւնը նամակ մը տուղղելով չեխական դեսպանատունէ, կը խնդրէ պատուիրակութիւն մը ղրկել, պայմանագիրը ստորագրելու համար: Լեհական կառավարութիւնն ալ կը բանակցի, մէկուկէս միլիոն թոն քարիւղ դնելու համար, փոխանակելով գործուած ապրանքներու հետ:

× Միջազգային դրամատան երկու ներկայացուցիչները աթոռնուեցան Ապատան երթալու: Քննութիւններ պիտի կատարեն տեղին վրայ, ի հարկին համաձայնութեան մը յանգելու համար:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱՆՐԱՆԱՑ ՍՈՒԷՋԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ կացութիւնը ծանրացած է Ջրանցքի ամբողջ երկայնքը, Փորթ Սայիտէն Սուէզ քաղաքը, որ մասնաւորաբար օտարներուն ապահովութիւնը վտանգուած է:

Անգլիացիները որոշեցին բոնի պարպել կիսա — քանդ Քաֆր Ապատու զիւղը: Ոչ մէկ քաղաքացի պիտի կրնայ մտնել զիւղը, որուն չուրջ փշաթելեր պիտի զետեղեն: Այս արգելքը կրակին վրայ իւղ կը լեցնէ: Մոլեռանդները զայն իրենց ներքին գործերուն միջամտութիւն մը կը նկատեն:

Իսմայիլիայի մօտակայ Զակազիկ գիւղի մէջ դիմադրականներու թիւը տակաւ կը բազմանայ: Մայրաքեղ ընկերվարական Ահմէտ Հիւսէյն հոն հաստատած է իր կեդրոնը: Նոյնպէս Միւսիւլման եղբայրներու գլխաւոր դէմքերը համախմբուած են Զակազիկ:

Վերջին օրերու ձախակողմեան հոսանքներուն զօրացումը մտահոգութիւն կը պատճառէ Ամերիկացիներուն: Այս միջոցին Եգիպտոսի մէջ թագուն պայքար մը կը մղուի, մէկ կողմէ Արաբներուն եւ Անգլիացիներուն, միւս կողմէ՝ Եգիպտոսի կառավարութեան եւ համայնավար գաղտնի կազմակերպութիւններուն միջեւ: Արքայական դիւանապետ Ա.Ֆիֆի փաշայի դէմ 27 Դեկտեմբերին տեղի ունեցած յոյցերը հետեւանք չեն ունեցած: Կառավարութիւնը որոշած է բանալ երկու համալսարանները: Այսուհանդերձ, ցնոր տնօրէնութիւն զգրոցները եւ միւս համալսարանները փակ պիտի մնան: Նոյնպէս կը սպասուի որ կառավարութիւնը վճռական միջոցներ ձեռք առնէ ուսանողական յոյցերուն դէմ:

× Անգլիացիները որոշեցին օգնական զօրք ղրկել Սուէզի շրջանը:

ԻՍՐԱՑԼԻի մէջ առաջին մահապատիժը արձակուեցաւ Հրեայի մը դէմ որ անթաստանուած էր թէ գործակցած է կեսթափոյին, 1943 — 44ին: Բայց վճիռը ցկեանս բանտարկութեան վերածուեցաւ:

ՀԱՑ ԸՄԲՇԱՄԱՐՏԻԿ Գրիգոր Գօլճարանեան, 22 տարեկան, այս Զորեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.45ին պիտի հանդիպի Սալ Վակրամի մէջ, Զուիցերիացի չամպիոն Միլլերէի: Գրիգոր 1949ին Ֆրանսայի ամաթէօռ չամպիոն եղած է: Սպանիայի մէջ վերջերս շրջան մը կատարելով, վեց մրցումի մէջ չորսը շահած է, մէկը կորսնցուցած եւ մէկն ալ՝ Եւրոպայի չամպիոնին դէմ, հաւասար եկած է: Այս չորեքշաբթիի մրցումը Սպանիոյ արդիւնքներէն եօքը առաջինը պիտի ըլլայ Փարիզի մէջ:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ը. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կիրակի, 13 Յունուար, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ Գին **500** ֆր.

Դիմել՝ 17 Rue Damesme, Paris (13)

ՏՕՆԱԾԱՌ

Կազմակերպուած Իսիի Արիմեան դպրոցի հոգաբարձութեան կողմէ, Յունուար 13ին, կիրակի ժամը 3ին:

Գեղարուեստական բաժին եւ զուարճալի ներկայացումներ:

ԾԱՆՕԹ.— Նոյն օրը պիտի քաշուի հրաւառական եղած վիճակախաղը:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԽՆԶՈՑՔ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կրընտպլի Կապ. Խաչը, «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ մեծ պատրաստութեամբ՝ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Ամբընօվիլի սրահին մէջ:

Երգ, արտասանութիւն եւ խաղեր մանուկներու կողմէ: Կաղանդ պապան նուէրներ պիտի բաժնէ բոլոր պզտիկներուն անխտիր: Թատերգութիւն մը սանուհիներու կողմէ: Եւրոպական պարեր մասնաւոր նուագախումբով:

Ճոխ պիւֆէ եւ զուարճութեան բաժին մեծերուն համար: Սրահը տաքցուած է եւ մուտքը ազատ:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԱՐԵԿՈՑՔ

կիրակի, 2 Մարտ, կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին, Salle de la Chimie: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Յունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Յոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi:

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ.— Թուլոնէն ընթերցող մը հազար ֆրանք կը նուիրէ Վեր. Յոնտին: Մտանալ «Յառաջ»էն:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ.— Ֆր. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը ցուցակագրութիւն յայտնելով իր անդամուհիին ընկերուհի Սրբուհի Յովհաննէսեանի եւ զաւակներուն, իրենց մօտանոյն եւ հօր՝ Յակոբ Յովհաննէսեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Իթալիի Նոր Սերունդին:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Փոնտը Շէրիէն Տէր եւ Տիկին Ազատ Քէօրօղլուեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մ. Քէօրօղլուեան եւ զաւակները, Ainէն Տէր եւ Տիկին Կ. Մանուկեան եւ զաւակները, իրենց ցաւակցութիւնները կը յայտնեն, Պ. Տիգրան Յակոբեանի անակնկալ մահուան առթիւ, (Ճըրսի Սիթի, Նիւ Եորք), հանգուցեալին Այրիին, զաւակներուն, քրոջը, հօրեղբօրորդւոյն Ս. Յակոբեանի եւ բոլոր ազգականներուն:

Այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Պ. Պ. Ա. եւ Մ. Քէօրօղլուեաններ հազարական ֆր. կը նուիրեն Համազգայինի Պէյրութի Ճեմարանին, իսկ Պ. Կ. Մանուկեան 2000 ֆրանք Հ. Ը. Դ. Փարիզի Տան հիմնադրամին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ԿԸ ՄՆԱՆ

Մ. ԻՇԽԱՆԻ ՀԱՑԻ ԵՒ ԼՈՑՍԻ ՀԱՄԱՐ ՎԷպԷՆ:

Գին 500 Ֆրանք: Դիմել Յառաջին:

ԾԱԽՈՒ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Թրիքոթաժի համար Maille retournée, rectiligne եւ bobinoire de 8 broches:

Շատ նպաստաւոր դիներով:

Դիմել Tricot Moderne, 122 rue d'Aboukir, Paris (2):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Ակնոսնի ենթակոմիտէն, հինգշաբթի 10 Յունուար ժամը 9ին:

Քրիստափոր եկեք. շաբաթ 12 յունուար, ժամը 9ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթկ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ԹԱԹՈՒԼ խումբը երկուշաբթի 14 Յունուար ժամը 8.30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երեքշաբթի 15 Յունուար ժամը 9ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէին ներկայացուցիչները:

(Շար.)

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի ընկերական հաւաքոյթը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Cadet:

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»ի ԼՍԱՐԱՆԸ իր 1952ի շրջանը կը բանայ Յունուար 9ի Զորեքշաբթի երեկոյ, իր սովորական հաւաքատեղին, Քատէ սրճարանին վերնայարկը, նուիրուած մեծ բանաստեղծ, գրաքէտ եւ պատմագիր ՀԱՅՑ ՂԵՒՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆԻ, իր մահուան յիսնամեակին առթիւ:

Պիտի խօսին Հ. ՍԱՀԱԿ վր. Տ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ: Արտասանութիւններ:

ԻԹԱԼԻ.— Ֆր. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները, այս երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, ժանթիլլի դպրոցը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Քաղաքի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ժողովը 9 Յունուար, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կը խնդրուի բոլոր անդամուհիներէն ներկայ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Գոմունի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ժողովը՝ 10 Յունուար, հինգշաբթի կէսօրէ վերջ, եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Մասնակցաբար կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները:

ՕՐ. ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆի այս տարուան միակ Recitalը (Recital bien temperé), Մարտ 20ին, Ecole Normaleի մէջ:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի Հայ Ուս. Միութեան նոր շրջանի Ա. դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, 8 Passage Coste, Քրիստ. երիտասարդաց սրահին մէջ: Նիւթ՝ «Կնոջ աչխատանքը եւ անոր հետեւանքները»: Դասախօս՝ բժ. Ե. Սարաֆեան:

ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԻՐ Կ'ՈՒԶԷՔ

Ընտրեցէք հետեւեալ դէրքերէն մէկը, եւ մեծ հաճոյք պիտի պատճառէք զայն առաջարկին:

1.— Վ. Մինախորեանին «1915 թուականը»	1000
2.— Շ. Նարդունիի «Զրվէժ»ը	500
եւ վերջին հրատարակութենէն	
«Վարդամատեանը»	500
3.— Մ. Իշխանի «Հացի եւ Լոյսի համար»	500
4.— Ա. Արեղեանի «Հայաստանի Բարտէզը»	500
5.— Վարուժանի «Հացին երգը»	500
6.— Ե. Պօյաճեանի «Հողը»	500

Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան: Փոստի ծախքին համար 100 ֆրանք աւելի:

Ծախու է

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Պարապ տուն մը, փարիզէն 20 քիլ. հեռու, վեց խոշոր եւ օդասուն սենեակներով, cave, garage ընդարձակ բակ, չուրջ 5000 քառակուսի մեթր պարտէզ, 600 զանազան պտղատու ծառերով: Պարտէզին ոռոգումը ապահովուած է ամառնայն չոր եղանակին:

Դիմել խմբագրատուն:

ԾԵՐՈՒՆԻ ՀԱՑ ԿԻՆ ՄԸ կը փափաքի իբրեւ փանսիօնէր ապրիլ հայ ընտանիքի մը մէջ: Դիմել «Յառաջ»ի:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 9 Janvier 1952 Չորեքշաբթի 9 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6656-Նոր շրջան թիւ 2067

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԻ՞Ն ՁԱԽՈՂԵՑԱՆ

Ամերիկեան մեծ գործակալութիւն մը կը ծանուցանէ թէ արդէն խմ պառակտուած է այն մի-ացեալ ճակատը որ կազմուած էր Միւնիխի մէջ, պայքարելու համար Ն. Միւրթեան դէմ :

Այս ճակատը, «Ազատագրութեան Խորհուրդ», ստեղծուեցաւ վեց ամիս առաջ, հովանաւորու — թեամբ նախկին վարչապետ Պ. Կերենսկիի :

Անոր հիմնական կորիզը կը կազմէին ռուսա — կան հինգ խմբակցութիւններ : Հինգ ալ՝ ուրիշ ազդերէ (Վրացական ազգ· խորհուրդ, Հիւս·Կով-կասցիներու Ազգ· Միւթիւն եւն·) : Վերջին պա-հուն հայկական թեւ մըն ալ միացած էր,— «Հայ-կական Ազատամարտիկներու Միութիւն» :

Անցեալ տարի Հոկտ· 7ին, նոր կազմակեր — պութիւնը յայտարարութիւն մը կը հրատարակէր Վիսպատէնի մէջ, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

1.— Մենք միակամ ենք կոմմունիստական բռ— նապետութեան մեր անհաշտ մերժման մէջ եւ պնդում ենք, որ այդ բռնապետութեան ոչնչացումն է, որ պիտի բաց անի ժողովուրդներու ազատա — գրութեան ճանապարհը :

2.— Մենք միակամ ենք մեր ժողովուրդներու ինքնորոշման անձնաւոր իրաւունքի ճանաչման մէջ եւ պնդում ենք, որ այդ ժողովուրդներն իրենք են, որ ժողովրդապետական կամքի դրսեւորման ճանապարհով պիտի վճռեն իրենց բախտը :

3.— Մենք միակամ ենք մեր գգտումների մէջ՝ մեր ժողովուրդների վճռական պայքարն ուղղե-լու կոմմունիստական ստրկատիրութիւնից ազատ-ուելու ու վերջնական խաղաղութիւն ստեղծելու նպատակին :

Այս յայտարարութեան հետ, հայկական խումբին չաթնաթերթը, «Հայաստան», կը հը — րատարակէր ժողովի մը եզրակացութիւնները՝ ազգային հարցի մասին :

Ինչպէս կ'երեւայ, պառակտումին գլխաւոր պատճառը եղած է ազգային հարցը :

Կը թուի թէ ռուսական խմբակցութիւնները այս անգամ ալ չեն կրցած յստակ բանաձեւ մը ներկայացնել, ամրապնդելու համար գործակցու — թիւնը՝ ոչ — ռուս տարրերու հետ :

Տակաւին ձեռքի տակ չունինք մանրամասնու-թիւնները :

Ամերիկեան գործակալութեան հեռագիրը կ'ը-սէ թէ Ուկրայնացիները, Սպիտակ Ռուսերը (Բե-լոռուս), Կովկասցիները եւ միւս ազգերը կը մեր-ժէին տիրական դիրք տալ Ռուսերուն, Խոր — հուրդին մէջ : Ցետոյ, կ'ուզէին անկախ պետու-թիւններ դառնալ բոլշեւիկեան իշխանութեան տա-պալումէն վերջ :

Այսքանը արդէն կը բացատրէ տագնապին ամ-բողջ խորութիւնը :

Մանաւանդ որ, ոչ միայն հինգ խմբակցու — թիւններէն երկուքը քաշուած են, այլ եւ հրաժա — րած է կազմակերպութեան հոգեւոր հայրը, Ա — լեքսանդր Կերենսկի (Ռուսաստանի վարչապետը՝ 1917ի առաջին յեղափոխութենէն վերջ) :

Միացեալ ճակատին պաշտօնական զեկոյցը ծանուցանելով 1951 Նոյ· 3—7 դումարուած ժո — ղովին արդիւնքը, հետեւեալ հատուածը կը հրա - տարակէր ազգային հարցի մասին.

— « Հաւաքը (ժողով) յստակ ուշադրու-թեան առարկայ դարձրեց ազգային հարցը : Հա-ւաքի բոլոր մասնակիցներն ընդունեցին, որ բոլոր ժողովուրդները ունեն ինքնորոշման իրաւունք, ինչպէս նաեւ իրենց բախտը ժողովրդապետական կամքի դրսեւորման միջոցով վճռելու անկապտե-լի իրաւունք » :

Զեկոյցը միեւնոյն առեն կը խոստովանէր թէ « տարակարծութիւններ» երեւան եկած էին եւ թէ ժողովին մասնակցողները «անհրաժեշտ գտած են լուծել զանոնք » :

Ուրեմն չեն կրցած լուծել, քանի որ 1951 Օ— գոստոսին հաստատուած միացեալ ճակատը կը կազմալուծուի, առանց 6 ամիս անգամ տեւելու :

Դժբախտաբար առաջին ձախողանքը չէ այս :

Ինչ որ ալ ըլլան ձախողման հիմնական պատ — ճառները, ցաւալի է այս ելքը :

Ազգ· հարցը միշտ ալ փորձաքար մը եղած է ռուս վարիչներուն համար :

Շ·

ՄԱՀԸ ԵՒ տարագիրները

ՄԱԿի Գ· յանձնախումբը (Ընկերային եւ Տն— տեսական գործեր) իր ուրբաթ օրուան նիստին մէջ զբաղեցաւ տարագիրներու խնդրով : Այս առթիւ Լիբանանի ներկայացուցիչը իր ճառը փաստացի կերպով հիմնաւորելու համար չեչտեց հայ տա — րագիրներու պարագան եւ օրինակ բերաւ Լիբա — նանի հայ գաղութը :«Բարեբախտաբար անոնք հա-սարակ տարագիրներու նման չէ որ կ'ապրին եւ եթէ քանի մը տասնեակ հազար հոգի Հայաստան մեկնեցան, պարզապէս հայրենասիրութենէ մըղ — ուած էին» : Ցետոյ առաջարկեց Հայերու համար եւս կազմել մնայուն դրասենեակ մը,ինչպէս որոշ-ուած է կազմել զանազան տարագիր ազգերու հա-մար ;

ԽՄԲ.— Այս կարեւոր ճառը պիտի տանք ամ — բողջութեամբ : ՄԱԿի մեր թղթակիցը, Պ. Լեւոն Քէչիչեան կը տեղեկացնէ թէ Եգիպտոսի պատ — ուիրակն ալ նոյնիմաստ առաջարկ մը ներկայա — ցուցած է յանձնախումբին, երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ :

ԿՐՏԱԿԱՆ ՑՈՒՇԱԳԻՐ ՄԸ

Քիւրտերու կողմէ Տօքթ· Ֆ· Պեարխան ՄԱԿի ընդհ· քարտուղար Պ· Թրիգվէ Լիի յանձ — նած է յուշագիր մը , որով կը պարզէ Թուր — քիոյ եւ Իրանի Քիւրտերու կացութիւնը : Այս առ-թիւ կը յիշեցնէ թէ Թուրքերը ինչպէս որ ժամա-նակին ջարդեցին Հայերը, անոնց մշակոյթը բնա-ջնջելով, այժմ ալ նոյն ձեւով սպառակ ջարդ մը սարքած են Քիւրտերու դէմ :

ԻՐԱՆԻ ՔԱՐԻԻՂԻ ԽՆԴԻՐԸ

Միջազգային դրամատան պատուիրակներէն Հէքթոր Փրիւտոմ, Սպասան մեկնելէ առաջ, յայ— տարարեց թէ՝ համաձայնութեան գետին մը կը վնտռէ Իրանի կառավարութեան հետ : Համա — ձայն տեղական օրէնսդրութեան, պատուիրակը սրամտիր է քարիւղի հասոյթին 25 առ հարիւր վար դնել Անգլեւիրանեան քարիւղի ընկերութեան հատուցում տալու համար : Միեւնոյն առեն կա — րեւոր գեղչ մը պիտի ըլլայ մեծաքանակ գնորդնե-րուն :

Միւս կողմէ, Պ· Հասիպի, անգամ խորհրդա-րանի եւ քարիւղի մասնագէտ, համաձայն է որ արտադրութեան հասոյթէն 25 առ հարիւր վար դրուի իբրեւ երաշխաւորութիւն : Իրանի կառա — վարութիւնը տրամադիր է վճարելու դրամատան պաշտօնեաներուն թոշակը, բայց չի կրնար ըն — դունել անգլիացի մասնագէտներու ծառայութիւ-նը, ոչ ալ լիազօրութիւններ տալ դրամատան քա-րիւղի վարչութեան մէջ :

Ամերիկացիները զոհ են Իրանի վարչապետին հետ կատարուած բանակցութիւններու արդիւն — քէն, ինչպէս կը յայտարարեն Թէհրանի ամերիկ - եան դեսպանատան շրջանակները :

ՍՈՒԷԶԻ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻ Կ'ԸՆԵՆ

Երկուշաբթի առաւօտ Սուէզի ջրանցքի ընկե — րութեան 1500 տեղացի պաշտօնեաները գործա - դուլ հռչակեցին : Մինչեւ կէսօր ամբողջովին կա-տելով նաւարկութիւնը : Թէեւ անգլիական ծո — վակալութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ գործադուլը քաղաքական հանդամանք չու — նի, բայց որոշ կ'երեւի թէ առիկա բողոքի ցոյց մըն էր, ուղղուած զրաման իշխանութեան դէմ : Կը յիշուի թէ անցեալ չաբթուան դէպքերու ըն — թացքին երկու պաշտօնեաներ զոհ գացած էին բախումներուն :

Գործադուլի միջոցին վեց խորհրդային ձըկ-նորսանաւեր մտան ջրանցքէն ներս : Անմիջապէս որ երեւցան Փորթ Սայիտի առջեւ, ցուցաբարնե-րը, սկսան պոռալ.— « կեցցէ Սթալինը», «կեցցէ Եգիպտոսի եւ Սուտանի թագաւորը», «անկցին Անգլիացիները» :

ՔՈՐԻԱՑԻ զինադադարի բանակցութիւնները նորէն անելի յանգած են : Դաշնակիցներու ներ — կայացուցիչը, ծովակալ Ճոյ, յայտարարեց այս առթիւ.— «Օրէ օր կը տկարանայ այն կարծիքը թէ համայնավարները տեւական զինադադար մը կ'ուզեն » :

Դահլիճին անկումը

ԿԸ ԹՈՒԻ ԹԷ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՐԿԱՐ ՊԻՏԻ ՏԵՒԷ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, Փլեւէնի դահլիճը ինկաւ երկուշաբթի օր : Այս անգամ ընկերվարա - կանները ալ միացած էին ընդդիմադիրներուն , վստահութեան քուէն մերժելու համար եւ Ազգ· ժողովը 243ի դէմ 341 ձայնով տապալեց դահ — լիճը :

Վարչապետը վստահութիւն պահանջած էր ել-մտական օրինագծի ութ կէտերու մասին · բայց սկիզբէն իսկ Ազգ· ժողովի մեծամասնութիւնը ճշդած էր իր դիրքը : Այնպէս որ՝ քուէարկութե — նէն անմիջապէս վերջ , Պ· Փլեւէն էլիզէի պալատը գնաց, հանրապետութեան նախագահին ներկայացնելու համար դահլիճին հրաժարակա — նը : Նախագահը անմիջապէս գործի ձեռնարկեց, վարչապետութեան թեկնածու մը գտնելու հա — մար :

Դահլիճին տապալումը ծանր սպաւորութիւն գործեց թէ երկրին եւ թէ արտասահմանի մէջ , քանի որ կը զուգադիպի տագնապալի ժամանա — կաշրջանի մը : Այս առթիւ ալ իրազեկներ դիտել կուտան թէ անբնական վիճակ մը կը տիրէ Ազգ· ժողովին մէջ, քանի որ չկայ տեւական մեծամաս-նութիւն մը : Երկու ընդդիմադիր հոսանքներ հա-կառակ են ոչ թէ կառավարութեան, այլ բուն իսկ իրաւակարգին եւ կրնան իւրաքանչիւր քուէար — կութեան առեն դիրք փոխել, նախարարական տագնապ մը յարուցանելու համար : Այս անգամ ընկերվարականները էին որ իրենց քուէները միա-ցուցին համայնավարներուն եւ զոր· տը կոչի կու-սակիցներուն, մահացու հարուած մը տալու հա — մար կառավարութեան : Մինչդեռ ցարդ չէզոքու — թիւն կը պահէին կամ ձեռնպահ կը մնային :

Այս նոր տագնապը հետեւանք է ներքին վէ — ճերու· բայց արտաքին քաղաքականութիւնն ալ կրնայ խնդրոյ առարկայ դառնալ, եթէ զոր· տը կոչի կուսակիցները մասնակցին կամ պարզապէս հաւանին ուժ տալ նոր դահլիճին : Զօրավարը կը պահանջէ վերաքննել Հիւս· Ատլանտեան դա — շինքը : Ան հակառակ է նաեւ եւրոպական բանակի ծրագրին , զոր մէջտեղ գրած է Պ·Փլեւէն եւ որուն ուժ կուտայ զօր· Այզընհաուըը : (Ատլանտեանի Խորհուրդը այս ծրագիրը պիտի քննէ յառաջիկայ Փետրուարին, Լիզպոնայի մէջ) :

Շատ մը երեսփոխաններ կը կարծեն թէ տագ-նապը կրնայ տեւել առ նուազն երեք չաբաթ : Եր— կու տեսակ լուծումներ կը նախատեսուին· — 1. Ընկերվարականներու մասնակցութիւնը նոր դահ-լիճին, զոր· տը կոչի կուսակիցները մասնակցին կամ պարզապէս հաւանին ուժ տալ նոր դահլիճին : Զօրավարը կը պահանջէ վերաքննել Հիւս· Ատլանտեան դա — շինքը : Ան հակառակ է նաեւ եւրոպական բանակի ծրագրին , զոր մէջտեղ գրած է Պ·Փլեւէն եւ որուն ուժ կուտայ զօր· Այզընհաուըը : (Ատլանտեանի Խորհուրդը այս ծրագիրը պիտի քննէ յառաջիկայ Փետրուարին, Լիզպոնայի մէջ) :

Շատ մը երեսփոխաններ կը կարծեն թէ տագ-նապը կրնայ տեւել առ նուազն երեք չաբաթ : Եր— կու տեսակ լուծումներ կը նախատեսուին· — 1. Ընկերվարականներու մասնակցութիւնը նոր դահ-լիճին, զոր· տը կոչի կուսակիցները դուրս ձգելու պայմանով.— 2. Զօրավարին կազմակերպութիւ— նը կը մասնակցի դահլիճին կամ ուժ կուտայ, իսկ ընկերվարականները կը մնան ընդդիմադիր :

Դահլիճին անկումը կ'ապացուցանէ թէ ան — ջրպետը հետզհետէ կը խորանայ Ազգ· ժողովի ալ եւ ձախ թեւերուն մէջտեղ : Այնպէս որ, կեդրոնի եւ աջակողմեան հոսանքները ժամանակը եկած կը համարին, աւելի դրծնական դիրք մը բռնելու համար :

ՏԱԳՆԱՊԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Վստահութեան խնդիր յարուցած առեն, Պ· Փլեւէն մասնաւորապէս նպատի ունէր ելմտական կացութեան ծանրութիւնը : Ուրեմն անհրաժեշտ կը դառնէր մերժել կամ ընդունիլ դահլիճին ելմտա-կան ծրագիրը : Առանց իր առաջարկած բարեփո — խութեանց երկաթուղիներու վարչութիւնը 140 միլիառ ֆրանքի բաց մը պիտի ունենայ, ընկերա-յին ապահովութեան կազմակերպութիւնը՝ 69 մի— լիառի : Ընկերվարականները մասամբ համաձայն ըլլալով հանդերձ, հակառակ են հրամանագիր — օրէնքներու եւ կը պահանջեն խորհրդարանին ձը-գել բարենորոգման գործը : Պ· Փլեւէն դիտել տը-ւաւ թէ երկաթուղիներու բարենորոգման ծրագիր մը յանձնած է խորհրդարանին 14 ամիս առաջ, եւ այնպէս ալ կը մնայ : Այս առթիւ բացատրեց թէ իր ծրագրին մերժումը պիտի տկարացնէ ֆը-րանքը, «նոյնիսկ վարչական կարգուսարքը» : Այս վերջին նախազգուշութենէն կը հետեւի թէ զոր· տը կրնայ օգտագործել տագնապը, տահմանա - դրութեան վերաքննութիւն պահանջելու համար : Գալով ֆրանքի տկարացման, բացատրութեան չի կարօտիր : Ազգ· ժողովը արդէն քուէարկած է 1952ի բոլոր ծախքերը , աննախընթաց վարկ մը քուէարկելով վերազինման համար : Այս պատճա-ռով ալ, Պ·Փլեւէն անհրաժեշտ կը դտնէր վար — չական բարենորոգումները եւ 10 առ հարիւր յա-ւելում տուրքերու վրայ :

⚔ Համայնավար կուսակցութեան կեդր· կո— միտէն յայտարարութիւն մը հրատարակեց նա — խարարական տագնապին առթիւ, ուր կ'ըսէ · — « Ամերիկացի միլիառատէրները նոր ծախքեր եւ տառապանքներ կը պահանջեն մեր երկրէն որուն անկախութիւնը զոհուած է իրենց նախայար — ձակման ծրագիրներուն : Կը պահանջեն նոր մի — լիառներ եւ արիւն, չարունակելու եւ ծաւալելու համար Հնդկաչինի պատերազմը : Կը ստիպեն ի — րենց հլու ծառաները աւելցնել զինուորական ծախքերը եւ երկամեայ զինուորութիւն հաստա —

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԿՐԿՆ ՕՐԻՆ ԵԿԱՆ...

ՊԱՏՄԱԾՔԻ ՕՐԻՆԱԿԸ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ

«Ոսկեհար» պիտի չլույս տեսնի

1908ի սկիզբները, ուշ գարնանային մեղմ ու ամպոտ իրիկուն մը, Կ. Պոլսոյ Ֆրանկ Մուհալլեսի ճամբուն վրայ գտնուող «Ոսկեհար» ճաշարանին մէջ, ուր ամէն իրիկուն կը հաւաքուէին գրագէտներ, լրագրողներ, թատերական դերասաններ եւ ուրիշ շատեր, որոնք կ՚ուզէին ճաշէն առաջ կամ ետք քանի մը բաժակ գինի խմել, ես ալ ներկայ էի։ Ճաշասենեակին մէջ ամէն սեղան զբաղած էր, ուստի ստիպուեցանք ճաշարանին ետին կողմը, ուր սովորաբար կը հաւաքուէին ճաշարանի մատակարարները, ուր ամէն սեղան ունէր իր մատակարարը, որ կը սպասարկէր միայն անոր։ Ես ալ ընկերներուս հետ նստեցայ մատակարարներուն սեղանին մօտ։

Ճաշարանին մատակարարներուն մեծ մասը ծանօթ էր ինծի, որովհետեւ ես ալ ամէն իրիկուն կ՚երթայի հոն ճաշելու։ Ուրախ էինք, կը կատակէինք, կը խնդայինք, երբ յանկարծ ներս մտաւ Ռուբէն Զարդարեան, որ ինծի պէս ամէն իրիկուն կ՚երթար հոն ճաշելու։ Ան ալ ինծի պէս գրագէտ էր, բայց ինծմէ աւելի ծանօթ էր ճաշարանին մատակարարներուն, որոնք ամէնքն ալ ծանօթ էին իրեն։ Ան ներս մտնելով ամէնուն ձեռքը սեղմեց, ամէնուն հետ ինչ-որ խօսքեր փոխանակեց, ապա մեզի մօտեցաւ եւ ըսաւ.

— Ես ալ ձեզի պէս ուզեցի ճաշել, բայց ներս մտնելուս պէս տեսայ, որ ձեր սեղանին վրայ ոչ մէկ շիշ գինի կայ, ուստի ետ դարձայ եւ գնացի ուրիշ ճաշարան մը։

Ես պատասխանեցի.

— Ինչո՞ւ ետ դարձար, մենք ալ կրնայինք ճաշարանէն գինի առնել։

Ան ժպտելով պատասխանեց.

— Ես ձեզի պէս չեմ կրնար ընել, որովհետեւ ես ճաշարանէն գինի չեմ առներ։

Ես զարմացած հարցուցի.

— Ինչո՞ւ։

Ան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ինքս գինի կը վաճառեմ։

Ես աւելի զարմացած հարցուցի.

— Ինչպէ՞ս, դուն գինի կը վաճառե՞ս։

Ան պատասխանեց.

— Այո, ես գինի կը վաճառեմ։

Ես հարցուցի.

— Ո՞ւր։

Ան պատասխանեց.

— Ամէն տեղ։

Ես զարմացած հարցուցի.

— Ինչպէ՞ս ամէն տեղ։

Ան պատասխանեց.

— Ամէն տեղ, ուր որ ես երթամ, ամէն տեղ, ուր որ ես ճաշելու կամ ընթրելու երթամ, ես ինքս գինի կը վաճառեմ։

Ես հարցուցի.

— Ինչպէ՞ս կրնաս ամէն տեղ գինի վաճառել։

Ան պատասխանեց.

— Ես ամէն տեղ կ՚երթամ, ուր որ ճաշարանի մատակարարները ինծի կը ծանօթանան, ուր որ ես ճաշելու կամ ընթրելու կ՚երթամ, ես ինքս գինի կը վաճառեմ։

Ես հարցուցի.

— Ինչպէ՞ս կրնաս ամէն տեղ գինի վաճառել։

Ան պատասխանեց.

— Ես ամէն տեղ կ՚երթամ, ուր որ ճաշարանի մատակարարները ինծի կը ծանօթանան, ուր որ ես ճաշելու կամ ընթրելու

Գերմանիա կ'օգտուի

ԱՆԳԼԵԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՊԱՑՔԱՐԷՆ

« Երբ երկու հոգի կը կռուին, երրորդը կը խնդայ», կ'ըսէ գերմանական առածը, ինչ որ անդամ մը եւս կը հաստատուի Միջին Արեւելքի դէպքերով: Արդարեւ, Գերմանները չահելու վրայ են այն պատերազմը, զոր իրարու դէմ հանած է Անգլիացիներն ու Եգիպտացիները :

1951ի երկրորդ չաբթուն Գերմանիա ստացաւ առեւտրական յանձնառութիւնները, որոնց ընդհ. գումարը կը հասնէր 7 միլիառ ֆրանքի : Գերման ճարտարապետներ Եգիպտոսի վրայ չինած ենկամուրջ մը, Գահիրէի հիւանդանոցը վերակառուցած են էլեկտրական կայան մը եւ եգիպտական կառավարութեան ներկայացուցած են ծրագիր մը, քիմիական աղբերու գործարան մը կառուցանելու համար :

Միւնխէնի եղբայրներու պաշտօնաթերթ, « Ալ Հավա», այժմ համարձակօրէն կը պահանջէ անգլեւեգիպտական քաղաքական եւ տնտեսական յարաբերութեանց խզումը, որովհետեւ այս պահուս գերման պատուիրակները Եգիպտոսի հետ կ'ինքնելու վրայ են առեւտրական գաշնագիր մը, որ իրենց պիտի ապահովէ 100 միլիառ ֆրանքի փոխանակութիւն մը: Այս հաճայնութեան հետ զուգընթաց պիտի ստեղծուի գերմանեւեգիպտական գրամատուն մը :

Աղեքսանդրիոյ մէջ, գերմանական «Մերսէ – տէս Օփէլ» եւ ժողովրդական ինքնաշարժները կամաց կամաց ասպարէզին քշելու վրայ են իրենց անգլիացի եւ ֆրանսացի մրցակիցները : Միեւնոյն բանը կրնայ պատահիլ հարաւային Ամերիկայի երկիրներուն մէջ :

« Գերմանները պաղ պատերազմը չահելու վրայ են, դիտել կուտան դաշնութեամբ անգլիացի բարձր պաշտօնատարներ : Անոնք ի վիճակի են արագօրէն գործադրելի յանձնառութիւններ ստանձնելու, որովհետեւ սպառազինութեան ծրագիրներ չունին »:

Ցառաջիկայ ամառ Գերմանները տօնակատարի մը բացումը պիտի կատարեն Աղեքսանդրիոյ մէջ, յետոյ պաղտի պիտի երթեն Միջին Արեւելքի գլխաւոր քաղաքները: Նոյնիսկ Սէուտական Արաբիոյ ձիատէ քաղաքը, որ արդիլուած է արեւմտեան բոլոր առաքելութիւններուն, դռները պիտի բանայ Գերմաններուն առջեւ :

Այս նախընտրութիւնը Գերմանիա կը պարտի այն իրողութեան, որ 1945ին Հիթլէրի իշխանութեան փլուզման օրերուն, մօտ 600 գերման «տրօրինակ դեսպաններ» հաստատուած էին գրեթէ բոլոր արաբական մայրաքաղաքները, իբրեւ քաղաքական եւ զինուորական խորհրդականներ: Նաեւ սպայ մըն է, որ մարդած է եգիպտացի օդանաւորդները: Ասկէ զատ, վայրկեանի մասնագէտ գերման սպայ մը, արդէն Գահիրէ հասած է, եգիպտացի օդաչուներու առաջին վաշտը կազմելու համար: Անշուշտ Տոմէլի մաքէն չէր անցներ էլ Ալամէյնի մէջ թէ իր յաջորդները այսքան դիւրին պիտի ստանային : (Տէյլի Թէլէգրաֆ) :

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ ԿԸ ՓԱԿՈՒԻ

Ժընեւէն կը հաղորդեն թէ՝ համաձայն Մի – ացեալ Ազգերու , Տարագիրներու Միջազգային կազմակերպութեան (IRO) անօրէն Տօնըլտ Քինկսլիի յայտարարութեան, կազմակերպութիւնը պիտի վերջացնէ իր գործունէութիւնը Ցունուար 31ին :

Պատերազմէն վերջ կազմուած իրրեւ ժամանակաւոր գործակալութիւն մը, որ յաջորդեց Միացեալ Ազգերու նպաստի եւ վերահաստատման վարչութեան, ԻՐՕն օժանդակած է 1.600.000 տարա – դիրներու եւ տեղափոխեալ անձերու, որոնց մեծ մասը Արեւմտեան Եւրոպայէն են: Ան տեղաւորած է աւելի քան մէկ միլիոն անձեր :

Կը վարէ աւելի քան 700 գաղթակայանները Եւրոպայի եւ Ասիոյ մէջ, ինչպէս եւ վարձուած նաւերու տորմիլ մը, եւ տարագիրներու համար առողջապահական, կրթական եւ օրինական սպասարկութիւն մը: Նախապէս ԻՐՕն պիտի փակուէր 1949ին, սակայն երբ հետզհետէ աւելի տարագիրներ փախան Արեւելեան Եւրոպայէն, իր գործն այ աւելցաւ, եւ փակման թուականը յետաձգուեցաւ :

Անցեալ տարի Կազմակերպութեան 18 անդամ կառավարութիւնները որոշեցին գործադրութիւն – ները չարունակել մինչեւ որ 1951ի դրամագլուխը սպառի :

Ուրեմն Ցունուար 31ի վակման թուականը որոշուեցաւ միմիայն դրամագլուխին սպառման հետեւանքով, ըստ է Պ. Քինկսլի: Ամբողջ իր գործունէութեան ընթացքին ԻՐՕն գործածեց 500 միլիոն տոլար, փոխադրութեան, թէ տեղաւորման համար :

Պ. Քինկսլի կ'ըսէ թէ պատմութեան մէջ ցարդ այսպիսի խնդիր մը երբեք չէ եղած միջազգային տեսակէտով, եւ ոչ ալ այնքան օգտակար կերպով լուծուած: Զեռք բերուած արդիւնքը կը մնայ իրրեւ տեւական տուրք մը ժողովրդապետութեան :

Այն 400 հազար տարագիրները որոնց համար ԻՐՕն չէ կրցած գտնել բնակավայրեր, պիտի մնան գանազան Արեւմտեան երկիրներու մէջ, վակուե – լէն վերջ: Մեծ մասը Գերմանիա են եւ հոն ալ պիտի հաստատուին :

ԲԱՑՕՒԻՆ ԴԱՐՁԵԱԼ ՄԵՐ ՄԷՋ

Փարիզի երաժշտական աշխարհին մէջ , նը – ւագահանդէսներու ամէնէն վայրուն չրջանին՝ երբ Horovitzներ, Rubinsteinներ եկան հեռաւոր Ամերի – կայէն՝ յագուրդ տալու բարձր երաժշտութեան ծարաւի հոգիներուն, մեր Րաֆֆին ալ իր կար – գին՝ մեկնած էր դէպի հեռաւոր Արեւելք, խան – դավառելու մեր հայկական գաղութները՝ իր դեղեցիկ տաղանդով :

Եւ ինչ խանդավառութիւն չերմ ու հայրենա – բաղձ՝ երբ կը կարդայինք Լիբանանի եւ Պարս – կաստանի թերթերուն մէջ՝ նկարագրականը իր նուագահանդէսներուն :

Երկու նուագահանդէս Պէյրութի մէջ, ուրկէն աւելի՝ Թէհրանի եւ Ալաւանի մէջ, ամէն անգամ ի ներկայութեան հոծ բազմութեան մը: Ի պատիւ իրեն՝ հրաւէր պալատական անձնաւորութիւննե – րու կողմէ, ճաշ՝ բազմաթիւ հայ եւ օտար հրա – ւիրեալներէ չրջապատուած՝ Անթիլիաս, Գարե – դին կաթողիկոսի կողքին : Վերջապէս, անոնք խընթաց գնահատութիւն անգլիական թերթերու մէջ, երբեւ մէկը արդի մեծագոյն դաշնակահար – ներէն :

Րաֆֆի, իր այս փայլուն յաղթանակներէն վերադարձին՝ չկրցաւ սակայն իր ծրագրին համա – ձայն մեկնիլ հարաւային եւ հիւսիսային Ամերի – կաները, ուր կը սպասէր իրեն հեռանկարը բազ – մաթիւ նուագահանդէսներու :

Պէտք եղաւ որ նախ կատարէ իր զինուորա – կան ծառայութիւնը իբր զինակից Ֆրանսացի քաղաքացի :

Բարեբախտաբար, իր պատկանած դունդին պետերը՝ գնահատելով մեծ արուեստագէտը իր մէջ, ամէն դիւրութիւն կուտան իրեն որ ան, ամէն օր, երկար ժամեր աշխատի իր դաշնակին վրայ : Իսկ իր հրամանատարը, général Chouteau, պիտի պատուէ Րաֆֆիի յառաջիկայ նուագահանդէսը՝ իր հովանաւորութեամբ :

Այդ նուագահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ցունուար 19ին, չաբաթ երեկոյ salle Gaveauի մէջ, ի նպաստ մեծ մասամբ, 8րդ դունդին, որուն կը պատկանի Րաֆֆիի պետրոսեան :

Անտարակոյս՝ հայ հասարակութիւնը պիտի փութայ հոն՝ ոչ միայն գնահատելու համար իր տաղանդաւոր հայրենակիցը, այլ եւ զգացնելու համար, ֆրանսացի հասարակութեան կողքին, իր անվերապահ եւ խանդավառ ներկայութիւնը :

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

ՃԱՏՐԱԿԸ Ե. ՄԻՒԼԹԵԱՆ ՄԷՋ

Մինչեւ օրս չլսեցինք, թէ Ստալին կամ Քաղբիւրոյի անդամները ճատրակ խաղալ գիտեն, բայց հսկայական է նրանց կոմիից խրախուսանքն այդ խաղի : (Իրենց բառով՝ չամմատ) :

Պաշտօնաթերթի վերջին երեսում ամէն օր կը հրատարակեն արդիւնքները մեծ համապետական մրցումների, զարոցականների եւ կոլխոզական – ների միջեւ եղածներից մինչեւ առաջնակարգ վարպետները :

Ճատրակը պարտադիր կերպով դասաւանդւում է դպրոցներում : Ստեղծուած է յատուկ վերահսկողութիւն ճատրակ խաղացողների իր տիտղոսներով — Գրօսմէյստէր, վաստակաւոր վարպետ, վարպետ եւայլն, որոնք մասնակցում են քաղաքական տեսակի մրցումների : Օրինակ 40 — 50 առաջնակարգ խաղացողների հետ միաժամանակ կամ հեռաւորութեան վրայ, առանց տեսնելու հակառակորդի տախտակը եւ վստահելով միայն յիշողութեան : Համատ խաղացողների թիւը Մ. Միութեան մէջ մէկ միլիոնից անցնում է, մինչդեռ Անգլիայում նրանց թիւը 80.000 է, Ֆրանսիայում 4000 :

Դեկտեմբերի 15ին փակուեց 19րդ համախորհրդային մրցում Միութեան առաջին խաղացողի կոչումի համար :

Այդ առթիւ Միութիւնների տան սիւնազարդ դահլիճում տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր նիստ :

Ոսկի չքանչան ե առաջին աստիճանի վկայական տրուեց Գրօսմէյստէր Պ. Կերեսին: Արծաթէ չքանչանով եւ երկրորդ կարգի վկայականով պատուեցին Ե. Հելլէր եւ Տ. Պետրոսեան :

Կերես 17 պայքարներից չահել է 12ը: Հէլլէր եւ Պետրոսեան 11ական: Զորրորդ տեղը բռնում է Վ. Սմիսլով — 11 կէտ: Կերեսը երրորդ տարին

ՄՈՒՏՕՒԱԾ ԷՋԵՐ (6)

ԱՐՄԵՆԻԱ

Գ.

Անկարելի բան մը պատահեաւ մեզի. երկուքնիս փոխադարձապէս երջանիկ եղանք. անկարելի ըսի, որովհետեւ սիրոյ մէջ մէկուն երջանկութիւնը միւսին տառապանքէն կը բաղկանայ :

Ալ իր յայտնի մտերիմն ու ընկերն էի. ամէնքը զարմացան ու նախանձեցան վրաս. ի՞նչ կերպով յաջողեր էի այս բախտը վայելելու. չգիտցան երբեք :

Ու այնուհետեւ միասին կ'երթայինք պտըտիլ կղզիին չուրջը եւ վայրի ելակ քաղել ճամբուն վրայ: Վերջալոյսին, Մանասթըրի փոքրիկ անտառակին մէջ, հետաքրքիր ու չար աչնարկներէ հեռու, ձեռք ձեռքի մէջ, ծառի մը տակ կը նստէինք մինակ, բոլորովին մինակ, Մարմարայի կապոյտ երեսին դէմ: Գիշերները, Ահիլեան, մեր երիտասարդ նաւավարը, իր եռաղոյթիւղնաւակըպատրաստ կը պահէր մեզի համար, եւ լուսնին լուսով, ծովուն մեղմ ու հանդարտ ալիքներուն վրայէն կը թռցնէր մեզ Բրինքիպոյի զաղտնապահ ու ամայի եզերքները :

Արմենիա գեղեցիկ ձայն ունէր. իր երգերուն՝ ոչ ոք դիտէ տալ այն երկնային ու աննման չեշտը, որ մարդուս հոգին հեշտութեամբ եւ աչքը արցունքով կը լեցնէ: Սիրոյ ու դժբախտութեան վրայ կը դառնային միշտ իր երգերուն տուները:

Ինծի այնչափ համակրելուն դժկամակած կ'երեւար :

— Մենք իրարու համար չենք, կ'ըսէր երբեմն՝ տրամութեամբ գլուխը երերցնելով :

Բնաւ չհարցուց ո՞ւր տեղացի, որի՞ զաւակ ըլլալս. կաթոլիկ էի, ու այս կը բաւէր իրեն. ես ալ հարեւանցի տեղեկութիւններ միայն ունէի իր վրայօք, որոնք աւելի ենթադրութիւններ էին, քան ստուգութիւններ :

« Մատամ » կ'ըսէի սկիզբները. երբ յարաբերութիւննիս աւելցաւ՝ Մարի կը կոչէի զինքը պարզապէս : Օր մը ըսի իրեն, թէ նախ Արմենիա անունով ճանչցեր էի զինք, եւ թէ այսպէս կը կոչէին միշտ բոլոր կղզեցիք :

Իր զայրոյթը չեմ կրնար բացատրել :

— Ես կաթոլիկ եմ, ըսաւ ցամաք կերպով :

Իր ծեր բարեկամը կուզար դարձեալ որոշեալ իրկիւնները: Ֆրանսացի դրամատէր մըն էր. տաբինեբէ ի վեր միասին գտնուած էին. հետզհետէ համոզուած էի, որ իր համանին էր եւ ինքը կը հոգար անոր բոլոր չայլութիւնները : Ֆաչ – ւելու մարդ չէր. հլու ու հնազանդ կ'երեւար միշտ այն ոսկեբարձ աւանակներէն մէկը, որոնց ամէն կողմ կը հանդիպինք :

Շատ կ'ուտէր ու քիչ կը խօսէր, չատ կը վճարէր ու քիչ կը ստանար, առանց մոլորելու. իր առաջին հաճոյքը Արմենիան գոհացնելն էր. զաւակ ու ազգական չունենալով, ամէն բան գոհելու պատրաստ էր անոր համար. ամուսնանալ ուզած էր հետը, բայց նորատի կինը իր ազատութիւնը դիւրաւ չէր ծախած :

Սիրով ու մխիթարութեամբ կը սահէր ուրեմն մեր կեանքը. Արմենիա Լուսաւորչական ըլլալուս կասկածն անգամ չունէր. բայց ես՝ չիտակը՝ կը տառապէի իմ ակամայ հաւատուրացութեանս համար: Հայերը իր զլխաւոր ծաղրանքի նիւթերն էին, մեր լեզուն՝ զոր չէր հասկնար, մեր եկեղեցին՝ ուր ոտք կոխած չէր հերետիկոս ըլլալու վախով, իր յարձակումներուն ենթակայ էին: Կրցածիս չափ կը ջանայի իր սխալ ու յոռի դատողութիւնները ուղղել, առանց կասկած հրաւիրելու վրաս :

Իրաւ ալ ամէնէն նուաստ արարածը եղածէի. խիղճս կ'ըմբոստանար վերջապէս, ու ես առաջինն էի անկմանս բոլոր ամօթն ու բոլոր խորութիւնը ճանչնալու, բայց Արմենիան կորսնցնելը՝ կեանքը կորսնցնելէն աւելի դժնդակ ու մահացու էր՞ :

Ո՞րքան պիտի տեւէր իմ սրբապիղծ խաբէութիւնս. ուէք դիպուած պիտի չգա՞ր ճշմարտութիւնը երեւան հանելու. եւ ամէն վայրկեան՝ ձեռքէ հանելու ահուդողով՝ իմերջանկութիւնս դառն ու պաշտելի տառապանք մը կ'ըլլար միշտ :

Դ.

Խաչի կիրակի առաւու մը, գեղեցիկ առաւու մը, նստեր էինք ծովեզերքի քաղինոն :

ԳՐ. ՉՕՀՐԱՊ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ
« ՅԱՌԱՋ » Ը

է, որ չահում է առաջին տեղը: Բայց չմեղադրել է մեր հայրենակից Պետրոսեանի յառաջադիմութիւնը: Այդ դրեթէ պատանին — տարիքով ամէնէն փոքրը խաղացողների մէջ — անցեալ եւ նախանցեալ տարի վերջիններից է, այս տարի երկրորդը այնպիսի հզօրների մէջ, որոնց նմանը Ս. Մխուեիւնից դուրս չի գտնուիլ:

Համաշխարհային մրցումների մէջ խորհրդային խաղացողները միշտ յաղթական եւ առաջինն են դուրս գալիս: Այսպիսով Պետրոսեան այնպէս — սի գրօսմէյստէրների, ինչպէս Բոտվիննիկ, Քրօլով, Կոտով, Սմիսլով, Արոնին, Բրօնշտէյն եւն. յաղթելով պատուաւոր տեղի հասաւ: Մաղթենք որ աւելի յաջողութիւն ունենայ ի փառս հայկական ճարտարամտութեան: Հ.Մ.

տել »եւայլն: Ուրիշ մեղադրանքներէ վերջ, կեդր. կոմիտէն կը պահանջէ միացեալ ճակատ կազմել, ընդելուզ համար Մարշըլի ծրագիրը, Շումանի ծրագիրը, Ատլանտեանի դաշինքը, դադրեցնելու համար Ֆրանսական հողերու գրաւումը Ամերիկացիներու կողմէ, դործադրութիւնը Փոցտամի համաձայնութեան, հաշտութիւն Հնդկաչինի մէջ, կրճատում սպառազինութեանց եւն.:

Զրչիլ-Թրումըն գլուխ գլխի

Երկուշաբթի օր չարունակելով իրենց խօսակցութիւնները, Զըրչիլ եւ Թրումըն քննեցին անդրատլանտեան քաղաքական, զինուորական եւ մշակութային տեւական միութիւն մը կազմելու խընդիրը: Անգլիացիները պահանջեցին նաեւ առնուազն մէկ միլիոն թոն ամերիկեան պողպատ:

Խօսակցութիւնը տեւեց 2ուկէս ժամ, նախագահական պալատին մէջ: Ռազմական խնդիրնե-րու քննութեան առեն, երկու կողմերը փափկութեամբ չշօշափեցին այն հարցերը որ վիճելի դարձած են: Կ'ըսուի թէ միլլին ճամբայ մը գտնուած է, որուն համաձայն ամերիկացի հրամանատար մը պիտի նշանակուի Ատլանտեանի շրջանին համար, իսկ անգլիացի ծովակալ մը՝ բրիտանական եւ եւրոպական ծովեղերեայ ջուրերուն համար, լայն լիազօրութիւններով:

Այդ օրուան խօսակցութեանց մէջ մասնաւորապէս քննուեցան տնտեսական խնդիրները, որոնք սերտ կապ ունին արեւմտեան Եւրոպայի պաշտպանութեան հետ: Զըրչիլ խոստացաւ օգտագործել իր անձնական ազդեցութիւնը Հոլանտայի եւ Պելճիոյ մէջ, որպէսզի երկու երկիրները լայնօրէն մասնակցին պաշտպանութեան գործին:

Այս բոլորը լրագրական տեղեկութիւններ են: Պաշտօնական շրջանակները առ այժմ դաղտնի կը պահեն ամբողջ անցուդարձը:

ԾԱՆՐ ԵՂԿՈՏ ԳՐՈՒԱԾՔԻՄ ՄԷՋ

Երուսաղէմի մէջ Բ. օր բուռն ցոյցեր տեղի ունեցան «Հերութ» եւ «Մափամ» կազմակերպութեանց կողմէ, բողոքելու համար ընդդէմ կառավարութեան, որ բանակցութեանց ձեռնարկած է արեւմտեան Գերմանիոյ հետ, հատուցում ստանալու համար ի հաշիւ ջարդուած Հրեաներու ընտանիքներուն: Ցուցարարները խորտակեցին պատնէշները, այրեցին խորհրդարանի յառաջամասը եւ ոստիկանական խոշոր կառք մը: 125 վիրաւորներ կան, 85ը ոստիկան եւ 40 քաղաքացի, մեծ մասը երեսփոխան:

Ցարձակման պահուն, երեսփոխանները թաշկինակներով կը սրբէին իրենց ճակատը, երբ վարչապետը կը բացատրէր թէ Իսրայէլի բարոյական պարտքն է ետ առնել Գերմաններուն յափշտակուած գոյքերը: Ինք նուազադոյն 1500 միլիոն տոլար կը հաշուէ այն գումարը որ պէտք է ճարուի, որպէսզի ոտքի կանգնի Եւրոպայի հրեայ մնացորդացը:

Ցարձակման առեն ոստիկանները քարիւղ վառեցին ճամբաներուն վրայ, որպէսզի նոր ցուցարարները չկարենան մօտենալ խորհրդարանին:

ՔԱՆԻ ՍԸ ՏՈՂԱՎ

ՈՍԿԻՆ յանկարծ բարձրացաւ առջի օր, 570.000 Ֆրանքէն հասնելով 577.000ի: Նափոլէոն՝ 4400 (4360), զուխց. ոսկի 4190, սթերլին 5220 (5170): Թղթադրամ տոլարը կ'արժէր 432 (ազատ չուկայ), սթերլինը 990, զուխց. Ֆրանքը 98 ¾: — Անգլիոյ ոսկիի եւ տոլարի պահեստը 333 միլիոն պակասած է 1951ի վերջին եռամսեակին, որով 1951 Դեկտ. 31ին պահեստը իջած էր 834 միլիոն սթերլինի, ինչ որ ամէնէն ցած գումարն է 1950 մարտէն ի վեր, երբ երկիրը ոտքի կը կանգնէր 1949ի տագնապէն: Այս պարագան մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Լոնտոնի մէջ:

ՕԴԱՆԱԻԱՑԻՆ երթեւեկը խանգարուած է Օրլիի եւ Պուռժէի մէջ, մշուշին հետեւանքով:

ԻՐԱՔի վարչապետը որ Լոնտոնէն պաղտատ վերադարձաւ երէկ, փորձած է կարդադրել անդլեւ-եդիպտական վէճը: Միեւնոյն առեն առաջարկած է արաբական երկիրներու պաշտպանութեան ճակատ մը կազմել, Ազգաժողովին մէջ:

ՀԱՐԱՒ. ԱՍԻՈՑ պաշտպանութեան համար ժողով մը պիտի գումարուի Ուոշինկթընի մէջ:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կիրակի, 13 Յունուար, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie :

կը նախագահէ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

կը խօսին, ՌՈՒԲԷՆԻ մասին Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ, Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ մասին՝ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Երգ.— Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Տէր Ողորմեա) եւ ՏԻԿԻՆ Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ:

Արտասանութիւն.— ԶԱՐԵՀ ԳԱՐԻՊԵԱՆ, (Ռուբէնի «Ֆեստայինները»), ընկերուհի ՄԱՏԼԷՆ Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ (հատուած մը Լ. Շանթի երգբէն):

Դաշնակ.— Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

ՏՕՆԱԾԱՌ

Կազմակերպուած Իսթի Խրիմեան դպրոցի հոգաբարձութեան կողմէ, Ցունուար 13ին, կիրակի ժամը 3ին :

Գեղարուեստական բաժին եւ զանազան ուրիշ բաներ կըննկալուին :

ԾԱՆՕԹ.— Նոյն օրը պիտի քաշուի հրաշալի եւ ճոխ վիճակախաղը :

ՏՕՆԱԾԱՌ ԽՆՋՈՑՔ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կրընտալի Կապ. Խաչը, «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ մեծ պատրաստութեամբ՝ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Արմընօվիլի սրահին մէջ :

Երգ, արտասանութիւն եւ խաղեր մանուկներու կողմէ: Կազանդ պապան նուէրներ պիտի բաժնէ բոլոր պզտիկներուն անխտիր: Թատերգութիւն մը սահուհիներու կողմէ: Եւրոպական պարեր մանուկաւոր նուագախմբով:

Ճոխ պիւֆէ եւ զուարճութեան բաժին մեծերուն համար: Սրահը տաքցուած է եւ մուտքը ազատ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Ցունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi:

ՇԱԼՈՒ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Թրիքոթաժի համար Maille retournée, rectiligne եւ bobinoire de 8 broches:

Շատ նպաստաւոր դիներով :

Դիմել Tricot Moderne, 122 rue d'Aboukir, Paris (2) :

ՄԱՅՐՆ ՈՒ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ

Մայրիկն ասաց աղջիկներուն
— Ինչո՞ւ կեցած էք երերո՛ւն...
— Մա՛յր, սուրճ չունինք այս օրերուն :
Մայրիկն ասաց, վաղը միասին,
Կ'երթանք փարիզ, մեր ՄԱՍԻՍԻՆ,
Ամենալաւ սուրճն հոն ունի,
Սուրճին արհաւ ԱՊԱՀՈՒՆԻ
Անզուգական եւ անհրաւի :
Զայն հրամցնենք մեր հիւրերուն
Մեծ պատիւ է խրմողներուն:

Կեդրոնատեղի՝

MASSIS, 21 rue Saulnier. Paris (9) Tél. Pro. 16-88

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ

Հաճոյքին ունինք մեր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ

ՐԱՖԸ ՏԻՒԶԻՆ 45օ/ՈՆ

գտած բացառիկ ընդունելութենէն քաջալերուած ՏԱՎԱՌԻՒԻՓԵԱՆ տունը նոր մասնաճիւղ մը բացած է

ՓԱՐԻԶ HALLE AUX VINSի ՄԷՋ

Տալաֆիւփէեան Որդիի տնօրէնութեամբ :

Փարիզի եւ արուարձաններու լաւագոյն նըպարավաճառատուներու մօտ միշտ պիտի գտնէք

ՌԱՖԸ ՏԻՒԶԸ 45 :

Կեդրոնատեղի 8 Puvis de Chavannes, MARSEILLE

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Ակնունի ենթակոմիտէն, հինգշաբթի 10 Ցունուար ժամը 9ին:

Քրիստափոր ենթ. չաբաթ 12 յունուար, ժամը 9ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթկ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ԹԱԹՈՒԼ խումբը երկուշաբթի 14 Ցունուար ժամը 8.30ին :

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երեքշաբթի 15 Ցունուար ժամը 9ին :

ԱՐԱՄ խումբը Դշ. 16 Ցունվ. ժամը 9ին :

ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթկ. Եշ. 17 Ցունվ. ժամը 9ին :

ՎՐԱՄԵԱՆ ենթկ. Շբ. 19 Ցունվ. ժամը 9ին:

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ կիր. 20 Ցունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթկ. Շբ. 26 Ցունվ. ժամը 9ին:

ՆԱԺԱԿ խումբ կիրակի 27 Ցունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎԱՐԻՇ խումբ, կիրակի 27 Ցունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէին ներկայացուցիչները :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի «Ահարոնեան» խումբի ընկերական հաւաքոյթը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Cadet :

Հ. Ց. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ ԵՒ ՄԿՐՏԻՉ ԵՕԹՆԵՂԲԱՑՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը դասախօսէ ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ:

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Վահան Խորէն»ի խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 6ին 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Զեկուցում եւ ընթացիկ խնդիրներ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Քաղաքի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ժողովը 9 Ցունուար, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին «Ահարոնեան» ակումբին մէջ: Կը խնդրուի բոլոր անդամուհիներէն ներկայ ըլլալ: Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Պոմոնի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղի ժողովը՝ 10 Ցունուար, հինգշաբթի կէսօրէ վերջ, եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ: Սոխպողաքար կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները :

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ»ի ԼՍԱՐԱՆԸ իր 1952ի շրջանը կը բանայ Ցունուար 9ի Չորեքշաբթի երեկոյ, իր սովորական հաւաքատեղին, Քառէ սրճարանին վերնայարկը, նուիրուած մեծ բանաստեղծ, դրամատիկ եւ պատմագիր ՀԱՑՐ ՂԵՒՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆի, իր մահուան յիսնամեակին առթիւ:

Պիտի խօսին Հ. ՍԱՀԱԿ վրդ. Տ. ՄՈՎՍԷՍԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ: Կ'արտասանէ Հ. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ: Մուտքը ազատ է :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ

Լիոնի Հայ Ուս. Միութեան նոր շրջանի Ա. դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, 8 Passage Coste, Քրիստ. երիտասարդաց օրբահին մէջ: Նիւթ՝ «Կնոջ աշխատանքը եւ անոր հետեւանքները»: Դասախօս՝ բժ. Յ. Սարաֆեան:

Տախտ է

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Պարապ տուն մը, փարիզէն 20 քիլ. հեռու, վեց խոշոր եւ օդասուն սենեակներով, cave, garage ընդարձակ բակ, չուրջ 5000 քառակուսի մեթր պարտէզ, 600 զանազան պտղատու ծառերով: Պարտէզին ոռոգումը ապահովուած է ամառնայնահոր աղբիւրով:

Դիմել խմբագրատուն :

K. M.ի ԿԵՐՊԱՍՆԵՐԸ

26, Rue du 4 Septembre, Paris Opéra

Բարձր նորոյթի յատուկ կերպասի մեծ հաստատութիւնը կը հրաւիրէ ձեզ տեսնել ԲՐԴԵՂԷՆի եւ ՄԵՏԱՔՍԵԼԷՆի իր նոր Collectionը:

ՏԻԿԻՆ ՄԱՒՌ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ սիրով պիտի ընդունի ձեզ եւ առաջնորդէ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 10 Janvier 1952 Հինգշաբթի 10 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6657-Նոր շրջան թիւ 2068

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔ

Եգիպտական թերթերը կը շարունակեն պայքարը Թուրքիոյ դէմ, որուն յանձնուած է վճռական դեր մը՝ Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան համար :

Մինչեւ այսօր ալ, Եգիպտոս կը մերժէ մասնակցիլ այս առթիւ կազմուած ճակատին :

Ան կ'ուզէ պահել իր գործելու ազատութիւնը : Եւ, իրրեւ նախապայման որեւէ բանակցութեան, կը պահանջէ որ անգլ· օրքը հեռանայ Սուէզի շրջանէն :

Այս վճռական պայքարին մէջ, Գահիրէ նոյնքան դառնութեամբ լեցուած է նաեւ Անգարայի դէմ, որ կը համարուի Դաշնակիցներուն վարձկան գործակալը :

Կարգ մը թերթեր շատ աւելի կծու բառեր կը գործածեն : Նոյնիսկ ծաղրանկար մը տպուեցաւ որ Թուրքիան չունի կը նմանցնէր :

Դեռ անցեալ շաբթու, Գահիրէի ընկերվարական օրկանը, « Ալ Իշթիրաքիա», խմբագրա – կանով մը կը բացատրէր թէ Թուրքիան է իսլամական աշխարհին անկման պատասխանատուն.

— « Թուրքերը ամէն մըն են իսլամական աշխարհին համար զոր յանձնած են աշխարհական – լութեան ձեռքը : Այս պետութիւնը կ'արդարացնէ իր գործած բոլոր ոճիրները, ըսելով թէ ինքզինքը կը պաշտպանէ Ս· Միութեան դէմ» :

Աւելի յառաջ երթալով, թերթը դիտել կու տայ թէ Թուրքիա շատոնց կորսնցուցած է իր անկախութիւնը :

— « Թուրք զինուորները կը մեռնին Քորէայի մէջ, պաշտպանելու համար Ամերիկացիներուն շահերը··· Թուրքերը կ'ապրին թշուառութեան մէջ, իրրեւ ստրուկները Ամերիկացիներուն եւ Անգլիացիներուն, գործելով համէն տեսակ ոճիր – ներ իրենց կրօնին եւ դրացիներուն դէմ» :

Ուրիշ թերթեր ալ նոյնքան սուր սլաքներ, կ'արձակեն, վարկաբեկելու համար Թուրքիան :

Մինչ բանավէճը կը շարունակուէր, Ամերիկացիները 163.524.000 տոլարի նոր վարկ մը բացին Թուրքիոյ, ինչ որ աւելի զայրացուց Եգիպտացիները :

Միջանկեալ ըսենք թէ այս նոր օժանդակութեան առթիւ, զրոյց տարածուած էր թէ Թրքան բանակին Թիւը պիտի աւելնայ եւ զինուորութեան շրջանն ալ պիտի երկարաձգուի : Բայց Ան – գարա փութաց հերքել :

Ի՞նչ կ'ըսեն Թուրքերը, ի պատասխան Եգիպտոսի բռնած դիրքին :

Անգարայի պաշտօնական շրջանակները չեն ուզեր իւղ լեցնել կրակին վրայ, հակաճառելու հոդը ձգելով մամուլին : Այս վերջինն ալ բաղդատաբար զգուշաւոր լեզու մը կը գործածէ :

Այսպէս, նախկին նախարար Նէճմէտտին Սատակ բարեկամական հաւաստիքներ ընծայելով արաբական երկիրներուն, կը ջանայ համոզել զանոնք թէ իրենց համար իսկ օգտակար է Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան ծրագիրը :

Այս առթիւ, կը յայտարարէ բարձրաձայն.

— « Ամէն պարագայի մէջ, Սուրիան թող գիտնայ թէ մենք ոչ Դամասկոսը կ'ուզենք , ոչ ալ Հալէպը : Սուրիացիներուն ուզածին չափ օդնութեան մարմիններ կը ղրկենք եւ արդէն ղրկած ենք : Բայց, չենք կրնար վտանգել մեր յարաբերութիւնները Մ· Նահանգներուն եւ Մեծն Բրիտանիոյ հետ, չենք կրնար զէնք եւ զինուոր ղրկել իրենց, Հրեաները ծովը թափելու համար» :

Նոյն լեզուն կը գործածէ հին աղուէսը, Հիւսէյին Ճահիտ Եալչընը, մասնաւորապէս չեչտելով.

— « Միջին Արեւելքի մահմետական երկիրները պէտք է հասկնան թէ տատանումի քաղաքականութիւն վարել Մոսկուայի եւ Արեւմուտքի միջեւ՝ կը նշանակէ կրակին հետ խաղալ : Այդ շրջանի մահմետական երկիրները ոչ կարողութիւնը, ոչ ալ ուժն ունին դլուխ բռներու Եւրոպայի եւ Ամերիկայի դէմ եւ զանոնք շանթաժի ենթարկելու» :

Ինչպէս կը տեսնէք, մթնոլորտը ոչ թէ մեղմացած, այլ աւելի թանձրացած է :

Միւս արաբական երկիրներն ալ իրենց պաղարիւնը պահելով հանդերձ, կասկածոտ են Թուրքիոյ հանդէպ :

Շ·

ՏՈՒՐՔԵՐ

ԵՐԿԻՐ ԴՐԱԽՏԱՎԱՀՅՐ ...

Հակահամայնավար Ֆրանսական ընկերութիւն — Paix et Libérté (Խաղաղութիւն եւ Ազատութիւն) , սկսած է փարիզի պատերուն վրայ փակցնել, ի պէտս ոչ — զարդացելոց, կիսկատար ցուցակը այն բոլշեւիկ մեծ ազաներուն, որոնք դեռ զսին Սթալինի մանդալին եւ մուրճին :

Մինչեւ հիմա. «Հանճարափայլ Հայրիկ »ը մաքրագործած է .—

Խորհրդային դահլիճին նախկին անդամնե – րէն՝ եօթը հոգի ...

Կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէին նախկին անդամներէն եւ Մ·Միութեան նախկին կոմի – սարներէն՝ չորսնըմէկ հոգի...

Զինուորական դասէն, քառասունըմէկ մարա – շալներ, զօրավարներ եւ ծովակալներ...

Գաղտնի ոստիկանութեան նախկին բարեկնե– րէն՝ տասնըշորս հոգի ...

Պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարնե – րէն՝ տասներեք հոգի ...

Մշակոյթի վաստակաւորներէն՝ քառասունը – վեց հոգի ...

Սթալինեան տապալը դործի վրայ է նաեւ Մ·Միութեան սահմաններէն դուրս :

Լեհաստանի մէջ, բանտ նետուած է կոմունիզմ – քան՝ իր անմիջական գործակիցներուն հետ : Չեխոսլովաքիոյ մէջ, ձերբակալուած են եւ չուտով դատարան կը տարուին, Սլանսքին, Քլէմանթիս – ը, Տիկին Սվերմովան, Սլինկը եւ ուրիշներ : Հունգարիոյ, Ալպանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ կա – խաղան բարձրացած են Րայքը, Խոճան եւ Քոս – թովը :

Անշուշտ, մօտ ատենէն, կարգը կուգայ մնացեալ երեւելիներուն, որոնք տակաւին Սթալինի ա– նունը կը հոլովեն — կոթիվալա (Չեխոսլովաքիա), Աննա Փաուքեր (Ռումանիա), Ռաքոսի (Հունգա– րիա) եւ ուրիշներ :

Հաղար ափսոս որ Ֆրանսական ընկերակցու - թիւնը դիմած չէ Մ·Միութեան ժողովուրդներուն՝ իւրաքանչիւրէն ստանալու համար ցանկը իր··· « դատաճաններուն » :

Օրինակ, կրնային մեզի զալ եւ հարցնել թէ ո՞ւր են Զարեանը, Մահարին, Խանջեանը, Աչոտ Յովհաննէսեանը, Մակինցեանը, Ս· Տէր Գաբ – րիէլեանը, Ամատունին, Երզնկեանը, Շահվերտ – եանը, Բակունցը, Գրիգոր Վարդանեանը եւ չատ մը ուրիշներ, որոնք Լենինները եւ Սթալիններու դարշապարը կը լզէին, բայց, վերջին պահուն ... սայթաքեցան :

Ընկերակցութիւնը, մոռցեր է յիշել թէ Խորհրդային վարչաձեւին սկիզբէն մինչեւ այսօր կոտորուած են, առնուազն, 25 միլիոն մարդկային արարածներ՝ առանց հաշուելու այն միլիոնները, որոնք հոդեվարքի մէջ են, օրուան այս ժամուն: Սիպերիոյ խորերը :

Մոռցեր է նաեւ 1932ի Ուկրայնայի արուեստական սովը, որուն զոհ զացին 4—5 միլիոն :

Վստահ եմ որ ընկերակցութիւնը «ժողո – վուրդներու Հայրիկ»ին զոհերուն ամբողջական ցանկը կուտար··· եթէ Ֆրանսայի մէջ Թուղթի սով չըլլար ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

Կացութիւնը Երուսաղէմի մէջ

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ Իսրայէլի բանակը չարժման մէջ դրուած է, Բ· օրուան դէպքերուն հետեւանքով: Բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուած են, ոչ միայն երկրին, այլ եւ սահմանագլուխներուն վրայ, առ ի նախազգուշու – թիւն: Ձերբակալուած են 400 հոգի, վիրաւոր – ուած՝ 140 ոստիկան եւ 200 քաղաքացի :

Երկուշաբթի օրուան ցոյցերուն կը մասնակ – ցէին տասը հազար հոգի : Ընդհ· վարիչն էր Մե – նահիմ Պեկին, «Ազատագրական շարժում»ին հը– րամանատարը, որ նախապէս եղած էր «Մբեռն խմբակ հոսանքին հիմնադիրը : Ցուցարարները կ'աղաղակէին.— « Ոչ մէկ բանակցութիւն Հեթ – լէրի ժառանգորդներուն հետ»: Ոստիկանութիւնը ի վերջոյ ստիպուեցաւ հրանիւթ սրսկել փողոց – ները եւ կրակ տալ, ցրուելու համար ցուցարար – ներու բազմութիւնը :

Վարչապետ Պէն Կուրիոնի կուսակցութիւնը

Նախարարական տագնապը

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փլեւէնի դահլիճին հրաժարումէն անմիջա – պէս վերջ, հանրապետութեան նախագահը պա – տասխանատուութեան յանձնեց կուսակցութեանց ներկայացուցիչ – ները եւ ուրիշ ծանօթ անձնաւորութիւններ : Իր – րեւ եզրակացութիւն, նոր դահլիճին կազմու – թիւնը յանձնուեցաւ Պ· Քրիսթիան Փինոյի, նախկին նախարար եւ ընկերվարական, որ շատ յոյս չունէր յաջողելու: Դժուարութեան պատճառնե – րէն մէկն ալ այն է որ իր կուսակցութիւնը խիստ բանաձեւ մը քուէարկած է, ընկերային օրէնք – ներու պաշտպանութեան համար: Այդ բանաձեւը կը դատապարտէ աշխարհականացման օրէնքին խախտումը եւ կը յայտարարէ թէ վճռած է «պաշտպանել հանրապետութիւնը համատիրական բոլոր սպառնալիքներուն դէմ, ինչպէս եւ ազգային անկախութիւնը եւ խաղաղութիւնը »:

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ այս անդամուան տագնապը աւելի ծանր է եւ միայն եզմտական խնդիրներ չեն որ մտահոգութիւն կը պատճառեն :Տագնապը սերտ կապ ունի երկրին իրաւակարգին հետ: Միւս կողմէ յարաճուն դժգոհութիւն մը կը տիրէ Ալճանտեանի դաչինքին եւ Հնդկաչինի պատերազմին դէմ :

Ազգ· ժողովին 118 ձը կոլեան եւ 97 համայնավար անդամները հակառակ են ներկայ խորհրդարանական գրութեան եւ արտ· քաղաքականութեան, բոլորովին տարբեր պատճառներով: Ձե – տոյ կայ «միջին ճամբու» հոսանքը, որ հետզհետէ կ'աճի: Այս հոսանքին կարծիքով, Ֆրանսա իր ուժերէն վեր դործի մը ձեռնարկած է: Ան չի կըրնար թէ վերադրնուել Եւրոպայի մէջ եւ թէ պատերազմել Հնդկաչինի մէջ: Ուստի կ'առաջարկեն դինադադար կնքել Հնդկաչինի մէջ, կամ խնդրել Ազգ·ժողովէն որ ստանձնէ այդ պատերազմին պատասխանատուութիւնը :

Գալով զօր· ձը Կոլի կուսակիցներուն, կ'ը – սեն թէ Ֆրանսա պէտք եղած ճիգը չի փորձեր եւ կը պահանջեն զօրացնել ազգային պաշտպանութիւնը: Իրենց կարծիքով, Ֆրանսա պարտաւոր է ամուր կառչիլ Հնդկաչինի, այլապէս պիտի կորսընդնի ամբողջ կայսրութիւնը : Անոնք համաձայն են միացեալ Եւրոպայի մը, պայմանաւ որ Ֆրանսական լայն ազատութիւն վայելէ տիրական դեր մը կատարելու համար Անգլիոյ հետ, իրրեւ իրական երաշխիք դերմանական վտանգին դէմ :

Թէ Զօր· ձը Կոլի կուսակիցները եւ թէ միջին հոսանքը այն վախն ունին թէ Ֆրանսայի ներկայ արտաքին քաղաքականութիւնը վերադինման պիտի առաջնորդէ Գերմանիան, առանց որեւէ երաշխաւորութիւն ապահովելու յարձակողական դի - նապաշտութեան դէմ: Երկուքն ալ կը կարծեն թէ Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը չափազանց են – թակայ է Մ· Նահանգներուն եւ կ'ուզեն որ աւելի յստակօրէն պարզուին երկրին պարտաւորութիւն – ները Ատլանտեանի դաչինքին մէջ, ինչպէս եւ Մ· Նահանգներուն յանձնառութիւնները Եւրոպայի հանդէպ :

× Պ· Փինօ, որ իր պատասխանը պիտի հա – ղորդէր երէկ, Դիմադրական ճակատի վարիչնե – րէն մէկն է եւ Պուլբնվալ աքսորուած էր Գերմաններուն կողմէ: Նախագահին հետ տեսակցէլէ վերջ, գնաց խորհուրդ հարցնելու իր ընկերնե – րուն: 1947 Նոյեմբերէն ի վեր Ֆրանսան ընկեր – վարական վարչապետ չէ ունեցած: Փլեւէնի դահլիճը կազմուեցաւ 1951 Օգոստոսին եւ յոյս կար թէ ընկերվարականները ուժ պիտի տան դահլիճին, առանց նախարարներ ունենալու: Առեն մը բարեացակամ դիրք բռնելէ վերջ, Բ· օր մերժեցին վստահութիւն յայտնել, որով դահլիճընկաւ:

Ո՛վ որ ալ կազմէ նոր դահլիճը, հարկադրուած է նկատի առնել թէ իր դիմացն ունի Ազգ· ժողով մը որ բաժնուած է վեց զօրաւոր խմբակցութեանց: Միւս կողմէ, պիտի չմոռնայ թէ ամէնէն զօրաւոր հոսանքներէն երկուքը ընդդիմադիր են, համայնավարները եւ զօր·ը Կոլի կուսակիցները:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ժողովուրդին ուղղուած կոչով մը կը դատարապարտէ Բ· օրուան ցոյցերը, որոնք տեղի ունեցած են Ներթուէթ կուսակցութեան թելադրութեամբ , «Ֆաչական մեթոտներով» խորհրդարանական կարգերը տապալելու համար Իսրայէլի մէջ: Վերի կուսակցութիւնը իր կարգին զեկոյցով մը կը յայտարարէ թէ՝ վճռած է չարունակել պայքարը, Գերմանիոյ հետ ամէն կարգի չփման արգելք հանդիսանալու համար: Հազարաւոր քաղաքացիներ ի նշան բողոքի իրենց կուրծքին զետեղած են դեղին աստղը, զոր Հիթլէր պարտադրած էր իրենց, պատերազմի շրջանին:

ՍՈՒԷԶԻ ջրանցքի պաշտօնեաներուն գործադուլը, որ Գ·Բ· օր վերսկսած էր, վերջացած է : Այսուհետեւ, բանուորական խմբակցութեան որոշումով, ամէն օր մէկ ժամ գործադուլ պիտի տարքուի, իբրեւ բողոք ցոյց :

ԼԱՑՈՒՄԸ ՆԱԽԱՆՁ Է

Մտաւոր ուժերի պակասը հետզհետէ աւելի զգալի է դառնում՝ վերջին տասնամեակի ընթացքին հին սերնդի չափերում տեղի ունեցած բազմաթիւ կորուստների պատճառով :

Տաղնապը յատկապէս նկատելի է կրթական ու գրական մարզերում :

Եւ ցաւալի է, որ հրապարակի վրայ չեն երեւում համապատասխան ուժեր՝ այդ հսկայ բացը ծածկելու համար :

Նոր Սերնդի մէջ,— չհաշուած աննշան բացառութիւնները,— պակասում է հանրանուէր աշխատանքի խանդն ու եռանդը, որ նրանց պիտի մղէր մեզնից անդարձ հեռացող դործիչների տեղը բռնելու կրթական ու գրական մարզերում :

Բայց անարդար կը լինենք, եթէ մեղադրեալի աթոռի վրայ նստեցնենք միայն նոր սերնդին, երբ նոյնքան անտարբերութեամբ են վարակուած նաեւ միջին տարիքին պատկանող մեր մտաւորականները, որոնք իրենց տասցած հայեցի կրթութեան, մտաւոր պաշարի, հայրենի յուշերի ու տպաւորութիւնների շնորհիւ պիտի կարողանային հին ու նոր սերնդի միջեւ կամուրջի դեր տասնձնել

Այդ դասին պատկանող մտաւորականները բարոյական պարտականութիւն պիտի համարէին չարունակել անհետացող դէմքերի ստեղծագործ աշխատանքը եւ նրանց թողած հոդեմտաւոր ժառանգութիւնն աւելի հարստացնելով՝ փոխանցել նոր սերնդին :

Այդպիսով ոչ միայն կը ճոխանար հին սերնդի թողած ժառանգութիւնը նոր արժէքներով, այլ եւ կը պահուէր մեր մշակութային կեանքի բնականոն զարգացման ընթացքը, համաձայն յաջորդականութեան սկզբունքի : Այդ դէպքում, հին սերնդի չարքերում սկսուած տերեւաթափը մըղձաւանջի տպաւորութիւն պիտի չթողնէր, ծերութիւնն ու մահը նկատելով բնական երեւոյթ, ինչպիսին են ծնունդն ու աճումը մարդկային կեանքում :

Մեր ազգային ու մշակութային կեանքի բարգաւաճման համար Սփիւռքի հողը նպաստաւոր պայմաններ չունի անշուշտ, բայց դժուար է հաշտուել այն մտքի հետ, թէ կատարեալապէս խոպան է, անբերրի ու անպտուղ : Հայ մշակոյթի այդին այնքան կենսանիւթ ունի դեռեւս, որ կը կարողանայ Սփիւռքի մտաւորականութեան հոգեկան բաւարար սնունդ մատակարարել :

Սակայն, դժբախտաբար, ստեղծագործ աշխատանքի ճիգն է պակասում, մէկ տեղ առաւել, մէկ տեղ նուազ չափով : Պակասում է հոգեկան կորովը, ներքին կրակը, որ թափ ու թռիչք է տալիս մտաւորական մարդուն, կարում նրան կեանքի դժուռ հաչիւններից, միջավայրի մեղմ մթնոլորտից եւ յարատեւ ու անդուլ աշխատանքի մղում նրան :

Այս լճացումը մանաւորապէս ակնբախ է գրական մարզում :

Զեն գրում, չեն ստեղծագործում ոչ միայն երիտասարդները, այլ եւ պատրաստութիւն ու պաշար ունեցող մտաւորականները, ի բաց առեալ միջին ու հին սերնդին պատկանող փոքրաթիւ գրագէտների, որոնք չնայած մի չարք աննպաստ պայմանների, չարունակում են մնալ գրական դիրքերում :

Մտաւորականութիւնը, յատկապէս միջին տարիքին պատկանող դասը, դժգոհ է ամէն բանից, դժգոհ է հին ու նոր արժէքներից, հասարակութիւնից ու միջավայրից, եւ ամփոփուած ինքն իր մէջ, փախչում է գրական աշխատանքից :

Ինչո՞ւ : Ի՞նչ է ուզում

Դժուար թէ կարողանայ լուրջ, համոզեցու բացատրութիւն պատճառաբանութիւն բերել :

Շատերը պիտի պատասխանեն, թէ՝ «ժամանակ չունեն, սիրտ չունեն, գրելու նիւթ չկայ, տրամադրութիւն չկայ» ...

Այս պատճառաբանութիւնների չախչախիչ պատասխանը տալիս են դեռ եւս հրապարակի վրայ կանգնուն մնացած հին սերնդի այն ներկայացուցիչները, որոնք՝ իրօք «ժամանակ ուտրամադրութիւն» չունենալով հանդերձ, գրելու նիւթ ունեն եւ ստեղծագործում են յարատեւ ճիգով ու անխոնջ եռանդով, չնայած իրենց յառաջացած տարիքին եւ առողջական աննպաստ պայմաններին :

Ընդհակառակն, չեն ստեղծագործում առաւելապէս նրանք, ովքեր թէ ժամանակ եւ թէ մտաւոր պատրաստութիւն ունեն, բայց «սիրտ ու տրամադրութիւն» չունեն՝ ճիգ թափելու, եռանդ սպառելու :

Մեր մամուլը, սկսած Եգիպտոսից մինչեւ Լիբանան ու Սուրիա եւ Ֆրանսիա ու Պոլիս, ժամ է այս կացութիւնից եւ կոչ է անում հայ մտաւորականութեան՝ անտէր չթողնել գրական ասպարէզը, ուր այժմ մեծ մասամբ գրիչ են խաղացնում անընդունակ սկսնակներ ու մէջակութիւններ՝ կարող ուժերի դասալքութեան եւ մամուլի

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Մարոքը իբրեւ զին. խարիսխ

Հիւսէսային Ափրիկէի խմբակցութեան մէջ, Մարոք Ալանտեանի վրայ բացուող պատուհան մըն է : Ասոր համար կրկնակ ծառայութիւն կրնայ մատուցանել Միջերկրականի պաշտպանութեան համար :

Մարոք նոյն ատեն Արեւմուտքիհետ ուղղակի յարաբերութիւն ունի : Եթէ Միջերկրական վտանգաւոր կացութեան մը մէջ իյնայ, կրնայ դէշ անդրադարձումներ ունենալ Ֆրանսայի վրայ, իբրեւ կռնակ դարձուած նահանգիստ մը :

Անհրաժեշտ է ներկայ տաղնապալի օրերուն հաստատել օդանաւային, պարէնաւորման եւ զինավարժութեանց խարխխներ : Ֆրանսան չատ բան ըրած է Մարոքի մէջ, բայց իր զինուորական կառուցումները համապատասխան չեն արդիական պայմաններուն : Ամերիկեան երկու զինուրական առաքելութիւնները արդէն այնտեղ հաստատուած են : Անոնք կը թելադրեն Ֆրանսական կառավարութեան անհրաժեշտ խարիսխներ ստեղծել :

Մարոք չի մասնակցիր Ալանտեան դաշինքին, այլ միայն մաս կը կազմէ Ֆրանսական միութեան : Բորէայի իրադարձութիւնները տեսակ մը պատերազմի հոդեբանութիւն ստեղծած են Ամերիկայի մէջ : Անոնք չատ կ'աճապարէին Ֆրանսական օդակայաններ ձեռք բերելու համար : Այժմ արդէն հինգ օդակայաններ տրամադրուած են իրենց, ինչպէս նաեւ Լիոթէի նահանգիստին մէկ մասը :

Բոլոր կառուցումները կը կատարուին Ամերիկացիներու կողմէ, բայց Ֆրանսացիները կը պահեն իրենց սեփականատիրոջ իրաւունքը : Օդակայաններուն վրայ կը ծածանի Ֆրանսական դրօշը, Ֆրանսական հրամանատարութեան տակ, Միացեալ Նահանգները հաւասարապէս իրաւունք ունին դանոնք գործածելու, իսկ պատերազմի պարագային բոլոր Դաշնակիցները :

Մարոքի Ֆրանսական իշխանութիւնները Ամերիկացիներուն տրամադրած են հետեւեալ հողատարածութիւնները .— Նուաքշօրի մէջ 4000 հեքթար (վերջը 6000ի պիտի բարձրանայ), Սիտի Սլիմանի մէջ 4000, իսկ ուրիշ երեք վայրերու մէջ 2000ական հեքթար : (Պինկերիր, Պուլհալտ եւ Ճեմա-Շիմ) : Այս հողամասերը կը պատկանէին գիւղացիներու : Անոնց հատուցում տրուեցաւ եւ դոհ մնացին :

Օդակայաններու կառուցման հոդը ստանձնեց ամերիկեան ընկերութիւն մը : Մայիս ամսէն սկսեալ ճարտարապետներ, արհեստագէտներ եւ մասնագէտ բանուորներ սկսան գալ : Անոնց ընդհ. թիւը 3000 է, 15 միլիառ արժէքով շինանիւթեր, փորելու, փչրելու եւ պէթոնով ծեփելու գործիքներ բերուած են :

Ապրիլ ամսէն սկսան կառուցանել Նուաքշօրի եւ Սիտի Սիլմանի օդանաւակայանները : Իւրաքանչիւր աշխատավայրի վրայ կառուցումները կը չարունակուին մրցանիւթի արագութեամբ : Երկու բանուորական խմբակներ կ'աշխատին, օրն ի բուն, 12ական ժամ, մէկ ժամ զարդարով մը, ճաշի համար : Փչաթելերով կազմուած ցանկապատերու ետեւէն, կիսագլանաձեւ խոշոր ոստան մըն է որ կը բարձրանայ :

Ամերիկացիները չեն ճանչցած իր ժամանակին Մարոքի դաշնադիրը, որ երկրին հոգատարութիւնը կը յանձնէր Ֆրանսայի : Ասոր համար, կը մերժեն վճարել կարգ մը տուրքեր, որոնց բերը կ'էյնայ հոգատար պետութեան ուսերուն :

Ինչ որ ալ պատահի, աշխատանքները չառաջ կը տարուին անդադար : Այս միջոցին Նուաքշօրի չոգեկառքի դիծը կցելու վրայ են Մարաքէշի, որ պիտի երկարի մինչեւ Քազապլանքա : Երկու օդակայանները արդէն պատրաստ են իրենց աշխատանոցներով, զեռնուղիներով եւ չեմարաններով, մօտ օրէն կը սկսի երրորդին կառուցումը :

Թիղի - Թանուէթի բլուրին մէջէն կը չինուի նոր ճամբայ մը որ կարեւոր անցք մը պիտի կազ-

ցոյց տուած ներողամիտ ասպնջականութեան պատճառով :

Այս լճացումը աղիտաւոր մի նահանջ է, որ պիտի արագացնի հայ գրականութեան անկումը Սփիւռքում :

Մեր գրականութիւնը ազգապահպանման մեծագոյն ազդակներից մէկն է : Գաղթաշխարհի մղած դոյապայքարը յաջողութեամբ պսակելու համար հայ մտաւորականութիւնը պիտի դուրս գայ լճացած վիճակից եւ իր գործօն մասնակցութիւնը բերի այդ նուիրական աշխատանքին :

(Խմբագրական՝ Ա. Իճիճ)

«Փոխադարձութեան խնդիրը մեռած է արդէն»

ԽՄԲ.— Ճավիտ Եամուն կը գրէ Թուրքերէն Ագըն թերթին մէջ (25 Դեկտ.).—

14 Մայիս 1950ին, ազգովին իրագործեցինք մեծ յեղաշրջում մը, եւ ան ուրիշ բան չէր բայց եթէ դարերէ ի վեր անտեսուած բաներու հակազդեցութիւնը :

Դեմոկրատ կուսակցութիւնը իբր իշխանութիւն իրեն խնդալ ունեցաւ թուրքին կանդնել ամէն բանէ առաջ զէչութիւններու եւ փոքրութիւններու : Շատ մը օրինակներով եւ շատ մը մարզերու մէջ, հպարտութեամբ եւ հաճոյքով ականատես կ'ըլլանք այս երեւոյթին :

Ակէ զատ, Դեմոկրատ իշխանութիւնը հաստատեցաւ երկրին մէջ, եւ այս պարագան այ անանկութեան առաջնորդեցին երկրին մէջ արմատացած ժամանակավրէպ զաղափարները :

Այս անանկացած ընմբռնումներու չարքին պէտք է յիշենք այն խորականութիւնը զոր ցոյց կուտայինք երկրին մէջ ապրող փոքրամասնութիւններուն հանդէպ, այսինքն կ'անջատէինք եւկը մեկուսացնէինք այս հայրենիքին հարազատ զաւակները, որոնք միեւնոյն զգացումներով կը բաժնէին այս երկրին ճակատագիրը :

Դեմոկրատ կուսակցութիւնն է որ անդրադարձաւ այս իրողութեան եւ խորհեցաւ թէ երկրին զաւակները իբր հարազատ որդիներ կենսու նակութեան աղբիւր մը կը կազմեն, կը ծնին մեր երկիրը նուիրագործող իրականութիւններէն, հե-

մէ հիւս. Ափրիկէի մէջ :

Մարոքը, Ալժերիան եւ Թունուզը, — որոնք ամէնքը մէկ պաշտպանողական միութիւն մը կը կազմեն, չեն կրնար միակ ճամբով մը միանալ : Պատերազմի պարագային կրնայ խճողում պատահիլ : Ակէ զատ, նկատի առնելու է ռմբակոծումները եւ վայրաչուները : Օդաբչաւները կրնան քանդել չոգեկառքի միակ գիծը, որ մէկ ծայրէն միւսը այդ ճամբուն կը հետեւի : Դաշնակիցներու միջամտութիւնը պիտի ուշանայ, նոյն ատեն հոգատար իշխանութիւնը հիւսիսային Ափրիկէն Ալանտեանի կողմնապարեներուելու հնարաւորութենէն պիտի զրկուի : Օդային ճամբան անշուշտ բաց պիտի ըլլայ, բայց բաւական չէ :

Քարաժայռերու մէջէն փորուած ճամբայ մը, որուն հիւսիսային անուն կը տրուի, զանազան կէտերու վրայ ընդլայնելու ձեռնարկած են : Դեռ ուրիշ վայրեր ալ ընտրած են, ոլորապտոյտ ճամբաներ կառուցանելու համար :

Պատերազմի ընթացքին, հարաւային շրջանին մէջ ալ սկսած են քարաժայռերուն մէջէն փորուած ճամբայ մը կառուցանել, որովհետեւ այդ շրջանին ալ զգացած են ներկայ անպատեհութիւնները : Թունուզի մէջ, այս մեծ ճամբան արդէն աւարտելու մօտ է, կապէսի եւ Թէլէփթի միջեւ :

Ալժերիոյ մէջ, դեռ փոքրիկ ուղի մը միայն կառուցած են, անապատի մուտքին, Օրլէանվիլի եւ Քոնսթանթինի միջեւ :

Մարոքի մէջ, Թիղի - Թանուէթի բլուրին սարքաւորումը կը լրանայ 1952ի վերջը : Հոս կանդ պիտի չառնէ աշխատանքը : Պէտք է այս բարձր ճամբան յարմարցնել Մարաքէշի Քենիֆրայինի հետ, որ իր կարգին պիտի միանայ Սաֆիի նահանգիստին հետ, ուր կը յանգի հարաւային փողուղին :

Միւս կողմէ, պէտք է կառուցանել ճամբայ մը, որ բլուրէն իջնէ Մուլայեայի հովիտը : Տասնեակ մը քիլոմեթր բաւ պիտի ըլլայ, Մխիլթի կողմը միացնելու հիւսիս հարաւային ճամբան, զոր կը խորհին հարաւային կողմէն կցել Ալժէրիոյ բաժինին, 205 քիլոմեթրի վրայ տարածուող ուղիով մը, որ պիտի անցնի Պերկէնթէն :

Մարոքի մէջ, մօտ օրէն երրորդ ճամբայի մը չինութեան պիտի ձեռնարկեն, սկսելով Ակատիրէն : Թէեւ չահեկան է, բայց միեւնոյն անհրաժեշտութիւնը չի ներկայացներ : Բոլոր այս ճամբաները տնտեսական բարգաւաճում յառաջ պիտի բերեն իրենց շրջաններուն մէջ :

Ակատիրի խարիսխը, ուր հակասուզանաստին օդանաւորդութիւն մը կը պատրաստուի, միեւնոյնէն չատ աւելի լաւ տարքաւորուած է : Այսու հանդերձ, վարժարանի չէնքերը խարխխի կառուցումներուն հետ բաղդատելով տպաւորներ միայն կարելի է համարել :

Իւրաքանչիւր աշակերտի ժամական թոշէքի ծախքն է 275.000 ֆրանք : Վիճակագրութիւնները ցոյց կուտան թէ՝ արկածներու թիւը աւելի պակաս կ'ըլլայ, եթէ օդանաւերը լաւ տարքաւորուած ըլլան : Որեւէն օդանաւ մը կ'արժէ 50 միլիոն, «լենքեսթըր» մը՝ 200 միլիոն, հիւսիս. տեսակի օդանաւ մը (թիւ 1400) 350 միլիոն ֆրանք :

Թ. Ա. Թ.

տեւաբար ծիծաղելի ըմբռնում մըն է անոնց միջեւ ցեղի եւ դոյլի, կրօնի եւ դաւանանքի խնդիրներ դնել : Այսպիսի մտայնութիւնները տեղ չունին այլ եւս Դեմոկրատ կուսակցութեան ծրագրին մէջ , եւ դուրս ձգուած են անոր հաւաքականութենէն :

Դեմոկրատ կուսակցութեան հայրենասիրութեան մեծագոյն յատկանիշը կը կազմէ իր անխտրականութիւնն ու անաչառութիւնը, որով այս երկրի զաւակները նոյն գիծի վրայ կը բերէ թէ՝ օրէնքին առջեւ եւ թէ երկրապատական բոլոր դաշերուն մէջ :

Այն մտայնութիւնը, որ գործեց թիւրաւ զայնամոլութեամբ եւ ծնունդ տուաւ Վարլըգի տուրքերուն , հաշուեյարդարի ենթարկուած է այլ եւս եւ իրրեւ ըմբռնում մաս չի կազմեր պետական ծրագրին : Երբ այս է իրողութիւնը, այս հայրենիքին մէջ «փոքրամասնութիւններու դատ մը » գոյութիւն չունի այլեւս :

Ամէն անոնք որ մեր մէջ կ'ապրին եւ մեր կրօնքը , դաւանանքը եւ կամ դոյնը չունին, ոչ միայն այս սիրելի հայրենիքին հարազատ զաւակներն են, այլեւ մեղի չափ թուրք ազգին պատուաբեր անհատներն են :

Թուրքիոյ մէջ փոքրամասնութիւն անունով բան մը չկայ այլեւս, կայ միայն Թուրք ազգը: ինչպէս որ ծառին վնաս կը հասցնենք անկէ ճիւղ մը փրցնելով, նոյնպէս կը վնասենք այս ազգին , անկէ հատուած մը անջատելով :

Աւելին կայ: Այս Դեմոկրատ չրջանին եւ թըւականին, առաջին անգամն է որ մեր ոչ — իսլամ հայրենակիցները գործնապէս դեր կը ստանձնեն մեր հանրային կեանքին մէջ, խօսք կ'առնեն եւ րաքանչիւր Թուրքի հետ :

Թուրք մշակութային քուրային մէջ ճուլուած ինձի եւ քեզի նման եւ ամէն Թուրքի պէս խօսք — լու իրաւասու են հայրենիքի այդ զաւակները, եւ իրենց բարեմաղթութիւնները այս հայրենիքին բարօրութեան եւ երջանկութեան համար, մենք կ'ընդունինք իրրեւ անկեղծ եւ սրտաբուխ արտայայտութիւններ :

Նողկանքով եւ սոսկումով կը մերժենք քանի մը նեղմիտ եւ անպատասխանատու մարդոց ելոյթը որով կ'ուզեն հին ու անբովանդակ զաղափարները նորոգել: Այսպէս կը խորհին արդէն այն բոլոր Թուրքերը, որ կը փափաքին երկրին վերելքը տեսնել :

Թուրքիա թեւակոխած է մեծ ժողովրդապետութեան մը չրջանը եւ պէտք է օգտուիլ խօսքի ազատութենէն, գաղափարներու անկախութենէն :

Նեղմիտ մարդիկը ուշքի բերելու համար, կը յիշեցնենք կարեւոր ճշմարտութիւն մը.— Գացողին տեղը չի գար :

Այո, քինախնդրութիւնը, կիրքը եւ խարդախութիւնը ոչին չեն կրնար այսուհետեւ տեղ ունենալ այս երկրին մէջ :

Թուրք ազգը իր ամբողջ անհատներով չափած է ազատութեան կուիը, եւ պիտի չթողու որ զայն խլեն իրմէ :

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

Գաղութէ գաղութ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՀԱՑԵՐԸ Քանատա պիտի փոխադրուին, կը գրէ «Մարմարա», լուրը իմանալով Աթէնքէն Պոլիս հասնող ճամբորդէ մը, ինչպէս եւ ծանօթներու ղրկուած նամակներէ : Յունաստանի հայ գաղթականներու կարեւոր մէկ մասը անտեսական նեղ պայմաններու մէջ կ'ապրի: Դէպի Հարաւ. Ամերիկա գաղթը կը չարունակուի: Վերջերս Տարագիրներու Միջազգային Մարմնին ուշադրութիւնը հրաւիրուած էր Յունահայերու կացութեան մասին,և ԱՆՋԱՑի դիմումին ու կատարած ձեռնարկներուն արդիւնք կը նկատուի Յունաստանի Հայերը Քանատա փոխադրելու ծրագիրը, որուն գործադրութիւնը պիտի սկսի կ'ըսեն 1952ի գարնան :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ Մշակութային Միութեան նախագահ ընտրուած է ընկեր Վահան Փափազեան, « Համազգայինի» վարչութեան հանդիսաւոր նիստին մէջ (Պէյրութ) :

ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾԻ մը (Դեկտ. 22 Թհրանի մօտ) 22 զոհերէն մէկն է Հայուհի մը Օր. Արուսեակ Թիւֆճաբեան, որ կը ծառայէր իբրեւ հիւրընկալ այդ օդանաւին մէջ :

ԹՐԻՓՈԼիի (Լիբիան) երկու դպրոցներուն աշակերտութեան թիւն է 300, իսկ պաշտօնէութեան 16: Տարուէ տարի ամէն չանք կը թափեն վարժարաններու մէջ դասաւանդուող օտար լեզուները զօրացնելու, մայրենի լեզուին հետ միասին: Ուսուցիչներէն երեքը տրամադրուած են Լիբանանի կառավարութեան կողմէ :

Գաղութը չունի եկեղեցի: Երկու տարի առաջ կազմուած էր Եկեղեցւոյ Շինութեան Յանձնախումբ: Սակայն ցարդ կրցած են միայն 7500 լ. ո. դոյացնել, որուն 4000 լ. ո. նուիրուած է երեսփ. ընտրութենէն առթիւ, ընտրուած տեղացի երեսփոխաններէ : Արմաեան վարժարանի չէն — քը ազգապատկան դարձնելու համար 8000 լ. ոսկի պիտի հայթայթէր այս նպատակով կազմուած յանձնախումբ մը, սակայն ցարդ կրցած են միայն 1300 լ. ոսկի ճարել :

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼՊԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Նոր տարուան առթիւ, ինչպէս բոլոր քրիստոնեայ երկիրներուն, նոյնպէս ալ Ալպանիոյ մէջ չատ յարգի են հնդկահաւերը: Եկու տես որ տեղական համայնավար իշխանութիւնը վերջերս մեծ խուզարկութեան մը ձեռնարկեց Շիպաքիու , Քաւաժա, Փաքին եւ Էլպասան նահանգներուն մէջ եւ ձեռքն անցած բոլոր հնդկահաւերը բեռցուց Տիւրացցոյի առջեւ սպասող ռուսական նաւ մը, որ խարիսխ կը վերցնէր խորհրդային երկիրները ճամբայ ելլելու համար :

Իրաւ է թէ սեփականատէրներուն տրուած են պարենատոմսեր, բայց ատոնք բանի մը չեն ծառայեր, որովհետեւ առաջնակարգ կարեւորութիւն ունեցող անդեղէնները կը պակսին: Զորս տարի առաջ իւղը եւ ձուկը չափազանց առատ էին, բայց չատոնց է որ երկուքին ալ երեսը տեսած չունին: Ուտելիքներու պակասութիւնը սով յառաջ բերած է երկրին մէջ, մահերու թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ: Բռնագրաւումները կը չատ նան, ու գիւղերու ազգայնացման թափը կը կոտրէ հողագործներուն մէջքը :

Իրազեկ թերթեր կը գրեն թէ այս դժնդակ կացութիւնը անչուշտ հակազդեցութեան մղած է ժողովուրդը , յաճախ բուռն: Այսպէս, Փաթոսի մէջ քարիւղի հաստատութիւնները փճացուցած են, ինչ որ պատճառ դարձած է 500 բանուորնե — րու արձակման: Թիւրկէնայի մօտակայ Տեմպլան գիւղին մէջ դիմադրականները սպաննած են երկու ոստիկաններ: Այս բոլորը պատճառ եղած են, որ ոստիկանական խստութիւնները աւելնան, ժողովուրդը մինչեւ եաքը հակողութեան տակ է: Մինչ որ, ոստիկանութիւնը մօտէն կը հետեւի կասկածելիներու չարժումներուն: Պտրիկ անխտրութիւն մը պատճառ կ'ըլլայ որ ենթական ուղարկուի կեդրոնացման կայան :

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, սարսափելի է քաղաքական յանցաւորներու կացութիւնը: Անոնք ամենածանրաչխատանքներուն ենթակայ են: Կալանաւորներուն մեծ մասը գիւղացիներ են :

Ալպանիոյ համայնավար կուսակցութեան ծոցին մէջ ալ կացութիւնը լաւ չէ: Անվստահութիւնը այն աստիճանի հասած է, որ 200 հոգի արդէն մաքրագործման ենթարկուած են :

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

« ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ »

ՏԻՍԻՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը տօնեց « Մանուկներու Օրը» 30 Դեկտ. կիրակի օր, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան մը: Բեմին մէջտեղը զետեղուած էր Կաղանդի ծառը, որուն ճակատը էլեկտրական լոյսերու եռագոյն խաչը կը խորհրդանչէր երկու մեծ կազմակերպութեան համագործակցութիւնը : Ժողովուրդը հրճուանքով կը դիտէր այնքան փարթամօրէն զարդարուած եղեւնին: Աննկարագրելի էր մանուկներու ցնծութիւնը, ուրախ էր եւ իրենց ուսուցչուհին: Պատշաճ խմբերգով հանդէսը բացուեցաւ, մանուկները յաջորդաբար թոթովելին մեր Մեծատաքանչը :

Կենդանի պատկերը «Յիսուսի Ծնունդը» տպաւորիչ էր իր մեղեդիով: Ահա վերջապէս «կանդղպատան»կարմիր պատմուճանով,ձերմակ երկար մօրուքով: Վերջապէս կը նստի ալեհեր Ծեր — րուն եւ երբ ամէն մէկը իր բաժինը կ'արտասանէ, ցոյց կուտայ երկու Խաչուհիները, որոնք նախապատրաստուած մրգեղէնի ծրարները կը սկսին բաժնել աչակերտներուն: Ներկայ բոլոր տղաքը անխտիր կը ստանան մրգեղէնի ծրարները: Վարչութիւնը իր գոհունակութիւնը յայտնեց Տէր եւ Տիկին Փափազեաններու: Հանդէսը փակուեցաւ «Յառաջ Նահատակ»ով: Խաչուհի մը

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐի ՀՐԱՇՔ — ՄԱՆՈՒԿԸ

Փարիզի արաբական չարժանկարի սրահները, վերջերս սկսած են ցուցադրել եգիպտական «Եասմինա» ժապաւէնը , որուն դլխաւոր դերակատարուհին է Փերուզ Գալֆայեան (Ֆերուզէ) :

Անհատատալի կը թուի տեսնել, որ այդ փոքրիկ Հայուհին կարենայ այնքան սուր իմացակա-

---

ՄՈՌՅՈՒԱԾ ԷՋԵՐ (7)

ԱՐՄԵՆԻՍԱ

Դ.

Կիները հագուած, չքուած, չպարուած, էրիկ մարդիկ՝ մաքուր, նոր կիրակնաւուր հագուստներով, բոլորն ալ Ցոյներ, հետզհետէ կը լեցուէին. մէկ ծայրը երաժշտական խումբ մը կը նուագէր, ու կամուրջէն մեկնող չոգենաւը Հալքիի դէր, ու կամուրջէն մեկնող չոգենաւը Հալքիի նաւամատոյցը կը բերէր այցելու ու չրջուն բազմութիւն մը:Ելլողները կը դիտէինք. ընդհանուր զուարթութիւն կար. ես ալ սովորականէն աւելի զուարթութիւն կար. ես ալ սովորականէն աւելի զուարթ՝ Արմենիայի կատակներուն վրայ կը խնդայի: Ցանկարծ, բարձր հասակ մը, ահեղաձեւ երդայի: Ցանկարծ, բարձր հասակ մը, ահեղաձեւ երդայ մօրուք մը, սեւ վերարկու մը եւ չուխայէ փակեղ մը հեռուէն որոշեց զիս, բարեւեց ու դէպ ի ինծի չտկուեցաւ. այս սեւ վերարկուն, այս երկար մօրուքը անմիջապէս ճանչցայ. ինծի ֆանքոյի ստուերէն հազար անգամ աւելի ահարկու այս մարդը՝ որ իր անուշ ժպտիտովն ու բարի դէմքովը կը մօտենար, մեր խոստովանահայր քահանան էր: Առաքինի, մաքրակրօն, չատախօս ու ներողամիտ մարդ մըն էր. երբեք տագաւարի մը պարապ չէր թողուր մեզ. ինք կնքեր էր ու զաւկինպէս կը սիրէր զիս. զգացի փոթորիկին գալուստը եւ ի զուր խոյս տալ ուզեցի կամ ծակ մը փնտռեցի՝ ոտքով գլխով անհետ ու անտես ըլլալու համար:

— Ողջոյն, տղաս, քսաւ Տէր Հայրը, որ քովէս հասած էր ու չփոթութիւնս չէր տեսներ, ահա եկայ զտայ քեզի. ո՞ւր կը նստիք. անցեալ տարիէն ի վեր խոստովանած չես. այսօր տունով տեղով պիտի խոստովանիք ու զալ կիրակի Գնալը պիտի երթաք սուրբ հաղորդութիւն առնելու համար. Տիկինը ո՞վ է, չեմ ճանչնար :

Տիկի՞նը, երեսն անգամ նայելու քաջութիւնը չունէի. բերանս չէր բացուեր. Լիվատիայի կողմը մը ցոյց տուի քահանային. իբր թէ մեր տունը ցոյց տալու համար :

— Հայրդ տո՞ւնն է :

Գլուխս երերցուցի՝ «այո»ի մը փոխարէն :

Այս համր ու պապանձած վիճակէս բան մը դուշակե՞ց արդեօք. չեմ գիտեր. միայն թէ տանջանքս չերկարեց ալ :

— Ուշ մի մնար, ըսաւ ինծի հրամայական կերպով ու ճամբան չարունակեց :

Արմենիա բառ մը չէր արտասանած բոլոր այս խօսակցութեան միջոցին: Տէրտէրը մտածելուն, չգուշակելով դէպի ինծի գալը, խնդալու ու ծաղրելու վրայ էր. քահանային ուղղակի ինծի դիմելը, մտերմութիւնը, ծանօթութիւնը զինքը ապշեցուց. լսած խօսքերը անհաւատալի բաներ էին. ու ամէն բան դուշակեց :

Երբ որ քահանան հեռացաւ, երեսս նայեցաւ աղէկ մը. զգացի որ այս նայուածքը՝ դաշոյնի մը պէս պաղ ու սուր՝ մինչեւ սիրտս կը մխուէր. ճակատս քրտնաթոր ու վայրահակ էր:

— կաթոլիկ եմ լսելով խաբեցի՞ր զիս մին — չեւ հիմա, հարցուց այնպիսի ձայնով մը որ բարկութենէն կը դողար:

Երեսիս գոյնը՝ բերնէս աւելի բացայայտ կերպով խոստովանեցաւ յանցանքս :

— Պատասխան չտա՞ս, խաբեցի՞ր զիս, գոչեց զայրագին, մեզ չրջապատող բազմութիւնը բոլորովին մոռնալով :

Պատասխան չունէի տալիք :

— Ըսէ տեսնեմ, կը կրկնէր՝ գունաթափ ու բարկաճայթ :

Մօտերնիս նստողները մեզի ուշադրութիւն ընել սկսան :

— Հոս տեղը չէ տասնկ խօսքերու, ամէնքը մեզ կը դիտեն, վերջը կը հասկցնեմ խնդիրը, ըսի իրեն՝ փախուստի դուռ մը գտնելու յոյսով :

— Ո՞ւր է տեղը, չըսե՞ս :

— Պանդոկ երթանք :

— Գալէ :

Ու բացատրութիւնս, թերեւս արդարացումս լսելու անհամբեր, Արմենիա ոտքի ելաւ. ես կանուխէն մը պէս իրեն հետեւեցայ, բսելիքս փնտռելով, չգտնելով չուարած մտքիս մէջ, կը զգայի որ ժամը եկած էր հրաժեշտ տալու վաղանցիկ երջանկութեանս. Արմենիան կը ճանչնայի յատուկ ու ոխերիմ. ոեւէ դիմադրութիւն չէի ակնկալեր իրմէ. կորուստս անդարմանելի բաժանումնիս վերջնական պիտի ըլլար,

Տուն հասանք, որչափ կ'ուզէի որ ճամբան անհատնում երկարէր ու բնաւ չհասնէինք. սեղեակը ելանք միասին, այն քաղցրաբոյր, ժպտուն, խոստմնալից սենեակը ուր ամբաստանեալի մը պէս կը մտնէի, եւ ուրկէ դատապարտեալի մը պէս դուրս պիտի ելլէի վայրկեան մը վերջը :

Գ. ՅՈՎՀԱՆ

(Շար.)

նութեամբ եւ խոր զգայնութեամբ ներկայացնել պատկերը հօրմէն լքուած եամինայի, որ աւա – զակախումբերու որջերէն կ'իյնայ մեծ հօր ապա – րանքը եւ կը գտնէ մայրը :

Սեւուլիկ, կլոր դէմքով, չարաճճի աղջնակ մըն է փերուզ: Պատառուն վրայ խոշոր տառերով նշանակուած է իր անունը, իբրեւ հրաշք մանուկ մը : Ա.

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ

Փլեւէնի դահլիճին տագնապը ծանր տպաւո – րութիւն գործեց արտասահմանի, մասնաւորա – պէս դաշնակից երկիրներու մէջ: Ամերիկեան թեր-թերը ցաւ կը յայտնեն որ կառավարութիւնները կ'իյնան իրարու եռեւէ: « Ֆրանսան երկար տագ-նապ մը կ'անցընէ որ պէտք է լուծուի կորովի եւ գրեթէ յեղափոխական միջոցներով եւ ոչ թէ բա-նութեամբ : Ֆրանսան զիւղացիական եւ քաղքենի հաստատուն կազմուածք մը ունի, բայց բանուոր դասակարգը խորապէս դժգոհ է»:

Լոնտոնի թերթերն ալ ցաւ կը յայտնեն Փլե – էնի հրաժարման համար: «Թայմզ» դիտել կու տայ թէ «ոչ 1951 Յունիսի ընտրութիւնները, ոչ ալ ընտրական օրէնքին բարեփոխումը չկրցան լու-ծել Ֆրանսան կառավարելու խնդիրը »: Հռոմի մէջ կը վախնան որ Ֆրանսական տագնապը տուչ-ցընէ դաշնակցային Եւրոպայի կազմութիւնը:

Մոսկուայի թերթերը դիտել կուտան թէ յե-տադիմական հոսանքը երկուքի բաժնուած է Ֆը-րանսայի մէջ, թէ բազմաթիւ յետադիմականներ համայնավարներուն հետ քուէարկած են Փլեւէնի դէմ եւն.:

« ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆԲԱԺԱՆԵԼԻ Է »

Ազգ. Ժողովը Բ. օր ընտրեց իր դիւանը, նոր նստաշրջանին բացման առթիւ: Վերընտրուեցաւ նախորդ նախագահը, Պ. Էռիօ : (288 քուէ) : Համայնավար թեկնածուն, Մարսէլ Քաչէն, ստա-ցաւ 88 քուէ :

Իր բացման ճառին մէջ, Պ. Էռիօ ակնարկ մը նետելով ներքին եւ արտաքին կացութեան վրայ, յայտարարեց թէ խաղաղութիւնը անբաժանելի է: Այս առթիւ յիշեց 1924ի Ֆրանս-կառավարութեան առաջարկած բանաձեւը, խաղաղութիւնը ապա – հովելու համար, որ ձախողեցաւ Անգլիոյ ձեռն – պահութեամբ: Իտալեւթովպիական պատերազ – մին, Մեծն Բրիտանիա իր կարգին առաջարկեց ա-զատ ժողովուրդներու միութիւն, է նպաստ մի – ջազգային օրէնքի պաշտպանութեան: Այս անգամ ալ Ֆրանսան է որ ձախողեցուց փրկութեան ծրա-գիրը: Երբ երկու մեծ պետութիւնները չեն յա – ջողիր հաւասարակշռ մը գտնել, մեծագոյն վը-տանգներու ճամբան կը բացուի իրենց առջեւ : « Ամենաթեթեւ սխալ մը կրնայ մահացու ըլլալ »:

Զըրչի-Թրուարն ատուլիար վերջացաւ

Երեքշաբթի օր վերջացաւ Զըրչիլի եւ Թրու-մընի խօսակցութիւնը: Նախագահին գրասենեա – կէն դուրս ելած ատեն, Զըրչիլ ըսաւ.— «Պէտք է ամուր պահենք յոյսը, հաւատքը եւ գումը» :

Մօտերս պաշտօնական զեկոյց մը պիտի հրա-տարակուի խօսակցութեանց մասին:

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ երկու վարիչ-ները վճռեցին միացնել բրիտանական եւ ամերիկ-եան քաղաքականութիւնը, Եւրոպայի, Մէջին Ա-րեւելքի, (Իրան եւ Եգիպտոս), Ծայր. Արեւելքի եւ հարաւ – արեւելեան Ասիոյ մէջ: Այս առաջա – դրութեամբ, հրամայեցին իրենց արտ. նախա – րարներուն՝ անմիջապէս հաչտեցնել այն խնդիր – ները որ կը ջլատեն երկու պետութեանց գործակ-ցութիւնը :

Երկու վարիչները քննեցին նաեւ Ի. Միւթեան հետ բանակցելու խնդիրը: Ա.ւ այժմ անմիջական չփում չի նախատեսուիր, բայց Զըրչիլ հրաժարած չէ Սթալինը տեսնելու բաղձանքէն: Օրակարգի կարեւոր խնդիրներէն մէկն ալ հիւլէական ռում-բըն էր : Այս հարցի մէջ ալ սերտ գործակցութիւն հաստատուած է, խիստ գաղտնապահութեամբ :

Քաղաքական շրջանակներու մէջ ընդհանուր լաւատեսութիւն մը կը տիրէ այս տեսակցու – թեանց առթիւ :

ՔԱՆԻ ՕՐ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԻ գաղտնիքները դուրս չտալու համար, անգլիական կառավարութիւնը զգուշական խիստ միջոցներ ձեռք առած է: Այս առթիւ պատուիրակ մը ղրկած է Ամերիկա, տե – ղեկութիւններ փոխանակելու համար :

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՅՈՐՀՈՒՐԴԸ 5ի դէմ 51 ձայնով քուէարկեց հաւաքական ապահովութեան համար ծրագրուած միջոցները: Դէմ քուէարկե – ցին երեք խորհրդային ներկայացուցիչները: Այս ծրագրով, ՄԱԿը պիտի կրնայ զինեալ ուժեր ու-նենալ իր տրամադրութեան տակ :

ՍՊԱՀԱՆԴԷՍ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կիրակի, 13 Յունուար, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie :

կը նախագահէ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

կը խօսին, ՌՈՒԲԷՆԻ մասին

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ, Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ մասին՝

ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Երգ.— Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Տէր Ողորմ-եա) եւ ՏԻԿԻՆ Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ:

Արտասանութիւն.— ԶԱՐԵՀ ԳԱՐԻՊԵԱՆ, (Ռուբէնի «Փետայինները»), ընկերուհի ՄԱՏԼԷՆ Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ (հատուած մը Լ. Շանթի երգե-րէն):

Դաշնակ.— Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

ՏՕՆԱԾՄԱՌ ԽՆԶՈՑՔ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կրընոպլի Կապ. Խաչը, «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ մեծ պատրաստութեամբ՝ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր, Արմընօվիլի սրա – հին մէջ :

Երգ, արտասանութիւն եւ խաղեր մանուկներու կողմէ: Կաղանդ պապան նուէրներ պիտի բաժնէ բոլոր պզտիկներուն անխտիր: Թատերդութիւն մը սանուհիներու կողմէ: Եւրոպական պարեր մաս – նաւոր նուագախումբով:

Ճոխ պիւֆէ եւ զուարճութեան բաժին մեծ և – րուն համար: Սրահը տաքցուած է եւ մուտքը ա-զատ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի մանանճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Յունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Յոյներու սրահը,5 rue Bonnefoi:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷԼ.— Ֆ. Կապ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին Ս. Յակոբ մատ – բան մէջ: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Պատիւ ունինք ծանուցանելու հայ հասարակու-թեան եւ մեր յարգելի յաճախորդներուն, թէ նախկին «Րաֆֆի ճաշարանը» փոխած է տէրն ու տնօրէնը: Այժմ կը կոչուի **RESTAURANT CAS - PIENNE:**

ՏԷՐ եւ ՏՓՕՐԷՑ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Ճաշարանս կը պատրաստէ արեւելեան, եւրո – պական եւ ռուսական կերակուրներ, խիստ մա - քուր եւ չափաւոր գիներով :

RESTAURANT CASPIENNE, 8 Rue de Maubeuge Paris (9)

ՇԱՐԺԱՎԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ չարժավար մը (chauffeur) կ'ուզ-ուի: Դիմել՝ Yoghourt ARAM, 49 rue Barbes, Mont-rouge (S):

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Pauէն Պ. Աբչ. Սիմոնեան, Պ. Գեղամ կոս – տանեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հաղար ֆրանք կը նուիրէ Այնճարի «Ցառաջ» վար-ժարանին :

ՌԱՔԸ ԲԱԼԼԱՍ 45o

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՎԱՒԵՐԱԿԱՆ ՏԱՐԱԶՈՎ (Formule)

Պատրաստուած՝ առաջնակարգ «ալքօլ»է եւ ա – րեւելքէն բերուած ԱՆԻՍՈՆի ընտրուած հատիկ – ներէն մաքուր թորուած :

Այս պատրաստութեան մասնագիտական փոր-ձերը եղած են բուն իսկ Արեւելքի մէջ, Monopole des Spiritueux et Liqueur պետական մենաշնորհի հաստատութեան մը մօտ :

Distillerie L. PALLAS et Co.

3, RUE AUSONE, LE BOUSCAT-BORDEAUX (Gironde)

ՄԹԵՐԱՆՈՑԸ.— Marseillaise des Grandes Marques 80 rue Jules Moulet, Marseille:

Ծանձնաբարեաւ ներկայացուցիչներ կը փըն – տրուին :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Ակնասնի ենթակոմիտէն, հինգշաբթի 10 Յունուար ժամը 9ին:

Քրիստափոր ենթ. շաբաթ 12 յունուար, ժա-մը 9ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթկ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ԹԱԹՈՒԼ խումբը երկուշաբթի 14 Յունուար ժա-մը 8.30ին :

ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հա-ւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէին ներկայացուցիչները :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի փարիզի «Ահարոն – եան» խումբի ընկերական հաւաքոյթը այս հինգ – շաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Tré - vise, Cadet :

Հ. Ց. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈՒ ԵՒ ՄԿՐՏԻՉ ԵՕԹ-ՆԵՂԲԱՑՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չա – բաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ: Կը դասախօսէ ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ:

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— Հ. Ց .Դ. «Վահան Խոր – ն»ի խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 6ին 21 – ին, սովորական հաւաքատեղին: Զեկուցում եւ ընթացիկ խնդիրներ: Պարտաւորիչ ներկայու – թիւն:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան են-թակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ, ժամը 21ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Սեւակ» խումբի ժողովը այսօր հինգշաբթի ժամը 19.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԱԼԱՆՍ.— Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Ահարոնեան» սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներ-կայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՎՐԻՊԱԿ.— Շավիլի մէջ, Էպրոս Փիլէէեանի մահուան առթիւ հազար ֆր. նուիրած է Տիկին Թագուհի Գ. Մինասեան (ոչ թէ Օհանեան):

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի փարիզի «Ահա – րոնեան» խումբը, չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Մաւեանէ եւ Տէր եւ Տիկին Մոսկոֆեանէ հազարական ֆրանք :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ – ՊԱՏԱՐԱԳ

ՊԱՀՊԱՆԵԱՆ Գերապայծառ մահուան տա-րելիցին առթիւ հոգեհանգստեան ճայնաւոր պա – տարագ պիտի մատուցանէ Հ. կարապետ Ծ. Վ. Ամատունի այս կիրակի ժամը 10.30ին Հայ կաթո-ղիկէ եկեղեցին (10bis Rue Thouin, métro Monge կամ Cardinal Lemoine:

Ծախու է

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Պարապ տուն մը, փարիզէն 20 քիլ. հեռու, վեց խոշոր եւ օգտակար սենեակներով, cave, garage ընդարձակ բակ, չուրջ 5000 քառակուսի մեթր պարտէզ, 600 զանազան պտղատու ծառերով: Պար-տէզին ոռոգումը ապահովուած է ամառուան չոր եղանակին:

Դիմել խմբագրատուն :

ՐԱՔԻ ՄԱՍԻՍ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՐԱԶԱՏ ՕՂԻՆ

RAKI-MASSIS

Մեծ եւ հին վաճառանիշը զոր իրենց սեղանին վրայ միշտ կը փնտռեն օղիի սիրահարները:

Շուտով պիտի գտնեն գայն Փարիզի, շրջանի լաւագոյն սրճարաններուն եւ նպարավաճառնե – րուն մօտ :

ՄԱՍԻՍ ՕՂԻՆ ՀԱՏ ՄԸ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՊԱՏԱՌ ՄԸ ԱՂԱՆԴԵՐ, ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՐԵՒՆ Է :

Դիմել՝ **NEYRET FILS,**
ARNAUD Cie. à Jallieu (Isère)

ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

Ծախու է ՍԱՑԱՑԻ մեքենայ մը, 31 K, չոր-լաւ դրութեան մէջ, մատչելի գին: Դիմել Պ. Ղա-զարեանի, 8 rue de Maubeuge, Restaurant Caspienne:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 11 Janvier 1952 Ուրբաթ 11 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6658-Նոր շրջան թիւ 2069

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի ԽՆԴԻՐ ՄԻԱՑԵԱԼ ՃԱԿԱՏԻ ՄԸ

Այն օրէն ի վեր որ Մ· Նահանգները իրենց հովանաւորութեան տակ առին Թուրքիան, թէ տնտեսական եւ թէ ռազմական աջակցութիւն խոստանալով, Անգարան տեսակ մը իրաւարար դար – ձած է Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի մէջ :

Երկէ բացատրեցինք թէ ինչպէս լեզու կը թափեն թուրք վարիչները եւ դրիչները, արժեցնելու համար իրենց չնորհուած դերը :

Օտարներն ալ, եւ մասնաւորապէս Ամերիկացիները եւ Անգլիացիները չոայլաբար գովեստներ կը հիւսեն պարբերաբար, աւելի չփացնելով հո – վանաւորեալը :

Շփացնողները այնքան ալ մխամիտ չեն, ար – տակարգ արժանիքներ տեսնելու համար նոր Թուրքին մէջ :

Սկիզբէն ի վեր, Թուրքիան միշտ դլխու վրայ տեղ ունի, չնորհիւ իր աշխարհագրական դիրքին : Եւ մանաւանդ Պոլսոյ Նեղուցներուն :

Վերջին հարիւր տարիներու ընթացքին, խա – ղաղութեան թէ պատերազմի ատեն, Տար – տանէլի եւ Վոսփորի տիրապետութեան խնդիր – ներն էին որ տուն կուտային Մեծերու քաղաքա – կանութեան :

Եւ որպէսզի այդ անփոխարինելի ջրուղին մէ – կուն եւ միւսին ձեռքը չանցնի, նախընտրեցին որ մնայ Թուրքիոյ ձեռքը :

Այդ կ'ապացուցանէ ամենավերջին արարքն ալ,— Պոլսոյ պարպումը 1923ին, չորս տարուան դրաւումէ մը վերջ : Մինչդեռ այնքան դիւրին էր միջազգային ոստանի մը վերածել քաղաքը եւ ամ – բողջ Միջին Արեւելքը :

Այս անփոխարինելի նահանջը — ինչպէս Փոքր Ասիոյ եւ Կիլիկիոյ պարպումը — կը համարուէին անհրաժեշտ զիջումներ՝ ապահովելու համար խաղաղութիւնը եւ ուժերու հաւասարակշռու – թիւնը :

Մինչդեռ, ամպերը աւելի թանձրացան երե – սուն տարիներու ընթացքին : Եւ եթէ նոր փոթո – րիկ մը պայթի, տարակոյս չկայ թէ հրաբուխնե – րէն մէկը պիտի դառնայ Թուրքիան, եթէ ոչ ամ – բողջ Միջին Արեւելքը :

Անգարայի այսօրուան զինակիցներուն հա – մար գաղտնիք մը չէ այս հեռանկարը :

Ատոր համար ալ, մասնաւոր զոհունակու – թեամբ կ'արձանագրեն Թուրքիոյ աստիճանական զօրացումը :

Լոնտոնի մեծ օրաթերթին՝ «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի զինուորական աշխատակիցը, զօր· Մարթին, վեր – ջերս կը հաւաստէր թէ Թուրքիա միշտ պատրաստ կը պահէ 16 զօրաբաժին եւ վեց զրահապատ դուն – դեր : Եւ կ'աւելցնէր թէ դեռ հնգապատիկ պիտի զօրանան, չնորհիւ ամերիկեան օժանդակութեան :

Այսպէս չարունակ տարփողելով Թուրքիոյ դերն ու զօրացումը, Դաշնակիցները անդամ մը եւս կը հաստատեն թէ պատրաստ են նոր յանձնա – ռութիւններ ստանձնելու :

Անշուշտ այս քաղաքականութիւնը ուրիշ նը – պատակ մըն ալ կը հետապնդէ,— ազդել Միջին Արեւելքի եւ մասնաւորապէս արաբական երկիր – ներուն վրայ, որպէսզի գործակցին Թուրքիոյ միացեալ ճակատ կազմելով Միջերկրականէն մին – չեւ Կովկաս :

Այս փորձը չէ յաջողած մինչեւ այսօր : Արա – բական երկիրները վերապահ դիրք մը բռնած են, նախընտրելով պահել իրենց գործելու ազատու – թիւնը :

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ Եգիպտոսի մէջ, տե – սակ մը աղդանշան է միւսներուն համար :

Զբրչիլ – Թրումըն տեսակցութեան առթիւ հրատարակուած պաշտօնական դեկոյցն ալ կը հաստատէ թէ Դաշնակիցները նոր ձեռնարկներ պիտի փորձեն, ծրագրուած միացեալ ճակատը կազմակերպելու համար :

Ահա թէ ինչո՛ւ Թուրքերն ալ մեղրածորան լեզու մը կը գործածեն իրենց անմիջական դրացի – ներուն հանդէպ :

Այս պարագաները անդամ մը եւս կ'ապացու – ցանեն թէ՝ Թուրքիան կը մնայ միշտ մտահոդ, անհամբեր սպասելով միացեալ ճակատի կազմու – թեան :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« ՈՍԿԵԲԱՐԶ ԱՒԱՆԱԿ »

Ցիսուն – վաթսուն տարի վերջն ալ, Զոհրապի ոճը կը պահէ իր հմայքը պատկերներու թար – մութեամբ, դունագեղ նկարագրութեամբ եւ նուրբ երգիծանքով :

Ահաւասիկ՝ «Աբմենիա»ն զոր կը կարդաք մէկ չաբաթէ ի վեր :

« Ցառագ »ի Դ· օրուան թիւէն կը քաղեմ հետեւեալ հատուածը·

— « Իր ծեր բարեկամը կուգար դարձեալ ո – րոշեալ ժամերուն : Ֆրանսացի դրամատէր մըն էր· տարիներէ ի վեր միասին գտնուած էին · հետզհետէ համոզուած էի որ իր հոդմանին էր եւ կը հոգար անոր բոլոր ծախսերը : Քաշ – ուելու մարդ չէր· հ եւ հնազանդ կ'երեւար միշտ, այն ոսկեբարձ աւանակներէն մէկը, որոնց ամէն կողմ կը հանդիպիլ պինք» :

Շարունակութեան կ'իմանանք թէ այս « ո – կեբարձ»ը զաւակ եւ ազգական չունենալով, պատ – րաստ էր ամէն բան զոհելու Արմենիայի համար : «Ամուսնանալ ուզած էր, բայց նորատի կինը իր ազատութիւնը դիւրաւ չէր ծախած» :

Այս կարդի «ոսկեբարձ»ները մեծ բազմու – թիւն մը չէին կազմեր այն տեն : Մանաւանդ հայկական չրջանակի մէջ :

Իսկ հիմա՞ : Ամէնէն համեստ դաղութին մէջ ալ չունի՞նք անոնց յաւելեալ եւ ճոխացեալ նմոյշ – ները :

Պայման չէ որ «ոսկեբարձ աւանակ» անուանէք այդ այլազան տիպարները :

Փոխաբերաբար գործածելով բառերը, կրնաք անուանել «թաչկինակ», «խոզանակ», «ճախա – րակ», «ճօճանակ» եւայլն :

Անշուշտ չատերը կը պարծենան իրենց դրա – ւած դիրքով եւ կատարած դերով,— Ամէն բան զոհել Արմենիաներու համար :

Անոնք ընդհանրապէս հագիւ վրայ – ձգող փո – խարինութիւն մը կը ստանան : Ցաճախ ալ ապա – ռիկ խոստում :

Եւ առտու մըն ալ անհետ կը կորսուին :

Արմենիաները կը դառնան ժառանգորդ, ի – րենք ալ դերեզմանի որդ :

Մինչդեռ... Մնացեալը դուք հետեւցուցէք :

Վ.Ա.Հէ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Իրանի կառավարութիւնը ծանուցագրով մը կ'ամբաստանէ անգլիացի պաշտօնեաները թէ « բացէ ի բաց կը միջամտեն Պարսկաստանի ներ – քին գործերուն» : Ծանուցագիրը կ'աղդարարէ թէ Իրան «ծանրակչիռ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, եթէ բրիտանական կառավարութեան պաշտօնեա – ները չվտռեն իրենց ընթացքը : Կը կարծուի թէ ի հարկին պիտի խղուին դիւանագիտական յարաբե – րութիւնները : — Վարչապետը նամակ մը ուղղե – լով խորհրդարանի նախագահին, կ'ըսէ թէ զինեալ անձեր ծրագրած էին սպանել զինքը խորհրդա – րանին մէջ եւ դիտցուածով փրկուեցաւ : Նախա – դահը պատասխանեց թէ քննութիւն կատարած եւ հաստատած են որ երբեք զինեալ մարդիկ չեն մը – տած խորհրդարանէն ներս :

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ պարսկուհիները հանդիսաւորապէս պիտի այրեն իրենց «նայլըն» զուլպաները, պայքարելու համար օտար մրցակ – ցութեան դէմ : Թագուհին ալ ծրար մը գուլպայ պիտի ղրկէ որպէսզի կրակի տան :

30 ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ այցելեցին Սպանիոյ ութ նաւահանգիստները :

ԻՍՐԱՑԵԼԻ խորհրդարանը 50ի դէմ 61 ձայ – նով արտօնեց որ կառավարութիւնը բանակցի Գեր – մանիոյ հետ, հատուցում ստանալու համար (1500 միլիոն տոլար) :

ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ չորս ամբաստանեալներ որոնք իբրեւ Ապահովութեան պաշտօնեայ ներկա – յանալով, 100 միլիոն ֆրանք չորթած էին մար – քիզ Ռուբէ, Ֆրանսայի իւրանիոմի հանքերը փր – կելու պատրուակով :

ՊԵԼՃԻՈՑ վարչապետ Ժողէֆ Ֆոլիէն հրա – ժարեցաւ, նկատելով որ քրիստոնեայ – ընկերը – վարչականները պայքար բացած էին իրեն դէմ :

ՄԱԿի քաղաքական յանձնաժողովը մերժեց օ – րակարգ անցընել Քորէայի զինադադարի հարցը :

Կարգով կը մերժեն

ԻՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԼՈՒԾՈՒԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Վարչապետութեան ընկերվարական թեկնա – ծուն, Քրիսթիան Փինօ, իր ընկերներուն հետ խորհրդակցելէ վերջ, մերժեց առաձնել նոր դահ – լիճին կազմութիւնը :

Այս ժխտական պատասխանին վրայ, հանրա – պետութեան նախագահը հրաւիրեց զօր· Ժոլի կազմակերպութեան ներկայացուցիչը, Պ· Սուա – թէլ, որ 39 տարեկան է եւ որ նմանապէս մերժեց, հետեւեալ պատճառաբանութեամբ ·— « Մեզի համար կանխահաս է ասպարէզ իջնել ճիշդ այն պահուն երբ տագնապը դեռ նոր կը պարզուի ,քա – ղաքական տեսակէտով» :

Զօրավարին կուսակիցները կը հաւանին ազ – դային միութեան դահլիճի մը մէջ մտնել համա – ձայն ծրագրի մը որ կը բաղկանայ ինը կէտերէ :

Սուսթելէն վերջ հրաւիրուեցաւ նախկին վար – չապետ մը, Փոլ Ռէյնօ որ նոյնպէս մերժեց : Այն տեն կանչուեցաւ Պ· Ժոռժ Պիտօ, որ երկէ իսկ պիտի փորձէր միացեալ դահլիճ մը կազմել չա – փաւոր հռոմանքներէ :

Վարչապետ՝ 1950ին եւ ազգ· պաշտպանու – թեան նախարար՝ Փլեւէնի դահլիճին մէջ, Պ· Պի – տօ միեւնոյն տեն նախագահն է ժողովրդական կուսակցութեան (M. R. P., կաթոլիկ) :

Նոր թեկնածուն ալ չատ հաւատք չունէր յա – ջողութեան մասին, բայց եւ այնպէս կարելին պի – տի փորձէր : «Մարզկային ուժէն վեր չէ այս ճիգը, կը բաւէ որ կուսակցութիւնները խոնար – հին խաղաղութեան եւ ազգային փրկութեան ծան – րակչիռ պահանջներուն առջեւ : Իմ պարտակա – նութիւնս էր փորձել » :

× Զօր· տը Կոլի կազմակերպութեան ծրա – դիրը կը պարունակէ հետեւեալ կէտերը · —

1.— Բարեփոխում սահմանադրութեան· 2. — Ընկերային արդարութիւն · 3.— Տնտեսական յառաջդիմութիւն առեւտրական ձեռնարկներու մէջ· 4.— Ելմտական հաւասարակչռութիւն եւ խը – նայողութիւն պետական ծախքերու· 5.— Վերա – հաստատում ազգ· վարկի· 6.— Զօրացում արտա – քին քաղաքականութեան Ատլանտեանի դաշինքի չրջանին մէջ· 7.— Իրականացում եւրոպական դաշնակցութեան· 8. — Ուժեղացում ֆրանսական Միութեան (գաղթավայրեր) յարաբերութեանց · 9.— Վճռական պաշտպանութիւն ազգային համե – րաչխութեան (կ'ակնարկէ հակաբոլշեւիկ պայ – քարին) :

«Պատերազմի վտանգը չէ անհետացած»

ԹՐՈՒՄԸՆ ՀՍԿԱՑԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՐՆԵՐ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ, ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Նախագահ Թրումըն Դ· օր պատգամագիր մը ուղղեց խորհրդարանին, ազդարարելով թէ աչ – խարհը տակաւին կը քալէ ուրիշ պատերազմի մը չուքին տակ, հետեւաբար անհրաժեշտ է բազմա – պատկել պաշտպանողական արտադրութիւնը · վասն զի Ռ· Միութիւնը, որ այսօր աւելի զօրա – ւոր է քան մէկ տարի առաջ, կը զերազանցէ ար – ւոր է քան մէկ տարի առաջ, կը զերազանցէ ար – տադրութեամբ եւ զարկ կուտայ հիւլէական զէն – քերու չինութեան: Ահաւասիկ իր ազդարարու – թեան գերեք հիմնական կէտերը ·—

1.— Տակաւին չատ իրական է նոր աչխար – համարտէ մը վտանգը : Անդամ մը տեսանք Փըրլ Հարպըրը (ճապոնական արշաւանք)· նորէն յան – կարծակիի չգանք :

2.— եթէ Մ· Նահանգները ստիպուած ըլլան առանձին դիմադրել խորհրդային տիրապետու – թեան ենթարկուած աչխարհի մը, մեր կենցաղը եւ մեր սիրական դաղափարները պիտի ոչնչանան: Մեր դաշնակիցները անհրաժեշտ են մեզի հա – մար :

3.— Մենք պարտաւոր ենք փրկել քաղաքակըր – թութեան հիմնական արժէքները, բարոյական թէ հոգեկան :

Նախագահը այս առթիւ ըսաւ թէ Մ· Նա – հանգները պիտի չարունակեն աչխատիլ, կար – գադրութեան մը յանդելու համար Քորէայի մէջ: Ձառը մեղմ էր եւ սուր ակնարկներ չէր պարու – նակեր Ռ· Միութեան դէմ, բաղդատելով նախորդ բանախօսութեանց հետ :

Պարզելով երկրին զինեալ ուժերու յաւելու – մը, նախագահը հաստատեց թէ 1951ի ընթացքին անոնք աճած են աւելի քան մէկ միլիոն: Ընդհ· դումարն է 3.500.000 զինուոր: Աւելցած են նաեւ ազատ աչխարհին ուժը եւ միութիւնը: Այս առ – թիւ նորէն հրաւիրեց Ռ· Միութիւնը որ ընդունի արեւմտեան ծրագիրը՝ սպառազինութեանց կըր – ճատման մասին: «Մինչեւ որ Ռ· Միութիւնը ըն – դունի զինաթափութեան առողջ ծրագիր մը եւ միանայ խաղաղասիրական կարգադրութեանց, Մ· Նահանգները ուրիչ ելք չունին եթէ ոչ զօրացնել իրենց պաշտպանողական միջոցները: Անհրաժեշտ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱԾԱՆԻ»

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք, Երեւանի մէջ լոյս տեսած է այս անունով հրատարակութիւն մը (Հատաճծոյ Առածներու)· «Սով· Գրականութիւն եւ Արուեստ» ամսագրի 1951 Հոկտեմբերի թիւէն կ'ամփոփենք հետեւեալ յօդուածը·—

Ժողովրդական առածներու եւ ասացուածք – ներու լուրջ եւ մանրակրկիտ ուսումնասիրութիւն մը զոր գրած է մեթոտով բանասէր Արամ Ղանալանեան :

Հեղինակը աշխատած է ժողովածուին վրայ 6 տարի եւ հայկական բանահիւսութեան տեսա – կէտով կարեւոր եւ արժէքաւոր գործ մըն է : Ո – րովհետեւ մոռցած բաժնի մը ամբողջ հարըս – տութիւնը վեր հանելը մեծ նշանակութիւն ունի համազգային լեզուի, գեղարուեստական գրակա – նութեան, մամուլի, հրապարակախօսութեան լեզուի զարգացման եւ հարստացման համար :

Հրապարակ ելած « Հայկական Առածանի»ն կը ներկայացնէ հայ ժողովրդական առածներու եւ ասացուածքներու առաջին գիտական համա – հաւաք հրատարակութիւնը: Թիւով մօտ 40 հա – զար հատ՝ ներկայացուած են իրենց կարեւոր փո – փոխակներով :

Գիրքը ունի «Ներածութիւն»՝ նուիրուած ա – ռածներու եւ ասացուածքներու ուսումնասիրու – թեան եւ Ցառաջաբան ուր հեղինակը անհրաժեշտ տեղեկութիւնները կուտայ հայկական առածնե – րու հաւաքման, գրի առնելու, հրատարակու – թիւններու մասին եւ կը բացատրէ ներկայ հրա – տարակութեան սկզբունքները: Գիրքը ունի նաեւ ցանկ :

Այս գործը գլուխ հանելու համար Հեղինակը եւ իրմէ առաջ Գրիգոր Տէր Ցարութիւնեան օգ – տուած են ռուս բանահաւաքներու բանահիւսու – թեան գիտութենէն: Հայերու մէջ աչքի կը զար – նեն Գրիգոր Տէր Ցարութիւնեան, Գ. Սրուանձտ – եանց, Տ. Նատասարդեան եւ ուրիշներ: Սակայն մինչեւ « Հայկական Առածներու» հրատարակու – թիւնը, ժողովրդական առածներուն կէսէն աւե – լին անծանօթ էր հայ գրական աշխարհին: Հին ա – ռածահաւաքները ուշադրութիւն չէին ըրած ա – ռածներու եւ ասացուածքներու գաղափարական բովանդակութեան, իմաստներու մեկնութեան , արուեստի եւ լեզուի :

Այս ժողովածուին համար իրրեւ աղբիւր ծա – ռայած են տպագիր եւ ձեռագիր ժողովածուները, գրական ու ազգագրական պարբերականները, հայ գրողներու երկերը, առօրեայ խօսակցութեան ա – տեն գրի առնուածները: Հեղինակը հետեւած չէ նախորդ հրատարակիչներու օրինակին, այլ տե – սական – քննադատական վերաբերում հանդէս բերած է աղբիւրներու մասին, չդնելով աղճատ – ուած առած – ասացուածքները, գրական ուղիով փոխադրուած օտար, ժողովրդական ստեղծա – գործութեան ոգիին խորթ նիւթերը՝ հանելուկ – ները, թեւաւոր խօսքերը, առվորական ոճերը : Օ- րինակ, չէ առած «Հող բռնես, ոսկի գառնայ» եւայլն ասացուածքները, որոնք ըստ հեղինակին առվորական օրհնէքներ են:

Դասաւորման տեսակէտով այբբենական կար- գով չարուած չեն, ինչպէս ուրիշ առածագիրքե – րու մէջ այլ իրենց խմաստով, նիւթով, ընկերա – յին բովանդակութեամբ իրարու հետ կապ չունե – ցող ասացուածքները :

Գիրքը ունի վեց բաժին, որոնց հինգը հիմ – նական, իսկ մէկը յաւելուածական :

Հեղինակը կը քննէ հայ ժողովրդական առած – ներն ու ասացուածքները, եւ ցոյց կուտայ թէ ա – տոնց համար իրրեւ կարեւոր աղբիւրներ ծառա – յած են հանրային կեանքը, վէպ կենդանիներու կեանքին, ժողովրդ· բանահիւսութեան դիւցազ – նական տեսակները, որոչ չափովզրականութիւնը, ուրկէ չատ մը թեւաւոր խօսքեր:

Ժողովրդական բանահիւսութեան որոշ տե – սակները ժամանակի ընթացքին կը քայքայուին , ինչպէս առասպելը, երբ մարդը իրական իշխա – նութիւն կը հաստատէ բնութեան ուժերու վրայ, առածը կը յարատեւէ երկար դարեր: Առածները երբեմն կը գործածուին հին իմաստով, երբեմն ալ նոր բովանդակութիւն կը ստանան, օրինակ, « թագաւորը թախտէն ինկաւ, կուշկը՝ բախ – տէն», «Աչիսը ունիս, լաւ օր ունիս» եւն.:

Առածները ստեղծուելով անյիշատակ ժամա – նակներու մէջ, անընդհատ փոփոխութիւններ կր – րած են, յարմարուելով նոր ժամանակաշրջանի հասկացողութեան: Կարդ մը առածներուծագումը ճշդելու համար, հեղինակը կ'օգտագործէ պատ – մական նիւթապաշտութեան դրոյթները: Ներա – ծութեան մէջ մանրակրկիտ կերպով ուսումնա – սիրած է հայ ժողովուրդի պատմական բախտ , պատմական միջավայրի, քաղաք· կեանքի կենդ – ցաղի արտացոլման հարցը առածներու եւ ասաց – ուածքներու մէջ, հաստատելով թէ անոնք իրա – պաշտօրէն «կ'արտացոլացնեն դարերու ընթաց – քին հայ ժողովուրդի ապրած միջավայրը, կեան – քի պայմանները եւ յառջ եկած բնաւորութեան

Ամերիկայի Ձայնը եւ Ա. Ահարոնեան

ԽՄԲ.— «Ամերիկայի Ձայնը» 1952 Յունուար 4ի հաղերէն բաժնի վերլուցումը նուիրած էր Ա· Ա– հարոնեանի, անոր ծննդեան 85ամեակին առթիւ: Ստորեւ պատճէնը·—

Ո՞վ է Աւետիս Ահարոնեանը :

Հայաստանի նոր սերունդը ծանօթ չէ Աւե – տիս Ահարոնեանի գործերին, ինչպէս նաեւ նա – խորդ սերնդի բազմաթիւ նշանաւոր դէմքերին , որոնց անունն իսկ արտասանել Հայաստանում արգիլել է սովետական կառավարութիւնը :

Աւետիս Ահարոնեանը մի հայ գաղթի որդի է: Աւետիս Ահարոնեանի հայրը՝ գաղթին Առաքե – լը, անցեալ դարի յիսունական թուականներին, Իրանի Ատրպատական նահանգի Հաւթլուան գիւ – ղից գաղթել է Կովկաս եւ հաստատուել Մասիսի ստորոտի Իգդիրմաւա գիւղում: Այդտեղ, 1866ի Յունուար 4ին, ծնած է նրա կրտսեր որդին՝ Աւե – տիսը :

Աւետիս Ահարոնեանը չատ փոքր հասակում կորցնում է իր հօրը եւ դրկւում իր հայրենի գիւ – ղին կից Իգդիր գիւղաքաղաքի դպրոցում իր նախ – նական կրթութիւնը շարունակելու հնարաւորու – թիւնից: Սակայն, մի բարեբախտ դիպուածով , պատանի Աւետիս Ահարոնեանին տանում են էջ – միածին, որտեղ նրա ընդունում են Գէորգեան ձեմարանը, որ ձրի ապրուստ եւ ուսում էր տա – լիս իր աշակերտներին :

Էջմիածնի ձեմարանն աւարտելուց յետոյ , Ահարոնեանը մի քանի տարի ուսուցչութիւն է ա – նում Իգդիրում: Այդ ուսուցչութեան տարինե – րում է որ, 1896ի կոտորածներից խուսափած հա – զարաւոր արեւմտահայեր Արարատեան դաշտը կտրելով ապաստանում են Կովկաս: Գաղթական - ների բազմութիւնները ամխներով ապրում են Ա- րարատեան դաշտի հայ գիւղերում, ինչպէս նաեւ Իգդիրում եւ Իգդիրմաւայում: Իրրեւ գաղթա - կաններին օգնող յանձնախմբի անդամ, Ահարոն - եանը մօտից ծանօթանում է նրանց կրած սարսա- փելի տառապանքների պատմութեան: Այդ պատ – մութիւններից ազդուած, դրում է մի քանի յու – զիչ պատմուածքներ հայ գաղթականների կեան – քից, որոնք ցնցող տպաւորութիւն են թողնում եւ չատ կարճ ժամանակում հաստատում են Ահա – րոնեանի գրական անունը :

Մի խումբ գրասէրների օգնութեամբ, Ահա – րոնեանը հնարաւորութիւն է ստանում անցնել Եւրոպա եւ բարձրագոյն կրթութիւն ստանում Ցուիցերիայի Լոզան քաղաքի եւ Փարիզի Սորպոն համալսարաններում, հետեւելով գրականու – թեան, պատմութեան եւ փիլիսոփայութեան :

Կովկաս վերադառնալով, Ահարոնեանը նը – ւիրւում է գրականութեան եւ մանկավարժու – թեան, իրրեւ Թիֆլիսի Ներսէսեան դպրոցի տե – սուչ: 1909ին Ռուսաստանի ցարական կառավա – րութիւնը, բազմաթիւ հայ մտաւորականների եւ հանրային գործիչների հետ ձերբակալում է նաեւ Ահարոնեանին եւ դատի յանձնում, իրրեւ յեղա – փոխական: Մինչեւ դատավարութիւնը դրամա – կան երաշխաւորութեամբ բանտից արձակուած Ահարոնեանը, 1911ին փախչում է արտասահման:

1916ին, համաշխարհային առաջին պատերազմի ընթացքում , ընդհանուր ներման հետեւանքով , Ահարոնեանն էլ վերադառնում է Կովկաս եւ չա – րունակում իր գրական ու հանրային գործունէու – թիւնը: 1917ին, Կովկասի Հայոց համազգամարի կողմից Ահարոնեանն ընտրւում է Կովկասի Հա – յոց Ազգային Խորհրդի նախագահ: Հայաստանի Հանրապետութեան հռչակումից յետոյ Ահարոն – եանն ընտրւում է Հայաստանի խորհրդարանի նախագահ եւ 1920ին, Հայաստանի անունից, փա – րիզում ստորագրում է Սեւրի դաշնագիրը: Հա – յաստանի սովետացման հետեւանքով Ահարոնեա – նը մնում է արտասահման, ուր չարունակում է գրաշրջիկ գրականութեամբ եւ հայկական դատի հե – տաքրքրել գրականութեամբ եւ հայկական դատի հե – տաքրքրել գրականութեամբ եւ հայկական դատի հե – տաքրքրել

ՍԱՎԱՌԱՆ

— ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏՄՎԱԾՔ —

Ա.

Ձիշտ կեսգիշերին էր արդեն. բայց ոչինչ չէր պատրաստվում հանգչելու։ Ընդհակառակը, ամբողջ տունը ոտքի էր կանգնած։ Ամենքն էլ զբաղված էին, ամենքն էլ շտապում էին։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին անում։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին ուզում։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին խնդրում։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին պահանջում։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին հրամայում։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին կարգադրում։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին ցանկանում։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին ուզում։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին ուզում։ Ամենքն էլ ինչ-որ բան էին ուզ

է ստեղծել Եւրոպա մը զօրաւոր՝ զինուորական եւ տնտեսական տեսակէտով»:

Նախագահը Հնդկաչինի պատերազմն ալ յիշեց երկու անգամ, չեշտելով թէ «մեր աշակցու-թեան չնորհիւ դաշնակիցները կրցան զսպել հա-մայնավարական յարձակումը»:

Թրումըն-Զորչիլ հանդիպումը

Դշ. օր պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակ-ուեցաւ, Զըրչիլի եւ Թրումընի խօսակցութեանց մասին, որոնք տեղի ունեցան Ճունուար 7ին եւ 8ին, չորս նիստերով: Զեկոյցը չունդալից նորու-թիւններ չի պարունակեր: Օրինակ, Մայր. Ատ-ւելքի մասին կ'ըսէ.— «Կ'ընդունինք թէ աշխար-հի այդ մասին մէջ համայնավարական վտանգին զսպումը աւելի կարեւոր է քան մեր տարակար-ծութիւնը Չինաստանի մասին»:

Զըրչիլ յաջղած է համոզել Թրումընը որ Անգ-լիոյ մէջ հաստատուած ամերիկեան օդանաւային խարիսխները օգտագործուին համախորհուրդ եւ հաւասարութեան հիման վրայ: Ուրիշ խօսքով, Լոնտոն կրնայ թոյլ չտալ որ հիւլէական ռումբով յարձակում կատարուի Անգլիայէն:

Զեկոյցը բացորոշ կէտեր չի պարունակեր Ֆ. Միւթթեան մասին, եւ պարզապէս կը հաստկացնէ թէ ոչ Անգլիա, ոչ ալ Մ. Նահանգները պիտի մերժեն Մոսկուայի անկեղծ առաջարկները:

Գալով Միջին Արեւելքի, կը թուի թէ Անգ-լիա հաշտարար դերք մը բռնած է Իրանի հարցին առթիւ, իսկ Ամերիկացիները մօտեցած են բրի-տանական տեսակէտին՝ եգիպտական տագնապի մասին:

Եւ վերջապէս երկու վարիչները համաձայ-նած են որ Անգլիա լիովին մասնակցի Եւրոպայի պաշտպանութեան: Համաձայնութիւն չէ դոյա-ցած... հրացաններու մասին: Իւրաքանչիւրը եր-կիր պիտի պահէ իր նախընտրած տիպարը:

ԲՈՒՌՆ ԲԱԽՈՒՄՆԵՐ ՍՈՒԷՋԻ ՄԷՋ

Եգիպտացի արձակագէտները Իսմայիլիա-թէ էլ Քէյիր ճամբուն վրայ յարձակեցան անգ-լիական երեք կարաւաններու վրայ: Անոնցմէ սպայ մը եւ զինուոր մը սպաննուեցաւ:

Բրիտանական ուժերը նաւակներով անցան Սուէզի ջրանցքը, պատժելու համար էլ Մահսամա գիւղին բնակիչները: Ճակատ առ ճակատ կռիւ մը տեղի ունեցաւ: Ըստ անգլիացի սպայի մը յայտ-արարութեան, բրիտանական ուժերը ծուղակին ին-կան, բայց կրցան ազատիլ չնորհիւ բուռն հրա-ձանձգութեան մը:

Արաբները կ'օգտագործեն աւազակոյտերը, անգլիական կարաւաններն հարուածելու համար: Կռիւներու սկսելէն ի վեր, անոնց կորուստը եղած է 25 հոգի:

× Ռուսական ձկնորսանաւերու նաւաղները արտօնուած են ցամաք ելլելու Փորթ Սայիտ: «Իլ Ա-հրամ» կը դրէ թէ կառավարութիւնը վար պիտի դնէ անգլիական ստացուածքներն ու արժեթուղ-թերը, եթէ Լոնտոն 5 կամ տասը միլիոն սթերլի-նի իջեցնէ իր տարեկան վճարումները:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ընդհ. քար-տուղարը, Ազզամ փաշա, որ Փարիզ կը գտնուի, յայտարարեց թէ Եգիպտոս պատրաստ է զինակցե-լու Մ. Նահանգներուն հետ, ինչպէս եւ գործակ-ցելու Ֆ. Միւթթեան հետ:

Credit-Tailleur

HOMMES et DAMES

7, Ave. A. Briand - Arcueil (Vache - Noire)

Autobus 187 — 188, métro Laplace

Aut. de la Porte d'Orléans

Այլ մարդու հագուստ գուա բուրդէ, չափի վրայ, երկու փորձով:

12.000ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

2000 **ֆրանք կանխիկ եւ 2000 ֆրանք յանձնուած ըլլալ, մնացեալը 8 ամսուան վրայ, բաժնուած:**

Կերպասը տրուելու պարագային, միմիայն կա-րողէջը 8000 ֆրանքէն սկսեալ:

Թերթին ծանուցմամբ այս կտրօնը տանողին 500 ֆրանճ գեղչ:

ՐԱՓԻ ՄԱՍԻՍ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՐԱՍԱՏ ՕՂԻՆ

RAKI-MASSIS

Մեծ եւ հին վաճառանիշը զոր իրենց սեղանին վրայ միշտ կը փնտռեն օղիի սիրահարները:

Շնորհով պիտի գտնեն զայն փարիզի, շրջանի լաւագոյն սրճարաններուն եւ ճաշարաններուն մօտ:

ՄԱՍԻՍ ՕՂԻԷՆ ՀԱՏ ՄԸ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՊԱՏԱՌ-ՄԸ ԱՂԱՆԴԵՐ, ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՐԵՒՆ Է:

Դիմել՝ NEYRET FILS,

ARNAUD Cie. à Jallieu (Isère)

ՍՊԱՀԱՆԴԷՍ

ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կիրակի, 13 Յունուար, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie:

կը ներկայացնէ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

կը խօսի, ՌՈՒԲԷՆԻ մասին

Շ. ՄԻՄԱՔԵԱՆ, ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ, Մ. ԹՈՐՈՄԵԱՆ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ մասին՝

ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Երգ.— Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Տէր Ողորմեա) եւ ՏԻԿԻՆ Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ:

Արտասանութիւն.— ՋԱՐԵՀ ԳԱՐԻՊԵԱՆ, (Ռուբէնի «Փեսայինները»), ընկերուհի ՄԱՏԼԷՆ Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ (Հատուած մը Լ. Շանթի երգըէն):

Դաշնակ.— Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է:

ՏՕՆԱԾԱՌ ԽՆԴՈՑՔ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կրճնոպլի Կապ. Խաչը, «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ մեծ պատրաստութեամբ՝ այս կիրակի ժամը 3ին մինչեւ կէս գիշեր, Արմբնօվիլի սրա-հին մէջ:

Երգ, արտասանութիւն եւ խաղեր մանուկներու կողմէ: Կաղանդ պապան նուէրներ պիտի բաժնէ բոլոր պզտիկներուն անխտիր: Թատերգութիւն մը տանուհիներու կողմէ: Եւրոպական պարեր մաս-նաւոր նուագախումբով:

Ճոխ պիւֆէ եւ զուարճութեան բաժին մեծ-րուն համար: Սրահը տաքցուած է եւ մուտքը ա-զատ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կասրոյ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Ճունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Ճոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆ. Կապ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին Ս. Ճակոբ մատ-բան մէջ: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Համախմբը. Միւթթեան Վալանսի մասնաճիւղին, այս չաբաթ ժամը 20.30-ին, երիտասարդաց սրահը, rue Bayard: Հաճելի ե-րեկոյթ մը նուագախումբով:

ՀԱՆԴԷՍ – ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ

Վիէնի Հայ. Աւետ. եկեղեցւոյ, կիր. դպրոցի: Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, «Հ. Օ-հանջանեան» սրահին մէջ:

Ամէն Հայ սիրով կը հրաւիրուի:

ՇԱՐԺԱՎԱՐ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ չարժավար մը (chauffeur) կ'ուզ-ուի: Դիմել՝ Yoghourt ARAM, 49 rue Barbes, Mont-rouge (S):

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մաս-նաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հետե-եալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Ալեքսանեանէ 500 ֆր. Շաւարշ Պարսամեանի մահուան առթիւ: Պ. Թորոս Եղիազարեանէ 2000 ֆր. Տիկին Նուարդ Եղիազարեանի մահուան առթիւ:

ՀՈՂԱԿԱՒՈՐ «ԾԻՐԱԿ 52»Ը

Օղիի տեսակը բոլոր ճաշէցողներէ վաստակած ու գնահատուած, ամէն սեղանի անհրաժեշտ ըմ-պելին հռչակուած է «ՇԻՐԱԿ 52»ը՝ Հայաստանի փառապանծ ճահճոցին անունով կնճռուած, Շիրա-կի շրեղ նկարը կրող պիտակով: Հանրածանօթ «ՇԻՐԱԿ» վաճառանիշով 45 աստիճան այս առաջ-նակարգ ըմպելին թէ՛ ջրախառն եւ թէ՛ զուտ խըմ-ուելով՝ կը պարգեւէ Արեւելքի իսկական օղիին ճաշակը եւ հոգեզուարճութիւնը:

Dépot Central.— Grande Distillerie du Parc, 1—3, Bld. Onfroy, Marseille. Tél. Prado 82.93, 83.50.

Dépot pour la Région Lyonnaise.— D. BAHA - DOURIAN, 246, Rue Vendôme, Lyon. Tél. M. 11.84:

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

Քրիստափոր Ենք. չաբաթ 12 յունուար, ժամը 9ին:

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ԱՆԹԿ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ԹԱՓՈՒԻ խումբը երկուշաբթի 14 Ճունուար ժամը 8.30ին:

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երեքշաբթի 15 Ճունուար ժամը 9ին:

ԱՐԱՄ խումբը Դշ. 16 Ճունվ. ժամը 9ին:

ԶԱՒԱՐԵԱՆ ԱՆԹԿ. Եշ. 17 Ճունվ. ժամը 9ին:

ՎՌԱՄԵԱՆ ԱՆԹԿ. Շբ. 19 Ճունվ. ժամը 9ին:

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ կիր. 20 Ճունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ՀԱՅԱՄՏԱՆ ԱՆԹԿ. Շբ. 26 Ճունվ. ժամը 9ին:

ԽԱՉԱԿ խումբ կիրակի 27 Ճունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎԱՌԵ խումբ, կիրակի 27 Ճունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հա-ւաքատեղիները: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէին ներկայացուցիչները:

Հ. Ց. Դ. ԱՂԻՒԻՐ ՍԵՐՈԲ ԵՒ ՄԿՐՏԻՉ ԵՕԹ-ՆԵՂԲԱՅՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չա-բաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Կը դասախօսէ ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ:

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ.— Հ. Ց. Դ. «Վահան Խորէ-ն»ի խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը ճիշդ 21-ին, սովորական հաւաքատեղին: Զեկուցում եւ ընթացիկ խնդիրներ: Պարտաւորիչ ներկայու-թիւն:

ԻՍԻ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ժողովը այս չաբաթ, ժամը 20.30ին Խրիմեան դպրոցը:

ԱՒՆՈՒԻՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԿՐՃՆՈՊԼԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան են-թակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ, ժամը 21ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Ա.Հարոնեան» սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներ-կայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀԱՄԱՒԱՐ. ՀԱՑՐ. Միւթթեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առա-ւօտ ժամը 9ին, 7 Bld. d'Athènes, Bar du Globe բա-հը: Օրակարգ՝ կեդր. վարչութ. չրջաբերական: Պարահանդէսի հարց: Օրացոյցներու հաշիւ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Ակօսի վարչութեան.— «Ճառագ» եւ «Հայ-Բոյժ» չեն ստացած «Ակօս»ի վերջին թիւը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ – ՊԱՏԱՐԱԳ

ՊԱՀԱՊԱՆԵԱՆ Գերապայծառի մահուան տա-րելիցին առթիւ հոգեհանգստեան ձայնաւոր պա-տարագ պիտի մատուցանէ Հ. Կարապետ Ծ. Վ. Ամատունի այս կիրակի ժամը 10.30ին Հայ կաթո-ղիկէ եկեղեցին (10bis Rue Thouin, métro Monge կամ Cardinal Lemoine:

Մ. ՆՈՒՊԱՐ

ԴԱՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Կը կարգադրէ վարձքերու խնդիրներ 1 Սեպտ. 1948 օրէնքի հիման վրայ),— Առեւտրական պայ-մանագիրներ.— Ընկերութեանց կազմութիւն.— Ուղղակի տուրքերու.— Ժառանգութիւն.— Ար-կած.— Կը լուսաբանէ եւ արագօրէն կը կար-գադրէ փոքր առեւտրական պահանջներ (մինչեւ 60.000).— Fonds de Commerce.— Կալուածական եւ առեւտրական գործառնութիւններ.— Օտարնե-րու յատուկ օրէնքի, հպատակութեան, հիւպա-տոսարաններու վերաբերեալ ամէն կարգի պա-տճառներու խմբագրութիւն, եւն. եւն.:

Խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 10—12: Կէս օրէ վերջ 5—7 եւ մասնաւոր ժամադրու-թեամբ:

Դիմել՝ 27 Rue Petites - Ecuries, PARIS (10)

Մէթրօ Chatwau - d'Eau կամ Gare de l'Est:

R. C. Paris 635-827 Հեռ. PRO. 24-87

ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

Ծախու է ՍԱՑԱՑԻ մեքենայ մը, 31 K, չատ լաւ դրութեան մէջ, մատչելի դին: Դիմել Պ. Զա-զարեանի, 8 rue de Maubeuge, Restaurant Caspienne:

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 12 Janvier 1952 Շաբաթ 12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6659–Նոր շրջան թիւ 2070 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋԱՑՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ

Անոնք որ ոչ Հայաստանի լեռներն ու ձորե – րը, ոչ ալ գետերն ու դաշտերը տեսած են, չեն կրնար պայծառ գաղափար մը կազմել Ռուբէնի էութեան մասին :

Իր ամբողջ գործունէութեան ընթացքին, աչ – քառհադրութիւնը եւ աչխարհահայեացքը մնացին անբաժան : Ներչնչեին եւ գործի մղեցին զինքը՝ իբրեւ մէկ ամբողջութիւն :

Մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ, դըժ – ուար է գտնել հեղինակ մը, որ այնքան մասնա – գիտօրէն քննած, սերտած, բանաձեւի մը վերա – ծած ըլլայ Հայաստան աչխարհին լեռներուն խոր – հուրդը եւ գետերու լեզուն :

Իր գրչէն ելած որեւէ ուսումնասիրութեան մէջ, կարմիր թելի մը պէս կ'երեւայ այս գիծը : Եւ ամէնէն չոր ու ցամաք, հում նիւթն ալ կը դառնայ խօսուն, չօչափելի պատկեր :

Ճարտարապետական հիւսուածքներ են իր քա – ղաքական եւ ընկերային տեսութիւնները : Մէկը միւսէն ինքնուրոյն եւ տոկուն :

Ցեղափոխական սլացքին հետ, գիտական – քննական միտքն է որ անդադար կը գործէ :

Իւրաքանչիւր վերլուծման հետ, նոր լոյս մըն է որ կը ժայթքէ Հայոց պատմութեան եւ աչխար – հագրութեան ելեւէջներուն վրայ :

Եւ ամէնէն համբակն ալ դիւրաւ կ'ըմբռնէ մեր մեծութեան եւ անկումի, փառքի եւ պարտու – թեան պատճառները :

Միեւնոյն ատեն կը տեսնէ հեռանկարներ ո – րոնք անմատչելի կը համարուէին :

Տարօնցի ընկեր մը վերջերս կը գրէր, հեռա – ւոր Իրանէն, թէ Ռուբէնի պապերուն պապը Սա – սունցի էր, ինչպէս ինքն իսկ պատմեր է, հպարտ – օրէն :

Ուրեմն ինք « դրսեցի »չէր Տարօն աչխարհին համար, զոր այնքան պաշտամունքով սիրեց ու սերտեց, որուն ազատութեան համար իր երակնե – րուն արիւնը քամեց, երբ դեռ հասարակ գին – ուոր էր :

վքէ՛ծ, ընկերներ, դիմենք դէպի մահ ,
Պարոն Ռուբէնը մոնչեց անահ ,
Ա՛լ չվախեցնենք թշնամու սրից ,
Ազատ մեռնելը խաղցր է ամէնից :

Ոչ մէկ տեղական հայրենասիրութիւն՝ իր յե – ղափոխական թէ քաղաքական գործունէութեան ընթացքին :

Պայծառ, հասուն հայրենասիրութիւն մըն էր որ կ'առաջնորդէր իր քայլերը : Խորաթափանց ոգի մը որ կը ներչնչէր ամբողջ բազմութիւն – ներ՝ խօսքով թէ գործքով :

Իր աչխարհահայեացքը չէր կրնար որեւէ Հա – յաստան երեւակայել առանց Վասպուրականի եւ Սիւնիքի, առանց Բագրեւանդի եւ Գուգարքի, ա – ռանց Տաւրոսի կամ Արարատեան դաչտի :

Զայնը , որ կը բխէր սրտին խորերէն —«Զայն հայրենեաց» — դարձած էր թանձրացեալ հանգա – նակ, չնորհիւ իր հատու տրամաբանութեան եւ մչտանորոգ վերլուծումներուն :

Այս տեսակէտէն, ոչ մէկ վկայութիւն պիտի կրնար այնքան հաստատօրէն պարզել իր մտա – ծումներն ու եզրակացութիւնները, որքան իր ան – նման «Ցուշերը», որոնք բոլորովին անտիպ էջ մը բացին մեր ժամանակակից գրականութեան մէջ :

Հակառակ վերջին տարիներու յոգնութեան եւ տառապանքին, Ռուբէն միչտ ալ մնաց կորովի եւ լաւատես :

Մինչեւ վերջին պահուն, աննկուն յեղափո – խականի ոգին էր որ կը խօսէր իր մէջ :

Դեռ քանի մը ամիս առաջ էր որ կը գրէր, ի պատասխան պաշտօնական նամակի մը.

— Իսկ եթէ փոթորիկ մը պայթի, թող իմ չորցած ոսկորներս ալ խառնուին ձեր երիտա – սարդ ոսկորներուն ...

Որ եւ է փոթորիկ մաղաչափ չէր ազդած իր վրայ, սահմանէն ապին թէ անդին :

Այդ պատճառով ալ, անխոով կը սպասէր գա – լիքին :

Պիտի կրնա՞ր իրապէս «հայացնել» ներկայ Հա – յաստանը, առանց այդ վճռական սրատեսութեան :

Շ·

ՊՈԻՏ'Մ ՅՈՒՇԱԳԻՐ

ՌՈՒԲԷՆ – Լ· ՇԱՆԹ

Ցուշ չէ գրածս : Ես մեծերու մասին մօտէն ծանօթութիւն չունիմ :

Հաւատացէք որ առիթ չեմ ունեցած, մօտե – նալու մեր մեծերուն : Անոնց ձեռքը սեղմելու կամ քանի մը բառ կորզելու անոնց բերնէն՝ համես – տութիւնս վճարելով :

Չեմ ճանչնար, օրինակ, Խաչիսեանը, Ահա – րոնեանը, Քրիստափորը, Ռոստոմը :

Դէմքով տեսած եմ առաջին երկուքը՝ հեռու – էն, իսկ վերջինները, նոյնիսկ բախտ չեմ ունեցած տեսնելու :

Զաւարեանը մօտէն տեսած եմ : Պոլիս, հա – մեստ ճաչարանի մը մէջ կը ճաչէր, ուր կը ճաչէի ես ալ ուրիչ կարգ մը երիտասարդներու հետ : Չեմ խօսած հետը :

Հեռուէն դիտող մը, հիացող մը եղած եմ այս եւ ուրիչ մեծ տիպարներու :

Եւ մինչեւ այսօր այսպէս է իմ ընթացքը : Ինչո՞ւ : Չգիտեմ : Չեմ սիրեր նեղը դնել այս բազ – մազբազ անձերը : Անոնցմէ քանի մը խօսք փրցնե – լով՝ ապին անդին ծախսելու համար :

Ռուբէնը չատ քիչ անգամ տեսած եմ : Հայ – րիկի մը տպաւորութիւնով պարուրած է զիս այս անձը : Պարզ՝ դէմքով եւ խօսելաձեւով :

Կազմակերպութեան մը մասին դիմած եւ ա – նիրաւութիւն մը մատնանչած՝ էի : Մտիկ ըրաւ պատ՛մ ժպտիով եւ պատասխանեց կարճ, պարզ եւ ապահովող քանի մը բառով : Կը զգայի որ ան – կեղծ էր եւ կ'ուզէր քեզ զոհացնել « Ախր , իրա – ւունք ունիս ,սա չատ պարզ է, մի վրդովիր»ով մը քեզ կը հանդարտեցնէր :

« Պոլիս , քո խմբագրած թերթը աչքէ անցուե – ցի, չատ ազդաչէն գործ է այդ ձեր կազմակեր – պութիւնը, եթէ ունիք այդ թերթին հաւաքա – ծոն, ղրկեցէք լինջի, հետաքրքիր եմ ...» :

Ղրկեցի իրեն եւ զոհ էր մնացած :

Պարզ, ժողովրդական տիպար ՌՈՒԲԷՆը, եր – կու պարզ խօսքով, առջեւդ նոր հորիզոն մը կը բանար : Կը հանդարտեցնէր քեզ :

Կարդացի իր գիրքը, «Հայաստան միջցամաք – յին ուղիներու վրայ» :

Առանց կիրքի, առանց պատ ի պատ դարձուած – քի, առանց ազգայնական չեչոի : Դուք կը տես – նէք հայկական խնդիրը թէ որո՞ւ աչքերին մէջն է եղած՝ հարիւր տարիէ ի վեր : Հիացումով կը զո – ցէք այս հատորը եւ կը մղուիք երկար խորհրդա – ծութեան : Կարծէք օտար դիւանագէտի մը կողմէ գրուած եւ թարգմանուած է հայերէնի :

Վերջին անգամ, Փարիզ, իր մէկ բանախօ – սութենէն վերջ տեսայ զինք, «սեղմեց ձեռքս» կը կարդամ գրածներդ, «գրիր, լաւ են»ով մը :

Տուաւ ՌՈՒԲԷՆ ինչ որ պէտք էր : Եւ մենք միչտ պիտի թղթատենք զինքը, իբրեւ ազգային – քաղաքական բառարան :

Լ· ՇԱՆԹ·— Իսկապէս չեմ ճանչնար զինք : Անգամ մը տեսայ համեստ սրճարանի մը մէջ, Փարիզ : Դիտեցի հեռուէն : Ժպտադէմ մըն ալ այս անձը : Փոքրածաւալ մարմին մը, խնայողական մօրուք մը որ կզակը միայն կը պարունակէր :

Չեմ լսած ձայնը : Անունով եւ գործով միայն ծանօթ ինծի այս մեծ չոեմարանը հայ գրական հատորներու :

Դպրոցական էի : Դասագիրքի մը մէջ էր իր «Մրտոյի թոռը» : «Սեւ խաչ մը մէջէն», «Զոյդ մը կեղտոտ մոմ» : «Երկու խեղճ տէրտէր, ամբողջ օրը ծոմ» ... :

Այսչափը միայն կը յիչեմ այդ դժբախտ Մր – տոյի թոռան յուղարկաւորութեան նկարագրու – թենէն, լաւ կ'ըլլար որ ամբողջութիւնը հրատա – րակուէր : Տառապրութի՛ւնը : ԼեւոնՍեդրոսեան :

Մեր հայերէնի ուսուցիչը, Յ· Հէքիմեան, հը – պարտութեամբ կ'ըսէր մեզի,— «Սեդրոսեանը իմ եւ Սողոմոն սարկաւագի (Կոմիտաս) դասընկեր եղած է Էջմիածնի ճեմարանի մէջ :

Իր տաղանդին ուժեղ ցոլքը վայելեցի Պոլիս, « Հին Աստուածներ»ու ներկայացումին եւ մինչեւ այսօր, այդ տպաւորութիւնը կը մնայ անեղծ :

Բոլոր տիպարները առանց անունի կը ներ – կայացուին հոն : «Վանահայր, Աբեղայ, Իչխա – նուհի, Կոյր վանական» ... Օ՛, մոռցայ Սեդան , որ Աբեղան առաջնորդեց Քրիստոսի տաճարէն՝

Դահիճի տագնապը

Պ· Ժոռժ Պիտօ եւս հրաժարեցաւ նոր դահլի – ճը կազմելու պաշտօնէն : Հանրապետութեան նա – խագահը այժմ իր յոյսը դրած է արմատականնե – րուն վրայ : Աչքի առջեւ կան հետեւեալ թեկնա – ծուները ,— Պ· Խոկաո Ֆոռ, որ դատական նա – խարար էր Փլեւէնի դահլիճին մէջ եւ Ֆրանսայի դատախազը Նիւրընպէրկի դատավարութեան ա – տեն, Իվոն Տէլպոս, իսկ իրրեւ պահեստի՝ Քէօյ, նախկին վարչապետը : Իրազեկներու կարծիքով , ի վերջոյ այս ծերունին պիտի լուծէ տագնապը , որ կրնայ երկու չաբաթ եւս տեւել :

Շատեր կ'ուզեն որ փոփոխութիւն մը կա – տարուի արտաքին նախարարութեան մէջ : Թեր – թերը կը գրեն թէ բազմաթիւ երեսփոխաններ դժ – գոհ են Պ· Ռոպէռ Շումանի քաղաքականութենէն՝ մասնաւորապէս Ֆրանքեւերման յարաբերու – թեանց հարցին մէջ : Կեդրոնի կուսակցական վարիչներն ալ դժգոհ են Ֆրանսայի վերազինման ծախքերու ծանրութենէն : Ընկերվարականները եւ կարգ մը արմատականներ բաւական կը համա – րէին 850 միլիառ ֆրանքը : Փլեւէնի եւմտական նախարարը, Պ· Ռընէ Մայէր կ'առաջարկէր 1100 միլիառ, ներչնչուելով Պ· Ժ· Պիտոյէն որ ազգ· պաչտպանութեան նախարար էր եւ կը պահանջէր 1600 միլիառ :

Եգիպտոս նորեն կը սպառնայ

Սուէզի կառավարիչը, Իպրահիմ Զաքի, ազ – դարարեց անգլիացի հրամանատարին որ ետ կան – չէ իր զօրքը վիճելի գիւղէ մը : Կառավարիչը ուժ – գնօրէն բողոքելով անգլ· զինեալ ուժերու գործո – ղութեանց դէմ, կը պահանջէ բնակիչներուն վե – րադարձնել գիւղը, «այլապէս պատասխանատու պիտի մնաք այս նախայարձակման հետեւանքնե – ներուն համար» :

Վիճելի գիւղը, Քաֆր Ապտու, կը պարունակէ 75 կիսաքանդ չէնքեր, ճիշդ ջրաբաչխական հա – տուածութեան դէմ, եւ ուրիչ հարիւր տուներ՝ ա – նալի անդին : Անգլ· զօրքը գրաւեցին այդ չրջանը, բուռն կռիւ մը վերջ : Բնակիչները վտարուած են եւ գիւղը չրջապատուած է փչաթելերով եւ զնդա – ցիրներով :

Եգիպտոս դժգոհ է նաեւ Զըրչիլի եւ Թրումը – նի տեսակցութեան արդիւնքէն, քանի որ երկու

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Արաբական ատուլիս մը Հայ տարագիրներու մասին

Արաբական Դաչնակցութեան ընդհ· քարտու – ղարը, Ազզամ փաչա հինգչաբթի երեկոյ Prince de Galles հիւրանոցը հրաւիրած էր հայկ· մամուլի եւ ազգային մարմիններու ներկայացուցիչները , լրագրական ասուլիսի մը համար : Ներկայ էին 20 — 25 հոգի : Ազզամ փաչա այս առթիւ իր համակ – րանքը յայտնելով հայ ժողովուրդին , խօսքը տը – ւաւ Պ· Լ· Քէչիչեանի, որ բացատրեց թէ հայ գաղթականներու խնդիրը ինքնաբերաբար յուզ – ուած է ՄԱԿի ժողովին արաբ ներկայացուցիչ – ներու կողմէ : Տուաւ անունները Սէուտի Արա – բիոյ ներկայացուցիչ Տօքթ· Ճէմիլ Պարուքի, Լի – բանանի ներկայացուցիչ Քէրիմ Ազկուլի, Իրաքի ներկայացուցիչ Տիկին Աֆլանի, Սուրիոյ ներկա – յացուցիչ Ճավարէթ Մուֆթի եւ Եգիպտոսի ներ – կայացուցիչ Տօքթ· Մահմուտ Ազմի : Ցետոյ պարզեց կատարուած աչխատանքները եւ հայ մա – մուլին ուշադրութեան յանձնեց Լիբանանի պատ – ուիրակին կողմէ խօսուած ճառը : Այս առթիւ յի – չեց այն առաջարկը զոր հաղորդած էինք արդէն, — Առանձին դրասենեակ մը հատատել ՄԱԿի մէջ, հայ տարագիրներուն համար, որպէսզի դոր – ծէ ԱՆԶԱՅԻՆ հետ :

Ազզամ փաչա փակելով ասուլիսը, չեչտեց թէ իրենց այս աչխատանքը այնքան մարդկային է որ ոչ մէկ երախտագիտութեան կը սպասեն : Ինչպէս ներկայիս, նոյնպէս եւ միչտ Հայերը պիտի վայե – լեն բոլոր արաբական պետութիւններու աջակ – ցութիւնը, երբ որ պէտք ունենան անոր :

Այս առթիւ պատասխրութիւններ եղան ներ – կաներուն, որոնց մէկ մասը հրաւիրուած էր նաեւ դիչերուան մեծ հացկերոյթին, Միւթիւալիթէի մէջ, մասնակցութեամբ 300 սեղանակիցներու :

դէպի Վահագնի բագինը ...

Ինչո՞ւ, չեմ գիտեր : Աբեղան որ տեսած եմ բեմին վրայ մոքիս տպաւորուած է Գեղամ վար – դապետը, (Թէվէքէլեան) : Այս երիտասարդը՝ Շանթի Աբեղայէն չեմ կրցած բաժնել ...

Երկու դէմքեր : Երկու հսկաներ : Ռուբէն եւ Լ· Շանթ : Մին սուրը ձեռքին, միւսը մշակոյթի ջահը բռնած քալեցին հայկական կեանքի փշոտ անդաստանէն՝ բանալու համար ազատութեան ու – ղին՝ հայ ժողովուրդին առջեւ : Կ· ՊԵՏՈՒՇ

ՌՈՒԲԷՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

— Ջայնը հնչեց երզրումի Հայոց լեռներէն,
Հայոց լեռներէն ...

Հայ ժողովրդի սրտում Ազատութեան սրբազան կրակը չէ մարել երբեք: Անկախութեան կորստով նա անթեղուել է միայն ու ամէն անգամ բոցավառուել է, երբ փչել է ազատաչունչ մի հով:

Ռ. Տէր Մինասեանը, ծնած Զաւախք (Ախալքալաք), սերած Բարձր Հայքցի ծնողներէ՝ ունէր իր սրտում անթեղած կրակը ազատութեան:

Նա մանուկ էր դեռ, երբ երզրումի Հայոց լեռներէն հնչեց ձայնը մարտակոչ՝ թունդ–թունդ հանելով սրտերը Հայոց:

Ընտանեկան հանգիստ կեանք, ծնողների, քոյր – եղբայրների սէր ու դուրգուրանք, բարձրագոյն կրթութիւն, ոուս բանակում զինուորական գրաւիչ ասպարէզ տեղի տուին ազատութեան մարտակոչին թունդ ելած Ռուբէնի սրտի առջեւ:

Ազգերը յարատեւելու, ապրելու համար ծընում են ընտրեալներ: Ռուբէնը ծնած էր ընտրեալ:

Իր անհատական կեանքի բարօրութեան համար հազար հրապուրիչ ճամբաներ ունէր իր առջեւ, բայց հազարն էլ խոտոր գնացին զալ յանդելու համար իր կոչման միակ ճանապարհին՝ Ազգ եւ Ազատամարտ:

Ազատութիւնը կորցրած մի ազգ, ինչպէս հայ ազգն էր, յեղափոխութեամբ, զէնքով, արեան գնով միայն կարող էր վերագտնել ազատութիւն: Այդ ճանապարհը, այդ միջոցն էր ցոյց տալիս ժամանակաշրջանը: Հայ ժողովուրդը ընտրել էր այդ ճամբան: Կեանքի էր կոչել Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Ռուբէնը՝ հազիւ երիտասարդ՝ գնաց, դուռ Դաշնակցութիւնը: Նա ուզեց լինել յեղափոխութեան պարզ զինուորը, վէրք տալ, վէրք ստանալու համար: Իր իսկ ասելով՝ յեղափոխական լինելու համար, ուղարկուեցաւ Թրծուելու Վարսի հնոցում:

Ո՞վ էր հնոցապետը, ովքե՞ր էին թրծիչները յեղափոխականների: Ճաղթանակներ տարած զօրավարնե՞ր, վիտուններ ու իմաստուններ՞, երբեք: Կարս – հնոցը 1877ի ռուս – Թրքական պատերազմէն յետոյ, հազիւ 15 հազար բնակչու – թեամբ, վերաբնակուած մի քաղաք էր, ուր հաւաքուած էին Կովկասեան եւ արեւմտեան Հայաստանի բոլոր կողմերէն եկած ընտանիքներ, մեծ մասը Շիրակ – Գիւմրիի, եւ Բարձր Հայք – կարնի չրջանէն: Ահա հնոցը, (չմոռնալ որ կարսը որպէս բերդ, զինուորական նահանգապետութիւն էր, խիստ զինուորական հսկողութեան տակ, իբրեւ սահմանապահ) Թրծիչները ժողովրդի պարզ զաւակներ, արհեստաւոր ու գործաւոր, արտաքուստ ոչնչով ուշագրաւ, եւ սակայն, հոգեպէս ընտրեալներն էին ազգապահպանման:

Ռուբէնը ծնած էր զեկավար: Թրծուած կարսի հնոցում: Երբ իրրեւ պարզ զինուոր անցաւ «Երկիր», իր կոչման իրէն տարաւ զեկավարութեան բարձունքները: Զեկավար, թէ իրրեւ կազմակերպիչ եւ թէ իրրեւ ռազմիկ:

Ճաղթանակ ու պարտութիւն, գերհ եւ նահանջ: Այս եղաւ Հայ յեղափոխութեան անցած ճանապարհը, այդ եղաւ նաեւ յեղափոխութեան բոլոր զեկավարների եւ Ռուբէնի գործերի թեումը:

Ռուբէնը Հայ ազգի ազատագրական պայքարի անդաւաճան զեկավարն էր, ու մնաց միշտ ժողովրդի ընտրեալը:

Ռուբէնին միշտ բաժին ընկաւ զեկավարութիւնը դժուար գործերի, նա կիսակործան փոք – րիկ երկրում պիտի տեղաւորէր ոուս նահանջող բանակի հետ Կովկաս մտած բազմահազար վաս – պուրականցի, Սասունցի, Տարօնցի գաղթակա – նութիւնը: Պէտք է տեղ գտնէր, ընդունէր եւ տեղաւորէր նաեւ արեւմտեան Հայաստանի բռնագաղթ – ջարդէն վերապրած ցիր ու ցան Հայութիւնը: Ինչպէ՞ս ընդունել, ո՞ւր տեղաւորել:

Դա չէր կարող լինել առանց վերիվայրումների, առանց խստութեան:

Ռուբէնը եղաւ հայ պետական մարդը, ու առաջ անհրաժեշտ հրամանը:

Ի հարկէ լսուեցան բողոքներ: Վերջն վար նայեց Ռուբէնը բոլոր քննադատներին եւ կատարեց իր գործը: Այսօր Հայաստանում են տեղաւորուած, Հայաստանում են ապրում Վասպուրականցին, Սասունցին, Տարօնցին: Եթէ չբացուէր տեղը, նրանք էլ ցրուած, փոշիացած պիտի լինէին լայնածաւալ Ռուսաստանում, ինչպէս եղած են տեղ չունեցողները:

1920 Մայիսի բոլշեւիկեան ապստամբութիւն, թուրքեւռուս եղբայրակցութեամբ մանուկ Հայաստանը անճիտող վերջին պատերազմ ...

Ռուբէնն է կոչուած զինուորական նախարարութեան:

Ով էլ լինէր իր տեղը՝ Հայաստանը պիտի պարտուէր: Եւ պարտուեցաւ: Ազատութեան խոյակը չիջեց, չիջեց, բայց չմարեցաւ, մի անգամ էլ ազատութեան կրակը անթեղուեց Հայ ժողովրդի սրտում: Եւ պիտի ապրի այդ կրակը, մի օր կրկին բորբոքելու, կրկին բոցավառուելու համար, մինչեւ հասնի իր կէտ նպատակին, դառնայ հուր աւիշ: Ազատ – անկախ Հայաստան:

Այդքան պարտութիւններէ, այդքան հիասթափութիւններէ վերջ, ինչպէս Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, նոյնպէս Ռուբէնը մնաց անսասան հաւատացողը իր կոչումին եւ իր դերին:

Թողեց բռնութեան ենթարկուած հայրենիքը, գնաց միանալու իր ժողովրդի միւս կէսին, որ հոգմաջրիւ ապրելու էր օտար երկրներում:

Գաղթականութեան կուսակցական վերակերտում, ազգային կեանքի կազմաւորում, դիր, գրականութիւն, մամուլ, Հայկական Դատ: Ամէն ուանին ու խոնարհը եկան բոլորուեցան զօրավարի չուրջը, կազմեցին 19—20րդ դարի, հայ Ազատամարտի անկորնչելի, անմահ բանակը:

Ու այսուհետեւ ոչ ոք, ոչ մէկ բռնակալ ուժ պիտի կարենայ պարտութեան մատնել, նահանջի մղել անմահների այդ հրաշալի բանակը եւ իր զօրավար՝ Ռուբէն փաշան:

Ու դարեր, դարեր հայ կեանքի փառատօնե – րում թափօր պիտի կազմէ հրաշափառ անմահների բանակը՝ Ազատութեան արիւնաներկ դրօշը պարզած:

— Բարեւի՛ կաց, հայ ժողովուրդ ...

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ՌՈՒԲԷՆԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Սէրելի Ռուբէնը պատկանում էր այն սերունդին, որ կեանքի մէջ մտաւ անցած յեհնամեակի արշալոյսին եւ գործեց ազգի պատմութեան ամենաբուռն ցնցումների չրջանում:

Հայ ազատագրութեան նախակարապետները եւ նրանց առաջին հետեւորդներն աւելի զէնքի ու ֆիզիքական կռուի զինուորներ էին, քան խօսքի ու քարոզչութեան: Գիւղացին ու արհեստաւորը՝ գրեթէ ամբողջութիւնը Հայաստանի բնակչութեան, պէտք չունէին տեսաբանի: Նա կար, ի դէմս Սուլթանի «կառավարութեան», որ հազա – րագլուխ նատած ամէնքի վզին, հարատահարող ու բնաջնջող, ցոյց էր տալիս փրկութեան միակ եղ – բը — աչք աչքի փոխարէն, ատամ ատամի:

Քրխատափորի առաջին թոդուցիկն ասում էր.

— « Դարերից ի վեր սորուկ Հայը ազատութիւն է պահանջում, այլեւս չի խնդրում, այլ պահանջում է զէնքը ձեռքին: Դաշնակցութիւնը, նպատակ դնելով Թուրքաց Հայաստանի անտեսական ու քաղաքական ազատութիւնը, մտել է այն կռուի մէջ, որն սկսել է ինքը ժողովուրդը, ուխտելով մինչեւ արեան վերջին կաթիլը մաքառել հայրենիքի ազատութեան համար»:

Այն ժամանակուայ զեկավարող ու կազմակերպող Դաշնակցական մտաւորականը ոչ միայն գրչի ու մտքի, այլ եւ ոդմբի ու հրացանի մարդ էր: Նիկոլ Դուման, Իշխան, Վարդան, Արամ, Աբրամ Արամեան, Բանկ Օթթոմանի ըմբոստներ եւ ուրիշ հարիւրաւորներ — ուսուցիչ, ուսանող կամ դրագէտ, ֆեռայիների կամ ազատամարտ ժողովրդի հետ կողք կողքի մտան եւ տասնոց բանեցրին, անձամբ ահաբեկումներ կատարեցին, զնդակ տըւին ու առացան:

Ընկեր Ռուբէնն էլ սրանց նման կեանքի մի մասն անց կացրեց Դաշնակցական ռազմիկների հետ եւ նման: Կռիւ լեռներում եւ ուսում համալսարանում յաջորդեցին մէմեանց առանց խորթութեան:

Մեր աչքում հերոսական մի մթնոլորտ չրջապատում էր նրան անբաժան: Թուում էր թէ բնականն ապրուստի պայմանները Ռուբէնին աւելի հաճելի չեն, քան հալածական յեղափոխականի թափառումները Սասունի ժայռերում ծուարուած պիւղերի մէջ:

Երեւոնում յաճախ կը խնդրէինք Ռուբէնէն պատմել անցեալի ու մանաւանդ Սասունի եւ Տարօնի կռիւների մասին: Բայց նա սակաւախօս էր, իր կատարած գործը սուղերի մէջ հրող, կը խորհէր մեծարանքից ու փառաբանութիւնից, ոչ թէ համեստութիւնից, այլ մի փիլիսոփայական վերանձնութիւնից դրդուած:

Երբեք չէր ջղայնանար, կորցնելով հաւասարակշռութիւնը: Կը սպասէր, որ դիմացինը վերջացնէ ասելիքը ու յետոյ հանգիստ, անխռով մտերմական ու ընկերական չեշտով կը բացատրէր, կը տրամաբանէր ու կ'աշխատէր համոզել: Այդպիսին էր նա Մալխասեան ապստամբութեան օրերին, երբ իրրեւ դիկտատոր —զինուորական եւ ներքին գործերի նախարար— անցնելով իր սիրած Սասունցիների ու հաւատարիմ բանակի գլուխը, մի քանի ժամուայ մէջ հաղորդակցութեան հաստատեց Ալեքսանդրապոլի մեծամասնական «Հայաստանի Ցեղկոմը»:

ԱՆՎԵՐՋԱՆԵԼԻ ՌԱԶՄԻԿԸ

Անիմանալի մահը զրեանեց ռազմիկ Ռուբէնը՝ հայկ. յեղափոխութեան հասատրմատ կաղնին:

Դաշնակցական մտաւորական հրոսակապետը, մարմնացած ֆեռային, վաղաժամօրէն հեռացաւ անցաւոր այս աշխարհից, որը ձգելով մարտնչող յեղափոխականները, ազատասէր մարտիկները. Մխացեալ եւ Անկախ Հայաստան տենչացող բազմաբիւր ընտրեալները:

Հայոց վրիժառու Նեմեսիան աչքերը փակեց օտար երկրակամարի տակ երազելով Հայաստան՝ նոր՝ հերոսական Սասունն ու Սիւնիքը, լուսաջինջ Արարատեան դաշտն ու մշտադալար Տարօնը:

Հայոց լեռները, կերոնները յեղափոխական պայքարի, լուսապայծառ իրենց գագաթներով կզիտեցին իր հոգին, ծուատեցին իր սիրտը: Այնտեղ, այդ գագաթների վրայ, Հայոց դիւցազնատեղ, այդ գագաթների վրայ, Հայոց դիւցազնական սերունդը իր զեկավարութեամբ Հայաստանի արեւածագը արշալուսեց:

Կորիւնները ու Մակարները, Գալէները եւ Մանուկները, Զօլոները ու Կարօները, Մջոները ու Հաճինները եւ հազարաւոր անանուն հայդուկները իր առաջնորդութեամբ տարիներ չարունակ արիւն թափեցին, տառապեցան, ընդվզեցան Հայոց նզովեալ ճակատագիրը փոխելու:

Շատերը ընկան մարտի դաշտում, քիչերի հետ մնաց ինքը՝ Ջիլը Տարօնի յեղափոխութեան:

Մնաց ինքը՝ տաղերգելու սխրագործութիւնները հայկական Աքիլլէսներու եւ Հեկտորներու:

Այսօր ինքն էլ չկայ...

Այդպիսին էր նա գրանից յետոյ մեզ պարտադրուած հայ – քէմալական պատերազմում, երբ իր զերմարդկային ճիզը՝ բարձրացնել բոլշեւիկների թուլացրած զօրքի կարգապահութիւնը, ռազմունակութիւնն ու սպառազինումը՝ հետզհետէ պատճառեցին ոչ միայն իր ընկերներին, այլ եւ այն արհեստով զինուորական զօրավարներին, որոնք յոռետես էին «խմբապետ» նախարարի վերաբերմամբ: Ցետագայում նրանք ակնածանքով էին արտասանում «զոսպողին Ռուբէն» անունը:

Վերջապէս այդպիսին էր նա, երբ 1920 Դեկտեմբեր 2ին, ուրիշ մի քանի զեկավար ընկերների հետ, պնդեց դինել դիմադրութեան վրայ ընդդէմ երկիր մտնող կարմիր բանակի: Իր տեսակէտը Երեւանում բաժանող չգտնելով՝ գնաց Լեռնա – Հայաստան (Զանգեզուր) հակախորհրդային պայքարը չարունակելու համար:

Համարձակում եմ պնդելու, որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան Բիւրոյի բազմամեայ անդամ Ռուբէնը մեր չարքերում ամէնէն ամբողջական ու անհաչտ հակախորհրդային ընկերն էր: Ոչ կարսը Հայաստանին միացնելու հէքեաթ, ոչ ներդաշնակ համերգացին նրա մէջ հմնաւորուած ու դիտակցական թշնամութիւնը հանդէպ ստալինեան բռնակալութեան:

Տարէց տարի մահը նօսրացնում է չարքերը նրանց, որոնք գարերից ի վեր, առաջին անգամ, Հայ Անկախ Հանրապետութեան գերիշխանութիւնը ներկայացնող մարմինների—խորհրդարանի ու կառավարութեան մասնիկներն էին: Նախկին խորհրդարանի անդամ, զինուորական եւ ներքին գործերի նախարար Ռուբէնի մահով ճեղքը լայն բացուեց այդ չարքերում:

ՀԱՑԿ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՌՈՒԲԷՆԸ

Դժուար է քանի մը սեղմ տողերու մէջ տալ էութիւնը մարդու մը, որ մօտաւորապէս կէս դար մեր նորագոյն պատմութեան փոթորկալի շրջանին տիրական դէմքերէն մէկը եղաւ, յաղթութեան օրերուն թէ պարտութեան ճգնաժամե-րուն: Ատոր համար ալ՝ ինչպէս աշխարհի բոլոր մեծութիւնները, ունեցաւ իրեն հիացողներ եւ չարամտօրէն դատապարտողներ: Կուգայ ժամանակը, կ՚անցնին կիրքն ու աւելորդութիւնը եւ Ռուբէնը Հայոց պատմութեան մէջ կ՚ունենայ իր արժանավայել տեղը:

Մեծութիւնները կը չափուին իրենց ստանձնած պարտականութիւններով եւ կատարած յաղթ ու անյաղթ գործերով: Հ. Յ. Դաշնակցութեան անդրանիկ եւ երկրորդ սերունդին պատկանող մեծութիւններուն վիճակուած էր դեր մարդկային զոհողութիւն, յանուն հայ ժողովուրդի փրկութեան:

Ռուբէնը մէկն էր այն սակաւաթիւ մտաւորականներէն որ առաջին օրէն իսկ մոռցաւ անձնական կեանքը եւ ստանձնեց բարձրաստիճան խանդաղատանք առաքելութիւն մը, դնաց արեան մէջ խեղդուող Տարօն փոխարինելու մեծ նահատակները՝ Հրայրը ու Վահանը: Յեղափոխութեան ամբոխ, Սայմոյ վերադարձին վերջ, Թրքական անսահման բռնութեան տակ կքած Տարօնի հայ ազգաբնակութիւնը յուսահատ կը տատայտէր, յեղափոխութիւնը տեղատարութեան մէջ էր: Այնման Գէորգ Զավրեանն ու իր հոյլ մը անձնուրաց հայդուկները հալածական կը թափառէին լեռ ու դաշտ, թանկագին կեանքերու գնով վաստակած յեղափոխութեան հուրը անշէջ պահելու համար:

1905 Թուականի տաժանելի օրերուն վաստակաբանէն Տարօն անցաւ Ռուբէնը, երիտասարդ ու գրեթէ անփորձ, Գէորգ Զավրեանի հետ վարելու մարտական ուժերը որոնք մէկ մէկ հսկաներ էին: Իրեն յատուկ վճռակամութեամբ յաղթահարեց բոլոր դժուարութիւնները, անցուց փորձութեան շրջանը եւ չուտով դարձաւ տիրական դէմք մը: Քէօսէ պինալիի դէմ անհաւասար կռիւը Սուլուխի մէջ եղաւ իր փառապսակը, թէեւ այդ կռուին թանկագին գոհը դարձաւ Գէորգ Զավրեանը:

Ճեռոյ, աւելի քան մէկ տարի առանձնաբար վարեց հայդուկային ուժերը, հալածուեցաւ անդադար, սակայն առանց յուսահատելու կռուեցաւ եւ քարոզեց յանուն յեղափոխութեան, մինչեւ Օսմանեան սահմանադրութիւն՝ (1908) եւ լեռնէն վար իջաւ իբրեւ ազատութեան յաղթական զինուոր ու ժողովրդական վիպերգ:

Հայ ժողովուրդի, Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ Ռուբէններու պայքարը մասամբ յաջողած էր: Պէտք էր նուիրուիլ չինարար աշխատանքի: Մեծ յոյսերով հեռացաւ Տարօնէն ու վերադարձաւ չորս տարի վերջ, այս անգամ դիտութեամբ զինուած, նորանոր ծառայութիւններ մատուցանելու այն ժողովուրդին, որու հետ ապրած էր տառապանքի օրերուն: Ննջեցեալ Խրիմեան Հայրիկ խորհրդակից Ռուբէնի յոյսերը, բնաջնջուեցաւ Տարօնը եւ չարաբաստիկ միտումներ կրկին մեզադրեցին այն մարդը որ հակառակ նուիրում եղաւ: Արեան դաշտէն ազատած Ռուբէնը սրտաբեկ նորէն իջաւ ասպարէզ, այս անգամ արեւելեան Հայաստանին սպառնացող վտանգը դիմագրաւելու: Անձնուիրութեամբ կատարեց իր պարտականութիւնը: Ան մեր պետականութիւնը անժխտելի փաստերով արձանագրած է իր անունը:

Տարագրութեան սպանիչ կեանքի մէջ ալ Ռուբէնը մնաց արի եւ հաւատաւոր, դէնքի փոխարէն գրիչ գործածեց եւ մեծագոյն ծառայութիւնը մատոյց մեր նորագոյն պատմութեան: Իր յուշագրութիւնները թանկագին նիւթեր են ապագայ պատմագիրներուն:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը երախտապարտ է իրեն, անհետ ու անչափ կորսուած հարիւրաւոր հայդուկներու կեանքի եւ գործի մասին գրած յուշերուն համար:

Փառք իր անունին ու անմոռաց յիշատակին:

ԽԱՉԻԿ

ՌՈՒԲԷՆԻ ԱՃԻՒՆԻՆ ԱՌՋԵԻ

Տեսէ՛ք, վերեւ, ամպի փէշով,— երեք տէ – սակ հաւ կ՚ապցնի,— Մէկը ա՛յ կանչեց,— Մէկը վա՛յ կանչեց,— Մէկը հա՛յ կանչեց,— Ու հրա – ցանս էնոնց պարպեցի,— Ա՛յ կանչողը թողեց, փախաւ,— վա՛յ կանչողը զարկուստ, ընկաւ,— Հա՛յ կանչողը հա՛յ, հա՛յ կանչեց,— Եկաւ, ձրատաւ գլխուս վրայ,— Ո՛վ Հայ կանչէ, Հային կանչէ,— Թո՛ղ գայ, բազմի գլխուս վրայ ...

ՀԱՅ ԳՈՒՍԱՆ

Ռուբէն: Հայ Ազատամարտի անմահ առաքեալներէն, համեստութեամբ եւ բնական խոհեմութեամբ վինուած՝ գործիչ, զեկավար, փեստայի ընկերը:

Բնաշխարհի լեռներու եւ դաշտերու խորհուրդին հարազատ թարգմանը:

Մեր նորագոյն արիւնոտ պատմութեան ճակատամարտներուն ինկած արի եւ խիզախ հերոսներուն եւ անյայտ մեռելները «ողջունելով, խօսեցնելով» յուշագրողը:

Կարսի հնոցին, Տարօնի եւ Սասունի մէջ ուրիշ հաւատաւորներու հետ, ամբողջ երիտասարդութիւնդ անցուցեր զրկանքներով: Զինքի բեռան տակ անմռունչ քալելով, դողալով, որպէսզի չնքկատուին հայանուն վատ լրտես – մատնիչներէ, թուրք եւ քիւրտ հասարակութենէն:

Երկար տարիներ երիտասարդութեան քարոզչի պաշտած զաղափարդ, կազմակերպեցիր եւ մարզեցիր, որպէսզի մեր ազատագրական պայքարին համար հայդուկ փեստայիներ հասցնես:

Իսկ առաքելութիւնդ զէպի Տարօնի աշխարհը յանուն յեղափոխութեան եւ ազգի, համերաշխութեան ամենազեղեցիկ ձեռնարկներէն մէկն է մեր հերոսական պատմութեան մէջ: Դուն Գըզըլաղաճի անառուն մէջ զինաթափ ըրիր ալեհեր առիւծ Մակարը իր ընկերներով, փրկելով փեստայի պատիւը եւ վերահաստատելով համերաշխութիւնը...

Գաղափարական հնոցէն դուրս եկած այս ուխտեալ զինուորներուն կարգապահութիւնը մեր մարտական կուսակցութեան փառքի տիտղոսներէն մէկն է:

Հազարաւորներու հետ զեհենէն ազատուեցար, որպէսզի ստեղծագործ աշխատանքի լծած ուիս անզուգական Արամին հետ:

Դուն եւ ուխտառածները, հայութեան խիզախ զաւակները, հասկցաք որ հայ ժողովուրդի ուժը իր մէջն է: Դժոխքի վերածուած հայրենիքը, երկկուան ստրուկ եւ համակերպող հայ երիտասարդը յեղափոխութեան քուրային մէջ մկրատեցիք Սուրբ գործին համար, հայրենիքի ազատութիւնը ոչ թէ ուզելու՝ այլ վճռականօրէն պահանջել եւ առնելու համար: Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան զեկավարութեամբ, Մայիսեան գեղեցիկ եւ պայծառ առաւօտ մը Հայոց աշխարհը խրախճանքի նստաւ Արարատի ստորոտը, եռագոյնը իր գլխուն վերեւ ...

Դժբախտ օր մը, հիւսիսը եւ հարաւը դաշնակցած ոռնակոխ կ՚ընեն հայ ազատատենչ միտքի ու բազուկը... Այդ օրէն արիւնած սրտով հերթաբաժնեցար տուիր քու պաշտած մայր հայրենիքէն...

Տարիներով հեռու մնացիր քու սիրած Հայաստանէն եւ կարօտը սրտիդ փակեցիր աչքերդ բոլորիս համար խորթ միջավայրին մէջ:

Սիրելի ընկեր Ռուբէն, անհուն վիշտով եւ երկիւղածութեամբ խոնարհելով թարմ ճիւնիդ առջեւ, կ՚ուխտենք աննկուն կամքով յառաջ խաղալ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի իրագործման դժուարին, սակայն ազնիւ ճանապարհէն:

Հ. Յ. Դ. ՊՈՒՍՏՈՑԻ ՄՈՒՐԱՏ ԽՈՒՄԲ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ
«ՇԱՒԱՍ»Ը

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԷՋԵՐ (9)

ԱՐՄԵՆԻԱ

Դ.

Հայերը բիրտ ու վայրենի մարդիկ են թաղրէ – լուն ձրի զրպարտութիւն մը ըլլալը խոստովանելու պարտաւոր էր: Ճշմարիտ ու հաստատուն համակրանք մը ունեցած էր ինծի. իմ խաբէութիւնս սիրոյս մեծութեամբը բացատրեց, հակցաւ ու առաքինութիւն համարեց: Հաշտուեցաւ հետս, եւ զոհողութեանմեծութիւնը ճանչնալով՝ աւելի մեծ զոհողութեամբ մը փոխարէնը հատոյց: Ես կաթոլիկութիւնը կեղծեր էի, ինքը լուսաւորչական – նուիրեցաւ իրապէս ընդունեց, քանի որ միեւնոյն Աստուածը կը պաշտէինք, կրօնքի տեսակէտով հիմնական տարբերութիւններ չկային, այլ լոկ նախապաշարումներ. սէրը այս նախապաշարումներուն յաղթեց, ինչպէս վայրկեան մը խղճիս ու համոզմանս յաղթած էր:

Բայց ալ երկար չտեւեց մեր սէրն ու մտերմութիւնը. այս անձնուիրութիւնը կարծես թէ խանդաղատանքը սպառեց. իմ սիրոյս փոխարէնը վճարեց ու պարտաւոր չմնաց. անկէ վերջը մեր առջի օրերը չգտանք մէկ մըն ալ. բարեկամներ մնացինք միշտ, բայց ոչ առջի սիրահարները:

Իր նախապաշարումները կորսնցնելով՝ այս կինը իր հրապոյրներէն զլխաւորը կորսնցուց. տաբօրինակ ու սովորականէն տարբեր հանգամանքը նուաղեցաւ:

Հիմա կը զգամ, որ պէտք է թողուլ կիներուն միշտ իրենց նախապաշարումները, սխալ համոզումները, մինչեւ անգամ յոռի կողմերնին:

Կանացի գոյութիւնը այնպիսի ամբողջութիւն մըն է, որու մէկ քարը խախտելու չգար:

Արմենիա՝ ուղղամիտ կին մը ըլլալով՝ հետաքրքրական ու չհաւատրգիւռ ըլլալէ դադրեցաւ. թերեւս ժամանակ անցնելով, ես իմ հետաքրքրութիւնս կորսնցուցի:

Ալ չէր բարկանար երբ Արմենիա կոչէին զինքը. մեր բոլոր սէրն այս միայն յիշատակ մնաց իրեն. յետոյ ղէպքերը մեզ բաժնեցին ու տարի – ներ անցան վրայէն. վերջէն իմացայ, որ Արմենիա իր ծերունի բարեկամին հետ ամուսնացեր է:

(Վերջ)

ԳՐ. ՋՕՀՐԱՊ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԲՆԱԿԶՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրքիոյ հաղորդակցութեան տեսչութեան 1951ին հրատարակած քարտէսին համաձայն, արեւելեան նահանգներու քաղաքներու ազգաբնակչութիւնը կը ներկայացնէ հետեւեալ պատկերը.—

Վան 13421, Շատախ 427, Պաշկալէ 1651, Պիթլիս 11152, Մուշ 7057, Սասուն 1301, Կոր 1732, Մանազկերտ 1932, Կարին 54360, Խնուս 2631, Երզնկա 18233, Պայազիտ 3974, Ալաշկերտ 2949, Բասէն 7067, Խարբերդ 29044, Բալու 4135, Ակն 3706, Արապկիր 6745, Մալաթիա 49077, Զմշկա – ծագ 1821, Տիգրանակերտ 45495, Սեվերէկ 18092, Սեբաստիա 52269:

վարիչները վճռած են գործակցիլ՝ Միջին Արեւելքի մէջ :

Արտաքին նախարարին փոխանորդը, Իպրահիմ Ֆարաղ փաշա, անդամ մը եւս յայտարարեց թէ Եգիպտոսի ազգ. պահանջներուն գոհացումն է միակ երաշխիքը Միջին Արեւելքի խաղաղութեան եւ ապահովութեան : Արաբական աշխարհն ալ այս տեսակէտն ունի :

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Սէուտի Արաբիոյ թագաւորը դիմած է Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն, իր միջնորդութիւնը առաջարկելով անգլեւեգիպտական վէճին լուծման համար : Թագաւորը չաթաթներէ ի վեր գաղտնի ձեռնարկներ կը կատարէր Լոնտոնի մէջ, մեղմացնելու համար տագնապը : Այս առթիւ նամակներ ուղղած է նաեւ Եգիպտոսի թագաւորին եւ վարչապետին, տեղեկութիւններ հաղորդելով իր ձեռնարկներու մասին :

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԴԱՇԻՆՔԸ

Նախագահ Թրումըն Ցունուար 10ին պահանջեց ծերակոյտէն վաւերացնել այն համաձայնութիւնը որով Ատլանտեանի կազմակերպութեան անդամ կը դառնան Ցունաստանը եւ Թուրքիան : Այս առթիւ ուղղած պատգարին մէջ կ'ըսէ. — « Ես համոզուած եմ թէ Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութիւնը անհրաժեշտ քայլ մըն է, դաշնագրի նպատակներն իրականացնելու համար. մանաւանդ որ երկու երկիրներն ալ արդիւնաւորապէս գործակցած են ազատ աշխարհի միւս երկիրներուն, ի խնդիր խաղաղութեան :

Նախագահը կը պահանջէ նաեւ վաւերացնել Ճափոնի հետ կնքուած դաշնագիրները (8 Սեպտ. 1951) :

× Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց որ կ'ըսէ թէ Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ ընդունելութեան պայմանագրին վաւերացումէն անմիջապէս վերջ, երկու երկիրները պիտի հրաւիրուին անդամ դառնալու, առանց որեւէ պայմանի : Ցունաստան եւ Թուրքիա պիտի վայելեն ճիշդ այն իրաւունքները եւ պիտի ստանձնեն այն պատասխանատուութիւնները զորս ունին միւս անդամները :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՑ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարները վերջացուցին Զըրչիլի եւ Թրումընի չօչափած խնդիրներուն քննութիւնը եւ ձեւակերպումը : Այդ խնդիրներն են. — 1. Նոր ճիգ մը փորձել՝ կարգադրելու համար անդլեւեգիպտական վէճը. — 2. Մշակել մը կազմել՝ կարգադրելու համար անդլեւիրանեան վէճը, ուժ տալով Միջազգային դատարանին. — 3. Միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի համայնավարները չյարձակին հարաւ. արեւելեան Ասիոյ վրայ. — 4. Ճափոնի ապագայ յարաբերութիւնները. — 5. Նոր միջոցներ՝ զօրացնելու համար Ատլանտեանի կազմակերպութիւնը. — 6. Վերջացնել Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագիրը :

Թիչհրանէն կը հեռագրեն թէ դաւ մը սարքուած էր երեսփ. ժողովին մէջ, ձեռնառումբ մը նետելու եւ վարչապետը սպաննելու համար : Բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուեցան : Տոքթ. Մոսաղեղ եւ իր կուսակիցները ներկայ չեղան երկօրեան նիստին : Բոլոր այցելուները եւ թղթակիցները երեք անգամ խուզարկուեցան, խորհրդարան մտած առեն :

Աէրոելի փոթորիկի մը հետեւանքով խորտակուած նաւը, «Էնթըրփրայզ», ընկղմեցաւ երկօր, անդլ. ջուրերուն մէջ, հակառակ օգնութեան բոլոր փորձերուն : Նաւուն ճամբորդները փըրկուած էին, բայց նաւապետը, Քուրթ Քարլսըն, բացարձակապէս մերժեց հեռանալ : Վերջին անգամ նաւաձիգի մը կապելով, դէպի անդլ. ծովափ կը քաշէին արկածեալ նաւը, բայց պարանները փրթան փոթորիկին սաստկութենէն : Նաւապետը եւ իր օգնականը փրկուած են :

ՋՕՐ. ՏՐ ԼԱՒԼՐ, Հնդկաչինի մարզպանը եւ ընդհ. հրամանատարը, որ բժշկական գործողութեան մը ենթարկուած էր Դեկտ. 19ին եւ յետոյ Ցունուար 5ին, հոգեվարքը է : Գործօն դեր կատարած էր գերմանական զրաւման առեն, կազմակերպելով դիմադրական ուժերը : 61 տարեկան էր :

ԱՐԱԲԱԿԱՆ դաշնակցութեան փոխ-քարտուղարը, Ահմէտ Շուքայրի, ծրագիր մը ներկայացնելով ՄԱԿին : կ'առաջարկէ երեք յանձնախումբեր կազմել, կարգադրելու համար սահմաններու, տարագիրներու եւ երուսաղէմի խնդիրները : Երուսաղէմի համար կ'առաջարկէ միջազգայնացում, կառավարիչ մը նշանակելու իրաւունքը վերապահելով Պապին : Մեծագումար հատուցում կը պահանջէ արաբ տարագիրներուն համար :

ՍԱԿԱՐԱՆ (եչ.). — Սթերլին 980 (ազատ չուկայ 1000), տոլար 349.95 (437), զուէյց. ֆրանք 80.32 (98.75) : Նափոլէոն 4370, զուէյց. ոսկի 4160, սթերլին 5240, տոլար (20) 21.120, ճոյլ ոսկի 575.000 ֆրանք :

ՍՓԱՀԱՆԴԷՍ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կիրակի, 13 Ցունուար, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie :

կը խօսին Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ
կը խօսին, ՌՈՒԲԷՆԻ մասին
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ,
Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ
ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ մասին՝
ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ,
ՀՐ. ԲԱԼՈՒԼԵԱՆ

Երգ. — Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Տէր Ողորմեա) եւ ՏԻԿԻՆ Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ :

Արտասանութիւն. — ԶԱՐԵՀ ԳԱՐԻՊԵԱՆ, (Ռուբէնի «Ֆեատայիները»), ընկերուհի ՄԱՏԼԷՆ Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ (հատուած մը Լ. Շանթի երգէն) :

Դաշնակ. — Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

ՏՕՆԱԾԱՌ ԽՆԴՈՑՔ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կրընոպլի Կապ. Խաչը, «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ մեծ պատրաստութեամբ՝ այս կիրակի ժամը 3էն մինչեւ վեց պիւերը, Արմընօվիլի սրահին մէջ :

Երգ, արտասանութիւն եւ խաղեր մանուկներու կողմէ : Կաղանդ պապան նուէրներ պիտի բաժնէ բոլոր պզտիկներուն անխտիր : Թատերութիւն մը սանուհիներու կողմէ : Եւրոպական պարեր մասնաւոր նուագախումբով :

Ճոխ պիւֆէ եւ զուարճութեան բաժին մեծերուն համար : Սրահը տաքցուած է եւ մուտքը ազատ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Ցունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷԼ. — Ֆ. Կապ. Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, այս կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին Ս. Ցակոբ մատրան մէջ : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Համախոբր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, երիտասարդաց սրահը, rue Bayard : Համեղ երեկոյթ մը նուագախումբով :

ՀԱՆԴԷՍ — ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ

Վիէննի Հայ. Աւետ. եկեղեցւոյ, կիր. դպրոցի : Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, «Հ. Օհանջանեան» սրահին մէջ :

Ամէն Հայ սիրով կը հրաւիրուի :

ՇԱՐԺԱՎԱՐ ԿՈՒԶՈՒԻ

Երիտասարդ չարժավար մը (chauffeur) կ'ուզուի : Դիմել՝ Yoghourt ARAM, 49 rue Barbes, Montrouge (S) :

Աղօթաժողով Պօտնի մէջ

Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ամէն չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին աղօթաժողով, քարոզ եւ հիւանդներու համար մասնաւոր աղօթք :

Կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները մասնակցելու այս աղօթքներուն :

Union Spirituelle des Dames, Eglise Arménienne Allée des Puits, Beaumont, Marseille :

Պ. Հ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ կը խնդրէ Սկովտիոյ մեծ օթեակի անդամներէն ներկայ ըլլալ իր որդւոյն՝ Արտաւազդի պսակի արարողութեան, այս կիրակի, 13 Ցունուար ժամը 15ին Ալֆորվիլի եկեղեցին, ըիւ տէ Պրօչէ : Հիւրերը ժամը 16էն 20 մասնաւոր սրահ մը պիտի հրաւիրուին :

ՀԱՄԱՀԱՄԲ. Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին վճռակախաղէն չահած են հետեւեալ թիւերը. — 76, 52, 355, 234, 277, 455 :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ. —

Քրիսթափոր ենք. չաբաթ 12 յունուար, ժամը 9ին :

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ԵՆԹԿ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին :

ԹԱԹՈՒԼ խումբը երկուշաբթի 14 Ցունուար ժամը 8.30ին :

ՀԱՄԱԶԱՍՊ խումբը երեքշաբթի 15 Ցունուար ժամը 9ին :

ԱՐԱՄ խումբը Դշ. 16 Ցունվ. ժամը 9ին :

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները : Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէին ներկայացուցիչները :

Հ. Ց. Դ. ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈՒԲ ԵՒ ՄԿՐՏԻՉ ԵՕԹՆԵՂԲԱՑՐԵԱՆ խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 20.30ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Կը դասախօսէ ընկեր ԱՇՈՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ :

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ. — Հ. Ց. Դ. «Վահան Խորէնի» խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը ճիշդ 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Զեկուցում եւ ընթացիկ խնդիրներ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԻՍԻ. — Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղին ժողովը այս չաբաթ, ժամը 20.30ին Արիմեան դպրոցը :

ԱՒՈՒԻՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ. — Հ. Ց. Դ. «Վարդան» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, Սարսէլի ծանօթ հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ. — Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ, ժամը 21ին : Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՎԱԼԱՆՍ. — Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20.30ին, «Ահարոնեան» սրահը : Մեծ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՇԱՎԻԼ. — Ֆր. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի պիւեր ժամը 9ին, դպրոցին սրահը : Պատգամաւորի ընտրութիւն : Բոլոր ընկերուհիները պարտաւոր են ներկայ ըլլալ :

ՀԱՄԱԽՄԲ. ՀԱՑՐ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 7 Bld. d'Athènes Bar du Globe սրահը : Օրակարգ՝ կեդր. վարչութ. չրջաբերական : Պարահանդէսի հարց : Օրացոյցներու հաշիւ :

ՀՈՒԴԵՀԱՆԴԻՍ — ՊԱՏԱՐԱԳ

ՊԱՀԱՊԱՆԵԱՆ Գերապայծառ մահուան տարելիին տեղի հոգեհանգստեան ձայնաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ Հ. Կարապետ Ծ. Վ. Ամատունի այս կիրակի ժամը 10.30ին Հայ կաթողիկէ եկեղեցին (10bis Rue Thouin, métro Monge կամ Cardinal Lemoine :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴ

Նիսի եւ Շրջանի եկեղեցական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ նախկին քահանայ Տ. Վարդան Ժամկոչեան ոչ մէկ իրաւունք եւ պատօնութիւն ունի քահանայագործելու շրջանիս մէջ : Առանց պատօնութեան կատարուած ծէսերը, կնունք, պսակ եւն. պիտի մնան անվաւեր, եւ վարչութիւնը պիտի չկրնայ վկայագիր տալ ենթականերուն :

(ԿՆԻՔ)

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ

Հաճոյքով ունինք մեր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ

ՐԱՒԸ ՏԻՒԶԻՆ 45օ/ՈՆ

գտած բացառիկ ընդունելութենէն քաջալերուած ՏԱԼԱՒԻՒՓԵԱՆ տունը նոր մասնաճիւղ մը բացած է

ՓԱՐԻԶ HALLE AUX VINSի ՄԷՋ

Տալաֆիւփէեան Որդիի տնօրէնութեամբ :

Փարիզի եւ արուարձաններու լաւագոյն նպարավաճառատուներու մօտ միշտ պիտի գտնէք ՌԱՒԸ ՏԻՒԶԸ 45 :

կեդրոնատեղի 8 Puvis de Chavannes, MARSEILLE

Ծախու է

Ալֆորվիլի մէջ «քօնֆէքսիօնի» աշխատանոց մը 80 ք. մ. տարածութեամբ, երեք կառատունով չէնքի մը մէջ : **1.400.000** ֆրանգ : Աշխատանոցին վրայ երեք սենեակնոց յարկաբաժին մը, կարելի է ունենալ 1.250.000 ֆրանքով :

Դիմել AGENCE LANDOIS, 1bis, rue de la République à Charenton, հեռ. Ent. 09-79 :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 13 Janvier 1952 Կիրակի 13 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6660-Նոր շրջան թիւ 2071

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
Մեռած 1951 Նոյեմբեր 27ին, Փարիզ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ (ՍԵՂԲՈՍԵԱՆ)
Մեռած 1951 Նոյ· 29ին, Պէյրութ

ՈՐՈՇ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՑ ԱՑՍՕՐ, ԿԻՐԱԿԻ, ԺԱՄԸ 20.30ԻՆ, SALLE DE GÉOGRAPHIE, ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ·Ց·Դ· ԱՐԵՒՄՏ· ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՆՉՕՒ ՎԵՐՋԻՒՆ ՑՈՒՆՉԸ

Ամէն բանէ առաջ Աչխատանքի հերոս մըն էր Լեւոն Շանթ :

Ոչ միայն ստեղծագործ միտք, այլ եւ յարատեւ, յարաճուն ճիգ : Երկունք եւ վաստակ՝ ամենալայն ճակատի մը վրայ : Մինչեւ վերջին չունչը :

Անոնք որ ներկայ եղած էին իր վերջին չաբաթներու ջղաձգութեանց, զրեցին եւ պատմեցին թէ ի՛նչ դառնութեամբ կը բողոքէր բժշկական արուեստին դէմ :

— « Տկարութիւնը կամ մահուան սպառնալիքը չէր զինք ամէնէն աւելի տառապեցնողը, այլ աշխատելու արգելքը : Մանկավարժական հատոր մը ունէր կիսաւարտ : Որոշած էր ամէն գնով աւարտել : Կերպով մը զարմանելու համար իր վիճակը, բժիշկները արտօնեցին օրական մէկ ժամ աշխատանք » :

Այդ բացառիկ արտօնութեան չնորհիւ էր որ, պայծառատեսութեան պահերուն, ձեմարանի սաներէն մէկուն տուն կուտար իր ուսումնասիրութիւնը :

Աշխատանքի եւ ստեղծագործութեան տենդը իր ջիղերը կը լարէր դեռ ուսանողութեան շրջանին, Պոլսէն Կովկաս եւ Գերմանիա :

Ուսանիլ եւ ուսուցանել, սերտել եւ արտադրել,— այսպէ՛ս էր որ Լեւոն Սեդրոսեան կրցաւ լայն ակօսներ բանալ հայկական մշակոյթի ան-դաստանին մէջ :

Բազմազան է իր վարուցանը, կրթական թէ դրական — գեղարուեստական ճակատին վրայ :

Ինք յաճուն ունեցաւ ամբողջական չարքի մը վերածելու զայն, միաձեւ հատորներով, որոնք իր աչքին առջեւ էին միշտ, հիւանդութեան ամէն տագնապալի պահերուն : (Ռուբէն չունեցաւ այդ սիրոփանքը : Իր Ցուշերուն մէկ հատորը — չորրորդ — փարիզ կը հասնէր, մահէն երկու չաբաթ վերջը···) :

Մանկավարժական ճակատին վրայ, Լեւոն Շանթ նոր չրջան մը կը բանար «Լուսաբեր»ներու չարքով, ընկերակցութեամբ Ցովհ· Թումանեանի եւ Սեւերան Լիսիցեանի :

Այդ չարքը, մանաւանդ անոր այբբենարանը, որ կարդալ — դրել կը սորվեցնէր արդիական եղանակով մը, բազմիցս տպուեցաւ Պոլսոյ, յետոյ Լիբանանի մէջ :

Լ· Շանթ մանաւոր դասագիրքեր ալ հրատարակեց տարիներու ընթացքին, գարկ տալու համար հայերէնի ուսուցման : Եւ դեռ բազմակողմանի ուսումնասիրութիւնները, կրթական եւ դպրոցական : Բոլորն ալ արդիունք՝ աքնաջան պրպտումներու :

Այդ բոլոր ձեռնարկներուն, ինչպէս իր վէպերուն եւ թատերախաղերուն մէջ, ողբացեալ ընկերը մինչեւ վերջն ալ պահեց կարգ մը լեզուական չեղումներ,— « կ'ուզեմ երթամ »,— «թէ բժիշկ է, դիտեմ» ·— « կը սիրեմ յարձակումով վերցնեմ» եւն· :

Իր համոզումով, միշնաչխարհի հայերէնն էր այս,— ոչ կովկասեան, ոչ ալ պոլսական : Եւ սակայն մնաց միչտ իրեն յատուկ :

Գրական — գեղարուեստական ճակատին վրայ եւս Լեւոն Շանթ կը մնայ ինքնուրոյն, իր տեղծագործութիւններով : Թէ իբրեւ յղացում եւ թէ իբրեւ մշակում :

Այսօրուան աչքով ալ, իր վէպերէն եւ վիպակներէն չատերը կը պահեն իրենց հիմնական արժէքը : Հիսուածքներ, պատկերներ, հոգեբանական վերլուծումներ կան որոնք արդիականութեան, թարմութեան դրոշմը կը կրեն :

Որքան կրցած ենք հետեւիլ, միչտ կը խուսափէր յօդուածագրութեան սովորութիւններէն : Կը նախընտրէր պրպտել, սերտել եւ ամբողջական գործեր արտադրել :

Այդ վճռականութեան չնորհիւ էր որ կրցաւ բազմակողմանի եւ տոկուն վաստակ մը ձգել :

Քաղաքական եւ ընկերային բարդ խնդիրներն ալ նոյնքան կը զբաղեցնէին իր միտքը : Ապացոյց՝ իր չարք մը մեծարժէք հրատարակութիւնները :

Մնաց որ, Շանթ երբեք անտարբեր չէր հանրային կեանքի եղելչներուն հանդէպ :

Ներկայ էր ամէն տեղ, ալեկոծութեան թէ խանդավառութեան ժամերուն :

Նախագահ հանրապետական Հայաստանի խորհրդարանի : Նախագահ Մոսկուա զրկուած պատուիրակութեան : Քանիցս առենապետ Հ· Ց· Դ· ընդհ· ժողովի : Հիմնադիր — տնօրէն Հայ Ճեմարանի, նախ Ն· Աղբալեանի հետ եւ յետոյ առանձին, — այս բոլոր գործերուն մէջ վճռական դեր կը կատարէր Լ· Շանթի արծաթ ձայնը, այնքան հնչուն եւ բովանդակալից :

Անչուչտ իր տիրական դիծը պիտի մնայ թատերագրութիւնը :

Ինքնատիպ վարպետ մըն էր, երբ թատերական չարքի կը վերածէր պատմական եւ հոգեբանական նիւթեր : Երբ կը խօսեցնէր «Հին Աստուածները»ը կամ կը քակէր Հայոց դարաւոր պատմութեան խորախորհուրդ ծալքերը :

Շ·

Դահիճին տագնապը

Արմատական կուսակցութեան անդամներէն Պ· Իվօն Տէլպոս եւս մերժեց ստանձնել նոր դահլիճին կազմութիւնը : Հանրապետութեան նախագահը այս անգամ հրաւիրեց ուրիչ արմատական մը, Պ· Էտկառ Ֆոռ, որ իր վերջնական պատասխանը պիտի տայ վաղը, երկուչաբթի :

Պ· Իվօն Տէլպոս, որ չատ մը նախարարական պաշտօններ վարած է, բացատրեր է նախագահին թէ ինք չի կրնար կազմել նոր դահլիճը, բայց իր կուսակցութեան ուրիչ մէկ անդամը կրնայ յաջողիլ :

Պ· Էտկառ Ֆոռ 43 տարեկան է եւ չատ մը կարեւոր պաշտօններ վարած է ազատագրութենէն ի վեր : Մասնագէտ է ելեմտական եւ տնտեսական խնդիրներու, ելեմուտքի նախարար եղած է նախքան դահլիճներու մէջ եւ յարմարագոյն թեկնածուն կը համարուի ներկայ պարագաներուն մէջ, վարչապետութեան համար :

Իր դլխաւոր դործը պիտի ըլլայ նոր միջոցներ գտնել ելեմուտքի հաւասարակչռութեան համար · այնպիսի միջոցներ որոնք թէ իր կուսակցութիւնը եւ միւս չափաւոր հոսանքները գոհացնեն եւ թէ ընկերվարականները եւ ուրիչ ձախ թեւեր :

Այս կերպով միայն կարելի է վերակազմել այն մեծամասնութիւնը որ անցեալ ամառ վատերացուցած էր Պ· Փլեւէնի ընտրութիւնը իբրեւ վարչապետ : Առանց այս մեծամասնութեան կարելի չէ հաստատուն կառավարութիւն մը, որ չափ ընդդիմադիր են համայնավարները եւ դոլ· որը կոչի կազմակերպութիւնը :

Ընկերվարականները փլեւէնի դահլիճին դէմ քուէարկեցին անցեալ երկուչաբթի, վասնզի համաձայն չեն որ խնայողութիւնները կատարուին երկաթուղիներու եւ ընկերային ապահովութեան վարչութեանց մէջ առանց խորհրդարանին վաւերացման : Արմատականներէն եւ անկախներէն չատեր այն տեսակէտն ունին թէմիայն կառավարականներ հրամանագիրներով կարելի էբարեկարգել երկաթուղիներու եւ ընկերային ապահովութեան վարչութիւնները :

Վարչապետութեան նոր թեկնածուն խորհրդակցելով իր ընկերներուն եւ միւս կուսակցութեանց վարիչներուն հետ, պիտի չնայ համաձայնութեան դետին մը դտնել :

Մինչ այս մինչ այն, պետական դանձը օրական մէկ միլիառ ֆրանքի կորուստ մը կ'ունենայ, քանի որ Ազգ· ժողովը քուէարկած է 1952 երկրորդ եռամսեայ ելքը, բայց ոչ մուտքը, այնպէս որ տուրքերու դանձումը եւ խնայողութիւնները չեն հղդուած : Այս մէկ միլիառի կորուստը հաւասար է Հնդկաչինի պատերազմի ամենօրեայ ծախքերուն :

Մեծ ռազմիկի մը մահը

Երկարատեւ հոդեվարքէ մը վերջ մեռաւ զորմը Լաթր տը Թասինյի, որ կը տառապէր արիւնամիզութենէ եւ երկրորդ անգամ դործողութեան ենթարկուած էր Ցունուար 5ին :

Այս կորուստը խոր յուզում պատճառեց թէ Ֆրանսայի եւ թէ արտասահմանի մէջ, ուր հանդուցեալ զօրավարը մեծ համբաւ կը վայելէր իր քաջութեամբ եւ յանդգնութեամբ : Զօր· Ա.յզըն-Հաուըր, արեւմտեան ճակատին հրամանատարը, ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց իր խորին յուզումը յայտնելով : Զօր· Պրէտլի (Ամերիկա), մառեչալ Մոնթկոմըրի (Անգլիա) իրենց հեռագիրներուն մէջ կ'ըսեն թէ աքանչելի զինուոր մը և մեծ բարեկամ մը կը կորսնցնեն :

Հանրապետութեան նախագահը անձամբ ան-միջապէս հիւանդանոց փութաց, ուրիչ երեւելիներու հետ : Ազգ· յուղարկաւորութիւն պիտի կատարուի հանդուցեալ զօրավարին համար որ դեռ վերջերս կորսնցուց իր զաւակը, Հնդկաչինի կռիւներուն մէջ :

Զօր· Ժան տը Լաթր ծնած էր 1890ին : Զինուորական կրթութիւնը աւարտելէ վերջ, կը մտնէ ընդհ· սպայակոյտին մէջ : Ցետոյ կը մասնակցի Մարոքի կռիւներուն, 1925ին եւ ծանրապէս կը վիրաւորուի :

1935ին, պատերազմական Բարձրագոյն Վարժարանէն կը վկայուի գնդապետի աստիճանով, ու չորս տարի վերջ կը դառնայ Ֆրանսայի ամենաերիտասարդ զօրավարը :

1940ին, նախ էնի, ապա Լուաւրի վրայ կատաղի կռիւներ կը մղէ Գերմաններուն դէմ : Վրայ կը հասնի զինադադարը : Զինուորական պատրաստութեան դպրոց մը կը հիմնէ, յետոյ 1941 Սեպտեմբերին կը ստանձնէ Թունուզի Ֆրանսական ուժերուն հրամանատարութիւնը : Տարի մը վերջ, Մոնթկոմըրի զինուորական նահանգը կը կառավարէ : Բայց 1942ի Նոյեմբերին, Գերմանները կ'անցնին զինադադարի սահմանագիծը եւ կը գրաւեն հարաւային չրջանը : Տը Լաթր կը հրամայէ իր զօրադունդերուն դիմադրել բռնագրաւիչներուն : Այս արարքին համար Վիչիի կառավարութեան կողմէ ձերբակալուելով, տասը տարի բանտար-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԿԵԱ՛ՆՔԸ ՄԵ՛ՐՆ Է...

... Անց եմ կենում սէր ու խնդում,
Գեղեցկութիւն, գանձ ու ջահ .
Մահը մե՛րն է, մենք մահինը՝
Մարդու գո՛րծն է միշտ անմահ :

Օր մը, երբ հանդէսի մը մէջ, Ցուվճ. Թու – մանեանի «Թմկաբերդի Առում»էն քաղուած այս տողերը կ'արտասանուէին, Շանթը չէնչաց ականջիս.— «Եթէ ես եղած ըլլայի այս տողերուն հեղինակը պիտի նախընտրէի ըսել՝

Կեա՛նքը մե՛րն է, մենք մահինը՝
Մարդու գո՛րծն է լոկ անմահ :

Այս գոյդ ճշդումները կատարելապէս կը բնորոշեն զինք :

Շանթը կը հաւատար կեանքին եւ կը սիրէր կեանքը, կը հաւատար գործին եւ կը սիրէր գործը : Այս երկուքը միաձոյլ եւ ներդաշնակ ամբողջութիւն մը կազմած են միշտ իրեն համար : Հա – մոզուած էր որ մահը չէր կրնար յաղթել աստուց : Մահը մեր մարմինը կը տանի միայն այս աշխարքէն՝ որը անզոյգ է : Մեր գործը կը մնայ կեանքին մէջ եւ մեր կեանքն ալ՝ գործին : Անոնք յարատեւօրէն կ'իմաստաւորուին, կ'արտայայտեն եւ կը լրացնեն մէկզմէկ :

Մարմինը, որպէս անհատական ամբողջութիւն, կը սկսի ծնելով, կը վերջանայ մեռնելով , եթէ չունի : Բայց այն աստն, ի՞նչպէս բացատրել որ, անցաւոր կերտուածք՝ մարմինը կը – նայ իր գոյութեան ընթացքին՝ ստեղծագործել անանց կերտուածքներ, որոնք իր «ես»ին դրոշմը կը կրեն : Բոլոր կենդանի արարածները, կ'ասէ – դէպ մեզի Շանթը, կը գաղաւորուին իրենց ուղեղային զարգացման աստիճանին համեմատ : Զգայականութիւնը, չարժումը, խօսքը, բանականութիւնը, նկարագիրը, հոգին՝ ինքնուրոյն եւ ան – կախ գոյութիւններ չեն, բոլորն ալ գործող ուղեղին արտայայտութիւններն են, իսկ այն, մեր մարմնին հետ կը ծնի, կը կազմաւորուի, կը վերջանայ : Մարդկային ուղեղը արդիւնքն է զարերու ընթացքին տեղի ունեցած բնախօսական եւ բնադիտական զարգացումին :

Ամփոփուած ձեւի մը տակ, ասոնք են Շանթին կենսաբանական հիմնական տեսակէտները եւ համոզումները որոնց վրայ եւ որոնցմով ան կերտած է իր կեանքը եւ իր գործը : Դիտակցութեան մինչեւ վերջին վայրկեանը ուղած է իր կեանքը վերածել գործի : Մինչ մաշած մարմինը, ցաւին մէջ զալարուող, ալ չէր հպատակեր իր կամքին, ան իր անկողնին մէջէն թելադրած է ուսուցում – ներ՝ որոնք իր մեկնումէն ետքն իսկ պիտի չա – րունակէին մատաղ մտքեր բեղնաւորել եւ ուղեցոյց դառնալ իր յաջորդներուն :

Լեւոն Շանթ բացառիկ այն մարդոցմէն է, որոնք բախտը ունեցած են արժեւորելու իրենց բազմաչնորհ անհատականութեան բոլոր օժտումները : Կուսակցական, գրագէտ, ուսուցիչ, տեսուչ, ան՝ տարիներ ամբողջ՝ գրած, խօսած, գործած է : Իր գրական, հոգեբանական, մարդկային, քաղաքական, մանկավարժական տեսակէտ – ները հաստատած է գրական հատորներովը, դասագրքերովը , յօդուածներովը, նաեւ կենդանի գործովն ու խօսքովը : Ուսուցիչ մըն էր հազուագիւտ հմայքով, կարողութեամբ, ազդեցութեամբ. եւ ան ուսուցանողի կոչումին հաւատարիմ կը մնայ ոչ միայն մանկավարժ. այլեւ իր բոլոր մշակած մարզերուն մէջ : Որովհետեւ անոր ըմբռնած եւ անխոնջօրէն խրոզարկող միտքը, աբ – համարհած է միշտ՝ կոփուած, հանդուստաւէտ ճամբաները. չնուաճուած կատարներուն է ձգտած յար եւ իր մաղկումներուն զծած հետքը՝ նոր թափչքներու ուղին է դարձած, իսկ արդիւնքը՝ նոր ճառագայթներ է աւելցուցած մշակոյթի արեւին : Իր համոզումն է որ՝ «մարդս ինք միայն կրնայ չինել իր ստածդն նուիրուած տաճարը» : Առաջ – նորդները կրնան միայն մինչեւ որոշ տեղ հասցնել իրենց աշակերտները , սակայն անկէ անդին, ա – նոնք մինակ պէտք է յառաջանան : Այդ առաջնորդներուն դերը պէտք է ըլլայ, ոչ թէ անոնց գլուխ – ները որքան կարելի է շատ դիտութեամբ ծանրաբեռնել, այլ՝ ամէն բանէ առաջ զանոնք՝ մտա – ծել, դատել դիտնալու նուրբ արուեստին վարժեցընել, որպէսզի անոնք կարենան իրենց կոչումին դիտակցիլ եւ կեանքը իրագործել՝ իրենց պահանջներուն եւ կարողութիւններուն համեմատ :

Անհատապաշտ մըն է Շանթը, համոզուած եւ ապաշխ մը, որ իր ամբողջ կեանքի ընթացքին վարուած եւ ստեղծագործած է միայն իր եսին վստահելով : Բարեբախտաբար իր եսը՝ պատրանքի սիրահար բանաստեղծի, նուիրուած Դաչնակցականի, զգլգացած եւ լայնախոհ մտաւորականի՝ թանկագին ու կիրթ տարրերովը բաղադրուած է : Շնորհիւ ատոնց, անձնապաշտ ըլլալով հանդերձ, Շանթին եսը չըսկսիր եւ չի վերջանար ինքնիրմով, ինքզինքը չի պարունակեր եւ չի վկայեր միմիայն, կը ճառագայթուի կեանքէն եւ կը ճառագայթէ կեանքը՝ դառնալով արտայայտութիւնը ոչ միայն իր սեփական աշխարհին, այլ նաեւ՝ համահայկական եւ համամարդկային իրականութենէն : Այսպէսով է որ ան կը մնայ նշանակելի դէմք՝ թէ իբրեւ հայ, թէ իբրեւ մարդ :

Ստեղծագործողի հարուստ խառնուածք ունենալը չի բաւեր սակայն, անմահ կերտուածքներ իրագործման մէջ յաջողելու համար : Ոըով հետեւ կուի է կեանքը մինչեւ իր վերջին պահը : « Սուրբ կուիւ » մը, կ'ըսէ Շանթ, առանց որուն կեանքը, մարդիկ, իմաստ եւ արժէք պիտի չունենային : Ան որ չուզեր կամ չի կրնար կամ չի չարունակեր կռուիլ, անհատ ըլլայ թէ ազգ, կը կործանուի, կը կորսուի անհետ, ափսոսանքի խոկ արժանի չըլլար : Կեանքին, մարդոց, մահուան հանդէպ անվիճող եսականութեամբ անհատներն ու ազգերն են միայն՝ որոնք կը յաջողին ապրիլ, ստեղծագործել, տիրապետել եւ յաւերժական – նանալ : Ցաղթանակները չեն սահմանափակեր եւ չեն աւարտեր կուիը : Ցաղթանակը պէտք է խլել, նետել կեանքին եւ մարդոց՝ որ օգտագործուի եւ չարունակել կուիը վասն նոր յաղթանակներու : Սակայն տեսականօրէն, անխոնջօրէն յաղթող մը ըլլալու համար՝ զէնքերը, խելքը, կորովը չեն բաւեր :

Եթէ անոնց համար որոնք միայն նիւթական դժուարութիւններով մացառուած տափաստան – ներու մէջ կը քալեն՝ զգեստող է յաճախ պայքարը, ապա ո՛րքան աւելի վտանգուած են անոնք՝ որոնք կը ցանկան զաղափարական խոչընդոտներու լեռնաշղթաները կտրել եւ հասնիլ անառիկ գագաթներուն : Քիչեր կ'ազատին անդունդներու եւ բախէն եւ փոթորիկներու ճիրաններէն : Այդ քիչերէն է «Հին Աստուածներ»ու հեղինակը : Տարիներ նոյնիսկ, իրենց բեռովը, չկրցան կքել անոր խիզախ կեցուածքը, կթոտել ծունկերը, կտրել թափը, որովհետեւ ան, իր նրբակազմ մարմնին մէջ, տիտանի մը չանթակուռ կամքը ունէր : Իր այդ անխորտակելի կամքովը բարձրացուց իր կեանքին ու գործին հսկայ կերտուածքը՝ որ հասցուց զինք անմահութեան :

Եւ բոլոր անոնց համար որոնք կ'ուզեն հասկընալ եւ հետեւիլ իրեն, պատգամեց.—

«Իմ տաճարիս հիմքը բանականութիւնս պիտի ըլլայ, սիւները՝ կամքս ու զմբէթն ալ՝ ըլլալու է հաւատքս» :

Առաջին քարէն մինչեւ վերջինը, Լեւոն Շանթ իր տաճարը նուիրեց Հայոց ազգի պահպանման , լուսաւորման եւ փառքին՝ որպէսզի սերունդները չպարունակեն պայքարը եւ չմոռնան որ՝

«Կեա՛նքը մե՛րն է, մենքմահինը,
Մարդու գո՛րծն է լոկ անմահ» :

ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՓԵԱՆ

Լ. ՇԱՆԹԻ ԱՆՄՈՌԱՑ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՍԵՂԱ.— Ալիքներ վէտվէտուն, ալիքներ ա – նափ ու անտուն, եկէք, եկէք, սիրտն իմ ձեզ է սպասում... սիրտն իմ թախծոտ, սիրտն իմ մեղամաղձոտ ձեզ է երգում, իմ սրտին թաղծոտ վէրք է պատում... ալիքներ,, ալիքներ, սիրոյ քաղցր ալիքներ, իմ կոյս սիրտը ձեզ է կանչում ու հառաչում... Սեւանայ ափին լոյս չկայ, իմ կացութեան յոյս չկայ, հառաչանքս մինչ՛ ոչ ոք չի լսում... ալիքներ, ալիքներ Սեղան ձեզ է կանչում ...

ՌԻԹԱ.— Բարձրացիր, բարձրացիր, սիրտս քեզ պատուանդան, հոգիս քեզ թեւ... բարձրացիր, բարձրացիր բերդերէն վեր, գագաթներէն վեր, ուրախութենէն վեր... սեւ սեւ վարսերիս ճամբով, հայեացքիս բոցին հետեւիր, գրկէ հորիզոնն անծայրածիր... բացուին թող լեռները նժոյգիդ առջեւ, երազդ թեւահարէ հոգիդ եւ սըլացիր՝ մինչեւ որ երազն իրականանայ, անունդ մնայ պատմութեան էջերի վրայ... ինչպէս Ամանոս լերան կրծքին վրայ, նոյնպէս գահին վրայ... բարձրացիր, բարձրացիր Ռիթայի սրտին վրայ.. Ռիթայի սիրտը ծով է, Ռիթայի հոգին հով է, դու իմաստուն Պայ՝ բաց առագաստները սիրոյ ու նաւարկէ, քո բազուկների թափին առջեւ Սի – հոնն է վհատ, ձիհունն է խաղ ու կատակ, Ամանոսն է քեզ պահակ.... երազս քեզ խթան, աչքս քեզ առաջնորդ՝ նաւարկէ Պայլ, իմ քաջ իշխան, նաւարկէ անվախան... Սեղա... Սեղա ..

ՍԵՂԱ.— Ինձ են կանչում... այդ ո՞վ է ինձ կանչում... հուրիները չեն, փերիները չեն, ալիքները չեն... բայց՝ ինձ են կանչում... այդ ո՞վ է ինձ կանչում... ինձ չե՞ն մոռացել... կարծում էի թէ անունս էլ՝ յոյս է, մեռել եմ ու չեմ զգում... մինչդեռ այս կանչը փուշ է ու սիրտս է տանջում ... մթութեան մէջ, լուսթեան մէջ, ալեկոծու – թեան մէջ՝ ես ոչ ոքի չեմ սպասում ... Այդ ո՞վ է ինձ կանչում ...

ՌԻԹԱ.— Սեղա... Սեղա ...

ՍԵՂԱ.— Ընկեր եմ ծովը, փչում է քամին անդամ օգնութեան չեմ կանչում... թեւերիս ուժը թողել եմ ափին, մաբել եմ յոյսս ու յանձնել գոյժն ալիքներին անցեալ ու նոր գալիքներին ... ես էլ՝ ոչ ոքի չեմ սպասում ... այդ ո՞վ է ինձ կանչում ... նա է լոկ ինձ տանջում... իսկ մի ուրիշ ձայն է ինձ կանչում....

ՌԻԹԱ.— Կիլիկիայէն, մերթ Սիհունի ափէն, մերթ Ամանոսի գագաթէն Ռիթան է քեզ կանչում ու քեզ պէս հառաչում ...

ՍԵՂԱ.— Ռիթան է ինձ կանչում ու ինձ պէս հառաչում... մերթ գետի ափէն, մերթ լերան գագաթէն... ախ քոյր, հեռուր քոյր, հեռուր բոյր, կիզիչ համբոյր, լսում եմ ձայնդ ... խօսէ, խօսէ. քո քնքոյշ ձայնը, քո անուշ հառաչը սիրտս կ'ակօսէ... խօսէ, խօսէ լեռների զեփիւռ ...

ՌԻԹԱ.— Սեղան ընկել է Սեւանայ ծովն ու ծովն ալեկոծուել... ոչ ոք չունի իր քովը... խաւար է թանձր, աստղերը ծովն են սուզուել... Սեղան սիրոյ ծովն է ընկել ու ոչ ոք աշխարհում չի կարող նրան փրկել ...

ՄԵՂԱ.— Ամանոսի գագաթէն խաւոյկ է վառւում, տեսնում եմ ծուխը, տեսնում եմ բոցը պայծառ... ոչ, ոչ, ոչ ծուխ եմ տեսնում, ոչ բոց եմ տեսնում, դա Ռիթայի սիրտն է որ բոցավառւում, դա նրա հոգին է որ ծխում ու երկինքն է խաւարում... Ռիթա, հառաչող քոյր, սիրակէզ քոյր, արտակից քոյր, բարձունքների սիրահար իշխանուհի. լերան գագաթին բոց չեմ տեսնում այլ՝ քեզ եմ տեսնում ...

ՌԻԹԱ.— Սեղա, Աստուած մեզ տուել է սիրտ, որպէսզի սիրով լցնենք, Աստուած տուել է մեզ հոգի, որպէսզի տենչանք... Դու ալիքներին, ես՝ կըսկիներին անձնատուր, կերտում ենք մի պատմութիւն. էջերը արցունքով լեցուն, էջերը արիւնով լեցուն, էջերը կեանքով լեցուն... եւ Աստուած տուել է նաեւ հոգին ու քամին որպէսզի ցրիւ գան էջերը պատմութեան ծովերի վրայ, ցամաքների վրայ, աշխարհէ աշխարհ , երազ օրերի եւ խաղաղութեան պատգամը տանի... Սեղա , դու համակ քնքշութիւն ...

ՍԵՂԱ.— Փոթորիկ, որոտ, կայծակներ ու չանթ... երկինքն ու երկիր միացած տրորում են հոգիս, ճմլում են սիրտս, բզկտում են երազներս ... բոլորը, բոլորը թափւում են գլխիս վրայ ... պարձել եմ չանթարգել ու ես ինքս եմ քաշում բոլոր արհաւիրքները իմ կրծքիս վրայ... քակել եմ հիւսքերը ծամերիս, քակել եմ պարեգօտը մէջքիս ու հաւաքում եմ բոց ծոցս մարած աստղեր ու մոխրացած աշխարհներ... Սեւանը փոթորկում է, որովհետեւ Սեղան չատ է լացել եւ լիճը ծով է դարձել ...

ՌԻԹԱ.— Միայն անունը տուս, սիրտդ կ'ուժեղանայ... Սեղա :

Գ. ՇԱՆԹ ԻԲՐԵՒ ԳԱՂԱՓԱՐ

... Շանթը գաղափարի վերածել կը նշանակէ նախ՝ մտածնել, միաւորել անոր կեանքի բացատրութեան երկու բեւեռները — գրականը եւ ընկերայինը: Գրական ուղիով կը հասնինք Շանթի անձին: Այս ճամբորդութիւնը մարդ մինակը միայն կրնայ կատարել, հակառակ գրականութեան պատմաբաններու պնդումին թէ արուեստի զգացնակիները եւ անդրադարձները ընկերային երեւոյթներ են:

Ստեղծումի վայելումը եւ ստեղծողի գնահատումը պրպտող անձին կողմէ երեւան կը բերեն Շանթի թատերական, վիպական եւ քննարերգական գործին ձգտումնաւոր բնոյթը: Այս ճամբան է դէպի անոր կեանքի բաղադրութեան լրացուցիչ բեւեռը՝ ընկերայինը: Դաստիարակ, ընկերային, կուսակցական եւ մտածող Շանթը՝ իրականութիւն մըն է որու արժեւորումը ենթադրութիւնը ընկերային աստիճանի վրայ միայն կարելի է դնահատել:

Համաշրոած պատկերը այս երկու նայուածքներուն՝ անմիջապէս կը յանգի Շանթի ամբողջական կեցուածքին — ընկերութեան մէջ engagé արուեստագէտը: Այս չորս բառերը կը սահմանեն արուեստագէտի արդի ըմբռնումը, որ կը բխի դարու ոգիէն: Այսինքն՝ ժամանակի պահանջէն:

Այս կեցուածքին անմիջական արձագանգը կ'իյնայ մեր ներկայի ցանցին վրայ եւ կը հակազդէ մեր գրականութեան մէջ նուիրագործուած քանի մը ժամանակավրէպ ըմբռնումներու, բերելով Շանթ – գաղափարի երկբորդ նշանակութիւնը — թէ արուեստագէտը ամէն մարդու պէս եւ ամէն մարդէ աւելի՝ ընկերային եւ քաղաքական պարտականութիւններ ունի, թէ ան աստուածային էակ մը չէ, թէ արուեստի փնտռած եւ իրագործած գեղեցկութիւնը այնքան չնչին արժէք մըն է կեանքի գեղեցկութեան կամ տգեղութեան քով, Հայ կեանքը պէտք ունի ամէնէն աւելի այս գաղափարի ծաւալումին, որ պինդ պիտի դնէ ներկայ քաղաքակրթութեան հետ համեմատութեան գնացքի մը մէջ:

Այս կերպ մեր Շանթ –գաղափարիմբուս թեւլաղրանքները իրենց համապատասխան զարգացումը կրնան ունենալ: Ցաղցքին տակաւին անանձնական այս նկարագիրը պիտի փոխուի, անուանափիլիսոփան, պիտի դառնայ ապրելու ձեւ մը, նախ՝ ստեղծողին համար: Մինակ ենք աշխարհի վրայ, երբ մարդ էակ, բայց առանձին չենք: Ու այս՝ իրաւ է մանաւանդ ստեղծողին համար:

Տարածք եւ ապրող ներկայութիւն տալ engagé արուեստագէտի այս տիպարին՝ յողնակի ուղղութեամբ, չզոհանալ գրական համազգամարի մը, գրողներու ընկերակցութեան մը այլապէս օգտակար բայց սեղմ եւ ծանծաղ կաղապարով, խառնել արուեստի չաղախը սերունդներու գնացքին — այս է լաւագոյն հեռապատկերը որ, գաղափարի տարազով, կը բացուի Շանթի չիրիմին դէպի Սիփւռքի տարիներու պահեստը:

ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

ԳԻՇԵՐԱՊԱՀԸ

Գիշեր է· տա՛ղնկ տա՛ղնկ· հսկայ ժամացոյց·
հանգիստ է չորս դին, կը նիջեն բոլոր·
միայն ինքն է որ՝ հանգոյցէ հանգոյց՝
փողոցներ կ'անցնի լուռ, ֆայլամոլոր:

Պաղ հովը կուգայ կը զարնէ նախտին,
ուր հին – հին յուշեր յանկարծ կը յարձին,
ինչպէս երկնքի բօղէն ալ անդին
մոռցուած աստղեր մերթ վառ կ'առկայծին:

Ու միտքը կ'երթայ թափով ինքնաբեր
կը թռչի դէպի տունը հայրենի,
ուր կեանքն ուրիշ էր, սրտերն ալ տարբեր
այն լեռներուն մէջ վեհ ու ամեհի:

Ու պարզ կը յիշէ· գիշեր է խորին,
իրենք հոյր – եղբայր լրիկ ու անհոգ
խումբով պաշարած ալեհեր հանգին
կ'ունկնդրեն անոր վէպերն հմայուն:

Եւ հանգին ինքն ալ ներշնչուած արդէն՝
Միերի ուժը կը պատմէ տղոց,
երբ յանկարծ բուքը տնակի երդէն
այլանդակ ձայնով կը հանէ հոգոց:

Ահեղ ոռնումով կարծես կը խօսի,
կը սուլէ բառեր բիրտ ու չկռնած
բա՜ռ որ դժոխքի խորքէն կը հոսի,
ու խաչ կը հանէ հանին երկիւղած:

Իսկ տղաքը լուռ կը նային իրար·
ու ամէն մէկը կը խորհի ինքնին
որ նոր Միեր դառնայ անպատճառ,
երբ ինքն ալ հասնի անոր տարիքին:

Եւ ահա՛··· տա՛ղնկ, տա՛ղնկ, խորհող ժամացոյց·
հանգիստ է չորս դին, կը նիջեն բոլոր,
միայն ինքն է որ՝ հագոյցէ հանգոյց·
փողոցներ կ'անցնի լուռ ֆայլամոլոր:

1894 ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹ

Լ. ՇԱՆԹ ԻԲՐԵՒ ԳԱՂԱՓԱՐ

... Շանթը գաղափարի վերածել կը նշանակէ նախ՝ մտածնել, միաւորել անոր կեանքի բացատրութեան երկու բեւեռները — գրականը եւ ընկերայինը: Գրական ուղիով կը հասնինք Շանթի անձին: Այս ճամբորդութիւնը մարդ մինակը միայն կրնայ կատարել, հակառակ գրականութեան պատմաբաններու պնդումին թէ արուեստի զգացնակիները եւ անդրադարձները ընկերային երեւոյթներ են:

Ստեղծումի վայելումը եւ ստեղծողի գնահատումը պրպտող անձին կողմէ երեւան կը բերեն Շանթի թատերական, վիպական եւ քննարերգական գործին ձգտումնաւոր բնոյթը: Այս ճամբան է դէպի անոր կեանքի բաղադրութեան լրացուցիչ բեւեռը՝ ընկերայինը: Դաստիարակ, ընկերային, կուսակցական եւ մտածող Շանթը՝ իրականութիւն մըն է որու արժեւորումը ենթադրութիւնը ընկերային աստիճանի վրայ միայն կարելի է դնահատել:

Համաշրոած պատկերը այս երկու նայուածքներուն՝ անմիջապէս կը յանգի Շանթի ամբողջական կեցուածքին — ընկերութեան մէջ engagé արուեստագէտը: Այս չորս բառերը կը սահմանեն արուեստագէտի արդի ըմբռնումը, որ կը բխի դարու ոգիէն: Այսինքն՝ ժամանակի պահանջէն:

Այս կեցուածքին անմիջական արձագանգը կ'իյնայ մեր ներկայի ցանցին վրայ եւ կը հակազդէ մեր գրականութեան մէջ նուիրագործուած քանի մը ժամանակավրէպ ըմբռնումներու, բերելով Շանթ – գաղափարի երկբորդ նշանակութիւնը — թէ արուեստագէտը ամէն մարդու պէս եւ ամէն մարդէ աւելի՝ ընկերային եւ քաղաքական պարտականութիւններ ունի, թէ ան աստուածային էակ մը չէ, թէ արուեստի փնտռած եւ իրագործած գեղեցկութիւնը այնքան չնչին արժէք մըն է կեանքի գեղեցկութեան կամ տգեղութեան քով, Հայ կեանքը պէտք ունի ամէնէն աւելի այս գաղափարի ծաւալումին, որ պինդ պիտի դնէ ներկայ քաղաքակրթութեան հետ համեմատութեան գնացքի մը մէջ:

Այս կերպ մեր Շանթ –գաղափարիմբուս թեւլաղրանքները իրենց համապատասխան զարգացումը կրնան ունենալ: Ցաղցքին տակաւին անանձնական այս նկարագիրը պիտի փոխուի, անուանափիլիսոփան, պիտի դառնայ ապրելու ձեւ մը, նախ՝ ստեղծողին համար: Մինակ ենք աշխարհի վրայ, երբ մարդ էակ, բայց առանձին չենք: Ու այս՝ իրաւ է մանաւանդ ստեղծողին համար:

Տարածք եւ ապրող ներկայութիւն տալ engagé արուեստագէտի այս տիպարին՝ յողնակի ուղղութեամբ, չզոհանալ գրական համազգամարի մը, գրողներու ընկերակցութեան մը այլապէս օգտակար բայց սեղմ եւ ծանծաղ կաղապարով, խառնել արուեստի չաղախը սերունդներու գնացքին — այս է լաւագոյն հեռապատկերը որ, գաղափարի տարազով, կը բացուի Շանթի չիրիմին դէպի Սիփւռքի տարիներու պահեստը:

ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ

Հասած է նուազագոյն 40 հատորներու, մէկ կամ երկու սիւնակի մէջ լինչպէս արտայայտութիւնք իր մասին: Միւս կողմէ, իր յիշատակին նուիրուած թիւ է, եւ պէտք է որ կոկիկ կարծիք մըն ալ արտայայտուի իր համայն գրականութեանը մասին: Ուրեմն լաւագոյնը նկատեցինք մատնանշել իր գրականութեան հիմնական հանգրուանները, ո – րոնք կապ ունին իր ներքին յեղաշրջմանը հետ: Ասոր համար ստիպուած ենք իր կենսագրութիւնն ալ, աւելի ճիշդ միջավայրերու փոփոխութիւնն ալ նկատի ունենալ:

Լ. Շանթ ծնած էր Կ. Պոլիս 1869ին: Նախնական ուսումը ստացած էր նախ թաղին վարժարանը, ու յետոյ Սկիւտարի ճեմարանը: Պոլիս ապրողը կրնայ ճշդել թէ ինչո՞ւ թէքէեանի մը, Տէ – միրճիպաշեան մը, Դուրեանի մը արուեստը ոչ արեւելեան, է (զուտ հայկի) եւ ոչ ալ արեւմտեան: Պոլիսը խառնուրդն էր այս գոյգ ազդեցութեանց: Մինչեւ 1883, ուրեմն մինչեւ 14 տարեկանը Շանթ իր սկզբնական չօշափուկները բացաւ Պոլսոյ բնութեան գիրկը: Առկէ յետոյ զգալի մէջավայրի փոփոխութիւն մը. 1884էն մինչեւ 1891, ուրեմն եօթը տարի կ'երթայ ուսանիլ Էջմիածնի Գէորգեան ճեմարանը: Շրջանը աւարտելով կու գայ Պոլիս, 1891ին երբ 22 տարեկան երիտասարդ մըն էր: Այդ օրերուն Պոլսոյ մէջ «Հայրենիք»ի սերունդը իրապաշտ գրականութիւնը կը մշակէր ու կամաւորական կը գրէր Վարժապետիս Աղջիկը, Զօհրապ Փոստալը, Խաչատեան Գրական պատառիկները, Ա. Արփիարեան պատկերներ եւն. եւն.: Լ. Շանթ այս նոր գրականութեան ջահակիրներէն մին է եւ կը սկսի աշխատակցիլ «Հայրենիք»ին: Իր առաջին գործը կ'ըլլայ Սնամբ բաբղվի իրիկուները: Շանթ երկու տարի կը մնայ Կ. Պոլիս ու կ'անցնի Եւրոպա, համալսարանական կրթութիւնը առանալու. կ'երթայ Գերմանիա ու Լայփցիկի, Եէնայի եւ Միւնխէնի համալսարան – ներուն մէջ կ'ուսանի մանկավարժութիւն, հոգեբանութիւն, գրակ· պատմութիւն, գեղար· պատմութիւն եւն.: Այս նոր միջավայրը իր այլազան տեսական նիւթերու պատուաստովը կը սկսի հակազդել իր իրապաշտ գրականութիւն մշակելու ճաշակին: Այս համալսարանական ուսանողի շրջանին կը գրէ, ուրեմն 1892ին՝ «Լերան Աղջիկը» պոէման: Երկու տարի յետոյ, 1894ին «Դուրսեցիները»: 1896ին՝ «Վերջինը», 1897ին «Դարձը», 1898ին՝ «Դերասանուհին»: Առանք բոլորը վէպի եւ նորավէպի միջեւ թափառող խառնուրդներ՝ ոչ վէպի, եւ ոչ ալ նորավէպի թէքնիք պահանջներու համապատասխանող գործեր են: Ընդհ· գրութիւնը իրապաշտութիւնն է: 1899ին վերջնականապէս աւարտելով ուսանելու շրջանը, կ'անցնի Կովկաս ու կ'ընդգրկէ ուսուցչականասպարէզը: Այդ օրե – րուն Թիֆլիզի մէջ գոյութիւն ունէր «Վերնա – տուն» անունով գրակ· շրջանակ մը որուն անդամներն էին Ղ. Աղայեան, Ցովհ· Թումանեան, Ա. Իսահակեան, Ն· Աղբալեան, Դ· Դեմիրճեան: Շանթըն ալ կ'անդամակցի: Այս գաղափարապաշտ ու զուտ հայկի ներշնչումներու ենթակայ գրողներու միջավայրին մէջ Շանթ վերստին գրական աշխարհայեացքի փոփոխութեան մը կ'ենթարկուի: Նոր հաղրուան մը, նոր հոգեփոխութիւն մը, նոր յեղաշրջում մը ինքն իր մէջ, իրապաշտ ճաշակը կը սահի կ'երթայ իր տեղը տալով այս անգամ գաղափարապաշտ ու խորհրդապաշտ հակումներուն: Շանթ կը սկսի իր առաջին թատերգութիւնները գրել· նախ Եսի մարդը, յաջորդաբար՝ Ուրիշին համար, Ճամբուն վրայ, ու վերջապէս 1912ին ալ՝ «Հին Աստուածները»: Շանթ իր այս վերջին գործով արդէն գտած էր իր զուտ հայեցի միջավայրը, որուն պիտի կարենար իր ուղած գաղափարապաշտ, երազային ու դիւթական հակումները հաղորդել: «Հին Աստուածները» մեր գեղ· երկնակամարին վրայ նետուած հրաւառութեան մը կը նմանի: Այդն մէկ պատկեր ինքնին լոյսի, գոյնի, եւ գաղափարներու խառնուրդ լապտեր մըն է որ մեր երեւակայութեանը մէջ կը կախուի: Նախորդ պատերազմի թոհուբոհէն յետոյ, 1918էն մինչեւ 1928, ուրեմն մինչեւ ձեմարանին բացումը Շանթ իր գրական նուիրիւնը կը տանի ուրիշ հանգրուանի մը, գե – ղարուեստական գլխականութեամբ կը սկսի մեր անցեալը մաղէ անցընել, գրելով բիւզանդական հայ իշխաններու կեանքէն՝ «Կայսրը»: 1918ին «Ղեթայուած»ը, ներշնչուած Բագրատունեաց չրջանի պատմութենէն: 1921ին «Ինկած բերդի իշխանուհին», մեր Կիլիկեան պատմութենէն: «Օշին Պայլը»՝ նոյնպէս Կիլիկեան ԺԴ· դարու դէպքերէն ներշնչեալ: Առանց կողքին կը մշակէ նոյնպէս զուտ քաղաքական եւ տեսական հանգամանք ունեցող «Մեր Անկախութիւնը,» «Ի՞նչ է Ազգութիւնը», «Ժողովուրդ եւ մտաւորականութիւն» խորագրեալ ուսումնասիրութիւնները: Շանթի գրականութեան այս վերջին հանգրուանը կրնանք ըսել թէ իր առաջնորդողի խօսքն է, տեսակ մը կատակ, որպէսզի բերդերն ու անկախութիւնները չինյան, Օշին Պայլերը միս մինակ չեն բաւեր: Դաւադիրները շատ են, հետեւաբար պէտք է ականջ տանք գաղափարապաշտ Հաննաներու բերնով իջնող սա խօսքերուն թէ՝ «Պէտք է որ զուն անգամ մը գոնէ տեսչաս ու չունենաս, ձգտիս ու չհասնիս, ծարաւիս ու չյագենաս: Կ'ուզեմ որ գոնէ անգամ մը չհասնիս Պետքար լերան գագաթը: Որ չուրջդ միայն դիակ չտեսնես, որ տխրութիւնը չխեղդէ հոգիդ, որ չըսես՝ «ինչո՞ւ համար», որ չհարցնիս թէ խեղճ բան է այս բոլորը եւ չարժեր »:

×

Ալիշան քաղցրիկ տող մը ունի· «Հայոց Աչ – հարհիկ» կը վերջացնէ այս բառերով «Մեր Նահապետիդ տո՛ւր կակուղ ծաղիկ,.. Որ զեզ պիւդ սիրեց, Հայո՛ց աշխարհիկ »:

Պինդ սիրողներուն մին ալ Լ· Շանթն էր· ներկայիս իր հոգին կը ճախրէ, Պետքար լերան բարձունքները, իսկ դին ալ կը սպասէ Պէյրութի մէկ դերեզմանատան մէջ, որպէսզի օր մը փոխադրուի այն կակուղ հողիկը որ կը կոչուի Հայոց Աչ – խարհիկ:

Հ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Սեդա.— Ո՞ւմ անունը, Ռիթա, Աստուծո՞յ, արե՞ւի, լուսնի՞, անհամար աստղե՞րի, Ռիթա՛, ուրիշ ո՞վ կայ այս աշխարհում ...

Ռիթա.— Աբեղան ...

Սեդա.— Աբեղան··· գլխիս վրայ աստղեր թող տեղան... սպասուր, մեհեանը գլխիս վրայ, Ռիթա, մոխիր թող տեղայ ...

Ռիթա.— Գլխիդ վրայ վարդ ու շուշան թող տեղայ, գլխիդ վրայ յոյս եւ օրհնութիւն թող տեղայ, Սեդա, հրեղէն քոյր, պայքարէ ալիքների դէմ, պայքարէ քո դէմ ու յուսայ···

Սեդա.— Ռիթա· դու ուժեղ ես որովհետեւ նրա անունը կրտաս երբ կը տկարանաս ...

Ռիթա.— Ո՞ւմ անունը, Սեդա···

Սեդա.— Սրտիդ հարցրու, Ռիթա, նա կ'ասէ քեզ թէ ո՞վ է իշխում իր վրայ, ո՞ւմ համար է նա բաբախում ··· միշտ շրթներիդ վրայ չէ՞ ա – նունը նրա ...

Ռիթա.— Օշի՞ն ... Այո, գաղտնապահ քոյր, ամէն անգամ որ տկարանամ, նրա անունը կրտամ ··· Օշին... երբ նա քայլէ ճամբաները կը բռնէ ոտքերի փուշին, երբ նա խօսէ, կարծես վանքերի զանգերն են որ կը զօղանջեն··· այո, Օշին իշ – խում է իմ վրայ, նաեւ պիտի իշխէ Հայոց վրայ ··· սէրս նրան գրահ, հոգիս նրան թեւ, իրեն համար ընկերում չկայ ···

Սեդա.— Ռիթա, ասա, սիրոյ ափն ո՞ւր է, ալիքներն ո՞ւր կը տանին··· ձեռքերս ուր որ նետում եմ փրփուր է··· լոյսերը բոխս մէջ կը մարին··· խաւարին մէջ ինչպէ՞ս պիտի հանդիպիմ նրա բաց թեւերին... արձիճով լեցուն է սիրտս ուժ չմնաց, սուզւում եմ, պիտի չտեսնեմ լոյսն արեւի ...

Ռիթա.— Տիկնոջ սիրտը սիրով է լեցում միշտ, առաքինի Սեդա, սէրը նրա հպարտութիւնն է ու կեանքի իմաստը, նա երջանիկ է երբ գոհ է իր սիրոյն, նա ապրում է միայն երբ սիրում է, նա կը մեռնի եւ սիրտը կը չորանայ··· ինչ քաղցր է մեռնել սիրածիդ համար ...

Սեդա.— Ամառուայ գաղաթին ամպի պէս ծուխ եմ տեսնում, արեւը խաւարել, հովիտներում մուխ եմ տեսնում··· Ռիթայի հոգին որոնող ուրուականի պէս դաշտերն է չափում ··· սիրոյ հուրը պատմուճանի փեշերն է լափում ··· իսկ այս ափում՝ Սեդան ինքզինքն է խաբում, լուր սպասում եւ կարապի վշտահար երգն է առում··· ալիքներ, ալիքներ, բացէք ձեր գիրկն անդնդախոր, թաղեցէք յոյսը Սեդայի, էլ՝ այս աշխարհին Սեւանայ կոյսը ոչինչ է սպասում ···

×

Շանթի մարմարիոնէ չիրմաքարը: Գլխի կողմը կանգնած է Օշին՝ ձեռքերին մի դափնի պսակ: Իր մօտը ծնրադիր լալիս է Ռիթան:

Ոտքի կողմը, չիրմաքարի անկիւնը նստած է Աբեղան ու կը խոկայ: Մօտը նստել է Սեդան, քնքուշօրէն թեւը դրած՝ Աբեղայի ուսին վրայ:

ՏՈՒՔ. Ց. ԿԻԼԻԿԵՑԻ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱՇԵՑԻՔ
«ԶԱՐԱՋ»Ը

կութեան կը դատապարտուի : 1943ի Սեպտ. 3ին Ռիւօմի քերդէն կը փախչի եւ կ'անցնի Անգլիա, յետոյ Ալժերիա, ուր կը մնայ զօր. տը Կոլի :

Այս առեն է որ կը սկսին իր հռչակաւոր կը – ռիւները : Յանուցիը ուժերը հաւաքելէ ետք, կը դրաւէ Էլզա կղզին : Յամաք կ'ելլէ Փրովանս 15 Օգոստոս 1944ին, Գերմանները կը քշէ Ռոնի հո – վիտը, կ'ազատագրէ Թուլոնը, Մարսէյլը, Լիոնը, Պըզանսոնը : Սեպտ. 12ին, Շաթիյոն Սիւր Սէնի մօտ կը միանայ զօր. Լըքլէրքի ուժերուն : Մէկ ա – միսէն պակաս ժամանակամիջոցի մէջ, 600 քիլո – մեթր ճամբայ մը կտրելով ետ կը մղէ թշնամին :

Զօրքը արագօրէն վերահաւաքելէ ետք, ճմեռ – նային անակնկալ յարձակում մը կատարելով, կ'ազատագրէ Պէլֆորը եւ հարաւային Ալզասը, դէպ կուտայ Հռեհոսի վրայ, ուր դաշնակից զօ – բավարներէն ամէնէն առաջ հասած էր : Հազիւ ոտք կոխած Սթրազպուրկ, Գերմանները հակայար – ձակման կը դիմեն : Տը Կոլ ուժ կուտայ իրեն : Հռեհոսը կը կտրէ 1945 Ապրիլին, կը դրաւէ Սեւ Անտառը, դէպ կուտայ Աւստրիոյ վրայ, կը հաս – նի Դանուբ, դաշնակից վերին հրամանատարու – թիւնը իրրեւ անկախ ուժ մը կ'ընդունի Ֆրանսա – կան բանակը : Յանուն Ֆրանսական ուժերուն, զօրավարը 1945ի Մայիս 8ին կը ստորագրէ գեր – ման անձնատուութեան վաւերագիրը : Խաղաղու – թեան կնքումէն վերջ, Գերմանիոյ Ֆրանսական շրջանին հրամանատարը, իսկ 1950ի 14 Դեկտեմ – բերին Հնդկաչինի մարզպան կը նշանակուի :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏԱՂԱՎ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎՏԱՆԳԸ աւելի թեթեւ է այժմ քան անցեալ տարի, համաձայն Պ. Իտընի : Անգ – լիոյ արտաքին նախարարը քաղաքական ճառ մը խօսելով Նիւ Եորքի մէջ, չեշտեց թէ ի վերջոյ « Ազատութիւնը պիտի յաղթէ վախին» : Այս առ – թիւ յայտարարեց թէ Մեծն Բրիտանիա չի կրնար միանալ եւրոպական դաշնակցութեան, բայց պատրաստ է աջակցելու : Ըսաւ նաեւ թէ Անգլիա ամենամեծ զրահաւորեալ ուժը ունի Եւրոպայի մէջ :

ԱՆԳԼԵՒԻՐԱՆԵԱՆ յարաբերութիւնները խըզ – ուելու ասոնճանին հասած են : Երկու կողմերն ալ փոխադարձաբար կը մերժեն պաշտօնապետներ ուղարկել : Ուրբաթ օր Թէհրանի անգլ. դեսպանա – տունը երեք անգամ փորձեց Յանուցագիրը մը յանձնել, որով կը մերժէ Իրանի կառավարու – թեան այն մեղադրանքը թէ անգլիացի պաշտօն – եաներ կը միջամտեն երկրի ներքին գործերուն : Ուրիշ տեսակէտով ալ խանգարուած են երկու եր – կիրներուն յարաբերութիւնները : — Ընտրական պայքարին առթիւ կռիւ մը ծագելով, երկու հոգի սպաննուեցան, 20 հոգի վիրաւորուեցան հիւս. Ի – րանի մէջ :

ԱՆԳԼԵԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ յարաբերութիւններն ալ հետզհետէ կը լարուին : Ուրբաթ գիշեր 400 անգ – լիացի վայրաչուներ անցան այն ջրանցքը որ Սու – էզը Գահիրէի կը կապէ եւ մէկ – մէկ խուզարկե – ցին երկու եգիպտական դիւղերու տուները : Անգ – լիական զեկոյցը կ'ըսէ թէ կրակ բացուած էր այդ դիւղերէն եւ թէ միայն այդերը խուզարկուեցան : Խուզարկութեանց առեն դանուած են երկու ռումբ – ներ, ուժանակ եւ ուրիշ զէնքեր :— Հրացանա – ձգութիւնները կը շարունակուին ջրանցքի շրջա – նին մէջ : Գահիրէի «Էլ Ազհար» համալսարանէն (կրօնական) կամաւորներ հասան Սուէզ, մաս – նակցելու համար կռիւներուն :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհ. ժողովը ուրբաթ օր 5ի դէմ 42 ձայնով վերջնապէս քուէարկեց դի – նաթափութեան աբեմտեան ծրագիրը : Զեռնպահ մնացին եօթը երկիրներ : Այս առթիւ ժողովը մեր – ժեց Ֆ. Մուրեթեան այն բանաձեւը որ կը պահան – ջէր ընդել փոխադարձ ապահովութեան օրէնքը, էրբեւ ամերիկեան միջամտութիւն մը ուրիշ պե – տութեանց գործերուն մէջ : Երէկ Պ. Վիշինսկի խաղաղութեան նոր ծրագիր մը պարզեց Քաղա – քական յանձնաժողովին առջեւ, պահանջելով ան – միջապէս դադրեցնել Քորէայի պատերազմը, ար – դիլել հիւլէական ռումբը եւ զինաթափութեան համաժողով մը գումարել :

ՄԻՍԻՆ գիշեր նորէն բարձրացաւ (եղան միսը՝ 5 առ հարիւր, հորթ եւ ոչխար՝ 10 առ հարիւր) : Ձուկն ալ սղած է :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ ընկերվարականնե – րը փորձեցին խափանել Շումանի ծրագրին վաւե – րացումը : Այս առթիւ երեսփոխան մը յայտարա – րեց թէ «պղպատի եւ ածուխի ձուլումը Ֆրանս. հնարք մըն է, ժան ածուխ ճարելու համար, իսկ «եւրոպական ոգին» ալ մագաղաթի սուր դանակ մը Ռուրի վրայ» : Բայց եւ այնպէս խորհրդարանը վաերացուց օրինագիծը, 143ի դէմ 232 ձայնով :

ԶԲՐՃԻԼ Քանաա հասնելով, դիմաւորուեցաւ անհամար բազմութեան մը կողմէ :— Ուղիներէ – նի մէջ ժողով գումարեցին Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ սպայակոյտներուն ներկա – յացուցիչները, հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պաշտ – պանութեան ծրագիրը մշակելու համար :— Իտրն իր ճառին մէջ ազդարարեց կարմիր Չինաստանի թէ անտարբեր պիտի չմնան, եթէ դանձգութիւն – ներ կատարեն հարաւ – արեւելեան Ասիոյ մէջ, նոյնիսկ կամաւորներով :

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ ԼԵՒՈՆ ԹԱՆԹԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ

կիրակի, 13 Յունուար, ժամը 8.30ին, Salle de Géographie, 184 Bld. St. Germain :

կը նախագահէ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

կը խօսին, ՌՈՒԲԷՆԻ մասին

Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ, Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ մասին՝

ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Երգ.— Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ (Տէր Ողորմեա) եւ ՏԻԿԻՆ Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ :

Արտասանութիւն.— ԶԱՐԵՀ ԳԱՐԻՊԵԱՆ, (Ռուբէնի «Ֆեստայիները»), ընկերուհի ՄԱՏԼԷՆ Խ. ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ (Հատուած մը Լ. Շանթի երգեր – էն) :

Դաշնակ.— Օր. Վ. ՃԻՆՃԵԱՆ :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Յունուար 18ին Լասթանի երեկոյթը կը նուիրուի Լ. ՇԱՆԹԻ : Տեղի կ'ունենան բանախօսութիւն – ներ եւ արտասանութիւններ :

Յաջորդ երեկոյթը՝ վիճաբանական ասուլիս՝ «Սերունդներու յարաբերութիւնը» : Խօսք պիտի առնեն երիտասարդներ եւ երէցները :

Հ. Ց. Դ. ՏԱՆ ՀԱՄԱՐ

Հ.Ց.Դ.Ն. Ս.ի կեդր.վարչ.ը կը նուիրէ 10.000Ֆր. Հ. Ց. Դ. Տան Ֆոնտին, ընկեր Լ. Շանթի մահ – ուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի :

ԾԱՌԱՉ կը նուիրեն

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ մէկ տարեկան «Ծառաչ» կը նը – ւիրէ Պ. Սուքիասեան, Պ. Սահակեանի (Մար – սէյլ, 101 rue L. des Capucins :

ԼԻՈՆԷն փոքրիկն Ազատուհի Նարոյեան մէկ տարեկան «Ծառաչ» կը նուիրէ իր հօրը՝ Պ. Տիգ – րան Նարոյեանի : Դարձեալ փոքրիկն Վարդուհի Նարոյեան մէկ տարուան « Ծառաչ » կը նուիրէ քեռայրին Պ. Ճիվան Կոփոյեանի, Նիւ Ճըրսի (Մ. Նահանգներ) :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Կապոյտ Խաչի վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ ստացած է Օր. Ճամիկ Քա – փուսուզեանի նշանախօսութեան առթիւ հետեւ – եալ նուէրները.— Տէր և Տիկին Քափուսուզեան 1000 ֆրանք, որմէ 500, Պ. Սարգիս Քէփէնէկեան 300 ֆրանք :

Իսկ Օր. Աղաւնի Տէր Սարգիսեանի նշանա – խութեան առթիւ Պ. Արսէն Տէր Սարգիսեան 1000 Ֆր., Պօղիչեն Պ. Առաքելեան 2000, Մարսէյլ Տէր եւ Տիկին Լ. Գայթանճեան, Տէր եւ Տիկին Պուշակճեան 1000ական, Վալանսէն Տէր եւ Տիկ. Այվազեան 1000 Ֆրանք :

ՐԱՓԻ ՄԱՍԻՍ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՐԱՋԱՏ ՕՂԻՆ

RAKI-MASSIS

Մեծ եւ հին վաճառանիշը զոր իրենց սեղանին վրայ միշտ կը փնտռեն օղիի սիրահարները :

Շուտով պիտի գտնեն զայն Փարիզի, շրջանի լաւագոյն սրճարաններուն եւ նպարավաճառնե – րուն մօտ :

ՄԱՍԻՍ ՕՂԻՆ ՀԱՏ ՄԸ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՊԱՏԱՌ ՄԸ ԱՂԱՆԴԵՐ, ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՐԵՒՆ Է :

Դիմել՝ **NEYRET FILS,**
ARNAUD Cie. à Jallieu (Isère)

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)

(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60

Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord

Ամէն օր, բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,

Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)

Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պա – հուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախ – քի կամ ձեւակերպութեան, ստացողին համար :

Օր. ՄԱՐԻՑԱ ՄՈՄՃԵԱՆ
Պ. ԳԻՈՐԳ ԱՑԱՆԵԱՆ
Նշանուած

Թուլոն, 7 Յունուար 1952 Փարիզ

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ :—

ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ ենթկ. կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին :

ԹԱԹՈՒԼ խումբը երկուշաբթի 14 Յունուար ժա – մը 8.30ին :

ՀԱՄԱԶԱՅՈՂ խումբը երեքշաբթի 15 Յունուար ժա – մը 9ին :

ԱՐԱՄ խումբը Դ. 16 Յունվ. ժամը 9ին :

ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հա – ւաքատեղիները : Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէին ներկայացուցիչները :

ՇԱՎԻԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի ընդհ. ժողովը այս եր – կուշաբթի գիշեր ժամը 9ին, դպրոցին սրահը : Պատգամաւորի ընտրութիւն : Բոլոր ընկերուհի – ները պարտաւոր են ներկայ ըլլալ :

ՀԱՄԱԽՄԲ. ՀԱՑՐ. Մխիթեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի առա – ւօտ ժամը 9ին, 7 Bld. d'Athènes Bar du Globe սրա – հը : Օրակարգ՝ կեդր. վարչութ. չրջաբերական : Պարահանդէսի հարց : Օրացոյցներու հաշիւ :

ՀԱՅ–ԲՈՅԺ

Ժող. ամսաթերթ բժշկութեան

« Հայ – Բոյժ»ի վարչութիւնը կը հաղորդէ իսկ լէ Մուլինոյի բաժանորդներուն թէ գիւրու – թիւն տալու համար իրենց, այսօր, կիրակի, կէս օրէ ետքը, Խոսրով Վչտունի պիտի գտնուի Café du Sport, գանձելու համար բաժնեդիները եւ ա – մէն հին ու նոր հաշիւ՝ որ կապ ունի «Հայ–Բոյժ»ի հետ : կարելի է այնտեղ գտնել նաեւ Շ. Նարդու – նիի գիրքերը :

⚔ Մամուլի տակ է «Հայ–Բոյժ»ի նոյեմբեր – դեկտեմբեր թիւը, 40 էջ, ճոխ բովանդակու – թեամբ :

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ ՓԱՐԻԶ

(Փ. Պ. Թ. 37րդ ներկայացում)

Փետրուար 12ին, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9-ին, Պէլվիլի սինէմա Ֆլօրիտայի մէջ (մէթրօ Փի – րէնէ) , զեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ Թրագօշի , նաեւ Փարիզահայ դերասաններէն Պ. Ա. Գմբէրեանի, Օննիկ Գուսանի, Ն. Պշտիկեա – նի, ինչպէս նաեւ Գարագաշ եւ Բէկմէզեան նուա – զախումբին : Կը ներկայացուի ամէն տեղ յաջո – ղութիւն գտած բարոյալից երաժշտական թա – տերախաղը՝

ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐԸ

(4 գործ. եւ 1 պատկեր)

Բազմաթիւ երգերով ու պարերով : Վիճակի տե – սարան, ըմբշամարտ : Մուտք **150** ֆր.

Մ. ՆՈՒՊԱՐ

ԴԱՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Կը կարգադրէ վարձքերու խնդիրներ 1 Սեպտ. 1948 օրէնքի հիման վրայ), — Առեւտրական պայ – մանագիրներ.— Ընկերութեանց կազմութիւն. — Ուղղակի տուրքերու.— Ժառանգութիւն.— Ար – կած.— Կը լուսաբանէ եւ արագօրէն կը կար – գադրէ փոքր առեւտրական պահանջներ (մինչեւ 60.000).— Fonds de Commerce.— Կալուածական եւ առեւտրական գործառնութիւններ.— Օտարնե – րու յատուկ օրէնքի, հպատակութեան, հիւպա – տոսարաններու վերաբերեալ ամէն կարգի պաշ – տօնաթուղթերու խմբագրութիւն, եւն. եւն. :

Խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 10—12 : Կէս օրէ վերջ 5—7 եւ մասնաւոր Ժամադրու – թեամբ :

Դիմել՝ **27 Rue Petites - Ecuries, PARIS** (10)

Մէթրօ Chateau - d'Eau կամ Gare de l'Est :

R. C. Paris 635-827 Հեռ. PRO. 24-87

K. M.Ի ԿԵՐՊԱՍՆԵՐԸ

26, Rue du 4 Septembre, Paris Opéra

Բարձր նորոյթի յատուկ կերպասի մեծ հաս – տատութիւնը կը հրաւիրէ ձեզ տեսնել ԲՐՈԴԵԼԷՆԻ եւ ՄԵՏԱՔՍԵԼԷՆԻ իր նոր **Collection**ը :

ՏԻԿԻՆ ՄԱՌԻ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ սիրով պիտի քն – դունի ձեզ եւ առաջնորդէ :

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 15 Janvier 1952 երեքշաբթի 15 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6661-Նոր շրջան թիւ 2072

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՐԵԲԱԽՏԱԲԱՐ ՃԻՇԴ ՉԷՐ

Այո, բարեբախտութիւն մըն է որ անմիջա – պէս հերքուեցաւ այն զրոյցը թէ Հայերը դժուա – րութիւններ կը կրեն Եգիպտոսի մէջ, հպատակ դառնալու համար :

Հրեաներու եւ ուրիշ տարագիրներու անունն ալ խառնուած էր այս լուրին, այն տպաւորութիւ – նը ձգելով թէ Եգիպտոսի կառավարութիւնը բար – եացակամութեամբ չի վարուիր այս տարրերուն հանդէպ :

Անհրաժեշտ լուսաբանութիւնները տրուած ըլլալով, կը կարծենք թէ այլեւս տեղի չի մնար որեւէ թիւրիմացութեան :

Ինչպէս պիտի կարդաք յաջորդ սիւնակին մէջ, Յունաթերի բողոքի հեռագիրը հրատարակ – ուած է նաեւ շարք մը արաբական կարեւոր թեր – թերու մէջ :

Կը յուսանք թէ Գահիրէի մեծ եւ անկախ օ – րաթերթը, «Ահրամ», արդէն իսկ ճշդած է լուրին աղբիւրը, իր կարգին լուսաբանելով հանրային կարծիքը :

Եգիպտոսի ներկայ հոգերուն մէջ՝ քրէական յանցանք պիտի ըլլար անհիմն զրոյցներ տարա – ծել եւ մթնոլորտ ստեղծել :

« Ահրամ » չատ լաւ գիտէ այս պարագան եւ կը կարծենք թէ արժանի դասը տուած է այն տե – ղեկատուին որ կը փորձէր պղտորել մթնոլորտը :

Անցեալ հինգշաբթի օր, Արաբական Դաշնակ – ցութեան ընդհ· քարտուղարը, Ազզամ փաշա, որ չէզոպատուած էր իբրեւ պաշտօնեաներով եւ թղթակիցներով, աւելցամբ տեսաւ թէ հայ տարա – գիր բազմութիւնները որքան երախտապարտու – թեամբ կը յիշեն արաբական երկիրներու եղբայ – րական հիւրընկալութիւնը :

Ազգաժողովի լիբանանեան պատուիրակին ճառն ալ, զոր պիտի հրատարակենք յաջորդով, կը հաստատէ այդ պարագան :

Այս տարրական ճշմարտութիւնները անգամ մը եւս յիշենցնել վերջ, խոստովանինք թէ մենք այ երբեմն տեղի կուտանք թիւրիմացութեանց, ա – մէն բան պատահականութեան ձգելով :

Գիտենք որ արաբ եւ առ հասարակ իսլամա – կան երկիրներու մէջ ազգ· իշխանութիւնները եւ ուրիշ կազմակերպութիւններ որոշ դեր կը կա – տարեն, կապերը սերտացնելու համար : Երեսփո – խաններ ալ ունինք երեք պետութեանց խորհրդա – րաններուն մէջ (Լիբանան, Սուրիա, Իրան) :

Եւ սակայն, դեռ լուրջ աշխատանքի կը կարօ – տինք, այդ յարաբերութիւնները հաստատուն վի – ճակի մը մէջ դնելու համար :

Իսկ այստեղ, արեւմտեան Եւրոպայի մէջ, մե՞ն է այն կազմակերպութիւնը որ պիտի կրնար պարծենալ թէ կը հետեւի արաբական կամ իրան – եան կեանքին :

Պաշտօնական հաստատութիւններէն դուրս — դեսպանատուն, հիւպատոսարան եւն·— կան հա – զարաւոր ուսանողներ՝ Մէյին Արեւելքէն :

Մեր ուսանողները ունի՞ն չօչափելի կապեր՝ այդ երիտասարդութեան հետ :

Ինչպէս ամէն տեղ, այդ սերունդը կոչուած է հանրային եւ պետական դէմքեր հասցնելու, վաղ – ուան համար : Միեւնոյն ատեն զարկ տալու իւրա – քանչիւր երկրի մշակոյթին :

Ուրեմն, որքան սերտ կապեր հաստատուած ըլլան այդ ուսանողներուն հետ, այնքան լաւ՝ մեր տարագիր բազմութեանց համար :

Կ'ըսեն թէ նորերը աւելի լաւ կը հասկնան ի – րար, հետեւաբար կրնան աղդել փոխադարձա – բար, ի նպուիր ընդհանուր բարօրութեան :

Պատման չէ որ յուզումնալից լուրեր լսենք եւ կամ տաղնապի մը մատնուինք, մեր պարտակա – նութիւնը կատարելու համար :

Ահա կը տեսնենք ամէն օր,— Մէյին Արեւել – քը վճռական պայքար մը կը մղէ, ամրապնդելու համար իր անկախութիւնը եւ ղերիշխանութիւնը :

Մեր իսկ շահը կը պահանջէ արթուն կենալ եւ գործել, որպէսզի աս ու ան չպղտորեն ջուրերը :

Հանդիսաւոր առիթները կուգան ու կ'անց – նին : Հիմնականը՝ տեւական, մեթոտիկ աշխա – տանքն է :

Մեր երիտասարդութիւնը մասնաւոր հրա – հանգի մը չի կարօտիր, այս գործը կազմակերպե – լու համար :

Շ·

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐուան ագահանդէսը

Ողբացեալ ընկերներ Ռուբէնի եւ Շանթի նը – ւիրուած ագահանդէսը տեղի ունեցաւ Կիրակի գի – շեր, Սալ Ժէոկրաֆիի մէջ, ի ներկայութեան հոծ բազմութեան մը եւ նախագահութեամբ Շ· Նար – դունիի :

Յորապէս տպաւորիչ էր ագահանդէսը : Մաս – նակցութիւնները յաջորդով : Գլխաւոր ճառե – րը պիտի հրատարակենք առանձին :

Միայն տեղեկութիւն մը Եգիպտոսի Հայերու մասին

« ՅՈՒՍԱԲԵՐ »Ի ԲՈՂՈՔԸ

Վերջերս կարգ մը սխալ տեղեկութիւններ հրատարակուած էին Փարիզի մէջ, Եգիպտոսի Հայերու, Հրեաներու եւ ուրիշ տարագիրներու մասին, ըսելով թէ իւրաքանչիւրէն 500 ոսկի կը դանձուի : Հպատակութիւն շնորհելու համար : ՄԱԿի եգիպտական պատուիրակը, Մահմուտ Ֆաւզի պէյ, անմիջապէս հերքեց այս լուրը :

Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը, «Յուսաբեր » այս առթիւ հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Մահ – մուտ Ֆաւզի պէյի եւ Փարիզի եգիպտական դես – պանատան, իսկ պատճէնը՝ ՄԱԿի քարտուղարու – թեան եւ «Լը Մոնտ»ի խմբագրութեան (9 Յուն – ուար) .—

«ՄԱԿի քարտուղարութիւնը «Լը Մոնտ» օրա – թերթին մէջ հրատարակած է զեկոյց մը, հաստա – տելով, որ Եգիպտոս դէշ վերաբերում ցոյց կու տայ հրեայ եւ հայ տարագիրներու եւ այլ հայրե – նազուրկներու հանդէպ եւ թէ եգիպտական իշ – խանութիւնները անոնցմէ իւրաքանչիւրէն կը դան – ձեն 500 ոսկի, անոնց եգիպտական հպատակու – թիւն տալու համար եւն· : («Ահրամ» օրաթերթ, 6 Յունուար 1952) :

Հայ դաղութը վճռակէս կը հերքէ այս հաս – տատումները, յայտարարելով, որ եգիպտական կառավարութիւնը, վերջին երկու տարիներու ըն – թացքին, միայն 600է աւելի ընտանիքի հայերու, այն է՝ շուրջ 3000 անձերու եգիպտական հպատա – կութիւն տուաւ, ոչ միայն առանց դժուարու – թեան, այլ կարելի բոլոր դիւրութիւններով, դո – հանալով պարզ վկայականով մը, որ կը հաստա – տէ անոնց օսմանեան ծագումն ու եգիպտոս ըն – կութիւնը : Հպատակութիւն ստացողները կը վը – ճարեն կանոնական եւ չատ չնչին տուրքեր, որոնք չատ աւելի քիչ են, քան ուրիշ երկիրներու մէջ դանձուածները : Կը փութանք հրատարակել այս տողերը իբրեւ ճշդում ու կը բողոքենք միաժամա – նակ այդ անպարկեշտ խաղերուն դէմ :

× «Յուսաբեր»ի այս հեռագիրը հրատարակ – ուած է Եգիպտոսի «Ահրամ», «Էլ Մասրի», «Զա –ման» եւ ուրիշ թերթերու մէջ :

ՅԱՌԱՋ·— Ինչպէս գրած էինք արդէն, անց – եալ հինգշաբթի օր, Արաբական Դաշնակցութեան ընդհ· քարտուղար Ազզամ փաշայի տարբեր ա – տելիսին առթիւ, փոխադարձաբար լուսաբանու – թիւններ տրուեցան այս մասին : Առիթէն օգտուե – լով, հայ ներկայացուցիչները յիշեցին բոլոր ա – րաբական երկիրներու հանրածանօթ բարեացա – կամութիւնը :

Այս առթիւ ըսենք թէ Le Monde չունէր Ահրամի յիշած լուրը, ոչ ալ այդ մասին ակնարկ մը կար Րոքֆէլլերը հաստատութեան տեղեկագրին մէջ, որ կը վերաբերի տարագիրներու ընդհ· կացու – թեան,

Այս թիւրիմացութեանց մասին անհրաժեշտ լու – սաբանութիւնները հաղորդած է «Ալ Մասրի» թեր – թին թղթակիցը, Յունուար 11 թուականով :

ՄԷկ ՄԻԼԻՈՆ Գերմաններ արեւելեան շրջանէն արեւմտեան շրջանը ապաստանած են 1950ի ըն – թացքին :

ՈՒ· ՍԱՐՈՑԵԱՆ ապատակուեցաւ Հոլիուուտի մէջ չարժանկարի բեմադրիչի մը՝ ձէյմս Մէյընի կողմէ, որ կ'առարկէր թէ կը խանդարէ իր դործը, բարձրաձայն խօսելով : Նախ չէ ճանչցեր Սարոյեանը, բայց ճանչնալէ վերջն ալ ներողու – թիւն չէ խնդրած : Սարոյեան լուութիւն կը պահէ :

Նոր թեկնածուն պիտի յաջողի՞

Պ· Էմիլ Պոռ, որուն յանձնուած էր նոր դահ – լիճին կազմութիւնը, իր վերջնական պատասխա – նը պիտի հաղորդէ այսօր, երեքշաբթի : Հրատա – րակուած տեղեկութեանց համաձայն, նոր թեկ – նածուն կը յուսայ յաջողիլ եւ Ազգ· ժողովէն վա – ւերացում պիտի խնդրէ հինգշաբթի օր : Ինչ վե – ցերորդ թեկնածուն է որ հրաւիրուեցաւ նախա – գահին կողմէ, բայց առաջինը որ լրջօրէն կը ջա – նայ ելքի մը յանգիլ : Ուրբաթ օրէն ի վեր կը խոր – հրդակցի կուսակցութեանց վարիչներուն հետ :

Ազգ· ժողովէն վաւերացում ստանալու հա – մար, նոր թեկնածուն պէտք է ստանայ 315 քուէ : Առանց հաշուելու տը Կոլի կուսակիցներուն 118 եւ համայնավարներուն 97 քուէները, կը մնան 411 քուէներ որոնց 106ը ընկերվարական : Ուրեմն կա – ցութեան բանալին կը գտնուի այս վերջիններուն ձեռքը : Պ· Էմ· Պոռ կը կարծէ թէ նախկին մեծա – մասնութիւնը կրնայ վերակազմուիլ միջին ճամ – բայ մը գտնելով խնայողութեանց, չարժուն սա – կացոյցի եւ նոր տուրքերու մասին : Ուստի կը ջանայ յանգիլ համաձայնութեան մը որ ընդունե – լի ըլլայ թէ պահպանդականներուն եւ թէ ըն – կերվարականներուն համար : Լուսաւեներու կար – ծիքով, երկու թեւերը կրնան ի վերջոյ համաձայ – նիլ միջին ծրագրի մը վրայ, որպէսզի հերքեն այն տպաւորութիւնը թէ որեւէ կառավարութիւն չի կրնար կազմուիլ առանց զօր· տը Կոլի կուսակից – ներուն :

Կիրակի օր Պ· Պոռ զբաղեցաւ արտաքին նա – խարարներով, մասնաւորապէս եւրոպական բանակի հարցով : Այս առթիւ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ ազգ· պաշտպանութեան նախկին նա – խարարին՝ Պ· Ժիւլ Մոքի հետ :

Մոսկուայի նոր ծրագիրը

Պ· Վիշինսկի, Խ· Միւթեան արտաքին նա – խարարը, չաբաթ օր երկու ժամ խօսեցաւ ՄԱԿի քաղաքական յանձնաժողովին առջեւ, պարզելու համար իր նոր ծրագիրը՝ խաղաղութեան մասին : Այս առթիւ անգամ մը եւս ձաղկեց արեւմտեան պետութիւնները, իբրեւ հիւլէական պատերազմի հրձիգներ եւն· :

Ահաւասիկ իր ութ առաջարկները .—

1.— Յայտարարել թէ Ատլանտեանի յարձա – կողական խմբակցութեան անդամակցութիւնը կը հակասէ Ազգաժողովի անդամակցութեան :

2.— Անմիջապէս զինաթափ կենքել Քորէայի մէջ, բոլոր օտար զինուորները քաշելով 38րդ զու – գահեռականին վրայ՝ տասը օրէն, իսկ ամբողջ եր – կիրը պարպել 90 օրէն :

3.— Հրահանգել զինաթափութեան յանձնա – ժողովին որ մինչեւ Յունիս 1 դաշնագիր մը պատ – րաստէ, արդիլելով հիւլէական զէնքերը եւ մի – ջազգային խիստ հսկողութիւն հաստատելով : Եր – կու զօրաժողովներըզսիտի կատարուին միաժա – մանակ եւ ոչ թէ յաջորդաբար : (Այս պարագան տեսակ մը զիջում կը համարուի, բայց դաշնակից – ները միշտ վերապահ են) :

4.— Խնդրել Հինգ Մեծերէն որ իրենց սպառա – զինութիւնները եւ զինեալ ուժերը կրճատեն մէկ երրորդ համեմատութեամբ, մինչեւ մէկ տարի :

5.— Խնդրել բոլոր երկիրներէն որ լրիւ պաշ – տօնական տեղեկութիւններ հաղորդեն իրենց ըս – պառազինութեանց եւ զինեալ ուժերու մասին, մէջն ըլլալով հիւլէական զէնքերը եւ օտար երկիր – ներու մէջ հաստատուած խարիսխները :

6.— Ապահովութեան Խորհուրդին հովանա – ւորութեամբ միջազգային օրէնք մը հաստատել, որ իրաւունք ունենայ տեսական քննութիւն կա – տարելու, առանց միջամտելու պետութեանց ներ – քին գործերուն :

7.— Զինաթափութեան համաչխարհային ժո – ղով մը դումարել, մինչեւ Յուլիս 15, հրաւիրե – լով նաեւ այն երկիրները որ անդամ չեն Ազգաժո – ղովին :

8.— Խնդրել Հինգ Մեծերէն որ խաղաղու – թեան դաշինք մը կնքեն եւ միացնեն իրենց ճիգե – րը, իրականացնելու համար այս վսեմ եւ ազնիւ նպատակը :

Բուռն կռիւներ Սուէզի մէջ

Շաբաթ առտու եգիպտացի արձակազէնները ռումբ մը նետեցին Թէլ էլ Քէպիրէն անցնող անգ – լիական զինուորական կառախումբի մը վրայ (Սուէզի շրջան) : Մինչեւ կէսօր հրաձանաձգու – թիւններ տեղի ունեցան :

Զօրս անպէտացի պահակներ, որոնք պաշտօն ունէին երեսուն հանելու չոգեկառքի դիծերուն վը – րայ զետեղուած ուժանակները, օդը ելան ռումբի մը պայթմանին հետեւանքով : Գրեթէ նոյն պա – հուն, բրիտանական զինուորական կառախումբ մը ինքնաշարժ զէնքերու կրակին տակ առնուեցաւ : Բուռն կռիւ մը ծագեցաւ :

Ներքին նախարար Սերակելտին փաչա յայ –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՀԸՆԵԻԷՆ

ՀԱՑ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հընեւը անչուշտ չատ քան կորսնցուցած է իր նախկին փայլէն իբրեւ հայ յեղափոխականներու եւ մտաւորականներու կեդրոն: Երկու պատե – րազմներու մէջ ինկող շրջանին հայ երիտասարդ – ները նախընտրեցին դիմել եւրոպական աւելի մեծ քաղաքներ, Փարիզ, Պերլին, Վիէննա: Այդ շրջա – նին հազիւ քանի մը հայ ուսանողներ ունէինք ողբացեալ Ա. Քրաֆֆի Պօնաւի սաներէն :

Սակայն վերջին պատերազմէն ի վեր շարք մը հայ երիտասարդներ Մերձաւոր Արեւելքէն գա – լով՝ հոս հայ ուսանողական կեանք մը ստեղծե – ցին զգալի արդիւնքներով, զոր կ'ուզեմ ներկա – յացնել «Ցառաջ»ի ընթերցողներուն :

Նախ Պ. Քրաֆֆի Պօնաւի սաները որոնք ի – րենց համալսարանական ուսումը վերջացուցին վերջին պատերազմէն ճիշդ առաջ, կամ անոր ա – ռաջին տարիներուն : —

1.— Կրօնիկ Փափազեան, զաղութիս ամէնէն յարգուած եւ սիրուած ընտանիքին զաւակը: Համալսարանին քիմիական բաժինը աւարտեց Docteur en Chimieի տիտղոսով: Այժմ քիմիական դեղերու արտադրութեամբ կը զբաղի :

2.— Սարգիս Կարապետեան աւար – տեց առեւտրական բարձրագոյն բաժի – նը (Hautes études commerciales) փայլուն վկայա – կանով: Այժմ կը պաշտօնավարէ Ժընեւի մէջ :

3.— Ցարութիւն Գումրուեան պատերազմէն ճիշդ առաջ աւարտեց բժշկութեան եւ բժշկութեան կրկնակ վկայականները եւ Docteurի տիտղոսը ըստանալէ ետք, քանի մը տարի պաշտօնավարեց Leysin, հիւանդանոցին բժշկապետ: Այս նշանակումին կարեւորութիւնը ցոյց տալու համար աւելցնենք որ հոս աւտամնաբոյժները եւ բժիշկները կը վերստան եւ ոչ – Զուիցերիացիներու բացարձակապէս արդիլուած է իրենց բժշկական մասնագիտութիւ – նը ի գործ դնել :

Հիմա տարիէ մը ի վեր հաստատուած է Ժը – նեւ, իբրեւ աւտամնաբոյժ եւ իբրեւ քիմիկոս, կոկորդի, ականջի մասնագէտ :

4.— Զարեհ Տիրատուրեան պատերազմի ըն – թացքին յաջողութեամբ աւարտեց համալսարանի աւտամնաբուժական բաժինը եւ անմիջապէս պաշտօնի կոչուեցաւ Պաղըլ քաղաքի պետական ա – տամնաբուժարանին մէջ : Հազիւ տարի մը ան – ցած՝ իր լուրջ աշխատանքին եւ բացառիկ կարողութեան համար նշանակուեցաւ փոխ–տնօրէն նոյն հաստատութեան, 10—12 Զուիցերիացի ա – տամնաբոյժներու մէջէն: Անգամ մը եւս՝ բացառիկ դնահատանք մը օտարի մը կարողութեան :

5.— Բիւզանդ Ցարութիւնեան նոյնպէս Ժընեւէն իբրեւ աւտամնաբոյժ յաջողակ վկայուելէ ետք, երկու տարի պաշտօնավարեց Պաղըլի նոյն պետական աւտամնաբուժարանին մէջ, յետոյ քանի մը տարի Leysin, այժմ հաստատուած է Ժընեւ:

6.— Տիրան Մելքոնեան յաջողութեամբ աւարտեց հազմալսարանի քիմիական բաժինը docteurի աստիճանով: Այժմ կը պաշտօնավարէ համալսարանի մաս կազմող Ecole de Chimieի մէջ իբրեւ assistant:

7.— Պերճ Նիկոլեան, վկայուած առեւտրական բարձրագոյն բաժինէն: Այժմ հաստատուած է Ժընեւի մէջ:

8.— Կարապետ Գումրուեան, Ցարութիւնի եղբայրը, երեք տարի առաջ յաջողութեամբ աւարտեց համալսարանի աւտամնաբուժական բաժինը: Այժմ կը պաշտօնավարէ Պաղըլի պետական աւտամնաբուժարանին մէջ :

9.— Վերջապէս, այս տողերս գրողը, որ վկայուեցաւ համալսարանի դպրութեանց բաժինէն (Faculté des Lettres):

Պատերազմի վերջին տարին խումբ մը հայ ուսանողներ Գերմանիայէն հեռանալով ապաստա – նեցան Զուիցերիա, Ցիւրիխ, Լոզան եւ Ժընեւ, իրենց կէս մնացած ուսումը լրացնելու համար :

Գալուստեան, Տատրեան, Էրքման, որոնք հազիւ մէկ երկու տարի մնացին եւ իրենց վկայա – կանները աւանալէ ետք վերադարձան Պոլիս կամ այլուր: Խաչատուրեան երկու եղբայրները Ցիւրիխին երաժշտանոցէն մեծ յաջողութեամբ վկայուելէ ետք վերադարձան Եդիպտոս :

Վերջին հինգ – վեց տարիներու ընթացքին նոր խումբ մը հայ ուսանողներ եկան Ժընեւ Մերձաւոր Արեւելքէն: Աւանք միութիւն մը հիմնեցին եւ ուսանողական շարժում ստեղծեցինԺընեւի համալսարանին եւ հայ դաղութին մէջ :

Այս աշնան վկայական աւացան հետեւեալ – ները.—

1.— Օր. Ալմա Աբրահամեան, Թէհրանէն լբացուց դեղարուեստից վարժարանը ensemblierի վկայականով :

2.— Պարդեւ Ձիրմէճեան, Պոլսեցի եւ Գերմանիոյ հայ ուսանողներէն մնացած՝ յաջողութեամբ աւարտեց համալսալանի տնտեսական եւ ընկերային բաժինը :

3.— Սիսուան Կէօքճեան, Կիլրոսէն, դաղութիս ամէնէն գործունեայ ուսանողներէն մին: Զաւակն է կիլրոսաբնակ հայ բժիշկի մը: Ուսած է Լիբանան եւ Ֆրանսա, եւ չորս տարի ալ Ժընեւ՝ վիրաբուժութեան :

1949ին Գերմանիոյ մէջ տեղի ունեցած մի – ջազգային բժշկական համաժողովին ղրկուեցաւ իբրեւ ներկայացուցիչ Ժընեւի ուսանողներու: Իսկ հոն՝ բոլոր օտար պատգամաւորներու ներկայա – ցուցիչ ընտրուելով՝ դասախօսեց « Գիտութիւնը՝ ազգերը միացնող ոդի մը» նիւթին չուրջ: Վերադարձին, Գերմանիոյ իր յետպատերազմեան տպաւորութիւնները քանի մը յօդուածով հրատարա – կեց անգլիական չաթաթեթերթի մը մէջ :

Վերջին երկուքուկէս տարին իբրեւ նախա – պահ Ժընեւի հայ ուսանողական միութեան, մեծ գործունէութիւն ցոյց տուաւ եւ բժշկական շրջանակներու մէջ հետաքրքրութիւն արթնցուց դէպի հայութիւնը:

Այս աշնան նորութիւն մը մտցուց Ժընեւի համալսարանը: Մինչեւ հիմա վկայականներու քաշ – խումի պաշտօնական հանդէս չկար: Սիսուան նախաձեռնութիւնը ունեցաւ աստիճանաւորումի ծրագիր մը ներկայացնելու համալսարանի տես – չութեան: Այս ծրագրին համաձայն, Դեկտեմբեր 1ին առաջին անգամը ըլլալով, բժշկական վկա – յականներու բաշխումին հանդէսը տեղի ունեցաւ Hôtel des Bergesի մէջ, ի ներկայութեան առող – ջապահութեան միջազգային կազմակերպութեան պատուիրակին, համալսարանի տնօրէնին եւ չատ մը դասախօսներու եւ բժիշկներու: 49 բժշկ. ուսանողներ վկայական աւացան: Ամբողջ հանդէսը չարժանկարի առնուեցաւ Ciné Suisseի կողմէ եւ տեղական մամուլը մեծ դոհունակ արձագայ – ութեաւ այս առթիւ:

16 ազգի պատկանող՝ Հայ, Ցոյն, Հրեայ, Թուրք, Պարսիկ, Ամերիկացի, Զուիցերիացի, եւայլն, այս 49 ուսանողներուն մէջ, Սիսուան ամէնաբարձր միջինով վկայական աւացաւ :

Հայ երիտասարդի մը կողմէ յղացուած եւ ի կատար հանուած այս հանդէսը մեծ ընդունելութիւն, գտաւ եւ — համալսարանի տեսուչին խօսքերով — պիտի մտնէ համալսարանի աւանդութիւններուն մէջ :

Սիսուան այժմ հետաքննութիւններ կ'ընէ փորձառական վիրաբուժութեան մէջ գանկի ա – րիւնարկեման չուրջ: Մեծ ապագայ խոստացող այս երիտասարդը կ'աշխատակցի Լոնտոնի Lancet բժշկական պարբերաթերթին: Այժմ կը գտնուի Լոնտոն, ուր քանի մը տեղէ կանչուած է իբրեւ օգնական :

4.— Տիկին Արտեմիս Պօյաճեան, Ռումանիացին, աւացաւ բժշկական վկայական :

5.— Աղեքսանդր Պաղտեանց, Պարսկահայ, յաջողութեամբ աւարտեց իր ուսման չրջանը եւ աւացաւ կենսաբանական քիմիաբանութեան վկայական: Այժմ նախագահն է Ժընեւի հայ ուսանողական միութեան :

6.— Օր. Ոսկի Ցովհաննէսեան, ուսուցչուհի Ցովհաննէսեանի աղջիկը, մեծ յաջողութեամբ աւարտեց Ժընեւի երաժշտանոցին դասընթացքները եւ մասնաւոր պատիւներով աւացաւ իր դաշնակահարի վկայականը:

7. եւ 8.— Օրիորդներ Բերսաբէ Ցովսէփեան եւ Ռիմա Զաֆարեան աւացան մանկավարժութեան վկայական :

Ժընեւի համալսարանին մէջ այժմ ունինք 20 —25 ուսանողներ, մեծ մասը Պարսկահայ, որոնց յաջողութեան կը սպասենք :

ՊԱՐԳԵՒ ՆԻԿՕՂԱՅԵԱՆ

Ապրուստներու գիներուն տարեկան հաշուեկշիռը

Տղայութեանս՝ դպրոցին մէջ կը սորվէինք որ պէտք չէ տանձը եւ խնձորը իրարու վրայ դնել :

Կը խորհիմ թէ այսօր ալ ուսուցիչները իրենց աշակերտներուն կը սորվեցնեն թէ պէտք չէ իրարու վրայ դնել կամ իրարու հետ բաղդատել տարբեր տարիներու պատկանող դրամականիշութիւնները :

Ֆրանքները, ուրիչ դրամներու կարգին, ունին իրենց տարեթիւերը, ինչպէս գինիները, սա տարբերութեամբ որ գինիները, ըսե տարիէն, տարբեր յատկութիւններ ունին, պայման չէ որ այդ յատկութիւնները լաւանան կամ վատթարանան համաձայն տարիներու ընթացքին: Բայց Ֆրանքին պարագան նոյնը չէ :

Պէտք է մեծ վարժութիւն ձեռք բերած ըլլալ չենթարկուելու համար թուանշաններու հմայքին, որ ձեւափոխիչ հայելիներու դերը կը կատարէ :

Նոյնիսկ վարձու աշխատաւորները, որոնք չատ աւելի լաւ ղուսարանուած են քան իրենց գործատէրները, չնորհիւ սենտիքաններուն, խաբ – կանքի կ'ենթարկուին: Ամսավճարի յաւելումները որոնք կը հասնին 10, 15 կամ 20 առ հարիւրի կը փայփայեն իրենց անճնասիրութիւնը, մինչդեռ ապրուստի սղութիւնը զէրոյի կը հաւասարացնէ այդ յաւելումները :

Պաշտօնեայ մը կամ գործաւոր մը որ երեք տարի առաջ 15.000 Ֆրանք կը չահէր, այսօր 25 կամ 30.000 Ֆրանք կը չահի: Եւ այն հաճելի տարաւորութիւնը կը կրէ թէ պաշտօնի յառաջացում ունեցած է: Իրականին մէջ՝ իր դնելու կարողութիւնը պակաս է աւելի մեծ չափով քան իրեն չընորհուած յաւելումները: Թերեւս այս ինքնախաբութեան պատճառաւ է որ 1951 տարին վերջացաւ առանց կարեւոր գործադուլներու :

Կը պատահի որ Ֆրանքները կարելի չըլլայ վերածել անվնաս մնացած դրամանիշերու: Այդ պարագային անհրաժեշտ է պահեցնել Ֆրանքները, ղրկս բաղդատելու կոչուած ենք համապատասխանող տասնան ժամանակաչրջանին դնման կարողութեան նուազեցման: Օրինակի համար, կարելի է համարել որ 1951 Դեկտեմբերի Ֆրանքը 15առ հարիւր պակաս կ'արժէ քան 1950 Դեկտեմբերի Ֆրանքը, 25 առ հարիւր քան 1949 Դեկտեմբերինը, 40 առ հարիւր քան 1948 Դեկտեմբերինը, եւ այսպէս չարունակաբար:

Իսկ այն դրութիւնը որ կը կայանայ նոյն ժամանակաչրջանի թղթադրամ Ֆրանքը ոսկի Ֆրանքի վերածելու՝ նոյնպէս յանձնարարելի չէ, որովհետեւ ոսկին ալ կրեց երեւոյներ, որոնք ոչ մէկ կապակցութիւն ունին համապատասխանող ժամանակաչրջանի ապրուստի գիներուն հետ :

Տնտեսական Ուսումնասիրութիւններու կառնարին կողմէ հրատարակուած զրքոյկ մը կը քննէ վերջին երեք տարիներու ապրուստի գիները եւ գնման կարողութիւնը: Անոր պարունակած բոլոր

«Փոխուի» կը վերածնի

Աչխարհի ամենահին գրական սրճարանը՝ «Փրոքոփ», կը վերածնի յառաջիկայ Փետրուարին: Արդարեւ, մեծ չանք կը թափուի վերանորոգելու վաղեմի սրճարանը, որ մոռացութեան դնելու վաղեմի սրճարանը, որ մոռացութեան դնելու վաղեմի սրճարանը, որ մոռացութեան դն

Պայլ, Ֆօնթընէլ եւ ուրիշներ նախկին իրաւակարգին դէմ իրենց ընդվզումը այնտեղ արտայայտեցին առաջին անգամ։ Իմաստասէրները, Համայնապետարանի աշխատակիցները զարճեալ այնտեղ քանաձեւեցին իրենց դաժան քննադատու–թիւնները։ Վոլթէր, Ռուսօ, Ալամպեր, Հրջա–պատած լուսամիտ քաղքենիներէ, այնտեղ տարածեցին իրենց գաղափարները, որոնք նիւթա–կան ուժի եւ յեղափոխութեան պիտի փոխուէին քանի մը տարի ետքը։ Տիտռօ այնտեղ հաստատեց իր արտասովորNeveu de Rameauն եւ Ռուսօի հետ նարտ խաղաց, անոր հետ դժտուելէ առաջ։

Իսկ բնականօրէն «Փրոքուփ»ը կը դառնար Յեղափոխութեան մեծ սրճարանը։ Տանթօն եւ Տեմուլէն հոն դացին Սեպտեմբերի յիշատակելի օրերէն առաջ, Սէն Ժիւսթ եւ Ռոպեսփիէռ Թեր–միտօրէն առաջ։ Ինչպէս Ժաքոպէններու սրահը, «Փրոքուփ»ը դարձաւ Conventionի պաշտօնատե–ղին։ Մառաս, որ քանի մը մեթր անդին կը բնա–կէր, այնտեղ կը խմբագրէր իր L'Ami du Peuple թերթը։

Կայսրութեան եւ վերածնունդի օրերուն, «Փրո–քուփ» հաւատարիմ ինքնիրեն, հանրապետական դիմադրութեան կեդրոնը կը դառնար։ Թէեւ բո–լոր ձախակողմեանները հոն իրարու կը հանդի–պէին, բայց ոստիկաններու թիւը պակաս չէր։ Ա–նոնք նոյնիսկ փորձեցին քանի մը ձերբակալու–թիւններ կատարել։ Բարեբախտաբար սրճարանը բազմաթիւ ելքեր ունէր, ուրկէ խոյս կուտային յեղափոխականները։

Ժ֊Ժ. դարուն «Փրոքուփ» նոյն առեն դարձաւ գրական՝ հաւաքատեղի մը։ Պալզաք հոն կ'առնէր իր սուրճը, եւ այդ շրջանին մէջ կը զետեղէր իր անկորնչելի լրագրական տիպարները։— Պիքսիու Ռիւպանփրէ եւն.։ Քոմիւնէն վերջ, Վերլէն՝ Օչինդրի սովորական յաճախորդ մը եղաւ, մինչեւ–պէթա ճարտասանական ելոյթներ կ'ունենար։

«Փրոքուփ», անցեալ դարու վերջաւորու–թեան, մորթը փոխեց խորհրդաւոր կերպով։ Դարձաւ այն խոշոր ճաշարաններէն մէկը, ուր հարիւրաւոր ուսանողներ կերակուր կրնային ու–տել համեստ դինով մը։ Իսկ ա՛ւ վերջին տարինե–րուն, մէկէն իր կոչումը փոխելով տեղ տուաւ Քլիւնի հրատարակչական ընկերութեան։

Շատ մը յիշատակներ կը մնան հին շրջանէն, Ժ֊Ժ. դարուն գծուած նկարներ, Ալամպէրի, Վոլ–թէռի, Ռուսոյի, ինչպէս նաեւ Սան Սուսիի պա–լատին մէջ Վոլթէռի զործածած սեղանը (Մեծն Ֆրեդերիքի կողմէ «Փրոքուփ»ի ղրկուած), որ ե–ղաւ նմանապէս սեղանը Ռուսոյի, Տանթոնի, ո–րուն մարմարը կոտրեց հռետորը ճարտասանա–կան պոռթկումի մը ընթացքին։ Մեռեալներուն հետ կապելի է տրամախօսել այնտեղ։

ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՌԹԻԻ Յունուար 7ին Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ կրօնական եւ աշխարհական մարմիններուն այցելած է հայ կաթողիկէ հա–մայնքին նորընտիր առաջնորդը, Հ. Կարապետ Ծ. Վ. Ամատունի, ընկերակցութեամբ Հ. Սահակ Վ. Տ. Մովսէսեանի եւ Ղեւոնդ Վ. Քիլէրճեանի։ Փոխադարձաբար Սեւուի Մուրատեան վարժարա–նը այցելած են Հայոց եկեղեցւոյ նեղկայացու–ցիչները։ Տեսակցութիւնները եղած են չատ սիրա–լիր։

ՀԱՑ ՄԸ ԿԸ ՓՐԿԻՐ ՀԻՆ ԶՐԱՀԱՒՈՐՆԵՐԸ

(Պատմական նաւեր վերականգնող)

Ամերիկեան թերթերը կը դրեն թէ Դեկտեմ–բեր 30ին Պոսթընի մէջ մեռաւ Մովսէս Կիւլէզ–եան, 88 տարեկանին։ Ան պայքար մղած էր որ–պէսզի փրկէ հին ղրահաւորները քանդումէ։

Մ. Նահանգներ մտած էր 19 տարեկանին, ա–ռանց դրամի, բայց վերջը մէկ միլիոնի հարստու–թիւն դիզեց։

1905ին տասը հազար տոլար առաջարկեց «հին ղրահաւորներու» համար — երկյարկ պատերազ–մական նաւեր — որոնք դատապարտուած էին ընկղմուելու, ծովային իշխանութեանց կողմէ։ Գաղթականի մը կողմէ այս մատուցումը, թելա–դրանք մը եղաւ ուրիշներու համար եւ Կիւլէզեան նախագահն եղաւ «հին ղրահաւորներու» հիմնար–կութեան որ 600 հազար տոլար դրաւ նորոգելու համար։ Իր հայրենասիրական ձեռնարկին համար Կիւլէզեան նշանակուեցաւ պատուոյ անդամ Ամե–րիկեան Յեղափոխութեան Որդիներու եւ ըսուե–ցաւ թէ առաջին ամերիկեան հպատակութիւն ըս–տացողն էր որ արժանացաւ այդպիսի պատուի մը։

Պ. Կիւլէզեան իր դրամին մեծ մասը կորսըն–ցուց արժեթուղթերու վրայ եւ կ'ըսուէր թէ 1935–ին իր ապրուստին համար չարաթական ծախքերը իջեցուցած էր 10 տոլարի։

Այնուհետեւ մտաւ թատրոն եւ աշխատակցու–թեամբ իր կնոջ՝ որ դաշնակահարուհի Կրէյս Ուորնըրն էր, ներկայացուց «Դաղթականը»։ Պոս–թընի մէջ սկսաւ խաղը եւ ինը չարաթ տեւեց Նիւ Եորքի մէջ, 1925ին։

Կը թողու այրին եւ աղջիկ մը։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՆՈՐ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ, 6 Յունուար.— Անցեալ կիրակի C. O. Vincennoisի դէմ մղուած ախոյենական 10րդ մրցումին առթիւ, հայ եւ օտար ստուար բազ–մութիւն մը խռնուած էր Ալֆորվիլի մարզա–րանը։

Բացառիկ էր խաղարկութիւնը։ Երկու խում–բերը թէ իրենց ճկունութեամբ եւ թէ մասնագի–տական յատկութիւններով կը չանային չէզոքա–ցնել կամ տկարացնել իրար, որպէսզի կարենան չահիլ թանկագին «կէտ» մը։ Սակայն Վէնսէնի անցեալ շրջանի երկու «պարզեւները»ը տակաւին դրոշմուած կը մնային Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ական ներուն մաքին մէջ։

Եւ Ալֆորվիլի մարզականը պարտադրեց իր կամքը, անակնկալի բերելով հակառակորդը որ ի տես մեր յառաջապահներուն արտակարգ յառաջ–խաղացումին, վերագոյն ճիգ մը կը փորձէր վը–տանգէ փրկելու համար իր բերդը։ Բայց ի զուր։ Կապիին գնդակը հասած էր իր նպատակին։

Խաղը աւելի հետաքրքրական դարձաւ։ Վէն–սէնի խումբին նախայարձակները ամէն ջանք կը թափէին հաւասարեցնելու համար, սակայն Ֆ.Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատնէշի գիծը ճարտարօրէն կատա–րեց իր դերը, հակազդելով անոնց խաղարկու–թեանց։ Եւ առաջին կիսախաղը վերջացաւ ի նը–պաստ Ֆ. Հ. Մ. Ը. Մ.ի 1—0։

Երկրորդ կիսախաղը աւելի ճակատագրական էր։ Վէնսէն ամէն գնով կ'ուզէր յաղթութիւն մը չահիլ։ Ալֆորվիլի մարզականը կերպարանափոխ–ուած էր։ Ոչ մէկ առեն այսպիսի խաղարկութիւն ցոյց չէր տուած։

Հանդիսականները հետ ի հետ կը հետեւէին եր–կու խումբերուն յամառ մաքառումներուն։ Եւ ա–հա կրկին բախտին անիւը դառնալով, մերոնք կը նշանակեն յաղթանակի վերջին կէտը, չնորհիւ «կրտսեր»ն Աքաչեանի։ Մինչ C. O. Vincennois կը պարտուի 0—2, Ալֆորվիլի Ֆ.Հ.Մ.Ը.Մ.ը կ'արձանագրէ եօթներորդ յաղթութիւնը։ — Տա–ռասը Nangisին...

Պ. ՊԵՏՐՈՒՆԻ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՄԷՋ

Ֆրանսա տարիներէ ի վեր դաժան պատերազմ մը կը մղէ Հնդկաչինի մէջ, որ ամէն օր նոր սուգ մը կը բերէ իրեն։ Զօր. Լըքլէռքի զաւակին վիրա–ւորումը ու վերի իյնալը եւ ենթասպայ Վանտեն–պերկի մահը, դեռ երէկուան պատմութիւն են։

Հինգ տարի անընդհատ չարունակուող կռիւ–ներու ընթացքին, Ֆրանսական բանակը մեծա–գոյն զոհողութիւնները յանձն առաւ, այս հեռա–ւոր հողամասերը պաշտպանելու համար։ Արդա–րեւ, նորհիւ այդքան ճիգերու եւ թափուած ար–եան, այդ բարեբեր երկիրը փրկուած է վտանգէն, բայց Ֆրանսայի արժած է 30.000 սպանեալ, ո–րոնց 1200ը սպայ, ամէն տարիքի, աստիճանի եւ բոլոր շրջանակներէն։

Վաղեմի ընտանիքները, որոնց համար դէն–ուորական ասպարէզը պատիւ մը եւ կենդանի ա–ւանդութիւն մըն է, հետեւեցան իրենց բնածին կոչման, ծանր կորուստներու ենթարկուելով։ Այսպէս, եօթը զօրավարներ իրենց զաւակները կոր–ծնցուցին Հնդկաչինի կռիւներուն մէջ։

Վերջապէս, անցեալ մայիս 30ին, հեծելազօր–քի տեղակալ տը Լաթը տը Թասինյի, իսկ 12 Դեկ–տեմբերին դաղթային հետեւակազօրքի տեղակալ Էսար, իրենց զօրքին դլուխը կեցած կը դիմէին դերադոյն զոհաբերութեան։

Այս տխուր ցանկը մէկ մասն է միայն այն զո–հողութեան, որուն թիւը օրէ օր կ'աւելնայ։ Հոն՝ Ֆրանսացի զինուորներու հետ ինկած են այնքան անանուն հերոսներ, իրենք ալ զաւակները հան–դուտան կոչուած կամ զործօն ծառայութեան են–թակայ զօրականներ։

ՊԻՏԻՐՈՒԹԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— «Յառաջ»ի մէջ կարդացինք Պէյրութի հիւղակներուն մէջ պատահած ողղում–ները եւ հայ հայրենակիցներու աննկարագրելի թշուառութիւնները։

Պատասխանելով «Ազդակ» խորտուռէ կո–չին, պղտունց մը խունկ եւ մոմ մը ծխելու կամ վառելու համար մեր ծնողքին եւ ազգակիցներու յիշատակին՝ փոխան երեք հազար ֆրանք կը ղըր–կենք։ (Ներողութիւն, եթէ գումարը փոքր է)։

Տէր եւ Տիկին Խ. Յովհաննէսեան

ՀԱՑ ԸՄԲՇԱՄԱՐՏԻԿ Գրիգոր Քօխարանեա–նի մրցումը Զուիցերիացի Միլըրէի հետ, Զորեք–շաբթի դիշեր տեղի ունեցաւ Սալ Վակրամի մէջ։ Մեր հայրենակիցը յաղթական ելաւ, բայց մեծ դժուարութիւն կրեց, որովհետեւ դիմացինը ան–կանոն մրցորդ մըն էր։ Գրիգոր չատ դեղեցիկ եւ ճկուն մարմին մը ունի որ չարմար է ըմբշամար–տի, եւ կրնայ յառաջանալ եթէ կարենայ քիչ մը աւելի չար ըլլալ բեմի վրայ։

ԷՋԵՐ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅԲԱՐԷՆ (1)

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՎԱՆՔԻ ԿՌԻՒԸ

Անցեալ Նոյեմբեր 1ին լրացաւ Մուշի Առաքե–լոց վանքի պատմական կռիւին յիսնամեակը։

Այս առթիւ տրամադրութեանս տակ ունենա–լով աղբացեալ հօրս, Աբգար Խաչատուրեանի յու–շերը, կ'ամփոփեմ ի պէտս նոր սերունդին։

Ուրեմն, հայրս է որ կը խօսի։—

Խաւիլի սպանութիւնը արտակարգ շրջան մը կը բանար Սասունի վերջին յեղափոխութեան հա–մար, մինչեւ Առաքելոց վանքի պատմական գրա–ւումը։ Սասուն յեղաշրջուած էր, ինքնավստա–հութեան եւ դիմադրութեան հոսանքը վերստին կը դրաւէր իր տեղը։

Սակայն վարը, Մուշն ու դիւղերը կը հեծէին երկաթէ մտրակին տակ։ Սպանութիւն, աւերում, հրդեհ, կողոպուտ եւ տանջանք։ Ժողովուրդը ծայրայեղ յուսահատութեան մէջ կ'ապրէր։ Ահա այդ ահռելապատկեր օրերուն էր որ Անդրանիկ եւ Գէորգ Զավուշը որոշեցին համախմբուիլ Առաքե–լոց վանքը, ցնցելու համար ժողովուրդին պէտ–տակցութիւնը։

1901 Հոկտեմբեր 28ին Գէորգ Զավուշ եւ Անդ–րանիկը նամակով մը զիս կը ղրկէին Ցրօնաց խմ–բապետ Մուրատին։ Մուրատենց տունը վառօդ ունէինք եւ Առաքելոց վանքը պիտի փոխադրէ–ինք։ Արդէն ամիսներ առաջ բաւական ռազմամը–թերք ամբարած էինք Առաքելոց վանքը։

— Այդ վառօդները 13 պարկերու մէջ կը լե–ցնէք եւ կը պատրաստէք մինչեւ մեր դալը, ըսաւ Գէորգ Զավուշ։— Ե՞րբ պիտի դաք ։— Հոկտեմ–բեր 29ին։

Հոկտեմբեր 29ին Մուրատի հետ այցելեցինք Հ. Ց. Դ. անմահ գործիչ Գուրգէնի եւ իր խում–բին նահատակուած տեղերը։ Միտքս եկաւ այն օ–րը, 1899 Ապրիլ 25, երբ Գուրգէն իր խումբով ե–կաւ մեր տունը Ցրօնաց երթալու համար, բայց չվերադարձաւ։

Արտասուաթոր աչքերով բաժնուեցանք մեր պաշտելի նահատակ ընկերներու արիւնով ներկը–ւած վայրերէն։

Նոյն իրիկունը տեղական խումբի ընկերներէն հինդ հոգի, Ասօն, Սիմոնը, Մկրտիչը, Խուշրու–ը եւ Շուքրօն զինուած եկան Մուրատենց։ Քիչ մը խօսելէ վերջ, սկսանք մեր կուսակցական աշ–խատանքին։ Այդ վառօդները 13 պարկերու մէջ լեցնելէ վերջ, դիւղէն դուրս ելանք եւ սպասեցինք խումբի դալուն։

Ահա խումբը եկաւ եւ խմբապետ Մուրատի կողմէ բաժնուեցաւ ուժ կէտերու վրայ։ Գէորգ Զավուշը վեց ընկերներով մնաց Մուրատենց, իսկ Անդրանիկը եօթը հոգիով գնաց նախկին Ռէս Սլօենց տունը։ Թէեւ Սլօն եւ իր մեծ տղան Սահ–փան բանտն էին, սակայն իր միւս երկու որդինե–րը Ղուկաս եւ Աբէք հաւատարիմ մնացած էին իր–ենց հօր եւ եղբօր խոհալին։ Մինչ ա՛լ թէ նիւթա–պէս եւ թէ բարոյապէս կ'օդնէին խումբին։

Յաջորդ դիշեր Գէորգ Զավուշին եւ Մուրա–տին հետ զացինք հերոսին քով։ Կուսակցական բոլոր խնդիրները կարդադրելէ ետք, ան ըսաւ Մուրատին.— Հոկտեմբեր 31ի դիշերը պիտի մեկ–նինք, հետեւաբար ձեր խումբերէն ուժ հոգի դին–ուած ձեր դեկավարութեամբ, իսկ տասներեք ըն–կերներն ալ առանց դէնքի այդ պարկերը չալկելու համար մինչեւ որոշած տեղը։— Ամենայն սիրով պատասխանեց Մուրատը։

Որոշուած թուականին, չատ դոհ եւ մեծ խան–դավառութեամբ մեկնեցանք Դաշտի դիւղերու յե–ղափոխութեան վառարան Ցրօնքէն, ուր այդ ե–րեք օրուան ընթացքին բոլոր դիւղացիներն ալ ան–խտիր հիւրասիրեցին Դաշնակցական ֆետայի–ները։

Երբ Առիայ Աղէզը հասանք, Գէորգ Զավուշ դառնալով խմբապետ Արթինին ըսաւ.— Այս նա–մակը կը տանիս Հաւատարիմի Գրպէին, տեղա–կան խումբերէն տասը ընկերներ դինուած իր խումբին մէջ առնելով, Գրպէինց տան վառօդները Նոյեմբեր 1ի դիշերը կը բերէք Առաքելոց վանք։ Խմբապետ Արթինի եւ իր խումբի մեկնելէ վերջ։ մենք ալ դացինք Առաքելոց վանքը, ուր հիւրա–սիրուեցանք մեծ յեղափոխական վանահօր՝ Ցով–հաննէս Վ. Մուրատեանի կողմէ, որ միշտ կ'ը–սէր.— Այս վանքը կը պատկանի բոլոր անոնց, ո–րոնք իրենց կեանքն ու ինչքը կը զոհեն մեր չար–չարուած եւ տառապած ազգին համար։

Անդրանիկ, Գէորգ Զավուշ եւ վարդապետը առանձնացան խօսելու համար։

(Շար.)

տարբերեց թէ Անգլիացիները լուր ղրկած են որ գան իրենց ղեկները վերցնեն : Հակառակն լուրեր կը չրջին զոհերու թիւի մասին : «Ալ Մըսրի» կ'ըսէ թէ Թէլ էլ Քէպիրի չուրջ 120 Անգլիացիներ մեռած են, չորս հոգի իրենց կողմէ սպաննուած, 20 ալ վիրաւոր : Իսկ «Ալ Ահրամ» 20 հոգի կը հաշուէ անգլիացի մեռելներու թիւը, 120 հոգի ալ վիրաւոր, իրենց կողմէ՝ 6 սպաննեալ, 14 վիրաւոր : Արաբ երիտասարդներ կը մարզուին մեծ քաղաքներու մէջ հրոսակային կռիւներու համար : Բրիտանական հրամանատարութիւնը կը զգայ թէ կռիւները նոր փուլի մը մէջ կը մտնեն : «Ազատարար բանակը» լրջօրէն պատերազմի կը պատրաստուի : Շատերը Գահիրէի համալսարաններէն են եւ մասնաւոր համազգեստներ հագած են : Անգլիացիները պաշարելով հարցաքնեցին աւելի քան հազար Եգիպտացիներ : Գերիները կ'ըսեն թէ հրամայուած է ահուսարասի տարածել եւ կրակի տալ թէլ էլ Քէպիրի մթերանոցը, փրկելու համար հարիւրաւոր Եգիպտացիներ :

ՆՈՐ ՎԱՐԿ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ

Փոխադարձ Ապահովութեան դործակալու – թիւնը 58.500.000 տոլարի նոր վարկ մը բացաւ Թուրքիոյ, աւելցնելու համար Թրքական բանա – կին քանակը եւ դրակը : Այս դործակալութիւնը յաջորդը Տնտեսական Գործակալութեան վար – չութեան — ամենամեծ դումարն է որ կը յատկացընէ վինուորական պէտքերու՝ Մարշըլի ծրա – դրին վարկերէն : Տրամադրուած դումարին չնոր – հիւ բանակին թիւը պիտի աւելնայ, եւթնասուա – ներ պիտի պատրաստուին, փոքր զէնքեր, ռազմա – նիւթեր եւ խարիսխներ պիտի չինուին, պիտոյք – ներ պիտի գնուին եւն. :

Մարշըլի ծրադրով Թուրքիա ցարդ ստացած է 156 միլիոն տոլար իբրեւ պարգեւ եւ 126 միլիոն իբրեւ փոխառութիւն :

ԻՐԱՆ ԿԸ ՓԱԿԷ ԱՆԳԼ. ՀԻՒՊԱՏՈՍԱՐԱՆՆԵՐԸ

Իրանի կառավարութիւնը Յունուար 21ին հրամայեց փակել անգլիական ինը հիւպատոսա – րանները, հետեւեալ պատճառաբանութեամբ. —

1.— Անգլիական հիւպատոսարանները միջա – մուխ կ'ըլլան երկրին գործերուն : 2.— Հնդկաս – տան եւ Փաքիստան անկախ դարձած ըլլալով, Մեծն Բրիտանիան իրաւունք չունի այդ հիւպա – տոսարանները պահելու Իրանի մէջ, այդ երկիր – ներու չահերուն վրայ հսկելու համար : 3.— Իրան չատ հպատակներ չունենալով Անգլիոյ մէջ, հիւ – պատոսարաններ ալ չունի, այսուհետեւ միեւ – նոյնը պիտի ըլլայ Անգլիացիներուն՝ Պարսկաս – տանի մէջ :

Թէհրանի անգլիական դեսպանը խնդրեց եա առնել այս որոշումը, բայց Տոքթ. Մոսաուեղ պա – տասխանեց թէ ցորչափ ինք վարչապետ է, չի կրնար եա առնել, մանաւանդ որ դահլիճը տուած է որոշումը :

ՀԱՑ ԹՂԹԱԿԻՑ ՄԸ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Վարչապետը մերժեց նաեւ արձակել Ռէօյթը – րի մէկ թղթակիցը, Գեղամ Մկրտիչեան, որ իբ – րեւ թարգման կը ծառայէր, գործակալութեան անօրէնին արտաքսումէն վերջ : Կառավարութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Մկրտիչ – եան կը վնասէր Իրանի չահերուն, սուտ լուրեր տարածելով : Ամբաստանեալը այժմ դատի տակ է, իբրեւ Իրանցի : Եթէ օտարահպատակ ըլլար, պի – տի արտաքսուէր :

Մկրտիչեան ձերբակալուեցաւ չաթթ օր, եր – կու զաղանի ոստիկաններու կողմէ եւ անմիջա – պէս ոստիկանատուն փոխադրուելով հարցաքնն – նուեցաւ : Կ'ուրանայ բոլոր մեղադրանքները :

Կը կարծուի թէ անգլ. կառավարութիւնն ալ փոխադարձ միլոցներ ձեռք պիտի առնէ, բայց դժուար է նախատեսել, վասն զի պարսկական հիւ – պատոսարաններ չկան Անգլիոյ մէջ : Իրանեան դեսպանը եւ պաշտօնեաները եա կանչուած են, խնայողական պատճառներով :

× Անգլ. հիւպատոսարաններ կան Խորամ – շահրի, Ահվազի, Սպահանի, Շիրազի, Թաւրիզի, Ռէշտի, Քիրմանշահի, Համատանի եւ Մէշէտի մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋՕՐ. ՏԸ ԼԱՔՐԻ ազգ. յուղարկաւորութիւ – նը պիտի կատարուի չորեքշաբթի օր, արտակարգ հանդիսաւորութեամբ : Կիրակի եւ երկ անհա – մար բամմութիւն մը այցելեց էնվալիտի եկեղե – ցին, ուր կը գտնուէր հանդուցեալին մարմինը : Այսօր երեքշաբթի, ժամը 2ին դագաղը պիտի փո – խադրուի Ցաղթական կամարին տակ, Անծանօթ Զինուորի դամբարանին դիմաց : Այս առթիւ չա – հադնացութիւն մը պիտի կատարուի դիչերը, յե – տոյ դագաղը պիտի փոխադրուի Նորը Տամ, ուր պիտի կատարուի յուղարկաւորութիւնը, ի նե – կայութեան հանրապետութեան նախագահին : Ա – բարողութենէն վերջ դագաղը նորէն պիտի փո – խադրուի Էնվալիտ : Դամբանական մը պիտի խո – սի հրաժարեալ վարչապետը, Փլեւէն : Մառէշալի աստիճան տրուեցաւ վերջին պահուն, եւ աւան – դական դաւազանը պիտի դրուի դագաղին մէջ :

ՀՆԴԿԱՁԻՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն կռիւները կը սաստկանան : Ֆրանսացիները 10 սա – ւառնակներ կորսնցուցին : Կ'ըսուի թէ ըմբոստները ռուսական թնդանօթներ ունին :

ՄԱՐՈՒԻ ազգ. ճակատը յուշագիր մը ուղղե – լով Սուլթանին, կը պահանջէ ջնջել Ֆրանսական հոդատարութիւնը : Մասնաւոր պատուիրակու – թիւն մը պալատ յանձնեց այս յուշագիրը :

«ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Յունուար 18ին Լսարանի երեկոյթը կը նուիրուի Լ. ՇԱՆԹԻ : Տեղի կ'ունենան բանախօսութիւններ եւ արտասանութիւններ :

Յաջորդ երեկոյթը՝ վիճաբանական ասուլիս՝ «Սերունդներու յարաբերութիւնը» : Խօսք պիտի առնեն երիտասարդներ եւ երէցները :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Յունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Յոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

ՎԻԼՆ.— Ֆր. Կ. Խաչի մասնաճիւղս իր սա – նդուխի Զարուհի Թէրզեազուպեանի եւ Պ. Յակոբ Մինասեանի նշանախօսութեան առթիւ չնորհակա – լութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տէր եւ Տիկին Թէրզեազուպեան, Տէր եւ Տիկ. Մինաս եան 2000ական : Մ. Զոպոյեան եւ Տիկին Ս. Տօ – նիկեան, Ա. Սանդրեան (Մարսէյլ), Ա. Աբգար – եան, Սորէն (Փէաժ), Թ. Թէրզեազուպեան (Լիոն), Ա. Գիւլխանճեան, Պ. Օպոզեան (Սէն Շամոն), Վ. Ազատխանեան (Փարիզ), Մ. Ֆասք – լանճեան, ամն, Հազարական : Ե. Ալեանեան, Յ. Թէ – ճիրեան, Վ. Նէօվէզեան, Հ. Բարունակեան, Բ. Օպոզեան (Լիոն), Կ. Գալայճեան (Մարսէյլ), Վ. Կիրակոսեան, Դ. Աւետիսեան (Ռոման), Յ. Թէր – զեազուպեան (Սէն Շամոն), Վ. Դաւիթեան (Սէն Շամոն), Ս. Թիւթիւնճեան (Սէն Շամոն) 500ա – կան, Գ. Կարապետեան, Յ. Ուզունեան 300ական, Թ. Տօնապետեան 350, Մ. Թազէոսեան (Շաս), 500, Կ. Խաչիկեան (Շոմերակ) 500 : Դումար 23.450 ֆրանք :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապ. Խաչէ Պոմոնի վարչութիւ – նը չնորհակալութեամբ ստացած է.— 2000 Ֆր. Տէր եւ Տիկին Գրիդոր Պաղտասարեանէ, Տիկին Վ. Միքայէլեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղ – կեպահկի : Պ. Հ. Պամպաճեանէ 1000 Ֆր. փոխան ծաղկեպահկի Տիկին Մ. Օտապաչեանի մահուան առթիւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Ա. Փափազ – եան, Տէր եւ Տիկին Կարապետեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Մխալիճեան, իրենց խորին չնորհակալութիւն – ները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ կամ նամակով իրենց ցաւակցութիւնները յայտ – նեցին Պ. Փաոնակփափազեանի դառնակսկիծ մահ – ուան առթիւ :

ԴՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր վար – չութիւններէն որ եթէ «Դոյամարտ» օրացոյցները չեն սպառած, վերադարձնեն կեդրոն, նկատի ու – նենալով որ Մարսէյլի չրջանին մէջ կը պակսի :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ-ՈՐԲԱԽՆԱՄԸ

Կը ծանուցանէ թէ, պարահանդէսի փոխա – րէն, այս տարի ամանորի առթիւ կազմակերպած է վիճակախաղ մը, որ տեղի պիտի ունենայ 1952 փետր. 3ին, կիրակի օր ժամը 16ին, Հ. Բ. Ը. Մի – ութեան սրահին մէջ : 19a rue Venture :

Վիճակախաղին մէջ կան բազմաթիւ արժէքա – ւոր առարկաներ : Տոմսերը հրապարակ հանուած են արդէն : Վարչութեան անդամները ամէնուն պիտի դիմեն տոմսակներու վաճառման համար :

Ուրեմն փութացէք օգտուիլ, այս պատեհ առ – թէն, փորձելու համար ձեր բախտը : Նոր Տար – ուան առթիւ : — (Դիմաց)

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀՈԳԵՀԱՏՈՐԻԿ, գրեց՝ Վահան Զուգասըզ – եան (Ոսկեպալուղ) : Տպ. Թիւրապեան, Փարիզ, 1951 : Գինն մէկ տոլար :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՀԱՄԱԶԱՄՊ խումբը երեքշաբթի 15 Յունուար ժամը 9ին :

ԱՐԱՄ խումբը Դչ. 16 Յունվ. ժամը 9ին :

ԶԱՒԱՐԵԱՆ ենթկ. Եչ. 17 Յունվ. ժամը 9ին :

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ. Շբ. 19 Յունվ. ժամը 9ին :

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ կիր. 20 Յունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին :

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթկ. Շբ. 26 Յունվ. ժամը 9ին :

ՄԱԺԱԿ խումբ կիրակի 27 Յունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին :

ԳԻՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇ խումբ, կիրակի 27 Յունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին :

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հա – ւաքատեղիները : Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. Կոմիտէին ներկայացուցիչները :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինդչաբ – թի իրիկուն ժամը 9ին : Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise. métro Cadet: կը խօսի ընկեր ՎԱՀԷ Օ – ՇԱԿԱՆ : Հայերէնի դասընթացք ժամը 8ին :

ԻԹԱԼԻԻ Ֆ. Կ. Խաչի ժողովը այսօր երեք – չաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին : Պատգամաւորնե – րու ընտրութիւն : Բոլոր անդամներու ներկայու – թիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր. Կ. Խաչի Պոմոնի մասնա – ճիւղին ընդհ. ժողովը այս հինդչաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ սրահին մէջ : Ներկա – ներու թիւը բաւարար պիտի նկատուի :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւա – քոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, քա – տէ սրճարանին վերնայարկը : Պիտի խօսի ՄԱԿի մօտ արաբական մամուլին ներկայացուցիչ Պ. Լե – ԻՈՆ ՔԻՇԻՇԵԱՆ, նիւթ ունենալով Հայերը ի՞նչ կրնան ընել ՄԱԿի մէջ : Հետաքրքիրներու հար – ցումներուն պիտի պատասխանէ : Մուտքը ա – զատ է :

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԱՅԿԱԲԱՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

Գործ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻի, գին **500** ֆր. : Կարե – լի գտնել :—

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մալաքեան, 3 Bld. Théodore Turner.

ՎԱԼԱՆՍ.— Արսէն Տէր Մարդիսեան, 15 rue St. Jacques :

ԼԻՈՆ.— Ղազար Ղազարեան, 56 rue Cuvier :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Սիսլեան, 28bis, Cours Jean Jaurès:

ՆԻՍ.— Շ. Զօղեան, 3 rue Petit Parc :

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ.— Հայկազ Զօրեան, 6 rue de la République :

ՎԻԵՆ.— Կիւլպէնկ Սուքիասեան, 144 rue Serpaize:

Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընդրիկեան, 8 rue Jean - Dugas:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ ՓԱՐԻԶ

(Փ. Պ. Թ. 37րդ ներկայացում)

Փետրուար 12ին երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9 – ին, Պէլվիլի սինէմա Ֆլօրիտայի մէջ (մէթրօ Փի – րէնէ), ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ Թրագօշի, նաեւ Փարիզահայ դերասաններէն Պ. Ա. Գմբէրեանի, Օննիկ Գուսաճի, Ն. Պշտիկեա – ճի, ինչպէս նաեւ Գարագաշ եւ Բէկմէզեան նուա – զախումբին : Կը ներկայացուի ամէն տեղ յաջո – ղութիւն գտած բարոյալից երաժշտական քա – ոերախաղը՝

ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐԸ

(4 գործ. եւ 1 պատկեր)

Բազմաթիւ երգերով ու պարերով : Վիճակի տե – սարան, ըմբշամարտ : Մուտք **150** ֆր.

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ

Հաճոյքով ուսիմ մեր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ

ՐԱՒԲ ՏԻՒԶԻՆ 45օին

գտած բացառիկ ընդունելութենէն քաջալերուած ՏԱԼԱՒԻՒԻՓԷԱՆ տունը նոր մասնաճիւղ մը բա – ցած է

ՓԱՐԻԶ HALLE AUX VINSի ՄԷՋ

Տալաֆիւփէեան Որդիի տնօրէնութեամբ :

Փարիզի եւ արուարձաններու լաւագոյն նը – պարավաճառատուներու մօտ միշտ պիտի գտնէք ՌԱՒԲ ՏԻՒԶԸ 45 :

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ 8 Puvis de Chavannes, MARSEILLE

ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

Ծախու է ՍԱՑԱՑԻ մեքենայ մը, 31 K, չատ լաւ դրութեան մէջ, մատչելի դին : Դիմել Պ. Ղա – զարեանի, 8 rue de Maubeuge, Restaurant Caspienne:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 16 Janvier 1952 Չորեքշաբթի 16 ՅՈՒՆՈՒ·

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6662–Նոր շրջան թիւ 2073 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Մ՚Վ ՈՒՋԵՑ ՄԻ ԱՅՍՊԷՍ ԸԼԼԱՑ

Առենէ մը ի վեր մեզմանոյշ հովեր կը փչեն Հայկական Փարիզի վրայ :

Սթափո՞ւմ : Պառասխանատուութիւններ առանձնելու ձգտո՞ւմ : Վերագնահատութի՞ւն :

Առ այժմ չենք ուզեր վճիռներ արձակել : Կը դոհանանք արձանագրելով երեւոյթը, որ կրնայ արեւնչան համարուիլ, եթէ պատահմունք չէ :

Փարիզի ոամկավար պաշտօնաթերթը, «Այ – ւօր – Ազատ», Սեւռի դաշնագիրը կ՚ոգեկոչէր անցեալ աշնան, խմբագրական սիւնակին :

Ահ՚ոթը· — հատուած մը Ջըրչիլի յուշերէն , թէհրանի ժողովին առթիւ .

— « Ան (Սթալին) խօսեցաւ նաեւ Տարտանէ– ի եւ Սեւռի Դաշնագրին վերաբերեալ ՄԱՍԻՆ · («*Այօր*» գլխագիր տպած էր այս բա– ւերը) : Ես դիտել տուի թէ վայրկեանը գէշ ընտ– րուած է, որովհետեւ կը փափաքէի հատոգել Իւրբիան, որ պատերազմի մասնակցի : Ան պա – ռասխանեց թէ վայրկեանը պիտի գայ յետոյ» :

Այսքանը բաւական եղած է, որպէսզի Այսօրի խմբագիրը ներչնչուելով, եզրակացնէ թէ Սեւռի չաշնագիրը մեռած, «գամբիւղը նետուած քուրջի կտոր մը» չէ .

— «... Միջազգային դիւանագիտութեան մէջ դրեթէ հարց որեւէ ժամանակ կրնայ յարդուցուիլ , եթէ «վայրկեանը» գայ եւ կուգայ :

Բաւական է որ այդ հարցին բուն տէրը գայն չմոռնայ եւ գայն իր ձեռքով չթաղէ :

Սեւռի դաշնագիրը եթէ կրնայ յիշուիլ, Տար– ռանէլի անունով երէկ, կրնայ յիշուիլ հայկական գատի անունով, վաղը կամ միւս օր» : (30 *Հոկ – տեմբեր*, 1951) :

Ռամկավար խմբագիրը պարտք սեպած է այս տարբակոյս պարագան « յիշեցնել բոլոր անոնց որոնք «յ պաշտօնէ» դրաղելու էին հայ դատը միշտ արծարծուած պահելու· ինչպէս մոխիրի տակ պահուած կայծ մը, որպէսզի ան չմարի եր– բեք » :

Եւ ձայն կը բարձրացնէ «Հայ Դատի անունով, որպէսզի այդ դատին համար աշխատինք անխոնջ եւ անվերջ կերպով, ո՛ւր եւ ե՛րբ որ կարելի է» :

Այս տողերէն, կը յիշեցնէր Միացեալ Ազգերու ընդհ· ժողովը, որ իր նիստերը կը չարունակէ Փարիզի մէջ :

Նոյն հարցը անդամ մը եւս կ՚արծարծուէր 1952 Յունուար 10ին, 11ին եւ 12ին, միշտ խմբա– գրական սիւնակին :

Խմբագիրը խոցած ըլլալով որ քիւրտ ներ – կայացուցիչը յուշագիր մը յանձնած է Ազգաժո– ղովին, ցաւով կը մատնանշէր թէ որեւէ կապ չունինք ՄԱԿին հետ :

Եւ նորէն աղդարարութիւն մը·— ժամանա – կը կուգայ, «մեր դատին պաշտպանութիւնն ալ կրնայ դրուիլ նոյնիսկ ՄԱԿին առջեւ» : Պայմա – նաւ որ «անոր պահանջատէրները, իրենց կողմէ կամ իրենց անտարբերութեամբը խաչ մը չքաշեն անոր վրայ» :

Դիտամբ կատարեցինք այս ընդարձակ ամ – փոփումը, որպէսզի ընթերցողները կարենան ամ– բողջական գաղափար մը կազմել արծարծուած հարցի մասին :

Դեռ քանի մը կէտեր ալ կան, որոնց պիտի անդրադառնանք վաղը :

Ուրեմն, ռամկավար օրկանը հրապարակաւ կը խոստովանի թէ անտիրութեան մատնուած է Հայկ· Դատը : Կ՚ողբայ որ Քիւրտերն անգամ ներ– կայացուցիչ ունին, դործելու, խօսելու, յուշա – դիր ներկայացնելու համար, իսկ մենք ...

Այս խոստովանութենէն վերջ, անշուշտ կը սպասէիք որ անտիրութեան պատճառներն ալ բացատրէր :

Արդարեւ, լուսաբանութեան չի՞ կարօտիր հե– տեւեալ հարցը,— Ո՞վ ուղեց որ այսպէս ըլլայ : Ինչո՞ւ այս օրին հասանք, հակառակ մեր բոլոր յաւակնութեանց :

Այս հարցին քննութիւնը մեծապէս պիտի օդ– նէր, եթէ ոչ անտիրութեան վերջ տալու, դոնէ կարգ մը չարիքներ դարմանելու համար :

Վասն զի, «ժամանակը կուգայ, կրնայ դալ», անդամ մը եւս յիմար կոյսերու վիճակին մէջ դնելով մեզ :

Շ·

ՍՐՀ ՍՐԻՆ

ԻՒՐԲԷՆ Ի ՆՇՊԷՍ ԿՐ ՊԱՏԿԵՐԱՑՆԷՐ ՀԱՑԱՍՏԱՆԸ

Հապտաժ չուտվո ղբացեալ Իւրբէնի փոխա– բերապան եւ այլաբանապան պատկերասրը, իր ծու– շերդն մէջ :

Ամէնէս սովորական կամ վերացական, չորու– ցասար փութս ալ կեսդասութիւս, ասւ ու սարսրս կը ստասար, խօսասս եւ գրած ատեն :

Ասաւասրվ սասյշ սը·— Ուչպէս կ՚ըսբռնէր Հա– յաստանը , տրր, սոակալիս երկրասադդ, սասւ կու գար հայկական լեռնաշխարհիս մէջ, Ուշնան ռոտ.

... Հայաստանը լուռ կը պատկերանար երբեւ հսկայ վանք մը, որուն դռբջթը Արարատեան դաշտն է իր Մասրսեերով: Իայց դռբջթը առանց պատերու չէր կրնար ըլլալ եւ այդ պատերը կ՚ե – լեւային աչքիս Հայկական Վանատնը, Ճերմակը , Իադրեւանդը եւ այլեւայլ մեր ըրչասսերը: Ու այն առան վանքը դռբջթով եւ պատերով կը ներկայա– նար աչքիս առջեւ :

Իայց վանքը առանց խորանի անիմասս չէնք մըն է, կը մտածէի, եւ Ճարօնի աշխարհը եւ մի– չըն Հայաստանը կ՚ներեւակայէի այդ խորանը , ուր Իադրասուհիք, Մասրկոնեան սպարապետնե– րը վանքին տուած էին խմասս եւ հոգեկան այժ Սահակի եւ Մեսրոպի նման :

Իայց երբ վանք մը դռբջթով, սրբասաշ քա – րերով, հոյակապ խորանով դռներ, պատուհան – ներ չունենայ, մարդկութեան համար կը դառնայ պերեզմաննոց, Աստուծոյ համար խաւար քաւա – րան : Ես կը դոնէի, որ ճերմակ լեռներու անցքերը այն պատուհաններն են ուրկէ երկնքի լոյսը կը մտնէ վանքը՝ հալածելու խաւարը, իսկ կարմինը, Իադէշը անոր մեծ դռներն են որոնցմով մարդկութիւնը կը մտնէ այդ հրաշալի վանքը՝ թէ աղօթելու, թէ փոխանցելու իր ունեցածը եւ թէ ստեղծադործելու համար :

... Ներքին ձայն մը կ՚ըսէր,— Վան – Տոսպն ալ խարխոն է, չորս անկիւնաքարերէն մէկը » :

Յաջորդով՝ ուրիշ նմոյշ մը, նոյնիսան պատ – կերալից : ՎԱՀԷ

Ի ԽՆԴԻՐ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

Արեւմտեան երեք դաշնակիցները, թերահա – ւատ ըլլալով հանդերձ, սկսան քննել Մոսկուայի նոր ծրադիրը, որուն ամփոփումը հրատարակած էինք երէկ :

Իրազեկները կը հաւատան թէ երեք Մեծերը ո– րոչած են մէկդի դնել ծրադրին կարդ մը կէտերը, իսկ մնացեալը յանձնել Ազգաժողովի զինաթա – փութեան յանձնախումբին, որ պիտի դումարուի մէկ ամիսէն :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, մէկդի դրուած (մերժուած) կէտերն են.— Մոսկուայի այն պա – հանջը թէ Ատլանտեանի դաշինքին անդամակցու – թիւնը կը հակասէ Ազգաժողովի անդամակցու – թեան.— Ամերիկեան զինադադար Քորէայի մէջ . — Հինդերու ժողով՝ խաղաղութեան դաշինք մը կնքելու համար :

Ֆրանսայի ներկայացուցիչը, Պ· Ժան Շօվէլ, խօսք առնելով , վճռապէս մերժեց Վիշինսկիի այն առաջարկութիւնը թէ Ատլանտեանի դաշինքին անդամակցութիւնը կը հակասէ Ազգաժողովի անդամակցութեան : Միւս հարցերու մասին ալ վճռական դիրք մը բռնեց : Մնացեալ հինդ խնդիր – ները պիտի յղուին զինաթափութեան յանձնա – խումբին :

Արեւմտեան պետութիւնները կը սպասեն որ Պ· Մուրթիւնը բացորոշապէս պարզէ կարդ մը մանրամասնութիւններ : Անոնք չեն դոհանար բա– նաձեւի բարեփոխումով, այլ կը պահանջեն որ ո– դին ալ բարեփոխուի :

Բչ· օրուան ժողովէն վերջ, երկու թղթակից– ները հարցումներ կ՚ուղղէին Պ· Վիշինսկիի երբՊ· Մուրթեան արտաքին նախարարը պատասխանեց, արտեղութեամբ·

— Հանդիստ ձգեցէք ինձ, ժամանակ չունիմ : Վիճաբանութեանց ընթացքին, Պրազիլիոյ ներ– կայացուցիչը յայտարարեց .

— Պէտք է չնորհաւորել Պ· Վիշինսկին որ այնքան ժամանակ վատնած է նոյն հին առաջարկ– ները բերելու համար տարբեր բառերով :

Նոր վարչապետին ձեռնարկները

Պ· Էտ· Ֆոռ, վարչապետութեան թեկնածուն հանրապետութեան նախագահին ներկայացաւ եւ – րկէկ տեղեկութիւններ հաղորդելու համար իր կա– տարած աշխատանքներու մասին :

Ընդհանուր կարծիքը այն է թէ պիտի կրնայ կազմել նոր դահլիճը, 40 ձայնի մեծամասնութիւն մը ապահովելով, թէեւ դլխաւոր հոսանքները որոշ վերապահութիւն կը ցուցնեն : Վերջին տեղեկու – թեանց համաձայն, Ուրբաթ օր պիտի ներկայա – նայ Ազգ· ժողովին, «պաշտօնի չնորհում» խնդրե– լու համար (investiture) :

Բանակցութեանց ընթացքին, Պ· Ֆոռ մասնա– ւորապէս աշխատած է ապահովել ընկերվարական կուսակցութեան եթէ ոչ մասնակցութիւնը, դոնէ տեւական աջակցութիւնը : Կը կարծուի թէ կու – սակցութիւնը իր դիրքը պիտի ճշդէ վարչապետու– թեան թեկնածուին յայտարարութիւնը լսելէ վերջ :

Ընդդիմադիրներուն որոշ դոհացում տալու համար, Պ· Ֆոռ մէկդի դնելով հրամանագիրը – օրէնքներու ծրադիրը, (Փլեւէն), պիտի առաջար– կէ ստիպողական օրէնքներ քուէարկել Ազգ· ժո – ղովին կողմէ, երկաթուղիներու, ընկերային ա– պահովութեան, հանրային խնամակալութեան եւ ուրիշ հասատատութեանց բարենորոգման համար : Ցետոյ պիտի առաջարկէ եռամսեայ պայքարի ծ– րադիր մը, թղթադրամի յաւելումը կասեցնելու , հարկային դրութիւնը բարեփոխելու եւ արտա – դրութիւնը աւելցնելու համար : Եւ վերջապէս աւելի ճկուն բանաձեւ մը պիտի առաջարկէ չար– ժական սակացոյցի մասին (աշխատավարձի յաւելում համաձայն դինեալու պղութեան) :

Կարգ մը թերթեր դիտել կուտան թէ միայն մասնագիտական խնդիրներու լուծումը բաւական չէ, ապահովելու համար Պ· Ֆոռի դահլիճին կազ– մութիւնը : Անհրաժեշտ է նաեւ ներքին համաձայ– նութիւն մը՝ քաղաքական դետնի վրայ : Մնաս – եանդ որ, Դաշնակիցները անհամբեր կը սպասեն հաստատուն կառավարութեան մը, լուծելու հա– մար չարք մը տիպողական խնդիրներ :

Մասնշալին յուղարկաւորութիւնը

Այսօր , չորեքշաբթի, տեղի կ՚ունենայ մա – ռնչալ տը Լաթը տը Թասիդնիի յուղարկաւորու – թիւնը, արտակարդ հանդիսաւորութեամբ :

Երէկ, երեքշաբթի, ժամը 2.30ին մարմինը Ցաղթական կամարին տակ փոխադրուելով, զո – րանոց մը տեղի ունեցաւ : Ժամը 22ին նոյն հան – դիսաւորութեամբ մարմինը փոխադրուեցաւ Ներ Տամ : Փարիզի բոլոր եկեղեցիներուն զանդակները կը զոդանչէին ժամը 22—23 :

Այսօր, չորեքշաբթի, առաւտան ժամը 9ին յուղարկաւորութիւն է ներկայութեան հանրապե– տութեան նախագահին : Արարողութիւնը կը վեր– ջանայ ժամը 9.45ին, եւ թափորը ճամբայ կ՚ելլէ դէպի Էնվալիտ, ժամը 10ին, անցնելով Ռիվոլի փողոցէն, Շան զ՚Էլիզէէն եւ Ալեքսանդր Գ·ի կա– մուրջէն : Ժամը 11.30ին Էնվալիտի մէջ դամբա – նական մը կը խօսի Պ· Փլեւէն : Ցետոյ զօրանոց մը : Վաղը, հինդշաբթի, մառեչալին մարմինը պինուորական կառքով մը պիտի փոխադրուի իր ծննդավայրը, Վանտէի նահանդին մէջ :

Բոլոր վարժարանները փակ են չորեքշաբթի առտու :

Էնվալիտի զօրանոցին պիտի մասնակցին հան – դուցեալ մառեչալի բանակին բոլոր նախկին պին – ուորները :

× Հանդուցեալ զօրականը Ֆրանսայի 334րդ մառեչալն է : Երէկ Ազգ· ժողովը պիտի վաւերա– ցնէր այս տիտղոսը, ինչպէս եւ վեց միլիոն Ֆը– րանքի վարկ մը, յուղարկաւորութեան ծախքե – րուն համար : Թերթերը կը զրեն թէ պիտի առա – ջարկուի մառեչալի տիտղոս չնորհել նաեւ հան – դուցեալ զօր· Լըքլէրքի, որ նոյնպէս վճռական դեր կատարեց Ֆրանսայի ազատագրութեան պայքա – րին մէջ :

× Հայկական պատուիրակութիւն մըն ալ դը– նաց Էնվալիտ, քահանայի մը հետ, ծաղկեպսակ դնելով մահաքեմին վրայ :

75,000 հոգի կը վտանգուի ԲՈՂՈՔԻ ՑՈՑՑԻ ՄԸ

ՆՈՐ ԿՌԻԻՆԵՐ ՍՈՒՋԻ ՇՈՒՐՋ

Երկուշաբթի առաւօտ, Թէլ Էլ Քէպիր դիւղին մօտ, եդիպտացի քահանակ մը ոտաիկանները եւ բազմաթիւ արձակադէնները յանկարծ զրոհ տուին անգլիական փոքրիկ ջոկատի մը վրայ, որ ամէն– ջապէս օդնական ուժ պահանջեց :

Սկովտիացի դաս մը զինուորներ, զրահապատ ինքնաչարժով մը եւ թնդանօթներու ընկերակցու– թեամբ, անցան ջրանցքը : Գնդացիրին վրայ կե – ցող զինուորը զլխէն զարնուած զետին ինկաւ, տե–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԻԹԽԱՆ ԸԼԼԱԼՈՒ ՏԵՆՉԸ

Կայ չատերու կողմէ փայփայուած իշխան ըլլալու ցանկութիւն մը :

Պարտականութենէ վախնալ տուողներու բազմութիւն մը ունինք ամէն կողմ, որ կը տո – չորի այս մարմաջով :

Պատրաստութենէ զուրկ երկու սեռէ ազգա – յիններու բանակ մը ամէն տեղ երեւիլ կ'ուզէ :

Ու ինչ սաղրանքներ, զեռնաքարշ, ինչ սողո – կումներ փառատենչութեան այս ճամբուն վրայ :

Այս ախտով վարակուած ամէն տարիքի պատ – կանող անձեր այլեւս իրական վտանգ մըն են դար – ձած հանրային կեանքի համար :

Անոնք առանց կշռելու իրենց պատրաստու – թիւնը, կը փորձեն դրաւել պատասխանատու ա – թոռներ ազգային կեանքին մէջ : Շատ հեռու ըլ – լալով զոհաբերութեան ոգիէն, կ'աշխատին զե – կավարութիւնը ստանձնել զոհաբերութեամբ ու նուիրումով միայն կառուցելի հիմնարկութեանց :

Հայ կեանքը կը տառապի նման անձերու սադրանքներէն :

Անոնք ընդունակ են դանելու իրենց կամակա – տար խնկարկուները, պատրաստ՝ ուրացումով ու մրոտումով այլանդակելու մեր կեանքը :

Խաւութեան, բամբասանքի ու սեւացրէքեան ռազմավարութեան այս քնաշրջիկ ասպետներուն ակնարկելով էր որ, Գամառ Քաթիպա իր համբա – ւաւոր երգիծատուփին մէջ կ'ըսէր·

Երբ մեր հայրենիք հրաշքով ազատուէր,
Մերոնք էլ ազատ կեանք – օր վարէին,
Ա՛խ, ինչպէս, ինչպէս լաւ բան կը լինէր,
Երբ Հայք ինձ իրենց ԻՇԽԱՆ ընտրէին :

Ընդդիմութիւնը մեր կողմէն՝ դարձնելու համար կարկառուն նպատակը բանաստեղծին, որ զըզ – տանք կը զգար պարզապէս, երբ կը տեսնէր իր չուրջը քար անտարբերութիւն՝ հանդէպ այն բո – լոր կարիքներուն, որոնք դառնապէս կը խոցէին իր ժամանակի ազգային կեանքը :

Կարիքներ ծով եւ ազազակող :

Ժողովուրդը պէտք ունէր դպրոցի, պէտք ու – նէր թատրոնի, պէտք ունէր շէնքի, պէտք ունէր վերջապէս, անվերապահ զոհաբերութեան, կա – րենալ տոկալու համար հազար տեսակ վտանգնե – րու· լսո՞ղը ով սակայն :

Այդ օրերուն Զէյթունի ազատագրութեան բաղձացողները թիւ ու համար չունէին, բայց Զէյթունի ինքնապաշտպանութեան կռիւներուն համար դրամ տուող մի փնտռէք : Ազգային դոր – ծերու ղեկավարութեան գլուխը գտնուելու ցան – կութիւն ունեցողներու հաշիւը չկար, բայց ազ – գը կոտորուելէ եւ կեղեքուելէ զերծ պահելու համար խորհողներ մատի վրայ կը համրուէին : Ամէն մարդ կը փափաքէր որ հայութիւնը ըլլար ազատ ու անկախ, բայց այդ նպատակով կռիւի ճակատ մեկնելու տրամադրութիւնը կը պակսէր : Այս է գլխաւորապէս նպատակը բանաստեղծին դրութեան : Ան կուտայ պատկերը իր ժամանակի ազգայիններու մեծամասնութեան հոգեբանու – թեան :

Եթէ հրաշքով մը յարութիւն առնէր ինք, կը կարծենք, որ իր դրութենէն առանց տող մը ջնջելու, բան մը դեռ պիտի աւելցնէր վրան :

Պիտի ըսէր, հաւանօրէն, թէ մէկ դարու փոր – ձառութեան կշիռ ունեցող իր խօսքերուն իմաստը դեռ չէ ըմբռնուած մեր կողմէ, թէ ասիկա բարի վկայութիւն մը չէ մեր իմացական պայծառատես – ութեան համար, թէ զոհողութեան պակասի իր – րեւ հետեւանք, ազգը ենթարկուեցաւ կրկնակի զար – դերու եւ կորսնցուց իր հայրենի հողերը :

Պիտի զարմանար, որ սպանդին զոհ տալէ ետք մէկ միլիոն սիրելիներ, դեռ կը գործենք մեր հայ – րերուն ու պապերուն սխալները :

Խոստովանինք, որ այսօր ալ, խոշոր թիւ մը կը կազմեն մեր մէջ անոնք, որ գլուխ ըլլալ կը փորձեն, փոխանակ ազգային իրենց պարզ անդա – մի հանդամանքով դեր մը կատարելու այս արիւ – նաքամ ժողովուրդին մէջ : Անոնք զինուոր ըլլալ չեն ուզեր, բայց զօրավար ու հրամանատար՝ ա – յո :

Դառն են այս բոլորը, բայց հատու ճշմարտու – թիւն :

Երեւելու տենչէն վարակուած, մոռցեր ենք մեր պարտականութիւնները, եւս առաւել՝ մեղմէ պա – հանջուած զոհողութիւնները :

Դարձեր ենք ջղային ու նեղսիրտ, դարձեր ենք ամէն բանէ դժգոհ եւ չկամ :

Քննեցէք հարցը քիչ մը աւելի ու պիտի տես – նէք, որ այս բոլորը հետեւանք են զոհաբերու – թեան ոգիի պակասին :

Զինուորներ ենք, մենք բոլորս մեր ժողո – վուրդին : Ու մեր բոլորէն կը պահանջուի ազ – գային կարիքներուն անունով զոհաբերութիւն :

Տեղ մը զոհաբերութիւնը կը ներկայանայ Հ· Ը· Մ·ի անունով, ուրիշ տեղ մը դպրոցի մը հո – գաբարձութեան, այլուր հրատարակչականի մը կողմէ, ուրիշ տեղ մը՝ դպրոցականներու անու – նով· պիտի խուսափի՞նք թէ ընդառաջ պիտի եր – թանք անոնց :

Եթէ գործերը մեզ պիտի չհագրդռեն անոնց գլուխը մեր դնուած օրը միայն, կը նշանակէ, իշխան ըլլալ կ'ուզենք եւ ոչ թէ օգտակար անդա – մը համայնքի մը :

Այդ ախտին կ'երթար բանաստեղծին կծու ակնարկութիւնը : Ան կրնայ ուղղուած ըլլալ նաեւ մեզի, եթէ չարունակենք պատճառել մեզ հետ փա – ռասիրութեան տենչը, առանց մեր պարտականու – թեան մասին մտածելու :

Ախտաւոր եւ ամբարիշտ բան մը ունի ասի – կա իր մէջ :

Իշխան ըլլալու տենչը մեզ չի մեծցներ, բայց կրնայ մեր սխալներով խորտակել ներդաշնակու – թիւնը հանրային աշխատանքներուն :

Ու չտոյ չմոռնանք, որ գործելու եւ չինա – ր աշխատանք կատարելու ընդունակ մարդոց ասպարէզ չի պակսիր :

Բայց պաշտօնը չէ որ կը բարձրացնէ մեզ, ոչ ալ գլուխ դառնալու փառասիրութիւնը հեղինա – կութիւն կը դարձնէ զմեզ :

Եթէ բոլոր հրամանատարներուն տրուած ըլ – լար յաղթանակ տանելու չնորհը, պարտութիւն – ներ գոյութիւն պիտի չունենային ազգերու պատ – մութեան մէջ :

Ու չմոռնանք, որ իւրաքանչիւր հրամանա – տար իշխան մըն է, բայց չատ անարժան այդ անունին :

Ըլլանք համեստ ու զոհաբերող : Ահա իրական մեծութեան եւ ծառայութեան ուղին :

ԱՐՄԵՆԻԼ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Հնդկաստան կը խուճարկէ

Հնդիկները իրենց պատմութեան ընթացքին առաջին անգամ ըլլալով կոչուած են խորհրդա – րանի անդամներ ընտրելու :

Սահմանադրութիւնը իրենց կ'ընծայէ քուէ – արկութեան իրաւունքը, առանց սեռի, դաւա – նանքի եւ նոյնիսկ դասակարգի խտրութեան, թէեւ դասակարգայինդրութիւնը է պատուի էհնդկական ընկերութեան մէջ : Իրօք, աւելի դիւրին է բարե – փոխել ժողովուրդի մը քաղաքական հայեացքնե – րը քան իր ընկերային կազմակերպութիւնը : Ա – սիկա անտեսական ազդակներու ճնշման տակ մի – այն կրնայ յաջողիլ, յամրաբար : Ինչ որ ալ պա – տահի, «անհպելին» այժմ կրնայ դիմել քուէտու – փերուն, Պրահմանի մը չափ ազատօրէն եւ միեւ – նոյն իրաւունքներով :

Քուէարկութիւնները կ'ունենան խանդավառ մթնոլորտի մէջ, որ ծնունդ առած էանկախութեան դիտակցութենէն, երկղարեան օտար տիրապետու – թենէ մը ետք : Երկրէն քաշուելով, Անգլիացիները իրենց ետին թողուցին 80 առ հարիւր համեմա – տութեամբ անգրագէտ ժողովուրդ մը, եւ մտա – ւորական դասակարգ մը, որուն քաղաքական դի – տակցութիւնը սնած էր արեւմտեան ասանդու – թիւններով : Անոնք իրենց ետին թողուցին էապէս երկրագործական եւ նախնական առեւտուրով թր – ծուած երկիր մը :— Դժուար է խօսիլ ճարտարար – ուեստականացման մասին :— ինչ որ ստեղծեց հո – ղագործներուն չափ մինչեւ վիզը պարտքերով ծածկուած ընչազուրկ դասակարգ մը : Մարդկա – յին կեանքին միջինը 27 տարին չէր անցներ այն – տեղ, իսկ օրական վաստակը հազիւ երկու աննաս (5 ֆրանք) :

Ցեղափոխական չարժումը, առաջնորդուած քաղքենի վարիչներէ, վերջապէս յաջողեցաւ տե – ղէն հանել Անգլիացիները, հետեւելով զուտ ազ – գայնական ուղեգիծի մը : Տնտեսական ազդակնե – րը այնքան չախչախիչ էին, որ գլխաւոր պայքարը կը տարուէր ընդդէմ տիրապետող օտար ուժին : Ընդհանրապէս այն կարծիքը կը տիրէր, թէ երբ Անգլիացիները հեռանան, գործերը պիտի սկսին աւելի լաւ ընթանալ : Մասնաւորաբար այս գետ – նին վրայ կը մղուի ընտրական պայքարը :

Ուշագրաւ է, որ հակառակ բրիտանական աշ – խարհակալութեան դէմ իր մղած կռիւին, հնդիկ մտաւորական ընտրանին աւելի մօտ է արեւմտ – եան առհասարակ անգլիական ժողովրդապետու – թեան սկզբունքներուն : Այս կերպով, հնդիկ ազգը որ հիմնականօրէն տարբեր էԱնգլիացիներէն և կը գտնուէր գաղթային մակարդակի մը վրայ, դէմ յանդիման եկած է խորհրդարանական իրաւակար – գի մը սկզբունքներուն, զորս բուռ մը մտաւորա – կաններ միայն ընդունակ են ըմբռնելու : Այս պայ – մաններուն մէջ, ընտրական պայքարը աւելի ան – ձերուն քան կուսակցական հարցերու չուրջ կը մղուի :

Բոլոր կուսակցութեանց ծրագիրը կ'ընդգրկ անննդեղէնի նոր սով մը, նման 1943ի պատահա – ծին, երբ Պենկալիոյ մէջ բիւրաւոր հնդիկներ ա – նօթութենէ մեռան : Այս հարցին հետ կապուած են, կրթական, առողջապահական եւ տնտեսական զարգացման խնդիրները :

Ընտրական երկրորդ գլխաւոր հարցը կը վե – րաբերի հողագործութեան վերակազմութեան : Հնդկաստանի մէջ 700.000 գիւղեր կան, — երկրին բնակչութեան մեծամասնութիւնը,— որոնք կապ – ուած են հողին, բոլորովին խզուած՝ քաղաքնե – րէն որոնք կը գարգանային անգլիական վարչու – թեան տակ : Հողը հնդիկ գիւղացիին համար ա – մենաթանկագին բանն է, բայց երկու հարիւր տա – րիներէ ի վեր կը դտնուի մեծ սեփականատէրերու եւ միջնորդներու ձեռքը : Ներկայ կառավարու – թիւնը կ'ուզէ վերջ դնել այս չարիքին, գիւղացի – ներուն վերադարձնելով հողը եւ ջնջելով ծանր հարկերը :

Յարդ, Համաժողովի կուսակցութիւնը, ազ – գային ազատագրութեան գլխաւոր ազդակը, տէ – րըն էր կացութեան : Ներկայ կառավարութիւնը եւ լուծուած խորհրդարանին երեսփոխանները մե – ծամասնութեամբ այս կուսակցութեան անդամ՝ – ներն են : Կանոխի եւ Նեհրուի կուսակցութիւնն է այդ, որ մեծ վարկ կը վայելէ երկրին մէջ : Բայց, 1947էն ի վեր, Համաժողովին կուսակցու – թիւնը իր դրամագլուխի հաչուին կ'ապրի, ու ծանր հարցերուն լուծում մը գտնելու իր անկարո – ղութիւնը յարաճուն յուսախաբութիւն պատճա – ռած է ժողովուրդին :

Համաժողովին կուսակցութիւնը կը մեղադ – րուի թէ ձեռք քաշած է զանգուածներէն, իր կարգ մը անդամներուն փառասիրութեան եւ ընչաքաղ – ցութեան հետեւանքով : Անհրաժեշտ է Նեհրուի հզօր անհատականութիւնը կանգուն պահելու հա – մար կուսակցութեան չէնքը, չնորհիւ իրեն, ան գարձեալ պիտի տանի յաղթանակը, մինչեւ իսկ եթէ իր դաւանած սկզբունքները ուրացած ըլլայ : Բայց, եթէ յառաջիկայ հինդ տարիներուն, երկ – րի վիճակին մէջ արմատական փոփոխութիւններ տեղի չունենան, Համաժողովի կուսակցութեան ապագան կրնայ վտանգուիլ :

Ընդդիմադիր հոսանքները անչուշտ ի վիճակի են անհատական քանի մը յաջողութիւններ արձա – նագրել յառաջիկայ ընտրութիւններուն, բայց չի կարծուիր որ հզօր ընդդիմադիր ճակատ մը կա – րենայ տեղ դրաւել խորհրդարանին մէջ :

Հինտու Մահասապհայի մօտ, — որ կրօնա – մոլ եւ կատաղի յետադիմական մըն է,— կան եր – կու ճախակողմեան թեւեր եւ Համաժողովին բա – ժանեալ քանի մը հոգի : Առանց վարչէն է Ակարեա Քրիփալինի, հաւատարիմ հետեւորդը Կանոխի, որ համոզուած է թէ ներկայ կառավարութիւնը անոր սկզբունքներուն բոլորովին հակառակ ուղ – ղութեան մը կը հետեւի :

Երկու ճախակողմեան թեւերը,— ընկերվա – րական եւ համայնավար,— միւս երկիրներու ի – րենց ընկերներու սկզբունքներուն կը հետեւին : Ընկերվարականները հակարոչնչեիկեան գործու – նէութեան մը լծուած են, չաճախ ալ ղէմ են Ա – մերիկացիներուն : Իսկ համայնավարները ամբող – ջովին հակամերիկ· ուղղութիւն մը կը քարոզեն : Երկու կուսակցութիւններէն այս վերջինն է որ ա – ւելի լաւ կազմակերպուած է, բայց բաւական տու – ժեց, որովհետեւ արդիլուած էր իր գործունէու – թիւնը եւ նոր արտօնութիւն ստացաւ :

Ընկերվարականները թէեւ ազատ են իրենց ուզածին պէս գործելու, բայց որոշ ծրագիր մը չունին, ոչ ալ նախաձեռնութեան ոգի, այլ կ'ու – զեն Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան իրաւակարգը հաստատել երկրին մէջ : Բայց հիմ – նովին հակառակ են համայնավար կուսակցու – թեան ծայրայեղ յեղաշրջումներուն :

Պէտք է խոստովանիլ թէ կարգ մը չրջաննե – րու մէջ, ինչպէս Պենկազ եւ Մատրաս, Համաժո – ղովի կուսակցութեան վարկը այնքան ինկած է որ, ոեւէ ընդդիմադիր կրնայ դիւրութեամբ քուէ չահիլ : Ասոր համար, փանոխի Նեհրու գործա – դիրկոմիտէէն հրաժարեցաւ, բայց վերընտրուած է իբրեւ նախագահ կուսակցութեան :

Թ. Ա. Թ.

ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ ԹԷ ԱՆԶՆԱՍՊԱՆ

Չեխոսլովաքիոյ արտաքին նախարար՝ Մա – սարիքի մահուան պարագաներու մասին տարօրի – նակ պատմութիւն մը չրջան կ'ընէ այս միջոցիս Փարիզի մէջ : Անգլ· թերթի մը հրատարակած վա – ւերագրին համաձայն Մասարիք սպաննուած եւ պատուհանէն վար նետուած է անձնասպանու – թեան երեւոյթը տալու համար :

Կ'ըսուի թէ այս փաստաթուղթը Փրակայէն բերած է տարաղիր մը որ վերջերս եկաւ Արեւ – մուտք :

Չեխոսլովաքիոյ գլխաւոր ոճրային ախտա – բան տոքթ· Թիւրլի, որ կանչուած էր Մասարիքի դիակը տեսնելու, ըսած է թէ Մասարիք իր ազատ կամքով չէ որ պատուհանէն նետուած է :

Այս տեսակէտը չեն բաժներ Լոն –

ՀԱՑ ՆԿԱՐԻԶ ՄԸ ԵՒՍ

Փարիզի ընդարձակ աշխարհին մէջ, դեռ ցան ու ցիր հայ արժէքներ կան, որոնց դոյութիւնը կ'անգիտանանք :

Այս կարգին է Պ. Եդուարդ Օտապաշեան , հայկական ըրջապատի մէջ հասակ նետած, բայց շուքի տակ մնացած դժբախտաբար : Որբ մըն է ան, Տրապիզոնի ջարդէն մազապուրծ ճողոպրած, եղած է Գուլէլիի որբանոցը, յետոյ իր բախտա – կիցներուն հետ փոխադրուած Քորֆու, Նիսը Իսթ Բիւֆֆլ որբանոցը :

Մանկութենէն անիկա փափաք ունեցած է գծելու, պարապոյթի ժամերուն : Գուլէլիի իր ուսուցիչը Պ. Խորով Վշտունի դինքը քաջալե – րած է այդ մարզին մէջ : Աւելի վերջ, երբ 1925ին Փարիզ կը հաստատուէր եւ պերճանքի կօշիկներու խանութ մը կը բանար Փիկալլի կողմը, աչքին զարկաւ Զըրչիլի մէկ յօդուածը, որ Լուրաքանչիւր անհատի մէջ կը տեսնէր նկարիչ դառնալու կարե – լիութիւնը : Մոգական գաղափար մըն էր այս , զօրեղապէս խթանելու համար իր արուեստագէ – տի թաքուն բնազդները, որոնց կոչին պիտի պա - տասխանէր խանդավառութեամբ : Նախափորձերը ցոյց կուտայ զեղարուեստից վարժարանի տնօրէն Ուէնթերսթեյլի, որ անվերապահօրէն կը քաջա – լերէ դինքը : Ահաւասիկ հայ երիտասարդը կը տեսնենք Վիչի, ուր Քաղինոյի տնօրէն Ժաք Ալե – թիի հովանաւորութեան տակ կը ներկայանայ հանրութեան : Ու կ'ներկարի իր ցուցահանդէսնե – րու շարքը· — Փիկալ, բժշկուհի Մարկրիթ Էմիլ Զոլայի նախագահութեամբ, յետոյ չարժանկարի դերասանուհի Սիմոն Սինեորէի Թրոքատէրոյի հաստատութեան մէջ, Վիչի, Ալժերիա եւ ահա դարձեալ իր խանութին մէջ : «Օրոռ» դինքը դա – սած է «օրուան մարդ»երուն մէջ, Զըրչիլ իրեն դրած, չարժանկարի հռչակները , գնահատանքով խօսած են իր կտաւներու մասին :

Օտապաշեան զարմանալի նկարիչ մըն է : Մե – դուներուն պէս չի սիրեր մէկ ծաղիկի վրայ թա – ռիլ· կ'անցնի մէկ ճիւղէն միւսը, իւրաքանչիւր ի – րի վրայ իր անձնական կնիքըդրոշմելով : Մոքիտո – րիումին վրայ գծուած բազմազան պատկերներ , դրոս փոխադրած է կտաւին վրայ ինքնատիպ կեր – պով : Նկարած է եկեղեցիներ, նաւահայեր, դաշ – տանկարներ, բայց մանաւանդ Փարիզի կեան – քըն է որ կը գոլանայ անոնց մէջ, չարժում, դոյն եւ լոյս : Ես չատ սիրեցի իր կօշիկի բանուորները, աշխատանքի իրենց պրկումին մէջ եւ մանաւանդ լամբարի լոյսին տակ տքնող սա այր ու կինը :

Ձեմ ուզեր ցուցմունքներ ընել, որովհետեւ ե – րիտասարդ նկարիչը տակաւին որոնումի մէջ է , բայց կը խորհիմ թէ իր ճամբան «հանապազօր – եայ»ի լարուած ճիգն է, որ ամէնէն աւելի պիտ տպաւորեց :

Ա. ՊԵՏ·

Թրխապատում

Թուրքիոյ կառավարական կուսակցութեան (Դեմոկրատ) բերանը, «Ձաֆէր» բուռն յօդուա – ծով մը կը յարձակի Հալէպի վրայ եւ կը պահանջէ կառավարութենէն անհրաժեշտ բոլոր միջոցները ձեռք առնել անոր զրպռութիւններուն եւ զրպար – տութիւններուն դէմ :

Երկար տեղեկ ի վեր այս թերթը այսքան բուռն յարձակում մը չէր կատարած : Այս պարա – գան կը ցուցնէ թէ երկու կուսակցութեանց յարա – բերութիւնները լարուած են և հետաքրքրութեամբ կը սպասուի թէ ինչ միջոցներ ձեռք պիտի առ – նուին Հալէպ կուսակցութեան դէմ :

« Դեռ ո՞րքան պիտի համբերենք» խորագրով խմբագրականով մը, խմբագրապետ Միւմթազ Ֆայիզ կը պնդէ ձեռք առնուելիք միջոցներուն վրայ :

— Հալէպը, կ'ըսէ, իր յեղիւրանքներով, սու – տերով եւ զրպարտութիւններով ցոյց տուաւ թէ ընդդիմադրութիւն ընելու կարողութենէն զուրկ է : Ակէ առաջ, սկսեալ Հանր· նախագահէն, ինչ – պէս որ ապօրինի կերպով իրենց բռնադրաւած իշ – խանութիւնը չորս տարի անընդհատ իրենց ուզա – ծին պէս գործածեցին, հիմա ալ ընդդիմադրու – թիւնը կը գործածեն ի վնաս երկրին : Ղալաթիոյ դեռհիկ սահմանիներուն պէս կը յարձակէին մար – դոց պատիւին ու արժանապատուութեան վրայ : Ալ դանակը ոսկորին հասաւ· զրպարտութեան եւ սուտի այս դինքը անոնց ձեռքէն առնելու է :

— « Ձաֆէր» ուրիշ սիւնակի մը մէջ ալ կը հարցնէ թէ Իսմէթ Ինէօնիւ իր ունեցած հարս – տութեան հաշիւը կրնա՞յ տալ : Արդեօք իր ունե – ցած հարստութիւնը հօրմէն, Րէչատ Էֆէնտիէ՞ն մնացած է : Ցետոյ կը խօսի Ինէօնիւի եղբօրը եւ քեռայրին հարստութեանց մասին :

Գաղութէ գաղութ

ԻՐԱՔԻ ԱԶԳ· ՄԻԱՑԵԱԼ վարժարանի կրթ· յանձնախումբը համայնքին ուշադրութեան յանձ – նելով հաստատութեան տեսակէտն տարնապը, կը յայտնէ թէ ի վիճակի չէ ձրի աշակերտ ընդու – նելու այս տարի : Եւ կոչով մը կը խնդրէ որ սա – ներ արձանագրուին բարեկեցիկ անձերու կողմէ : Այս առթիւ ընդհակառակը կը յայտնէ Իրաքի Հայ Կանանց խնամակալութեան (Կ· Խաչ) Պաղ – տատի մասնաճիւղին որ այս տարի ոչ – դեպրած է 39 տաներ վճարելով 250 տինար (անց – եալ տարի 28 տան ունէր) :

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ Հայոց Թեմական պատմ· ժողովը իր վերջին նիստին մէջ քննած է դպրոցի նախահաշիւը, տեսչական պաշտօնի թեկնածուներու խղիրը եւն· : Նկատի առնուած է կրթական վարչութեան առաջարկը, որու համաձայն պետա – կան այն վարժարաններուն մէջ ուր հայ աշա – կերտներու թիւը մեծ է, կրօնի եւ ազգային դասե – րու փոխարէն Հայոց լեզու եւ կրօնագիտութիւն կրնայ աւանդուիլ, հայ համայքին կողմէ վար – ձատ ուսուցիչներով : Ժողովին նախագահը, Պ· Ցոլճ· Բուզպազեան յայտնած է թէ Առաջնորդա – կան չէնքի համար ծախսուած է 40 հազար թու – ման եւ եթէ պէտք եղած հանգանակութիւնը վեր – ջանայ, յոյս կայ որ վերսկսին շինութիւնները :

ՖՐԻԶՆՈՑԻ (Քալիֆորնիա) հայ կեդրոնին հիմնադրման համար հանգանակուած էր 30.000 տոլար : Այս առթիւ «Ասպարէզ» կը գրէ թէ Նոյ· 18ը Սան Վաղին հովիտի հայ գաղութի պատմու – թեան մէջ յատկ յիշատակելի եւ պատուաբեր օր մը եղաւ, տպաւորիչ եւ զեղեցիկ հանդէսով մը : Ֆրէզնոյէ Օգն· Միութեան մասնաճիւղը հանգա – նակութիւնը բացած է տիկին Սօֆիա Ցակոբեանի միջոցաւ, 10 հազար տոլարով : Ընկերուհին նուի – րած է երեք արժեթուղթեր որոնց իւրաքանչիւրը պիտի արժէ հազար տոլար, իսկ եօթը հազարը պիտի վճարուի մասնավճարով : Անհատապէս տի – կին Սօֆիա Ցակոբեան նուիրած է 2000 տոլար ի յիշատակ իր ամուսնոյն եւ փափաք յայտնած է որ շինուելիք չէնքին մէջ սենեակ մը յատկացուի Հայ Օգն· Միութեան : Նուիրատուութիւնները չարունակուած են 1000ական, 500ական, 300ա – կան, եւայլն տոլարներով եւ հասած 30 հազար տոլարի :

կինը վերազարձնել տուն, ինչ որ անկարելի է ներկայիս :

Անշուշտ այս ամփոփումով կարելի չէ լման պատկեր մը տալ դասախօսութեան մասին : Այս – քանը յիշեցի մասնաւորապէս անոնց որ տարին տասներկու ամիս դասախօսութիւնները տեղի կ'ունենան հարբուխի կամ դլխացաւի կը բըռ – նուին :

Անցեալ տարի ալ Ուս· Միութիւնը չահեկան դասախօսութիւններ սարքեց, հանդիսելով նոյն անհոդութեան :

Բժշկին դասախօսութիւնը Ֆրանսերէն էր, յա – ռաջիկային պիտի կրկնուի հայերէն :

Կը չնորհաւորեմ Հայ Ուս· Միութեան ճիգերը :

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՇԱՀԵԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ ՄԸ

ԼԻՈՆ·— Հայ Ուս· Միութեան 1952 չրջանի Ա· դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ Ցունուար 9ին, Y. M. C.ի սրահին մէջ : Օրուան դասախօսը , բժ· Սարաֆեան չահեկան նիւթ մը ընտրած էր,— « Կնոջ աշխատանքը եւ անոր հետեւանքները» :

Այս խղճմտօրէն պատրաստուած դասախօսու – թիւնը կ'արժէտարածել հանրութեան մէջ, քանիոր ունկնդիրներու թիւը դժբախտաբար, միշտ սահ – մանափակ է այսպիսի ձեռնարկներու պարագա – յին :

Բազմաթիւ մեծ հեղինակներու տեսութիւններ յիշելով, դասախօսը յանդեցաւ հետեւեալ եզրա – կացութեան·— « Ներկայ դարուս բարոյականի անկման, ընտանեկան հիմերու քայքայման մեծա – գոյն եւ դլխաւոր պատճառը կնոջ աշխատանքն է : Կինը երբ կ'աշխատի, երբ իր տունէն դուրսն է, անպայման իր լաւ յատկութիւններէն չատ բան կը կոր – սընդնէ : Կ'ընդօրինակէ բաներ որոնք լաւ չեն, կը դառնայ ըմբոստ, անդիջող, ծպտումով կ'ին, բայց մնացեալով այր մարդ : Գլխաւոր դարմա՞նը, —

ԷՋԵՐ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՑՔԱՐԸՆ (2)

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՎԱՆՔԻ ԿՌԻՒԸ

1901 Նոյեմբեր 1ին, կէսօրէ վերջ, յանկարծ վանքին հովիւները լուր բերին թէ վանքը պաշար – ուած է Թրքական զօրքին կողմէ : Մենք ընդամէ – նը քառասունեւեօթը հոգի էինք, երեք հոգի ալ վանքէ տիրացուներէն : Խաղիւղացի Օհան Տէր Սիմոնեան, Հաւատարիկի Մանուկի տղան Արշակ եւ փէդրավանեցի Մուշեղ մեզի միանալով բաժ – նուեցանք երեք տասնեակի : Վանահայրը վանքի պահուած դէնքերով զինեց զիւղը : Անդրանիկի եւ Գէորգ Զաւուշի դեկավարութեամբ բռնեցինք մեր որոշած դիրքերը եւ սպասեցինք թշնամիին :

Թրքական բանակը կը բաղկանար հազար եր – կու հարիւր զինուորներէ, հրամանատարու – թեամբ Ֆէրիք փաշային, որ երեք տեղերէն յար – ձակելու վանքին վրայ : Մեր մօսիններուն ձայնե – րը կը թնդացնէր վանքի լեռներն եւ անտառները : Բաւական կռուելէ վերջ, թշնամին հարիւրի չափ վիրաւոր եւ մեռեալ ձգելով նահանջեց :

Պահ մը դադարէ վերջ, վերսկսաւ իր յարձա – կողականը : Այս անդամ կռիւը սարսափելի էր եւ տեւեց մինչեւ երեկոյ, սակայն արիւնռւշտ թըշ – նամին հակառակ իր գերազանցութեան նորէն նամին հակառակ եւ մեծ զոհեր տալով եւ խուճապա – պարտուեցաւ եւ մեծ զոհեր տալով եւ խուճապա – հար եւս քաշուեցաւ : Մեզմէ ոչ մէկ զոհ :

Խմբապետ Արթին, երբ հրացաններուն ձայ – ները կը լսէ անմիջապէս Գրպէին կ'ըսէ·— Խում – բը պաշարուած է Աաքելոց վանքին մէջ : Եւ տե – ղական խումբին միայն երեք ընկերներ՝ Մուշեղ, Բարսեղ եւ Գրիգոր միասին առնելով կը սպառէ դիշերուան մուքին որպէսզի օգնութեան դան մեզի :

Սինամերկու խմբապետ Մկրտիչն ալ երբ զէնքերուն ձայները կը լսէ, անմիջապէս կը զին – ուի եւ կ'երթայ Հաւատարիկ, խմբապետ Արթինին կը հարցնէ·— Առաքելոց վանքէն հրացաններուն ձայները կը լսուի, ինչ կայ արդեօք :

— Խումբը պաշարուած է վանքին մէջ : Մկր – տիչը ուզած էր եւ վերադառնալ իրենց զիւղը եւ իր խումբերուն լուր տալու համար :

Սակայն Արթին արդիլած էր : Ըսելով·—Շատ խումբերով վտանգաւոր է, չենք կրնար անցնիլ Թրքական չղթաները : Նոյնիսկ վաւօղը ալ չենք տանիր :

Մկրտիչը Արթինի խումբին միանալով, իրիկ – ուան մութին կուգան Մգրնայ խմբապետ Վար – դանենց տունը : Որպէսզի Վարդան խումբը առաջ – նորդէ Առաքելոց վանքը : (Մգրան կէս ժամ հե – ռու է Աաքելոց վանքէն) :

Վարդանը որ չատ լաւ ծանօթ էր այն բոլոր տեղերուն եւ ճամբաներուն, դիտէր նաեւ թէ ուր – կէ պիտի բերէր խումբը որպէսզի Թրքական չղը – թաններուն մէջ չիյնային : Կէս դիշերուան առեն – ները ճամբայ կ'ելլեն, բոլոր վտանգաւոր տեղե – րէն անցնելէ վերջ, վանքէն քիչ մը հեռու կը հան – դիպին Թրքական չղջուն պահակներուն : Մեր հե – րոսները կռուելով կը յաւաջանան դէպի վանքը :

Երբ հրացաններուն ձայները լսեցինք, մենք ալ կրակեցինք, որպէսզի կարծեցնենք թէ Թուրք պինուորներն են որ նորէնյարձակեցան վանքինվը – րայ : Բայց յանկարծ տասնոյի մը ձայները լսեցինք : Անմիջապէս հասկցանք որ Արթին եւ իր խումբն են որ կռուի բռնուած են Թուրք զինուորներուն հետ :

Անդրանիկ անմիջապէս հրամայեց որ օգնու – թեան հասնինք մեր սիրելի ընկերներուն : Մեծ զգուշութեամբ սկսանք յառաջանալ : Երբ բաւա – կան յառաջացած էինք, յանկարծ լսեցինքՍասուն – ցի Զօլօին ձայնը որ կ'ըսէր·— Երկու հոգի ա, ոտքերէն բռնեցէք :

Բոլորս ալ տխրեցանք, որովհետեւ գիտէինք այլեւս որ մեր ընկերներէն վիրաւոր կամ մեռեալ կան : Երբ իրենց քով հասանք, տեսանք որ երկու տեղէն եւ մահացու վիրաւորուած էր խմբապետ Արթին (Ուռուդ) եւ նահատակուած էր Գըլիցի Ղազարը :

Առինք մեր վիրաւոր եւ նահատակուած ընկե – րոջ դիակը եւ վերադարձանք վանքը : Անդրանիկ, Գէորգ Զաւուշ եւ վանահայր ամէն մէկ միջոցները ձեռք առին որպէսզի Տարօնի հսկան ազատեն այդ անտանելի վէրքերէն, բայց ի զուր : Յաջորդ օր փակեց իր աչքերը :

Նոյեմբեր 3ին տեղի ունեցաւ իրենց յուղար – կաւորութիւնը :

Թշնամին վեց օր կռուելէ եւ բազմաթիւ զո – հեր տալէ վերջ, Ֆէրիք փաշան տեսնելով որ զէն – քով անկարելի է վանքին մօտենալ եւ Դաշնակցա – կան Ֆետայիները սպաննել կամ դերի բռնել , կը վերադառնայ Մուշ եւ խնդիրը մանրամասնօրէն կը պատմէ կառավարիչին :

(Շար·)

ղը անցաւ սպայ մը, որ դեռ կրակ չբացած զոր-նուեցաւ :

Անգլիացիները իրենց ինքնաշարժ զնդացիը – ներուն դիմեցին : Արաբները, որոնք դիրք բռնած էին աւազակոյտերուն ետին, սկսան փախչիլ : Բրիտանական զօրամասը հետապնդեց ահաբեկիչ-ները, քանի մը հրասանդի հարուածներ բաւ եղան դանոնք ցրուելու : Եգիպտացիներուն կորուստը կը հաշուուի 8 մեռեալ :

Զօր. Ուիլհըմ Սթիլ, որ հրացանաձգութեան պահուն թէև էլ ինչպիր հասած էր, քիչ մնաց զոհ դառնար ահաբեկիչի մը զնդակին : Երբ ինքնա – շարժը կանգ առած էր ճամբորդատար կառքի մը մօտ, արաբ արձակողէն մը ատրճանակ պարպեց իր վրայ· զօրավարը հրաշքով փրկուեցաւ : Եգիպ-տացին տեղն ու տեղը սպաննուեցաւ երկու անդ – լիացի զինուորներու կողմէ :

Իսմայիլիայի չրջանին մէջն ալ անցեալ գի – շեր արձակողէնները յարձակում գործեցին անգլ· ուժերուն վրայ : Հրացանաձգութիւնը երեք ժամ տեւեց : Եգիպտացիները նոյնիսկ փորձեցին յար – ձակում մը օդանաւերու եւ զօր· էրսքայնի բանա-կատեղիին վրայ, կրակ բանալով շրջակայ չէնքե-րէն եւ մզկիթէն : Իրիտանացիները պատասխանե-ցին հակահրասայլային զէնքերով :

× Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը դի – մած է Նորվեկիոյ, որպէսզի նաւային պաշտօն – եաներ ղրկէ Սուէզ, միասին ապահովելու համար նաւարկութիւնը : Դիմած է նաեւ Ֆրանսական կա-ռավարութեան : Նախագահ Թրումըն խոստացած է Զըրչիլի նաւային զօրաբաժին մը ղրկել Սուէզ : Այս բոլորը ցոյց կուտան թէ Դաշնակիցները որո-շած են ցոյց մը կատարել Եգիպտոսի դէմ :

× « Ալ Ահրամ » կը գրէ թէ Անգլիացիներուն ձեռքը գերի ինկած եօթը եգիպտացի զինուորներ զնդակահարուած են :

× Կրեթէի առջեւ խարսխած երկու անգլիա – կան յածանաւեր հրահանգ ստացան Սուէզ երթա-լու :

« ՎՐԷ՛Ժ, ՎՐԷ՛Ժ ··· »

Երեքշաբթի օր 75.000 եգիպտացիները բողոքի ցոյց մը սարքեցին Անգլիոյ դէմ, Սուէզի մէջ սպաննուած ուսանողի մը յուղարկաւորութեան առթիւ : Բազմութիւնը «վրէ՛ժ» կ'աղաղակէր : Տասը հազար ուսանողներ ալ առանձին թափօր մը կազմած էին Ցուստա Ա· համալսարանին առջեւ : Շատերը ատրճանակնե, կը պարպէին օդին մէջ, ուրիշներ ծաղկեպսակնեը կը տանէին, աղաղակե-լով·

— « Դուք մեզի սովրեցուցիք նահատակներու ճամբան : Վրէ՛ժ կը պահանջենք : Բանակիցիլ աչ – խարհակալներուն հետ՝ կը նշանակէ դաւաճանել նահատակներու արեան » :

Սպաննուած ուսանողին՝ Օմար Շահինի չորս զինակիցները դագաղը ուսամբարձ կը տանէին Գահիրէի փողոցներուն մէջ, ընկերակցութեամբ անհամար բազմութեան մը : Թափօրին անցքը տե-ւեց երեք ժամ : Ներկայացուցիչներ ունէին վար-չապետը եւ ուրիշ պաշտօնական անձեր : Թափօ – րին կը մասնակցէին նաեւ Լիբանանցիներ, Սու – րիացիներ, Ցորդանանցիները, բոլորն ալ իրենց ազ-գային դրօշներով : Երկու հազար սաղաւարտաւոր ոստիկաններ կը հսկէին բարեկարգութեան, տար-ճանակներով, բիրերով եւ վահաններով :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

Թունիզի նախարարներէն երկուքը յուշա – գիր մը ներկայացուցին Ազգ-ժողովին, խնդրե – լով կարգադրել Ֆրանսայի հետ ծագած վէճը : (Անկախութիւն կը պահանջեն) : Ֆրանսական կա-ռավարութիւնը ապօրէն կը նկատէ այս ձեռնար – կը, մանաւանդ որ բանակցութիւնները չեն վեր – ջացած տակաւին : — Երկուշաբթի օր քաղաքա – կան ցոյց մը տեղի ունեցաւ Թունուզի մէջ, այս հարցին առթիւ : Վիրաւորուեցան 12 տեղացիներ եւ չորս ոստիկաններ :

Իսրայէլի մէջ ձերբակալուեցաւ Ռոպէր Հեր-սօն անուն մէկը : Քննութիւնը հաստատեց թէ ան Պէյրութի է, բուն անունով Ժորժ Շափիրօ, որ երեք տարիէ ի վեր կը վնտռուէր Փարիզի ոստի – կանութենէն կրկնակ ոճիրներու համար : Իրօք ամբաստանեալը կեղծաստեղծի գործի մը պատ-րուակով, 1947ի, 11 Նոյեմբերին ծուղակը ձգած է իրանցի մը, Մեճա Նեմանը ?, 300.000 ֆրանքը կողոպտելու համար : Ցաջորդ օր իր դիակը գըտ-նուած էր չարժաւար Գրիգոր Սրապեանի հետ, Մորեքզուրի ճամբուն վրայ : Ֆրանսա Իսրայէլի կառավարութենէն պահանջեց ոճրագործին յանձ-նումը :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ՉԻՆԻ ՇԻՆԵԼ Կ'ՈՒԶԷ·— Արեւ – մտեան Գերմանիոյ ազգ· պաշտպանութեան վա – րիչը, Պ· Պլանք, առաջարկեց որ Գերմանիան ալ արտօնուի զէնք չինելու :

ՔԱՆԱՏԱՑԻ մէկ իւրանիումի հարուստ հանք մը գտնուած է, ինչպէս կ'աւետեն Լոնտոնի թեր-թերը : Զըրչիլ, որ հանատա կը գտնուի, մեծա – պէս ուրախացաւ այս լուրին առթիւ :

ՕԴԱՆԱՒ Մ Ը, որ 36 ուղեւորներ կը փո – խադրէր, գետը ինկաւ Նիւ Եորքի պորտին վրայ : Կարելի եղաւ փրկել արկածեալները : Քանի մը հոգի ծանրապէս վիրաւորուած են :

Հ· Ց· Դ· ՏԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Քրիստա-փոր ենթակոմիտէն գառն կսկիծով կ'ողբայ մա-հը անփոխարինելի ընկեր ՌՈՒԲԻՆ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍ – ԵԱՆի եւ տաղանդաւոր գրագէտ եւ հայ մատենա-գրութեան վաստակաւոր մշակին Լ· ՇԱՆԹի կո – րուստը : Եւ այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկե – պսակի կը նուիրէ 6500 ֆրանք Փարիզի Տան հիմ-նադրամին :

«ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Cadet սրճարանի վեր – նայարկը :

Երեկոյթը նուիրուած է ողբացեալ Լ· ՇԱՆԹի : Խօսք կ'առնեն ՀՈՒՐԻ ԻՓԷկԵԱՆ, ՇԱՒԻՒ ՏԷՐ ՄԵԼՔՈՆեԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ :

Կ'արտասանեն ԵՒԱ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ :

Ցաջորդ երեկոյթը՝ վիճաբանական ասուլիս՝ «Սերունդներու յարաբերութիւնը» : Խօսք պիտի առնեն երիտասարդներ եւ երէցներ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր· Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Ցունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը «Մա-նուկներու Օրը» կը տօնէ այս չաբաթ ժամը 20.30-ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին.— Երգ, արտասա-նութիւն եւ կը բեմադրուի ուսուցիչ Ա· Առաքել-եանի հեղինակութեամբ եւ ղեկավարութեամբ « ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ » թատերգութիւնը :

Կը բանախօսէ Տիկին ՕՏԵՔ ՄԻՒՒԱՑԵԼԵԱՆ : Կաղանդ պապան նուէրներ կը բաժնէ բոլոր մա-նուկներուն :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութիւնը կը խնդրէ Ֆրանսայի բոլոր վար – չութիւններէն որ եթէ «Գոյամարտ» օրացոյցները չեն սպառած, վերադարձնեն կեդրոն, նկատի ու-նենալով որ Մարսէյլի չրջանին մէջ կը պակսի :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԶՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Ս· Անթուանի «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդ «Փիլխանդանեան» խում-բի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի : Այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, Պ· Թորոսին սրճարանը (Hô-tel Terminus, Ս· Անթուան) : Ծախքերու մասնակ – ցութիւն՝ 50 ֆրանք :

ՄԵՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ՝ Ազգ· Մխութեան եւ նախաձեռնութեամբ եկեղեցասէր երիտասարդնե – րու : Ցունուար 26ին, Շաբաթ երեկոյ Villeur - banneի թատերասրահին մէջ : Հասոյթը պիտի յատ-կացուի Լիոնի եկեղեցւոյն չինութեան :

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Շավիլի ազգ· դպրոցին ամանորի հանդէսը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ի, քաղա – քապետարանի հանդիսասրահին մէջ, rue Stalin - grade : Տօնածառ, երգ, արտասանութիւն, պար եւ փոքրիկ ներկայացումներ աշակերտներուն կող – մէ : Սրահը տաքցուած է : Կը խնդրուի տոմսերը ապահովել առաջուընէ : ԿՆԻՓ

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Պանեէօ Քաշանի Ֆր· Կ· Խաչը չնորհակալու-թեամբ ստացած է հազար ֆրանք Տիկին Մեհրա Քէլաճէէ Նոր Տարւոյ առթիւ :

× Պ· Արտաշէս Քիւրքճեան հանդուցեալ փառնակ Փափազեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրէ Լիոնի եւ կեղեցւոյ չինութեան համար :

ՕԴԱՆԱՒ Մ Ը, որ 36 ուղեւորներ կը փո – խադրէր, գետը ինկաւ Նիւ Եորքի պորտին վրայ : Կարելի եղաւ փրկել արկածեալները : Քանի մը հոգի ծանրապէս վիրաւորուած են :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ :—

ԱՐԱՄ խումբը Դշ· 16 Ցունվ· ժամը 9ին :
ԶԱԻԱՐԵԱՆ ենթկ· Եշ· 17 Ցունվ· ժամը 9ին :
ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ· Շբ· 19 Ցունվ· ժամը 9ին :
ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ կիր· 20 Ցունվ· կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին :
ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթկ· Շբ· 26 Ցունվ· ժամը 9ին :
ՄԱՃԱԿ խումբ կիրակի 27 Ցունվ· կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին :
ԳԷՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇ խումբ, կիրակի 27 Ցունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգչաբ-թի իրիկուն ժամը 9ին : Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise. métro Cadet: Կը խօսի ընկեր ՎԱՀԷ Օ – ՇԱԿԱՆ : Հայերէնի դասընթացք ժամը 8ին :

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը : Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ· Ց· Դ· «Վարուժան» ենթա-կոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկեր Ճապուբեանի բնակարանը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ֆր· Կ· Խաչի Պոմոնի մասնա – ճիւղին ընդհ· ժողովը այս հինգչաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, եկեղեցւոյ սրահին մէջ : Ներկա-ներու թիւը բաւարար պիտի նկատուի :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւա – քոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Քա-տէ սրճարանին վերնայարկը : Պիտի խօսի ՄԱԿԻ մօտ արաբական մամուլին ներկայացուցիչ Պ· Լե-ՒՈՆ ՔԻՇԻՇԵԱՆ, նիւթ ունենալով Հայերը իբրեւ կրնաւ ըննել ՄԱԿի մէջ : Հետաքրքիրներու հար – ցումներուն պիտի պատասխանէ : Մուտքը ա – զատ է :

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ԽՆԴՐԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ խմբա – գրատուն կը հրաւիրուի Ազատուհի, Ակդրանիկ, Ցասմիկ եւ Նուպար Փաշիկեաններ, ժամը 11—3:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԵՐԵԿՈՑՔ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Ցունուար 26ին : Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԷՔԵԱԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

Գործ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆիի, գին **500** ֆր· : Կարե-լի է գտնել :—

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մալաքեան, 3 Bld. Théodore Turner.
ՎԱԼԱՆՍ.— Արսէն Տէր Սարգիսեան, 15 rue St. Jacques :
ԼԻՈՆ.— Ղազար Ղազարեան, 56 rue Cuvier :
ԿՐԷՆՈՊԼԷ.— Սիսլեան, 28bis, Cours Jean Jaurès:
ՆԻՄ.— Շ· Զօղեան, 3 rue Petit Parc :
ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ.— Հայկազ Զօրեան, 6 rue de la Ré-publique :
ՎԻԻՆ.— Կիւլպէնկ Սուքիասեան, 144 rue Serpaize:
Ս· ՇԱՄՈՆ.— Ընդրիկեան, 8 rue Jean - Dugas:

ՐԱԿԻ ՄԱՍԻՍ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՐԱՒԱՏ ՕՂԻՆ

RAKI-MASSIS

Մեծ եւ հին վաճառանիշը զոր իրենց սեղանին վրայ միշտ կը փնտռեն օղիի սիրահարները :

Շուտով պիտի գտնեն զայն Փարիզի, շրջակայ լաւագոյն սրճարաններուն եւ ռպարավաճառնե – րուն մօտ :

ՄԱՍԻՍ ՕՂԻՆ ՀԱՏ Մ Ը ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՊԱՏԱՌ Մ Ը ԱՂԱՆԴԵՐ, ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԱՐԵՒՆ Է :

Դիմել՝ **NEYRET FILS,**
ARNAUD Cie. à Jallieu (Isère)

ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

Ծախու է ՍԱՑԱՑԻ մեքենայ մը, 31 K, չատ լաւ դրութեան մէջ, մատչելի գին : Դիմել Պ· Ղա-զարեանի, 8 rue de Maubeuge, Restaurant Caspienne:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 17 Janvier 1952 Հինգշաբթի 17 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

8րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6663-ՆՈՐ ՀԻՆԳԱՆԱԿ ԹԻՒ 2074 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՆՈ՞Ւ ՄԻԱՇ ՈՒՂՕՓԻՇ

Իր քաղաքական խորհրդածութեանց վերջին մասին մէջ, Փարիզի ռամկավար օրկանը հետեւեալ յայտարարութիւնը կ'ընէ·

— « ... Իրաւ է որ գոնէ ոմանք ներկայ Հայաստանը, որուն իրականութիւնը հայ դատին ամուր հիմերէն մէկն է, եթէ ոչ միակը՝ ներկայ պայմաններուն մէջ: Սակայն ատով բաւականանալը ժխտում մը պիտի ըլլար «Թրէեահայ Դատ» անուանդով ծանօթ մեր դատին, որ դատն է ներկայ Հայաստանէն դուրս մնացած Սփիւռքի հայութեան, եւ մեր խօսքը արդէն այս մասին է»:

Ապա չեշտ մը եւս դնելով իր խօսքին վրայ, կը շարունակէ·

— « Կը յիշենք թէ երբեմն ներկայ Հայաստանի վարիչները կ'ըսէին թէ արտասահմանի Հայութիւնը պէտք է ամուր կառչի իր դատին, որովհետեւ այդ դատին օր մը կրնան պէտք ունենալ իրենք ալ: Եւ ա՛յս է ճշմարտութիւնը»: (*Այսօր – Ապագայ*, 12 Յունուար **1952**):

Այսեղ արդէն կը զտնուինք հիմնական հարցի մը առջեւ, որ կը պահանջէ լուրջ քննութիւն:

Ուրեմն, ըստ Փարիզի ռամկավարներուը հրապարակաւ կը հաստատեն թէ·—

1.— *Սեւրի դաշնագիրը մեռած, ջամբուղը նետուած «քուրկի կտոր մը» չէ:*

2.— «*Միջազգային դիւանագիտութեան մէջ որեւէ հարց որեւէ ժամանակ կրնայ յարուցուիլ, եթէ «վայրկեանը» պայ եւ կուգայ*»:

3.— *Անհրաժեշտ է միշտ արծարծուած պահել Հայկ· Դատը, «ինչպէս մոխիրի տակ պահուած կայծ մը, որպէսզի ան չմարի երբեք*»:

4.— *Ունինք Թրքահայ Դատ մը:*

5.— *Ներկայ Հայաստանի վարիչներն ալ կ'ըսեն որ ամուր կառչինք այս դատին:*

6.— « *Ժամանակը կուգայ, կրնայ գալ, որ այս դատին պաշտպանութիւնը դրուի այլապէս, նոյնիսկ ՄԱԿի առջեւ, եթէ սակայն անոր պահանջատէրները, իրենց կողմէ կամ իրենց անտարբերութեամբ խաչ չքաշեն անոր վրայ*»:

Մեզի համար ոչ մէկ նորութիւն՝ այս հասարակ ճշմարտութեանց մէջ:

Դեռ 1899 թուականին, «Դրօշակ», բացատրելէ վերջ թէ Եւրոպայի չահերը միշտ «փոփոխական են», կը հարցնէր·

— « *Ո՞վ կարող է որոշել, թէ ե՞րբ, ո՞ր թուին կը հանի, եւ որքան երկար, ո՛րքան ամիս, ո՛րքան չաբաթ կը տեւէ այն մօմէնտը, որի ընթացքում, եւրոպական չահերը այնպէս դասաւորուած եւ խմբակցուած կը լինեն, որ մեր ազատութիւնը նպաստաւոր լինի զօրաւորագոյն կողմին*»:

Այս տարբական դիտելիքը ուղեցոյց մը եղած է Դաշնակցութեան համար, իր քաղաքական գործունէութեան ընթացքին:

Ուրեմն պիտի մնանք միշտ արթուն եւ պատրաստ, որպէսզի կարենանք դատ չահիլ: Գոնէ ճամբան հարթել աստիճանաբար:

Որ եւ է դատ կը պահանջէ յատկապէս մշակուած ուղեգիծ: Եւ անվհատ, յարատեւ հետապնդում: Այլապէս կը զտնուինք հին ազգաց պատմութիւն:

Իսկ հետապնդումը կը պահանջէ ոչ միայն աշխատանք, այլեւ պաշար:

Որ եւ է դիմում կատարած առեն, ձեռքդ պիտի ունենաս պատճառաբանուած բանաձեւ եւ ատաղձ: Շօշափելի փաստերու, թիւերու եւ վաւերագիրներու տեղատարափ մը որ համոզէ բարեկամը եւ խոնարհեցնէ թշնամին:

Երեսուն տարիէ ի վեր Եւրոպա կը զտնուինք: Ամէն օր կը տեսնենք թէ ի՛նչ կ'արժէն արդարութեան կոչերը եւ ուրիշ սրատեսուչ կանչեր:

Ուղեգիծ ունի՞ս: Ունի՞ս կամք եւ ուժ՝ զայն արժեցնելու: Կրնա՞ս ներկայութիւնդ զգացնել ամէն տեղ: Կրնա՞ս ի հարկին «վայրկեաններ» ըստեղծել, համախմբելով բոլոր պիտանի ուժերը:

Եւ վերջապէս, կ'ընդունի՞ս թէ անհրաժեշտ է կարելի եղածին չափ լաւ կազմակերպել, զօրացնել Հայկական Արտասահմանը, զարճնել զայն անմիջական ազդակ՝ Հայկական Դատի լուծման համար:

Դեռ ուրիշ հարցումներ ալ, ըստ կարգի:

Շ·

ՏՈՄՍԵՐ

ԳԵՏՆԷ ԳԵՏԻՆ ...

— Ներկայացումդ յաջող անցա՞ւ, Պ· ղերա – սանապետ ...

— Շատ յաջող··· 1500 հոգի ունէի··· զուտ չահ՝ 1000 տոլար ... Անցեալ տարի «Համլէթ»ը տուի··· հազար տոլարս գնաց ...

— Երեւի այս անգամ «Օթէլլօ»ն ներկայացուցիր ...

— Խե՞նթ եմ ... « Արշին Մալ Ալան »ը··.

— Նուագախանդէսդ ինչպէ՞ս անցաւ, օրիորդ դաշնակահարուհի ...

— Մի հարցներ, չատ դէշ... բազմութիւն չիկար··· հազիւ 100—120 հոգի ...

— Ի՞նչ յայտագիր ունէիր···

— Շոփէն, Մոցարտ, Պեթհովէն, Շուպէրթ, Պախ, Յաչատուրեան, Շուման ...

— Խելքդ սիրեմ... յաջորդ անգամ օգտուէ Թրքական «օփերա»ներէ — «Քոնիալը», «Սալ – լա, սալա», «Զարէ ա – », «Տէվէճի», «Աման Տօքթոր», «Եանտան եըրթմաճ Փիւտանլար»··· գրաւի կուգամ, 2000 հոգի կ'ունենաս եւ հազարնոց մը կը չինես ...

— Փիրզդ ծախեցի՞ր, Պ· հեղինակ ....

— Բաւական ...

— Այսինքն քանի՞ հատ··· = 77...

— Քանի՞ հատ տալել տուած էիր... = 2000 ...

— Նի՞ւթը ...

— «Քննական պատմութիւն Հայաստանի»···

— Դղում, ալ նիւթ չգտա՞ր ...

— Այսի՞նքն ...

— Ցաջորդ անգամ — եթէ, սովահար անդիի աշխարհը գացած չըլլաս — մշակէ հետեւեալ նիւթերը — « Նասրէտտին Հօճայի արկածները», «Ֆաթմա Հանըմին եօթներորդ սիրահարը», «Բալապլըլըի Արթինին հարսը», «Մատմազէլ Ֆիֆիին պորտախաղը եւ Օսման աղան»··· Գրէ այս նիւթերուն մասին եւ վստահ եղիր որ տոլարներդ դըներէլիք տեղ չես գտներ ...

Բարեբախտաբար, օտարները չեն զար մեր հանդէսներուն, մեր թատերական ներկայացումներուն :

Այլապէս, գետնէ գետին պիտի անցնէինք ...

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ԵՐԿՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐՈՒ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Պոլսոյ Յունաց պատրիարքը, Աթենագորաս արք· Յունուար 6ին Հայոց պատրիարքարան այցելած է ընկերակցութեամբ մասնաւոր պատուիրակութեան մը: Պատրիարքը հետեւորդներուն հետ առաջնորդուելով մեծ դահլիճը, ողջագուրուած է Գարեգին պատրիարքի հետ: Երկու պատրիարքները սիրալիր խօսակցութիւն մը ունեցած են, Ֆրանսերէն: Աթենագորաս արք· յայտարարած է·

— Հայ եւ Օրթոտոքս եկեղեցիները, որոնք դարերու ընթացքին այնքան մօտ եղած են իրարու, 40 տարիէ ի վեր հեռու մնացած էին: Այսօր այս դեղեցիկ պատեհութեամբ խզուած կ'ըլլայ տարիներու լռութիւնը եւ երկու քոյր եկեղեցիները դարձեալ ձեռք ձեռքի ու սիրտ սրտի կուտան: Մենք, անսահման սէր եւ յարգանք ունինք ձեր անձին հանդէպ, պիտի փափաքէի որ մեր երկուստեք այցելութիւնները չսահմանափակուէին միայն տօնական օրերով: Ֆէների պատրիարքարանը եւ Հէյպէլիի դպրոցները ձեր տրամադրութեան ներքեւ կը զտնուին, երբ ուզէք, հրաման ըրէք, միասին կ'այցելենք :

Տեղեկացած եմ որ Ընծայարան պիտի բանաք: Երբ բացուի, ես մեր վարժարանէն աշակերտներ պիտի ղրկեմ որպէսզի հայերէն սորվին, դուք ալ մեզի աշակերտ ղրկեցէք :

Պատասխանութիւններէ վերջ, հիւրերը առաջնորդուած են մայր եկեղեցի, ուր Յունաց պատրիարքը աղօթելէ վերջ քարոզ մը խօսած է յունարէն (Հայերէնի թարգմանուածՅունաց պատրիարքարանի գործակատարին կողմէ):

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԵՐԿՈՒԱՆ ԹԻՒԸ

Տպագրական մեքենայի խանգարման հետեւանքով, կարելի չեղաւ ժամանակին տպել «Յառաջ»ի չորեքշաբթի օրուան թիւը (16 Յունուար): Այս պատճառով բաժանորդներն ալ քիչ մը ուշ պիտի ստանան իրենց թերթերը :

Թուրքիա եւ Յունաստան

Ամերիկեան դաշինքի մէջ

Մ· Ն· Ծերակոյտին արտ· յարաբերութեանց յանձնաժողովը Յունուար 10ին վաւերացուց այս բանաձեւը որով Յունաստան եւ Թուրքիա կ'ընդունուին Ատլանտեան դաշինքին մէջ :

Այս առթիւ ճառեր խօսեցան ընդդ· սպայակոյտին նախագահը՝ զօր· Պրէտլի, արտաքին նախարարը՝ Պ· Էչիսըն: Երկուքն ալ չեշտեցին թէ այդ երկիրներուն անդամակցութիւնը պիտի զօրացնէ զօր· Այզընհաուըրի պաշտպանական ուժերը՝ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ:

Իրանաձեւը քուէարկուեցաւ Սի դէմ 9 ձայնով եւ տարակոյս չկայ թէ պիտի ընդունուի բուն իսկ ծերակոյտին կողմէ :

Արտաքին նախարարը իր ճառին մէջ բացատրեց թէ երկու ազգերը «կարեւոր տարրեր պիտի ըլլան Ատլանտեան կազմակերպութեան զօրացման համար, ոչ միայն իրենց ռազմավարական դիրքով զօր· Այզընհաուըրի հարաւ–արեւելեան թեւին վրայ, այլեւ ներքին ուժով եւ անկախութիւնը պաշտպանելու վճռակամութեամբ: Իրենց կարգին Յունաստան եւ Թուրքիա պիտի օգտուին Ատլանտեանի դաշինքին հանգանակային ուժէն):

Պ· Էչիսըն միջազգային կացութեան մասին ալ խօսելով, ըսաւ թէ ազատ աշխարհին դիրքը աւելի լաւ է քան մէկ տարի առաջ: «Իտալիոյ, վտանգի շրջան մը կայ տակաւին, եւ զայն դիմագրաւելու համար պարտաւոր ենք չարունակել մեր ներկայ քաղաքականութիւնը — մեր եւ մեր բանակիցներուն տնտեսական, գինուորական եւ հոգեկան զօրացումը : Տակաւին չորս տարի առաջ Յունաստան եւ Թուրքիա ծայր աստիճան վտանգուած շրջաններ էին, իսկ այսօր ուժի աստիճանի են »:

Արտաքին նախարարը եւրոպական բանակի կազմութեան մասին ալ խօսելով, դնահատեց Շումանի ծրագրին վաւերացումը Փրանսայի Ազգ· ժողովին եւ արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարանին կողմէ: Եւ վերջապէս պարզեց Միջին Արեւելքի կացութիւնը, անհրաժեշտ դանելով, ընդհ· հրամանատարութիւն մը այդ շրջանի խաղաղութեան եւ ժողովուրդներու անկախութեան պահպանման համար:

Պ· Էչիսըն հակառակ է «ամէն գնով խաղաղութիւն» տեսակէտին:

Իրան կը զրկուի

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԶԻՆ· ՕԳՆՈՒԹԵՆԷն

Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ առժամապէս դադրած է զինուորական օգնութեանց առաքումը , վասն զի Ծոքթ· Մոսատեղ չէ ստորագրած պայմանագիրը: Թէհրանի ամերիկեան դեսպանը կը չարունակէ բանակցիլ· յուսալով թէ համաձայնութիւն մը պիտի գոյանայ: Այդ պարագային առաքումները պիտի չարունակուին :

Փոխադարձ ապահովութեան նոր օրէնքին տրամադրութեամբ, այն երկիրները որ պիտի օգտուին 8.000.000.000 տոլարի զինուորական եւ տնտեսական օգնութեան ծրագրէն, պարտաւոր են յայտարարել թէ կ'ընդունին առաջարկուած պայմանները :

Արտաքին նախարարութեան մամուլի վարիչը յայտարարեց թէ աւելի քան 50 երկիրներէ 46ը իրենց հաւանութիւնը յայտնած են որոշեալ պայմանաժամուն: Միւսներուն հետ բանակցութիւնները կը չարունակուին կամ պիտի վերսկսին մօտերս :

Փոխադարձ ապահովութեան դաշինքին տրամադրութեամբ, այն երկիրները որ կ'օգտուին ամերիկեան օգնութենէն, պարտաւոր են ·—

1.— *Միանալ համաշխարհային խաղաղութեան չարժումին:* 2.— *Միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի միջազգային յարաբերութիւնները չլարուին:* 3.— *Կատարել դաշնագիրներով հաստատուած յանձնառութիւնները:* 4.— *Գործակցիլ, կառուցանելու համար իրենց եւ ընդհանուրին պաշտպանութիւնը:* 5.— *Ապահովել ամերիկեան օգնութեան արդիւնաւոր դործածութիւնը:*

× *Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ Իրան եւ Մ· Նահանգները համաձայնելու վրայ են, 23 միլիոն տոլարի օգնութեան մը համար, ի հաշիւ տնտեսական ձեռնարկներու :*

× *Կարգ մը լուրերու համաձայն, հաւանական է որ խզուին դիւանագիտական յարաբերութիւնները Իրանի եւ Անգլիոյ միջեւ, իբրեւ հետեւանք 9 բրիտանական հիւպատոսարաններու փակման , (պայմանաժամ տրուած է մինչեւ Յունուար 21): Կը կարծուի թէ եթ պիտի կանչուի Թէհրանի անգլիական դեսպանը: Երեքշաբթի օր դեսպանը մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Շահին հետ: Բրիտանական ինը հիւպատոսութեանց պաշտօնեաներուն յանձնարարուեցաւ պատրաստ ըլլալ ,*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՍՈՎԵՏԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ս. Ս. Հ. Միության Գրողների Միությունը (ՍԳՄ) իր ստեղծման օրից ի վեր ունեցել է ընդհանուր ժողովներ, որոնք կազմակերպության կյանքի կարևոր իրադարձություններ են եղել։ Ամեն անգամ ժողովը հանդես է եկել որպես ստեղծագործական ուժերի հզոր համախմբում, որպես գաղափարական ու կազմակերպական նոր խնդիրների լուծման կենտրոն։

Ընդհանուր ժողովներում քննարկվել են ՍԳՄ կանոնադրության նախագիծը, ընդունվել են կանոնադրության փոփոխություններ, ընտրվել են միության կենտրոնական և տեղական մարմինները։ Ժողովները ամփոփել են գրական կյանքի տարվա աշխատանքները, քննադատել են թերությունները, ուրվագծել են ապագա ծրագրերը։

Ժողովներում ելույթ են ունեցել գրողներ, որոնք իրենց ստեղծագործական փորձի հիման վրա խոսել են գրական կյանքի հրատապ հարցերի մասին։ Ելույթներում ընդգծվել է գրողի պատասխանատվությունը ժողովրդի առջև, նրա ստեղծագործական պատասխանատվությունը։

Ժողովները ընդունել են հեռագրեր Ստալինին, Կոմունիստական կուսակցության Կենտկոմին, Սովետական կառավարությանը։ Հեռագրերում հայտնվել է գրողների անսահման նվիրվածությունը սոցիալիստական հայրենիքին, կոմունիստական կուսակցությանը, Ստալինյան Կենտկոմին։

Ժողովները ընդունել են կոչեր սովետական գրողներին, որոնցում կոչ է արվել ամրապնդել գրողների կապը ժողովրդի հետ, ստեղծել ժողովրդի կյանքի ճշմարիտ, պատմական կոնկրետությամբ պատկերող գեղարվեստական գործեր։

Ժողովները ընդունել են նաև կոչեր աշխարհի առաջադեմ գրողներին, որոնցում կոչ է արվել պայքարել ֆաշիզմի դեմ, պաշտպանել մշակույթը բարբարոսական հարձակումներից

ՆԱԽԱՀԱՂԹԱԿԱՆ ԿՈՒՐՎԱԿԸ

Նիկոլայ Ստրուկ նախագահությունը ամենաուշադրավ երևույթներից մեկն էր ներքին կյանքում։

մեկնելու համար Յունուար 21ին: Պէտք է իրենց բեռները կապեն, յառաջերուն ոռճիկը վճարեն, գաղտնի փաստաթուղթերը վառեն եւն.:

ԱՆԴ. ՀՐԵՏԱՆԻՆ ԿԸ ԳՈՐԾԷ ՍՈՒԷԶԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Եգիպտոսի դէպքերուն սկիզբէն ի վեր, առաջին անգամ ըլլալով Անգլիացիները անցեալ օր պատերազմական հրետանին գործածեցին: Բուռն բախումէ մը վերջ, անոնք Սուէզի Ջրանցքին վրայէն թնդանօթ արձակեցին Ալրաբներուն վրայ: Այդ ամբակոծութեան հետեւանքով արձակուղէն – ները զադրեցուցին իրենց յարձակումը Ջրազտման գործարանի եւ ճամբու պատնէշներուն դէմ: Ոչ մէկ կորուստ:

Տասը օրէ ի վեր 20—30 հոգինոց խմբակներ սպրդած են Սուէզի գօտիին մէջ, լայն գործո – ղութիւններու ձեռնարկելու համար: Անգլիացի – ները գոհ են որ ասոնք արձակ համարձակ կը գործեն: Այս խումբերը ընդհանրապէս ուսանողներէ կը բաղկանան, եւ անցեալ օր եկած էին, չաբաթ օրուան գործողութեանց մասնակցելու համար:

Գահիրէի մէջ 500 ուսանողներ ցոյց մը կատարեցին, ընդդէմ ամէն կարգի «միջամտութեան»: Անոնք հանրակառք մը տապալեցին, յետոյ ուղ – ղուեցան վարչապետարան, անգլիական եւ ամե – րիկեան դեսպանատունները: Ոստիկանութիւնը ստիպուեցաւ արտասուաբեր կազ գործածել, օ – դին հրացան պարպել եւ նոյնիսկ լախտահարել ցուցարարները: Շատեր վիրաւորուեցան:

Գահիրէի միւս թաղամասերուն մէջ ալ ցոյցեր տեղի ունեցան: Ցուցարարները պահանջեցին Սուէզի շրջանի անմիջական պարպումը եւ դէմ արտայայտուեցան ամէն կարգի միջամտութեան: (Սէուտական Արաբիոյ թագաւորը վերջերս իր միջնորդութիւնը առաջարկած էր Եգիպտոսի:

× Աշխատանքի կազմակերպման միջազգային առաքելութիւնը, որ Սուէզի շրջանը գացած էր, վերադարձաւ Ժընեւ: Դեռ տեղեկագիր չէ տուած: Կը կարծուի թէ զրաւման բանակին կողմէ պար – տադրուած որեւէ բռնի աշխատանքի հետք չէ գըտած:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ՄԱՌԵՇԱԼ ՏԸ ԹԱՍԻՆԻԻ յուղարկաւորու – թիւնը տեղի ունեցաւ չորեքշաբթի օր, համաձայն մասնաւոր յայտագրի մը: Մառեշալի սիրտը վաւերացման առթիւ, Ազգ. ժողովի նախագահը, Պ. Էռիօ, ճառ մը խօսելով փառաբանեց հանգուցեալ ռազմիկին քաջագործութիւնները՝ երկրին ա – պատագրման համար, ելպայէն մինչեւ Հռենոս: Ըսաւ թէ ան ոչ միայն ռազմիկ էր, այլեւ կրթիչ մը: Կառավարութեան կողմէ խօսեցաւ ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ժոռժ Պիտօ, հռչակելով թէ հանգուցեալ զօրավարը «յաւուրահա – տեցաւ հայրենիքէն երբ կռիւը անյոյս եւ թշնա – մին աւելի զօրաւոր կը թուէին: Ան մեր յաղթա – կան վիճակները առաջնորդեց մինչեւ Հռենոս եւ Դանուբ»: Համայնավար խմբակցութիւնը յայ – տարարութեամբ մը հանգուցեալին յիշատակը յարգելով հանդերձ, «կը մերժէ փառաբանել Հնդ – կաչինի պատերազմը»:

ԱՆԳԼԻՈՑ ելմտական նախարարը Լոնտոն հը – րաւիրած է կայսրութեան ելմտական նախարար – ները, խորհրդակցելու համար սթերլինի փրկու – թեան մասին: Առաջին նիստին մէջ խօսք առնե – լով, նախարարը չեշտեց թէ անհրաժեշտ է խիստ միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի սթերլինը չկոր – ծանի: Նորէն զրոյցներ կը շրջին սթերլինի արժե – զրկման մասին: Դրամական միութիւնը վտան – գուած կը համարուի:

ՔՈՐԷԱՑի զինադադարի բանակցութիւնները միշտ կը ձգձգուին: Կարմիրները այս անգամ ալ կը գանգատին թէ ՄԱԿի օդանաւերը ռումբ նե – տած են զերիներու կայանի մը վրայ, տասը հոգի սպաննելով եւ աւելի քան 60 հոգի վիրաւորելով:

ՊԵԼՃԻՈՑ նոր գահլիճը կազմեց Պ. Վան Հուէ: Արտաքին նախարար կը մնայ Պ. Վան Զելանտ: Նոր գահլիճին առաջին գործը պիտի ըլլայ հար – թել երկրին տնտեսական դժուարութիւնները:

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆի դաշինքին կեդրոնը Լոնտոնէն փարիզ պիտի փոխադրուի, համաձայն 12 անդամ – ներու մեծ մասին որոշման: Ցարմար վայր մը կը փնտռուի Փարիզի մօտերը:

ԶԸՐՋԻԼ ՁԱՒՈՒ ՄԸ ՅՕՍԵԼՈՎ Քանատայի մէջ, յայտարարեց.— «Հիւսիսային Ատլանտեանի դե – րագոյն հրամանատարութեան տակ, ուս ուսի Ա – մերիկացիներուն, եւրոպական բանակին եւ զեր – ման ուժերուն, պատրաստ ենք դէմ դնելու ամէն տեսակ յարձակման: Ատլանտեանի դաշինքը ամէ – նէն ապահով երաշխիքն է»:

Զըրչիլ էական պայման նկատելով հանդերձ Գերմանիոյ մասնակցութեամբ եւրոպական բա – նակի մը կազմակերպումը, չատ ալ արամադիր չե – րեւար որ Անգլիա մասնակցի իր յարաճուն ուժե – րով:

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Cadet սրճարանի վեր – նայարկը:

Երեկոյթը նուիրուած է ողբացեալ Լ. ՇԱՆԹԻ:

Խօսք կ'առնեն ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, ՇԱՒԻՂ ՏԻՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ:

Կ'արտասանեն ԵՒԱ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՑՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ:

Ցաջորդ երեկոյթը՝ վիճաբանական ասուլիս՝ «Սերունդներու յարաբերութիւնը»: Խօսք պիտի առնեն երիտասարդներ եւ երէցներ:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇՐՋ. ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆԸ

Այս չաբաթ ժամը 20.30ին Cadet սրճարանին վերնայարկը:

Կը նախագահէ Ա. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Կը խօսին Վ. ՕՇԱԿԱՆ, Վ. ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ եւ ուրիշ երիտասարդ ընկերներ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սերունդի անդամները:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Ցունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Ցոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը «Մա – նուկներու Օրը» կը տօնէ այս չաբաթ ժամը 20.30-ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին.— Երգ, արտասա – նութիւն եւ կը բեմադրուի ուսուցիչ Ա. Առաքել – եանի հեղինակութեամբ եւ ղեկավարութեամբ «ԲԱԶ ՆԱԶԱՐ» թատերդութիւնը:

Կը բանախօսէ Տիկին ՕՏԵՔ ՄԻՒՔԱՑԵԼԵԱՆ: Կաղանդ պապան նուէրներ կը բաժնէ բոլոր մա – նուկներուն:

Սրահին ջեռմութիւնը ապահովուած է:

ՀՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Ս. Անթուանի «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդ «Դիւլհանդանեան» խումբի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի: Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, Պ. Թորոսեան սրճարանը (Hôtel Terminus, Ս. Անթուան): Մախքերու մասնակ – ցութիւն՝ 50 ֆրանք:

ՄԵՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ՝ Ազգ. Միութեան եւ նախաձեռնութեամբ եկեղեցասէր երիտասարդնե – րու: Ցունուար 26ին, Շաբաթ երեկոյ Villeur - bannelիթատերասրահին մէջ: Հասոյթը պիտի յատ – կացուի Լիոնի եկեղեցւոյն չինութեան:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Երուանդ Մկրտիչեան ընտանիքը կը տեղե – կացնէ որ այս կիրակի տեղի պիտի ունենայ հո – գեհանգստեան պաշտամունք Մարսէյլի Փրա – տօ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց աղջկան ծաղկահասակ եւ վաղամեռիկ ՄԱՑԻՐԱՆՈՒՀԻ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Ցիշատակը յարդողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Պ. Գաս – պարեանցէ (Պլան Մէնիլ) հազար ֆրանք «Ցա – ռաջ»ի տարածման համար:

Նոյն հայրենակիցը 2000 ֆր. ալ կը նուիրէ Աղքատախնամի Անոխիլի ծերանոցին: Ստանայ «Ցառաջ»ին:

ՀԱՑ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ձուտ ազգային պարախառն համերգը Մար – սէյլի մէջ, 26 Ցունուար, չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Սալ Մաղնոլի հանրածանօթ սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne:

Երաժշտական 8 հոգիանոց լարային նուագախումբ: Հայկական տոհմիկ պարեր ,8 հոգիանոց երկսեռ խումբով: Կովկասեան երկսեռ մենապար: Երգ, մեներգ, արտասանութիւններ եւ զուարճալի ա – մուսմենթներ:

Առաջին անգամ պիտի ներկայացուի՝

«ՅՈՑԼ ԱՄՈՒՍԻՆ»Ը

(Մէկ արար, մէկ պատկեր)

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ. Շբ. 19 Ցունվ. ժամը 9ին:

ՆԻԿՈՂ ԴՈՒՄԱՆ կիր. 20 Ցունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ենթկ. Շբ. 26 Ցունվ. ժամը 9ին:

ՄԱՀԱԿ խումբ կիրակի 27 Ցունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎԱՒԻՇ խումբ, կիրակի 27 Ցունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբ – թի իրիկուն ժամը 9ին: Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise. métro Cadet: Կը խօսի ընկեր ՎԱՀԷ Օ – ՇԱԿԱՆ: Հայերէնի դասընթացք ժամը 8ին:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, 78 rue Kabelais, գպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» ենթա – կոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկեր Ճապուրեանի բնակարանը:

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ ԽՆԴՐԻ ՄԸ ՀԱՄԱՐ խմբա – գրատուն կը հրաւիրուին Ազատուհի, Անդրանիկ, Ցամիկ եւ Նուպար Փաչիկեաններ, ժամը 11—3:

SALLE GAVEAU

Շաբաթ, 19 Ցունուար, 1952 ժամը 21ին

ԼԱՓՓԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Պիտի տայ իր տաբեկան միակ նուագահանդէսը

Sous le haut Patronage du Général Chouteau

(Gouverneur Militaire de Paris)

Ցայտագրին մէջ՝ Beethoven, Ccarlatti, Liszt, Brahms Kougell, Belliard, Rachmaninoff, Strawinsky

Տոմսերը 200էն 800 ֆրանք:

ՀԱՑԱՍՏԷՆ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի առաւօտուն ժամը 11ին հայածէս պատարագ Notre Dame , Clignancourt եկեղեցիին մէջ, métro Joffrin:

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԻՒԲԵԱԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

Գործ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻի, գին 500 ֆր.: Կարե – լի է գտնել.—

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մալաքեան, 3 Bld. Théodore Turner.

ՎԱՆԱՆ.— Արսէն Տէր Սարգիսեան, 15 rue St. Jacques:

ԼԻՈՆ.— Ղազար Ղազարեան, 56 rue Cuvier:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Սիսլեան, 28bis, Cours Jean Jaurès:

ՆԻՄ.— Շ. Զօղեան, 3 rue Petit Parc:

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ.— Հայկազ Զօրեան, 6 rue de la République:

ՎԻԷՆ.— Կիւլպէնկ Սուքիասեան, 144 rue Serpaize:

Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընդրիկեան, 8 rue Jean - Dugas:

Ծախու տուն

Ծախու է, Պլան – Մէնիլի մէջ 5 սենեակներով վիլայ մը, պարտէզով, նպարավաճառի խանու – թով մը, որ ունի ամէն առեւտուրի արտօնու – թիւն:

Դիմել ամէն օր բացի հինգշաբթիէ, Պ. ԳԱՄ – ՊԱՐԵԱՆԾի, 14 Marcel Alisad, Blanc-Mesnil (S.etO.):

ՀԱՑ ԿՕՇԿԱԿԱՐՆԵՐՈՒՆ

Ծախու է ՍԱՑԱՑԻ մեքենայ մը, 31 K, չատ լաւ դրութեան մէջ, մատչելի գին: Դիմել Պ. Վազգենի, 8 rue de Maubeuge, Restaurant Caspienne:

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ

Հաճոյանալու ունինք մեր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ

ԼԱՒԸ ՏԻՒԶԻՆ 45օ/ՈՆ

գտած բացառիկ ընդունելութենէն քաջալերուած ՏԱՒԱՒՐԻՓԷԵԱՆ տունը նոր մասնաճիւղ մը բա – ցած է

ՓԱՐԻԶ HALLE AUX VINSի ՄԷՋ

Տալաֆիւփէեան Որդիի տնօրէնութեամբ:

Փաքելի եւ արուարձաններու լաւագոյն նը – պարավաճառատուներու մօտ միշտ պիտի գտնէք կեդրոնատեղի 8 Puvis de Chavannes, MARSEILLE

ԼԱՒԸ ՏԻՒԶԸ 45 :

ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս · 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 18 Janvier 1952 Ուրբաթ 18 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

38րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6664-Նոր շրջան թիւ 2075

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՒԱՋԱՆՔԸ ԴԱՐՄԱՆ ՉԷ

Բազմազան են մեր անտիրութեան պատճառները՝ Հայկական Արտասահմանի մէջ: Ոչ միայն քաղաքական գետնի վրայ, այլեւ հանրային գործունէութեան տեսակէտով :

Այդ պատճառներէն մէկը այն է որ՝ լայն անջրպետ մը բացուած է երէկուան եւ այսօրուան մէջեւ :

Երբեք այսքան զգալի եղած չէր հասուն եւ տրամադրելի ուժերու պակասը :

Տարուէ տարի դիրքեր կը պարպուին բոլոր ասպարէզներուն մէջ :

Անդուլ յաջորդներ կը ճարուին ոչ – կա – նուխ: Բայց, յաճախ «եկողը գացողը փնտռել կուտայ»:

Մտաւոր ուժերու պակասը ոչ միայն անտիրութեան կը մատնէ չատ մը հոգեր, այլեւ յառաջ կը բերէ մակարդակի անկում :

Մարդիկ մահկանացու են եւ բնականաբար միշտ նոր բացեր պիտի ունենանք :

Այդ անխուսափելի հեռանկարը արդէն իսկ զարճած է մղձաւանջ: Եւ մի զարմանաք որ ահա – կոչ կը հնչեցնենք պարբերաբար: Մանաւանդ վերջին պատերազմէն ի վեր :

Մեր այսօրուան հանրային կեանքը չատ կը նմանի աղին եւ մատաղին պատմութեան: Ահա թէ ինչո՛ւ չարունակ ատեան կը հրաւիրենք «չրջա – նառաբանները»: Ժառանգորդներն ու յաջորդները:

Շատերը կը զգաստին թէ կանոնաւոր դպրոց չտեսան :

Երէկուան ուժերը եւ անոնց մնացորդները ամէնքն ալ կանոնաւոր դպրո՞ց աւարտած էին: Քանի՞ն համալսարան կամ ճեմարան տեսած էին: Եւ անոնք որ կրցեր էին նախակրթարան մը աւարտել, ի՞նչ մթնոլորտի մէջ կ'ապրէին :

Կը կարծենք թէ չատերուն համար տարադրութեան երեսուն տարիները բոլորովին պարապ չանցան :

Եթէ երեսուն տարուան քանը ապրուստի հոգերուն յատկացնենք, առ նուազն տասը տարի տուեցան ինքնազարգացման համար:

Ջմռռնանք որ սանձարձակ ազատութեան մէջ կ'ապրինք, եւ աչքերն ու միտքերը չուտ կը բացուին :

Ամէնէն անճարն ալ փայլուն դիրքերու չհասա՞, չնորհիւ այդ ազատութեան, միջավայրին ընձեռած դիւրութեանց եւ իր տոկուն աշխատանքին :

Արդ, ինչո՞ւ անճրկիլ, երբ կարգը կուգայ հանրային եւ քաղաքական գործունէութեան : Մանաւանդ որ, ազատութեան չնորհիւ, այդ գործունէութիւնն ալ զարճաւ տեսակ մը մարզարան, եթէ ոչ վարժարան :

Թող զուարճալիք չհամարուի, եթէ ըսենք թէ այսօր ճառախօսներ ունինք որոնք ատենախօս զարճան ճառ լսելով :

Եթէ ճիգ մըն ալ փորձէին անոնք — եւ այլապէս ընդունակ տարրեր — ուրիչ պիտանի բաներ ալ կը սորվէին :

Այստեղ կը գտնենք անտիրութեան երկրորդ պատճառ մը,— տկարացում հաւատքի եւ խանգաւառութեան : Աւելի բացորոշ բառով մը՝ խուսափում պատասխանատուութենէ :

Կը թուի թէ չատեր հրաչքի մը կամ ազգա – նչանի մը կը սպասեն, իրենց արժանիքները ի սպաս դնելու համար :

Մինչդեռ, տարիները կը թաւալին , միասին թաղելով բազմաթիւ պատեհութիւններ :

Դեռ տարէցներ ալ կան որ կը գոհանան հառաչելով, մինչդեռ կրնային գոնէ իրենց անդաստանը մշակել :

Որ եւ է հոսանք ի վերջոյ կէս ճամբան մնալու դատապարտուած է, եթէ չի հետեւիր քաղաքական գրականութիւն կոչուած գիտութեան մը:

Այս տեսակէտէն բախտաւոր է Դաշնակցութիւնը, իր բազմազան ուսումնասիրութիւններով:

Միայն մեր տպագիր հրատարակութիւնները ամբողջ մատենադարան մը կը կազմեն :

Անհրաժեշտ չէ Դաշնակցական ըլլալ, օգտուելու համար այդ գիտելիքներէն :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԱՒԱՍՈՒՆ «ՉԱՆ» ՄԷԿ «ՀՈԳԻ» ՉԱՐԺԵՐ

Լեզուական բանավէճի մը առթիւ, ռազմաթերի մը, Կ. Ցարութ, կը յայտարարէ սրտաուչ մխիթարութեամբ.

— « Հայոց լեզուն մի սքանչելի բառ ունի , հայ մարդն այդ բառով արտայայտում է իր ամենաջերմ եւ նուիրական զգացումը դէպի հարազատն ու սիրելին, այն «Չան» բառն է, որ ոչ մի այն անթարգմանելի է որեւէ օտար լեզուով, այլ անմատչելի է օտարին իր իւրայատուկ հայկական իմաստի խորութեամբ»: («Ասպարէզ», 14 դեկտ· 1951):

Չեզա՛ւ, սիրելի հայրենակից, չեզա՛ւ:

Նախ, «Չան»ը երբեք հայերէն չէ, այլ ի ծնէ թուրքերէն (Ճան): Կը նշանակէ «Հոգի»:

Բառը ոչ «սքանչելի» է, ոչ ալ «անթարգմանելի»: Ոչ «անմատչելի», ոչ ալ «հայկական իմաստի խորութեամբ» օժտուած :

Անգէտները թուրքակաբար հոլովելով, յաւելեալ եւ ճոխացեալ իմաստ մը տուեր են անոր :

« Չան»ն ալ մաս կը կազմէ այն թուրք –թաթարական խառնիճաղանճին որ կը փոխանցուի սերունդէ սերունդ, վրդովիչ յամառութեամբ.

— Չիգեար, ազիզ, դարդ, հասրաթ (կարօտ), չիւան, քաղ (այդի), բոստան, ղուրբան (մատաղ), փոշմանել (զղջալ), դիւզան (խանութ), քոյ (հասակ), չհանդամ (ճչհչննչմ· դժոխք) ումուտ (յոյս), չորան, իգիթ, չարէ, դաւթար, fուրբ (մուչտակ), եւ այլն:

« Չան»ամոլները եթէ փորձէին «Հոգին» — « Հոգի՛ս » — հոլովել նոյն խանդաղատանքով եւ յարատեւութեամբ, թուրքերէն «Չան»ը չատոնց հոգին աւանդած կ'ըլլար:

Գոնէ օրինակ առնէին Նահապետ Քուչակէն .

— Տեսայ զիմ հոգոյս հոգին...

— Ես աչք ու դուն լոյս, հոգի՛...

— Ես ձուկ ու դուն ջուր, հոգի՛:

Շատ մը լուծեր թօթափեցինք: Այլ ու ձախ ասպարէզ կը կարդանք տանիքներու կատարէն:

Եւ սակայն, առանց դանելու կը պահենք, բերանացի թէ գրաւոր կը զարգացնենք թուրք թաթարական մակաբոյծներ, աղարտելով մայրենի լեզուին դիմագիծը:

Պիտի սորվի՞նք, վերջապէս, թէ հազար «Չան» մէկ հոգի» չի փրկեր , հարազատութեամբ թէ խորութեամբ:

ՎԱ.ՀԷ

ԵԳԻՊՏՈՍ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳ ՄԸ ՈՒՆԵՑԱՒ

Ցունուար 16ին 101 թնդանօթներով աւետեցին թէ Եգիպտոսի 18ամեայ թագուհին , Նարի – ման մանչ զաւակ մը ծնած [illegible] որով Եգիպտոս ուղղակի ժառանգորդ մը կ[illegible]նայ: Երբ լուրը հաղորդեցին Ֆարուք թագաւորին, ժպտելով ը – սաւ.— « Էլհամտուլլահ (փառք Աստուծոյ)»:

Ինչպէս յայտնի է, թագաւորը երեք աղջիկ զաւակներ ունեցած էր առաջին ամուսնութենէն եւ 1948ին բաժնուեով Ֆարիտա թագուհիէն, 1951 Մայիս 6ին ամուսնացաւ Նարիման Սաադքի հետ: Մինչեւ հիմա գահաժառանգն էր թագաւորին հօրեղբայրը, իշխան Մոհամմէտ Ալի, որ 75 տարեկան է եւ ամուրի :

Գահաժառանգին ծնունդը աննկարագրելի խանդավառութիւն պատճառեց ամբողջ երկրին մէջ: Ծնունդէն անմիջապէս վերջը թագաւորը հրովարտակով մը յայտարարեց թէ նորածինը պիտի կոչուի Ահմէտ Ֆուատ, իշխան Սայիտի (Գահիրէի հարաւային մասը: Այդպէս կը կոչուէր Ֆարուք թագաւորն ալ, երբ գահաժառանգ էր):

Նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ գումարելով, հետեւեալ որոշումները տուաւ . — 1. Ազգային տօն հռչակել հինգշաբթի օր.— 2. Տասնական ոսկի պարգեւ չնորհել չորեքշաբթի օր ծնած բոլոր երախաներուն.— 3. Երեսուն հազար ոսկի սահմանել Սուէզի չրջանին մէջ ինկած նահատակներու ընտանիքներուն եւ վիրաւոր ռազմիկներուն.— 4. Երկու ընկերային կեդրոններ հաստատել, մէկը Գահիրէի, մէւսը Խարթումի մէջ, նորածին գահաժառանգին անունով.— 5. Երեք աղքատ ուսանողներ որդեգրել Գահիրէի համալսարանին մէջ:

Գահիրէի քաղաքապետութիւնն ալ որոշեց միս բաժնել 5000 չքաւոր ընտանիքներու, իննա –

Նոր վարչապետը Ազգ. ժողովին առջեւ

Գ· Խակաո Ցոռ Ազգ· ժողովին ներկայացաւ երէկ, հինգշաբթի, իր պաշտօնին վաւերացումը խնդրելու համար: Օրինական մեծամասնութիւնը ապահովուած կը համարուէր, երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ :

Նոր վարչապետը, որ 43 տարեկան է, ուսանողական փայլուն չրջան մը աւարտած է, իբրեւ վարդապետ իրաւաբանութեան: Շրջանաւարտ է նաեւ Արեւելեան լեզուներու վարժարանէն: Ռուսերէնը գաղտնիք չունի իրեն համար: Ծանօթ է նաեւ ուրիշ սլաւական լեզուներու :

Քանի տարեկանին երկրորդ քարտուղարն էր, փաստաբաններու համադումարին: Ճարտասան է եւ մանաւորապէս փայլած Փարիզի Վերաքննիչ Ատեանին առջեւ :

Գերմանական գրաւման չրջանին, 1943ին Ցերանոսէ Սպանիա փախաւ իր անդրանիկ աղջկանը հետ եւ միացաւ զօր· ոյժերուն: Ազատագրութենէն վերջ ընդհ· քարտուղարի օգնական էր առժամեայ կառավարութեան մէջ: 1945ին տակաւին անդամ էր դահլիճին, իսկ տարուան վերջը Ֆրանսական դատախազ Նիւրընպէրկի դատավարութեան ատեն: 1946ին խորհրդարան մտաւ իբրեւ երեսփոխան Թիւռայի: 1947 մարտին փոխ–նախագահն էր այն յանձնաժողովին որ պիտի քննէր Ֆրանսայի մէջ պատահած դէպքերը՝ 1933էն 1945, յետոյ նշանակուեցաւ փոխ – նախագահ Գերագոյն Ատեանի :

Մասնագէտ է էմմական խնդիրներու եւ պաշտօնավարած է երկու դահլիճներու մէջ, իբրեւ ելեմտուքի նախարար Քէօյլ , Պիտոյի եւ Փլեւէնի դահլիճներուն մէջ: Վերջին անգամ դատական նախարար էր :

Մառեչալին թաղումը

Երէկ իր ծննդավայրը փոխադրուեցաւ մառեչալ տը Լաթր տը Թասինյիի մարմինը: Թաղումը պիտի կատարուի այսօր, ուրբաթ: Այս առթիւ կարճ արարողութիւններ կատարուեցան Սէն Սիոռի զինուորական վարժարանին եւ Շարթրի մայր եկեղեցիին մէջ:

Չորեքչաբթի օր, Նոթր Տամի մէջ կատարուած արարողութենէն վերջ, հանդիսաւոր զօրաջոք մը տեղի ունեցաւ Լինվալիտի բացատանին առջեւ, տեւելով երկու ժամ: Կը մասնակցէին զօրամասեր ցամաքային, ծովային եւ օդանաւային բանակներէն: Նոթր Տամի արարողութեան ատեն 16 հոգի ծովերը կը կրէին կարգով, իբրեւ պատուոր: Անոնց մէջ էին զօր· Այզընհաուըր (Ամերիկացի), մառեչալ Մոնթկոմըրի (Անգլիացի), զօր· Ալֆոնս Ժիւէն եւ ուրիշ բարձրաստիճան պատասխաններ :

Պատարագէն վերջ մառեչալին դագաղը դրուեցաւ թնդանօթի կառքի մը վրայ զոր կը քաչէին չորս ճերմակ ձիեր: Վրան դրուած էր մառեչալի գտակը՝ եօթը աստղերով, իսկ սպայ մը կը կրէր կապոյտ զաւազանը, կառքին ետեւէն: Ուրիչ 25 զինուորներ կը կրէին հանգուցեալին ստացած պատուանշանները եւ չքանչանները բարձիկներու վրայ: Թափորին կը հետեւէր նաեւ հանգուցեալին այրին:

Միակ դամբանականը խօսեցաւ Պ· Փլեւէն , ներբողելով հանգուցեալ զօրականին փայլուն գործունէութիւնը: « Անոր կեանքը կը սկսի իբրեւ սպանական վէպ մը վերջնանալու համար նման այն ողբերգութեանց ուր հերոսները կը մեռնին ոտքի վրայ »:

✕ Նոթր Տամի արարողութենէն կը մասնակցէին Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ եւ Թանգարանի ներկայացուցիչները: Եկեղեցիէն Լինվալիտ յուղարկաւորութեան թափորին կը մասնակցէին Հայ Նախկին Ռազմիկները հայկական դրօշով :

Այս կիրակի ժամը 10ին հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Փարիզի Հայոց եկեղեցին, եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի հանգուցեալ զօրավարին համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԻՐԱՆԻ անգլ· հիւպատոսարաններուն փակման հրամանին առթիւ, Թէհրանի բրիտանական դեսպանը ծանուցագիր մը ուղղելով, կ'ըսէ թէ այդ որոշումը կը հակասէ 1857ի Փարիզի դաշնագրին: Եւ սակայն իրազեկները կը կարծեն թէ Լոնտոն ի վերջոյ տեղի պիտի տայ:

կան եարտա կերպաս՝ 6000 աղքատ ընտանիքներու, հագուստ – կապուստ այն բոլոր մայրերուն որ մանչ զաւակ մը կ'ունենան գահաժառանգին ծնած օրը, հինգական ոսկի պարգեւ՝ նոյն օրը ծնած իւրաքանչիւր արու երախայի համար, ծախսատ եւ անուշեղէն հազարաւոր թչուառներու եւն.: Ժողովուրդը կը պարէ ամբողջ երկրին մէջ:

ՕՏԱՐՆԵՐԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Առիթներ շատ ունեցած ենք օտարներու կարծիքները լսելու կամ կարդալու :

Անոնցմէ չատերը փաղաքշական են. քաջալերական եւ արժանի մասնաւոր ուշադրութեան , երբ հաստատուած են պատմական ծանօթութեան, մեր ժողովուրդը մօտէն ճանչնալու իրողութեան մը վրայ :

Մեր ապրած դժուարին , քաղաքական խառնաշփոթ կացութեան մէջ, օտար երկրի մը վար – չապետին, նախարարին, քաղաքական կամ մտաւորական դէմքի մը նպաստաւոր յայտարարութիւնը մեր ժողովուրդին հանդէպ, ընդհանուր գոհունակութիւն կը պատճառէ բոլորիս : Ոչ մի – այն անոր համար, որ մեր ժողովուրդին առաքինութիւնները օտարներէն ալ կը հաստատուին , այլ անոր համար որ նպաստաւոր մթնոլորտ կը ստեղծեն անոնք. վստահութիւն ու ապահովութիւն կը բերեն մեզի :

Ցրուած ըլլալով աշխարհէ աշխարհ եւ երկրէ երկիր , մենք հարկադրուած ենք հաշտ ապրիլ մեր ապրած երկիրներուն մէջ եւ, իբրեւ հաւատարիմ քաղաքացիներ, աշակցիլ տրուած երկրի մը վերելքին ու բարգաւաճութեան :

Թէ զգացումներով եւ թէ բանականութեան թելադրանքով՝ մենք պարտաւոր ենք մեզի բնակակից , մեզ հիւրընկալող ժողովուրդներուն հետ գործակցիլ եւ յարգել անոնց օրէնքները, կարգերը եւ զգացումները :

Այնքան արիւնոտ փորձանքներէ եւ փորձութիւններէ ետք , ունեցած ենք իմաստութիւնը՝ չխառնուելու մեր ապրած երկիրներուն ներքին խնդիրներուն ու պայքարներուն, պահելով միշտ մեր բարեկամական ու անշահախնդիր ընթացքը : Շնորհակալ եղած ենք եւ չնորհակալ ենք մեզի տրուած դիւրութիւններուն համար, եւ նուիրուած ենք մեր ազգային ներքին զարգացման , սրտանց մասնակցելով նաեւ մեր «երկրորդ հայրենիք»ներու տնտեսական , մշակութային եւ կերպային բարգաւաճումին :

Շնորհիւ այս բանաւոր քաղաքականութեան , հայ ժողովուրդը գնահատուած է օտարներուն կողմէ , ոչ միայն Ամերիկայի մէջ, այլեւ Ֆրանսայի, Պուլկարիոյ եւ մասնաւորապէս Մերձին Արեւելքի երկիրներուն մէջ, Եգիպտոսէն Պաղեստին, Լիբանան, Սուրիա, Իրաք ու Իրան : Հայը , չատ մը տեղեր , դարերով ապրած է այս ընթացքով եւ պահած իր դոյութիւնը ու ազգային կեանքը : Վերջին երեսնամեակը մասնաւորապէս եղած է չարամնակութիւնը ազգային այս իրատես քաղաքականութեան :

Կ'ուրախանանք անկեղծօրէն , երբ որեւէ առիթով, պետական դէմք մը, կրօնական կամ աշխարհական հեղինակաւոր անձեր կամ օրկաններ կը յայտարարեն թէ Հայերը օգտակար, ընդունակ, չնորհաւոր տարր են : Մասնաւոր գոհունակութեամբ, նոյնիսկ հպարտութեամբ կ'արձանագրենք մեր թերթերուն մէջ՝ երբ պատասխանատու անձեր դովելով մեր ազգային առաքինութիւնները, կը յայտարարեն թէ Հայերը չեն զբաղեցներ ոստիկանութիւնը. այսինքն՝ խաղաղ տարր են եւ վստահելի, բարեկամ ու պարկեշտ :

Կը պահե՞նք այս ուղեգիծը :

Հարցում մը, որուն կը դժուարանանք վճռական պատասխան տալ, որովհետեւ կան երեւոյթներ, որոնք կասկածի տակ կ'առնեն մեր ժողովուրդը : Ջանգուածը, հայ ժողովուրդը, նոյնն է անշուշտ, բայց կան տարրեր, տխուր մտայնութեամբ, աղճատուած բարոյականով ու անխոհուրդ մտքով, որոնք ծանր սայթաքումներ կը գործեն, խանգարելով ամբողջ ժողովուրդին կեանքը, վտանգելով անոր գոյութիւնը :

Փոքր , զանցառելի խմբակներ ու աղմկաբար, անպատասխանատու անհատներ են, ճիշդ է, բայց կը պղտորեն մթնոլորտը եւ կասկածի տակ կը ձգեն ամբողջ զանգուածը :

Հայրենիք, Հայկ. Դատ, մշակոյթ, ազգապահպանում, լաւ այս ամէնը. հարցեր՝ որոնք կենսական նշանակութիւն ունին մեր ապագային համար : Կերպով մը հասկնալի՝ անոնց շուրջ վէճն ու տարակարծութիւնը : Բայց կայ խնդիր մը , հիմնական, շատ կարեւոր խնդիր մը, որուն մասին չենք կրնար անուշադիր ըլլալ, չենք կրնար կոյր ըլլալ եւ լրջօրէն չմտածել այդ մասին : Այդ խնդիրը՝ գանազան երկիրներու մէջ, մասնաւորապէս Մերձին Արեւելքի մէջ ցրուած հայութեան ապահովութեան խնդիրն է : Հայութեան վստահելիութեան խնդիրը՝ որ երթալով մասնաւոր կերպարանք մը կ'առնէ, վտանգելով ոչ միայն մեր հեռաւոր նպատակները, այլեւ առօրեայ խաղաղութիւնը. մեր վայելած վստահութիւնը, իբրեւ հաւաքականութիւն :

Սխալ կը գործենք, եթէ միայն մեր ապագայի մասին մտածենք, ու մոռնանք ներկան. սխալ կ'ընենք, եթէ մտածենք միայն մեր հայրենիքին ու իր ժողովուրդի մասին, անտեսելով Սփիւռքը եւ շուրջ մէկ միլիոն հայութիւնը : Ինչպէս սխալ պիտի ըլլար, եթէ միայն մեր անցեալ փառքերուն ու ապագայ նուաճումներուն մասին մտածէինք , մոռնալով անմիջականը, առօրեան, ներկան, մասնաւորապէս մեր ազգային ու մշակութային կեանքին մէջ :

Ինչ նշանակութիւն կրնայ ունենալ մեր Ե. դարը , մեր Ոսկեդարը, եթէ այսօր, մեր անհոգութեան պատճառով, մեր լեզուն ու գրականութիւնը աղքատութեան մատնենք. պղինձի դարուն մէջ ապրեցնենք : Ինչ արժէք կրնայ ունենալ այն՝ որ անցեալին մէջ պետական փառաւոր շրջաններ ունեցեր ենք եւ ապագային կրնանք նորէն ունենալ, եթէ ներկայիս նսեմ ու անփառունակ կեանքի մը մէջ կ'ապրինք : Պիտի ուրախանանք մեր անցեալով, անշուշտ. պիտի մտածենք մեր ապագային մասին, կասկած չկայ : Բայց պիտի գուրգուրանք մեր ներկային վրայ, որ իրական է, չշփուելին, անցեալը եւ նաեւ ապագան : Թչուառ ներկայէ մը երբեք չի կրնար փայլուն ապագայ մը ծնունդ առնել, եթէ համապատասխան միջոցներ ձեռք չառնենք :

Անցեալը ծախսուած հարստութիւն մըն է, մեծ մասով. ապագան գանձելի, կասկածելի հարստութիւն մը. մինչ ներկան կանխիկ, իրական ու ապահով հարստութիւն մը :

Կրցո՞նք չահարկել ներկան, այն ատեն կըրնանք վստահ ըլլալ մեր ապագային նկատմամբ :

Դժբախտութիւնը հոն է, որ մասնաւորաբար մեր վերջին մէկ երկու տասնամեակներու ընթացքին, այս ներկան է որ խաթարուած է, այլասերած ու հետեւաբար՝ վտանգուած :

Եւ, այս խաթարումը անոնց կողմէ՝ որոնք « իմաստութեան », «հեռատեսութեան» ու «ողջմտութեան» քարոզներ կը կարդան : Մամուլի ու եկեղեցիի բեմերէն խորհուրդներ կը չռայլեն , առանց անդրադառնալու թէ նաւը՝ որուն անդունդին կը խօսին՝ ընկղմելու վրայ է ...

(Խմբագրական ՀԱՑՐԵՆԻՔ)

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵԻ

2— ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ՃԱԽԸ ՀԱՑ

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Յունուար 4ի նիստին մէջ, գլխաւոր ճառը խօսեցաւ տեղեկաբերը, Պ. Ազքուլ, պատուիրակ Լիբանանի: Ըսաւ թէ իր երկիրը միշտ խորապէս չահագրգռուած է մարդասիրական խնդիրներով եւ ողբաց այն արմատախիլ մարդկային էակներուն վրայ որոնք ամէն բան կորսնցուցած ըլլալով, խաղալիկ դարձած են դէպքերու: Լիբանան դարերով պատսպարած է տարագիրներ եւ անոնց դժբախտութեանց տեսարանը կրկնապատկած է օգնելու բաղձանքը: Առաջին առթիւ Լիբանան ընդունեցաւ հայ տարագիրներ եւ արտօնեց որ Լիբանանեան քաղաքացի դառնան, առանց խորութիւն դնելու կարողին եւ միւսներուն միջեւ: Հայ տարագիրները դարձան պատուական քաղաքացիներ, ճարտար բանուորներ, պարկեշտ եւ ուղղամիտ: Լիբանանի հայ հասարակութիւնը չարունակեց նակեց հետաքրքրուիլ ուրիշ վայրերու հայ տարագիրներու վիճակով եւ Լիբանանի պատուիրակութիւնն ալ միացաւ այդ հոգածութեան: Դեռ վերջերս Լիբանան տարագիրներ ընդունեցաւ Պաղեստինէն :

Սովորական վիճակի մէջ, Միացեալ Ազգերը մեղադրելի չեն տարագիրներու գոյութեան եւ թշուառութեան համար, մինչեւ անգամ Քորէայի մէջ: Բայց միեւնոյն բանը ճիշդ չէ Պաղեստինի տարագիրներուն համար, քանի որ ՄԱԿը տուած էր վճիռ մը որ տարագիրները. նոր դասակարգ մը պիտի ստեղծէր: Որոշելով բաժնել փոքր եր – կիր մը, անոր մէկ մասը դարձուցած էր ապաս – տանարան մը ժողովուրդի մէկ մասին համար, եւ ի հարկէ արտագաղթ մը ծագեցաւ այս բաժանուածէն: Ուրեմն կրկնակի պատասխանատուութիւն – ներ ունի ՄԱԿը. տարագիրներու ստուար մեծամասնութեան հանդէպ ունի մարդասիրական պարտականութիւն մը՝ իսկ Պաղեստինի տարագիր – ներուն հանդէպ օրինաւոր պարտաւորութիւններ. եւ արդար է որ ելեւմուտքին մէջ գումար մը յատկացուի Պաղեստինի տարագիրներուն օգնութեան համար:

Մեր պատուիրակութեան տեսակէտով, այն երկիրները որոնք միջազգային մարմին մը ստեղծած են, պարտաւոր են միջոցներ ճարել, որպէս զի կարենայ կատարել իրեն յանձնուած գործը : Տարագիրներու Օֆիսին վերատեսուչը, որ կը վայելէ Միացեալ Ազգերու վստահութիւնը, յայտարարեց թէ՝ փորձած է իրենց հայրենիքը վերադարձնել եւ վերաբնակեցնել տարագիրները , բայց եւ այնպէս տակաւին կարօտութիւններ կան որոնց համար անհրաժեշտ է նիւթական օգնութիւն: Լիբանանի պատուիրակութիւնը որոշած է արտօնել որ վերատեսուչը կոչ մը ուղղէ տարագիրներու օգնութեան համար: Բայց, մանրամասնութիւններ կ'ուզէ օգնութեան արժանի խմբակ – ցութեանց ու անոնց գտնուած վայրերու մասին:

Գալով մասնաճիւղերու հարցին, Լիբանանի պատուիրակութիւնը չի կարծեր թէ ընդհ. ժողովը պիտի մերժէ անոնց հաստատումը, եթէ վերատեսուչը անհրաժեշտ գտնէ: Այդպիսի գրասեն – եակներու հաստատումով Օֆիսի վերատեսուչին մէկ ներկայացուցիչը պիտի կրնայ ուղղակի տե – ղեկութիւն ստանալ տարագիրներու կացութեան , անոնց վայելած կամ զրկուած իրաւունքներու , անոնց տեղաւորուած երկրի օրէնսդրութեան եւ անոնց պաշտպանութեան լաւագոյն միջոցներու մասին: Այդպիսի տնօրինութիւն մը բարերար ազդեցութիւն պիտի ունենայ նաեւ տարագիրներուն վրայ, վասնզի անոնց համար բարոյական սփո – փանք մը պիտի ըլլայ տեսնել Միացեալ Ազգերու ներկայացուցիչ մը որ կ'աշխատի տեղին վրայ :

Մասնաճիւղերու վայրը եւ թիւը եւ իրենց պաշտօնէութեան չափը քննել կ'ըսէ Ե.ընդհանուր – ին: Բայց լիբանանեան պատուիրակութիւնը կը կարծէ թէ կարելի պիտի ըլլայ վեցէն պակաս հաշուել այդ պաշտօնէութիւնը :

Պատուիրակը յետոյ նորէն չօշափեց հայ տարագիրներու խնդիրը :Անոնց երկիրը աւերակ դարձաւ եւ աւելի վերջը բաժան – բաժան եղաւ առաջին մեծ պատերազմէն վերջ, եւ 400.000 հոգի ապաստանեցան Լիբանան եւ Սուրիա: Անոնց համար խնդիր չկայ այլեւս, վասն զի անոնք Լիբանանեան եւ սուրիական քաղաքացիներ եղած են : Բայց կ'ուզէր արթագրել անճղդուելիութիւն մը որ կ'երեւայ ՄԱԿի վերջին հրատարակութեան մէջ . « Տարագիրները յետպատերազմեան աշխարհին մէջ » : Անոնք որ Խորհրդային Հայաստան վերադարձան այդպէս ըրին ոչ թէ իբրեւ տարագիր – ներ, այլ իբրեւ Լիբանանեան կամ սուրիական քաղաքացիներ եւ Խ. Միութիւն վերադարձան պարագաներով: 1922ին 25.000 Հայեր գաղթած էին Յունաստան, 125.000 հոգի Ֆրանսա: Երկրորդ Աշխարհամարտէն վերջ, Հայերու երրորդ արտագաղթ մը տեղի ունեցաւ Խ. Միութենէն, Լեհաստանէն եւ ուրիշ ժողովրդական հանրապետութիւններէ, ինչպէս եւ Գերմանիայէն ուր պատերազմական գերիներ եղած էին: Այս տարագիրներէն չատեր կը գտնուէին IROի պաշտպանութեան տակ, իսկ ուրիշներ պաշտպանուած էին Նանսէնեան անցագիրներով : Այժմ խնդիր է թէ ինչ պիտի ըլլան առաջին դասակարգի տարագիրները, երբ IROն դադրի: Ցտ – եսով, քիչ մը երկդիմի է Նանսէնեան անցագիր ունեցողներուն կացութիւնը, վասն զի անոնք բոլոր քաղաքացիներու պաշտպանութիւններն ունին առանց վայելելու բոլոր համապատասխան իրաւունքները: Ահա թէ ինչու մեր Լիբանանի պատուիրակութիւնը կը յուսայ թէ Վերատեսուչին Օֆիսը մասնաւոր ուշադրութիւն պիտի ընծայէ հայ տարագիրներու հարցին,յարաբերութիւնները պիտի հաստատէ հայկական կազմակերպութեանց հետ եւ ի հարկին պիտի խորհրդակցի մասնագէտի մը հետ :

ՄՄԲ.— Յունուար 9ի նիստին մէջ, Օֆիսի վերատեսուչը պատասխանելով այս առաջարկին , յայտարարեց թէ չարաբերութիւն պիտի հաստատէ ԱՆԶԱՅի հետ, որուն կեդրոնը կը գտնուի Մ. Նահանգներուն մէջ :

Վիճաբանութեանց կը մասնակցէր նաեւ Փարիզի խորհրդային դեսպանը, Պ. Փաւլով, որ ծանրը մեղադրանքներ ուղղելով արեւմտեան պետութեանց, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ հայ տարագիրներու մասին.

— « Հայ տարագիրները հայրենիք մը ունին, Հայկական Ս. Ս. Ռեսպուբլիքա : Խ. Միութիւնը այս հարցին, ինչպէս միւսներուն մէջ կողմնակից է հայրենադարձին որ միակ կարելի լուծումը կը ներկայացնէ տարագիրներու հարցին համար » :

⚔ Պ. Փաւլովի մեղադրանքները եւ ուրիշ տեսակէտներ՝ յաջորդով :

ՌՈՒՍԵՐԸ ԿԸ ՇԱՀԱԳՈՐԾԵՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՆ

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ հակառակ բացառիկ հունձքին, պուլկար ժողովուրդը ամէն բանէ զրկուած կը մնայ: Այս հակասութեան պատճառն է Ռուսերու ներկայութիւնը եւ Պուլկարիոյ տնտեսութեան ամբողջական խորհրդայնացումը :

Պուլկարիոյ մէջ հաստատուած բոլշեւիկեան իրաւակարգը կը չարունակէ վարչական եւ տնտեսական «վերակազմութիւնը», բայց մինչեւ հիմա այս փորձուած ճիգերը ծառայեցին ժողովուրդին դժգոհութիւնը սաստկացնելու, բանուորները այլեւս ականջ չեն տար արտադրութիւնը աւելցնելու պատգամին: Զեն վարանիր գանգատիլ իրենց սէնտիքաններու վարիչներուն, բայց ասոնք կը պահանջեն որ աւելի աշխատին :

Ռուսերը կը ջանան ամէն կերպով ուժեղացնել իրենց ազդեցութիւնը Պուլկարիոյ մէջ, որ ռազմավարական մեծ նշանակութիւն ունի Ռուսիոյ համար: Ռուսերը կը ստիպեն որ Պուլկարիա իր արտադրութեան 50 առ հարիւրը Ռուսիոյ ղրկէ, ինչ որ կը նշանակէ որ Պուլկարիա իր ամբողջ արտադրութիւնը Ռուսիոյ կը ղրկէ, որովհետեւ Պուլկարիա ուրիշ ոչ մէկ երկրի հետ առեւտուր կ'ընէ :

Ռուսերը կը պահանջեն որ Պուլկարիա իր ամբողջ ոսկին եւ արծաթը ղրկէ Ռուսիա, ինչ որ ըրած է: Ռուսերը կը պահանջեն որ Պուլկարիա իր ամբողջ ոսկին եւ արծաթը ղրկէ Ռուսիա, ինչ որ ըրած է:

Հ՛ Ց. Ուս. Միութեան ուղերձը

(ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ Լ. ՇԱՆԹԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ)

Երկու հին աստուածներ եւս զատուեցան մեզմէ: Դաշնակցական հսմալսարանական երիտա – սարդութիւնը կը կենայ անոնց յիշատակներու տաճարներուն մէջ ոչ թէ գովելու, երկրպագելու կամ ողբալու՝ այլ հարցնելու.

— Կ՛ուզէ՞ք որ սգանք ձեր վրայ իբրեւ պա – տահմամբ մահացած էակներ թէ ձեզ նկատենք իբրեւ մարդիկ՝ որոնք կեանքի իրենց գերագոյն ապրումին մէջ՝ յա կարծ դադրած են ապրելէ :

Մին կը պատասխանէ — ըրէ այն՝ որ պիտի ընէիր եթէ կռուի պահուն իյնայի, մահէն զար – նուած: Շարունակէ կռիւը :

Միւսը կը պատասխանէ.— ըրէ այն՝ որ պիտի ընէիր եթէ ստեղծումի վայրկեանիս՝ տաղան – դըս չորնար գրչիս ծայրին. վերջուր գրիչը, թաթխէ զայն հայ հոգիին մէջ ու չարունակէ գրել, կիսատ տողէն սկսած :

Դաշնակցական ուսանողը, երբ կը մտաբերէ Շանթի եւ Ռուբէնի ուսանողութիւնը, որքան չը – փոթ եւ երազկոտ պիտի մնար՝ եթէ անոնց եւ ի – րենց ընկերներու կեանքերու թելը, նետուած մին – չեւ ծերութիւն, չգծէր մեծ գործին պատկերը ուր

տասխանեն թէ կառավարութիւը աւելի կը զբաղի արտադրութեամբ քան բանուորներու առողջու – թեամբ :

Մորհրդային մեթոտները կը պարտադրուին ոչ միայն գործատուրներուն, այլ եւ գիւղացիներուն եւ կրթական մշակներուն: Վարժարաններու եւ ուրիշ կրթական հաստատութեանց մէջ, ռուսե – րէն լեզուն կ՛ուսուցուի: Մոսկուայի կրթական նա – խարարութեան կողմէ 1948ին հրատարակուած քե – րականութիւն մը, որ ներկայիս կ՛օգտագործուի դպրոցներուն մէջ, շատ մը հետաքրքրական կող – մեր ունի: Ան զգալապէս կը բախի պուլկար ազ – գային զգացման: Բառաջաբանին մէջ, բոլոր Սը – լաւներուն կողմէ առաքեալ նկատուած Սելանիկ – ցի երկու վանականները՝ Կիրիլ (Կիւրեղ) եւ Մե – թոտիոս, իբրեւ ռուս ներկայացուած են: Անոնք յունարէնէ ռուսերէնի թարգմանած են եղեր Աւե – տարանը: Քերականութիւնը կը հաւաստէ թէ ռու – սական այբուբենը այս երկու վանականներուն գործն է, ու այս տեսութիւնը կը քարոզուի Պուլ – կարիոյ բոլոր վարժարաններուն մէջ, ռուս ու – սուցիչներու կողմէ: Տեղացիները այլեւս իրա – ւունք չունին պնդելու թէ՝ Կիրիլ եւ Մեթոտիոս իրենց ազգէն էին եւ Պուլկարներուն համար հնա – րած են սլաւական բարբառը :

Ընդհանուր առումով պարենաւորման վիճա – կը ողբալի պատկեր մը կը ներկայացնէ : Հակա – ռակ այս տարուան առատ բերքին, ժողովուրդը զրկուած է անհրաժեշտ տարրերէն: Հացին պարե – նաչափը կը մնայ 600 կրամ, չէ բարձրացած մէկ քիլոյի: Առանձնաշնորհեալները միայն այս չա – փով հաց կը ստանան, Պուլկարները մեծ մասով կը ստանան 300—400 կրամ: Պուլկար մամուլը չի ծածկեր երկրին դժուարութիւնները: Շատ մը զր – կանքներ կը ծանուցանէ ժողովուրդին: Պարե – նաչափերը չատ խեղճ են.— իւղ՝ 500 կրամ, ձէթ՝ 400 կրամ, կաթ՝ 820 կրամ, պանիր՝ 800 կրամ ամիսը:

Մ.

կը զետեղուի մեր ներկայ կեանքի ամբողջութիւ – նը: Այդ է պատճառը որ ուսանողը պէտք չունի – նայ հարցնելու թէ ինչու մտքին ուժը, օտար հա – մալսարաններու մէջ կառուցուած՝ պարտականու – թեան տակն է ի շահ ժողովուրդին աշխատելու . անոր քաղաքական կազմակերպումին, անոր սե – րունդներու դաստիարակութեան : Ինչ հոյակապ օրինակներ, այս երկու կեանքերը, մտքերու՝ ո – րոնք արուեստի եւ դպրոցներու մէջ, կուսակցա – կան ճամբով կը փոխուին ազգային անկորնչելի հարստութեան :

Դաշնակցական ուսանողը հարցում մը եւս ու – նի, իր հին աստուածներուն ուղղելիք :

Կ՛ուզէ՞ք որ նոր ճակատագիր մը փնտռենք հայ ժողովուրդին համար, նոր աստուածներ փոխ առնենք քաղաքակրթութեան դստանէրէն: Ա – նոնք միթբերան կը պատասխանեն — Ձկայ աչ – խարհի վրայ աւելի մեծ ճակատագիր քան այն՝ որ յատուկ է քու ժողովուրդիդ: Այն՝ որ զայն կ՛ընծայ այնքան քաղցր, այնքան ստեղծագործ ու այնքան արժանի ազատ հայրենիքի: Ամէն օտար ակերէ, յագեցիր ուրիշ քաղաքակրթութիւններ – րով, բայց պիտի գիտնաս թէ քու ժողովուրդիդ փոքր ածուն այնքան աւելի մաքուր, անուշ եւ մարդկային է: Նետուէ ղարդուղ հզօր գուպարնե – րուն մէջ, սակայն գիտցիր թէ որեւէ պայքար՝ չունի այնքան արդարութիւն, այնքան նուիրա – գործող տառապանք քան այն՝ որ մենք «մեր ըն – կերները մղեցինք պապենական հողին վրայ, Հայ Դատին համար:

Ընկեր Շանթ, ընկեր Ռուբէն, մեր միտքն եւ մեր նոր, պարզ հոգին նուէր մըն են ազգէն ազ – գին: Մեր կամքը, Դաշնակցական մեր ոգին, հա – ւատարիմ կը մնան կոչումներու ամէնէն բարձրին — հայ ճակատագրի :

Ու մեր բազուկները կը սպասեն այն օրուան, երբ կրկին կանգնած ձեր տաճարներուն մէջ՝ լը – սենք ի վերջոյ ձեր հրահանգը .

— Տղա՛ք... եկաւ, եկաւ ժամը զարնելու , մեր գործը ամբողջացնելու, յանուն անցեալին, յանուն ապագային...:

Կը սպասենք ...:

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԼԻՈՆԻ ՀԱՑՈՑ ԱՊԱԳԱՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ԼԻՈՆ, 13 Յունուար.— Լիոնի եւ շրջանի ութ հազարնոց գաղութին համար յարմար եւ ներկա – յանալի եկեղեցի – դպրոց մը ունենալը տասնեակ տարիներու ծրագիրը էր, որ այսօր կը գործա – դրուի: Ծրագիրը մեծ եւ բազմաձախս, բայց , Ազգ. Միութեան վարչութիւնը, եւ հանգանակիչ յանձնախումբը լաւատես կ՛երեւան :

Հողը գնուած է արդէն եւ գումարը վճար – ուած, այնպէս որ, այսօր «Ազգային սեփականու – թիւն» այդ ափ մը հողը կայ: Կը մնայ անոր վրայ բարձրացնել «Հայոց Լուսաւորչի Տաճարը» եւ ա – նոր լոյս կանթեղը — դպրոցը: Հոս է որ պէտք չէ անճրկի գաղութը :

Եկեղեցի, դպրոց, քովիկը յարմար թատերա – սրահ, փոքրիկ սրահներ, ընդարձակ, միու – թիւններու եւ կազմակերպութիւններու համար , ահա ծրագիրը որ անուշտ իրական բարիք մը պի – տի դառնայ գաղութին համար: Ամէն գլխէ, ամէն օր կը լսենք նոյն յանկերգը: Հաւաքավայր մը չու – նինք, լ՛ինչպէս փրկենք նոր սերունդը»: Այդ հա – ւաքավայրին համար է որ Լիոնի Ազգ. Միութիւնը եւ քանի մը հայրենակիցներ գործի ձեռնարկած են: Ցարդ արձանագրուած գումարներուն մէջ կը հանդիպինք երբեմն կազդուրիչ երեւոյթներու եւ երբեմն ալ տխուր: Արդարեւ կան համեստ, պարզ բառուորներ, օրը օրին ապրողներ որոնք արձա – նագրուած են սպասածէն աւելին եւ ուրիշներ ո – րոնց բաժինը ոչ միայն չէ ստացուած, այլեւ եր – բեմն լսուած են խուսափողական առարկութիւն – ներ :

Հանգանակիչ յանձնախումբին անդամները գա – ղութիս ծանօթ անձնաւորութիւններ են, եւ բոլո – րին վստահութիւնը կը վայելեն: Կը մնայ որ ա – մէն մէկը իր լոման տայ այս ազգօգուտ գործը գլուխ հանելու համար, որքան կարելի էր չուտ:

Ցառաջիկայ Ցունիս – Ցուլիսին պիտի կա – տարուի հիմնարկէքը, եւ եթէ ամէն ինչ լաւ ըն – թանայ՝ չուտով Լիոն քաղաքը կ՛ունենայ իր փա – ռաւոր եկեղեցին ու դպրոցը :

«Լիոնի մէջ ծառ չի բուսնիր» ըսած է մեր սի – րելի խմբագիրը: Բոլորս միահամուռ ապացուցա – նենք թէ ծառ չբուսած քաղաքին մէջ, կրցանք, ե – կեղեցի մը եւ ազգային տուն մը կառուցանել :

Գործի, ամէն մէկը իր կարողութեան չափով:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

ՎԱԼԱՆՍ.— Ցունուար 6ին Սէն Ժանի սրահին մէջ 300է աւելի հայրենակիցներ ամբողջ չորս ժամ հետեւեցան Հ. Պապեանի կողմէ սարքուած դպրոցական հանդէսին: Բեմին խորը զետեղուած էր աւանդական տօնածառը :

Օրուան նախագահը՝ Պ. Ցարութիւն Կէզուր – եան բացման ճառին մէջ չեշտեց մայրենի լեզուին ուսուցման անհրաժեշտութիւնը :

Հրաւիրեց ծնողները որ իրենց կարելին փոր – ձեն մանուկներուն հետ հայերէն խօսելու տունի մէջ :

Դպրոցի աշակերտներէն Ցովհաննէսեան Ցա – կոբիկ ուղերձով հրաւիրեց իր տարեկից մանուկ – ները որ հետեւին իրենց օրինակին եւ դպրոց յա – ճախեն: Ցետոյ սարքուեցաւ կենդանի պատկեր մը եւ թատերախաղ մը , որուն նիւթը առնուած էր 1915ի եղեռնի օրերէն: Լսեցինք չարք մը երգեր եւ արտասանութիւններ: Տեղի անձկութեան պատ – ճառով զանց կ՛առնեմ անունները: Զորսուկէս տա – րեկան Ատալեան դաշնակի վրայ նուագեց «Լուսին չկար»ը, ընկերակցութեամբ ջութակի (իր հայ – րը): Կարգը եկած էր կաղանդ պապային, որ բեռնաւորուած մրգեղէններով, հարիւրէ աւելի ծրարիկներ, բաժնեց աշակերտներուն եւ ներկա, բոլոր մանուկներուն անխտիր:

Ամբողջ մը գոյացաւ 9000 ֆրանք: Երկրորդ մասին աշակերտները ներկայացուցին գաւեշտ մը, «Անխիղճ խոհարարուհին»:

Ցետոյ բեմ եկաւ Հ. Պապեան, որ տեղեկու – թիւններ հաղորդեց Միջին Արեւելքի մասին, ուր գացած էր վերջերս: Հանդէսը փակուեցաւ «Փամ Փորտոան»ով, մասնակցութեամբ աշակերտնե – րուն: Ժողովուրդն ալ յոտնկայս հետեւեցաւ եր – գեցողութեան:

Աշակերտներուն թիւն է 50, 35ը աղջիկ: Եր – րորդ տարեշրջանն է այս: Դպրոցը լրացնողները այժմ կրնան հայերէն թղթակցիլ իրենց բարեկամ – ներուն հետ :

ՆԵՐԿԱՑ ՄԸ

ԷՋԵՐ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՑՔԱՐԻՆ (4)

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՎԱՆՔԻ ԿՌԻՒԸ

— «Նոյեմբեր 18ին եա, քամիսէր Մէհմէտ էֆէն – տին, Ֆէրիք փաշան, Ազիզ էֆէնտին, Նազարէթ էֆէնտին եւ ձօճօ Գասպար կուգանք ձեզ տեսնե – լու համար: (Այս վերջինը Հ. Ց. Դ. Մշոյ կազմի վարչութեան անդամ էր):

Մեր երկու անմահ հերոսները նամակը վանա – հօր ալ ցոյց տուին: Բաւական ատեն իրարու հետ խօսելէ ետք, նամակին պատասխանը գրած եւ ուղած էին եղոյին: Այս առթիւ ըսած էր թէ օ – րական 30—40 Թուրք զինուորներ կը մեռնին քո – լերայէն: Եւ թէ վիրաւորուածները եւ սպանեալ – ներն ալ մեծ թիւ մը կը կազմեն :

Մեկնելէ առաջ եղօն եկաւ մեր քով, « մնաք բարով, Մշոյ Ս. կարապետն եւ Առաքելոց վան – քարով, Մշոյ Ս. կարապետն եւ Առաքելոց վան – քերը ձեզի օգնական ըլլան» ըսելով, մեկնեցաւ :

Ցաջորդ իրիկուն Անդրանիկն եւ Գէորգ Զա – վուշը երկու էշնոց Թուղթի մը վրայ գրեցին մեր բոլոր արդար իրաւունքները եւ պահանջները, որ – պէսզի յանձնուին Թուրք ներկայացուցիչներուն :

Նոյեմբեր 18ին եկան Թուրք ներկայացուցիչ – ները: Երբ վանքին մօտեցան, Ցովհաննէս վրդ. Մուրատեան, քանի մը տիրացուներով գնաց դի – մաւորելու համար: Ներս մտած ատեն վանահայրը Անդրանիկին եւ Գէորգ Զավուշին ծանօթացուց պիրենք:

Մեր երկու հերոսները հիւրերը առաջնորդեցին այն սենեակը, որուն պրան առջեւ մեր կրակած վառփուշտներուն պարապ անօդուկները դիզուած էին իրարու վրայ, որ այն տպաւորութիւնը կը ձգէր թէ մեծ քանակութեամբ փամփուշտներ մը – թերած ենք :

Քիչ մը հանգստանալէ եւ մէկ մէկ սուրճ խը – մելէ վերջ, կառավարիչը կը հարցնէ Անդրանիկին.

— Ի՞նչ են ձեր պահանջները, պէտք է որ ներ – կայացնէք մեզի :

Անդրանիկ նախ Հայկ. Ցեղափոխութեան պատճառները բացատրելէ վերջ կը յայտարարէ. — Կը պահանջենք վերջ տալ բռնութեան, անար – դարութեանց եւ սպանութեանց :

Եւ դրպանէն հանելով, յուշագիրը , կը դնէ կառավարիչին առջեւ: Նազարէթ էֆէնտին կը կարդայ եւ կը թարգմանէ Թուրքերէնի :

Կ՛արժէ այդ գրութիւններէն քանի մը հատ – ուածներ ներկայացնել մեր Սիրելի «Ցառաջ»ի ըն – թերցողներուն.—

Ի՞նչու համար Օսմ. կառավարութիւնը իր պե – տական զէնքերով զինած է բոլոր Քիւրտերը, եւ անոնցմէ կազմած է Համիտիէ զօրագունդեր, ո – րոնց ահ ու սարսափին տակ կ՛ապրի մեր աշխա – տասէր ժողովուրդը: Այդ արիւնարբուները ձեր ներկայութեամբ միչտ կը կոտորեն եւ կը թալա – նեն բոլոր հայկ. գիւղերը: Անոնց դիմաց դուք զինաթափ ըրած եւ բանտերը լեցուցած էք հազա – րաւոր անմեղ եւ խեղճ Հայեր: Կամ այն է որ բո – լոր Քիւրտերը եւ ձեր ցեղակիցներն ալ զինաթափ կ՛ընէք եւ կամ մեր Հայերուն ալ իրաւունք կու – տաք զինուելու :

Ինչո՞ւ համար կառավարութիւնը իր հպատակ ազգերու հանգիստ երկու չափ եւ երկու կշիռ կը գործածէ:

Ինչո՞ւ համար Օսմ. պետութիւնը կ՛ատէ եւ կ՛անտեսէ հաւատարիմ հայ ազգը որ երկրին վե – րաշինողն է իր արհեստով, իր արուեստով, իր հրաշակերտ ճարտարապետութեամբ եւ վերջա – պէս իր տոկուն աշխատասիրութեամբ:

Ինչո՞ւ համար կառավարութիւնը կը պաշտ – պանէ այդ վայրենի Քիւրտերը որ ոչ երկրին օգ – տակար են եւ ոչ ալ պետութեան զինուոր կու – տան: Ուրեմն կառավարութիւնը բացարձակապէս ազատութիւն տուած եւ զինած է բոլոր Քիւրտերը Հայերը բնաջնջելու համար :

Մենք մէկ թագաւորի փոխարէն հարիւր մէկ թագաւոր ունինք: Առտուն կանուխ արթնցողը թագաւոր է: Բոլոր քիւրտ պէկերը մէկ մէկ թա – գաւոր են մեր գլխուն վրայ: Կառավարութիւնը իրաւունք տուած է այդ պէկերուն որ ամէն մէկը քսան – երեսուն հայ գիւղերու վրայ իշխեն: Ա – նոնք բռնի կ՛առնեն եւ կը տանին մեր գիւղացինե – րուն քրտնաթոր աշխատաքին արդիւնքը:

« Դուք պարտաւոր էք մեր այս բոլոր բողոքներն եւ պահանջները լսել եւ ղրկել թագա – ւորին, որպէսզի ան օր առաջ այս բարբարոս բո – նութիւններն եւ թալանները դադրեցնէ: Կը պա – հանջենք ազատ արձակել քաղաքական յանցանքով բանտարկեալները, պատժել բոլոր աւազակներն եւ հարստահարիչները, հաստատում տալ թալան – ուած գիւղացիներուն եւ մանաւանդ գործադրել բարենորոգումներուն մայիսեան ծրագիրները , որպէսզի բոլոր ժողովուրդներն ալ ազատ եւ հա – ւասար իրաւունքներով ապրին իրարու հետ իբրեւ մարդ :

(Շար.)

Նոր դէպեր Սուէզի մէջ

ԵԳԻՊՏԱՑԻ ՉՕՐԱՎԱՐ ՄԸ ԵՒ 160 ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐ ՉԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Չորեքշաբթի առտու կանուխ 800 անգլիացի զինուորներ հրասայլերով եւ զրահապատ կառքերով մտան Սուէզի Ջրանցքին Թէլ էլ Քէպիր գիւղը, լայն «մաքրագործումներ» կատարելու համար: Արդիական օդանաւեր ցածէն թռան գիւղին վրայ: Եգիպտացի արձակագէտները անակնկալի եկան. ամէն կողմ պաշարուած էր եւ հրասայլերը գիւղ կը մտնէին: Բնակիչները փողոց թափեցան զնդացիրներու ձայնէն: Նոյն պահուն կարճ հրացանաձգութիւն մը տեղի ունեցաւ, փողոցի մը շրջակայքը: Արաբները ունեցան 5 մեռեալ (երկուքը ոստիկան), իսկ Անգլիացիները մէկ վիրաւոր:

Զրահապատ կառքերը բռնեցին գիւղին ռազմավարական կէտերը: Զինուորները վար իջան կառքերէն, եւ զնդացիրները ցցելով ամբողջ գիւղը խուզարկեցին, մէկիկ մէկիկ: Այս առթիւ պահականոցի մը մէջ գտան 160 ոստիկաններ, մինչ սովորաբար 12 հոգի պէտք է ըլլային: Ուրիշ տեղ մը ձերբակալեցին 40 հոգի, որոնց մէջ էր զօր. Մոհամմէտ Ալատդլլահ Բաուֆ, ընդհ. քննիչ ոստիկանութեան: Զօրավարը յայտարարեց թէ իր տարեկան քննական պտոյտը կատարելու եկած էր: Անգլիական հրամանատարութիւնը բացարձակապէս համոզուած է թէ եգիպտական ոստիկան նութիւնը մեղսակից է արձակագէտներուն, ու այսուհետեւ տեւական հսկողութեան պիտի ենթարկէ թէլ էլ Քէպիր գիւղը:

⚔ Եգիպտական խորհրդարանը ձեռամբարձ վաւերացուց այն օրէնքը, որ կ'արգիլէ ամէն գործակցութիւն զրաւման ուժերուն հետ: Միւս կողմէ, եգիպտոսի կառավարութիւնը «հակաբռեկամական» կը նկատէ եւրոպական կարգ մը պետութիւններու նաւային դործակցութիւնը Անգլիացիներուն հետ, Սուէզի շրջանին մէջ: Այս առթիւ բողոք մը պիտի ուղղէ ՄԱԿին: Եգիպտոս հետեւանք չէ տուած Իսլամը Սէուտի միջնորդութեան առաջարկին, առարկելով թէ հակառակ է Միջին Արեւելքի հրամանատարութեան կազմութեան:

ԹՈՒՆՈՒԶ ԿԸ ԽԼՐՏԻ

Չորեքշաբթի օր երեք նոր դէպքեր ծանրացուցին Թունուզի եւ հոգատար իշխանութեան յարաբերութիւնները: «Նոր Տեսթուր»ի համաժողովը, որ Յունուար 18էն 23ի յետաձգուած էր, բացարձակապէս արգիլուեցաւ մարզպանին կող մէ: Այս որոշումով, Շենիքի գահլիճը զէշ կացութեան մը կը մատնուի, որովհետեւ կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, անոր անդամ է: Ֆրանսացի մարզպանը դժգոհութիւն յայտնած է պէյին՝ ՄԱԿի մօտ կատարուած դիմումին համար:

Պիզերթայի մէջ ալ ծանր միջադէպեր ծագեցան, երբ պատժական առաքելին առջեւ տեղի կ'ունենար զատավարութիւնը խումբ մը Թունուզցիներու, որոնք մասնակցած էին արգիլեալ ցոյցի մը: Դատարանին առջեւ հաւաքուած բազմութիւնը մերժեց ցրուիլ եւ երկու ոստիկան նետեց: 14 վիրաւորներ կան:

Շայեոյի պալատին մէջ, Դէ· օր Թունուզի պատուիրակութեան երկու անդամները (նախարարներ) զեկուցում տուին ՄԱԿի արաբական երկիրներու ներկայացուցիչներուն առջեւ: Երկուքը ջրեն ալ կազմակերպութեան ընդհ. քարտուղարին ուշադրութիւնը հրաւիրած են Թունուզի քաղաքական ներկայ կացութեան վրայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱԿԱՐԱՆ (Դէ·).— Սթերլին 980 (985), տոլար 349.95 (433), զուլից· ֆրանք 80.30 (100): Նափոլէոն 4400, զուի· ոսկի 4150, սթերլին 5220, տոլար (20) 20.920, ճոյլ ոսկի 571.000 ֆրանք:

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը պատգամաւոր մը ուղղելով խորհրդարանին, կ'ազդարարէ թէ ամերիկացի ժողովուրդը երկու տարի եւս ծանր բեռներ պիտի կրէ, «զօրացնելու համար ազատ աշխարհին պաշտպանութիւնը համայնավական հաւանական յարձակումի մը դէմ»: Պատգամաւորը կը պահանջէ առ նուազն հինգ միլիառ տոլարի նոր տուրքեր, ինչ որ կը կազմէ չորրորդ յաւելումը՝ վերջին 18 ամիսներու ընթացքին: Մ· Նահանգներու զինուորական ծախքերը պիտի բարձրանան տարեկան 45 միլիառէն 65 միլիառ տոլարի: «Մեզի պէտք են թնդանօթներ, գործիքներ եւ կարագ»:

Մ· ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Յունուար 16էն 22 նոր քաղաքներու ցանկ մը հրատարակեց ուր չեն կրնար մտնել օտարականները: Այդ քաղաքներն են.— Փոլթաւա, Խարքով, Կիրովոկրատ, Փսքով եւն.: Ասկէ զատ, օտարներուն Մոսկուայի չուրջ պտըտելու ազատութիւնը կրճատուած է 40էն: Օտարականները տակաւին կրնան այցելել Թիֆլիս: Օտեսա, Լենինկրատ: Արգիլուած 22 քաղաքներուն մէկ մասը կը գտնուի արեւելք, ուրկէ՝ հիւսիս· արեւմուտք կամ Միջերկրա:

«ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը տեղի կ'ունենայ այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, Cadet սրճարանի վեր – նայարկը:

Երեկոյթը նուիրուած է ողբացեալ Լ· ՇԱՆԹի:

Խօսք կ'առնեն ՀՈՒՐԻ ԻՓԿԵԱՆ, ՇԱՒԻՂ ՏԷՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ:

Կ'արտասանեն ԵՒ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ եւ ԺԻՐԱՑՐ ՓԱՒԱՄՈՒՏԵԱՆ:

Ցաջորդ երեկոյթը՝ վիճաբանական ասուլիս՝ «Սերունդներու յարաբերութիւնը»: Խօսք պիտի առնեն երիտասարդներ եւ երէցներ:

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇՐՋ· ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԷՑԱՍԵՂԱՆԸ

Այս շաբաթ ժամը 20.30ին Cadet սրճարանին վերնայարկը:

Կը նախագահէ Ա· ՓԱՓԱՋԵԱՆ

Կը խօսին Վ· ՕՇԱԿԱՆ, Վ· ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ եւ ուրիշ երիտասարդ ընկերներ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սերունդի անդամները:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր· Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Յունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Յոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը «Մանուկներու Օրը» կը տօնէ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ:

Գեղարուեստական բաժին.— երգ, արտասանութիւն եւ կը բեմադրուի ուսուցիչ Ա· Առաքելեանի հեղինակութեամբ եւ ղեկավարութեամբ «ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ» թատերգութիւնը:

Կը բանախօսէ Տիկին ՕՏԻԱ ՄԻՒՍՑԼԵԱՆ: Կաղանդ պապան նուէրներ կը բաժնէ բոլոր մանուկներուն:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

ՀԱՑ ՈՒՍ· ԸՆԴՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Այս կիրակի ժամը 5ին, 16 rue Ferou, Paris (5), métro St. Sulpice: Դասախօս Պ· Կ· Փոլատեան: Նիւթը՝ ինչ գրականութիւն պէտք է մշակել Սփիւռքի մէջ:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Ս· Անթուանի «Ընկեր կարօ» ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդ «Դիւլհանդանեան» խումբի եւ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի: Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, Պ· Թորոսին սրճարանը (Hôtel Terminus, Ս· Անթուան): Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 50 ֆրանք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Երուանդ Մկրտիչեան ընտանիքը կը տեղեկացնէ որ այս կիրակի տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտամունք Մարսէյլի Փրա-մօ եկեղեցւոյ մէջ, իրենց աղջկան ծաղկահասակ եւ վաղամեռիկ ՄԱՇՐԱՆՈՒՇԻ մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Ցիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ:

Պ· Մանուէլ Մենեչեան, Տէր եւ Տիկին Ժոռժ Մենեչեան, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Իժիքրան-եան, աղջիկը՝ Օր· Անայիս Մենեչեան, մայրը՝ Այրի Տիկին Փէփիք Իլէեան, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Կիւլէսէրեան խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, աղջկան եւ ազգականին մահը՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՆՈՒԷԼ ՄԵՆԵՉԵԱՆԻ

Ծնեալ Թուրփանտա Տէյիրմէնճեան

որ տեղի ունեցաւ Յունուար 15ին, 51 տարեկան հասակին, Փարիզ:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այսօր, ուրբաթ, 18 Յունուար, ժամը 10.30ին, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Փանթէոնի գերեզմանատունը, ընտանեկան դամբանին մէջ:

ՄԵՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ՝ Ազգ· Մխիթեան եւ նախաձեռնութեամբ եկեղեցասէր երիտասարդներու: Յունուար 26ին, Շաբաթ երեկոյ Villeurbanne թատերասրահին մէջ: Հասոյթը պիտի յատկացուի Լիոնի եկեղեցւոյն չինութեան:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի ժամը 15.30ին Cadet սրճարանին վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով:

Կը խօսին ընկերներ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Ս· ՏԷՐ – ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ:

Հ· Ց· Դ· ՄԱՐՍԷՑԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ·—

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ· Շբ· 19 Յունվ· ժամը 9ին:

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ կէր· 20 Յունվ· կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ՀԱՑԱՄՏԱՆ ենթկ· Շբ· 26 Յունվ· ժամը 9ին:

ԽԱԺԱԿ խումբ կիրակի 27 Յունվ· կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎԱՇ խումբ, կիրակի 27 Յունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20.30ին, 78 rue Rabelais, դպրոցին սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ·— Հ· Ց· Դ· «Վարուժան» ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկեր Ճապուրեանի բնակարանը:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղին ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 8.30ին, ընկերուհի Ազատ Դաւիթեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Ֆ· Կապ· Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Սիրողաբար կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները: Կարեւոր օրակարգ պատմ· ժողովի առթիւ:

SALLE GAVEAU

Շաբաթ, 19 Յունուար, 1952 ժամը 21ին

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Պիտի տայ իր տարեկան միակ նուագահանդէսը

Sous le haut Patronage du Général Chouteau
(Gouverneur Militaire de Paris)

Յայտագրին մէջ՝ Beethoven, Scarlatti, Liszt, Brahms Kouguell Belliard, Rachmaninoff, Strawisky

Տոմսերը 200էն 800 ֆրանք:

ՀԱՑՄԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի առաւօտուն ժամը 11ին հայածէս պատարագ Notre Dame, Clignancourt *եկեղեցիին մէջ,* métro Joffrin:

Կը պատարագէ Հ· Կ· Ծ· Վ· ԱՄԱՏՈՒՆԻ:

Ծախու տուն

Ծախու է, Պլան – Մէնիլի մէջ 5 սենեակներով վիլլայ մը, պարտէզով, նպարավաճառի խանութով մը, որ ունի ամէն առեւտուրի արտօնութիւն:

Դիմել ամէն օր բացի հինգշաբթիէ, Պ· ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ, 14 Marcel Alisad, Blanc-Mesnil (S.etO.):

ՐԱՓԸ ԲԱԼԼԱՍ 45°

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՎԱՒԵՐԱԿԱՆ ՏԱՐԱԶՈՎ (Formule)

Պատրաստուած՝ առաջնակարգ «ալքօլ»է եւ անբեւեւլքէն բերուած ԱՆԻՍՈՆի ընտրուած հատիկներէն մաքուր թորուած:

Այս պատրաստութեան մասնագիտական փաթաթները եղած են բուն իսկ Արեւելքի մէջ, Monopole des Spiritueux et Liqueur *պետական մենաշնորհի հաստատութեան մը մօտ:*

Distillerie L. PALLAS et Co.

3, RUE AUSONE, LE BOUSCAT-BORDEAUX (Gironde)

ՄԹԵՐԱՆՈՑԸ.— Marseillaise des Grandes Marques 80 rue Jules Moulet, Marseille:

Ցանձնարարեալ ներկայացուցիչներ կը փընտռուին:

ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ

Գիբի, հաշուական եւ հաշուեսեղաններու յատուկ մեքենաներ, ինչպէս նաեւ նկարչական գործիքներու, դիտակներու նորոգութեան համար տրամադրելի է վարպետ եւ փորձառու մասնագէտ մը:

Դիմել Maison KAPAMADJIAN, 60 rue Lafayette Paris (9), Tél. PRO. 41–50:

Պ· PIERRE MILANT

Մարսէյլի քաղաքապետի փոխանորդը եւ ընդհ· խորհրդականը, ամէն կարգի պաշտօնական խընդիրներու առթիւ բոլոր անհրաժեշտ խորհուրդները կուտայ Հայերու:

Ընդունելութեան օր, ամէն երկուշաբթի ժամը 15—17, քաղաքապետարանի իր գրասենեակին մէջ: Իրեն խրթիւ օդնական ունի Պ· ՍԻՄՈՆեԱՆը:

ՀԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 19 Janvier 1952 Շաբաթ 19 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6665-Նոր շրջան թիւ 2076

Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐԲ ԳԼՈՒԽՆԵՐԸ ԿԸ ՏԱՔՆԱՆ ...

Օրուան թերթերը յաճախ պատկերազարդ նը-կարագրութիւններ կը հրատարակեն միջազգային ժողովներու եւ մանաւանդ Ազգաժողովի վիճա-բանութեանց մասին :

Ո՛րքան « զգայացունց » ելոյթներ, չափուած ձեւուած, ակադեմական արտայայտութեանցհետ :

Ահաւասիկ նմոյշ մը՝ Ազգաժողովի (ՄԱԿ) վերջին օրերու աշխուղարձէն .—

Անցեալ երկուշաբթի օր, դատական յանձնա-խումբը կը պէրունակէր վիճիլ,«հակայարձակում» բառին իմաստը ճշդելու համար :

Մ· Նահանգներու պատուիրակը, պ ·Ճօն Մակոտս, բացատրեց թէ իր երկիրը ինչու այժմ հակառակ է «նախայարձակում»ի սահմանը, ի-մաստը ճշդելու .

— Եթէ փորձեմ համբուրել կին մը զոր չեմ ճանչնար, երկու փառուոր ապտակ պիտի ուտեմ : Բայց երբ մօտէն ծանօթանանք, թերեւս ինք սի-րայօժար պիտի ուզէ համբուրել զիս : Ժամանակի եւ յարմարութեան խնդիր է»:

Քաղաքական յանձնաժողովին չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, Քանատայի պատուիրակը , պ· Կաբըըն, բուռն ճառ մը խօսեցաւ պ· Վիչինս-կիի դէմ, « պատանեկան» կոչելով անոր պատ-ճառաբանութիւնները եւ հէքեաթ՝ մնացեալը :

Յետոյաւելի փրփրելով, բացագանչեց·

— Պ· Վիչինսկի անցեալ շաբաթ օր խօսած ճառով չի կրնար Քանատայի մէկ համալսարանը մտնել, եւ մանաւանդ չըլնաւարտ ելլել :

Իսկ Վինչինսկի արդէն առաջնակարգ վարպետ մըն է այս կարգի ելոյթներու մէջ: Եթէ շատ նեղը մնայ, ռուսական առակներ եւ առած-ներ կը յիշէ :

Հինգշաբթի օր անդամ մը եւս փայլեցաւ, երբ արեւմտեան դաշնակիցները կը մերժէին իր վեր-ջին առաջարկները՝ զինաթափութեան մասին :

— Ձեր վիճերէն հանեցէք սա լուծը (Ատլան-տեանի դաշինք) : Ամերիկան մինչեւ ծունկերը թաթխուած է ուրիշ ազգերու արեան մէջ...

Յետոյ աւելի փրփրելով ·

— Զօր· Վան Ֆլիթ Լարդարար մը եւ մարդա-կեր մըն է (Քորէայի ամերիկեան զօրքին հրամա-նատարը) : Անոնք որ կ'առարկեն խորհրդային ծը-րագրին դէմ՝ չուկայի ձեռնածուներ եւ սուր կլա-նողներ են : Կեղծաւորներ, կեղծարարներ, կեղծ դիտուններ... Ֆրանսական պատուիրակութիւնը ոչինչ կը ներկայացնէ, քանի որ Ֆրանսան կառա-վարութիւն չունի :

— Կարգ մը ճառախօսներ այնքան բան կը հաս-կընան իրենց չօշափած նիւթէն որքան խոզերը, եթէ կրօնական խնդիրներ քննեն :

Եւ վերջապէս, իրրեւ թագ ու պսակ բարեկր-թութեան որով չատ կը պարծենայ ·

— Արեւմտեան պետութիւնները կը հետեւին երկդիմի քաղաքականութեան մը.— եթէ ես զոր-նամ մէկուն կինը, լաւ է, եթէ մէկը զողնայ իմ կինս, դէշ է»:

Կարդացէք եւ տարածեցէք : ՎԱՀԷ

Նոր դէպքեր Թունուզի մէջ

Հինգշաբթի օր, ցոյց մը կատարուեցաւ Պի-զերթայի լիճին հարաւակողմը, Ֆերրիվիլլի մէջ ազգայնականներու կողմէ : Ոստիկանութիւնը ու-զեց արգիլել: Այս առթիւ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ, որուն հետեւանքով ցուցարարներէն մէկ հոգի սպաննուեցաւ եւ չատեր վիրաւորուե-ցան: Ցոյցին պատճառը այն է որ Պիզերթայի 11 ամբաստանեալներուն արձակումը չէր յայտա-րարուած ուշ դիւերին եւ ամբոխը կ'ներթար հան-րագրութիւն մը ներկայացնել դատաւորին :

Պիզերթայի չրջակայ աւաններէն արաբ դիւ-զացիներ փորձեցին տափանաւերը օգտագործել քաղաք իջնելու համար : Ոստիկանութիւնը փոր-ձեց արգիլել: Կռիւ մը ծագեցաւ եւ ցուցարարնե-րը պայթուցիկ ռումբ մը արձակեցին : Ոստիկա-նութիւնը զէնքի դիմեց : Երկու մեռեալ եւ 15 վի-րաւոր կան: Կը կարծուի թէ բոլոր այս դէպքերը կապ ունին ՄԱԿի ներկայացուած յուշագրին հետ:

Նախորդ իրիկուան եւ երէ· օրուան արիւ-նալի բնդհարումներուն վիրաւորներուն թիւը հա-

Հայ տարագիրներու խնդիրը Ազգաժողովին առջեւ !

Ազգաժողովին ընկերային, մարդկային եւ մը-չակութային յանձնախումբը վերջացուց իր զոր-ծը տարագիրներու եւ անհպատակներու հարցին շուրջ: Ցանձնախումբի տեղեկաթուղթը, Տքթ· Քա-րէն Աւքուն ընդհ· ժողովին յանձնեց տեղեկագիր-ը, որուն թուագիրն է A. C. 3 L. 215:

Այս տեղեկագրին մէջ չահեկան է Հայերու վերաբերեալ բանաձեւը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Արաբական Դաշնակցութեան ընդհ· քարտու-ղար Ազզամ փաշա քանի մը օր առաջ ստացած է հեռագիր մը Պ· Ճորճ Մաթուիկեանէ, որով Ան-ձնական նախագահը շնորհակալութիւն կը յայտնէ այն աշխատանքին համար , զոր կատարած են ա-րաբական երկիրները ի խնդիր հայ տարագիրնե-րուն բարօրութեան :

Ազզամ փաշա հեռագրով պատասխանեց Մար-տիկեանի, շնորհակալութիւն յայտնելով իր հե-ռագրին համար ուր կ'ըսէ թէ Արաբ· Դաշնակցու-թիւնը մէշտ պիտի օժանդակէ հայ տարագիրնե-րու խնդրին եւ կը գնահատէ ԱՆԶԱՅի տարած աշ-խատանքները այս հարցին մէջ: Այս օժանդակու-թիւնը կը բխի մեր ճշմարիտ համակրանքէն մեր հայ եղբայրներուն հանդէպ: Մենք լաւ կը հասկը-նանք անոնց կրած դժուարութիւնները եւ մեր մարդկային պարտականութիւնն է օգնել բոլոր այն ժողովուրդներուն որոնց տարրական իրա-ւունքները կը բռնաբարուին :

ՄԱԿի հինգերորդ յանձնախումբը 659.100 տո-լարի վարկ մը նշանակեց ՄԱԿի տարագիրներու դրասենեակի 1952ի ծախսերուն համար եւ զանա-զան վայրերու մէջ բացուելիք դրասենեակներու համար :

Զօր· Հայկ Շէքէրճեան, ԱՆԶԱՅի Եւրոպայի ներկայացուցիչը այժմ կը գտնուի Ժընեւ եւ սկը-սած է բանակիլ ՄԱԿի տարագիրներու դրասեն-եակին հետ: Փարիզ կը հասնի չորեքշաբթի : Պ· Ճորճ Մաթուիկեան շնորհակալութեան հեռագիր-ները ուղղած է նաեւ Լիբանանի արտաքին նախա-րար Պ· Շարլ Հելուի, որ նախագահն է Լիբանան-եան պատուիրակութեան, ինչպէս եւ Պ· Քառէն Ասքուի :

Պ. Ֆոռ պիտի կազմէ նոր դաւիթճի

ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ 101Ի ԴԷՄ 401 ՁԱՅՆՈՎ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, վարչապետու-թեան թեկնածուն, Պ· Էտկառ Ֆոռ (արմատա-կան), հինգշաբթի օր վստահութիւն չահեցաւ Ազգ· ժողովին մէջ, 101ի դէմ 401 ձայնով : Դէմ քուէարկեցին համայնավարները իրենց ուղեկից-ներով, իսկ զօր· տը Կոլի կուսակիցները ձեռնպահ մնացին :

Երիտասարդ վարչապետը այս յաջողութիւնը չահեցաւ չնորհիւ ընկերվարականներու, որոնք 106 քուէ ունէին: Վերջին պահուն Պ· Ֆոռ հաւանութիւն յայտնած էր չարժական սակացոյ-ցի ծրագրին (աշխատավարձը վերաքննել համա-ձայն ապրուստի սղութեան, թէեւ կառավարու-թիւնը իրեն կը վերապահէ վերջնական որոշու-մը) :

Վարչապետը իր յայտարարութեան մէջ կ'ը-սէր թէ պիտի չարունակէ երկրին պաշտպանու-թեան քաղաքականութիւնը : Ներքին կեանքի մէջ, անհրաժեշտ կը դտնէ խնայողութիւնը եր-կաթուղիներու եւ ընկերային ապահովութեան վարչութեանց մէջ: Ազգը չատ ծանր ծախքերու տակ մտած է անոր համար որ աւելցած են ազգ· պաշտպանութեան եւ Հնդկաչինի պատերազմին յատկացուած վարկերը: Ծախքերու այս բեռը կը հարկադրէ «թէ խիստ խնայողութեանց դիմել եւ թէ հարկային ճիգեր մը (նոր տուրքեր), որ դժ-բախտաբար անխուսափելի է: Ցառաջիկայ չա-բաթներու ընթացքին ուշադրութեամբ պիտի հե-տեւինք դիներու ընթացքին, մանաւանդ սպա-հրաժեշտ ուտեստներու համար եւ համապատաս-խան միջոցները ձեռք պիտի առնենք, ընդդիմա-նալու համար այնպիսի փոփոխութեանց որ կրնան վտանգել աշխատաւորներու ապրուստի մակար-դակը » :

Արտաքին քաղաքականութեան մասին խօսած ատեն, վարչապետը բացատրեց թէ «մեր ապա-գան չի կրնար բաժնուիլ Արեւմուտքի միւս ազգե-րու ապագայէն: Այն կառավարութիւնը զոր պիտի կազմեմ պիտի չարունակէ մերձեցումի այս գոր-ծը»: Ինք եւս համաձայն է եւրոպական բանակի մը կազմութեան, մասնակցութեամբ Գերմանիոյ, պայմանաւ որ չվերածնի այդ երկրին նախկին զի-նապաշտութիւնը: «Խաղաղութիւնը անբաժանելի է եւ Ֆրանսա դիտէ թէ գայն Եւրոպայի մէջ պահ-պանելու համար հարկ է վերահաստատել Ախոյ մէջ: Այս համոզումով է որ Ֆրանսա կը գործէ Հնդկաչինի մէջ ուր, ընկերակից պետութեանց կատարեալ անկախութիւն չնորհելէ վերջ, ստանձ-նած է քաղաքակրթութեան պաշտպանութիւնը: Այնտեղ կը չարունակէ կռիւ մը, որմէ խուսա-փելու համար ամէն բան ըրաւ»:

Իր պաշտօնին վաւերացումէն անմիջապէս վերջ, Պ· Ֆոռ գործի ձեռնարկեց, կազմելու հա-մար նոր դահլիճը: Մեծ դժուարութիւններ կը նախատեսուին քաղաքական դետնի վրայ :

Անգլիա եւ Ամերիկա ձեռ ձեռի

Զըրչիլ եչ· օր չատ կարեւոր ճառ մը խօսե-ցաւ Մ· Նահանգներու խորհրդարանին մէջ: Ներ-կայ էին նաեւ նախարարները, Գերագոյն Ատե-նի անդամները եւ ուրիշ ականաւոր անձեր :

Ծերունի վարչապետը յայտարարեց թէ ինչ որ ալ ըլլայ Մ· Նահանգներուն տրամադրած օգ-նութիւնը, Մեծն Բրիտանիա պիտի կատարէ իր դերը՝ Եւրոպայի պաշտպանութեան համար: Այ-սօր Մեծն Բրիտանիա այդ պաշտպանութեան կը տրամադրէ աշակցութիւն մը որ հաւասար է եւ-րոպայի մնացեալ մասին աշակցութեան երկու եր-րորդին: Ես հոս եկած չեմ դրամ խնդրելու հա-մար ձեզմէ: Ես ոչ թէ ոսկի, այլ պողպատ կ'ու-զեմ, ոչ թէ չնորհ, այլ նիւթ: Ոչ թէ բրիտանա-կան անտեսութիւնը վերակազմելու, այլ Մեծն Բրիտանիոյ պաշտպանութիւնը զօրացնելու հա-մար »:

Խօսելով Ֆ· Մխութեան հետ եղած յարաբե-րութեանց մասին, Զըրչիլ ըսաւ թէ Մեծն Բրի-տանիա պիտի միանայ Մ· Նահանգներուն, «բա-ցարձակ եւ ազդու» պատասխան մը տալու հա-մար, եթէ նոր նախայարձակումներ պատահին Ծայր· Արեւելքի մէջ: «Ցանցանքը արեւմտեան պետութեանց վրայ չի կրնար, եթէ այնքան մեծ ան-դունդ մը բացուած է մեր միջեւ»: Յետոյ վստա-հութիւն յայտնեց թէ արեւմտեան պետութիւննե-րը պիտի կրնան դիմագրաւել որեւէ սպառնալիք : Եթէ անդիմախօս ազգերը միացնեն իրենց ճար-տարուեստը եւ դիտութիւնը, ուրիշներ պիտի չկրճտուին յարձակում կատարել :

Զըրչիլ բացատրեց թէ արեւմտեան պետու-թիւնները Թոյլ պիտի չտան որ Ֆորմոզա կղզին համայնավարներուն ձեռքն իյնայ: Ինք համոզ-ուած է թէ Չինաստան ապագային պիտի մերժէ համայնավարութիւնը: Ինք երկար աշխատած է

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՄԱՐԴԸ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԸ ԼԵՒՈՆ ԾԱՆԹԻ ՄԷՋ

(ԾՈՒՆՈՒՄԱՐ 13Ի ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Զեղի ներկայացուեցաւ արդէն վաթսուն երկար տարիներու վաստակ մը, որ Լեւոն Շանթի փառքը կը կազմէ: Ամբողջ գրադարան մը, բազմակողմանի բովանդակութեամբ, որուն հոգը, մտքի երկուքն ու տանջանքն ապրեցաւ անհատ մը միայն:

Կը խորհիմ թէ տեղին է պատկերալից բացատրութիւն մը տալ Լ. Շանթի կատարած գործի մասին:

Միայն թանկագին քարերը չեն, որ իրենց յղկուած երեսակներէն ակնախտիղ ճառագայթներ կ'արձակեն: Մարդկային էակն ալ յաճախ խորհրդանշանը կը դառնայ նման երեւոյթի մը:

Լեւոն Շանթ այդ բացառիկ դէմքերէն էր:

Գրականութեան թէ հանրային կեանքի մէջ, վաստակաւոր մըն էր ան, ադամանդի մը չքեղութեամբ, որմէ կը ճառագայթէին մէկէ աւելի ցոլքեր:

Այս տեսակէտով, երբ յարդանքի տուրքը տալ կը փորձենք, չուարտմի կը մատնուինք: Ո՞ր Լեւոն Շանթին մասին խօսինք, եւ որո՞ւն մասին լռենք: Ներկայացնենք զինքը իբրեւ բանաստե՞ղծ, վիպագի՞ր, իբրեւ թատերագի՞ր թէ՝ մանկավարժ, դաստիարակ եւ հոգեբան: Ինչ հանգամանքով ալ մօտենանք իրեն, ան մեր առջեւ կը ներկայանայ բազմակողմանի արժանիքներով, եւ որոնք չատ քիչ անգամ կը կեդրոնանան մէկ անձի մէջ:

Ինծի սահմանուած չատ քիչ վայրկեաններու մէջ պիտի փորձեմ Լեւոն Շանթը ներկայացնել նախ իբրեւ ՄԱՐԴ, պայծառ ու յստակ իմացականութիւն մը, որուն փայլը կը տարածուի հայ գրականութեան բոլոր մարզերուն վրայ, եւ յետոյ գրականութեան նկարագիրը եւ արուեստի ըմբռնումը:

Հայ մտաւորականը կամ հայ գրագէտը բացառիկ ու խորհրդաւոր երեւոյթ մըն է մեր կեանքին մէջ, ճակատագրուած ըլլալով մեծ զոհողութիւններու եւ անձնուիրութեան: Շնորհիւ իր հեղինակութեան եւ ձեռք բերած գրական արդիւնքներուն, Լ. Շանթը կարելի է բախտաւոր հեղինակ մը նկատել:

Լ. Շանթ աշխատութեան եւ ստեղծագործութեան առաջնորդող աստղին հետեւեցաւ առաջին օրէն մինչեւ իր կեանքին վերջալոյսը:

Հայկ. մշակոյթին ծառայելու խոր գիտակցութիւնը կը զգար, կ'ապրէր եւ կ'արտադրէր:

Անսասան հաւատք մը զինքը կը գօտեպնդէր յաղթահարելու համար ամէն դժուարութեան: Կը պատմեն թէ հիւանդութեան օրերուն, երբիր ազգուն մարմինն այլեւս տոկալու ոչ մէկ հնարաւորութիւն ունէր, իր ծունկերուն վրայ կը կրէր հանճարեղ Նարեկացիի ողբերգութեան հրաշագործ մատեանը: Վերլուծել կը փորձէր եւ երբ մատները չէին հպատակեր այլեւս իր մտքի սլացքին, իր աչակերտներէն մէկուն կը թելադրէր ինչ որ կը մտածէր: Վերջին օրերուն իսկ ուրիշներուն համար կը գործէր իր միտքը:

Աչեւոր տարիքի մէջ իսկ ուսանողի մը պէս կը սորվէր ու կ'արտադրէր: Կրակ մը կ'առկայծէր չարունակ իր հոգիին մէջ: Սորվիլ, գիտութիւն եւ ծանօթութիւն ամբարել՝ իր նշանաբանն էր: Այդ բանէն հաճոյք կը զգար, բայց այդ հաճոյքին մասնակից կ'ընէր ուրիշներն ալ: Որովհետեւ այլասէր մըն էր, մարդասէր մը:

Կը յիշէք անուշտ, երիտասարդական ինչ խանդավառութեամբ ովկիանոսը կը կտրէր, կ'անցնէր, ողջունելու համար Ամերիկահայութիւնը, իր կրթական առաքելութեան վերջին հանդրուանը ապրելու եւ երջանկանալու համար: Այդասիրութեան ամէնէն կենդանի մէկ վկան կը դառնար, որպէսզի իր հիմնած ու սիրած կրթական հաստատութեան, փալանճեան ձեմարանին ապագան ընդ միշտ ապահովէր:

Լ. Շանթ հեղինակաւոր մանկավարժ մը, դաստիարակ մը եւ հոգեբան մըն էր միեւնոյն ատեն: Շնորհիւ նկարագրին եւ ունեցած հեղինակութեանն էր որ ամբողջ քսան տարիներ վարեց Հայ ձեմարանը, ընկերակցութեամբ միւս հեղինակութեան, որ Նիկոլ Աղբալեանն էր: Պէտք է չեշտել հեղինակութիւն եւ ընկերակցութիւն գաղափարները, որոնք իրարու չեն հակասեր երբեք: Հեղինակութիւն՝ հաստատութեան մթնոլորտին մէջ եւ ընկերակցութիւն՝ կրթական բազմանդամ ընտանիքի մը անհատներուն հանդէպ, ուսուցչութեան եւ աչակերտութեան համագործակցութեամբ: Լ. Շանթ հոգեկան հաղորդակցութեան կապ հաստատեց, դարձնելով այդ հաստատութիւնը հայկական ոգիի կենդանի վառարան մը Արեւելքի մեր գաղութներուն համար:

Լ. Շանթ կը հաւատար երկրորդական կրթութեան բերելիք նպաստին եւ կարեւորութեան: Աղգապահպանման գաղտնիքը վերացական մարզանք մը չէ. ան ծառ է: Մեր ունեցած փրկութեան համար չատ կանուխէն մտահոգուած էր: Հեռատես մըն էր, եւ իր մանկավարժական, հոգեբան նկատի բոլոր գործերը իմացական վայելքներու կ'առաջնորդէին ընթերցողները, եւ այդ նպատակին համար խմբագրուած էին եւրոպական իմաստով:

Անկողմնակալ եւ անաչառ էր գրական իր դատումներուն մէջ: «Ընդհանուր ակնարկ մը հայ բանահիւսութեան վրայ» անունով հատորը գրականութեան պատմութիւն մըն է ինքնատիպ բովանդակութեամբ եւ արտայայտութեան ձեւով: Հոն մտածուած չեն բոլոր արժէքները ու գրական երեւոյթները: Հատուածական ոգիով խմբագրուած չէ ան: Կենդանի դաս մըն է վերլուծական այդ մեթոտը մեր օրերու բոլոր այն մարդոց համար, որոնց մտքին մէջ չեշտուած է հատուածականութիւնը եւ որոնք՝ հայ գրականութեան եւ մշակոյթին փառքը եւ հպարտութիւնը կազմող Լ. Շանթին տող մը իսկ չնուիրեցին:

×

Լեւոն Շանթի գրական ստեղծագործութիւնը քանի մը շրջաններէ անցած է: Այդ շրջանները կրնանք բնորոշել fնաթերգական – հոմուերգական, իրապաշտ եւ խորհրդապաշտ ուղղութիւններով: Գրական ամէն մէկ սեռ արտայայտուած է արուեստի տարբեր ներշնչումներով: Ամէնուն մէջ առկայն պահած է ան իր ինքնատպութիւնը: Ինքնատպութիւն՝ յղացումի եւ արտայայտութեան մէջ: Խորքը եւ ձեւը միշտ ներդաշնակ քալած են:

Լ. Շանթի գրականութեան հիմնական յատկանիշներէն մէկն է երազին անձնատուր ըլլալը: Իր «Երգեր»ուն մէջ տեղ մը ըսած է. —

Ես, մօր մը պէս, անուրջներս գգուեցի,
Ես պատրանքը սիրեցի,

Գրական – թատերական նոր ճաշակներու եւ տրամադրութիւններու ներկայացուցիչն էր դերասանցասէս: Զանոնք արտայայտելու համար, Լ. Շանթ ստիպուած էր որդեգրել գրական ու բեմական նոր ձեւեր ու նոր արուեստ, որոնք չատ անգամ յանդուգն, նոյնիսկ անբնական թուած են: Ճատկանշական թուական մըն էր 1910—1912ի ժամանակաշրջանը: Որոնումներու, նոր զգայարաններու, նոր երազներու թուական մը: Վերազարթում մը: Մեր արժանաւոր գրողները հին, հե – թանոսական օրերու ներշնչումը կը փնտռէին: Դ. Վարուժան Հերփսնոս երգերը կը հեփորէր: Ռուբէն Զարդարեան Բագինին փառաբանութիւնը կ'երգէր: Ռումբ մը երիտասարդներ Մեհեան պարբերականը կը հիմնէին: Լ. Շանթ Հին Աստուածները կը բեմադրէր: Երիտասարդութիւնը կը խանդավառուէր նոր զգայարաններով: Լ. Շանթ տիրապետող դէմքն էր այդ հոսանքին: Իր երազներուն եւ որոնումներուն կը սիրէր ընկերացնել իմաստասիրութիւն, խորհրդապաշտական ներշնչումով:

Լ. Շանթ խորքով բանաստեղծ էր: Իր վէպերուն եւ թատերգութիւններուն մէջ զգայուն եւ անհատապաշտ բանաստեղծ՝ քնարերգական ձգտումներով: Երիտասարդական գործերուն մէջ զգացումի եւ սիրոյ վիպագիրն էր, իսկ չափահասութեան՝ մտքին եւ իմացականութեան տիրապետութիւնը զգալի էր խորապէս:

Մեր մեծ քննադատը, ողբացեալ Նիկոլ Աղբալեան, «Հին Աստուածները» մանրամասն վերլուծման ենթարկած ատեն, յատկանշական մատնանշում մը ըրած է.— «Աբեղան Լ. Շանթի անցեալն է, վանահայրը՝ ներկան»: Առաջինը երիտասարդական խանդավառ սէրը կը խորհրդանշէ, իսկ երկրորդը փորձառու, ալեհեր, մտածող մարդ էակը:

Վէպերուն եւ թատերգութիւններուն մէջ, Լ. Շանթի տիպարները ազգային առաքինութիւններ կը խորհրդանշեն: Անոր կին տիպարները ընդհանրապէս հայ կիներ են, հաստատակամ, պարկեշտ, երջանկութիւն երազող, տան եւ ընտանիքի պատիւին վրայ դուրգուրացող: Այրերը, մեծ մասով պատմութենէն առնուած տիպարներ են, հաւատարիմ ազգային դաղափարին, հայրենասէրներ, որոնք պետականութեան յստակ գիտակցութիւնն ունին:

Լ. Շանթ մարդկային հոգիները խուզարկող, դէպի խորքերը քալող արուեստագէտն էր: Մարկերեսէն աւելի, ներքինը իր պեղումներուն առարկան կը կազմէր: Անհատներուն հոգեբանութեան հետ կուտար պատմական շրջաններու հոգեբանութիւնն ու նկարագիրը: Այս աշխատանքին համար իր գործիքներն էին երազն ու երեւակայութիւնը:

Լ. Շանթի թատերական արուեստը մանաւանդ անզերազանցելի կը մնար: Ան կը յեղաշրջէր հայ թատրոնը, արուեստով ու արտայայտութեամբ, մնալով միշտ ինքնատիպ, միշտ երիտասարդ՝ իր մտածումներով, զգացումներով ու գործով: Սրտի եւ հոգիի թարմութիւնը կ'ընկերանար իմացական թռիչքներուն:

Մեռնելէն քանի մը շաբաթներ առաջ ըսած է.
— «Ամէն բան ստացած եմ իմ ժողովուրդէս, ես անոր կը պարտիմ իմ անունս: Բայց պարտքի տակ չեմ մնացեր: Լիառատ կերպով վերադարձուցած եմ իմ ժողովուրդիս ինչ բան որ համա –

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Քանի լեզու կը խօսին Ազգաժողովին մէջ

ՄՄԲ.— Միացեալ Ազգերու բառագիտական ճիւղին վարիչն է որ կը պատմէ.—

Այժմ վաթսուն ազգեր կը կազմեն ՄԱԿը: Ի՞նչպէս իրենց ներկայացուցիչները, որոնք քսան այլազան լեզուներ կը խօսին, կրնան իրար հասկնալ, ոչ միայն խօսած, այլ եւ գրած ատեն: Անկախ, հարցը դիւրացաւ, ՄԱԿի պարտադրայս, հարցը դիւրացաւ, ՄԱԿի պարտադրելով պաշտօնական հինգ լեզուներ, որոնք հետեւեալներն են.— անգլիերէն, ֆրանսերէն, իսպաներէն եւ ռուսերէն: Ընդհ. ժողովի աշխատանքներուն համար երեք լեզուներ ընդունուած են, իսկ կազմակերպութեան միւս աշխատանքներուն համար երկու բարբառներ: Անշուշտ ամէն բանէմաց մարդ անգլիերէն եւ ֆրանսերէն չի գիտեր:

Թարգմանութիւնը կրնայ յաջորդական ըլլալ, ուրիշ լեզուով խօսող բանախօսի մը ճառը մէկ անդամէն կամ մաս առ մաս կրկնելով: Եւ կամ, բառ առ բառ դործիքին առջեւ կրկնուած ճառը բարձրախօսին առջեւ կրկնելով: Երկու ձեւերուն մէջեւ քանի մը երկվայրկեանի տարբերութիւն մը կայ, ինչ որ անկարելի կը դարձնէ հետեւիլ մը – տածման: Թարգմանութիւնը կը դառնայ մեքենական: Եթէ սխալ մը դործուի, անկարելի է ուղղել:

Թարգմանն ալ կրնայ սխալներ դործել, ու կը պատահի որ ճառախօսը ծանօթ ըլլայ անոր լեզուին, կեցնէ զայն եւ ըսէ.—«Ձիշդ այն չէ ինչ որ ըսի»: Նմանապէս պատահած է,— անշուշտ աւելի հազուադէպ,— որ թարգմանը ատենախօսէն լաւադոյն ճառ մը խօսի: Այդպէս է, որ նշանաւոր միջադէպ մը յառաջ եկած է Ֆրանսացի թարգմանի մը եւ ողորմելի բանախօսի մը միջեւ: Այս վերջինը կ'ընդմիջէ զայն.

— Պարոն, ես այդպէս չըսի:

— Ոչ, պարոն, բայց այդպէս ըսելու էիք:

Բուն թարգմանութիւնն ալ, թէեւ աւելի դիւրին կ'երեւի, որովհետեւ աւելի չատ ժամանակ կը տրուի, բազմաթիւ դժուարութիւններ ունի: Վաւերագիրները երբեմն ոչ պաշտօնական լեզուներով կը ղրկուին: Ուրեմն, նախ աշխատանքի համար ընդունուած լեզուներուն պէտք է թարգմանել:

Անգլիերէն խմբագրուած զրոյցում մը, սպաներէն, ֆրանսերէն եւ ռուսերէն բնագիրներուն մէջ կրնայ փոփոխութիւններ կրել: Եւ ետոյ զանոնք պէտք է թարգմանել անգլիերէնի, ներմուծել սկզբնական բնագրին մէջ, զոր պէտք է յաճախ փոփոխել: Բացի լեզուական նկատելի դժուարութիւններէն, դոյութիւն ունին մասնագիտական հարցեր, որոնք երբեմն անհարթելի են: Այն ատեն կը միջամտէ բառագիտական սպասարկութիւնը, որ կը փորձէ բառարաններուն պակասները դարմանել, արտայայտութեանց եւ մասնաւոր սահմանումներու թարգմանութիւնը կատարելով: Այս մասնագէտները կ'արձանագրեն եւ կը պահպանեն անցեալի մէջ ընդունուած համազօր բառերը: Երբեմն այ անհրաժեշտ նորաբանութիւններ կը ստեղծեն: Անոնք կը դանազանեն նոյնիսկ անգլեւամերիկեան խնամի լեզուներու նրբութիւնները:

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՍԽԱԼՆԵՐ

Գիտէ՞ք, օրինակի համար, to table անգլիերէն կը նշանակէ առաջարկ բերել, իսկ ամերիկեան բարբառով՝ յետաձգել: Քանի մը տարի կայ, ֆրանսացիները ամիսներով եղիպտացորենի ալիւրով պատրաստուած առատ հաց կերան, որովհետեւ անգլիագէտ պաշտօնատար մը Ամերիկացիներուն corn ապսպրեց, որ անգլիերէն կը նշանակէ ցորեն, իսկ եղիպտացորեն՝ ամերիկեան բարբառով:

Երբեմն թարգմանական սխալներ միջադէպերու տեղի կուտան: ՄԱԿի յանձնաժողովի մը մէջ, անգլիացի պատուիրակ մը իր ճառը աւարտող ֆրանսացիի մը հետեւեալ ձեւով պատասխանեց. I am completely mystified: Դժգոհ ֆրանսացին պատասխանեց թէ՝ սոլորութիւն չունի չարաչար դործածելու իր պաշտօնակիցներու դիւրահաւատ –

բած եմ լաւ, բարձր ու գեղեցիկ»:

Եւ որքան ճիշդ են այս որակումները իր անձին ու դործին համար, լաւ, բարձր ու գեղեցիկ:

Վերջացնելու համար յարդանքի այս հակիրճ խօսքերը, դարձեալ իր սիրած մէկ նշանաբանին պիտի դիմենք.— Մահն իր ճամբով, կեանքն իր ճամբով: Կ'ողբանք անհետացողները, բայց եւ այնպէս կեանքը պիտի չարունակուի: Մեկնողներուն տեղը պէտք է նորերը գրաւեն: Երիտասարդութեան վիճակուած է չարունակել մեծերուն դործը, մշակոյթին ջահը յաջորդ սերունդներուն փոխանցելու համար:

ՄԿՐՏԻՉ ԳԱՐԱՄԱՆԵԱՆ

նութիւնը: Թարգմանը զինքը հանդարտեցուց բացատրելով թէ անգլիացի պատուիրակը չէ ըսած. — Ես կատարելապէս խաբուած եմ, այլ «Բոլորովին անակնկալի եկած եմ:

Որոշ խօսքեր մէկ լեզուէն միւսը անթարգմանելի են.— Civil Rights, ֆրանսերէն թարգմանուելու է անձնական կամ հանրային ազատութիւն, ոչ թէ քաղաքային իրաւունք: Միացեալ Նահանգներուն մէջ, Civil rights կը նշանակէ քաղաքային իրաւունքներ (ընտանիք, հայրենական սուց-ուածքներ), անհատական ազատութիւններ, (ընկերակցութիւն, կարծիքի, մամուլի եւ կրօնքի), մարդուն իրաւունքները (ճշդիւտ առումով): Կեանքի, ֆիզիքական, սեփականատիրութեան իրաւունքներ:

Ինամակալութեան մէկ նիստին մէջ, պատուիրակներէն մէկը յետամնաց երկրի մը քաղաքացիութեան մասին խօսելով privilesներ կը պակսին ըսաւ: Թարգմանը այս բացատրութեան տեղեակ չըլլալով, «մասնաւոր իրաւունքներ» թարգմանեց: Դրացին՝ սարսափած, թուղթ մը երկարեց իրեն, որուն վրայ գրուած էր W. C. (արտաքնոց) եւ միջամտողին ապշահար նայուածքին տակ պատասխանեց.— Կ'ուզես հո՞ն երթալ, քեզի կը սպասեմ»: Ժողովէն ետքը միայն թարգմանը հասկցաւ իր սխալը:

Ի՞նչպէս կարելի է միջազգային հասկացողութիւն մը հաստատել տարբեր լեզուներ խօսող ազգերու միջեւ:

Էսփէրանթոյի, Վօլափիւքի պէս համաշխարհային լեզուներու ձեռնարկները ձախողեցան: Ոմանք կ'ուզէին որ, իւրաքանչիւր ոք իր մայրենի լեզուէն զատ ուրիշ կենդանի լեզու մը սորվի, որ համաշխարհային բարբառ մը ըլլալու է: Ո՞րը պիտի ըլլայ այդ լեզուն.— Ֆրանսերէ՞նը, երեւութապէս բարդ, դուռնադէզ, այլ պայծառ, անգլիերէ՞ն, աւելի տարտամ, բայց պարզ լեզու մը, սպաներէ՞նը, ռուսերէ՞նը:

Ինչ որ ալ ըլլայ, միջազգային քաղաքական յարաբերութեանց մէջ, լեզուական հարցը տակաւ աւելի կը կնճռոտի: Մինչեւ 1648ի Վեսթֆալիոյ դաշնագիրը, դիւանագիտական լեզուն լատիներէնն էր, յետոյ ֆրանսերէնը դարձաւ (1919, Վերսայլի դաշնագիր): Ազգերու Դաշնակցութեան ջրջանին ֆրանսերէնը եւ անգլիերէնը հաւասարապէս օգտագործուեցան: Բայց, ՄԱԿի հիմնադրութենէն ասդին, այսօր հինգ պաշտօնական լեզուներ կան, ու մօտ է ժամանակը երբ Հնդկաստանի եւ արաբական երկիրներու պատուիրակները պիտի պահանջեն որ իրենց լեզուներն ալ անցնի պաշտօնական լեզուներուն կարգը: Սխալ-մունքի եւ անհասկացողութիւններու առիթները փոխանակ պակսելու կը չատնան: Ի՞նչպէս կարելի է նոր բաբելոնի աշտարակին մէջ բազմալեզու բնագիրներ հաստատել, որոնց բոլորը հաւասար ընծայեն:

ԺԱՆ ՀԵՒ

ՀՆԴԿԱՁԻՆԻ մէջ կռիւները կը սաստկանան օրէ օր: Զօր. Ժիւէն, որ Ուոշինկթըն գացած էր խորհրդակցելու համար հարաւ. արեւելեան Ասիոյ պաշտպանութեան մասին, փարիզ վերադարձաւ: Զօրավարը անհրաժեշտ կը գտնէ Մ. Նահանգներուն գործօն ակցութիւնը:

Երեւանի անթելէհ

Երեւանի անթելը կը ծանուցանէ թէ ընդարձակման ծրագրով մը մայրաքաղաքին մէջ պիտի մտնեն Արաբկիր, Նոր Արեշ, Կիւզա եւ այլ թաղամասերը: Պիտի աւելնայ նաեւ ուսումնական հաստատութիւններու թիւը, այսպէսով 1965ին Երեւանը պիտի ունենայ 900 միջնակարգ եւ տարրական եւ 18 արհեստագիտական դպրոցներ:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՐմԷՆ ԱՐմԷՆԵԱՆի ծննդեան 80ամեակին եւ իր բեմական գործունէութեան 60ամեակին առթիւ հանդիսաւոր երեկոյ տեղի ունեցած է Լենինականի պետական թատրոնին մէջ: Ներկայ եղած են բանուորներ, դիտութեան եւ արուեստի ներկայացուցիչներ, դերասաններ, ուսանողներ եւն.: Բացումը կատարած է Ճարուճեան, պարզելով Արմէնեանի դերասանական եւ բեմադրական գործունէութիւնը: Խօսած են Խ. Հայաստանի Արուեստի Վարչութեան եւ Երեւանի «Սպենդիարեան» պետական թատրոնի դերասան-նական խումբի կողմէ Գուրգէն Ջանիբէկեան եւ Լենինականի պետական թատրոնի կողմէ Լեւոն Գունտաճեան: Ստացուած են բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ Թիֆլիսի, Պագուի, Ռիգայի եւ այլ թատերախումբերու կողմէ: Ամէն-էն վերջ խօսած է ինք դերասան Արմէն Արմէնեան:

ԱՐԲԱՆԵԱԿ ԵՐԿԻՐՆԵՐԷՆ պատուիրակութիւններ կ'այցելեն Հայաստան: Վերջերս զացած են Ռումանացիներ եւ Պուլկարներ, այցելելով Երեւանի զանազան մասերը:

ՍՈՒՐԷՆ ՔՈՋԱՐԵԱՆ ժողովրդական արուեստագէտ որ զարձած է ամէնէն շատ ժողովրդականութիւն վայելող մարդը ոչ միայն Հայաստանի այլ Լենինկրատէն մինչեւ Հարաւային Սախալին: Ասքի, պատմելու վարպետ է: Քանի տարիէ ի վեր կ'աշխատի դեղարուեստական ասքի (առնուածք) ասպարէզին մէջ: Իր ցանկին մէջն է «Սասունցի Դաւիթ» դիւցազներգութիւնը: Հարուստ ձայնը իրեն կարելիութիւն կուտայ արտայայտելու մարդու հոգեբանութեան բոլոր փոփոխութիւնները, զարոյթ ու ջերմութիւն, մտերմութիւն, թախիծ եւ խնդութիւն: Խօսքին օգնութեան կուգան ձեռքի չարժումները, ժպիտը, աչքերու արտայայտութիւնը:

Երբ կը պատմէ բեմի վրայ չկայ ուրիշ յարդարում: Բազկաթոռին վրայ նստած կը պատմէ:

Բացի «Սասունցի Դաւիթ»էն, ծրագրած է նաեւ պատրաստել Շօթա Ռուսթաւելիի «Վագրենապուրը»: Բեմ հանուած է «Շահարազատան» (Հազարումէկ գիշերները), Պոքաչիոյի «Տասնօր-եակը», Շէյքսփիրի «Հայրենիքի համար» երկը եւ Թոլսթոյի «Կրէյցերեան Սօնատը», Ալեքսանդր Ֆադէեւի «Երիտասարդ Կվարդիան», Փոփովի «Պողպատ եւ Խարամը», Պոլոյի «Ոսկին»: Իր մեծ տաղանդի եւ արուեստի համար ստացած է Սթալինեան մրցանակը (Ս. Հայաստան):

20 % ՊԱՐԳԵԻ եւ 10 առ հարիւր վարկերու յանձնում պիտի տրուի նոր տուներու շինութեան համար: (Իւրաքանչիւր քառակուսի մեթրի վրայ 5—6000 ֆրանք աւելի, նոր շինութեանց համար եւայլն):

ՎԱՐԶԱԿԱԼՆԵՐՈՒՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ԲԱՆԱՐ

Կար ու չկար դռնապանուհի մը կար, որ ժողովրդային ըրած էր բանալ վարձակալներուն նամակները:

Ամէն օր արթիչը եւ աւելը մէկդի դնելէ վերջ, կը սկսէր ուրիչ տեսակ աշխատանքի մը: Նամակները իրենց տիրոջ յանձնուելէ առաջ իր խոհանոցին ճամբան կը բռնէին:

Նամակ բանալու արհեստը գաղտնիք չունէր իրեն համար: Շնորհիւ երկար փորձառութեան՝ զանոնք կը բանար առանց պատռելու: Ամէն մը ջուր կը դնէր կրակին վրայ որ երբ եռալ սկսէր, պահարանը կը բռնէր շոգիին վրայ: Մեթք կուղղելով նամակը ինքնին կը բացուէր:

Այս կերպով լուրերու թարմութիւնը ինքը կը ճաշակէր իրենց տէրերէն առաջ:

Վարձակալներէն մէկը չհանդուրժելով այս անկրթութեան, կ'որոշէ դռնապանուհին պատժել ... գիտական մեթոտով մը:

Կը դիմէ իր քիմիագէտ բարեկամին որ կը խոստանայ իր գիտութիւնը ի սպաս դնել:

Քանի մը օր վերջը վարձակալը նամակ մը կը ղրկէ իր հասցէին, որուն մէջ թաքնուած էր քիմիագէտին ահաւոր գաղտնիքը:

Դռնապանուհին ըստ սովորութեան գործի կը սկսի եւ երբ պահարանը կը բացուի, տանջին ազդեցութենէն կարմիր չոգի մը կը ժայթքի որ կոս կարմիր կը ներկէ իր ձեռքերը, դէմքը, մազերը եւ հագուստը:

Երբ հայելին կը նայի, ինքզինքը հրէշ մը կը կարծէ: Հակառակ յանցաւոր ըլլալուն, բարկութենէն խելքը գլուխէն կը թռի եւ այդ արատաւոր վիճակով կը վազէ ոստիկանատուն:

Վարձակալն ալ կը վազէ դատարան փաստ ի ձեռին, պատիժ պահանջելու համար, իբրեւ բռնաբարիչ նամակագրութեան: Ինչ խօսք որ դատաւարութեան օրը զուարճալի տեսարան մը պիտի պարզուի, մանաւանդ եթէ դատաւորը երգի-ծանքի վարպետ մը ըլլայ:

Վ. Մ.

ԹՐԻՓՈԼԻՒԻՆ (Լիբանան) կը գրեն թէ տեղական Անդրանիկ Թադէոսեան պարզեւատրուած է Մայիրներու Ա. կարգի շքանշանով: Տեղակալ Թադէոսեան երեսուն եւ ութ տարեկան, քնիկ էրգրումցի, գիտակից եւ աղգասէր հայորդի մըն է, որ կանուխէն մտնելով բանակին մէջ, դրեթէ ինքնօդնութեամբ տիրացած է ֆրանսերէնի, մասամբ նաեւ արաբերէնի: Ազամնալից երիտասարդ ըսպայ մըն է:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԱՏՐԻԱ ՕԹԵՐՕ (դուստրը երջուհի Զապել Սրամի) հիւսիսային Ամերիկայի մէջ պարային չրջան ընելէ վերջ գացած է Հոնդուրաս (կեդր. Ամերիկա) Սպանիական Մշակութային Ընկերութեան հրաւէրով, իր տօնախմբութեան առթիւ: Տեղական թերթերը դովեստով արտայայտուելէ վերջ՝ կ'աւելցնեն թէ միայն իր նրբակազմ մարմնին կատարելութիւնը կամ թուչկտող իր մանրատիկ ոտները չէին որ ամէնէն աւելի ուշադրութիւն կը գրաւէին, այլ իր խոր ըմբռնումը պարին:

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՎԱՆՔԻ ԿՌԻՒԸ

ԵԹԷ Թագաւորն եւ կառավարութիւնը ընդունին մեր այս արդար բողոքներն եւ պահանջները, եւ ձեռնարկեն գործի, մենք մեր զէնքերով կուգանք անձնատուր կ'ըլլանք:

Կառավարիչը.— Ձեր ներկայացուցած պահանջներն եւ առաջարկները կը տանիմ եւ կը ղրկեմ մեր Թագաւորին: Սակայն Սուլթանը կը հրամայէ որ ֆետայիներդ անձնատուր ըլլաք, հաւատալով թէ ներման չնորհներուն պիտի արժանանաք: Վեհ. Սուլթանը պարգեւներ կը խոստանայ ձեզի: Իսկ եթէ դուք յամառիք եւ անձնատուր չըլլաք, Օսմ. հզօր կառավարութիւնը տարիներով ձեզ պաշարուած կը պահէ վանքին մէջ, մինչեւ որ ձեր ռազմամթերքը սպառի, կամ անօթութիւնը ձեզի ստիպէ անձնատուր ըլլալու: Իսկ եթէ հարկ ըլլայ թնդանօթի քանի մը հարուածներով փաստակներու տակ կը թաղենք բոլորդ ալ: Դուք պէտք է լաւ գիտնաք որ ռուս դեսպանը չի կրնար խառնուիլ մեր ներքին գործերուն:

Անդրանիկ.— Թնդանօթի եւ պաշարումի սպառնալիքներով չէք կրնար մեզ վախցնել եւ ետ կեցնել մեր արդարացի պայքարէն: Այն օրը որ զէնք բարձրացուցինք ձեր բռնակալութեան դէմ, յանուն մեր տառապած եւ չարչարուած ժողովուրդի ազատութեան, արդէն մահը աչք առած ենք: Կրնաք բոլորս ալ սպաննել, բայց ոչ թէ յեղափոխութիւնը: Ամէն մէկուս տեղէն հազարաւորներ պիտի գան մեր ազատագրական պայքարը չարունակելու ձեր արիւնազանգ բռնակալութեան դէմ:

Վանահօր տուած ճաշէն վերջ, թուրք ներկայացուցիչները մեկնեցան:

Մեր երկու անմահ հերոսները չատ լաւ դիտէին որ իրենց ներկայացուցած արդար պահանջներն եւ իրաւունքները պիտի չընդունուէին նենգամիտ կառավարութեան կողմէ: Գիտէին նաեւ որ մենք չենք կրնար չատ երկար մնալ վանքին մէջ, որովհետեւ մեր վառօդը օրէ օր կը սպառէր եւ ետեւէն գալիք չունէինք:

Մեր տեղական խումբերը մեծ պատրաստութեամբ երեք անգամ օգնութեան վրաթացած էին, սակայն երեք ձեռնարկներն ալ ձախողեցան:

Անդրանիկ եւ Գէորգ Զավուչ այս բոլորը նկատի առնելով, նոյեմբեր 22ի իրիկունը, Հաճի Յակոբ Կոտոյեանին, Կորիւնի եւ Վաղարշակին հետ ժողովի նստան: Կարճ խորհրդակցութենէ մը վերջ, խիզախ եւ յանդուգն ծրագիր մը պատրաստած էին,— Նոյն գիշերը կտրել պաշարման շրջանը եւ մեծ զգուշութեամբ անհետանալ, որպէս զի վանքին մօտակայ գիւղերուն վնաս մը չհասնի:

Աւտով անձնատուր չէինք ըլլար, ընդհակառակն անգամ մը եւս մեր արհամարհանքն եւ անվտահութիւնը յայտնած կ'ըլլայինք Օսմ. կառավարութեան: Իսկ յաջողութեան պարագային բռնական մեծ յաղթանակ մը եւս տարած կ'ըլլայինք թշնամիին վրայ, որ հազարաւոր զինուորներով քանի եւ երկու օրէ ի վեր ամ մը Դաշնակցականի հայդուկներ, պաշարած էր վանքին մէջ, առանց իր գարշելի նպատակին հասնելու:

Մենք ընդամէնը վաթսունութ հոգի էինք եւ բաժանուեցանք չորս խմբակի: Բոլորս ալ հագանք վանքի տիրացուներուն ճերմակ չալիկները — ձիւնի գոյն— որպէսզի թշնամին հեռուէն չնչմարէր մեզ:

Մղրնայ խմբապետ Վարդան պիտի առաջնորդէր Անդրանիկին խումբը, որ պիտի քալէր առջեւէն: Ես զէորգ Զավուչը, որ պիտի պաշտպանէր մեր այ թեւը, Սինամերկու խմբապետ Մկրտիչ՝ կորիւնը որ պիտի պաշտպաներ մեր ձախ թեւը, իսկ կռնակին պաշտպանութիւնը յանձնած էր Հաճի Յակոբ Կոտոյեանին:

Կարծես բնութիւնն ալ կ'օգնէր մեզի, որով-հետեւ այդ գիշերը լուսին չկար: Կէս գիշերուան առիւծները մեկնումի ազդանշանը տուին:

Վանահայրը երեք տիրացուներով մեզի ընկերացաւ մինչեւ վանքին դուռը: Նախ համբուրեցինք վանահօր աջը իր ձեռքին խաչը եւ մեր սիրելի երեք տիրացուները որոնք քսաներկու օր քաջարար կռուեցան մեզի հետ:

Մեր մեկնումէն վերջն ալ, վանահայր Յով-հաննէս Մուրատեանը դեռ կ'աղօթէր մեր ազատութեան համար:

Բաւական յառաջանալէ ետք, յանկարծ հանդիպեցանք առաջին գիծը պաշարող թուրք պահակին որ ուզեց մեզի կեցնել, բայց Գէորգ Զավուչի մէկ ազդարարութեան վրայ, զէնքը վար նետեց եւ երկու ձեռքերը վեր բարձրացնելով ըսաւ.

(Շար.)

միացեալ Եւրոպայի մը, նոյնիսկ Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներուն համար, եւ հաշուցած թէ Եւրոպական միութիւնը ի վերջոյ պիտի յաջողի : « Ֆրանսա պէտք չ՚ունենայ նախաձեռնութիւնն ստանձնէ Գերմանիան մտցնելու ազգերու ընտանիքին մէջ : Առանց Գերմանիոյ մասնակցութեան Եւրոպական բանակը երբեք պիտի չունենայ բաւարար ուժ մը : Եւրոպայի ներկայ կացութեան մէջ Մ. Նահանգները երբեք պէտք չէ հաւանին օրէնքէ դուրս հռչակելու հիւլէական ռումբը : Ամէն բանէ առաջ զգուշացէք ձեռք քաշելէ հիւլէական ռումբէն, մինչեւ որ վստահ ըլլաք, աւելի քան վստահ, թէ ձեր ձեռքն են խաղաղութիւնը պահպանելու միջոցները »:

Սուէզի մասին ալ խօսելով, վարչապետը չեշտեց թէ Մեծն Բրիտանիա չի կրնար մինակը ըստանձնել այդ հարցին « ամբողջ ծանրութիւնը », հարց մը որ միջազգային հանգամանք առած է այլեւս : Եւ առաջարկեց միջազգային հսկողութիւն հաստատել Ջրանցքին վրայ, հովանաւորութեամբ Մեծն Բրիտանիոյ, Ֆրանսայի, Մ. Նահանգներուն եւ Թուրքիոյ : « Մենք չենք ուզեր Եգիպտոսի տէրերը դառնալ· մենք այնտեղ ենք պարզապէս իբրեւ պահակները համաշխարհային վաճառականութեան : Մեծն Բրիտանիա չնորհակալութեամբ կ՚ընդունի չահակից պետութեանց խորհրդանշան — ուժերուն ներկայութիւնը, իբրեւ միջոց վերահաստատելու խաղաղութիւնը եւ Ջրանցքին միջազգային հսկողութիւնը »:

Ներկաները չերմապէս ծափահարեցին Անդլիոյ վարչապետին ճառը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ աւելի քան հազար օգնաւերու տորմիղ մը պիտի ունենայ մինչեւ 1954, ինչպէս կը հաղորդեն ամերիկեան աղբիւրէ :

ԵԳԻՊՏՈՍԻ գահաժառանգին ծննդեան առթիւ, հայրենասէրները որոշեցին երեք օր դադրեցնել կռիւները՝ Սուէզի Ջրանցքին մէջ : Անգլ· դեսպանատան կառքերուն արգիլուեցաւ քանիլ Գահիրէ – Սուէզ ճամբուն վրայ :

ԿԱՐԿՈՒՏ ՏԵՂԱՑ, հինգշաբթի օր , Փարիզի մէջ, կէս ժամ տեւելով : Տեղատարափը այն աստիճան ուժգին էր որ Ազգաժողովի սրահին ապակիները ալ կը չէչին եւ ճառերը չէին լսուեր : Փոթորիկները ծանր վնասներ պատճառեցին հիւս. Ֆրանսայի մէջ :

ԼԻԲԱՆԱՆի պատուիրակը, Տօքթ· Շարլ Մալիք ճառ մը խօսելով Փարիզի ամերիկեան ակումբին մէջ, ցաւով դիտել տուաւ թէ արեւմտեան պետութիւնները « « զոհողութեամբ » կը վարուին Միջին Արեւելքի հետ : Եւ անոնց մրցակցութեանց վերադրեց Միջին Արեւելքի կացութեան վատթարացումը եւ համայնավարութեան թափանցումը :

ՅԱՌԱՋ կը նուիրեն

Օր· Մարգրիտ Գաբրիէլեան (St. Loup) նոր տարուան առթիւ մէկ տարեկան « ՅԱՌԱՋ » կը նուիրէ իր հօրը՝ Գ· Գաբրիէլեանի :

ՀԱՅԱՇԽԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս կիրակի առաւօտուն ժամը 11ին հայածէս պատարագ Notre Dame , Clignancourt եկեղեցին մէջ, métro Joffrin :

կը պատարագէ Հ· Կ· Ծ· Վ· ԱՄԱՏՈՒՆԻ :

Նշան Միքայէլեան, Տէր եւ Տիկին Մեսրոպ Մարթայեան, Պ· Երուանդ Մարթայեան, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Միքայէլեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Մարթայեան, Այրի Տիկին Թագուհի Սէյիսեան (Թուրքիա), Պ· Հայկասէր Սէյիսեան, Պ· Արմէն Սէյիսեան (Հարաւային Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Ճանիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տէրպապեան եւ զաւակները, Պ· Վահան Սէյիսեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Զաւրճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Միքայէլեան եւ զաւակները, Տիկին Սիրուհի Միքայէլեան, Տէր եւ Տիկին Տէրպապեան եւ զաւակները (Մ· Նահանգներ), Տէր եւ Տիկին Նշան Դարբինեան եւ զաւակները, սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց հնոջ, քրոջ, հարսին, քեռորդիին, ռանի – կին եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱԼԻՍ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆի

(Ծնեալ Մարթայեան, 20 տարեկան)

մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Յունուար 16ին : Հաւաքուիլ իր բնակարանը (109 rue Jean Jacques Rousseau, Issy les Moulineaux), այս երկուշաբթի, յունուար 21ին առաւօտ ժամը 10.30ին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իսիի գերեզմանատունը :

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել :

Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՇՐՋ· ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԹԻՑԱՍԵՂԱՆԸ

Այս շաբաթ ժամը 20.30ին Cadet սրճարանին վերնայարկը :

կը նախագահէ Ա· ՓԱՓԱԶԵԱՆ

կը խօսին Վ· ՕՇԱԿԱՆ, Վ· ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ եւ ուրիշ երիտասարդ ընկերներ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

կը հրաւիրուին բոլոր Նոր Սերունդի անդամները :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Ֆր· կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը Մանուկներու Օրը կը տօնէ, Յունուար 20ի կիրակի օրը, կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Յոյներու սրահը, 5 rue Bonnefoi :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Վալանսի կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը « Մանուկներու Օրը » կը տօնէ այս շաբաթ ժամը 20.30ին, Théâtre Municipalի սրահին մէջ :

Գեղարուեստական բաժին.— Երգ, արտասանութիւն եւ կը բեմադրուի ուսուցիչ Ա· Առաքելեանի հեղինակութեամբ եւ ղեկավարութեամբ « ՔԱՋ ՆԱԶԱՐ » թատերգութիւնը :

կը բանախօսէ Տիկին ՕՏԷՔ ՄԻՒՍՑԻԼԵԱՆ : Կաղանդ պապան նուէրներ կը բաժնէ բոլոր մանուկներուն :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՀԱՑ ՈՒՍ· ԸՆԴՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱՆՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Այս կիրակի ժամը 5ին, 16 rue Ferou, Paris (5), métro St. Sulpice : Դասախօս Պ· Կ· Փոլատեան : Նիւթը՝ ինչ գրականութիւն պէտք է մշակել Սփիւռքի մէջ :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Ս· Անթուանի « Ընկեր կարօ » ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդ « Գիւլպենկեան » խումբի եւ կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի : Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին , Պ· Թորոսին սրճարանը (Hôtel Terminus, Ս· Անթուան) : Մուտքերու մասնակցութիւն՝ 50 ֆրանք :

ՏԱՐՈՒՆԻ.— Յաւով կ՚իմանանք թէ մեր վաղեմի աշխատակիցներէն Պ· Հրանտ Սրապեան (Պանեէօ) դժբախտութիւնը ունեցած է կորսնցնելու իր քոյրը՝ Տիկ· ՓՌԼԱՆԹի ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ, Պոլսոյ մէջ : Մեր ցաւակցութիւնները :

Աղօթաժողով Պօտենի մէջ

Պոմէի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ամէն չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին աղօթաժողով, քարոզ եւ հիւանդներու համար մասնաւոր աղօթք :

կը հրաւիրուին բոլոր փափաքողները մասնակցելու այս աղօթքներուն :

Union Spirituelle des Dames, Eglise Arménienne Allée des Puits, Beaumont, Marseille :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, հոգեհանգստեան պաշտօններ պիտի կատարուին Տ· Վռամշապուհ արք· Փիլպարեանի եւ Փիլպարեան ընտանիքի համօրէն ննջեցեալներուն համար :

Նոյնպէս եկեղեցասէրն բարեբար ողբացեալ Ալեքսանդր Մանթաշեանի եւ Մանթաշեան դերդաստանի համայն ննջեցեալներու յիշատակին :

Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ներկայ գտնուիլ այս պաշտամունքներուն :

Credit-Tailleur

HOMMES et DAMES
7, Ave. A. Briand - Arcueil (Vache - Noire)
Autobus 187 — 188, métro Laplace
Aut. de la Porte d'Orléans

Աչք մարդու հագուստ գուտ բուրգէ, չափէ վրայ , երկու փորձով :

12.000ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

2000 ֆրանք կանխիկ եւ 2000 ֆրանք յանձնուած օրը, մնացեալը 8 ամսուան վրայ, բաժնուած :

Կերպասը տրուելու պարագային, միմիայն կարողչէզը 8000 ֆրանքէն սկսեալ :

Թերթիս ծանուցման այս կտրօնը տանողին 500 ֆրանքի զեղչ :

Օր· ԲՐԻՍՏԻՆԷ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
Պ· ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ
Ամուսնացած
Ալֆորվիլ 13 Յունուար 952 Առնուվիլ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի ժամը 15.30ին Cadet սրճարանին վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատետրով :

կը խօսին ընկերներ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Ս· ՏԷՐ – ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ :

Հ· Ց· Դ· ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ·

ժողովի կը հրաւիրէ :—

ՎՌԱՄԵԱՆ ենթկ· Շբ· 19 Յունվ· ժամը 9ին :

ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ կիր· 20 Յունվ· կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ենթկ· Շբ· 26 Յունվ· ժամը 9ին :

ԽԱՉԱԿ խումբ կիրակի 27 Յունվ· կէսօրէ վերջ , ժամը 3.30ին :

ԳԷՈՐԳ ԶԱՎԱՒՇ խումբ, կիրակի 27 Յունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին :

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ· Ց· Դ· « Վարուժան » ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, ընկեր Ճապուրեանի բնակարանը :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւղին ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 8.30ին, ընկերուհի Ազատ Դաւիթեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Ֆ· Կապ· Խաչի Պուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին , սովորական հաւաքատեղին : Սակաւազոյնը կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները : կարեւոր օրակարգ պատգ· ժողովի առթիւ :

ՆՈՒՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սէն Շամոնի Հ· Ց· Դ· Ն· Սերունդի ղբական երեկոյթը Փետրուար 2ին, շաբաթ դիշեր : Մանրամասնութիւնները յայտրդով :

Հ· Ց· Դ· ՏՈՒՆ

կը խնդրուի Հ· Ց· Դ· Տան յատկացուած գումարները ղրկել յանձնախումբի գանձապահ Հ· Սամուէլի, 51 , Rue Mr. le Prince, Paris (5) :

Իսկ թղթակցութիւնները քարտուղար Պ· Զըպուքճեանի, 7 Rue Grange Bateliere, Paris (9) :

Մ· ԻՇԽԱՆԻ ՀԱՅԻ ԵՒ ԼՈՑՍԻ ՀԱՄԱՐ ՎԷՊԸ

Մեր քով սպառած ըլլալով նորէն ապսպրած ենք : կը խնդրուի սպասել քանի մը օր :

Գինը՝ 500 ֆրանք :

SALLE GAVEAU

Շաբաթ, 19 Յունուար, 1952 ժամը 21ին

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Պիտի տայ իր տարեկան միակ նուագահանդէսը

Sous le haut Patronage du Général Chouteau
(Gouverneur Militaire de Paris)

Յայտագրին մէջ՝ Beethoven, Scarlatti, Liszt, Brahms Kouguell Belliard, Rachmaninoff, Strawisky

Տոմսերը 200էն 800 ֆրանք :

Ծախու տուն

Ծախու է, Պլան – Մէնիլի մէջ 5 սենեակներով վիլայ մը , պարտէզով, նպարավաճառի խանութով մը, որ ունի ամէն առաւօտուբ արտօնութիւն :

Դիմել ամէն օր բացի հինգշաբթիէ , Պ· ԳԱՍՊԱՐԵԱՆՑի ,14 Marcel Alisad, Blanc-Mesnil (S.etO.) :

ՀՈՂԱԿԱԻԱՐ «ՇԻՐԱԿ 52»Ը

Օղիի տեսակը բոլոր ճաշէցդղներէ վաստակած ու գնահատուած, ամէն սեղանի անհրաժեշտ ըմպելին հռչակուած է « ՇԻՐԱԿ 52 »ը՝ Հայաստանի փառապանծ ճահիճգին աւազով կնճռուած, Շիրակի շրեղ նկարը կրող պիտակով : Հանրածանօթ « ՇԻՐԱԿ » վաճառանիշով **45** աստիճան այս առաջնակարգ ըմպելին թէ՛ ջրախառն եւ թէ՛ զուտ խըմուելով՝ կը պարգեւէ Արեւելքի իսկական օղիին ճաշակը եւ հոգեզուարճութիւնը :

Dépot Central.— Grande Distillerie du Parc, 1—3, Bld. Onfroy, Marseille. Tél. Prado 82.93, 83.50 .

Dépot pour la Région Lyonnaise.— D. BAHA - DOURIAN, 246, Rue Vendôme, Lyon. Tél. M. 11.84:

Le Gérant : A. MERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 20 Janvier 1952 Կիրակի 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6666-Նոր շրջան թիւ 2077

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՐԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՏԻՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸՆ ԱԼ ԱՅՍ

Տակաւին խօսելիքներ ունինք ազգային – քաղաքական անտիրութեան մասին, որ կը շարունակուի տարիներէ ի վեր :

Այսօր կ'ուզենք մասնաւորել այլապէս վրդովիչ ապիկարութիւն մը :

Անոնք որ երբեմն կը տրտնջան թէ Հայկ. Դատը երեսի վրայ մնացած է, գոնէ իրենց պարտականութիւնը կը կատարե՞ն մշակոյթի ճակատին վրայ : Կը կատարե՞ն առնոյց վերապահութեան : Եւ յարատեւօրէն :

Բոլորս ալ գիտենք թէ պարագաները չափազանց աննպաստ են այսօր, քաղաքական դատ հետապնդելու համար :

Բայց եւ այնպէս, հետապնդումը երբեք չէ դադրած :

Ամէն պարագայի մէջ, Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը աչք եւ ականջ ունի ամէն տեղ : Եւ աշխատանքներ կը թափէ, գոնէ մոռացութենէ փրկելու համար Հայկ. Դատը :

Այս աշխատանքին մէջ, ան յաճախ իր դիմացը կը գտնէ ոչ միայն հայ ժողովուրդին ուխտեալ թշնամիները, այլեւ անոնք որ հառաչանքներ կ'արձակեն երեսուն տարի վերջը :

Այս մասին խօսելիքներ ունինք տակաւին, ինչպէս ըսինք :

Դառնալով այսօրուան « օրակարգին », անդամ մը եւս կը հարցնենք, հրապարակաւ. —

Գրոց – բրոցներ Հայկական Սրտաճմլանքի,

Դուք որ ամէն ազատութիւն կը վայելէք խօսելու, գրելու եւ գործելու, ինչո՞վ կ'արժեցնէք ձեր յաւակնութիւնները, այլասերումէ փրկելու համար Հայկ. Մշակոյթը :

Դո՛ւք, բարձրաստիճան կղերը, գրագէտ – բանաստեղծ, խմբագիր կամ յօդուածագիրը, ուսուցիչ եւ մտաւորական, բանասէր կամ կրթասէր, եւ կամ քաղաքական հոսանք,

Լուր ունի՞ք որ, Պալքաններէն վերջ, հեռաւոր Իրանի եւ ուրիշ վայրերու մէջ ալ « լեզուա – ընտարութեան » մարզանքներ կը կատարուին ոգեղ եւ անոպայ տարրերու կողմէ : Հասարակ Թուրքերը որոնք հայրենասիրութիւնը կը շփոթեն խուժանավարութեան հետ :

Չի բաւեր քրքմնջել.— Տպարան եւ Թուղթ կը գտնեն, կը տպեն, մենք ի՞նչ կրնանք ընել :

Այս տեսակ պարագաներու մէջ, ամերիկեան դիտողի դիրքն ալ մեղսակցութիւն կը նշանակէ :

Բուն վէրքը այս չէ :

Ո եւ է չոչորթ պիտի չհամարձակէր այսքան յառաջ երթալ, եթէ համատարած անտիրութիւն մը թեւ չտար իր երեւակայութեան :

Այսպէս, կան երեւելիները, հոսանքները եւ թերթեր որոնք կրաւորական դիրք բռնած են այս հարցին մէջ :

Անդին կան ուրիշներ ալ որոնք ուղղակի կը քաջալերեն բարբարոսական արշաւը, սիւնակներ տրամադրելով ակռապլիկ դպիրներու :

Տեսակէ՞տ : Կարծիքի ազատութի՞ւն :

Պարզապէս հաճոյակատարութիւն, որ համազօր է մեղսակցութեան :

Ի՞նչ կը նշանակէ բարեացակամ չէզոքութիւն պահել, երբ աս օր ան Թուղթ կը մրոտեն ձեր խմբագրած թերթին մէջ, արդարացնելու համար Երեւանի մէջ կատարուած աղճատումներն ու աղքատացումները :

Ինչո՞ւ Թոյլ կուտաք որ գոյնզգոյն միջակութիւնները խաչ քաշեն արեւմտահայ լեզուին վրայ, ծաղրեն անոր բառերն ու քերականութիւնը :

Խնդիրները կան որոնց մասին յստակ, վճռական տեսակէտ պիտի ունենայ ոեւէ խմբագրութիւն կամ խմբակցութիւն :

Հայկական Սրտաճմանի « ինտելիգենցիա »ն տակաւին քանի՞ տարի պիտի յօրանջէ կամ որոճայ, դիրք ճշդելու համար այս հիմնական հարցին մէջ :

Ի՞նչպէս կը յաւակնին անկեղծօրէն ծառայել հայրենի մշակոյթին, երբ գիտակցօրէն Թոյլ կուտան որ « ճիղմէ »ները աւերներ գործեն անոր անդաստանին մէջ :

Հայրենիքի, ընդհանուր մշակոյթի չահերուն դէ՞մ գործած կ'ըլլան, տէր կանգնելով դարաւոր վատառակի մը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱՇՏՕՆՍ ՀԱՐԹԵԼ Է

Երեւանի առաջին եւ վերջին գրական ամսագիրը, « Սովետական Գրականութիւն եւ Արուեստ », ունի տեսական – քննադատական բաժին մը :

Այս մնայուն բաժնին մէջ փոխն ի փոխը կ'երեւան պաշտօնական քննադատ – գրադատները, դատելու համար ծուռն ոճ չիտակը : Անշուշտ համաձայն Լենին – Սթալինեան աւետարանին :

Ուշադրութեամբ հետեւելով այդ չարքին, կրնաք որոշ զգալափար կազմել մշակուած, աւելի ճիշդ՝ պատրաստուած գրականութեան մասին :

Պիտի չմնամ պարբերաբար ներկայացնել հատընտիր նմոյշներ :

Այսպէս, 1951 Հոկտեմբերի թիւին մէջ, հեր – թագահ քննադատը, Գ. Տէր Գրիգորեան, ուսումնասիրութիւն մը կը փորձէ « Սովետահայ Պոէզիայի մի քանի հարցերի մասին » :

Ձեւականօրէն գնահատելով հանդերձ կատարուած նուաճումները — միշտ բոլշեւիկեան ուղղութեամբ — կը ծանրանայ բազմազան վրիպումներու վրայ :

Ինչպէս միշտ, այս առթիւ ալ երկիւղածութեամբ, վկայութեան կը կանչէ Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, « Փրաւդա », որ վերջերս խստօրէն քննադատած էր « բուրժուական նացիոնալիզմի ռեցիդիվներ, ապոլիտիկութիւն եւ գաղափարազրկութիւն » :

Հայ քննադատը ներշնչուելով այս ազդանշանէն, ինքն ալ իր կարգին կը թօթվէ խոմբ մը հայ բանաստեղծներու օձիքը :

Օրինակ, Ցովհ. Շիրազ բանաստեղծութեան մը մէջ հետեւեալ ձեւով կը պատկերացնէ հայրենիքը .

« Ամենայն անգամ — երբ հայրենիքի մասին եմ խօսում,— իմ միտն է գալիս առուն մեր դրան — Որ մանկութեանս հէքեաթն է ասում.— Իմ միտն է գալիս բարդին մենաւոր — Եւ արտգիլը՝ վրան գարնան ձիւն » :

Բանաստեղծը յետոյ կ'աւելցնէ ուրիշ ստորոգելիներ (ատրիբուտներ!) ,« Մրճիթը բարդու տակ մենակ », « Անուշ ծուխով օջախը », « Օրօրոցը այդ սուրբ ծխի տակ », « Արտագործը » եւն. :

Հաւնեցա՞ք : Վա՛յ ձեզ :

Լսեցէք ամենագէտ քննադատին վճիռը.

— « Պարզ է որ հայրենիքի այսպիսի հասկացողութիւնը ոչ մի ընդհանուր եղր չունի սովետական հայրենասիրութեան հետ »

Այս դեռ ոչինչ : ՎԱՀԷ

ԲԱՅԱՌԻԿ ՎԻՃԱԿ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Արաբ ահաբեկիչները եչ. օր փորձեցին դարեւել Թէլ էլ Քեպիրի անգլիական հրետանիի մթերանոցը, բայց ետ մղուեցան հրասանդներու կրակով : Ոչ մէկ մարդկային կորուստ :

Եգիպտական կառավարութիւնը բացառիկ վիճակ հռչակեց Գահիրէի մէջ, հանրային ապահովութիւնը պահպանելու համար : Այս որոշման պատճառը կը համարուի կարգ մը երիտասարդներու գործունէութիւնը : Անոնք խուժելով սրճարաններու եւ զբօսավայրերու մէջ, կը պարտադրեն տէրերը փակել իրենց հաստատութիւնները, ի նշան սուգի : Այս առթիւ կողոպուտներ ալ կը կատարուին :

Գահիրէ բողոքեց անգլիական կառավարութեան, ոստիկանական հրամանատար Մոհամմէտ Ապտուլլահ Բաուֆի եւ 130 ոստիկաններու ձերբակալման դէմ : Լոնտոն ցարդ ընթացք չէ տուած այս բողոքին :

✕ Եգիպտական թերթերը կը գրեն թէ կառավարութիւնը սկզբունքով համաձայն է Ֆ. Մութեան հետ առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու : Ապրանքներու փոխանակութեան երկար ցանկ մը հաւանութեան արժանացած է Մոսկուայի մէջ : Գահիրէ որոշեց նմանապէս վերսկսիլ իր առեւտրական յարաբերութիւնները Հունգարիոյ հետ : Մօտ օրէն Ռումանիոյ հետ ալ պիտի բանակցին :

✕ ՄԱԿի եգիպտական պատուիրակը, Մահմուտ Ազմի պէյ յայտարարեց որ, եթէ Ամերիկա, Ֆրանսա եւ Թուրքիա անսան Զբրչիլի Թելագրութեան եւ նաւարաժիններ ղրկեն Սուէզի Ջրանցքը, Եգիպտոս իր վեհապետական իրաւունքին դէմ թշնամական արարք մը պիտի նկատէ այդ քայլը եւ պիտի բողոքէ Ազգաժողովին :

✕ Անգլիացի քարոզիչ մը ծեծուեցաւ հինգ եգիպտացիներու կողմէ, երբ քարոզ կուտար Փորթ Սայիտի մէջ : Ծանրապէս վիրաւորուած ըլլալով հիւանդանոց փոխադրուեցաւ : Անգլուհի մըն ալ անհետացած է : Մօտ 200 Անգլիացիներ կը բնակին Փորթ Սայիտի մէջ : Հրամանատարութիւնը պատուիրեց կարելի եղածին չափ քիչ փողոց ելլել :

Ծանր դէպքեր Թունուզի մէջ

ԱԶԳ. ՇԱՐԺՄԱՆ ՎԱՐԻԶԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ 19 ՀՈԳԻ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵԼՈՎ ԱՒՏՈՐՈՒԵՑԱՆ.— ԸՆԴՀԱ. – ՆՈՒՐ ԴԻՐՔԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԽՌՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուրբաթ օր ծանր դէպքեր պատահեցան Թունուզի մէջ, երբ ազգայնական վարիչները կը փորձէին ընդհ. ժողով գումարել, « Նոր Տէսթուր »ի անունով :

Ֆրանսական ոստիկանութիւնը ձերբակալեց կազմակերպութեան նախագահը, Հապիպ Պուրգիպա եւ ուրիշ 19 ազգայնական կամ համայնատար վարչատրդներ եւ հեռաւոր վայր մը աքսորեց զանոնաւով : Այս ձերբակալութիւններէն անմիջապէս վերջ, նոր խռովութիւններ ծագեցան : Ցուցարարները քարկոծեցին էլեկտրական հանրակառք մը եւ անձնական կառքեր, իսկ Թունուզի բանուորական միութիւնը ընդհ. գործադուլ հրամայեց, անորոշ տեւողութեամբ : Կէս օրին խանութները փակուեցան եւ երթեւեկը դադրեցաւ :

« Նոր Տէսթուր » կուսակցութեան անդամներ – ը բանաձեւ մը քուէարկեցին որով կը մերժեն « որեւէ պատասխանատուութիւն ձերբակալութեանց ազիտալի հետեւանքներու մասին » :

Ոստիկանութիւնը բռնած է դէպի Թունուզ քաղաքը տանող բոլոր ճամբաները : Անթելով օժտուած զինուորական կառքեր կը հսկեն գլխաւոր կէտերուն վրայ : Հրացաններով եւ զնդացիրներով ապահովուած ոստիկաններ կը շրջին փողոցներուն մէջ : Ազգայնական պատուիրակութիւն մը ձերբակալուեցաւ, երբ Թունուզի պէյը տեսնելու կ'երթար :

Պուրկիպայի հետ ձերբակալուած են Նոր Տէսթուրի օգնական քարտուղարը՝ Մոնճի Սլիմ, համայնավար կուսակցութեան քարտուղարը՝ Մոռիս Նիզառ եւ բանուորական միութեան քարտուղարը : Վերջին լուրերու համաձայն, Պուրկիպա եւ իր ուղեկիցները ղրկուած են Թապարքա, Թունուզի արեւմտեան ափը, իսկ համայնավարները՝ Ռամատա (դէպի հարաւ) : Բոլորին ալ արգիլուած է մեծ քաղաքներ մտնել :

Նոյն օրը ցուցարար մը սպաննուեցաւ եւ վեց հոգի վիրաւորուեցան : Ոստիկանութիւնը կրակ բացաւ, երբ զաւազիրներ հրացան կը պարպէին տանիքներէն : Նախորդ օրն ալ երեք հոգի սպանուած եւ 30 հոգի վիրաւորուած էին : Ֆրանսական ոստիկանութիւնը որեւէ ձեռնարկ չհատարեց Նոր Տէսթուրի ժողովը արգիլելու համար : Ժողովը բանաձեւ մը քուէարկեց որ կ'ըսէ թէ « միայն Ֆրանսական թեւարկութեան ընդմէջ, Թունուզի անկախութեան եւ ժողովրդավարութեան ճանաչումը եւ հաւասարէ հաւասար վինակցութեան մը կնքումը կրնան ապահովել բարեկամական գործակցութիւն երկու երկիրներուն միջեւ » : Համագումարը յայտարարեց նաեւ թէ հաւատարիմ կը մնայ Պէյին — Թունուզի վեհապետը — բայց անոր դիրքը որոշ չէ տակաւին : Թերթերը կ'ըսեն թէ պէյը ցարդ մերժած է ետ կանչել այն երկու նախարարները որոնք Ազգաժողովին դիմած էին, իսկ Ֆրանսացիները կը հաւաստեն թէ անոնք փարիզ եկած են առանց իր հաւանութեան :

Ֆրանսական իշխանութեանց ղեկոյցը կ'ըսէ թէ ձերբակալութիւնները կատարուեցան որովհետեւ « բացէ ի բաց դրդումներ եղած էին բռնութեան դիմելու համար : Մարզպանը կ'ուզէ վերջ տալ անպատասխանատու տարրերու ապօրէն գործունէութեան, անթոյլատրելի գտնելով անոնց ճնշումը իշխանութեանց վրայ » :

✕ Պաշտօնական տեղեկագիր մը կ'ըսէ թէ երկու հարիւր հոգի վիրաւորուած են 2 օրուան ընթացքին : Ֆրանսայէն օգնական ուժեր ճամբայ ելած են դէպի Թունուզ : Ֆրանսական մարզպանը, Պ. Ժաք Հոթլոք, որ Թունուզ հասաւ անցեալ չաբթու, պէյին՝ Սիտի Մոհամմէտ էլ Ամինի այցելելով, պահանջեց լուծել Շէնիքի դահլիճը, որուն բոլոր անդամները Նոր Տէսթուրի կուսակից են :

Պաշտօնական ղեկոյցը կ'ըսէ թէ վերջերս պատահած դէպքերը սահմանափակուեցան չնորհիւ ոստիկանութեան խոհեմութեան :

Իրազեկներ կը վախնան որ նոր դէպքեր պատահին ոչ միայն Թունուզի, այլեւ Մարոքի մէջ, ուր « Իսթիքլալ » (Անկախութիւն) կուսակցութիւնը նոյն պայքարը կը մղէ : Ֆրանսացիները մի-լիառներ ծախսած են երկու երկիրներուն տնտե –

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՌՈՒԲԷՆԻ ԵՒ Լ. ՇԱՆԹԻ ՑՈՒՇԱՏԱԿԻՆ

(Բացման խօսք Ցունուար 13ի սգահանդէսին առթիւ)

Սիրելի ընկերներ եւ հայրենակիցներ ,

Դպրոցական դրասեղաններէն կը յիշէք հար – կաւ վիճաբանութեան առարկայ մը, որ կը ծա – ռայէր հակաճառութեան մարզանքներ եւ ճար – տասանութեան վարժութիւններ կատարելու : « Գրի՞չ թէ Սուր », այսպէս կը կոչուէր այդ նիւ – թը: Եւ հակաճառող կողմերը կ'աշխատէին հա – ստատել թէ գրիչը գերազանց է սուրէն, կամ սուրը գերազանց է գրիչէն, վասնզի , կը փաստարկէին անոնք, ժողովուրդներու պատմութեան եւ քա – ղաքակրթութեանց ծաղկումին մէջ՝ գրի՛չն է, կամ սո՛ւրը, որ խլած է յաւերժութեան պսակը: Հար – ցը ստհմանափակելով մեր ժողովուրդին պատմու – թեան մէջ, եթէ չունենայինք Եղնիկի կամ Եղի – շէի գրիչը, վանքերու մէջ ճոխացող եղէգներէն մինչեւ Դուրեաններու կամ Տէրեաններու փետուր – րը, ո՞վ պիտի կարենար վկայութիւն տալ Հայ – կազանց հանճարին ու փառքին մասին: Բայց, կը պատասխանեն հակաճառողները, եթէ չունենա – յինք Արտաշէսի նիզակները, Հալըլունի թուրէն մինչեւ «Ծուռ» Սասունցիներուն սուրը, ո՞վ իրա – ւունք կուտար կամ ո՞վ տեղ կուտար մեզի՝ ապ – րելու համար արեւին տակ, ժամանակին թեւե – րուն վրայ, յաւերժութեան լոյսերուն մէջ :

Սիրելի ընկերներ եւ հայրենակիցներ ,

Մենք, այսօր, դպրոցական դրասեղաններէն չատ ու չատ հեռու, կ'ընդունինք թէ սո՛ւրն էր որ գծեց մեր հայրենիքին սահմանները, եւ գրի՛չն էր որ գծեց հայ հոնճարին ծիրը: Համաձայն ենք բո – լորս, այսօր , թէ իրար կը լրացնեն սուրն ու գրիչը,— եւ վա՛յ այն ժողովուրդին որ սուր չու – նի, վա՛յ այն ժողովուրդին որ գրիչ չունի: Հայ ժողովուրդը հպարտ է այն իրողութեամբ թէ գրիչ է չարժեր Քրիստոսէ առաջ, գրիչ է չարժեր Քրիս – տոսէ ետքը, ու գրիչ պիտի չարժէ ցկատարած աշ – խարհի, ինչպէս ժայռ նետելով են պայքարեր Տորք Անգեղները, Հալըլունի թուրը չողացնելով են կռուեր Սասունցի Դաւիթները, մօսիններով են մարտնչեր Ջան – ֆեսայիները, ի վայելումն հայրենեաց եւ ազատ ստեղծագործութեան: Պէտք չէ զարմանալ, ուրեմն, եթէ Հայ Ցեղասիրական Դաշնակցութեան դինանշանին վրայ կը տեսնուի թէ սուր, թէ գրիչ :

Բայց, ափսոս, երկար տեսնէ ի վեր, գժբախ – տութիւնը զոյգ կը ներկայանայ մեր դէմերուն առջեւ,— կը կոտրէ մեր գրիչը, ու միաժամանակ կը խորտակէ մեր սուրը: Ահա թէ ինչո՛ւ հայ ժո – ղովուրդը, վիշտը սրտին մէջ, դառնութիւնը հոգ – ւոյն մէջ, այսօր, հաւաքուեր է այստեղ հրաժեշտ առնելու համար իր երկու մեծ զաւակներէն, մին գրչի մարդ, միւսը սուրի մարդ :

Ինչպէ՜ս են երկու տիտաններ :

Ինչպէ՜ս են միաժամանակ :

Կրկնապէս մեծ է մեր վիշտը, որովհետեւ կը կորնչցնենք երկու մեծութիւն: Դժբախտութիւնը մինչեւ ե՞րբ պիտի հարուածէ մեզ այսպէս, պիտի գո՞յ օրը՝ երբ զոյգ պիտի լսենք աւետիսը, զոյգ պիտի ներկայանայ ուրախութիւնը մեր դէմերուն առջեւ: Բնական չէ՞ր մեր վիշտը: Արդարեւ, քա – նի մը տարի առաջ, այս սրահին մէջ հաւաքուեր էինք դարձեալ, ողբալու համար ուրիշ զոյգ մը մեծութիւն, Ն. Աղբալեան եւ Հ. Օհանջանեան , մին գրչի մարդ, միւսը պետական մարդ, երբ , ո՛վ տաժանելի պարտականութիւն, ինծի վիճակ – ուեր էր զարձեալ նախագահել անոնց վերջին հը – րաժեշտին :

Կսկծալի է մտածել այս մասին :

Ո՞ր Հայուն սիրտը չի խշխշար տեսնելով օր կ'իյնան մեծաչուք կաղնիները, կը փշրուին յաղ – թապանծ ապառաժները: Հին պահակախումբն է որ կը մեկնի,— ընտրեալնե՛րը, ամէնէն հպարտ, ամէնէն փառաւոր սերունդին ներկայացուցիչնե – րը, ահա, հրաժեշտ կուտան մեզի, կը պարպեն դիրքերը, կը հեռանան կ'երթան: Եւ ի՞նչ կը մը – նայ :

Տեսած էք անշուշտ զօրահանդէսներ,— զօրա – սիւնին առջեւէն կը քալէ քաջալանջ եւ արծուե – հայեաց զինուորներու դասակը: Ոչ ձիւնը կրնայ արգելք դառնալ անոնց խիզախ յառաջխաղացքին, ոչ ալ քամին կրնայ կասեցնել անոնց քալուածքը: Զօրասիւնին ետեւ՝ « պոչը », ուր կրտսերները , տկլոր եւ անվարժ, հազիւ կը յաջողին իրենց քայ – լերը ներդաշնակել յառաջապահներուն ոտքի զար – կին հետ: Հոմը կը ծեծէ երէցներուն դէմքը, ձիւ – նը կր կճէ մեծերուն պարանոցը, բայց անոնք կը քալեն դոփելով գետինը, հպարտ եւ խրոխտ: Պէտք էր որ, ինչպէս է զինուորական օրէնքը, ե – րէցներուն կուրծքով պաշտպանուած յաջորդ դա – սակը յառաջ անցնէր եւ փոխարինէր յոգնածները, ցուրտէն ու բուքէն վիրաւոր յառաջամարտիկնե – րը, ժամանակին թշնամութենէն ապառազած ե – րէցները: Ափսո՛ս, աերունդներու մէջեւ 1914ը այնպիսի լայն անջրպետ մը բացաւ, որ նոր ուժե – րը չհասած՝ յառաջապահները կ'իյնան մէկիկ մէ – կիկ կամ զոյդ առ զոյդ :

Եւ սակայն, դո՛ւն՝ ժողովուրդ Հայոց, կը սփոփես մեզ ներչնչելով յոյս եւ հաւատք: Քու ծոցդ ծնան այս մեծութիւնները: Եւ երբ դուն կուգաս անոնց վերջին հրաժեշտին՝ մեծարելու եւ պանծացնելու, քու ներկայութիւնդ այն հաւատքը կը ներչնչէ թէ դարձեալ պիտի լեցնես պարապը, վասնզի քու ներկայութիւնդ ուխտ մըն է, քու ներկայութիւնդ յարդանքի ազնուական ու սրբա – զան արտայայտութիւն մըն է: Քանի դուն ունիս այդ յարգանքի այդ զգացումը, որ մարդը կը կապէ մարդուն, մարդը կը կապէ աստուածներուն, կ'ազնուացնէ մարդը, կը բարձրացնէ մարդը, կը սրբացնէ մարդը,— քանի դուն ունիս այդ զգա – ցումը որ կը շաղուէ մեզ, կը թրծէ մեզ, իրարու կը զոդէ մեզ եւ միաձոյլ եւ անխորտակելի զան – զուածի մը կը վերածէ հայութիւնը, — վերջա – պէս քանի դուն ունիս յարգանքի զգացումը , որ քեզ բերեր հաւաքեր է այս սրահին մէջ, գրչի եւ սուրի երկու մեծ գործիչներու յիշատակին առ – ջեւ, ո՞ր թերահաւատն է որ պիտի յանդգնէր դամբանաքար դնել Հայոց Դատին վրայ :

Ժողովո՛ւրդ Հայոց, երբեմնի տէրը Արարա – տչն մինչեւ Տաւրոս տարածուած երկրամասին , դուք՝ ներկայացուցիչները հայկական բոլոր նա – հանգներուն, ժառանգորդները Հայկազանց պատ – մական իրաւունքներուն, դո՛ւք՝ որ եկեր էք հրա – ժեշտ առնել մեր երկու մեծ մեռելներէն, եկէք , այս երեկոյ, ուխտենք հաւատարիմ մնալ անոնց իտէալին, եւ աւանդական եղանակով՝ հանդիստ կարդանք գրչի եւ սուրի երկու մեծ մարդոց հոգ – ւոյն :

×

Օ՛ վանորայք Տարոնի, բացէք խնկահոտ մա – դաղաթները եւ գրեցէք եղէգնեայ գրիչով, — Ոչ եւս է Լեւոն Շանթ :

Օ՛ հին աստուածներ Հայոց՝ որ կը շրջիք Սե – ւանայ լճին ամպածրար ալիքներուն վրայ, լսե – ցէք,— Ոչ եւս է Լեւոն Շանթ :

Օ՛ Երասխ, որ կը տուրաս բիւրական երի – վաթներու նման ընդ այերս եւ ընդ երկրայս, օ՛ դեռ արքունական որ նեռի նման կը նետուիս քան – դելով կամուրջ եւ ամբարտակ, կանդ առ պահ մը եւ լսէ, — Ոչ եւս է Ռուբէն :

Սուլուխի՛ կամուրջ, կամո՛ւրջ Սուլուխի, դուն որ խնայեցիր, կամարացար, աղեղ կազմե – ցիր եւ պաշտպանութեանդ տակ առիր այն՝ որ յե – տագային Հայոց հանրապետութեան փոքրիկ ա – ծուն պիտի մշակէր, Բէօյիւք – Վէդիի մացառը պիտի մաքրէր ու թշնամին պիտի նետէր աղտահան – քերուն մէջ անսուաղ մնալու, աղ լզելով տեղե – լու, լսէ,— Ոչ եւս է Ռուբէն :

Օ՛ քրմուհիներ Աչտիչատի, քրմուհիներ Վա – հէվահեան մեհեաններուն, որ հազուեր էք Նա – ւասարդի առաւօտեան չամանդաղը կարմիր, կա – պոյտ, նարնջագոյն, լսեցէք, — Ոչ եւս է Լեւոն Շանթ :

Աստուածաբարբառ լեզո՛ւ Հայկազանց , օ՛ քաղցրանուագ քնար Մեսրոպեան, որ արեան ու տառապանքին մէջ անգամ չմոռցար երբեք երգն յաւերժութեան, լսէ, — Ոչ եւս է Լեւոն Շանթ :

Օ՛ քաջազունք Սասնոյ լեռներուն, դուք որ դողցաք կայծակն երկնքի՝ չանթահարելու համար թշնամին անարգ, լսեցէք, — Ոչ եւս է Ռուբէն :

Մասի՛ս, սէ՛գ Մասիս, դուն որ դարերոց մը տուիր Արտաւազդի, անոր մէջ անուցանելով տի – րակալութեան արդար տենչը հայրենի հողերուն վրայ, լսէ, — Ոչ եւս է Ռուբէն :

Այրիացա՛ր, Ճեմարա՛ն, Համազգայի՛ն Ճե – մարան, այրիացա՛ր, դուն որ մինչեւ դեռ երէկ կը հրճուէիր նոր հարսի մը պէս, երդէ այսուհե – տեւ.

Երբեմըն էեզ հարսնացելոյս ,
Եւ այժմ ի էեն պրացելոյս ...

Ոչ եւս է Շանթ, ոչ եւս է Ռուբէն :

Այլ Թող պապանձին լեզուները,— յաւիտե – նական է Հայուն ոդին, ազատ ի մահուանէ: Եթէ քրիստոնէութիւնը եկաւ յայտարարելու թէ մահը երկուք է, — կորուստ մարմնոյ եւ կորուստ հոգ – ւոյ,— հայ հանճարը վաղո՛ւց էր կատարեր այդ բաժանումը, «մահուամբ զմահ կոխեաց» տարա – ղին համազօր: Դուք բոլորդ կը յիշէք Եղիշէի խօս – քը, որ անմահութիւն կը համարի «մահ իմաց – եալը»: Կ'ուզեմ ձեզի նոյնքան սքանչելի վկայու – թիւն մը բերել մեր մատենագրութենէն, — «Մա – հուն ազատ ի մահուանէ՝ ազատ է զմահու ըմբռն – եալն»:

Ահա թէ ինչո՛ւ կը հաւատանք թէ ողջ են Լե – ւոն Շանթ եւ Ռուբէն: Ուստի, յանուն հայ ժողո – վուրդին, Հայաստանի թէ արտասահմանի, կ'ո – ղեկոչեմ .

— Շանթ, լսէ՛ :

— Ռուբէն, մտիկ ըրէ՛ :

Ահաւասիկ Արարատի ժողովուրդը, ահաւա – սիկ Տաւրոսի ժողովուրդը, ոհահաւասիկ հաւատա – ւոր այս բազմութիւնը, համօրէն ա՛զդն Հայկա – զանց, ձեր յիշատակին առջեւ պատրաստած ,

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ՊՈՂՈՏԱՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

Ալապիսի բաներ...

Ա.

Փոքրիկ այս պատմութիւնը ինքնահոսով ըս – կսայ, բայց, աւաղ, երկկ զողցան զայն, եւ ահա – ւասիկ, կը չարունակեմ կաղամարով եւ պարզ գրիչով մը: Կը նմանիմ այն մարդոց, որոնց ծախ – սի դուռը լայն բացուած էր, եւ յանկարծ, ինկան չքաւորութեան մէջ: Ինքնահոս գրիչս նուէր էր ինծի: Անոր փոխարէն ես ալ ուրիշ նուէր ըրած էի: Զայն փոխած էի՝ բանաստեղծութեան մը հետ, նման այն նկարիչներուն, որոնք պատերազ – մի ժամանակ, փոխանակեցին իրենց նկարները՝ հացին եւ գինիին հետ: Երանելի՛ օրեր...

Փոքրիկ այն սրճարան – գինետունը, ուր հի – մա կը յաճախեմ ես, կը կոչուի՝ «Ընտիր»: Այ – սինքն, թերեւս ընտրուած մարդոց եւ կամ ընտ – րանիներու պարը, ինչպէս պիտի զործածէր փա – րիզահայ թերթերէն ոեւէ մէկուն Թղթակիցը : Այստեղ է, որ ինծի կը հետեւին, նոյնիսկ զիս չի սիրող եւ ինծի համար արգահատելի մարդիկ : Ոչ մէկ յաւակնութիւն ունիմ ամէնուն կողմէ սիր – ուած մարդ մը հռչակելու ինքզինքս: Շատ դէշ նը – ման մը պիտի ըլլար ինծի համար, եթէ ամէն մարդ սիրէր զիս: Լաւ բան է, փիչ մը ինքնահա – ւան հակառակորդներ ունենալ եւ սակայն, քալել՝ առանց անթացուպի: Դլխաթաց քալել անձրեւին տակ ...

« Ընտիր »ին ներկայ տիրոջ անունը՝ Կոչնակ է: Տիկինը՝ Կոչնակուհի: Ասկէ զատ, կայ ուրիշ Տիկին մը, այրի, զոր ամէնքս ալ չատ կը յար – գենք: Կը կոչուի Տիկին Փիլիպպոս: Ճաճախորդ եւ տէրեր, զրեթէ մէկ ընտանիքի պէս ենք: Ըլ – լայ չըլլայ, կը հրամայենք մեր տունին պէս: Ան – շուշտ, չափազանցողներ կան, ինչպէս, զերձակ Միքայէլը եւ Պոլսոյ հանրակառքերու նախկին քննիչ՝ Մահտեսին: Մէկը՝ խաղամոլ է, իսկ մի – սը՝ թերթի եւ տեղափոխութեան հիւանդ: Հին ճաշարանապետ մը եւ հնաբան պարոն մը, ասոնք ալ Վիշի ջուրին հետ չաքար կ'ուզեն եւ այն ալ երկուքական կտոր: Ես, սպասեակ Մարիուսը կը յորդնեցնեմ պարզապէս պաղ ջուր ուզելով, առանց եղանակի խորութեան: Չեմ դիտեր, բայց, յաւի – տենական հրաբուխ մը զոյութիւն ունենալու է՝ ի վերայ սրտիս ...

Մեր « Ընտիր – Պար »ին ծառուղին ալ ընտիր է: Կայարանի երթեւեկը անոր առջեւէն է: Աւելի քան քառասուն հանրակառքերու եւ օթօպիւսնե – րու բազմութիւնը օրն ի բուն կը տողանցէ « ըն – տիր»ին թէրասին առջեւէն: Ահա թէ, ինչո՞ւ մէ – կը, անցնող ու դարձող գեղեցիկ կիներուն կը պո – ռայ՝ «զը՛զ»...

Այստեղ էր, որ ինծի ծանօթացուցին, այ – սինքն, տէր եւ տիկին Կոչնակները, մարդ մը, որ անտարակոյս, Արշակ Զօպանեանին կը նմանի՝ « կաթիլ մը ջուրի պէս»: Նոյնիսկ Ռամկավար Ա – զատական շէֆեր խարուած են այս աստիճան նը – մանութեան առջեւ: Անոնցմէ մէկը, առտու մը , չիպչիտակ յառաջացաւ դէպի այս մարդը եւ ան – հուն խայտանքով մը բսաւ՝

— Վա՛յ, Պ. Զօպանեան, դուք հո՞ս էք եւ...

Պարոն Հիւկ զլուխը վեր առաւ թերթին վը – րայէն եւ ժպտեցաւ: Մենք սկսանք բարձրաձայն խնդալ : Մեզի հետ նստած էին՝ դինուորական երկու հայ աստիճանաւորներ եւ աւելի քան ութը տարբեր փափազեաններ: Միայն Պ. Էնիշտէն չէր հասկնար այս տարօրինակ նմանութիւնը :

Պ. Իւրպէն Հիւկ, չատ կը փափաքի օր մը հանդիպիլ Պ. Զօպանեանին: Հանգստի կոչուած պաշտօնատար մըն է: Ուսեալ, պաշարով, ուշիմ եւ արթուն: Տնտեսագէտ մըն է ծնունդով: Առ –

հայկարժան հոմաբերով ձեր գործը՝ զոր քիչ ետ – քը պիտի պանծացնեն բանախօս ընկերներս, Հա – յոց աստուածներուն կը յանձնէ ձեր հոգին եւ կ'ուխտէ հաւատարիմ մնալ մեր պատմութեան խ – տէալին ու ներչնչումներուն :

Լսէ՛, Շանթ :

Մտիկ ըրէ՛, Ռուբէն :

Հայոց ժողովուրդը, ահաւասիկ ձեր առջեւ կանգնած, երկիւղած եւ յերմեռանդ, հանդիսա – ւոր այս պահուն՝ հանգստացնելու համար անար – դար աշխարհին դէմ դառնացած ձեր հոգին, կ'երդնու հաւատարիմ մնալ հանգանակին.—

1.— Հայաստան՝ Հայուն համար :

2.— Հայը՝ Հայաստանի համար :

կ'աւելցնեմ .—

3.— Հայ եւ Հայաստան՝ հայկական յաւեր – ժայոյս քաղաքակրթութեան համար :

Եւ յանուն այս Հանգանակին, որ ձե՛րն է, որ մե՛րն է, որ Հայոց պատմութեան ներչնչումն է, Եւ ի յարգանս ձեր անունին ու վաստակին, ա – հա մէկ վայրկեան տոքի կը կանգնի ժողովուրդն Հայոց, ուխտն ի չարքին :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

տուրնէ մինչեւ իրիկուն կը խառնէ՝ դրամատիրական բոլոր թերթերը: Եթէ կէսօրուան մօտ ժամ մը բացակայի, իր հասցէն՝ Պուրան է: Գիտէ՝ աշխարհագրութիւն, պատմութիւն, քաղաքական — տնտեսագիտութիւն եւ առատ անէքդոթներ: Գոց դիտէ՝ բոլոր թիթրերն ու ախխոնները աշխար — հին: Իսկական Ֆրանսացիի իրաւ տիպար մըն է: Բարի, քաղաքավար, ծառայող, մարդկային եւ.. արքայական:

Ես ինքս ալ արքայական եմ: Պ. Հիւկ եւ ես, կը հաւատանք, որ մարդկութեան փրկութիւնը արքայական ռէժիմին մէջն է: Ինչ աւելի լաւ բան, քան՝ բարի, արդար եւ առաքինի թագաւոր մը...

Երէկ գիշեր, նստած էինք քով քովի: Ամառ առեն «Ընտիր»ին «Թէրաս»ը իսկապէս ընտիր է: Մեզի միացաւ նաեւ Պ. Կոչնակը: Պ. Կոչնակ չատ կը յարդէ զիս: Ուզեց, որ իր կենացը բան մը խըմենք: Ես ապսպրեցի՝ դեղին օղի մը, Պ. Հիւկ՝ սուրճ մը, իսկ տանտէրը՝ պաղպաղակ: Մօսե — ցանք ամէն բանէ: Գացողներէն ու եկողներէն, ողջկրէն ու մեռածներէն, հարուստներէն եւ աղքատներէն լաւ մարդոց մասին եւ ի մասին՝ ամբարտաւանութեան, ցուցամոլներու եւ հոգիով հիւծեալներու: Մօսեցանք՝ դեղեցիկ կիներու եւ սիրոյ վրայ: Անցողներուն մէջ ես անոնց ցոյց տուի՝ մերկ պարանոցներ եւ ուսեր: Ցոյց տուի նաեւ՝ ձերմակ եւ երկար հացի պէս, թարմ ու կենսաբոյր սպիտակ թեւեր: Մօսեցանք ու խնդացինք: Ի վերջոյ, խաղերուն, խաղացողներուն, խաղցնողներուն եւ խաղարաններուն վրայ:

Ես խօսք առի, եւ պատմեցի այսպէս:

Պ. Հիւկ, ըսի, ես բարեկամ մը ունիմ, որուն անունն է՝ Անտրէ Ժիւլ: Երիտասարդ է, եւ ունի դաւակներ: Ունի՝ օթօներ, խանութ եւ գործատուն: Մտադրած է ունենալ եւ հանքեր: Մաքուր արիւն եւ կաթ կայ իր երակներուն մէջ: Բարի եւ առատաձեռն է՝ իր սիրածներուն հանդէպ: Հը — պարտ, այլամերժ եւ անտարբեր՝ գձուձներուն համար:

Պատերազմին ծանօթացած եմ իրեն, երբ դեռ ամուրի էր: Լաւ ընկեր մը իրեն համար ամէն բան է: Անձնուէր է, եւ ընդունակ՝ բարձր խենթութիւններու եւ թռիչքներու: Հայ է եւ հայասէր: Ահա թէ ինչո՞ւ կրցանք համակրիլ իրարու, գրեթէ առաջին ծանօթութեան իսկ:

Այժմ, տարիներով կը ճանչնամ զինք: Իրեն համար, եթէ պէտք ըլլայ, կը քալեմ մղոններով: Ինքն ալ՝ ինծի համար: Եւ մանաւանդ կը խմենք:

Տարիներ առաջ, օր մը, նորէն Օգոստոսին, որոշեցինք, միասին չորս օր հեռանալ քաղաքէն եւ երթալ հանդչիլ՝ Սէն – Մաքսիմ: Ինքը եւ ես: Շաբաթ մը առաջ, իր ընտանիքը մեկնած էր լեռ: Ես, այսինքն, մինակ եւ ամուրի ըլլալովս, իր հոգերը չունէի: Իմ հոգերս՝ տարբեր, բայց իրենիներէն չատ էին:

Ժամադրութիւն՝ « Ընտիր – Պար »: Ատուաձածինէն օր մը առաջ: Ժամը՝ 16ին:

Գրպանիս մանր դրամներէն բացի, ես առի տասը հազար ֆրանք: Մտածեցի հիւրասիրել իմ չատ հիւրասէր ընկերս, մեր ամբողջ չորս օրուան օդափոխութեան ընթացքին: Որքան առենէ ի վեր, անիկա իր բրաֆիօները իմ տրամադրութեանս տակ դրած էր:

Որոշեալ ժամուն եկաւ: Անձրեւ մըն ալ հետը: Բարի է, ըսի:

Ողջո՜յն աշխատաւիի հետուանուն

Տարիներու հոլովոյթին հետ, ի զուր կը փորձենք վանել յիշատակը ընդհանուր բռնկումին: Ան կը ճնշէ միշտ մեր սրտին, կեանքին եւ հանուր աշխարհի վրայ:

Գլխիկոր կ'անցնինք Մեծ Քաղաքին պողոտաներէն, տարապայմանօրէն տխուր եւ ընկճուած դէմ այնդիման Արէսի ուրուականին, որ կը զարկէ մեր ներաշխարհը մահերգի մը ղօղանջներուն սարսուռովը: Կը մտածենք զարձեալ մահ — կանացուներու փառասիրութեան, դիլխանճ կիրքերուն եւ աղաղակող անարդարութեանց վրայ:

Աստղերու չափ չատ են կարծես այն երկարաձգ մը օրերը, որոնք մեզ կը բաժնեն 1945ի Մայիս 8էն: Ինչքան մօտ ենք սակայն պատերազմի արհաւիրքներուն: Թունդ կ'եռայն մեր ջիղերը վառօդի, մոխիրի եւ խանձուած դիակներու հոտերէն: Ահա կը զգանք թեւաբախումը մահուան սուրհանդակներուն, կը լսենք թնդանօթներուն, հրաձանդներուն եւ ռումբերուն որոտը:

Եղերական անցեալը կը վերակենդանանայ, վեց տարիներու երկունքէն: Տանթէական պատկերներ կը բռնկին մեր երեւակայութեան հորիզոնին վրայ: Մահաստան մըն է ամբողջ աշխարհը, որուն իւրաքանչիւր ճամբուն վրայ լճացած է դժբախտ էակի մը արիւնը, հոյակերտ ապարանքներէն մինչեւ խոնարհ տնակներ հիմնայատակ կործանած են:

Մտամոլոր կը թափառինք աւերակներուն մէջ: Մեր ոտքերը կը մխրճուին խորը վիշապամռունչ բոցերէն լափլիզուած քաղաքներու մոխիրներուն, որոնք մարդուս կոկորդը կը խեղդեն ափսոսանքի հեծեծանքներով: Կանգ կ'առնենք, տեսակ մը բնազդական յարգանքով, վերակոչելու համար յիշատակը զոհերուն:

Զինուորներ կան ինկած կուիւ դաշտերուն վրայ, անէծքն իրենց շրթներուն, ու թերեւս հը — պարտ պարտականութեան դիտակցութեամբ: Եւ կան ծերեր, կիներ եւ մանուկներ, երբեմնի չէն աւաններուն փլատակներուն ներքեւ: Անոնցմէ չատեր հանդչած են ճամբաներու երկայնքին, պայ — ծառ երկնքի մը տակ, աչքերնին կաթնածիր աստղերուն ...

Դէմ յանդիման ճարճատող հրդեհին, որ կ'երկարի հիւսիսային Ափրիկեէն մինչեւ Ծայրագոյն Արեւելք, մեր զանկը կը փոթորկի կիզիչ հարցումով մը.— Ո՞րն է ճշմարտութիւնը, երկու ծայրագոյն կէտերուն վրայ տառապող եւ զհեհնակատնօրէն իրարու բախող զաղափարներուն: Ձինք համարձակիր բացարձակին դիմել. կը վերլուծենք կողմերուն չարն ու բարին ամենայն խղճմտութեամբ եւ վերջապէս կանգ կ'առնենք Միջինին վրայ,— զերագոյնը իմաստութեան:

Մարդը զարձած է գայլը մարդուն, պատերազմի զաշտերուն, չուկայի կրկէսներուն եւ բոլոր ճամբաներուն վրայ երկրագունդին: Օգնութիւն, մարդկութիւնը կ'ընկղմի... բայց ... լռութիւն. ամէն ինչ կորտուած չէ տակաւին: Կան հաւատաւոր մարդիկ, որոնց սրտին վրայ կը գահակալէ մարդկային քաղաքակրթութեան, արդարութեան եւ ազատութեան հանգանակը:

Գացողները գացած են, մնացողներն ալ կ'ապրին լաւագոյն կեանքի մը տեսլականով: Յարձեալ կ'արձագանգէ երգը Սերմանողին արտերու մէջ — ջէն: Առաքինի մարդիկ կը մեծարեն յիշատակը բզքտուած, ջարդուփոտոր եղած զժբախտներուն. ուրիշներ կը փորձեն քալասան դնել ահեղ մարտերէն ճողոպրածներու վէրքերուն:

Ողջոյն, օրհնաձիր ձեռքերուն:

Մարտիրոս քաղաքներուն մէջ, դեռ արտյրէ բազուկներ կը վերաշինեն ճամբաներն ու կամուրջները, կը լեցնեն ռումբերուն բացած ահաւոր փոսերը եւ քար քարի վրայ կը վերականգնեն քաղաքները:

Ողջոյն աշխատանքի բոլոր հերոսներուն, որոնք անվհատ նուիրուած են այդ վերաշինութեան ճիղերուն: Հեթեստեան զարթնոցներ հրապարակ կը ճարճատին: Հազար անգամ կը քանդեն, կ'այրեն, կը մրկեն, հազար անգամ ալ դուք կը վերականգնէք վառարանները քաղաքակրթութեան, նման ժրաջան մեղուին, որ կ'անգոսնէ ըսպառնալիքը քանդիչ ձեռքերուն:

Ողջոյն եւ ձեզ, ով մտքի եւ արուեստի վհատանդ ասպետներ: Ինչպէս զարիւն Մոհիկանը, պիղծ աշխարհի մը վայնասուններէն, ապականութեան եւ ստորնաքարշ կիրքերու տիղմին մէջէն, դուք տակաւին կը նկրտիք բարձր բռնել տառապանքով եւ արիւնով ներկուած դրօշը, երբեւ փրկութեան սրբազան պատգամը ընկղմող մարդկութեան:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՄԻՏԱՂ

Ա.— Մտադրած է եղեր այդ օրիորդին հետ առնանալ: Շատ ալ տզեղ դէմք մը ունի:

Բ.— Շիտակ է. բայց չատ ալ դեղեցիկ օժիտ ունի ...

×

ՏԻԿԻՆԸ.— Քեզի նոր վերարկու մը տուեր էի. զարձեալ ծախեցի՞ր:

ՄՈՒՐԱՑԻԿԸ.— Սոխպուած էի, Տիկին, մի քանի օր հազայ եւ մեծ վնաս կրեցի արհեստիս բերումով ...

×

ՈԳԵՀԱՐՑԸ.— Կնոջդ հոգին հիմա պիտի գայ եւ ...

Ա.— Ուրեմն կեցիր. սա աւելը պահեմ...

ԶԱՐԱՆԴ (6)

ԱՌԱՔԵԼՈՑ ՎԱՆՔԻ ԿՌԻԿԸ

— Կը խնդրեմ որ զիս չսպաննէք, որովհետեւ երկու զաւակներս որբ կը մնան: Գացէք Աստուած ձեղի օգնական ըլլայ, թէ դուք կ'ազատիք, եւ թէ մենք այս անտանելի կեանքէն:

— Անոնք որ անձնատուր կ'ըլլան Ֆետայիներուս, արդիլուած է անոնց վրայ ձեռք բարձրացնել, պատասխանեց Գէորգը:

Մեր չորս խումբերն ալ առանց վտանգի հանդիպելու կամ զոհ տալու թրքական չորս պաշարմանի գծերէն դուրս ելլելով, հասան մեր որոշած վայրը ուր վոքր ձորակ մը մեզ կը բաժնէր Ալըճներ դիւղէն:

Բայց յանկարծ լսեցինք իրենց ձայները. — « Ֆետայիները փախան »: Եւ սկսան կրակել:

Թէեւ դժուար էր վար իջնել, սակայն ուրիշ ճար չկար: Բոլորս ալ միասին իջանք: Այդ պահուն Պողէին ոտքը սահեցաւ եւ վար ինկաւ: Մենք այլեւս զինք չտեսանք, մեր յոյսը կտրեցինք իր — մէն: Բայց երբ ձորը իջանք, տեսանք որ մեր սիրելի ընկերը ողջ էր, սակայն իր կռնակը կր ցաւէր եւ չէր կրնար ոտքի ելլել: Շալկեցինք զինք եւ բարձրացանք Խոլներ: Պողէն ձգեցինք խմբապետ Մակարենց տունը, իսկ մենք դիւղէն դուրս ելանք եւ իրարմէ բաժնուեցանք:

Վարդան, Մկրտիչ եւ Հաւատարկայ երեք ընկերները՝ Մուշեղ, Բարսեղ եւ Գրիգոր Ցրօնայ Մուրատ խումբին միանալով դացին Հաւատարիկ, իսկ խումբը ուղղակի գնաց Զըլըքներու (Սասուն) Գուրճէին տունը: Երբ մեր ձայները լսեցին բոլորն ալ արթնցան: Գուրճէն անմիջապէս դուռը բացաւ, իսկ ընտանիքներն ալ կրակը վառեցին:

Մենք օճախներուն չուրջը բոլորուեցանք տաքնալու համար, որովհետեւ ձիւնէն եւ ցուրտէն պաղած էինք: Ձինքերն ալ դրինք մեր ծունկերուն վրայ որ պատրաստ ըլլանք որեւէ անակնկալի առջեւ:

Սակայն ցաւալի դէպք մը սուգի մատնեց մեզի:

Խասգիւղացի Մկրօն մոռցած էր իր հրացանի մէջէն հանել փամփուչտները կամ զատուորը զոցել: Ցանկարծ կրակ առնելով զարկաւ մեր սիրելի հին յեղափոխական խմբապետ Գիւրտ Բարսեղի կուրծքին եւ ընկերը անշունչ դետին փռուեցաւ:

Անդրանիկը տասնոցը քաշեց խիզախ Մկրօն զարնելու համար: Բայց խումբին պահապան հրեշտակը Գէորգ Զաւուշը անոր ձեռքէն բռնելով ըսաւ. — «Անդրանիկ, ի՞նչ կ'ընես »: Հերոսը տասնոցը իր տեղը անցընելէ վերջ, լացաւ: Որովհետեւ Բարսեղ իր հին զինուորներէն էր:

Իրիկունը թաղեցինք մեր սիրելի Բարսեղը: Արցունքոտ աչքերով ինկանք ճամբայ դէպի Կոփ:

Առտուն հասանք Հ. Ը. Դաշնակցութեան Սասնոյ վարիչ մարմնին իշխան Արէնից տունը: Արէն իր աչքերը մեր վրայ պտտցնելէ վերջ, յուզուած ձայնով մը հարցուց Անդրանիկին — ուր են մեր երկու խմբապետներն եւ զինուոր Ղազարը ..

— Նահատակուեցան, պատասխանեց հեծեծալ եւ արցունքներ հոսեցան աչքերէն: Լացաւ նաեւ Արէն:

Ութ օր վերջ, Մարնկայ Պողէն լաւացաւ եւ եկաւ միացաւ խումբին:

Մշոյ թուրք պաշտօնական աղբիւրներուն համաձայն, այդ քսաներկու օրուան կռիւներու ընթացքին թրքական բանակը կորսնցուցած էր հազար երկու հարիւր զինուորներ: (450 քոլերայէն մեռած, 400 վիրաւոր եւ 350 մեռեալ):

Առաքելոց վանքի պատմական կռիւը Հ. Ը. Դաշնակցութեան անունն ու համբաւը բարձրացուց ժողովուրդին մէջ:

Փափաքս յայտնեցի մեր պաշտելի Գէորգ Զաւուշին, խումբէն չբաժնուելու համար: Սակայն Գէորգը առաջարկս մերժելով ըսաւ.

— Միայն Սասուն գալով չէ որ գործ կը տեսնուի: Արդէն միշտ ալ մեզի հետ ես: Դուն պէտք է մնաս ազատ, եւ հարթես մեր չարժական խումբերու ճամբան եւ կատարես ուրիշ չատ կարեւոր գործեր, դիւրացնելով մեր ներքին աշխատանքները:

Ընդունելով Գէորգ Զաւուշին ըսածները, Դեկտեմբեր 2ին վերադարձայ մեր տունը եւ ձեռնարկեցի կուսակցական աշխատանքի:

Անդամ մը եւս վերանորոգենք մեր ուխտը բոլոր յայտնի եւ անյայտ հերոսներու հանդէպ, որոնց արիւնով ներկայ Հայաստանին հիմը դրուեցաւ:

Վ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ռական զարգացման համար :

× Հապիլ Պուրկիպա ծնած է Մանասթըր 1903ին : Նախնական կրթութիւնը ստացած թուրնուզ, շարունակած է իր ուսումը այստեղ, հետեւելով Փարիզի իրաւագիտական համալսարանի եւ քաղաքական գիտութեանց դասընթացքներուն : 1924ին անդամ էր Տէսթուր (Սահմանադրութիւն) կուսակցութեան : 1927ին կը վերադառնայ Թուրնուզ, կ'անդամակցի փոստատրանական կաճառին եւ կ'ամուսնանայ Ֆրանսուհիի մը հետ : 1934ին կը դառնայ կուսակցութեան վարիչներէն մէկը, անջատողական շարժում կը կազմակերպէ, եւ մեծամասնութիւնը իր կողմը կը շահի : Նոյն տարին մարզական փչրութիւն կը լուծէ կուսակցութիւնը եւ ձերբակալել կուտայ զինքը : Ժողովրդական ճակատը ազատ կ'արձակէ Պուրկիպան, բայց կը մերժէ իր բարենոզումներու ծրագիրը : Խռովութեանց չրջան մը ծայր կուտայ, թուրնուզցի ղեկարը կրկին կը ձերբակալուի եւ կը ղրկուի Ֆրանսա : Պատերազմի չրջանին Գերմանները ազատ կ'արձակեն զինքը, կ'անցնի Հռոմ, կը մերժէ գործակցութեան ամէն առաջարկ : 1943ին կը վերադառնայ Թունուզ, կը ճգնի գործակցութիւն հաստատել Դաշնակիցներուն հետ : Դարձեալ կը ձերբակալուի, բայց ազատ կ'արձակուի Ամերիկա – ցիներու միջամտութեամբ :

× Թունուզ, Հիւս. Ափրիկէի Ֆրանսական ստացուածքներուն ամենափոքրը, Ֆրանսայի կապուած է 1881ի դաշնագրով : Ոչ միայն առատ արձրիք եւ ուրիշ ուտեստներ կ'արտադրէ, այլ եւ ունի կապարի, զինկի, փոսֆաթի եւ երկաթի հարուստ հանքեր :

ՓՈՇԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ, Պ. Ֆոռ, կը յուսայ դահլիճը կազմել այսօր, կիրակի եւ Աղգ. Ժողովին ներկայանալ երեքշաբթի օր : Թերթերը կը գրեն թէ կէս առ կէս պիտի պահէ Փլեւէնի դահլիճին անդամները : Վերջին փորձ մը պիտի կատարէ, ընկերվարականներն ալ սիրաշահելու համար :

ՊԱՐԿԱՍՏԱՆի վարչապետին նախկին աջ բազուկը, Հոսէյն Ֆաթէմի յայտարարեց թէ՝ 1857ին կնքուած անգլեւիրանեան բարեկամական դաշնագիրը ի զօրու չէ այլեւս : Կը կարծուի թէ Թէհրան ծանուցագիր մը պիտի ուղղէ անգլ. կառավարութեան, այս յայտարարութենէն վերջ : Յատկանշական է Ֆաթէմիի եզրակացութիւնը . — « Այս տեսակ դաշինքները կը նմանին գայլին եւ ոչխարին միջեւ կնքուած համաձայնութեան ...» :

ՄԱԿի անդամակցութեան համար 16 նոր անդամներու ցանկ մը ներկայացուց Քաղաքական յանձնաժողովին Փերուի պատուիրակ Տօքթ. Վիքթոր Պելաունտէ : Ցանկին մէջ կան ոչ միայն Յ. Միութեան արբանեակ պետութիւնները, այլ եւ Ֆինլանտա, Իրլանտա, Իտալիա, Յորդանան, Լիբիա, Փորթուկալ եւ արտաքին Մոնկոլիա : Աբեսինեան պետութիւնները կը խորհին թէ Մոնկոլիա եւ Եւրոպայի արեւելեան երկիրները անհրաժեշտ պայմանները չեն ներկայացներ անդամակցութեան : Իսկ Յ. Միութիւնը կը պահանջէ բոլորն ալ բնդունիլ առանց խորութեան : Սուրիոյ պատուիրակն ալ այս տեսակէտը պաշտպանեց :

ԶՐՊԻԼ ակամայ հաւանած է որ ամերիկացի ծովակալ մը նշանակուի հրամանատար Ատլանտեան նաւային ուժերուն : Մերունի վարչապետը վերջին տեսակցութիւն մը ունեցաւ Թրումընի հետ : Այս առթիւ հրատարակուեցաւ անգլեւամերիկեան համաձայնութիւնը՝ մեռաղներու փոխանակման մասին :

ԹՆՆԻսի ԱԽՈՑԵԱՆ ՄԱՔՍ ՊԱՐՈՆԵԱՆ Պոլիս գացած է : Մրցումներու համար ցարդ այցելած է 22 երկիրներ, ապահովելով յաղթանակներ : Տասնըհինգ օր Պոլիս մնալէ վերջ պիտի երթայ Հռոմ, Միւնխէն եւ Լոնտոն :

ՆՈՐ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՆԵՐ.— Երզրումի չրջանին մէջ, հինգ վայրկեան ընդհատումով եւ միջակ սաստկութեամբ նոր չարժեր տեղի ունեցած են Ցունուար 9ին եւ 10ին : Սաստիկ ցուրտ մը կը տիրէ : Ամբողջ բնութիւնը սառած է : Բասէններուչրջանին մէջ 37 գիւղերու 16.463 բնակիչները կը բնակին վրաններու տակ : Անասունները ձիւներուն տակն են եւ կը կոտորուին : Օրական 3—4 հոգի կը մեռնի ցուրտէն :

ՓՈԹՈՐԻԿԸ նոյն սաստկութեամբ կը չարունակուի Մանչի եւ Ատլանտեանի մէջ, դժուարացնելով նաւարկութիւնը : Կարկուտէն վերջ թեթեւ ձիւն մըն ալ տեղաց Փարիզի մէջ :

ՀԻՆԳ ԱԻԱՋԱԿՆԵՐ ութ միլիոն ֆրանք թոցուցին Նանթէսի մէջ, յարձակելով դրամատան մը երկու ծերունի պաշտօնեաներուն վրայ, որոնց իւրաքանչիւրը չորս միլիոն կը փոխադրէր : Պաշտօնեաները հիւծելանիւ նստած էին, իսկ ուսապակները՝ սրընթաց կառք մը :

ԵԱԽՈՒ ԱԴԱՐԱԿ ՄԱՐՍԷՑԻ ՄԷՋ
ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Դաշտահամդէսներու առթիւ հանրածանօթ ծօթենեղբայրեան ազարակը ծախու է, միասին տուն մը 20 սենեակով, 3 հէքթար հող, բազմաթիւ պտղատու ծառեր :

Դիմել Տիկին Ս. Եօթենեղբայրեանի, Campagne Caillol Travers Chevalier, St. Loup :

Հ. Ց. Դ. ՏՈՒՆ

Կը խնդրուի Հ. Ց. Դ. Տան յատկացուած գումարները ղրկել յանձնախումբի գանձապահ Հ. Սամուէլի, 51 , Rue Mr. le Prince, Paris (5) :

Իսկ թղթակցութիւնները քարտուղար Պ. Զըպուքճեանի, 7 Rue Grange Bateliere, Paris (9):

ՀԱՑ ՈՒՍ. ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Այս կիրակի ժամը 5ին, 16 rue Ferou, Paris (5), métro St. Sulpice : Դասախօս Պ. Կ. Փոլատեան : Նիւթը՝ Ինչ գրականութիւն պէտք է մշակել Սփիւռքի մէջ :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵղԵՑԻՆ

Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի, հոգեհանգստեան պաշտօններ պիտի կատարուին Տ. Վռամշապուհ արք. Փիլպարեանի եւ Փիլպարեան ընտանիքի համօրէն ննջեցեալներուն համար :

Նոյնպէս եկեղեցւոյ բարերար ողբացեալ Ալեքսանդր Մանթաշեանի եւ Մանթաշեան գերդաստանի համայն ննջեցեալներու յիշատակին :

Հայ հասարակութիւնը կը հրաւիրուի ներկայ գտնուիլ այս պաշտամունքներուն :

ՄԵՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ՝ Ազգ. Միութեան եւ նախաձեռնութեամբ եկեղեցասէր երիտասարդնեռու : Ցունուար 26ին, Շաբաթ երեկոյ Villeurbanne թատերասրահին մէջ : Հաստլիքը պիտի յատկացուի Լիոնի եկեղեցւոյն չինութեան :

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Ալժէզէն Տէր եւ Տիկին թժիշկ Օննիկ Սամուէլեան (Ցունաստան) իրենց սիրելի քեռայրին՝ ՑԱԲԻԹ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ կը նուիրեն հազար ֆր. Փարիզի Կապոյտ Խաչին եւ հինգ հարիւր ֆր. «Ցառաջ»ի տարած – ման :

Նոյն առիթով Տէր եւ Տիկին Պ. Արզումանեան (Ալժէզ) հինգ հարիւր ֆր. «Ցառաջ»ի, հինգ հարիւր ֆր. «Հայ-Բոյժ»ի տարածման :

Ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Պ. Արզումանեան իրենց ողբացեալ քեռայրին ՎՐԹԱՆԷՍ ՂԱՋԱՐԵԱՆի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հինգ հարիւր ֆրանք «Ցառաջ»ի , հինգ հարիւր ֆրանք «Հայ-Բոյժ»ի տարածման համար :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Համախոբք. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի տարեկան պարահանդէսը , 15 մարտ, չաբաթ երեկոյէն մինչեւ լոյս , 15 rueGrignan,Le Clobe չքեղ սրահին մէջ : Կը խնդրուի բոլոր միութիւներէն նկատի ունենալ :

ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ

Գիրի, հաշուական եւ հաշուեսեղաններու յատուկ մեքենաներ, ինչպէս նաեւ նկարչական գործիքներու ,դիտակներու նորոգութեան համար տըրամադրելի է վարպետ եւ փորձառու մասնագէտ մը :

Դիմել Maison KAPAMADJIAN, 60 rue Lafayette. Paris (9). Tél. PRO. 41–50.

Մ. ՆՈՒՊԱՐ

ԴԱՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ
ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Կը կարգադրէ վարձքերու խնդիրներ 1 Սեպտ. 1948 օրէնքի հիման վրայ) ,— Առեւտրական պայմանագիրներ.— Ընկերութեանց կազմութիւն . — Ուղղակի տուրքերու .— Ժառանգութիւն.— Արկած .— Կը լուսաբանէ եւ արագօրէն կը կարգադրէ փոքր առեւտրական պահանջներ (մինչեւ 60.000) .— Fonds de Commerce .— Կալուածական եւ առեւտրական գործառնութիւններ .— Օտարներու յատուկ օրէնքի, հպատակութեան, հիւպատոսարաններու վերաբերեալ ամէն կարգի պաշտօնաթուղթերու խմբագրութիւն , եւն. եւն. :

Խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 10—12 : կէս օրէ վերջ 5—7 եւ մասնաւոր ժամադրութեամբ:

Դիմել՝ 27 Rue Petites - Ecuries, PARIS (10)
Մէթրօ Chateau - d'Eau կամ Gare de l'Est :
R. C. Paris 635-827 Հեռ. PRO. 24-87

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ընդհ. Ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի ժամը 15.30ին Cadet սրճարանին վերնայարկը : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ անդամատետրով :

Կը խօսին ընկերներ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ եւ Ս. ՏԷՐ – ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ :

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ընդհ. Ժողովի կը հրաւիրէ :—
ՆԻԿՈԼ ԴՈՒՄԱՆ կիր. 20 Ցունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ .— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին Ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 8.30ին, ընկերուհի Ազատ Դաւիթեանի բնակարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԻ .— Ֆ. Կապ. Խաչի Գուլվար Օտտոյի մասնաճիւղի Ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 3ին , սովորական հաւաքատեղին : Մարզադաշտ կը հրաւիրուին բոլոր անդամուհիները : Կարեւոր օրակարգ պատգ. Ժողովի առթիւ :

ԾԱՆՕՒ Է ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

ՏՈՒՆ ՄԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Քաղաքապետարանին մօտ, 40 սենեակներով չէնք մը 1.900.000 ֆրանքի, կառատուն մը երեք սենեակներով (ազատ) որ տարին 250.000 վարձք կը բերէ :

Դիմել լուր օրերը Պ. Նուպարի, 97 Rue de Clery, Paris (2) , իսկ շաբաթ եւ կիրակի մինչեւ կէսօր 122 Rue V. Couturier, Ալֆորվիլ :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻՆ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի խնամակալութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է (1 Հոկտ. 1951 — 31 Դեկտ. 1951) .—

Պ. Սիւրմէեան (Ատիս Ապէպայէն) 100.000 ֆրանք, Տիկին Կոկանեան (Եգիպտոս) 50.000, Պ. Երուանդ Տէր Եղիայեան (Պէլճիտ) 10.000 Տիկին Տէրեան (Պարսկաստան) 2000, Տիկին Խաչիկեան (Պոլիս) 2000, Պ. Պ. Վ. Մելիքեան 2000, Աւետիսեան հազար, Ադամեան հազար, Ղազարեան 500, ոմն 500 : Պ. Նշան Ճերանեան (Վալանս) 100 քիլօ ձաւար, Գործունեան եղբարք 24տուփ անանաս եւ թուզ, Տէր եւ Տիկին Ա. Մելիքեան մրգեղէներ կաղամդի առթիւ :

ՀՈՉԱԿԱՒՈՐ «ԾԻՐԱԿ 52»Ը

Օդիի տեսակը բոլոր ճաշչցղներէ վճռուած ու գնահատուած, ամէն սեղանի անհրաժեշտ ըմպելին հռչակուած է «ՇԻՐԱԿ 52»ը՝ Հայաստանի փառապանծ ճահիճին անունով կնքուած, Շիրակի չքեղ նկարը կրող պիտակով : Հանրածանօթ «ՇԻՐԱԿ» վաճառաձիշով **45** աստիճան այս առաջնակարգ ըմպելին թէ՛ չրախառն եւ թէ՛ զուտ խրմուելով՝ կը պարգեւէ Արեւելքի իսկական օդիի ճաշակը եւ հոգեզուարճութիւնը :

Dépot Central.— Grande Distillerie du Parc, 1—3, Bld. Onfroy, Marseille. Tél. Prado 82.93, 83.50 .

Dépot pour la Région Lyonnaise.— D. BAHA - DOURIAN, 246. Rue Vendôme. Lyon. Tél. M. 11.84:

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ

Հաճոյքով ունինք մեր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ

ՐԱՖԸ ՏԻՒԶԻՆ 45օ/Ի

գտած բացառիկ ընդունելութենէն քաջալերուած ՏԱՎԱՌԻՒՓԵԼԵԱՆ տունը նոր մասնաճիւղ մը բացած է

ՓԱՐԻԶ HALLE AUX VINS/Ի ՄԷՋ

Տալաֆիւփէեան Որդիի տնօրէնութեամբ :

Փարիզի եւ արուարձաններու լաւագոյն նը – պարակաճառատուններու մօտ միշտ պիտի գտնէք կէդրոնատեղի 8 Puvis de Chavannes. MARSEILLE

ՌԱՖԸ ՏԻՒԶԸ 45 :

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72–60

Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պահուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախքի կամ ձեւակերպութեան , սաացողին համար :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 22 Janvier 1952 Երեքշաբթի 22 ՈՒՆՈՒԱՐ

38րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6667-Նոր շրջան թիւ 2078

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԵՐ ԱՕՍՔԸ

ՄԻԱՑՆ ՋՈՒՐԻ ԽՆԴԻՐ ՉԷ

Պոլսոյ վերջին թղթաթերէն կ'իմանանք թէ հանրապետութեան նախագահը Ատանա այցելած է Ցունուար 8ին։

Նախագահը այս առթիւ լսեր է առեւտրականներուն եւ գործարանատէրներուն դանդատները, մասնաւորապէս Ջուղայուրվալի մեծագոյն ցաւն է»։

Ինչպէս ուրիշ երեւելիներ, ճչալ պայար ալ սովորական հաւաստիքները տուեր է, իբրեւ պատասխան.

— « Կը գտնուիմ երկրին ամէնէն բարեբեր մէկ մասին մէջ, եւ եթէ ջուրի խնդիրը կարգադրենք, այս հողերուն վրայ ապրող մէկուկէս միլիոն հայրենակիցներու թիւը յառաջիկային պիտի բարձրանայ տասը միլիոնի։ Հետեւաբար չենք կրնար զանց առնել այսքան կարեւոր խնդիր մը»։

Թերեւս նկատելով որ ներկաները չատ ալ չեն խանդավառուիր, նախագահը կրկներ է.

—« Զեզի վճռապէս կ'ըսեմ որ եթէ նոյնիսկ արտաքին օժանդակութիւններէ զրկուինք, մեր ներքին միջոցներով պիտի հարթենք այս խնդիրը։ Որոշած ենք ամէն զոհողութիւն յանձն առնել այս ուղղութեամբ։ Գիտեմ որ կառավարութիւնը վճռած է լուծել այս խնդիրը։ Միայն թէ վերջնական թուական մը պիտի չկրնամ ճշդել »։

Ապահովաբար այս վերջին կէտը պաղ ջուր լեցուցած է ներկաներու գլխուն։

Նոյն աղբիւրին համաձայն, բանակցութիւն – ներ կը կատարուին ամերիկացի մասնագէտներու հետ, Սէյհանի, Մենտէրէսի, Կէտիզի եւ Գըզըլ – ըրմաքի ոռոգման մասին, «որ սերտ կապ ունի երկրին վերաբնակեցումին հետ»։

Ուրեմն ընդարձակ ծրագիր մը մշակած են, ոչ միայն ջրաբաշխական ցանցը վերակազմելու, այլ եւ երկրին բնակչութիւնը զարմապատկելու համար։

Երբ մինչեւ տասը միլիոն բնակիչ կը նախատեսեն միայն Ջուղայուրվալի չրջանին համար, կը նշանակէ թէ աչքի առջեւ ունին վայլուն հեռանկար մը։

Թուրք ժողովուրդը ինք չատոնց կշռած – չափած է այս կարգի հաւաստիքներու արժէքը։ Մանաւանդ Անատոլուի այն վայրերուն մէջ ուր ոչ Հայ մնացած է, ոչ ալ ուրիշ օտարական։

Կը բաւէ վկայութեան կանչել միայն թուրք թերթերը, իրենց մնայուն կամ չրջուն թղթակիցներով։

Անցեալ տարի առիթ ունեցանք արտատպելու ծանօթ հրապարակագրի մը, Եաշար Քէմալի յօդուածաշարքը՝ Տիգրանակերտի եւ Վանի մասին, որ կը նկարագրէր աւերակները եւ համատարած թշուառութիւնը։

Հանրապետութեան նախագահը Վան ալ այցելեց եւ համալսարան մը հաստատելու երազներ կը հիւսէին. բայց չաթթ մը չանցած մէկդի դրին։

Աւելի առաջ, ուրիշ արտատպումներ ալ կատարած էինք։

Մանաւանդ յօդուածաշարքի մը մէջ, ամբոխավար «ճիւմհուրիյէթ»ի երիտասարդ խմբագիրը հրապարակաւ կ'ողբար անձամբ տեսած անտրուելի թշուառութիւնը։ Եւ կը պատմէր թէ նոյնիսկ Մուսա Լեռան դիւղերուն ճամբաները քաղդուած, աղբիւրները ցամքած են, Հայերու արտագաղթէն վերջ։

Տակաւին կրնայինք յիշել Սեւ Ծովու ափերուն վրայ, մանաւանդ ներսերը կծկուած ժողովուրդին թշուառութիւնը։ Անօթութիւն եւ մերկութիւն, որոնց մասին նախարարները եւ երես – փոխաններ իրենք մանրամասն զեկուցումներ տուին Ագգ· ժողովին առջեւ։

Որ եւ է մեկնութեան կը կարօտի՞ն այս հրապարակային խոստովանութիւնները։

Եւ այս՝ երեսուն տարի անկախութիւն եւ խաղաղութիւն վայելելէ վերջ։

Այս անողոք իրականութեան հանդէպ, հանրապետութեան նախագահը ի՞նչպէս հաւաստիք – ներ կ'ընծայէ կարգադրելու Ջուղայր Օվայի ջուրի խնդիրը, մէկուկէս միլիոն բնակչութիւնը տասը միլիոն բարձրացնելու հեռանկարով։

Դուք ալ գիտէք որ միայն ջուրի խնդիր չէ այս, պայ ճչալ։

Շ·

Տարագիրներու խնդիրը Ֆրանսայի մէջ

(IROի ՓԱԿՄԱՆ ԱՌԹԻԻ)

ՄՄԲ·— Le Mondeի աւագ խմբագիրներէն Պ· Remy Roure շաբեկան տեսութիւն մը հրատարակած էր թերթին Յունուար 20—21ի թիւին մէջ· հետեւեալ խորագրով·— « Տարագիրները (ապաստանեալ) պիտի կորսնցնե՞ն Միացեալ Ազգերու պաշտպանութիւնը Ֆրանսայի մէջ»։ Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը։ Աւելորդ է բացատրել թէ խնդիրը կապ ունի Գաղթ· Օֆիսներու փակման հետ·—

Ապաստանեալներու խնդիրը ամէնէն ծանրակշիռ, ամէնէն նեղսրտիչ, ինչպէս եւ ամէնէն փափուկ հարցերէն մէկն է որ կը ներկայանայ մարդոց խղճմտանքին եւ ապատ ազգերու կառավարութեանց առջեւ։ Աւանդաբար Ֆրանսան միշտ եղաւ ապաստանի երկիր մը, եւ մեր հպարտութիւնն է – րէն մէկը այն է որ աքսորականները — ամէն ժամանակ եղան այդպիսիները — միշտ երկրորդ հայրենիք մը նկատած են մեր երկիրը։ « Այստեղ կը սկսի ազատութեան երկիրը»։ Միշտ ալ այդպէս է։ Բայց խնդիրը չատ աւելի բարդացած է համաշ – խարհային պատերազմներու եւ քաղաքական պատերազմներու հետեւանքով յառաջ եկած վերիվայրումներով ։

Ֆրանսա 1924ին կը ճանչնար խորհրդային Ռուսաստանը եւ մէկ անդամէն ռուս ապաստանականները եւ մեծ մասը կը դառնային հայրենադարձ։ Այն տեղն էր որ Պ· Էտ· Էրիոյի նախաձեռնութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, իրաւական վիճակ մը, հետեւաբար բարոյական պաշտպանութիւն մը տալու համար աքսորականներուն։ Այդ պաշտպանութիւնը միայն միջազգային կրնար ըլլալ, ընդհանուր Ազգերու Դաշնակցութեան։ Այդպէս էր որ, չատ մը իրաւարձութիւններէ վերջ, ծնաւ հռչակաւոր Նանսէեան անցագիրը, գլխաւոր նպատակին անունով։ Երկրորդ աշխարհամարտի նախօրեակին 18 երկիրներ ընդունած էին այս դրութիւնը։ 1948ին Տարագիրներու Միջազգային Կազմակերպութիւնը (անգլ· IRO, Ֆրանսերէն O. I. R.) նոր համաձայնութիւններէ վերջ ստանձնեց այս գործը։ Մինչ այս մինչ այն ամէն տեսակ քաղաքական տարագիրներու թիւը մեծապէս աւելցած էր,— երեք հարիւր հազար Ֆրանսայի մէջ, որոնց 80.000ը նախկին ապաստանեալներ 1914 — 1918ի պատերազմէն, 120.000ը Սպանիացիներ, 100.000 նոր ապաստանեալներ՝ «երկաթեայ վարագոյրին» միւս կողմէն եկած ։

Այս երեք հարիւր հազար մարդկային էակները կը գտնուէին IROի Ֆրանսայի մէջ հաստատուած պատուիրակութեան իրաւական եւ վարչական պաշտպանութեան տակ։ Արդ, IROն իր գործունէութիւնը դադրեցուց 1952 Ցունուար 1ին (ՄՄԲ·— Երկարաձգուած մինչեւ Ցունուարի վերջը)։ Որ եւ է նոր կազմակերպութիւն չէ ստեղծուած, անոր յաջորդելու համար։

Անշուշտ օտար ապաստանեալները պաշտպանուած են Ֆրանսայի մէջ 1933 Հոկտ· 28ի պայմանագրով զոր ստորագրած է։ Բայց անոր վերաբերեալ վաւերագիրները կրնան որեւէ արժէք չունենալ մեր սահմաններէն դուրս, մէկը ըլլալով բնակութեան թէ իրաւական վիճակի վկայականները։ Մինչեւ հիմա այս թուղթերը վաւերական կը դառնային IROի Ֆրանսա հաստատուած պատուիրակին կողմէ։ Ուրեմն ծայր աստիճան ծանրակշիռ բաց մը կը մնայ։ Կարճ խօսքով դրեթէ վերադարձած կ'ըլլանք այն կացութեան որ կը տիրէր ռուս եւ հայ ապաստանեալներու սահմանուած անցքերէն առաջ։ Այս տարագիրները անհետացած իշխանութեանց հիւպատոսարաններէն կը ստանային վկայականներ եւ վաւերագիրներ որոնց իրաւական արժէքը դրեթէ ոչինչ էր։ Վաւերականութիւնը կը պակսէր։ Հասկնալի է թէ այդ վաւերականութիւնը միայն միջազգային կրնար ըլլալ ։

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱԻՏՐԻՈՑ հաշտութեան դաշնագրի 259րդ նիստը կը բացուի Բ· օր· ի Մուրթիւնը, ի պատասխան իրեն ուղղուած հրաւէրին, դարձեալ կ'ամբաստանէ դաշնակիցները թէ թրիէսթէն զինուորական խարխափ մը վերածած են ։ Կ'առաջարկէ որ առաջնութիւն տրուի այս հարցին, Աւստրիան զինաթափուի եւ ապանացիացուի։ Դաշնակիցները

Նոր դահլիճի կազմութեան

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՆԱԽԱՐԱՐ ԵԻ ՓՈԽ – ՆԱԽԱՐԱՐ, ՍԵՒ ՄԱՍՈՎ ՆԱԽՈՐԴ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵՆԷՆ

Պ· Էտհեմ Ցոռ յաջողեցաւ 36 ժամէն կազմել իր դահլիճը եւ Ագգ· ժողովին պիտի ներկայանայ այսօր, երեքշաբթի պարզելու համար իր ծրագիրը։

Նոր կառավարութիւնը մեծ տարբերութիւն չունի նախորդէն։ Այսպէս, անդամներէն 30ը կը պաշտօնավարէին Փլեւէնի դահլիճին մէջ։ Դուրս կը մնան Պ· Փլեւէն (վարչապետ), Ռընէ Մայէր (եմմատական նախարար) եւ ուրիշ չորս հոգի։ Եօթը անդամներ բոլորովին նոր են։ Երկու նոր փոխ նախարարութիւններ ստեղծուած են.— հարկայի բարենորոգման եւ փոխադրութեանց ։

Նախարարներէն 16ը անդամ են ձախ հանրապետական եւ արմատական կուսակցութեանց, 12ը անկախ – գիւղացիական, 11ը ժողովրդական (M. R. P.), մէկը անկախ (գաղթականներէն)։ Ուրեմն միջին հոսանքն է որ կը տիրապետէ։ Դուրս կը մնան զոր· տը Կոլի կոմմակերպութիւնը (աջ), ընկերվարականները եւ համայնավարները (ձախ)։

Ֆառաւսուն նախարարներէն տասը փաստաբան են։ Միջին տարիքն է 48։ Կին նախարարներ չկան։ Նախարարներէն երկուքը անանձաւոյժ են։ Անդամներէն 36ը երեսփոխան են, չորսը ծերակուտական։

Վարչապետը ստանձնած է նաեւ ամէնէն տաժանելի գործը, եմմատական նախարարութիւնը։ Փոխ – վարչապետ կը մնայ Կ· Քէօյ, Ագգ· պաշտպանութեան նախարար՝ Պ· Ժոռժ Պիտօ, արտաքին նախարար՝ Պ· Ռոպէռ Շուման։ Ներքին գործերու նախարարն է Պ· Շարլ Ռուիւն (արմատական), առեւտրական նախարար՝ Պ· Լուի Ժաքինօ (անկախ), աշխատանքի՝ Փոլ Ռամատիէ (ժողովրդական), տեղեկատու՝ Փոլ Քոմպ Ֆլորէ (նոյնպէս)։

Թերթերը կը գրեն թէ նոր դահլիճը այսօր խոչ մեծ դժուարութեանց պիտի հանդիպի Ագգ· ժողովին առջեւ, եմմատական տագնապի, ապրուստի սղութեան եւ Թունուզի դէպքերուն հետեւանքով։

Ընկերվարականները, որոնց զանազան պիւրոներ ըրած էր վարչապետը, կը բողոքեն Թունուզի ազգայնական վարիչներուն ձերբակալութեան դէմ եւ պահանջեն անմիջապէս վերսկսիլ բանակցութիւնները՝ ինքնավարութեան մասին։ Պ· Ֆոռ տակաւին ճշդած չէ իր դիրքը այս հարցի մասին, բայց ընկերվարականները դժգոհ են որ դահլիճի մէջ առնուած է Պ· Մարթինօ Տէփլա, արմատական կուսակցութեան փոխ – նախագահը, Ջատագով Թունուզի մէջ ձեռք առնուած միջոցներուն ։

Այս նախարարը առաջին անգամ է որ պաշտօնի կը կոչուի։ Իրազեկներ փոթորիկ մը կը նախատեսեն Թունուզի հարցին առթիւ, այնպէս որ վարչապետը հարկադրուած է պարզել դահլիճին քաղաքականութիւնը ։

Ուրիշ տագնապներ — թղթադրամի աճումը կը չարունակուի, չատ աւելի մեծ համեմատութեամբ քան ուրիշ արեւմտեան երկիրներու մէջ։ Ընկերվարականները հակառակ են արմատական – ներուն պահանջած խնայողութեանց։ Տեսակէտի տարբերութիւններ կան նաեւ արտաքին եւ զազթային խնդիրներու մասին։ Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ չատ մը նախարարներ համակիր են զոր· տը Կոլի տեսակէտներուն՝ արտաքին քաղաքականութեան մասին, քան թէ ընկերվարականներուն։ Կարծողներ կան թէ այլեւս դժուար պիտի ըլլայ մշտապէս լչխանութենէ հեռու պահել զօրավարին կուսակիցները· մանաւանդ եթէ ընկերվարականները բացասական դիրք բռնեն նոր դահլիճին հանդէպ ։

Կացութիւնը Թունուզի մէջ

Վերջին լուրերու համաձայն, առ այժմ հանդարտութիւն կը տիրէ Թունուզի մէջ, երեք օր – ուան անկարգութիւններէն վերջ։ Տասներկու հոգի սպաննուած, հարիւրաւորներ վիրաւորուած են։ Շաբաթ օր միայն մէկ դէպք պատահեցաւ Քերուանի մէջ, երբ քանի մը խանութներ աւարի տրուեցան ոստիկանութեան ժամանումէն առաջ ։ Թունուզ քաղաքին մէջ յայտարարուած ընդհ· պրծադուլը հետզհետէ կը մեղմանայ, թէեւ չատ մը խանութներ եւ սրճարաններ դոց են տակաւին։ Մասնաւոր պահակներ կը պաշտպանեն բրիտանական հիւպատոսարանը եւ Ֆրանս· մարզպանութեան պաշտօնատունը։ Ոստիկանութիւնը գրաւեց ազգայնական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Լիւա էլ Հորիա» ։

Թերթերը կը գրեն թէ Թունուզի պէյը չէ համակերպած իր երկու նախարարները փարիզէն եւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

պատասխանած են թէ՝ Թրիէսթէն կապ չունի այս հարցին հետ։ Պատրաստ են միւս յօդուածները քննութեան ենթարկել։ Մոսկուայի կը մնայ այժմ մասնակցիլ կամ հրաժարիլ այդ ժողովէն ։

ՄԻ «ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ» ԵՒՍ

Ամէն աստիճանի խորհրդային ընտրութիւն – ները — Գերագոյն Խորհուրդների , քաղաքային եւ շրջանային վարչութիւնների , արհեստակցա – կան ու աւելորդ արարողութիւններ են: Համայ – նավար կուսակցութիւնը նշանակում է թեկնա – ծուներ, միշտ մէկ հատ այս ու այն ընտրական միաւորի համար եւ « կոչ անում բոլորին մէկ մարդու պէս վալ ընտրութիւններին եւ միաձայ տալ քուէները ստալինեան թեկնածուներին»:

Քաղաքացին չունի ոչ ձեռնպահութեան, ոչ ուրիշ թեկնածուի եւ ոչ էլ հակառակ քուէ տալու ազատութիւնը : Դատողութիւնը մի կողմ դը – նենք. բաւականանանք միայն մէկ փաստով — թերթերում ընտրութիւնների առթիւ հրատարակ- ուած լուսանկարներով: Ներկայ հարիւրաւորների հաւաքածուի մէջ կարելի է խոթել ստալինական – ների աչքերը եւ ցոյց տալ, որ խորհրդային ընտ- րողը, քուէաթուղթը վերցնելու վայրկեանից մին- չեւ տուփը նետելու դործողութեան վերջը, լար- ուած հսկողութեան եւ ստուդումի ենթակայ է: Վայ նրան, ով յայտ կը բերէ աննշան անկախու- թիւն կամ թերացում , այդպիսիներին — մէկից 4 հոդի հաղարի մէջ, ըստ պաշտօնական վիճակա – դրութեան — մահը դրկաբաց սպասում է սառուց- եալ աքսորավայրերում: Դա չի խանդարում փա – րիսեցիութեան հերոսներին սեւով ճերմակի վրայ դրել — « խորհրդային ընտրական դրութիւնը ա- մէնէն ժողովրդավարն է — ընդհանուր, հաւա – սար, ուղղակի եւ դաղտնի: Քուէարկութեան մասնակցում են բոլոր քաղաքացիները անկախ ցե- ղային եւ ազդային ծագումից, սեռից, կրօնից, կրթութեան աստիճանի, ապրելու վայրից, ընկե- րային վիճակից, ունեւորութիւնից ու անցեա – լում ունեցած դործունէութիւնից (աւելորդ յատ- կանիշ, որ վերաբերում է վաղուց «ելքի» մէջ ան- ցածներին): Ահա թէ ինչպէս է արտայայտւում մինչեւ վերջը հետեւողական ընկերավար ժողո – վրդապետութիւնը »:

Այս ինքնասրբատացութեան ամենակարեւոր խօսքը «դաղտնի» խօսքն է, որ խորհ. երկրում մեր հասկացածի բոլորովին հակադիր իմաստն ունի: « Դաղտնի » նշանակում է այնտեղ կատար- եալ յայտնութիւնը իշխանութեան խորհրդային մարդու ամենախորունկ մտքերին, զգացմունքնե- րին եւ ապրումներին մինչ այն աստիճան, որ ան- կողնից էլնելուն պէս նա պարտաւոր է զեկուցա- նել ում հարկն է, թէ ինչ երազ տեսաւ :

Եւ ահա սարսափելի կամ սարսափի « ժողո- վրդապետութեան » մէջ դատաւորներն էլ «ընտ – րովի» են: Եւս մի պատրանք կամ կեղծիք Ստա – լինեան սահմանադրութեան, հնարուած համո – զելու սորուկներին, թէ երկրագնդի բնակիչներից ամէնէն երջանիկներն ու ամենալաւ իրաւատէ – րերն իրենք են:

Անցեալ Դեկտեմբերի 16ին եւ 23ին — Դաչ – նակցային հանրապետութիւնները բաժանուած է- ին երկու խմբերի — խորհրդային քաղաքացիները եւս մի անդամ քարշ եկան դէպի ընտրական վայ- րերը կատարելու պարտադրուած դերը «դաղտնի» կատակերդութեան մէջ — տուփը նետելու ձեռքը խօթուած թերթիկը կուսակցութեան թեկնածուի անունով :

Բեմադրութիւնը կատարեալ դարձնելու հա – մար, ինչպէս միշտ, միջոցներ չխնայուեցին: Հա- կայ հաւաքոյթներում ապադայ դատաւորները ցուցադրուեցին ժողովրդին – պաշտօնական հռե- տորները, վեր հանեցին նրանց արժանիքները: Միլիոնաւոր քարոզիչներ յարձակման անցան ճա- թեցնելու աչխատաւորների դանդերն «ամենակա – տարեալ» սահմանադրութեան առաւելութիւննե – րով: «Միայն Մոսկուայում քարոզիչների թիւն էր 300 հազար. նրանց տուին 20 հազար զեկուցում եւ 800 հազար զրոյց»:

Ընտրական վայրերը զարդարուած էին : «Մոսկուայի 21րդ ընտրական կէտը պոնտում է ինքնաչարժի գործարանում, կահաւորուած է ու- չադրութեամբ եւ ճաշակով — գորգեր, վափուկ բազկաթոռներ, դեղեցիկ վարագոյրներ եւ ծա – ղիկներ, ծաղիկներ ամէն կողմ»: Բիդա քաղա – քում. « 39րդ ընտրական կէտը ներսից պատուած է կարմիր թաւշով: Ցատկին փռուած են արժէ- քաւոր գորգեր, սեղանների վրայ եւ լուսամուտ – ներին՝ մանուշակի փունջեր»:

Հանդիսաւոր քալուածքով, անաղմուկ եւ կարգապահ, ինչպէս վայել է ահեղազոյն ոստի – կանութեան դատախարակած քաղաքացիներին՝ ընտրողները կատարեցին իրենց «պարտքը» միշտ ականջին ունենալով խորհրդային զուռնայի նոյն միալար եղանակը :—

— « Խորհրդային դատարանն ամէնէն ժողո – վրդավար, ամէնէն արդար դատարանն է աչխար- հում: Նա անքակտելիօրէն կապուած է ժողովուրդի հետ եւ կատարում է նրա կամքը: Դատաւոր – ները պարտաւոր են ամէն բանից վեր դասել պե- տութեան չահերը, պաչտպանել ընկերվարական սեփականութիւնը եւ ոգնել կուսակցութեան եւ կառավարութեան պիտի ընեմ ձեզի համար, ցտեսու- թիւն ...

— Բայց, խնդրեմ, օրիորդ, բան մը... ըսաւ Թիւլ ,

Ալ այնտեղ բաժակ մը չամփանները կը խմենք ըսաւ, ու իրարու եաեւէ երեքն ալ ձեռք տուին մեզի ջերմագինս:

Թիւլ եւ ես, գլուխնիս ալ քիչ մը տաք, կապ- կային չարժուձեւեր ունէինք:

— Անտարակոյս, ըսինք միաբերան :

Ամերիկեան նուագախումբը կը հնչէր: Լաւ չեմ յիշեր, նուագածուները Ծովային էին թէ օ- դային: Այսուհանդերձ ճերմակ համազդեստ ու – նէին: Ծովը եւ Սէն Թրօփէյի ալ հրավառութիւնը մեր դիմացն էր:

Նուագը, տեսակ մը foxtrot: Ամերիկեան , ֆրանսական, դեղչկական, դասական: Ետքը՝ ճազ եւ ժողովրդական պարեր: Այս ամէնը սկսան «Սիրք»ի մը համը տալ :

Մենք բաւական կաղդուրուած էինք եւ յու – սալից :

— Կառսօն, ծրար մը Կոլուազ եւ հաչիւնիս :

— Սուրճ մըն ալ, ըսաւ, Թիւլ :

Ծովը դիմացս էր, եւ ես երեւակայութիւննե- րու մէջ կը լողայի: Օր. Կ..., անոր պաշտպանու- թիւնը, անոր այցետոմսը, անոր հետ բաժակներ դարնել... «դրդ»... պոռացի խանդավառու – թեամբ մը , ինչպէս պիտի ընէր, «ընտիր – պա- ր»ին մեր Նախադահը: Արդեօք, միւս երկու ա- կինեները որոնք ըլլալու էին ...

Սուրճերը համտեսելէ ետք, վճարեցինք, եւ օթօն առինք քալեցինք՝ Բազինօ: Կէս գիշերը կ'անցնէր :

Բազինօն յուսախաբ ըրաւ զիս: Պարզ չէնք մըն էր: Ոչ աւելի, ոչ պակաս: Երեւակայութեանս մէջ պալատ մը կը տեսնէի: Բանդուեցաւ: Ուրախ էի սակայն , որ առաջին անդամ ըլլալով քազինօ մը պիտի տեսնէի :

Ընկերս՝ Անտրէ Թիւլ, իր դրպաններէն 15.000 ֆրանք տուաւ ինծի, որ պահեմ: Ինք անհետա – ցաւ՝ վարադոյրէ դռնէ մը ներս: Եթէ չեմ սխա – լիր, նախապէս ծանօթ ըլլալու էր վայրին: Ես , առաջին սրահին մէջ, սկսայ զարպասել: Կանանչ սեղան մը կար, եւ պուլ կը խաղային :

Երկար առեն դիտեցի: Զանձրացայ: Շատ մը կիներ կային, բացի Օր. Կ...էն եւ իր ընկերու – հիներէն: Անտարակոյս մեր Թիւլին մտած սրահը ըլլալու էին, որուն վրայ դրուած էր՝ Paffpara:

Պուլ ըսուած խաղը պարզ էր: Շուտ մը սոր- վեցայ: Մտածեցի, որ ես ալ կրնամ խաղալ, փո- խանակ դիտելու, ինչպէս չունը մասամաւոր- խանութին առջեւ եւ կամ կատուն խոհանոցին մէջ: Նախ մոքս թիւերը խաղացի: Եկան: Ետքը՝ 2ին վրայ դրի հարիւր ֆրանք: Դնաց: 4ին վրայ, դնաց 8ին վրայ, եկաւ: Առի՝ 700 ֆրանք եւ իմ դրածս: Դրի 2ին վրայ 300 ֆր. առի՝ 2100 ֆր. եւ դրածս: 300 դրի՝ 4ին, դնաց: 300՝ 8ին, դնաց: 300՝ 2ին, դնաց: 300՝ 8ին, եկաւ, առի՝ 2100 ֆր. խաղս ձգեցի 8ին վրայ: Վերստին եկաւ, 2100 ֆր. հաւաքուեցայ, ու քաչուեցայ: Հաչիւ՝ 5900 ֆր. չահ :

Հինգ հազար չահս, հինգ հազարնոց մը, աւել- ցուցի Թիւլին 15 հազարին վրայ, որոնց տրցակը միշտ ձեռքս բռնած էի: Պար դացի ուիսքի մը խը- մելու համար: Ժամը առաուան երկուքն էր: Հի- մա, ըսի, պէտք է Թիւլը փնտռեմ: Զըլլայ որ զիս անտեսած ըլլայ Տիկիններուն հետ հանդիպումի ընթացքին :

Ուիսքի մը եւս: Ծայրի 900էն չատ բան չմը- նաց: Ցառաջացայ դէպի վարագոյրէ դուռը: Ա – սոր մէկ ծայրը երկչոտութեամբ վերցուցի: Սե – ղան մը կար, եւ առջեւը՝ զրադիր մը: Ներս մը – տայ: Մարդը կեցուց զիս :

— Պարոն,

— Ընկերս կը փնտռեմ. ըսի, եւ մինչ այդ, ա- կընթարթի մը մէջ տեսայ Թիւլը, որ քանի մը մարդոց հետ նստած էր սեղանի մը չուրջ եւ իր դիրքը Մայր Հայաստանի դիրքին կը նմանէր : Դէմքը՝ ձախ ափին մէջ ընկողմանած:

— Ահաւասիկ, հոն է, ըսի.

— Աղէկ, ըսաւ, մարդը, հոս մտնելու հա – մար, պէտք է տոմսակ մը ունենաս, որ կ'արժէ՝ 150 ֆրանք :

— Ի՞նչ տոմսակ :

— Տուրք մը, որ քեզի խաղալու իրաւունք կու տայ :

— Բայց, ես, պիտի չխաղամ, պարոն, պար- զապէս պիտի յիչեցնեմ ընկերոջս, որ ուշ է:

— Խաղաք թէ ոչ, միեւնոյնն է, մուտքի ձե – ւակերպութիւնը պարտադիր է :

— Բայց, մենք հրաւիրուած ենք փաթրօնին , Օր. ...ին կողմէ :

— Ուրեմն, դէթ, անձնադիրդ հոս ձգէ :

— Ահաւասիկ :

Հաղարնոցներու ծրարը ձեռքս, յառաջացայ դէպի սեղանը :

« Ինչ՝ պանքո, կ'ըսէր մէկը, եւ ես բան մը չհասկցայ: Ամէն մարդ, ինծի, նորեկիս կը նա – յէր: Նայեցայ Թիւլն ալ:

— Եկա՞ք, ըսաւ, դրամ ալ ունի՞ք: Նստէ հոս:

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ՊՈՂՈՏԱՆԵՐՈՒ ԿԵՄՆԻՔԷՆ

Ազապիի քաւliեr...

Բ.

Օպանեը, Բասի, Լասխոթա: Այս վերջին տե- ղը զաղար մը, եւ խմեցինք :

Պանտոլ, կեցանք ու խմեցինք: Կեցաւ՝ անճ- րեւը : Ուղղութիւն՝ Սէն Մաքսիմ: Հասանք : Պանդոկ՝ չկայ: Խմեցինք: Ջնեցինք՝ Սէն Ռաֆա- յէլ: Հասանք՝ ժամը 22ին: Պանդոկ՝ չկայ: Խմե- ցինք եւ որոչեցինք ընթրել: Կրանտ Օթել, թէրա- սին վրայ ճարեցինք սեղան մը: Քաղաքին կեդրո- նը մեր դիմացն է: Մեծ բազմութիւն: Ամերիկա – ցիներ եկած են եղեր, Սէն Թրօփէի դրաման տա- րեդարձը տօնելու:

Ուշացած յաճախորդներն ենք ճաշարանին : Պաղ ապուր, պաղ հաւ, պաղպաղակ :

Երկու երիտասարդ տիկիններ մօտեցան մեր սեղանին: Խնդրեցին գրաւել երկու աւելորդ ա – թոռները, ամերիկեան նուագախումբ ունկնդրե – լու համար :

— Խնդրեմ, Տիկիններ, ըսի.

Մինչ այդ, ընկերս երկու փոքրիկ դաւաթներ ապսպրեց :

— Կ'ուզէի՞ք բան մը ընդունիլ, Տիկիններ, ըսի:

— Շնորհակալութիւն, պարոններ, արդարեւ, կ'ուզէինք պաղպաղակ ուտել :

— Կառսօն, պտղախառն երկու պաղպաղակ :

— Պարոնները այստեղացի չեն, կ'երեւի :

— Եւ ոչ իսկ Ֆրանսացի, աւելցուց, ընկերս:

— Միայն թէ, այս ծովը մեր ալ ծովն է, ըսի ես, դուք այս ափէն, մենք ալ՝ դիմացէն...

— Ուրե՞մն .

— Ուրեմն ,Արեւելքցիներ ենք: Լիբանան եւ Սուրիա:

Սպասեակը բերաւ երկու պաղպաղակները, եւ երկու նափոլէոն: Դրպաններու ճայն, եւ կենացնե- րու երգը...

— Թիւլ, ըսի ես, լ՞ինչ պիտի ընենք սեղեակի համար: Պէտք է ժամ առաջ ապահովենք :

— Դո՞ւք ալ անտուն էք, ըսաւ, տիկիններէն մէկը, որ դիմացս նստած էր:

— Դո՞ւք ալ ըսի :

— Ոչ, պարոն, միայն թէ, կ'երեւի անկարելի է այսօր հոս տեղ մը ճարել, վասնզի, ամբողջ օր- ուան ընթացքին, ամենուրեք այս պահանջքը կար:

— Կեցէք ձեզի մէկը ներկայացնեմ, ըսաւ միւս տիկինը, եւ ոտքի ելաւ: Անիկա անպայման բան մը կ'ընէ: Եկան:

— Խնդրեմ ծանօթացէք, Օր. Կ...

Ընկերս եւ ես ոտքի ելանք: Օրիորդը քոյրն էր պաչտօնատարի մը եւ միանդամայն տէրը՝ Սէն Ռաֆայէլի զաղինոյին: Մեծ պարդեւը չահած մարդոց ապչութիւնը կար մեր դէմքերուն վրայ :

— Խնդրեմ , օրիորդ, հաճեցէք նստիլ եւ բան մը առնել, ըսի, արձակելով մեր դասական դէնքը: Արդարեւ մեծ պատիւ է որ կը ծանօթանանք ձեզի հետ :

— Մէկ վայրկեան ըսաւ, եւ երեքմէկ քալե- ցին դէպի մեծ պանդոկին դրասենեակը :

— Տեսա՞ր, ըսաւ ընկերս, Թիւլ, միայն այս ծանօթութիւնը կ'արժէ հարիւրաւոր քիլոմեթր ճամբորդութիւն մը:

— Թիւլ ըսի, իսկապէս բախտաւոր մարդ ես դուն :

Օրիորդը եւ տիկինները եկան: Անոնք եզակի կը խօսէին իրարու հետ, մինչ սնափառ դոռոզու- թիւն մը թեւ կ'առնէր մեր մէջ: Օրիորդը գեղե – ցիկ էր, եւ արդէն անոր եղբօրը ժողովրդականու- թիւնն ու համբաւը մեզի մէկ մէկ արտակարդ դեսպաններու վերածեց: Ընկերս ու զիս:

— Ցաւալի է, պարոններ, հոս բան մը չկայ : Նուագէն եառքը, հաճեցէք հանդիպիլ Փագինօ, եւ դաստիարակել մարդկանց համայնավար ոգիով»:

« Այս ընտրութիւնը, ինչպէս եւ նախորդնե – րը, քաղաքացիների կամքի իսկական արտայայ – տութիւնն է, ազատ եւ ժողովրդական, որի նմանը չկայ մարդկային պատմութեան մէջ»:

Այսպէս օր ու գիչեր, ամէն տեղ աչխարհի մէկ վեցերորդում, թաւալում է ի տես 200 միլիոն համբերի, անխիղճ, անհեթեթ, իրականութեան հակապատկեր տուտերի ժպալէնը: Ոչ ոք լեզու ունի, որ ճչայ դէթ մի անդամ տարիների ընթաց- քում, թէ խորհրդարան, կառավարութիւն, դա – տաւոր եւայլն, ընտրուած 100 առ հարիւր մեծ – ձայնութեամբ, նոյն համեմատութեամբ հակա – ռակ են ժողովրդի կամքին, ցանկութեան եւ բա – րիքին, որովհետեւ համաոօրէն ու անշեղ հետա – պնդում են մէկ սեւ նպատակ – ոչնչացնել բարո – յական մարդը, անհատականութիւնը, դարձնել բոլորին «րոբոտ»ներ, հլու հնազանդ կոճակների սեղմումին :

ՀԱՐՈՒԹ ԱԼԲՈՒՄԵԱՆ

Թուրքիան իբրեւ զինակից Արեւմուտքի

Անգլ· թերթի մը թղթակիցը կը գրէ Պոլսէն·

— *Մինչեւ Արեւելքի մէջ Արեւմուտքի ամէնէն զօրաւոր դաշնակիցը Թուրքիան է, որ վճռական, գրեթէ պատերազմիկի դերքի մը վրայ կը դտնուի ռուսական ճակատին վրայ :*

Թուրքերը պատրաստ են Ռուսերուն համար , եթէ Սթալինի բանակները հրաման ստանան դէպի Արեւմուտք չարժիլ : Ամբողջ երկրին մէջ վճռա – կան է այս դիրքը, հաստատակ մահկանացուէն մին– չեւ զինուորը : «Թող փորձեն դալ» կ'ըսեն անոնք : Ամբողջ երկաթեայ Վարադոյրին երկայնքին Թուրքիան արթուն կը հսկէ : Կրնայ ըլլալ որ չկա– րենայ կասեցնել խուժումը բազմահազար Ռուսե– րու, որոնք պիտի թափին պատերազմի մը պա – րագային· բայց Սովետները կրնան վստահ ըլլալ թէ իրենց դործը չափազանց դժուար պիտի ըլլայ :

Ի· Միւթիւնը աւելի քան 30 զօրաբաժին ու– նի Թրքական սահմանին վրայ, Կովկասի մէջ որ կը դտնուի Սեւ Ծովու արեւելեան ծայրամասը : Ուրիշ 10 — 12 արբանեակ զօրաբաժիններ ալ կան Սեւ Ծովու արեւմտեան կողմը՝ Պուլկարիոյ Թըր– քական սահմանադլուխին վրայ :

Թուրքերը ամէնէն լաւ մարզուած եւ սարքա– ւորուած կարդ մը զօրամասերը ունին Եւրոպայի մէջ : Երկրորդ աշխարհամարտէն քիչ վերջ Արեւ– մուտքը ըմբռնեց թէ որքան կարեւոր էր Թուր – քիան դարձնել դլխաւոր դաշնակից մը՝ պաշտ – պանելու համար արեւմտեան թեւը Արեւելքի մէջ, եւ կազմելու ահարկու պատնէշ մը Սովետներուն դէմ՝ քարխլաչատ Միջին Արեւել– քի մէջ :

Թուրքիան Միջին Արեւելքի պաշտպանու – թեան առանցքն է, նախ չնորհիւ իր ռազմադիտա– կան դիրքին, երկրորդ իր սերտ հաւատարմու – թեան արեւմտեան խոչալին՝ սովետական յարձա– կում մը կասեցնելու տեսակէտէն : Թուրքիան ա– ռողջ ազդ մըն է տնտեսապէս, քաղաքականապէս եւ դինուորապէս :

Սովորաբար կը վախցուի թէ իր արեւելեան հա– րեւանին՝ Պարսկաստանի քաղաքական անորոշ վի– ճակը կրնայ խառնակութիւն յառաջ բերել Թուր– քիոյ մէջ, մինչ որ կրնայ թանկագին չահ մը ապա– հովել համայնավարներուն : Բայց հաւանական չէ այս պարագան :

Եթէ Պարսկաստան համայնավարներու ձեռքը իյնայ, Թուրքիոյ վիճակը անշուշտ աւելի խոցելի պիտի դառնայ :

Թրքական զինուորական ուժը կը ներկայացնէ 400.000 հոգի որոնց 360 հազարը բանակին մաս կը կազմեն : Առ հասարակ անոնք կ'ատեն Ռուսերը , որոնց դէմ 13 անդամ կռուած են վերջին 400 տա– րիներու ընթացքին : Գերմանները հաւանաբար ա– նոնց կողմէ ամէնէն չատ սիրուած օտարական – ներն են — բայց դործնական տեսակէտէն, Թուր– քերը գիտեն թէ Ի· Միւթեան հետ ընդհարումի մը պարագային, Մեծն Բրիտանիա եւ Մ· Նա – հանգները պիտի կրեն Արեւմուտքի պաշտպանու – թեան ծանրութիւնը :

Մ· Նահանգները Թուրքիոյ տուած են 367 միլիոն սթերլին իբրեւ զինուորական օդնութիւն, 1947էն ի վեր, երբ սկսան վերակազմել Թուրքիոյ զինուորական ուժերը : Թերեւս Մ· Նահանգներու ամէնէն նշանակալից դործը եղաւ մօտ 900 հազա– րի զինեալ ուժերու թիւը իջեցնել ներկայ 400 հա– զարին, միեւնոյն ատեն կրկնապատկելով Թուր – քիոյ զինուորական կարողութիւնը :

Աթոռ մը ցուցուց քովը :

— Հոս տասը հազար դիր, ըսաւ, ցուցնելով սեղանին վրայ, իր առջեւը :

Դրի : Սեւ համազգեստով մարդ մը, թիակ մը երկնցուց եւ քաշեց Թուղթէ դրամները : Ուրիշ մը՝ խոշոր, քառակուսի ժըթօն մը նետեց մեր Ֆիւլին առջեւ : Նետեց – չնետեց, առաջին մարդը, թիակը երկնցուց ու քաշեց՝ ժըթօնն ալ, մինչ մէկը «ուր՝ պանքօ » կը պոռար :

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱՅԵԱՆ

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Հաճոյքն ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու Լիբանանի կուիմարաի ախոյեան Հրանտ Ղազարեանը, որ եկած է Փարիզ հետեւե– լու Ժուանվիլի էնթիթիւ Նափոլեոնային ընդհ· մարզանքի դասընթացքին : Հ· Մ· Ը· Մ·ական ա– խոյեանը Ֆրանսա պիտի մնայ մինչեւ Մայիս , իբ– րեւ մարզիկ պատրաստուելու :Պէյրութէն մեկնելէ առաջ իրեն ի պատիւ թէյասեղանի մը միջոցին ի– րեն նուիրուած է ախոյեաններու յատուկ Լիբա – նանի դրօշով եղերուած Հ· Մ· Ը· Մ·ի ոսկեզօծ զօսիք – նշանը : Իրեն կ'ընկերանար եղբայրը :

Գաղութէ գաղութ

ՊՈԼՍՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

Գարեգին պատրիարքը Ծնունդի իր քարոզով տուած է նաեւ միամեայ գործունէութիւն տեղե – կագիրը, ուրկէ կ'ամփոփենք·— իբրեւ Հայաս – տանեայց եկեղեցւոյ հաւատարիմ մէկ սպասաւո– րը, ամբաղինդ պահեցինք մեր աւելի քան յիս – նամեայ կապը մեր հոգեւոր կեդրոնի Մ· Էջմիած– նի հետ, զոր անուանեցինք Լուսաբեւեռ : Նախան– ձախնդիր եղանք եկեղեցիներէ ներս կարգուկա – նոնի եւ եկեղեցականներու կողմէ կարգապահու – թեան եւ պարտաճանաչութեան : Հաստատած ենք շրջուն քարոզութեան դրութիւնը, որպէսզի Աւե– տարանին խօսքը լսուի զանազան քարոզիչներու բերնէն : Եւ քարոզիչները հաղորդակցութիւն ու – նենան թաղային բոլոր համայնքներուն հետ : Ա – նոնց նիւթական վարձատրութիւնը որոշ եւ կա– նոնաւոր վճարումներով կը կատարուի պատրիար– քարանի կողմէ, թաղ· խորհուրդներու մասնակիցն ստացուած դումարներով : Վերջ տրուեցաւ եկե – ղեցիներու մէջ պնակ եւ գանձանակ շրջեցնե – լու սովորութեան, չխանգարելու համար սբր– բազան պահերու ընթացքին՝ հաւատացեալներու հոգեկան կեդրոնացումը :

Լրջօրէն եւ մտահոգութեամբ նկատի ունե – ցած ենք հոգեւորական դասուն քանակի եւ որակի անբաւականութիւնը : Երախտապարտ ենք Երու – սաղէմի Հայոց Պատր· Աթոռին որ մեզի չի պա– նար իր օժանդակութիւնը, տրամադրելով քանի մը պատրաստուած հոգեւորականներ : Զգալի է մանաւանդ ամուսնացեալ քահանաներու պակա – սը : Պարտաւոր ենք տեղին վրայ պատրաստել մեր պահանջներուն համապատասխան ուժեր : Ասոր համար ծրագրած ենք վերականդնել մեր երբեմնի դպրեվանքը : Մինչեւ այդ պիտի ու – նենաք սակաւաթիւ ընծայացուներու դասարան մը պատրիարքարանիս մէջ, որոշ դասաւանդութիւն – ներով : Անոնք պիտի ըլլան կրօնական – եկեղեցա– կան եւ հոգեւոր կոչման պահանջած այլ կարեւոր դիտելիքներ :

Ձենք անտեսած դաւառներու մէջ ցրուած մեր թանկագին բեկորներու կրօնական – եկեղեցական պահանջները : Շրջուն հովիւներ կ'ուղարկենք : Ա– մէն դնահատանքի վեր է Վարչական ժողովին եւ անկէ բխած մարմիններու պարտաճանաչութեան եւ նուիրումի ոդին : Կրօնական ժողովն ալ չի թե– րանար իր պարտականութեան մէջ : Միայն Ու – սումնական Խորհուրդը չէ կրցած դոհացնել այն աշ– խատանքով որ օրէնքով կ'իյնայ իր իրաւասու – թեան տակ : Ուսուցչական կազմը, իր տնօրէննե– րով կը տանի իր դործը պարտաճանաչութեամբ , հակառակ թոշակներու անբաւականութեան որ կը մտահոգէ մեզ :

Գալով հինդ եկեղեցականներու խնդրին, ի դուր այ դհարցը փոխադրուած էՄայրԱթոռ, ապա Անթիլիաս : Ըստ մեր Սահմանադրութեան մեր Ա– թոռին իրաւասութեան հետ կապուած խնդիր մըն է : Քանի որ կատարուած իրողութիւն էր, չար – մար չդատեցինք իրաւական եւ օրինական ճամ – բով մօտենալ : Ուղեցինք որ կարգադրուի Ամե – նայն Հայոց կաթողիկոսական հեղինակութեամ – բը, որու ձեռքով սուրբադրուած էր վճռագիրը կոն– դակը : Չհանեցինք դայն պաշտօնական սեղանի վրայ, չանալով դտնել բանաւոր լուծում մը : Բա– նակցութիւնները տեւեցին մէկ տարի : Կախակայ– ացներու տրուեցաւ ներում կանխորոշուած ժա – մանակին եւ հիմնուած զղջման դրերու վրայ : Կար– դալոյծներու մասին որոնք նոյնպէս ուղարկած է– ին զղջումի դիրեր, զիջումի նշաններ չկային : Բայց Մայիս 4ին կաթողիկոսը կիսաբաց դուռ մը ցոյց կուտար « խորհուրդ» տալով, «առաջարկ » ընելով : Քննելու այն չորս պղբիւրները որոնց վրայ հիմնուած տրուած էր ծանր պատիժը : Բա– նակցութիւններ կատարեցինք մինչեւ վերջին կոն– դակը թէ կարգալոյծներու մասին տրուած կոն – դակը կը մնար «անխախտ» : Այդ պահուն հար – կադրուեցանք հարցին քննութիւնը յանձնել ըստ մեր Սահմանադրութեան «խառն ժողովին » որ հաղիւ սկսած իր աշխատանքները, հասաւ Դեկտ· 9ի հայրապետական աւետաբեր հեռագիրը : Պա – տիժի բարձումը հիմնուած է Պատրիարքի, խառն ժողովի առենապետի եւ քանի մը բարձրաստիճան հոգեւորականներու միջնորդութեան եւ երաչխա – ւորութեան վրայ : Հայրապետական հոգեւորու – թիւնը կը ճանչնայ սահմանադրական իրաւասու – թիւնը մեր պատրիարքական Աթոռին՝ եկեղեցա– կան – վարչական գործերու մէջ :

Կ'ակնկալենք որ մամուլն ալ մեզի բերէ իր բարոյական աջակցութիւնը, փոխանակ կիրքեր զրդռելու :

ՄԻՇԱՂ

ՊԱՇՏՕՆԱՆ ՓԱՍՏԱԲԱՆԸ

— Իմ պաշտպան – եալս մեծադոյն յանցանքը դործած է իր հայրը եւ մայրը սպանելով : Փոխանակ դինք ալ մեռցնե – լու եւ ազատելու, կը պահանջեմ որ ազատ ար – ձակուի, որպէսզի ճաշակէ յաւիտենական որքու– թեան մը դառնութիւնը ...

ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆԸ

«Համազգային »ի կեդր· վարչութիւնը հե – տեւեալ գեկոյցը կը հաղորդէ (11 Յունուար) .—

Համազգային Ընկերութեան կեդր· վարչու – թիւնը, իր նախագահ եւ Ճեմարանի հիմնադիր տնօրէններէն Լեւոն Շանթի կրօսաստէն վերջ, ըն– տրեց իր նոր դիւանը .— Նախագահ՝ Պ· Վահան Փափազեան , տեսուչ՝ Պ· Արշակ Յովհաննէս– եան , դրագլուխ – քարտուղար՝ Պ· Գասպար Ի– փէկեան , գանձապահ՝ Տօքթ· Սամուէլ Սէմէր – ճեան :

Կեդրոնական վարչութիւնս ձեռնարկած է ներ– կայիս « Համազգային » ընկերութեան վերակազ– մութեան եւ ծաւալման աշխատանքներուն :

Առաջին իսկ նիստին, իր անմիջական դործը եղաւ Փալանճեան Ճեմարանի տնօրէնի ընտրու – թիւնը : Միաձայնութեամբ տնօրէն ընտրուեցաւ եւ հրաւիրուեցաւ Պ· Սիմոն Վրացեան, որ ընդա– ռաջ երթալով վարչութեանս հրաւէրին, ընդունեց իր վրայ դրուած այս պատասխանատուութիւնը : Հինդ– շաբթի, 10 Յունուարին, կեդր· վարչութիւնս, իր անդամներուն ներկայութեան, թէյասեղանի մը շուրջ հաւաքեր ուսուցչական կազմը եւ ներկայա– դուց նորընտիր տնօրէն Պ· Սիմոն Վրացեանի :

Այս առթիւ վարչութեանս նախագահը չնոր – հաւորելով նորընտիր տնօրէնը եւ չնորհակալու – թիւն յայտնելով որ ստանձնած է իր երբեմնի էջ– միածնի ճեմարանի ընկերներուն աւանդ թողած այս ազգային դործը, վստահեցուց որ ամէն դը– նով բոլորն ալ պատրաստ են աջակցելու իրեն՝ այդ դործի յարատեւման եւ զարգացման մէջ :

Ուսուցչական կազմի, ճեմարանաւարտ ու – սուցիչներու եւ ուսուցչուհիներու կողմէ խօսք առ– նելով Պ· Գառնիկ Կիւղլեան, Պ· Կարօ Սասունի, Պ· Մ· Իշխան եւ Տիկին Գոհար Յովհաննէսեան իրենց ջերմ ուրախութիւնը, չնորհաւորութիւն – ները եւ պատրաստակամութիւնը յայտնեցին չա – րունակելու իրենց անվերապահ նուիրումը , նոր տնօրէնին առաջնորդութեամբ :

Պ· Սիմոն Վրացեան յայտնեց իր չնորհակա – լութիւնը եւ վստահեցուց թէ ամէնքի հետ ձեռք ձեռքի պիտի նուիրուի Ճեմարանի պահպանման եւ յարատեւման :

ԻՍԻԻ ՏՕՆԱԾՈՒԸ

ԻՍԻ .— Ֆր· Կ· Ֆաչի Արմեան դպրոցի տա– րեկան տօնածառ – Հանդիսը տեղի ունեցաւ Յուն– ուար 13ին, Արմեան սրահին մէջ :

Որչեւէ ժամուն սրահը լեցուած էր աշակերտ– ներով եւ ոչ – աշակերտ փոքրիկներով :

Հանդիսին բացումը կատարեց ընկեր Նշան Դարբինեան, չնորհելով նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան անհրաժեշտութիւնը, որու համար երեք միջոց ունինք .— Առաջին՝ մայրեր, տունին մէջ հայերէն խօսեցէք ձեր փոքրիկներուն հետ, երկրորդ ձեր զաւակները հինդշաբթի օրերը հայկական դպրոց ղրկեցէք , երրորդ՝ բարենպա– տակ ձեռնարկներու մի պլանաք ձեր նիւթական եւ բարոյական օժանդակութիւնը :

Կապոյտ Ֆաչի Իսիի մասնաճիւղը մօտ քսան տարի է որ կը պահէ այս դպրոցը, օդնեցէք այս կազմակերպութեան, մասնակցեցէք իր աշխա – տանքներուն, եւ քաջալերեցէք :

Վաթսուն աշակերտ աշակերտուհիներ բեմին վրայ են մաքուր հագուած եւ կարգապահ «Իմ հեռաւոր հայրենիք» խմբերգով սկսան, ուրկէ վերջ տեղի ունեցան չարք մը արտասանութիւններ եւ երգեր, ծաղիկներու բոյրը, զուարճախօսու – թիւն մը : Ամէնէն վերջը հայկական հագուստներ – րով չուրջպար մը : Գովելի է կարճ ժամանա – կի մէջ ուսուցչուհի տիկին Ա· Բալուեանի կատա– րած աշխատանքը :

Բոլոր փոքրիկներուն «ժամպոն»ով հացեւ նա– րինջ բաժնուեցաւ, իսկ մեծերուն միայն նարինջ :

Ընկ· Ա· Վչտունին որ ներկայ էր, բեմ հրաւէր– ուեցաւ, ըսաւ թէ ամենամեծ պարտականութիւնը եւ ամենալաւ աշխատանքը կատարած կ'ըլլաք փոքրիկ մը փրկելով, երբ անոր կուտաք հայերէի դաստիարակութիւն : Օդնեցէք հոգաբարձութեան ձեր խիկ օգտին համար :

Կարդը եկած էր նախապէս հրապարակ ելած վիճակախաղին : Կը չահին 5ով վերջացող բոլոր թիւերը (դանազան առարկաներ) : Ստանալու հա– մար հինդշաբթի եւ կիրակի օրերը, դիմել՝ ընկ· Դաւիթեան, Արմեան սրահը :

Այս առթիւ դպրոցի հոգաբարձութիւնը հրա– պարակաւ չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր ա? նոնց որոնք զանազան իրեղէններ նուիրելով դիւ – բացուին վիճակախաղը, մասնաւորաբար Պ· Պ· Խաչիկ Փասարմաճեանին եւ Հայրապետ Շերին – եանի :

ՀԱՄԱԶԱՅՊ

կանչելու Քնելադրութեան: Երկու նախարարները կիրակի օր տրատարակեցին հեռագիր մը զոր ուղղած են Ազգաժողովի ընդհ. քարտուղարին, խնդրելով աներկուդաբար նախի հրաւիրել Ապահովութեան խորհուրդը, «խուսափելու համար խաղաղութեան եւ ապահովութեան վտանգումէն»: Հեռագիրը դիտել կուտայ թէ «պատժական միջոց – ներ ձեռք առնուած են անգէն եւ խաղաղ ժողո – վուրդին դէմ»:

Թունուզի ընկերվարական կուսակցութիւնը խնդրեց Ֆրանսական խորհրդարանի ընկերվարական անդամներէն յանձնախումբ մը ղրկել, կացութիւնը քննելու համար: Կուսակցութիւնը ցաւալի գտնելով հանդերձ երկու նախարարներու դիմումը Ազգաժողովին, կ'ըսէ թէ այդ ձեռնարկը երբեք չարդարացներ ձեռք առնուած զսպողական միջոցները:

Արեւելքի կոխիներ Սուէզի մէջ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԿՐՕՆԱՒՈՐՈՒՀԻ ՄԸ ԿԸՍՊԱՆՆՈՒԻ ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐԸ ԿՐ ԳՐԱՒԵՆ ԻՍՄԱՑԻԼԻԱՆ

Շաբաթ օր եգիպտացի ահաբեկիչներ նարինջի կողովի մը մէջ պահուած ռումբ մը պայթե – ցուցին Իսմայիլիայի մէջ, քանդելով բեռնակառք մը: Երեք անգլիացի օդանաւորդներ ալ վիրաւորուեցան: Ասոր վրայ, հրացանաձգութիւն մըծայր առաւ եւ արագօրէն տարածուեցաւ:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ անգլիական 52 թունոնոց հրաձգայները չարժման մէջ դրուեցան, Ֆրանսական Սէն Վէնսան տը Փոլի մայրապետանոցը ահաբե – կիչներու ձեռքէն փրկելու համար: Ասոնք մտած էին Մենաստանին պարտէզը, բայց հակառակ մեծաւորուհիին ազաչանքներուն, պատին վրայէն ռումբ արձակած Անգլիացիներուն վրայ: Ամերի – կացի կրօնաւորուհի մը՝ քոյր Էնթըրնի, իր կարգին ուզեց արգելք հանդիսանալ եկեղեցիներուն: Երբ մտիկ չըրին, հեռախօսեց ըրիւտանական ուժերու հրամանատարին եւ փորձեց քանալ կողմնակի դուռներէն մէկը: Այդ պահուն է որ սպաննուեցաւ գնդակէ մը:

Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը ուժգնօրէն բողոքեց եգիպտական կառավարութեան: Նախա – բար Իպրահիմ Ֆարակ փաշա ժողովը ձգեց եւ 20 վայրկեանի չափ տեւնուեցաւ դեսպանին հետ: Դահլիճը արտասովոր նիստ մը գումարեց, նախապահութեամբ Նահաս փաշայի: Խորհրդարանը քննութիւն պիտի բանայ քոյր Էնթըրնիի սպանութեան պատասխանատուները ճշդելու համար: Միւս կողմէ, Գահիրէի ամերիկեան հիւպատոսը յայտարարեց թէ՝ սպանութիւնը «կարեւոր հակազդեցութիւններ» պիտի ունենայ:

Անգլիական ուժերու ընդհ. հրամանատարը հրամայեց անմիջապէս մաքրագործման ձեռնարկել Իսմայիլիայի մէջ: Զրահապատ կառքերքաղաքի մտան: Զինուորները մէկիկ մէկիկ խուզարկեցին տուները: Ռումբ մը պայթեցաւ: Ոչ մէկ զոհ: Անգլիացիները զրաւեցին Իսմայիլիան, առանց նկատի առնելու նախապէս կնքուած համաձայնութիւնը:

Վերջին պահուն, կը հաղորդուի թէ՝ նոր կըռիւներ ծագած են Իսմայիլիայի մէջ, Արաբներու եւ անգլիական զրահապատ ուժերուն միջեւ:

× Վանքին մեծաւորուհին կը պատմէ.— Կէս օրէն վերջ արձակազէնները կը չրջէին վանքին չուրջը: Տղաքը մտան փոխադրուեցան: Մեր բընակ սպասաւորը քանի մը անգամ դնաց աղաչեց որ հեռանան: Ցետոյ հինգ հոգի ներս խուժեցին ձեռնառումբերով: Քոյր Էնթըրնի դուրս վազեց զանոնք կեցնելու համար, աղաղակելով,— «Կ'աղաչեմ, մի նետէք այդ ռումբերը»· բայց անոնք նետեցին ռումբերը, անդին հրելով զինքը: Ան ատեն էր որ քոյր Էնթըրնի հեռախօսեց: Երբ իմացանք որ հրաձգայներ կուգան, քոյրը սկսաւ բանալ դուռը, բայց դնդակ մը զետին փռեց զինքը:

300.000 — 400.000 ԳԵՐՄԱՆ ԶԻՆՈՒՈՐ

Պ. Թէոտոր Պլանք, Արեւմտեան Գերմանիոյ կառավարութեան զինուորական խորհրդականը, փարիզէն վերադարձին ճայնափիւռ ճառ մը խօսեցաւ, յայտարարեց թէ 300.000էն 400.000 զինուոր պիտի մասնակցին եւրոպական բանակին:

Խորհրդականը, որ Արեւմտեան Գերմանիոյ ներկայացուցիչն էր եւրոպական բանակցութեանց համար, լաւատես կ'երեւայ: Իր ճառին մէջ բացատրեց թէ պլիտւոր դժուարութիւնը այն է որ պետութիւնները ստիպուած են հրաժարիլ ազգային բանակներու դարաւոր աւանդութենէն եւ ճամբան հարթել եւրոպական բանակի մը կազմութեան համար: Կրնամ րսել թէ ճամբուն մեծ մասը կտրած ենք եւ պիտի կրնանք մնացեալն ալ հարթել քանի մը չաբաթէն»: Իր յայտարարութեան համաձայն, ծախքերու խնդիրն ալ կարգադրուելու վրայ է: Գերմանիա կատարեալ հաւասարութիւն պիտի վայելէ: Գերման զինուորները

Հ. Ց. Դ. ՏՈՒՆ

Կը խնդրուի Հ· Ց ·Դ· Տան յատկացուած գումարները ղրկել յանձնախումբի գանձապահ Հ· Սամուէլի, 51, Rue Mr. le Prince, Paris (6):

Իսկ թղթակցութիւնները քարտուղար Պ· Զըպուքճեանի, 7 Rue Grange Bateliere, Paris (9):

ՄԵՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ՝ Ազգ· Մխիթեան եւ նախաձեռնութեամբ եկեղեցական երիտասարդնե – րու: Ցունուար 26ին, Շաբաթ երեկոյ Villeurbanneի թատերասրահին մէջ: Հասոյթը պիտի յատկացուի Լիոնի եկեղեցւոյն չինութեան:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Իսկ Ֆ·Կ·Խաչի անդամ մուհիները իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Շահինեան ընտանիքին, եւ պարագաներուն, իրենց քրոջ մահուան առթիւ: Եւ փոխան ծաղկեպսակի 1500 ֆրանք կը նուիրեն կարօտ հիւանդի մը:

ՀԱՑ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ջուտ ազգային պարահանդէսը համերգը Մար – սէյլի մէջ, 26 Ցունուար, չարաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Սալ Մաղընոյի հանրածանօթ սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne:

Երաժշտական 8 հոգինոց լարային նուագախումբ: Հայկական տոհմիկ պարեր ,8 հոգինոց երկսեռ խումբով: Կովկասեան մենապար: Երգ, մեներգ, արտասանութիւններ եւ զուարճալի ասմունքներ:

Առաջին անգամ պիտի ներկայացուի՝
«ԾՈՑԻ ԱՄՈՒՍԻՆ»Ը
(Մէկ արար, մէկ պատկեր)

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԻՒԱՆԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

Գործ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ, գին **500** ֆր·: Կարելի է գտնել ·—

ՄԱՐՍԻԼ.— Մալաքեան, 3 Bld. Théodore Turner.
ՎԱԼԱՆՍ.— Արսէն Տէր Սարգիսեան, 15 rue St. Jacques:
ԼԻՈՆ.— Ղազար Ղազարեան, 56 rue Cuvier:
ԿՐԸՆՈԳԼԸ.— Սիսլեան, 28bis, Cours Jean Jaurès:
ՆԻՍ.— Շ· Զօրեան, 3 rue Petit Parc:
ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ.— Հայկազ Զօրեան, 6 rue de la République:
ՎԻԻՆ.— Կիւլպէնկ Սուքիասեան, 144 rue Serpaize:
Մ· ՇԱՄՈՆ.— Ընդրիկեան, 8 rue Jean - Dugas:

Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Եալընըզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Օննիկ Եալընըզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հրանդ Պալեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Եալընըզեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ մեծ մօր մահը՝

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ԿԻՒԼԻՒԶԱՐ ԵԱԼԸՆԸԶԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ իր բնակարանին մէջ:

Ցուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ Saint Gemain en Layeի եկեղեցին, այս չորեքշաբթի, 23 Ցունուարին, ժամը 14.45ին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը, ընտանեկան դամբանին մէջ:

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի իրր այն նկատել:

Կը խնդրուի ծաղկեպսակ չղրկել:

միեւնոյն համազգեստը պիտի հագնին, նոյն զէնքերը պիտի ստանան եւ պիտի մարզուին ճիշդ այնպէս ինչպէս միւս հինգ ազգերու զինուորները (Ֆրանսա, Իտալիա, Պելժիա, Լիւքսէնպուրկ եւ Հոլանտա):

Ընկերվարականները երբեք չաղդուեցան այս հաւաստիքներէն եւ կը շարունակեն ուժգնօրէն ընդդիմանալ Գերմանիոյ մասնակցութեան:

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ օրապահիկ սահմանուած է վերջին կարգադրութեամբ,— 76 ֆր· մայր երկրի համար, 74 ֆր· Ափրիկէի համար, իսկ 86 ֆր· Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ համար:

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը որոշեց լուծել «Իսլամ Եղբայրներ» կոչուած կազմակերպութիւնը, վնասակար գտնելով անոր գործունէութիւնը հանրային ապահովութեան համար: Կազմակերպութեան վարիչը, Հասան էլ Հուէյպի պէյ, բողոքելով, պահանջեց ազատ արձակել ընդհ· քննիչը եւ քարտուղարը որոնք ձերբակալուած են: Թերթերը կը գրեն թէ ընկերակցութիւնը եգիպտական դեսպանին դիմած էր, կամաւորներ ղրկելու համար Սուէզի ջրանցքը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ՄԱՐՍԻԼԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ ·—

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ւրթկ· Շբ· 26 Ցունվ· ժամը 9ին:
ՄԱՀԱԿ խումբ կիրակի 27 Ցունվ· կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:
ԳԷՈՐԳ ԶԱՎԱՒՇ խումբ, կիրակի 27 Ցունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Ուս· Մխիթեան ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 19.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ· Ց· Դ· «Արծիւ» են – թակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ·Ց· Դ· «Արամ» են – թակոմիտէին ընդհ· ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ՖՐ· ԿԱՊ· ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս չորեքշաբթի երեկոյեան ժամը 8ին, ընկերուհի Ա· Գէօչկիւլեանի բնակարանը, 23 rue Lavoisier: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլան կեդր· վարչութեան ներկայացուցիչները:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ, Քատէ սրճարանին վերնայարկը: Երեկոն նուիրուած է ողբաց – եալ Շանթի: Պիտի խօսին՝ Պ· Պ· Հրաչ Սարգիս – եան՝ Շանթը իբր թատերագիր, Արշաւիր Խանէ – սեանեան՝ իբր դաստիարակ եւ Հ· Բաղտեան՝ իբր դրագէտ: Արտասանութիւն: Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Սէն Շամոնի Հ· Ց· Դ· Ն· Սերունդի դրական երեկոյթը փետրուար 2ին, չաբաթ գիշեր: Մանրամասնութիւնները յայտնուելիք:

ՀՐԱՒԻՐ ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԸՆԴՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիլիկեան ընդհ· մխիթեանը կը հրաւիրէ Փարիզ եւ արուարձաններ բնակող բոլոր Կիլիկեցիները, համակիրները և բարեկամները թէյասեղանի մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Café Cadetի վերնայարկը, métro Cadet: Կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն այս յայտարարութիւնը ընդունիլ իբրեւ հրաւէր: — Վարչութիւն

ԾԱՆՈՒ Է ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ ՏՈՒՆ ՄԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ֆաղաքապետարանին մօտ, 40 սենեակներով չէնք մը 1.900.000 ֆրանքի, կառատուն մը երեք սենեակներով (ազատ) որ տարին 250.000 վարձք կը բերէ:

Դիմել լուր օրերը Պ· Նուպարի, 97 Rue de Clery, Paris (2), իսկ չաբաթ եւ կիրակի մինչեւ կէս օր 122 Rue V. Couturier, Ալֆորվիլ:

Մ· ԻՇԽԱՆԻ

ՀԱՅԻ ԵՒ ԼՈՑՄԻ ՀԱՄԱՐ ՎԷպԸ

Մեր քով սպառած ըլլալով նորէն ապսպրած ենք: Կը խնդրուի սպասել քանի մը օր:

Գինը՝ 500 ֆրանք:

Պ· PIERRE MILANI

Մարսէյլի քաղաքապետի փոխանորդը եւ ընդհ· խորհրդականը, ամէն կարգի պաշտօնական խընդիրներու առթիւ բոլոր ատհրաժեշտ խորհուրդները կուտայ Հայերու:

Ընդունելութեան օր, ամէն երկուշաբթի ժամը 15—17, քաղաքապետարանի իր գրասենեակին մէջ: Իրեն իրբեւ օդնական ունի Պ· ՍԻՄՈՆԵԱՆԸ:

ԾԱՆՈՒ Ա·ԳԱՐԱԿ ՄԱՐՍԻԼԻՑԻ ՄԷՋ ՄԵԿՆՈՒՄԻ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

Դաչտահանդէսներու առթիւ հանրածանօթ Եօթնեղբայրեան ազարակը ծախու է, միասին տուն մը 20 սենեակով, 3 հէքթար հող, բազմաթիւ պտղատու ծառեր:

Դիմել Տիկին Ս· Եօթնեղբայրեանի, Campagne Caillol Travers Chevalier, St. Loup:

ՄԵՌԵՆԱՆԵՐՈՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ

Գիրքի, հաշուական եւ հաշուեսեղաններու յատուկ մեքենաներ, ինչպէս նաեւ նկարչական գործիքներու, դիտակներու նորոգութեան համար արհամադրելի է վարպետ եւ փորձառու մասնագէտ մը:

Դիմել Maison KAPAMADJIAN, 60 rue Lafayette Paris (9), Tél. PRO. 41–50:

Le Gérant : A. MERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925.R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 23 Janvier 1952 Չորեքշաբթի 23 ՅՈՒՆՎ·

8րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6668-Նոր շրջան թիւ 2079

Խմբագիրը՝ Շ· ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԸ ԾԱՂԿԻՒ, ԵՐԲ ՏԷՐԸ ԳԱՑ

Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահը ա-ւետաբեր հեռանկար մը պարզելով Առանայի մէջ, կ'ըսէր թէ պիտի կրնան տասը միլիոնի բարձրա-ցնել մէկուկէս միլիոն քնակչութիւնը, « եթէ ջու-րի խնդիրը կարգադրեն»:

Եւ կը հաւաստէր թէ ամէն զոհողութիւն պի-տի ստանձնեն այս ուղղութեամբ: « Եթէ նոյնիսկ ղրկուին արտաքին օժանդակութենէ»:

Պատմութիւնը կ'ըսէ թէ այս կարգի հաւաս -տիքները չեն կրցած մէկ հատիկ ցորեն բանալ կամ գիւղակ մը հաստատել Թուրքիոյ ամայի տարա -ծութեանց վրայ:

Եթէ ջուրի տագնապ կը տիրէ Կիլիկիոյ կամ Ամասիոյ շրջանին մէջ, ինչո՞ւ նոյն համատարած անտիրութիւնը այնքան ջրաբեր եւ բարեբեր նա -հանգներու մէջ: Ինչո՞ւ կը նօսրանայ բնակչու -թիւնը, իրենց իսկ վկայութեամբ :

Դեռ վերջերս հրատարակուեցաւ Թուրքիոյ հաղորդակցութեանց տեսչութեան 1951ի քարտէ-զը արեւելեան նահանգներու բնակչութեան մա -սին:

Այդ մարզահամարին համաձայն, վանի մէջ կը բնակին 13421 հոգի, Կարին՝ 54.360, Երզնկա՝ 18.233, Խարբերդ՝ 29.044, Բալու՝ 4135, Ակն՝ 3706, Արաբկիր՝ 6745, Մալաթիա՝ 49.077, Տիզ -բանակերտ՝ 45.495, Սեբաստիա՝ 52.269: Եւն.:

Միայն այս թուանշանները ամբողջ տեղեկա -գիր մը կ'արժէն, պատկերացնելու համար «արե-ւելեան նահանգներուն» ողբերգութիւնը :

Ողբերգութիւն՝ Թրքական տեսակէտով. քա-նի որ չատ մը վայրերու մէջ արձանագրուած բնակչութիւնը Թուրք ալ չէ, այլ Քիւրտ: Ամէն տեղ ալ Թուրքերը կը կազմեն փոքրամասնութիւն, դիւաւորաբար ամփոփուած՝ քաղաքներու մէջ:

Թուանշաններուն պակասը կը լրացնեն Թուրք ղեղեակիցներու եւ պաշտօնատարներու վկայու -թիւնները, ինչպէս կը բացատրէինք երէկ :

Ուրեմն ամայութիւն եւ թշուառութիւն, մաս-նաւորապէս կեդրոնական Անատոլուէն դէպի ա -րեւելք :

Անոնք որ քիչ – չատ ծանօթ են Թուրքիոյ պատմութեան, չատ բնական կը գտնեն այս եզրը:

Ո՞ր ազգի պատմութեան մէջ տեսնուած է որ պետութիւն մը հոսուն աղբիւրի մը վերածէ ուրի-չին հողերը, բռնագրաւելով զանոնք: Մանաւանդ անոնց բնիկները ոչնչացնելէ կամ աքսորելէ վերջ:

Շինարար բազուկներ կան, որոնք անփոխա -րինելի են: Տար լերան մը ստորոտը կամ անապա-տի մը ափը նետէ, ծաղկաստանի կը վերածեն , տքնելով, մշակելով, երկնելով:

Կան ուրիշ բազուկներ ալ, որոնք այդեստանը անապատի կը վերածեն: Ջուրերն անգամ կը ցամ-քեցնեն , չատ աւելի կարճ ժամանակաշրջանի մը մէջ :

Անհրաժեշտ չէ թղթատել ամբողջ Օսմ· պատ-մութիւնը: Կը բաւէ աչքէ անցընել միայն վերջին տարեգրութիւնները, սկսելով առաջին Մեծ Պա-տերազմէն :

Ճչալ Պայարի համար գաղտնիք չէ թէ ի՛նչ-պէս փշրացան հայկական անհաչուելի հարստու-թիւնները, Հայաջինջ Սարսափներէն հազիւ քա -նի մը տարի վերջը:

Երեսուն տարիներ թաւալած են իրենց «յաղ-թանակ»էն ի վեր, — եւ ահաւասիկ իրենք են որ կ'ողբան օրն ի բուն: Միայն իրենց հրապարակա-յին խոստովանութիւնները հատորներ կրնան կազմել :

Երէկ, ստեղծագործ ժողովուրդի մը տքնա -ջան աշխատանքն էր որ քարաստանները բուրաս-տանի կը վերածէր:

Այսօր հոսուն ջուրերն անգամ հարազատ բնիկ-ներուն կր սպասեն, ծաղկեցնելու համար ամայի տարածութիւնները,— հայրենի ժառանգութիւնը:

Անգարան իր արեւելեան եւ հարաւային սահ-մաններուն վրայ ունի երկիրներ եւ ժողովուրդներ որոնք նոր կարգուսարք հաստատեցին միեւնոյն ժամանակաշրջանին մէջ :

Հայածական, ճղակոտոր ժողովուրդին զուակ-ները չե՞ն որ ծաղկեցուցին Հայաստանը, Սու -րիան, Լիբանանը, անճանաչելի դարձնելով զա -նոնք :

Շ·

Տարագիրներու խնդիրը Ֆրանսայի մէջ

(IROի ՓԱԿՄԱՆ ԱՌԹԻՒ)

(Բ· եւ վերջին մաս)

Այժմ կ'ըսուի թէ վաւա Ֆրանսական կազմակեր-պութիւն մը պիտի յանձնուի IROի, որուն ընդհ· պատասխանատուն կը հաստատէր ռուսական, հայկա -կան, սպանիական կեդր· օֆիսներու վկայական -ները, միջազգային արժէք մը տալով· այսինքն տեսակ մը հիւպատոսարան արտ· նախարարու -թեան մօտ, — անհայրենիքներու պաշտպանու -թեան Ֆրանսական դրասենեակ մը: Այս ուղղու -թեամբ օրինագիծ մը յանձնուած էԱզգ·ժողովին և կը քննուի արտաքին գործերու յանձնաժողովին կողմէ :

Անմիջապէս աչքի կը զարնեն այն անպատեհու-թիւնները որ պիտի ծագին, եթէ ընդունուի այս օրինագիծը: IROն միջազգային հանգամանք մը ունենալով, կրնար քննադատուիլ այն երկիրներէն ուրկէ կուգան տարագիրները : Այդ, նոյն երկիր-ները ամէն պարագայի մէջ չեն կրնար դանգատիլ մասնաւորապէս ապատան – երկիրներէն, միջազ-գային կազմակերպութիւնը անկախ ըլլալով :

Ասկէ զատ, Միջազգային կազմակերպու -թեամբ, վկայագրերուն արժէքը անառարկելի է արտասահմանի մէջ: Գաղթականները բարոյական եւ իրաւական նեցուկ մը ունին: Անոնք այլեւս հայրենազուրկ չեն իրապէս :

Արդ, ՄԱԿի լիազօրներու միջազգային պայ -մանագիր մը ընդունուեցաւ Ժընեւի մէջ 1951 Յու-լիս 25ին, 27 երկիրներու կողմէ, համաձայն ընդ-հանուր ժողովի մէկ որոշման, որ տրուած էր ի նախատեսութիւն IROի անհետացման եւ միացնե-լու համար ապատանեալներու եւ հայրենազուրկ-ներու կանոնագիրը : Կը բաւէր ՄԱԿի տա -րագիրներու վերատեսուչին կողմէ պատ-ուիրակ մը նշանակել Ֆրանսայի մէջ, որ – պէսզի տարագիրները չարունակեն օգտուիլ մի -ջազգային իշխանութեան մը պաշտպանութե -նէն: Հիմնաւոր չէ այս դրութեան դէմ եղած ա -ռարկութիւնը, քանի որ անոր չօչափելի արդիւնք-ները տեսնուեցան երկու պատերազմներու միջեւ: Ֆրանսական դերիչխանութիւնը ինչո՞վ աւելի պի-տի սահմանափակուէր այժմ քան առաջ: Այդ գե-րիչխանութիւնը ամբողջովին կը պահէ իր արժէքը տարագիրներուն վրայ: Պարզապէս իրաւական եւ բարոյական պաշտպանութեան խնդիր մըն է այս:

Որքապէս արդիւնաւոր եւ մարդկային էր Տոքթ· Նանսէնի գործը: Նիւթական եւ բարոյա -կան հարցին ալ խնդրոյ առարկայ չէ· Ազգ· ժո -ղովը 85 միլիոն ֆրանքի վարկ մը քուէարկած է Ֆրանսայի օտար տարագիրներու խնամատարու -թեան համար: Առկախ կը մնայ միայն իրաւական եւ վարչական պաշտպանութեան խնդիրը »:

Le Mondeի աշխատակիցը իր դրութիւնը կը վերջացնէ յիշեցնելով Ֆրանսայի սահմանադրու -թեան նախաբանը — « Ոեւէ մարդ որ կը հալած-ուի ի նպաստ ազատութեան կատարած գործու -նէութեան համար ապաստանի իրաւունք ունի հանրապետութեան հողին վրայ »:

ՏԻՐՈՒՆԻ — ՏԻԳՐԱՆ ՏԷՐՈՑԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք ընկեր Տիգրան Տէրոյ -եանի մահը, որ տեղի ունեցած է երկուշաբթի օր, իր բնակարանին մէջ:

Հանգուցեալը Տարօնի հին ռամիկներէն էր, եւ մանկակցած է չարք մը կռիւներու: Դեռ վեր -ջերս քանի մը սրտառուչ յուշեր գրի առած էր ող-բացեալ Ռուբէնի մասին: Երկար տառնէ ի վեր կը տառապէր սրտի հիւանդութենէ: Դեռ կը խօսինք իր մասին:

Մեր ցաւակցութիւնը Այրի Տիկին Տէրոյեանի եւ պարագաններուն:

× Հ· Ց· Դ· Պանէօ – Քաշանի «Արծիւ» են-թակոմիտէն, որուն անդամ էր ողբ· ընկերը , իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ այս առթիւ: Ցուղար-կաւորութեան օրն ու ժամը յայտնուած :

Լենինի մահուան տարեդարձն էր Բ· օր : Այսուհետեւ տօնական օր մը պիտի չնկատուի այդ թուականը, այլ ուժ պիտի տրուի բոլշեւիկ վար-պետութեան եւ արտադրութեան ծաւալման :

Նոր դահիճը Ազգ. ժողովին առջեւ

Գ· Խոկաս Ֆոռի դահլիճը Ազգ· ժողովին ներ-կայացաւ երէկ, երեքշաբթի, պարզելու համար իր ծրագիրը:

Ինչպէս ակնարկած էինք երէկ, վերջին պահուն բազմաթիւ ծանրակշիռ խնդիրներու վրայ աւել -ցած էր Թունուզի տագնապը, այնպէս որ դահ -լիճը հարկադրուեցաւ այս խնդիրը քննել իր առա-ջին նիստին մէջ: Ժողովէն առաջ վարչապետը լսեց ընկերվարական պատուիրակութեան մը տե-սակէտները: Արտաքին նախարարն ալ ներկայ էր այս խորհրդակցութեան, որ տեւեց երկու ժամ :

Ընկերվարականները ղժգոհութիւն յայտնե -ցին Թունուզի մէջ գործադրուած խստութեանց առթիւ: Տեսակցութենէն վերջ, ընկերվարական կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը յայտարա -րեց·

— « Չեմ կրնար ըսել թէ համաձայնութեան մը յանդեցանք բոլոր կէտերու մասին կամ թէ անհամաձայնութիւն կը տիրէ մեր միջեւ: Մեր դիրքը պիտի ճշդենք վաղը, երբ կառավարութիւ-նը պատասխանէ մեր հարցումներուն»:

Վարչապետը խնդրեց Ազգ· ժողովէն յետա -ձգել դահլիճի կազմութեան աւանդական վիճա -բանութիւնը, որպէսզի կարելի ըլլայ քննել Թու -նուզի խնդիրը :

Թերթերը կը գրեն թէ դահլիճը վստահութիւն չահելէ վերջ, պիտի խնդրէ ստիպողաբար քննել այն օրինագիծը որ կը վաւերացնէ Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութիւնը Ատլանտեանի դաշինքին: Միւս ստիպողական խնդիրներն են 1952ի ելեւմուտքին հաւաստագրակռութիւնը եւ ռա-զմական բանակի կազմութիւնը :

× Տեղական թերթերը կը գրեն թէ կառավա -րութիւնը մասնաւոր պատուիրակ մը պիտի ղրկէ Թունուզ, կացութիւնը քննելու եւ հաչտարար ելք մը գտնելու համար: Իրրեւ թեկնածու նկատի ու-նին անպաչտօն նախարար մը, Գ· Միթըրան, որ անմիջապէս պիտի մեկնի, եթէ դահլիճին ծրագի-րը ընդունուի :

ՄԱԿի ընդհ· ժողովին նախագահը փափկու -թեամբ հակադրուցած է Ֆրանսական կառավարու -թեան թէ արաբական երկիրները անձկութեամբ կը հետեւին Թունուզի դէպքերուն :

Նոր դեսպեր Թունուզի մէջ

Երկօրեայ համեմատական անդորրութենէ մը վերջ, Բ· իրիկուն բազմաթիւ ցուցարարներ հա-ւաքուեցան Թունուզ քաղաքէն 50 քիլոմեթր հա-րաւ, Նապէօլ քաղաքի դատարանին առջեւ, բողո-քի ցոյց մը կատարելու համար: Ոստիկանութեան միջամտութեան վրայ, կարգ մը տարրեր չրջակայ տանիքներուն վրայ բարձրանալով, սկսան ռում -բեր նետել: Երեք հոգի սպաննուեցան եւ 20 հոգի վիրաւորուեցան, հինգը ծանրապէս :

Համամէտիի չերմուկին չրջակաները, նմանա-պէս հազարաւոր ցուցարարներ ամբողջ աւուր չրջապատեցին, տեսակ մը բանակավայր ստեղծե-լով: Ոստիկանութիւնը միջամտեց եւ քանի մըբեր-բակալութիւններ կատարեց: Ժամը 7ին բարեկար-գութիւնը վերահաստատուած էր: Մէկ չաբթուան ընթացքին ձերբակալուած են 150 հոգի: Ոստիկա -նութիւնը մաս առ մաս ազատ կ'արձակէ զանոնք: Պէժայի 29 ցուցարարները նոյնպէս արձակուած են : Թունուզ քաղաքին մէջ, մարզպանին հրապա-րակին վրայ, մօտ 200 կիներ եւ երիտասարդներ առաւն ցոյց մը կատարեցին, «Նոր Տեսթուր»ի վարիչին ազատութիւնը պահանջելով: Ոստիկա -նութիւնը արգիլեց եւ քանի մը ձերբակալութիւն-ներ կատարեց :Քանի մը հոգի ալ վիրաւորուեցան:

Տեղացի առեւտրականները սկսած են վերա -բանալ իրենց խանութները: Մասնաւորաբար մը-սավաճառները եւ հացադործները գործի ձեռնար-կած են, առանց ընդդիմութեան հանդիպելու : «Նոր Տեսթուր»ի դանձապահ Հետի Շաքիր ձեր -բակալուեցաւ :

Բ· օր ժամը 4ին հարիւրեակ մը ցուցարարներ դրոհ տուին Թունուզի եւրոպական թաղին վրայ, քանի մը վաճառատուններու ցուցափեղկերը խոր-տակեցին: Ոստիկանութիւնը վերահաստատեց բա-րեկարգութիւնը: Ժամը 5ին զարձեալ թափօր մը կազմուեցաւ Ժիլ Ֆէրրի պողոտային վրայ, ոստի-կանութիւնը ցրուեց ցուցարարները :

Սֆաքսի մէջ, մեծ թափօր մը ուղեց եւրոպա-կան թաղը երթալ: Ոստիկանութիւնը քան հոգի-նոց պատգամաւորութեան մը միայն թոյլ տուաւ դատաւորին ներկայանալ: Չինուորական ուժերը բռնեցին քաղաքին կարեւոր դիրքերը: Հազարի մօտ այրեր եւ կիներ Թոդուզին քաղաքը «կեցցէ Պուրկիպան» պոռալով: Դատաւորին հանրագրու-թիւն մը ներկայացուեցաւ :

Թունուզի վարչապետը Շենիք միտք չունի հր-աժարելու , բայց վերջին խօսքը կը պատկանի պէյին: Կառավարութիւնը կը խորհի տեսրակ մը հրատարակել, Թունուզի տագնապին պատասխա -

(Լաւերու շարունակութիւնը կարդալ Գ· էջ)

ՌՈՒԲԷՆ

Ռուբէն Տէր Մինասեան... Այս անունով քիչերն էին իրեն ճանաչում: Մեծամասնութեան համար նա Ռուբէն էր: Ռուբէն, պարոն Ռուբէն, ընկեր Ռուբէն: Իսկ ժողովուրդը նրան կոչում էր «փաշա», ինչպէս եւ Արամին եւ Սերոբին: «Ինձ տուեցին փաշա անունը, իմ ըրած եւ չըրած գործերու համար», գրում է ինքը իր յուշերի մէջ:

Մէկ ուրիշ տեղ, նոյն յուշերի մէջ տալիս է հետեւեալ բացատրութիւնը.— « Շատ քաջ Զէր – քէզ մը, էմին անունով, որ հերոսացած էր Շիլկա եւ Պլեւնայի ճակատամարտում եւ ունէր փաշայի եւ զօրավարի աստիճան, Սանոյ ապստամբութեան ճնշողն էր: Պատահեցաւ, որ օր մը կռուի մէջ սպանուեց: Ինձ վերագրեցին անոր մահը, թէեւ չեմ գիտեր թէ իմ գնդակէն էր ան զար – նուած, թէ մէկ ուրիշէն: Նախ՝ Թուրքերը, յետոյ Քիւրտերը եւ յետոյ ալ Հայերը փաշա կեղծ ա – նունը փակցուցին վրաս: Բայց ես չեմ ընդունած եւ ոչ մէկ անգամ այդ տիտղոսը չեմ որդեդրած»: Սակայն եւ հայ եւ քիւրտ ժողովուրդը իրեն միշտ այդպէս կոչեցին, եւ այդպէս երգեցին եւ փառաբանեցին, իրենց պարզ, սրտառուչ եւ յուզիչ երգերի մէջ:

1903ին Ռուբէնը Թիֆլիզ է: Հրահանգ է ստացնում գնալ Կարս: Այդ մասին ինքը այսպէս է գրում.— «Նոյն երեկոյեան գնացքով ճամբայ ելա – կայ՝ ինքզինքս այնտեղի կեդրոնական կոմիտէի տրամադրութեան տակ դնելու համար: Ինձ հա – մար այդ մարմինը ծայր աստիճան խորհրդաւոր էր: Զայն տեսնելը եւ անոր հրահանգով գործելը կը թուէր աւելի մեծ պատիւ եւ պատկառանք, քան թէ սպայութեան եւ զինուորութեան ժամանակ իմ հրամանատարներին ենթարկուելը»: Ահա այս ղեցումներով երիտասարդ Ռուբէնը մտնում է Կարս:

Կարսը այդ օրերին հայ յեղափոխութեան գլխաւոր կեդրոններից մէկն էր: Այստեղ էին հաւաքւում նուիրեալները անցնելու համար սահմանը: Այստեղ էր եւ կեդրոնատեղին հաւաքուած զէնքերի, որոնք յատուկ խմբերի միջոցով ղըրկւում էին Երկիր: Այստեղ էր վերջապէս, երբ Ռուբէնը ականատես եղաւ այն յանդուգն պայքարին, որ մի բուռ ժողովուրդ մղում էր հակայարձակելու դէմ, պաշտպանելու համար իր դարաւոր իրաւունքները եւ սրբութիւնները, իր եկեղեցու կուլուածները, իր դպրոցները:

Այստեղ, գործի մէջ, Ռուբէնը տեսնում է Դաշնակցութեան կազմակերպութեան ձեւերը, թաքստիքը, աշխատանքի կերպը, ահաբեկումները ընկերներին, այս բոլորը Արամի ղեկավարութեան տակ: Այդ օրերի Կարսի մասին ինքը Ռուբէնը գրում է այսպէս.

— « Եւ իրօք Կարսի նահանգը վայր մըն էր, որուն յեղափոխական հնոցին մէջ նորելուկ Դաշնակցականները կարող էին եփուիլ եւ դուրս գալ իբրեւ թրծուած եւ չկուած յեղափոխականներ, կամ չդիմանալով այդ տեղի ծայր աստիճան զգաստարական կեանքին՝ լքել յեղափոխական ասպարէզը»:

Կարսի ընդհանուր մտայնութիւնը Ռուբէնը պատկերացնում է հետեւեալ տողերով.

— « Ռուսը իր կայինը՝ հայութեան արմատին կը հասցնէ. Թուրքը իր կայինը՝ հայութեան ճիւղերուն կը հասցնէ: Ինչ զոհերով ալ լինի, պէտք է պահել ազգային ինքնուրոյնութիւնը, պէտք համարել ինչ որ ազգային է. ոչ թէ սուր – բերուն զոհեր մատուցանել, այլ թուրք եւ ռուս բռնակալութեանց վերացման համար, ոչ մէկ զոհ չհնայել. ազատութիւնը մեզմէ բաժնուած է խոր վիհով, այդ վիհը պէտք է լեցուի թշնամիին եւ մեր դիակներով»:

Ցետագայ պատմութիւնը ցոյց տուեց, թէ՝ հայ ժողովրդի որքան ընտիր զաւակներ գնացին եւ չատերը իրենց դիակների վրայով բացին ճամբան դէպի հայ ազատագրումը:

Այդ նուիրեալների մէջ էր եւ Ռուբէնը, եւ Կարսի հնոցը խոր տպաւորութիւն ձգեց իր վրայ: Մանաւանդ Արամի ազդեցութիւնը մեծ հետքեր թողեց Ռուբէնի վրայ իր կեանքի դրեթէ ամբողջ տեւողութեան: Արամի եւ Ռուբէնի մէջ կարսում տեղի ունեցած զրոյցները Հայաստանի աշխարհագրական եւ ռազմական կառոյցի մասին մի ամբողջ փիլիսոփայութիւն կը կազմեն: Ռուբէնի համար այլեւս պարզ էր Հայաստանի ապագայ ճեւաւորումը:

Ահա այս հնոցի մէջ յղկուեց յեղափոխականը, որ յետագային անցաւ Վասպուրական, Տարօն, Սասուն, տարիներ չարունակ մաքառեց իբրեւ հայդուկ – ֆետայի եւ ղեկավար, ամէն տեղ ա – ռաջ բերելով փրկարար կազմակերպութիւններ եւ միշտ չկանգնելով հայ զանգուածների քանակը վերածել որակի: Դժուար է բնորոշել Ռուբէնը: Որովհետեւ չատ ինքնատիպ էր, ինքնուրոյն իրբեւ մարտաւորական, եւ գործիչ, իրբեւ յեղափոխական եւ պետական մարդ: Իր լեզուն անգամ միայն իրեն յատուկ ոճ ունի: Արեւմտահայերէնի եւ արեւելահայերէնի խառնո՞ւրդ, ինչպէս ասում են ո-

մանք: Ոչ: Իմ կարծիքով իր լեզուն աւելի նման է գրաբարին, անցած ժողովրդի բովէն: Արդէն ինքը 1908ին, Պոլսում ասում է գրագիտուհի Զապէլ Եսայեանին.

— « Ես ոչ արեւմտահայերէն գիտեմ, ոչ ա – րեւելահայերէն, իմ գիտցածը գրաբարն է որ երբեք չեմ լսած»:

Ասում է կէս կատակով, բայց ասածի մէջ կայ եւ ճշմարտութիւն: Նրա լեզուի վրայ իր խոր դրոշմը դրած են բուն ժողովուրդը եւ Հայաստանի զանազան շրջանները իրենց գաւառաբարբառներով: Ռուբէնը իր խառնուածքով այնքան ինքնատիպ է, որ անգամ էջմիածնի ճեմարանի դասական արեւելահայ աշխարհաբարը չի կարողացել լրիւ ենթարկել իր ազդեցութեան:

Ինչպէս ինքնատիպ էր իր լեզուն, ինքնատիպ էր եւ իր հայրենասիրութիւնը: Զուր աշխատանք է նրա մէջ փնտռել արեւելահայը կամ արեւմտահայը: Ռուբէնը ամբողջական Հայի տիպար էր եւ միայն ամբողջական Հայաստանի ըմբռնումն ունէր:

Ունէր խտացած եւ կուռ տրամաբանութիւն: Եթէ համոզուէր որ իր կատարած կամ կատարելիք գործը ճիշդ է եւ տրամաբանական, դժուար էր այլեւս իրեն ապացուցանել հակառակը: Օրինակ, նա կարծում էր որ պէտք էր ելք գտնել Տարօնը կապելու արտաքին աշխարհին ուրիշ ճամբաներով: Եւ յամառօրէն, իր կեանքը վտանգի ենթարկելով, կազմակերպում է Սպարկերտը, Շնիճորը, կեցանը: Ամէն գնով ուզում էր կապ ունել Տաճիկի հետ: Պէտք էր կազմակերպել Տաճիկ, Գիւղէլդարա, Կուլտիկ եւ կապուել Բիթլիսի, Ռահվայի եւ Ախլաթի հետ: Այս ծրագրի դէմ ծառացաւ Վանի Իշխանը, մանաւորաբար Ռուբէնի այն աշխատանքների դէմ, որոնք կարող էին իրենց վրայ հրաւիրել Բիթլիսի իշխանութիւնների ուշադրութիւնը: Արդեօք հանդիսացաւ Ռուբէնի աշխատանքներին եւ պահանջից, որ հեռանայ Լեռնապարէն, եթէ պիտի չհրաժարի իր ցնորքներէն: Ռուբէնը մինչեւ վերջ մնաց կանգնած իր տեսակէտի վրայ եւ չզիջեց: Գերադասեց հեռանալ Տարօն, միեւնոյն ժամանակ խորապէս գնահատելով Իշխանի տարած աշխատանքները Լեռնապարի շրջանի մէջ:

Իրրեւ տրամաբանող, իրրեւ մտաւորական ուժ, Ռուբէնը տարբերւում է մեր գրեթէ բոլոր մտաւորականներից: Երբ մենք ասում ենք «մեր լաւագոյն մտաւորականներէն Լեւոն Շանթը», յատկօրէն պատկերացնում ենք մեծատաղանդ գեղարուեստագէտ – գրագէտը եւ անզուգական մանկավարժը: Երբ խօսում ենք ողբացեալ ընկեր Համօ Օհանջանեանի մասին, մեր առջեւ իր ամբողջ հասակով կանգնում է, իր, կարծես գէպի երկինք ալացող անզուգական գաղափարապաշտութեամբ զոհաբերող հանրային գործիչը եւ յեղափոխականը: Տարբեր է Ռուբէնի պարագան: Ռուբէն էլ մկրտուած է Դաշնակցութեան աւազանի մէջ, բայց նրա մէջ մենք տեսնում ենք բազմաթիւ եւ բանգաւորումներ: Դաշնակցութիւնը, որպէս աշխարհահայեացքի իր մէջ ընդունել է հետեւեալ փիլիսոփայական մասնիկները.— 1) Դեռ չատ հին ջրջաններէն մեզի ժառանգութիւն մնացած հայ – կականութեան եւ հայրենիքի պաշտամունքը, հայրենիքի ուժի եւ փառքի զգացումը: 2) Կեանքի հայ – քրիստոնէական առաքինի եւ բարոյական ըմբռնումները: Կեանքը որպէս ծառայութիւն եւ զոհաբերութիւն: Այս գիծը գալիս է Սահակից, Մեսրոպից, Ներսէս Մեծից, Ղեւոնդ Երէցից, Բագրատունիներից, Վարդան Մամիկոնեանից, եւ մտնում Դաշնակցութեան մէջ Սիմոն Զաւարեանի միջոցով: 3) Ընկերվարականութիւնը, որ Սիմոն Զաւարեանի ըմբռնումների տրամաբանական արտայայտումն էր նոր ժամանակների համար, 4) Կուռ տրամաբանութիւնը, բանականութիւնը, իրապաշտութիւնը եւ յեղափոխութեան գաղափարաբանութիւնը, որոնց անզերազանցելի ներկայացուցիչները եղան Քրիստափոր Միքայէլեանը եւ Ռոստոմը:

Այս բոլոր մանրիկները, զարմանալի ներդաշնակութեամբ տեղ գտան Ռուբէնի աշխարհահայեացքի կազմաւորման մէջ: Սակայն խնդիրը սրանով չի լուծւում: Այս ստացական աշխարհահայեացքը անցաւ հայ ժողովրդի բովէն, այն ժողովրդի, որի մէջ, որի կողքին եւ որի համար տասնեակ տարիներ պայքարեց Ռուբէնը, եւ որ իր անջնջելի կնիքը դրեց Ռուբէնի հոգեկան կառուցուածքի վրայ, դարձնելով նրան աւելի ինքնատիպ, աւելի ինքնուրոյն: Մի խոտոտ իր անուշիկ ձայնով, որ անսպառ աղբիւր մըն էր երգի, հեքեաթի, առասպելի, կարող էր խոր տպաւորութիւն ձգել Ռուբէնի վրայ: Նա չատ անգամ կարող էր աշխարհը տեսնել մի Գեալչոյի աչքերով, որովհետեւ Գեալչոյի հաւատքը գալիս էր դարաւոր անցեալէն: Պատմելով Գեալչոյի մասին Ռուբէնը ասում է.— « Գեալչոյի ապրումները, որ կ'նշխատեմ ձեզի փոխանցել, այնքա՜ն իմ մէջ խորտուբիկ հետքեր են ձգած»:

Գեալչօն պատմում է Ռուբէնին.— « Երկու տեսակի ջրեր կան,— մէկը սեւ է, տիղմ, դիակի եւ բոյսերու փտածութիւններէ կազմուած, մինչ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Համալսարան. ուսանողները Թրեւնատի մէջ

1951 — 1952ի առաջին եռամսեակին համար մայր երկրի եւ Ալժերիոյ համալսարաններուն մօտ արձանագրուած են 140.000 ուսանողներ: Տարինեըէ ի վեր, այս թիւը կայուն վիճակ մը ստացած է:

Վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ, մէկ ուսանողուհիի դիմաց երկու այրեր, 16ի դէմ մէկ օտար, անդրծովեան երկիրներէն մէկ հոգիին դիմաց 45 տեղացի ուսանողներ: Ցանկ մը տարիէ ի վեր, օտար եւ անդրծովեան ուսանողներուն համեմատութիւնը յարատեւօրէն կը բարձրանայ, մինչ կիներու համրանքը հետզհետէ կայուն վիճակ մը կը ստանայ, համեմատելով նախապատերազմեան տարիներու ուշադրաւ յաւելման հետ:

Անշուշտ Փարիզի համալսարանն է որ ամէնէն աւելի արձանագրութիւն ունեցաւ 1951—1952 տարեշրջանին 55.000 արձանագրութիւններ եղան այստեղ, ինչ որ կը ներկայացնէ աւելի քան 40 առ հարիւր համեմատութիւն մը: Փարիզ ոչ միայն կ'ընդունի Սէնէն 15.000, Իլ տը Ֆրանսի մեծամասնութեամբ օտարներէ բաղկացած ուսանողները, այլ եւ Ալժերիայէն ու Ֆրանսայի միւս նահանգներէն եկած 30.000 ուսանողներ: Հիւսիս աբեւելեան եւ արեւմտեան շրջանները աւելի չատ ուսանողներ կը ղրկեն քան հարաւ արեւմտեան եւ կեդրոնական նահանգները: Պատճառն այն է, որ բնակչութիւնը սակաւաթիւ է:

Լիոն ունի 7000, Լիլ՝ 6000, Մարսէյլ-էքս, Մոնփելիէ, Ռէն, Սթրազպուրկ, Թուլուզ, Պորտօ, աւելի սակաւ: Տիժոն՝ 1500, իսկ Պըզանսօն՝ հազար ուսանողներով, ամէնէն ետքը կը մնան:

Հակառակ տնտեսական յարաճուն դժուարութեանց, Փարիզ կը մնայ մտաւորական կեդրոնը: Փարիզի համալսարանին, իր ուսուցչապետներուն հմայքը, ուսուցման մեթոտներու արժէքը, միշտ ի պատուի են: Այս առաւելութիւններէն օգտուելու համար, կարդ մը ծնողներ եւ երիտասարդներ յանձն կ'առնեն ամենածանր զոհողութիւնները: Այս առթիւ կ'արժէ ակնարկ մը նետել ուսանողներու ընկերային ծագման եւ ապրուստի միջոցներուն վրայ: Համալսարանի դրասենեակին վիճակագրութիւնը հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ.—

Ազատ ասպարէզներ, ձեռնարկութիւններու տնօրէններ, պաշտօնատարներ, պաշտօնեաներ, արհեստաւորներ, հողագործներ, գործաւորներ, հողագործական բանուորներ, հասատուներ եւն.:

սը՝ ճերմակ, անապական, որ կուգայ զուլալ աղբիւրներէն... Սեւ ջրերու տէրը դեւերն են, որ երբեմն օձի, երբեմն ձկան կերպարանքով կ'երեւան: Ճերմակ ջրերու բնակիչները նոյնպէս ձկներ են: Բայց անոնց վրայ նշաններ կան, կարմիր փուչեր, իսկ բոլորի գլխին մէջ Քրիստոսի խաչը, որ ճառագայթաձեւ է: Այս ձկները կ'ապրին, որ կերակուր դառնան յաւերժահարսներուն, որոնց պահապան դրած է Աստուած՝ ճերմակ ջրերու մաքրութեանը հսկելու:

« Վճիտ ջրերու մէջ... կը բնակին հուրիները: Անոնք իրրեւ զօրք կը ծառայեն: Հուրիները Աստուծոյ հարսներն են»: Այդ հուրիներին եւ յաւերժահարսերին կարող են տեսնել միայն կատարեալ մարդիկ: Մենք չենք կարող տեսնել, մենք հողէն ենք, անոնք ջրեղէն: Ամէն մէկը բախտ չունի լինել Ծովինար, լինել Սանասար կամ նոյնիսկ Պաղտասար, լինել Խուռիի Զալալին, Թուր կէ – ծակին, որ ջրեղէն էին...

« Ջրի թագաւորութեան մէջ սեւն ու ճերմակը միշտ իրար կը զարնեն»... «Երբ դեւերը կռչին մէկուն, ան կը դիւահարի... Կուէ, որքան կրնաս, մինչեւ վերջին դատաստանը, կուին ան – պակաս է... Ձեռնպահ մնալը դեւերուն յաղթանակն է»...

Իսկ երբ Ռուբէնը հարցնում է Գեալչոյին, թէ «ո՞րն է մէկոյը տարբերելու օրհնեալը սիղծէն», Գեալչօն պատասխանում է.— «Քու արիւնակոթ սուրը ճօճացուր լաւին եւ վատին գլուխներուն: Ան որ չոքեցաւ ոտքերիդ առաջ, իր հաւատարմութեան, սիրոյ հաւատիքներ տուաւ, բայց մատնութիւններ սկսաւ, սուրը ճիշդի տեղ խօսեցաւ, հասկցիր, որ այդպիսին գեղի ընկեր չէ, այլ թըշնամի: Վախկոտները դեւերու դաշնակիցներն են: Ան որ չչոքեց եւ կանգնած մնաց, գլուխը բարձր, խօսքը առանց դողալու, իր աչքերը արեգակ դառած, եւ գեղի կանչեց.— Սուրդ վար իջեցուր: Եթէ մինչեւ օրս գեղի բարեկամ էի, այս օրուընէ գեղ թշնամի եմ —: Սուրդ իջեցուր եւ հասկցիր, որ ան քո եղբայրդ, անզաւաճան բարեկամդ է, քանի որ քալ է: Գիտցիր, որ դեւերը չեն կրցած դայթակղեցնել քալերը: Դրանք օրհնեալներն են, որոնց հակառակութիւնը աւելի լաւ է, քան աղաղողներուն բարեկամութիւնը»:

(Մնացեալը յաջորդով)

Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՅԿ ՎԱՀԳՆՎԵԱՆ

Ես ալ ձգտած եմ, նկատած, որ ինձի հետաքրքրական ու հետաքրքրական բաներ կը պատահին, երբ ես ոչինչ կը փնտռեմ, երբ ես ոչինչ կը սպասեմ, երբ ես ոչինչ կը մտածեմ։ Ինչպես որ ես ալ ձգտած եմ, նկատած, որ ինձի հետաքրքրական ու հետաքրքրական բաներ կը պատահին, երբ ես ոչինչ կը փնտռեմ, երբ ես ոչինչ կը սպասեմ, երբ ես ոչինչ կը մտածեմ։

Ո՞վ կրնայ ըսել թէ ինչո՞ւ։ Ո՞վ կրնայ ըսել թէ ինչո՞ւ։ Ոչ ոք։ Ոչ ոք։

Ինչո՞ւ ես ալ ոչինչ կ՚ըսեմ։ Ինչո՞ւ ես ալ ոչինչ կ՚ըսեմ։ Ինչո՞ւ ես ալ ոչինչ կ՚ըսեմ

նատուրթիւնները ճշդելու նպատակով։ Ամէն զատ յարաբերութիւն պիտի հաստատէ Գրաղվելոյ, ա–սիական եւ արաբական երկիրներուն հետ, Թու – նուզի հարցին լուծման միջոցներ գտնելու համար։

Հապիպ Պուրկիպա մամուլի ներկայացուցիչ–ներուն յայտարարեց թէ՝ «Թունուզ չափահաս է, կրնայ ինքզինքը կառավարել։ Այսուհանդերձ, մտադիր չէ վնասելու Ֆրանսական շահերուն։ Ի – րենց կը մնայ դիմել ուժի կամ միջազգային կազ–մակերպութեան»։

«Նոր Տեսիլ» կուսակցութիւնը հեռագիր մը ուղղեց Վատիկանի, որպէսզի միջամտէ Ֆրան–սական կառավարութեան մօտ, «վերջ դնելու հա–մար Թունուզի ժողովուրդին դէմ կատարուած արիւնալի հալածանքներուն»։

ՆՈՐ ԿՌԻԻՆՆԵՐ ԻՍՄԱՑԻԼԻՍՑԻ ՄԷՋ

Բչ. օր անգլիացի զինուորները խուզարկու – թեան ձեռնարկեցին Իսմայիլիայի գերեզմանա – տան մէջ եւ ծանր զէնքերու աւելի քան 7000 փամ–փուշտներ գտան, պահուած՝ դամբաններուն մէջ։ Այս առթիւ ընդհարում մը ունեցան արաբ ահա – բեկիչներուն հետ, որոնցմէ 4 հոգի սպաննուեցան եւ 5 հոգի ալ վիրաւորուեցան։

Անգլիացիները աւելի յառաջ տարին իրենց խուզարկութիւնները քաղաքին մէջեւհարցաքննու–թեան ենթարկեցին իւրաքանչիւր տեղացի։ Վեց ահաբեկիչներ զերի բռնեցին, որոնց մէջ տեղւոյն « ազատագրական բանակ»ի հրամանատարը։

Ամերիկացի կրօնաւորուհիին մարմինը թա – փօրով փոխադրուած է կաթոլիկ եկեղեցին եւ հո–ղեհանդիսա կատարուած է իրեն համար։ Իպրա – հիմ Ֆարակ փաչա խոստացաւ ամերիկեան դես – պանին քննութիւն բանալ մայրապետին սպաննու–թեան մասին։ Անգլիական զինուորական իշխա – նութիւնն ալ իր կարգին քննութիւն պիտի բանայ։

× Աղգաժողովին եգիպտական պատուիրակը եւ ուրիշներ քննութեան արդիւնքին սպասելով հանդերձ, կ'ըսեն թէ Անգլիացիները սպաննած են մայրապետը։

× Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ գաղտնի նամակներ փոխանակուած են Իպնը Սէուտ թա – գաւորին եւ նախագահ Թրումընի միջեւ, խաղա – ղութեամբ լուծելու համար անգլեւամերիկական վէճը։

ՊԱՐՍԻԿՆԵՐՈՒ ՑՈՑՔԸ ԱՆԳԼԻՈՑ ԴԷՄ

Բչ. օր 20.000 Պարսիկներ բուռն ցոյց մը կա–տարեցին Թէհրանի մէջ, «անկեղծ Անգլիացինե–րը» ազդակելով։ Հարցին չարժառիթն էր անգլ. ինը հիւպատոսարաններու փակումը։ Երէկ ալ տո–նական օր հռչակուած էր եւ նոր ցոյցեր տեղի ու–նեցան, փառաբանելով «Իրանի ազգ. հերոսը, Մո–սատեղ»։ Միեւնոյն ատեն սկսան երեսփ. ընտրու–թիւնները։ Հինգ հարիւր ոստիկաններ կը հսկէին բարեկարգութեան, Թէհրանի մէջ։

ՊԱՏԻԺ ՄԸ ԶԱՐԳԱՑՈՒ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ զինուորական չինու – թեանց համար հինդ տոլարի վրայ մէկ տոլար տուրք կը գանձէ Ֆրանսական կառավարութիւնը։ Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովին զինեալ ուժե–րու յանձնախումբը որոշեց պահանջել որ դադրե–ցնեն այս տուրքին գանձումը, քանի որ չինու – թիւնները կը կատարուին յանուն ընդհ. ապահո–վութեան։

ԱԹԼՆԹԻՆ կը հեռագրեն թէ 2000 ուսանողներ քարկոծեցին անգլ. զինուորական չէնքին վրայ պատրուակ ընծայելով.— « Դուրս կիպրո – սէն», «մահ կամ ազատութիւն»։ Քսան ուսանող–ներ վիրաւորուեցան։ Կառավարութիւնը փակեց երկու ճախակողմեան թերթեր։

ՆԱԽԱԳԱՀ ԹՐՈՒՄԸՆ 85 միլիառ տոլարի վարկ մը պահանջեց 1952 — 53 տարեշրջանին հա–մար, (52 միլիառը զինուորական ծախք)։ Հիւ – լէական զէնքերու համար ալ կը պահանջէ 1.312 - 000.000 տոլար։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ծանուցագիր մը ուղղեց Թուր–քիոյ, բողոքելով անոր Թշնամական ընթացքին դէմ։ Այս առթիւ կը յիշէ պուլկար լրտեսներու դատավարութիւնը, որոնց խոստովանութենէն պարզուած է թէ կը գործէին ի հաշիւ Թուրքիոյ։ Պուլկար ծանուցագիրը կը մեղադրէ Նահանգաց Անդամոյի կառավարութիւնը թէ իրեւ զինուո – րական խարիսխ կը ծառայէ Ամերիկացիներուն։

ՋԻԻՆ – ՋՄԵՒԸ ահագին աւերներ կը գործեն կեդրոնական եւ հարաւային Ֆրանսայի մէջ։ Հա–ղորդակցութիւնները խզուած են շատ մը լեռնա–յին շրջաններու մէջեւ։ Ձիւն կը տեղայ նոյնիսկ Նիսի մէջ։

42 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ, 61 հոգի վիրաւորուեցան Մ. Նահանգներուն մէջ, օդանաւային արկածնե – րու հետեւանքով։ Օդանաւ մը որ ամերիկեան զին–ուորներ կը փոխադրէր Կորէայէն, Ջուրը իյնա – լով կորսուեցաւ։ Միայն եօթը հոգի փրկուեցան, 36 հոգի մեռան։

Հ. Ց. Դ. ՏՈՒՆ

Կը խնդրուի Հ. Ց. Դ. Տան յատկացուած գու – մարները ղրկել յանձնախումբի գանձապահ Հ. Սամուէլի, 51, Rue Mr. le Prince, Paris (6)։

Իսկ թղթակցութիւնները քարտուղար Պ. Զը–պուքճեանի, 7 Rue Grange Bateliere, Paris (9)։

«ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՕՐ»

Կիրակի **24** Փետրուար, ժամը **15**ին

Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

Նախագահութեամբ Պ. GUY de LIONCOURTի, տնօրէն César Franck երաժշտ. բարձրագոյն վար – ժարանի։

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳՉԱ – ԽՈՒՄԲԻ (60 երգիչ), ամբողջութեամբ նուիր – ուած Կոմիտասի գործերուն (50 կտոր մէկ յայ – տագրի մէջ)։

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵԼԵԱՆԻ

Կոմիտասի մասին կը բանախօսէ Պ. FELIX RAUGEL, նախագահ երաժշտաբանութեան Ֆրանս. ընկերութեան։

Կը մասնակցին Օրիորդները Թորոսեան, Պիւլ – պիւլեան, Զառափեան, Պ. Պ. Խաչատեան, Նշան–եան եւ **Piérre Labadie** (Բաւղութակ) Garde Répub–licaineէ։

Տոմսերու համար դիմել.— Հայ գրատուններ–ը, Եկեղեցւոյ դիւանատունը, Պ. Պարթեւեանի, 14 rue Petit, Bot. 99-22 եւ երգիչ անդամներուն։

Գինները՝ 150, 250, 350 եւ 500 Ֆրանք։

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հոմանաւորութեամբ՝ Ազգ. Մխիթեան եւ նախաձեռնութեամբ եկեղեցական երիտասարդնե – րու։ Ցունուար 26ին, Շաբաթ երեկոյ Villeur - banne/Թատերասրահին մէջ։ Հատոյթը պիտի յատ–կացուի Լիոնի եկեղեցւոյն չինութեան։

ՀԱՑ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ձուտ ազգային պարահանդէսը Մար – սէյլի մէջ, 26 Ցունուար, շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Սալ Մաղընոյի հանրածանօթ սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne։

Նրաժշտական 8 հոգիանոց յարայիւն նուագախումբ։ Հայկական տոհմիկ պարեր ,8 հոգիանոց երկսեռ խումբով։ Կովկասեան մենապար։ Երգ, մեներգ, արտասանութիւններ եւ գունարեալի աս–մունքներ։

Առաջին անգամ պիտի ներկայացուի՝

«ԾՈՑԻ ԱՄՈՒՍԻՆ»Ը

(Մէկ արար, մէկ պատկեր)

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԻՒԲԵԱԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

Գործ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ, գին **500** ֆր.։ Կարե–լի է գտնել.—

ՄԱՐՍԷԼ.— Մալաքեան, 3 Bld. Théodore Turner.

ՎԱՂԱՆՕ.— Արսէն Տէր Սարգիսեան, 15 rue St. Jacques։

ԼԻՈՆ.— Ղազար Ղազարեան, 56 rue Cuvier։

ԿՐԸՆՈԳԼԸ.— Սիսլեան, 28bis, Cours Jean Jaurès։

ՆԻՍ.— Շ. Զօղեան, 3 rue Petit Parc։

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ.— Հայկազ Զօրեան, 6 rue de la Ré–publique։

ՎԻԵՆ.— Կիւլպէնկ Սուքիասեան, 144 rue Serpaize։

Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընդրիկեան, 8 rue Jean - Dugas։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ, Ց. Խկ. Սէն Ժէռմ.— Ձեր Ցունուար 8ի նամակը ստացանք Ցունուար 22ին, որ կը պարունակէր ժողովի ազդ մը Ցունուար 17ի համար։

[redacted]

Այրը Տիկին Թոսարեան Թաղոյեան, Այրը Տ–իկին Սաթենիկ Կիւլեան, Տէր եւ Տիկին Կրիգոր Կիւլեան եւ զաւակը, Հարպիկ Կիւլեան եւ պարա–գաները խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զա–ւակին, եւ ազգականին դառնաղէտ մահը՝

ՆՈՒՊԱՐ ԹԱԴՈՑԵԱՆԻ

(30 տարեկան, Միջազուղացի)

Ցուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այ – սօր, Ցորեքշաբթի ժամը 3ին, Ալֆորվիլի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի տեղւոյն գերեզմանատունը, ամփոփուելու ընտա–նեկան դամբարանին մէջ։

Մասնաւոր մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրր այդ նկատել։

[redacted]

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ.—

ՀԱՑԱՍՏԱՆ եւթկ. Շբ. 26 Ցունվ. ժամը 9ին։

ԽԱՉԱԿ խումբ կիրակի 27 Ցունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին։

ԳԻՈՐԳ ՋԱՎԱՇԻ խումբ, կիրակի 27 Ցունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Ուս. Մխիթեան ժողո–վը այս հինգշաբթի ժամը 19.30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» են – թակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ.Ց.Դ. «Ազամ» են–թակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս հինգշաբթի ժա–մը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Պաւեէօ Քաշանի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս չորեքշաբթի երեկոյեան ժա – մը 8ին, ընկերուհի Ա. Գէօչէկիւլեանի բնակարա–նը, 23 rue Lavoisier։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլան կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչները։

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ահարոն–եան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Ca–det։ Կը խօսի ընկեր ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ։ Նիւթ՝ Հայերը Միջագետ Տիգրան Մեծ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան» են–թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Ռուբէնը», «Տօղրամաճեան» (Վ. Մանուէլեան) եւ «Ցար. Շահրիկեան» խումբերը, այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՔՂԻԻ Հայր. Մխիթեան Մարսէյլի մասնա–ճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին Սէնթ Աննի դպրոցը։ Անհրաժեշտ է բո–լոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը։ Շատ կա–րեւոր օրակարգ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ապրիլ 30, չորեքշաբթի իրիկուն, երգահանդէս ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆի։

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ԼՍԱՐԱՆԻՆ հերթական հաւա – քոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարա–նին վերնայարկը։ Երեկոն նուիրուած է ողբաց – եալ Շանթի։ Պիտի խօսին՝ Պ. Պ. Հրաչ Սարգիս – եան՝ Շանթը իբր թատերագիր, Արշաւիր Խաճէ – տուրեան՝ իբր դաստիարակ եւ Հ. Բալուեան՝ իբր դրագէտ։ Արտասանութիւն։ Մուտքը ազատ է։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Այրի Տիկին Հրանուշ Պաղ–տասարեանի (Մշոյ Խաղիւղացի) մահուան առ – թիւ, ցաւակցութիւնները կը յայտնեմ հանգուց – եալին զաւակները՝ Տէր եւ Տիկին Ա. Պաղտասար–եանի, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Պաղտասարեանի, Տարօն Պաղտասարեանի եւ բոլոր պարագաներուն։

Քերովբէ Կարապետեան (Մարսէյլ)

ԾԱԽՈՒ Է ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

ՏՈՒՆ ՄԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Քաղաքապետարանին մօտ, 40 սենեակներով չէնք մը 1.900.000 ֆրանքի, կառաուն մը երեք սենեակներով (ազատ) որ տարին 250.000 վարձք կը բերէ։

Դիմել լուր օրերը Պ. Նուպարի, 97 Rue de Cle–ry, Paris (2), իսկ շաբաթ եւ կիրակի մինչեւ կէս օր 122 Rue V. Couturier, Ալֆորվիլ։

Մ. ՆՈՒՊԱՐ

ԴԱՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ՎԿԱՑՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Կը կարգադրէ վարձքերու խնդիրներ 1 Սեպտ. 1948 օրէնքի հիման վրայ),— Առեւտրական պայ–մանագիրներ.— Ընկերութեանց կազմութիւն.— Ուղղակի տուրքերու.— Ժառանգութիւն.— Ար–կած.— Կը լուսաբանէ եւ արագօրէն կը կար – գադրէ փոքր առեւտրական պահանջներ (մինչեւ 60.000).— Fonds de Commerce.— Կալուածական եւ առեւտրական դործառնութիւններ.— Օտարնե – րու յատուկ օրէնքի, հպատակութեան, հիւպա – տոսարաններու վերաբերեալ ամէն կարգի պա – ռաճախութիւններու խմբագրութիւն, եւն. եւն.։

Խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 10—12։ կէս օրէ վերջ 5—7 եւ մասնաւոր ժամադրու – թեամբ։

ԴԻՄԵԼ՝ **27 Rue Petites - Ecuries, PARIS (10)**

Մէթրօ Chateau - d'Eau կամ Gare de l'Est։

R. C. Paris 635-827 Հեռ. PRO. 24-87

Le Gérant : A. NERCESSIAN

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս. 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 24 Janvier 1952 Հինգշաբթի 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6669-Նոր շրջան թիւ 2080

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՑԱՒՈՒ՛Զ Կ'ԵՐԹԱՆՔ ԹԷ ԵՏ

« Պզտիկ հոգեր » կան որոնց չատ քիչերը կ'անդրադառնան :

Այսպէս, մէկ տարիէն միւսը կը թուլնան « հայկականութեան » չիղերը : Կը պակսին « հաւատացեալները» : Բոլոր ճակատներուն վրայ :

Սկսինք տարրականէն :

Հարցուցէք որ եւ է հայաշատ շրջանէ ծաղկոցի վարչութեան,— Քանի՞ աշակերտ ունիք :

Պատասխանը պիտի ըլլայ դժնիկոր խոստովանութիւն մը.

— Անցեալ տարի աւելի չատ էին : Այս տարի պակսեցան :

Հարցուցէք նորէն,— Մանչե՞րը չատ են թէ աղջիկները :

— Աղջիկները աւելի չատ են եւ աւելի կանոնաւոր կը հետեւին :

Եթէ բարեհաճիք անձամբ այցելել, աւելի որոշ գաղափար մը կը կազմէք : Եւ ուրիշ կսկծալի բաներ ալ կ'իմանաք :

Ինչո՞ւ կը պակսին : Աչակերտնե՞րը յանցաւոր են թէ ծնողները : Մէկ տարիէն միւսը տաղտո՞ւկ մը կը դառնայ մայրենի լեզուն :

Եւ կամ ծանր բե՞ռ մը չալկած կ'ըլլան տղաքը, քիչ մը Հայոց պատմութիւն եւ աչխարհագրութիւն սորվելով : Քանի մը գրական կտորներ ճաչակելով :

Այն ատեն խոստովանեցէք թէ պարզապէս կեղծիք են հայրենասիրական կանչերը : Դերասանական չարժուձեւեր՝ թէ ինքզինքը եւ թէ ղիմացինը խաբելու համար :

Ո՞ր հայրենիքի կամ վաղուան հայութեան մասին կը ճառես, երբ զաւակներդ ոչ միայն չեն հասկնար քու լեզուդ, այլ եւ կը ծաղրեն քեզ՝ իբրեւ «օտարական» : (Քանի մը տարի վերջը պատկերազարդ ածականներ ալ պիտի բարդեն այդ բառին վրայ) :

Դուրս ելէք ծաղկոցէն, դպրոցէն եւ մտէք դասընթացք մը կամ ձեր նախընտրած լսարանը :

Անշուչտ երկու ձեռնարկներն ալ առաւելապէս յատկացուած են երիտասարդութեան : Պիտի ծառայեն անոնց հայագիտական եւ ընդհանուր զարգացման :

Ահա « կոկիկ » բազմութիւն մը, ինչպէս կ'ըսեն : Աչք մը նետեցէք եւ համրեցէք երիտասարդները :

Սովորաբար հինգ – տասը՝ յիսուն – վաթսունի վրայ :

Թող ըլլայ քսան՝ հարիւրի վրայ : Կը պաղչկի՞ ձեր հոգին : «Ազգերնիս կը յառաջդիմէ՞» : Փըր – կուա՞ծ է սերունդը ...

Գոնէ անոնք որ կը հետեւին, բան մը աւելի կը սորվի՞ն : Բան մը, գիտելիք մը կը ճոխացնէ՞ իրենց հայկական պաչարը :

Երբ տուն վերադառնան, կը փնտռեն կը կարդա՞ն Լ. Շանթի, Զարդարեանի, Զօհրապի, Ս. Հարոնեանի, Թումանեանի այս կամ այն գործը : Կը թղթատե՞ն որեւէ պատմութիւն :

Եւ այսպէս ուրիշ ճակատներու վրայ, — ազգային, քաղաքական, ընկերային :

Գաղուէթը այնքան կծկուած է ինքն իր մէջ որ, ոչ թէ սահմանէն, այլ պատուհանէն, երդիքէն ալ անդին չի նայիր, գոնէ ներչնչուելու կամ զարգ մը կատարելու համար :

— Բայց ահա տեսէք, եկեղեցի – դպրոց կը չինեն Լիոնի մէջ, փայլուն առաջադրութիւններով :

— Յաղողութիւն կը մաղթենք : Իսկ երբեմնի աչխոյժ Մարսէյլը ինչո՞ւ կը յօրանջէ : Ո՞ւր մնացին Մչակութային Միութիւնը, Համազգայինը, Ազգ. Առաջնորդարանը, գոյնզգոյն Հայրենակցականները եւ ուրիչ հաստատութիւններ :

— Շատ յոռետես կ'երեւաք :

— Երանի թէ սխալած ըլլայինք, բայց ուրիշ, փաստեր ալ չեն պակսիր :

Դիւրին է ձեռքերը լուալ եւ անկիւն մը քաչուիլ, ամէն բան միջավայրին դժուարութեանց վերագրելով :

Իսկական հայրենասիրութիւնը կը պահանջէ արիաբար ծառանալ անյարմարութեանց դէմ : Ոչ միայն սերունդ փրկելու, այլ եւ պահեստի ուժեր պատրաստելու համար :

Շ.

ՏՈՄՍԵՐ

ՈՐՈՒՆ ՀԱՒԱՏԱՄ

« Բրիսչըն Սայընս Մոնիթըր»ի պատահական աչխատակիցներէն մէկը՝ — որ Դաչնակցական չէ — կը գրէ թէ մտիկ ըրած է խորհրդային ձայնասփիւռին երկու, իրարու հակառակ, յայտարարութիւնները կրօնքի եւ Աստուծոյ մասին :

Առաջինին մէջ, ձայնասփիւռին ճառախօսը կ'ըսէ.

— « Ռուսիոյ մէջ, Եկեղեցին պետութենէն բաժնուած է : Բոլորովին անկախ է : Պետութիւնը չի միջամտեր կրօնական համայնքներու գործերուն : Խորհրդային քաղաքացին, կրնայ իր ուզած կրօնքին հետեւիլ : Անհրաժեչտ բոլոր պայմանները տրուած են այդ համայնքներուն՝ իրենց ծէսերը կատարելու համար : Եկեղեցին իրաւունք ունի կղերականներ պատրաստելու՝ մասնաւոր դպրեվանքերու մէջ : Այո, կրօնական ազատութիւնը Խորհրդային Միութեան մէջ աւելի լայն է քան դրամատիրական երկիրներուն մէջ, ուր, յաճախ, հաւատացեալները պարտաւոր են որդեգրելու քաղաքական չափէն աւելի յետադիմական տեսակէտներ » :

Այս ճառը կարդացուած է Մոսկուայի ձայնասփիւռին վրայ՝ յօդուտ արտասահմանեան ազդերուն :

Հիմա լսեցէք այն միւս ճառը, զոր ձայնասփիւռը կը հրամցնէ Միութեան Ժողովուրդներուն.

— « Քաղքենի երկիրներու եւ բանուորական երկիրներու բարոյականը տրամագծօրէն իրարու հակառակ են՝ համաձայն Սթալինի հանճարեղ դիրքին — «Մարքսիզմը եւ լեզուական խնդիրը» : Քաղքենի երկիրներու բարոյականը չի կրնար ապրիլ առանց կրօնքի, առանց խորհրդապաչտութեան եւ առանց Աստուծոյ հեղինակութեան : Համայնավար բարոյականը կը ձգտի համայնավարութիւն կերտելու... Կրօնքը, անհատին մէջ կը մեռցնէ կամքի ուժը եւ գործելու կարողութիւնը : Կրօնքը կը սորվեցնէ թէ մարդը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ խեղճ արարած մը, որդ մը, Աստուծոյ դէրին, որ չի կրնար որեւէ բան ստեղծել թէ աչխատանքը Աստուծոյ պատիժն է մարդուն՝ անոր գործած մեղքերուն ի վարձատրութիւն : Մինչդեռ Խ. Միութեան մէջ, աչխատանքը պատիւ է, փառք եւ հերոսութիւն :

« Այսօր, համայնավար բարոյականը կ'աչխատի ազատել մեր երկիրը կրօնքի բարոյականէն եւ պիտի չարունակէ այդ ուղղութեամբ աչխատիլ » :

Սիւնակս կարճ է : Ստիպուած յապաւեցի քանի մը կէտեր :

Բայց, պէտք կա՞ր աւելի երկարելու :

Այսքանն ալ չի՞ բաւեր՝ իմաստակներուն աչքը բանալ տալու համար ...

ԵԻՐՈՊԱՑԻ

ԲԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋՕՐ. ԱՑԶԸՆՀԱՄԻՐԸ ճառ մը խօսելով հարիւր թղթակիցներու առջեւ, առաջարկեց որ Սահմանադիր Ժողով մը գումարուի, դլուխ հանելու համար միացեալ Եւրոպայի ծրագիրը : Ինք լաւատես է խաղաղութեան մասին :

Պ. ՎԻՇԻՍԿԻ, Խ. Միութեան արտաքին նախարարը, որ 12 չաբաթէ ի վեր Փարիզ կը գտնուէր նուէր իբրեւ դլխաւոր պատուիրակ Ազգաժողովին, Մոսկուա վերադարձաւ առջի օր : Իր փոխանորդն է Պ. Մալիք :

ԻՐԱՆ մերժեց Թէհրանի համար առաջարկուած անգլիական նոր դեսպանը, Պ. Հէնթի, որ նախապէս ծառայած է իբրեւ Ա. քարտուղար դեսպանատան :— Ընտրական պայքարը կը չարունակուի մարտ 1, ինչպէս ամէն տարի (անոնք որ 20.000 կամ աւելի կը վճարեն) : Բայց 10 առ հարիւր յաւելման պատիժը պիտի գործադրուի Փետր. 15ին, եթէ վճարումը կատարուած չէ :

ՀԱԼԷՊի մէջ խռովութիւններ ծագած են ցոյցերու հետեւանքով : Կան մեռածներ եւ վիրաւորներ :

Դահիճը վստահութիւն չահեցաւ

220Ի ԴԷՄ 396 ՁԱՅՆՈՎ

ՖՐԱՆՍԱ ՊԻՏԻ ՉՀԵՌԱՆԱՅ ԹՈՒՆՈՒԶԻՆ

Ազգ. Ժողովին Գչ. օրուան նիստին մէջ, Պ. Ֆոռ վստահութիւն չահեցաւ 220ի դէմ 396 ձայնով : Նախապէս խնդրած էր յետաձգել հարցապնդումները նոր դահլիճին կազմութեան մասին, եւ վիճաբանութիւնները կեդրոնացան Թունուզի դէպքերուն վրայ :

Արմատական երեսփոխան մը քննադատելով նախորդ կառավարութեանց թուլութիւնը այս հարցին մէջ, պահանջեց տեղի չտալ «ոչ խռովարարութեան, ոչ ալ արտաքին ճնչումներու տակ» :

Հիւս. Ափրիկէի երեսփոխաններէն Քատի Ապտել Քատէր իսլամ բնակչութեանց մտահոգութիւնը յայտնեց, եւ հետզհետէ բարձրացնելով ձայնը, չեչտեց թէ բացարձակ սխալ մըն էր Պուրկիպային ձերբակալութիւնը (բողոքներ) : Համայնավար երեսփոխան մը պահանջեց «զոհացում տալ Թունուզի ժողովուրդին օրինաւոր տենչերուն», եւ յայտարարեց թէ Ֆրանսական քաղաքականութիւնը ներչնչուած է աչխարհակալութեամբ : Ուրիչ համայնավար երեսփոխան մը քննադատեց զոհ – լիճին կազմը, դիտել տալով թէ նոր նախարարներուն մէջ կը գտնուէին զօր. տը Կոլի նախկին կուսակիցներ : Ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը առաջարկեց հարթել կարգ մը թիւրիմացութիւններ որոնք չահագործուելով տեղի տուած են խռովութեանց : Իր կարծիքով, կառավարութիւնը աճապարած է, զսպողական միջոցներ ձեռք առնելով առաջին միջադէպերուն վրայ :

Վարչապետը բեմ բարձրանալով, առաջին առթիւ պարզեց Ֆրանսացի զինադադարին սպանութեան պարագաները եւ խոնարհեցաւ վերջին օրերու զոհերուն առջեւ : Բոլոր երեսփոխանները ոտքի ելան, բացի համայնավարներէն : Ցետոյ պարզելով իր ծրագիրը, բացատրեց թէ Ֆրանսա չի զոհանար խռովութիւնները զսպելով : Ան տրամադիր է վերսկսելու բանակցութիւնները, որոնք ընդհատուած են հակառակ իրենց կամքին : «Վերջին դէպքերուն սկզբնապատճառն է Թունուզցի – ներու ցասալի նախաձեռնութիւնը, — դիմում Ազգաժողովին : Այս խռովայոյզ քաղաքականութեան հետեւանքով տեղական իչխանութիւնները հարկ դատած են հեռացնել կարգ մը տարրեր : Կը ցաւինք այս տնօրինութեանց համար, առժամեայ համարելով զանոնք : Մարզպանը բարձր պաչտօնատար մըն է որուն նկարագիրը երբեք չի հանդուրժեր բռնութեան : Դիտէք իր հրահանգները, — վերսկսիլ ընդհատուած խօսակցութիւնը : Գալով մեր ընդհանուր քաղաքականութեան, ահա ասիկ անոր ամփոփումը .—

Ա.— Պիտի չխոխենք բարենորոգումներու քաղաքականութիւնը, այլապէս իրաւունք տուած կ'ըլլանք անոնց որ խլրտումներ կը սարքեն. Գ.— Ֆրանսացիներ պիտի մասնակցին հանրային դործունէութեան : Ֆրանսացիներու մասնակցութիւնը Թունուզի հանրային կեանքին՝ չի հակասեր վեհապետութեան սկզբունքին : Ֆրանսա չի ժխտեր պէյութեան դերիչխանութիւնը, չի պահանջեր միասին բաժնել վեհապետութիւնը : Դ.— Ֆրանսա կ'ուզէ վերսկսիլ խօսակցութիւնները խառն յանձնաժողովի մը միջոցաւ որ պիտի կազմուէր երբ խռովութիւնները ծագեցան : Մենք ոչ ձեռնթափ ըլլալ կ'ուզենք, ոչ ալ բռունցքը սեղանին զարնել » :

Այս յայտարարութենէն վերջ, վարչապետը մաղթեց որ «ազգային կուսակցութիւն մը» մեկուսի չմնայ : Կ'ակնարկէր զօր. տը Կոլի կազմակերպութեան որ սակայն դէմ քուէարկեց, բաւարար չգտնելով տրուած բացատրութիւնները : Ընկերվարականները քուէարկեցին վստահութեան բանաձեւը :

Նորեմ արիւն հոսեցաւ Թունուզի մէջ

ՑՈՒՑԱՐԱՐՆԵՐԸ ՑՕՇՈՏԵՑԻՆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԳՆԴԱՊԵՏ ՄԸ

Նոյն օրը զարճեալ արիւնալի դէպքեր պատահեցան Թունուզի Սուս նահանգիստին մէջ, ուր բողոքի ցոյց մը սարքած էին ազգայնականները : Այս առթիւ սպաննուեցան Ֆրանսացի հրամանատարը, գնդ. Նորբեր Տիւռան, 55 տարեկան եւ ինը բնիկներ : Հազարաւոր ցուցարարներ խուժեցին պահակախումբի մը վրայ որ կը պաչտպանէր Ալժերիական դրամատունը : Խումբ մը ցուցարարներ փորձեցին ներս մտնել : Զինուորներ օգնութեան հասան եւ երբ գնդապետը իր կարգէն դուրս կ'ելլէր ամբոխը հանդարտեցնելու համար, երկու գնդակներ արձակուեցան եւ գետին փռուեցաւ : Արաբները անմիջապէս չրջապատեցին մարմինը, կոխոտեցին եւ դանկտեցին : Ասոր վրայ զօրքը կրակ բացաւ, սպաննելով ինը ցուցարարներ :

(Լրացրեր շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒԲԷՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

*Ահա այս ձեւի նրբին, զեղեցիկ եւ խիստ տա-
լից հէքեաթներ է լսել Ռուբէնը տարիների ըն-
թացքին: Ամէն մի փետայի, ամէն մի զինակից,
իր մէջ պարունակում էր անսպառ աղբիւր ժողո-
վրդական առասպելների եւ հէքեաթների: Ռուբէնը
յափշտակուած ունկնդրում էր այդ առասպելնե -
րը, որովհետեւ իր ղզացողական աշխարհով գի-
տէր, որ «մէթ»ը, առասպելը, յաճախ աւելի ի-
մաստուն է եւ աւելի իրական, քան առօրեայ մերկ
եւ չատ անգամ տխուր իրականութիւնը: Մեր մա-
մուլի մէջ ճշդօրէն նկատուեց «որ Ռուբէնի համար
գաղտնիք չունէին հայրենի երկրի աշխարհագրու-
թիւնը եւ պատմութիւնը: Ոչ ոք իրեն չափ տիրա-
բար սերտած, ուսումնասիրած, թարգմանած է
Հայաստանի լեռներու, ջուրերու, կիրճերու կամ
դաշտերու խորհուրդը»: Իրապաշտ եւ բանապաշտ
Ռուբէնը կարող էր վարպետօրէն գծել Հայաստա-
նի սահմանները, բացատրել թէ ինչու այս կամ
այն շրջանը անպայման պիտի մաս կազմէ հայ
պետութեան: Կուտար պատմական տեղեկութիւն-
ներ, ուսումնասիրուած ձեւով կը ներկայացնէր
աշխարհագրական տուեալները եւ չատ անգամ
չոր ու ցամաք թիւեր, որոնք պիտի փոխարինէին
պերճախօս լեզուն: Բայց նոյն Ռուբէնը դուրս
գալով բանականութեան սահմաններէն, իր տրա-
մաբանութիւնը կարող էր փոխարինել զարմանա-
լի պատկերաւոր խորհուրդներով: Ահաւասիկ մէկ
պատկեր: Թէ որ շրջանները պիտի մտնեն Հայաս-
տանի մէջ և ինչ է ամէն մի շրջանի նշանակութիւ-
նը, նա բացատրում է այսպիսի զողտրիկ տողե-
րով.—*

*« Հայաստանը ինձ կը պատկերանար իբրեւ
հսկայ վանք մը, որուն դմբէթը Արարատեան ե-
կեղեցին է իր Մասիսներով: Բայց դմբէթը առանց
պատերու չէր կրնար լինել եւ այդ պատերը կ'ե-
րեւային աչքիս՝ հայկական Վանանդը, Շիրակը,
Բաղրեւանդը եւ այլ ու այլ մեր շրջանները: Ու
այնատեն վանքը դմբէթով եւ պատերով կը ներ-
կայանար աչքիս առջեւ:*

*« Բայց վանքը առանց խորանի անիմաստ չէնք
մըն է, կը մտածէի, եւ Տարօնի աշխարհը եւ մի-
ջին Հայաստանը կ'երեւակայէի այդ խորանը, ուր
Բագրատունիք, Մամիկոնեան սպարապետները
վանքին տուած էին լմաստ եւ հոգեկան ուժ Սա-
հակի եւ Մեսրոպի նման:*

*« Բայց երբ վանք մը դմբէթով, սրբատաշ
պատերով, հոյակապ խորանով դռներ, պատու-
հաններ չունենայ, մարդկութեան համար կը
դառնայ դերեզմանոց, Աստուծոյ համար խա-
ւար քաւարան եւ կը դանէի, որ բարձրաբերձ ճեր-
մակ լեռներու անցքերը այն պատուհաններն են,
ուրկէ երկնքի լոյսը կը մտնէ վանքը՝ հալածելու
համար խաւարը, իսկ երգրումը, Բիթլիսը անոր
մեծ դռներն են, որոնցմով մարդկութիւնը կը մտ-
նէ այդ հրաշալի վանքը՝ թէ աղօթելու, թէ փո-
խանցելու իր ունեցածը եւ թէ ստեղծագործելու
համար:*

*« Սակայն առանց հիմքերու՝ այդ բոլորը քա-
մին պիտի փլչէին: Առանց խարիսխի նաւը անկա-
յուն կը լինի: Ու մտածեցի, որ Վան – Տոսպը թէ-
կուզ ինքնամփոփ լինի, այն խարիսխն է, անկիւնա-
յին չորս հիմքերէն մէկն է Հայոց աշխարհի, ա -
ռանց որուն վանքը կանգուն չի մնար»:*

*Ահա այս յստակ պատկերացումներով եւ խո-
րունկ ապրումներով այդ օրերից արդէն Ռուբէնի
մէջ ծնունդ էր առնում պետական մարդը, ձեւա-
ւորուում, մարմին եւ ոգի էր դառնում ապագայ
հայ անկախ պետութիւնը:*

*Իր երիտասարդական լաւագոյն տարիները,
Ռուբէնը ապրեց իր ժողովրդի հետ, կողք կողքի,
ֆետայիներու հետ լինքն էլ ֆետայի դարձած, բոյն
դնելով Հայաստանի լեռներու գագաթներին, իջ-
նելով ահաւոր կիրճերն ու ձորերը, անցնելով
դաշտեր, նորչն լեռ, թաքստոցներում, գիւղում,
քաղաքում, միշտ մղելով ժողովուրդը դէպի ինք-
ապաշտպանութիւն, մասնակցելով բազմաթիւ
կռիւներու, ամէն վայրկեան կեանքը վտանգի
ենթարկելով, Սասունի, Տարօնի, Անտոքի կամ
Սուլախի մէջ, այսպէս տարիներ շարունակ: Եւ
միշտ նոյն Ռուբէնը՝ քաջ, խիզախ, չրջահայեաց,
եռանդուն կազմակերպիչ մտաւորական – զեկա-
վար եւ հերոս – ֆետայի: Միեւնոյն ժամանակ
չափազանց դգայուն, լեցուած սիրով եւ գուրգու-
բանքով իր ընկերների հանդէպ:*

*Ցեղափոխութիւն Թուրքիոյ մէջ: Իթթիհատը
գրաւում է իշխանութիւնը: Ռուբէնը սերտ կապեր
է հաստատում Թուրք յեղափոխականների հետ:
Բոլորէն սիրուած եւ գնահատուած փորձառու յե-
ղափոխականն է: Համիսլամականութիւնը իր տե-
ղը զիջում է Օսմանցիութեան, որից յետոյ պիտի
գար ինվէրը Թուրանականութիւնը: Կարճ ժամա -
նակ, Ռուբէնը ընդունեց Օսմանցիութեան դաղա-
փարը, մինչեւ 1913 — 14, որից յետոյ, երբ Իթ-
թիհատը դաւաճանում էր յեղափոխութեան՝ սկսում
է փարիլ զուտ հայկական ազգային դաղափարին:*

*Մեծ Եղեռնը: Ռուբէնի հէքեաթային, հերո -
սական անցքը երկրէն կովկաս, ճակատի վրայով:
Ռուսական յեղափոխութիւնը: Անդրկովկաս, որի
Սէյմին անդամակցում է նա: Անդամ պատուիրա-
կութեանց, որոնք կը բանակցէին Թուրքիոյ հետ
Անդրկովկասի հանրապետութեան կողմից: Եւ
վերջապէս Հայաստանը՝ անկախ պետութիւն:
Դարերի սարկութիւնից յետոյ հայ ժողովուրդը ի
դին ահռելի զոհողութեանց, Աբամի դեկավարու-
թեամբ, Սարաբապատի, Բաշ Աբարանի եւ Ղա-
րաքլիսիի յաղթական հերոսամարտերում հիմ է
դնում իր անկախութեան: Հայոց ազգային խոր -
հուրդի հետ միասին Ռուբէնը ժամանում է Երե-
ւան: Անդամ Հայաստանի խորհուրդի եւ ապա
բուն խորհրդարանի: Դաշնակցական խմբակցու -
թեան ամէնէն ազդեցիկ եւ հեղինակաւոր անդամ-
ներէն մէկն է: Իբրեւ անդամ զինուորական յանձ-
նախումբի մեծ աշխատանք է թափում հայ զօրքի
կազմակերպման համար: Զօր. Նազարբէկեանը
չատ անգամ զարմանքով էր լսում նրա յստակ եւ
մտացի առաջարկները եւ ստեղծւում է սերտ զոր-
ծակցութիւն Ռուբէնի եւ հրամանատարական կազ-
մի միջեւ: Ռուբէն իր արտակարգ կարողութիւն-
ների չնորհիւ, գառնում է զինուորական նախա -
րար, իր ամբողջ ուժերը տրամադրելով Հայաս -
տանի հանրապետութեան կանոնաւոր բանակի
զարգացման:*

*Պայթում է մայիսեան ապստամբութիւնը: Բիւ-
րօ – կառավարութիւնը խորհրդարանից ստանում
է արտակարգ լրաւատութիւններ: Ռուբէնը միա -
ժամանակ եւ զինուորական եւ ներքին գործոց նա-
խարար է Համօ Օհանջանեանի դահլիճի մէջ:
Ստանձնելով այս դժուարին գործի պատասխանա-
տուութիւնը, Ռուբէնը յայտնաբերում է այնպիսի
եռանդ, կամք եւ նախաձեռնութիւն, որ անցնե-
լով անձնապէս Երեւանից դէպի Ալեքսանդրապոլ
յառաջացող զինական ուժերու գլուխը, մի քանի
օրուայ ընթացքում զսպում է դաւադիր ապստամ-
բութիւնը, փրկելով հայկական պետականութեան
նորակառոյց չէնքը, իսկ ժողովուրդը քաղաքա -
ցիական պատերազմէն: Իր զինեալ ուժերի մէջ էր
առել նաեւ իր վաղեմի զինակից Սասունցինե-
րին:*

*Հայկական բանակը վերակազմւում էր Ռու -
բէնի եւ զօր. Նազարբէկեանի ջանքերով: Սեւրի
դաշնագրի յուսատու օրերն էինք ապրում բոլորս:
Դաշնակիցները խոստանում էին ռազմամթերք:
Բոլորի աչքերը յառած էին դէպի արեւմտեան Հա-
յաստան: Ռուբէնը, ապառելով ահագին եռանդ,
պատրաստում էր հայկական բանակի մոտքը Ե-
րեւանեան Հայաստան: Նա կարծես կանգնած էր
իր երազ – վանքի կառուցման առջեւ, որ պիտի
ստանար վերջնական ձեւ եւ մարմին:*

*Բայց ամէն ինչ ի դերեւ ելաւ ռուս – Թրքա-
կան զինակցութեամբ: Հայաստան պիտի չկարո -
ղանար դիմանալ երկու թշնամիների միացեալ
հարուածներուն: Հիւսիսը եւ հարաւը, միացեալ
ուժերով, պիտի խորտակէին հայկական անկախ
պետութիւնը: Ռուբէնը, կառավարութեան որո -
շումով զինուորական դաշն էր առաջարկում Վր-
բաստանին, պաշտպանուել, պայքարել միասնա -
բար: Վրաստանի ղեկավարները մերժեցին: Հա -
յաստանը մինակ էր, մեկուսացած, լքուած բո-
լորէն:*

*Ռուբէնին վիճակուեց մինչեւ վերջին կաթիլը
արտալել դառնութեան բաժակը:*

*Հայաստանի խորհրդայնումից յետոյ անց -
նում է Զանգեզուր, ուր դեռ չարունակում էր
պայքարը, եւ յետոյ բազմաթիւ հայ մտաւորա -
կանների եւ ժողովրդի հետ — հիւրընկալ Իրանը:*

*Այսպիսով փակւում էր մի մեծ շրջան, որի
ընթացքին Ռուբէնը աշխատեց իբրեւ յեղափոխա-
կան – ղեկավար եւ պետական մարդ, միաժամա-
նակ վարելով կուսակցական պատասխանատու
պաշտօններ, անդամակցելով Հ. Ց. Դ. Բիւրոյին:
Իբրեւ Բիւրոյի անդամ միշտ մօտիկ էր երիտա-
սարդներիս, տալիս էր իր թանկագին խորհուրդ-
ները, բացատրում քաղաքական կացութիւնը,
խօսում պատմական Հայաստանի սահմանների մա-
սին: Որախնսեց մեզ կազմակերպելու աշակերտա-
կան եւ ուսանողական ուրոյն կուսակց. միու-
թիւններ:*

*Ժառանգութիւն ձգեց մեզ իր անաւարտ, բայց
հարուստ Ցուչերը, առ նուազն տասը հատոր, ուր
դալիք սերունդները պիտի գտնեն փաստօրէն հայ
յեղափոխութեան մէկ կարեւոր շրջանի ամբողջա-
կան պատմութիւնը: Ցուչեր որոնց մէջից այնքան
կենդանի կերպով անցնում է չարանը մեր նահա-
տակ հերոս ֆետայիների:*

*Հայ ժողովուրդը պիտի յիշէ Ռուբէն «փա -
չան», սերունդէ սերունդ փոխանցելով, երգերու
եւ պատմութիւնների միջոցաւ, անոր կատարած
գործը:*

*Պ. Ռուբէնին, առանձին պատկառանքով,
միշտ պիտի յիշեն հայ զինուորները, դալիք հայ
բանակը, դի ան ամէնից չատ եռանդ թափեց,
ի խնդիր հայ մարտական ուժի կազմակերպման եւ
բարգաւաճման:*

*Ու միշտ անչէջ պիտի պահէ Ռուբէնի եւ ընկ.
Ռուբէնի յիչատակը Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը:*

Մ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Իրանը իր ոտքերով

Անգլեւսաքսոն թերթերը, որոնք մասնաւոր
ուշադրութեամբ կը հետեւին Միջին Արեւելքի ան-
ցուդարձին, դիտել կուտան թէ Պարսկաստան այ-
սօր աշխարհի ամէնէն մեկուսացած երկիրներէն
մէկն է: Կը թուի թէ երբեմն դէպի Արեւմուտք կը
հակի, երբեմն ալ դէպի Ս. Միութիւն եւ իր ար-
բանեակները, սակայն իրականին մէջ երկուքէն
ալ հեռու կը մնայ:

Թէեւ իսլամ պետութիւն է, եւ կերպով մըն ալ
ասիական, սակայն մեկուսացած է նաեւ միւս իս-
լամական երկիրներէն եւ Ասիոյ մնացեալ մասէն:

Իրան առաձնացած կը մնայ մասամբ իր
պատմական յեղաշրջումին հետեւանքով, եւ մա -
սամբ ալ իր չէզոքութիւն փորձելուն, ինչ որ
միշտ չի յաջողիր: Անգլեւիրանեան քարիւղի մե-
նաչնորհը խզելով, չատ աւելի խորացուց իր մե-
կուսացումը, ինչ որ ազդեց տնտեսական կացու -
թեան վրայ:

Պարսկաստան արաբական երկիր չէ: Երբ ա -
րաբական տիրապետութեան ենթարկուեցաւ,
դարձեալ իր մշակոյթը մնաց ուրոյն: Լեզուն
չկլանուեցաւ արաբերէնին: Եւ չատ ալ չի չահա-
դրգռուիր արաբական դաշնակցութեամբ:

Պարսիկներէն չատեր կը նախանձին Իրաքի յա-
ռաջդիմութեան եւ կը մեղադրեն թէ չատ ենթար-
կուած է բրիտանական ազդեցութեան: Երկար
տարիներ Պարսկաստան վէճի մէջ էր Իրաքի հետ
Շաթ էլ Արապի մէջ նաւարկութեան խնդրով: Այս
պետը կը լճանայ պարսկական նաւահանգիստնե -
րու Ապատանի եւ Խորամշահրի դէմը եւ Պարս -
կաստան կը վնասուի, որովհետեւ դրեթէ գետին
ամբողջ լայնութիւնը Իրաքի կը պատկանի, որուն
չահերը չեն ազդուիր քանի որ իր կողմի գետին ա-
ւազանը տակաւին լաւ վիճակի մէջ է:

Սուրիոյ հետ յարաբերութիւններն ալ տաք
չեն, որովհետեւ Պարսիկները Սուրիան եւս կը նը-
կատեն ենթակայ Արեւմտեան իշխանութեանց ազ-
դեցութեան:

Մինչեւ իսկ կրօնքը չի մօտեցներ Իրաքը միւս
իսլամ երկիրներուն, ինչպէս պիտի կարծուէր: Իր
բոլոր իսլամ դրացիները, բացի Իրաքէն, գլխա-
ւորաբար Սիւնիները են, մինչդեռ չորս դարէ ա-
ւելի է Պարսկաստան Շիա աղանդին բնակավայրը
եւ ախոյեանն է եղած, իսկ սահմանափակ համա-
կրութիւն մը միայն ունի Սիւննիներուն հանդէպ:

Սահմանագատի դաշինքը որ կնքուեցաւ Պարս-
կաստանի, Թուրքիոյ, Աֆղանիստանի եւ Իրաքի
միջեւ չէ ջնջուած տակաւին: Բանակցութիւնները
կատարուած էին վերջին պատերազմէն առաջ,
Ռզա Շահի պալատին մէջ, Թէհրանի չրջականները:

Թէեւ Պարսկաստան եւ Թուրքիա անցեալին
մէջ միացած էին վախնալով Ռուսիայէն, ինչպէս
եւ չնորհիւ իրենց երկու պետերուն Ռզա Շահի եւ
Աթաթիւրքի բարեկամութեան, այժմ խիստ հա -
կաթուրք զգացում մը կայ Պարսկաստանի մէջ:
Յարաբերութիւնները պղտորած են, որովհետեւ
Պարսկաստան կը կասկածի թէ Թուրքիա կը գըտ-
նուի բրիտանական ազդեցութեան տակ: Կը կաս-
կածի նաեւ համայնավարական գաւերէ եւ Պարս-
կաստանի իսլամ ծայրայեղներէն, որոնք կը վախ-
նան Թուրքիոյ յառաջդիմութենէն եւ չեն սիրեր
անոր աշխարհական սահմանադրութիւնը:

Թուրքիոյ հետ հին կապ մը կը վերաբացուի,
— նախկին առեւտրական ճամբան Թաւրիզէն Տը-
րապիզոն, որ կ'անցնի Ատրպատականի հիւսիս ա-
րեւմուտքէն, Արարատի ստորին սարալանջէն եւ
անիչխանական ձկլալի Քիւրտերու հողամասէն:
Թէեւ այս ճամբան ամիսներ չարունակ ծածկուած
է ձիւնով, բայց օգտակար է զանազան ցեղախում-
բերուն վրայ հսկելու տեսակէտէն, ինչպէս եւ
անոք մըն է փոխադրելու համար չոր պտուղները
եւ Ատրպատականի միւս արտադրութիւնները,
ճամբայ մը որ չատ աւելի մօտ է թէ ժամանակի
եւ թէ հեռաւորութեան տեսակէտէն քան Պարս -
կաստանի ուրիշ որեւէ նաւահանգիստ:

Պարսկաստանի եւ Փաքիստանի յարաբերու -
թիւնները սերտ են: Թէհրան վերջերս առեւտրա-
կան դաշինք մը եւ բարեկամական դաշինք մը կն-
քեց Հնդկաստանի հետ, որուն դիւանագիտական
ներկայացուցիչները չատ աշխատեցան երկու եր-
կիրներու յարաբերութիւնները բարւոքելու հա -
մար:

Պարսկաստան կապ կը պահէ աշխարհի մնացեալ
երկիրներուն հետ Միացեալ Ազգերու միջոցով:
Անշուշտ Անգլեւիրանեան Քարիւղի ընկերութեան
հետ ծագած վէճը պղտորած է չատ մը յարաբե -

Գաղութէ գաղութ

ՄԵՔՍԻԿԱՑԻՆ Առաքելեան երեք եղբայրները քանի մը տարի առաջ հազար տոլար նուիրած էին Միջին Արեւելքի Հ. Մ. Ը. Մ.ին: Անցեալ ամառ երբ Պ. Քերովբէ Առաքելեան այցելեց Միջին Արեւելք, Ծունաստանի մէջ հանդիպեցաւ Պ. Ճօրճ Մարտիկեանի որ Ծունաստանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տրամադրեց 1000 տոլար, իսկ Սուրիոյ միւթթիւնեներուն 5000 տոլար: Պ. Առաքելեան Մեքսիկա վերադարձին հիմնեց Հ. Մ. Ը. Մ. մը օժանդակելու Միջին Արեւելքի Հ. Մ. Ը. Մ.ին: Նոր միւթեան նպատակն է ընդհանուր գործակցութիւն առանց խորութեան: Նորընտիր վարչութիւնը հանդէս խնջոյք մը տուաւ, որուն ներկաները, քանի հոգի, լիաբուռն մասնակցած են հանգանակութեան: Նուէրներուն դումարը հասած է 14 հազար փեսոյի: Իսկ Պ Գասպար Առաքելեան ըսած է թէ «ինչ որ եմ, ինչ որ ունիմ իրրեւ մարդ եւ իրր Հայ ստացած եմ Հ. Մ. Ը. Մ.էն: Այդ միւթթիւնը դարձնեց զիս: Ծառայել ազգիս ու հայրենիքիս, դուրգուրալ մեր արժէքներուն վրայ, ձգտիլ յաւերժացնել մեր գոյամարտը, ահա ինչ որ տուաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ինծի: Տիկինս եւ եօթը զաւակներս մեր նոր հինգ 13 յարկաբաժիններով տունը, որու արժէքը կէս միլիոն փեսօ է, կտակել այս միւթթեան, որպէսզի անոր եկամուտը յատկացուի Միջին Արեւելքի մէջ գործող Հ. Մ. Ը. Մ.ի: Դուք բոլորդ վկաներ եղէք մեր խոստման: Այս որոշումը ընդունուած է ձեմ ծափերով:

ԻԶՄԻՐՅԻ Պ. Ճ. ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ չատ փայլուն կերպով անցընելէ վերջ իր մասնագիտական քննութիւնը, իտալիոյ «Տիւքա տի Ձենովա»ի ծովային վարժարանին մէջ, արժանացած է նաւապետի տիտղոսին:

ՀինԳ ՄԻԼիՈՆ ՈՍԿիի ժառանգութիւն մը ձըգած է Ոսկան Մարտիկեան, (Օսմանեան կայսրութեան թղթատարակն նախարար), որ մեռաւ Գահիրէի մէջ, 1947ին: Պոլսոյ թերթերը այս լուրը հաղորդելով, կը դրեն թէ ներկայացող բազմաթիւ ժառանգորդներուն մէջ վաւերական են Արմաւենի Մխքայէլեան, զաւակը՝ կարապետ եւ Աբշալոյս անուն ուրիշ կին մը: Երբ այս ժառանգորդները կը պատրաստուէին մեկնիլ Եգիպտոս, Թուրքիոյ կեդր. Դրամատունը կ'իմացնէ իրենց թէ Գահիրէէն կնքուած տոպրակ մը հասած է:

ՔԻՐՔՈՒՔի (Իրաք) հոգեւոր հովիւ նշանակուած է Արշաւիր քհնյ. Սեւտալեան, գաղութը տարիներէ ի վեր զրկուած էր քահանայէ:

ԸՆԿ. ՀԻՄՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ Պասրա այցելելով, դասախօսութիւն մը տուած է Մարկիւլի ակումբին մէջ, ի ներկայութեան հոծ բազմութեան մը: Այս առթիւ տեղեկութիւններ հաղորդած է Ֆրանսա-հայ գաղութի մասին: Դասախօսութեան ներկայ եղած է ոստիկանութեան պաշտօնեայ մը, որուն կը բացատրէր արաբագէտ ընկեր մը: Ցաջորդ օրն ալ դպրոց այցելելով, քաջալերած է աշակերտները: Նոյն օրը կարօտելոց խնամակալութիւնը եւ Երիտ. Միւթթիւնը թէյասեղան մը տուած են ի պատիւ ընկերոջ որ բաժնուած է ջերմ տպաւորութեամբ:

ՏՒՐՈՒՆԻ.— Ընկեր կարապետ Գամպուրեան (Ալբերդցի) մեռած է Հալէպի մէջ: Եղած է գործօն անդամ ազգային մարմիններու: Խոր հաւատացեալ մը եղած է մեր անկախութեան գաղափարին:

ՑԱՆԴՈՒԻԳՆ ՕԴԱՁՈՒ ՄԸ, Զարեհ զոհ գացած է թէհրանէն 18 քլմ. վրայ Ջախջախուած օդանաւին: 16 տարուան սաւառնակի փորձառութիւն ունէր եւ մեծ համբաւ կը վայելէր հայկական եւ պետական շրջանակներուն մէջ:

ՏԻԳԱՂ

Ա.— Պարոն, կինս խնդրեց որ ձեզի դիմեմ իր օրականին վրայ յաւելում մը կատարելու համար:

Բ.— Նկատի կ'առնեմ ձեր դիմումը, պարոն: Միայն պէտք է նախ կնոջս հարցնեմ թէ կարելի՞ է յաւելում մը կատարել...:

×

Ա.— Կերած կերակուրիս մէջ անպայման քար մը կար. սկսայ թուներուիլ:

ՍՊԱՍԱՒՈՐԸ.— Ուրեմն, եթէ կարելի է դուրս դայէք. մեր փաթրոնը չուզեր որ իր ճաշարանէն ներս անախորժութիւններ պատահին ...

«ՑԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (2)

ԿՐԱԿԷ ԳԻՇԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

Քանի՞ վէրք ունիմ: Ի՞նչ է անոնց վիճակը, այդ ալ չեմ գիտեր: Ինչ որ գիտեմ, այն է որ, զլուխս մինչեւ ոտքերս փաթթած են սպիտակ սաւաններու մէջ: Միայն դէմքս ազատ ձգեր են, կ'երեւի չնչելու եւ տեսնելու համար: Եւ այս վիճակով կը նմանիմ խալամ ուղղափառ կրօնաւորի մը:

Ստացած վէրքերուս մէջ, որոնց թիւին ծանօթ չեմ, զիս ամէնէն չատ տանջողը այն սրունքս է: Կ'երեւի, ռումբի կտորները այնտեղ իրենց լըման աւերը գործած են: Ամէն ժամ, իւրաքանչիւր վայրկեան կը մղկտամ, կը տանջուիմ չատ-չատ վայրկեան կը մղկտամ, կը տանջուիմ յատկապէս այդ վէրքիս ցաւերէն: Կարծես չիկացած կապէս այդ վէրքիս ցաւերէն: Կարծես չիկացած երկաթով սրունքս անդադար կը տաղեն, եւ կամ, «Քալափայ»ի մէջ դրած անդադար կը սեղմեն:

Այս բոլորէն դուրս, ինչ որ աւելի կը տանջէ զիս, ծարաւութիւնն է: Ծարաւ եմ, սաստիկ ծարաւ... կը պապակիմ: Լեզուս քիմքիս կը փակի: Կոկորդս ցամքած առուի մը կը նմանի: Ո՛ր, ե՞րբ տեսած եմ այսքան սաստիկ ծարաւութիւն, Աստուած իմ: Ջեմ կրնար կանոնաւոր կերպով շնչել, չեմ կրնար լման նախադասութիւն մը արտասանել:

Ջուր, կաթիլ մը ջուր — կը պաղատիմ, կը ձայնեմ անդադար, բայց, ի զուր, լսող չկայ: Ջայրոյթէս ու ցաւէս վերմակս կը խածնեմ, երեխայի պէս կը հեկեկամ: Ո՞ւր պիտի հասնի ասոր վերջը, Աստուած իմ, այս ի՞նչ տանջարան է ուր նետած են զիս, կը մտածեմ:

Ջո՛ւր՛ը, ջո՛ւր՛ը... Անաստուածները, կաթիլ մը ջուր:0: ով հրաշք, սենեակիս դուռը կը բացուի, ներս կը մտնէ հիւանդապահուհի մը: Աչքերս կը յառեմ իրեն, կը նայիմ պիշ-պիշ, հարցական: Եկուորը իր կարգին կը նայի ինծի, կը դիտէ դէմքս, կը բռնէ բազկերակս, ապա կը վերցնէ ջերմաչափիս ցուցատախտակը: Թերեւս ժպիտ մը կը նշմարեմ անոր դէմքին վրայ:

Ջուր, բարի օրիորդ, կաթիլ մը ջուր — կ'աղերսեմ լրմէն լալահառաչ:

Հիւանդապահուհին, կտոր մը մաքուր բամպակ կը վերցնէ սեղանին վրայէն, կը թաթխէ սրուակի մը հեղուկին մէջ, կը մօտեցնէ շրթունքս: Բերանս կը բանամ լայն, ագահութեամբ, կարծես կ'ուզեմ կլլել հեղուկին մէջ թաթխուած բամպակը: Հիւանդապահուհին կը սեղմէ զայն իր մատներուն մէջ, քանի մը կաթիլ դառն հեղուկ կ'ինյնայ պապակած լեզուիս վրայ: Այսքա՞ն... այո, այսքան ...

Ջուր, քչիկ մը ջուր,— կը զոռամ ես անզօր ցայտյոյթով մը՝ որուն կը յաջորդէ դառն հեկեկոց մը: Հիւանդապահուհին փութով կը հեռանայ մօտէս: Սենեակիս դուռը կը բացուի, ու կը դոցուի: Ես կը մնամ մինակ, անյոյս, անօգնական, ծարաւ, ծարաւ... Ինծի կը թուի որ, յատկապէս զիս այս սենեակին մէջ առանձնացուցեր են տանջելու, եւ, չարչարանքով ու ծարաւութեամբ մեռցնելու համար: Այլապէս ինչո՞ւ էր, ի՞նչ ունէի ես որ դաւաթ մը ջուր չէին տար խմելու:

Միջանցքին մէջ խօսակցութեան ձայները կան, կը լսեմ, բայց, անոնցմէ բառ մը իսկ չեմ հասկընար: Ջեմ դիտեր ինչո՞ւ քանի մը սպասուհի պէս, աչքերս անթարթ դրան զամած, կը սպասեմ: Պոռա՞մ: Մահճակալէս վար նետուի՞մ արդեօք: Թերեւս այս կերպով առթիը ստեղծեմ որ աւելի ուշադրութիւն դարձնեն ինծի: Կ'ուզեմ անկողինս մէջ չարժիլ, բայց չեմ կրնար: Ես իմ մարմինիս տէրը չեմ, անդամներս չեն հնազանդիր ինծի: Ցաստիէս ակռաներս կը կճռտեմ, վերմակս կը խածնեմ:

Ցանկարծ, սենեակիս դուռը կրկին կը բացուի: Նոյն հիւանդապահուհին ուրիշ քանի մը ընկերակիցներու հետ: Անոնք կը մօտենան ինծի, բայց կը խօսին լեզու մը զոր չեմ հասկնար: Իւրաքանչիւրին պզտ հայեացքները կանգ կ'առնեն դէմքիս վրայ, ապա, մէկ կողմ կը նետեն վերմակս, զիս կ'երկարեն մահնաւոր, նեղ ու երկայն չարժուն մահճակալի մը վրայ ու կը սկսին քակել վէրքերս:

Ոհ, Աստուած իմ, այս ինչ տանջանք է: Կը կտրեն, կը թափեն... Դեղերու անախորժ հոտեր, զանազան գործիքներու խուլ ձայներ: Մարմինիս վրայ ցաւեր եւ յաճախ լուի խայթոցներու նմանողներ: Հիւանդապահուհիներու կնճռոտած դէմքերով, փոքրացած աչքերով հայեացքները սարսափ կ'ազդեն:

Ես կէս քուն, կէս արթուն, կէս ողջ, կէս մեռած կը տեղափոխուիմ կրկին մահճակալս: Ցանկարծ ականջներս կը սկսին ծանրանալ:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

(Շար.)

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ մի-չ կռիւը կը չարու – նակուէը փողոցներուն մէջ, ուրիշ ցուցարարներ ուսերի տուին խանութները, խորտակեցին ապա – կինները եւ փորձեցին դիմադրել կայարանը մտնել: Ֆրանսական իշխանութիւնները անմիջապէս բա – ցառիկ վիճակ յայտարարեցին, արգիլելով փողոց ելլել ժամը 9էն վերջ :

Բեռնատար կառախումբ մը գծէն դուրս ելաւ Սուսի եւ Սֆաքսի միջեւ: Խափանարարները հա – նած էին երկաթ ձողերուն մէկ մասը:

Ուրիշ ընդհարումներ ալ պատահեցան Թու – նուզ քաղաքին մէջ: Եւրոպական թաղամասին ճա – չարանները կանուխ փակուեցան: Ընդհ. գործա – դուլը մասամբ կը չարունակուի :

« Հին Տէսթուր»ի նախագահը, Սալահ Ֆէ – բատ, փարիզ եկած է, իր կարգին ՄԱԿին դիմելու համար: Թունուզի պատուիրակութիւնը առջի օր հրատարակեց Ֆրանսայի հանրապետութեան նա – խագահին ուղղուած կոչ մը (1950 Ապրիլ), որով «ստիպողական եւ չօչափելի բարենորոգումներ » կը պահանջէին :

Չեմիեր գերեզմանատան մէջ

Անգլիական 16րդ վաշտի 1200 վայրաչուներ Գչ· օր քանի մը հարիւր դամբաններ եւս խուզար-կեցին Իսմայիլիայի արաբական գերեզմանատան մէջ: Երեւան հանուեցան չարժուն գնդացիրներ, փամփուշտներ եւ ամէն տեսակի ռումբեր :

Գործողութեանց ձեռնարկելէ առաջ, անգ – լիացի հրամանատարը դիմեց տեղական իշխանու-թեան, որպէսզի պատուիրակ մը ղրկեն: Մեր – ժում ստացած ըլլալով, բանակին կաթոլիկ խոս – տովանահայրը կանչեց, որպէսզի գերեզմանները չսրբապղծուին :

Սմբողջ դիւերը լուսարձակները բանեցան գե-րեզմանատան մէջ, գործը պլուա հանելու համար: Վայրաչուները հրաման ստացած էին կրակելու պատերէն ելլել կամ իջնել փորձող ահաբեկիչնե – րուն վրայ, բայց ոչ մէկ միջադէպ պատահեցաւ:

Արաբական թաղերէն տասնեակ մը լայնա – թիկն եղիպտացիներ չոկուեցան, գերեզմանատան զինամթերքին փոխադրութիւնը կատարելու հա – մար: 218 անուուկներ գտնուեցան, իւրաքանչիւրը 250 քէլոնոց, որոնք կը պարունակէին 6744 ռում-բեր եւ պայթուցիկներ: Անգլիացի սպայ մը նա-հակէն զգոնուեցաւ երեքշաբթի օր:

Զօր· Տերլինկ յայտարարեց թէ՝ «ամէն տուն, ամէն հիւղ, ամէն նկուղ մանրակրկիտ պիտի խուզարկուի, մինչեւ որ ապահով ըլլան թէ բան մը չէ մնացած»: Անգլիացիները տեւականօրէն գրաւուած պիտի պահեն Իսմայիլիայի հիւսիսա – յին մասը, իրենց հաղորդակցութիւնները ապա – հովելու համար:

250 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱԿի Քաղաքական յանձնախումբը 250 մի – լիոն տոլարի վարկ մը քուէարկեց Գչ· օր, երեք տարուան համար, ի նպաստ Պաղեստինի տարա – դիրներուն :

Այս որոշումէն քիչ առաջ, Իսրայէլի երկու պատուիրակները առած քալած էին Ազգաժողովէն, բողոքելով երկու Հրեաներու մահապատժին դէմ – ծադրութեան դէմ: երկուքն ալ կախուած էին եր-կուշաբթի օր, Պաղտատի մէջ :

Իսրայէլի պատուիրակները այդ օրը դործ ու-նէին ութ յանձնախումբերէ երկուքին մէջ, բայց ձգեցին գացին, յայտարարելով թէ Իրաք չէ պա-տասխանած Ազգաժողովի նախագահին , որ կը խնդրէր չգործադրել մահապատիժը: Իսրա-յէլի գլխաւոր ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ երկու Հրեաները «չարաքներով չարչարուած են» եւ յետոյ կախուած Պաղտատի մեծ հրապարակին վրայ: Իրաքի ներկայացուցիչը, Տոքթ· Մոհամ – մէտ Ճամալի պատասխանեց թէ երկու մահապա-տիժները ներքին խնդիր են, թէ ամբաստանեալ – ները լրտեսութիւն կը կատարէին ի հաշիւ Իսրա-յէլի :

Պաղեստինի տարագիրներուն համար քուէար-կուած 250 միլիոն տոլարին 50 միլիոնը ուղղակի նը-պաստ է, իսկ 200 միլիոնը պիտի յատկացուի ապ-րուստի միջոցներ ճարելու տարագիրներուն, իրենց ապաստանած երկիրներուն մէջ: Տարագիրները այժմ կը բնակին քարայրներու եւ խրճիթներու մէջ կամ վրաններու տակ :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, Սուրիոյ պատ-ուիրակը, Տոքթ· Ահմէտ Շուքայրի, յայտարարեց թէ նոր փոթորիկ մը կը սպառնայ Միջին Արեւել-քի մէջ եւ թէ Պաղեստինի 875.000 տարագիրներէն երիտասարդները կ'ուզեն ռազմիկներ դառնալ, եւ առնելու համար իրենց հայրենիքը: Եւ հարցուց թէ արաբական պետութիւնները պիտի կրնա՞ն կե-ցընել ; եթէ անոնք Իսրայէլի վրայ յարձակին: Իր կարծիքով, օր մը «Իսրայէլ» բառին տեղ «Պա – ղեստին» պիտի գրուի քարտէսին վրայ եւ պա – ղեստինեան պատուիրակութիւն մը պիտի մաս – նակցի Ազգաժողովին, բաղկացած՝ Իսլամներէ, Հրեաներէ եւ Քրիստոնեաներէ :

Հ. Ց. Դ. ՏՈՒՆ

Կը խնդրուի Հ· Ց ·Դ· Տան յատկացուած գու – մարները ղրկել յանձնախումբի գանձապահ Հ· Սամուէլի, 51, Rue Mr. le Prince, Paris (6):

Իսկ թղթակցութիւնները քարտուղար Պ· Զը-պուքճեանի, 7 Rue Grange Bateliere, Paris (9):

Տիկին Աղնիւ Տէրոյեան, Օհան եւ Ներսէս Տակառեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տօնիկեան եւ իր զաւակները, Մուշեղ Մկրտիչեան (Ֆրէզնօ), Տիգ-րան Մխիթարեան (Ֆրէզնօ), Արտաշ եւ Մուրատ Մուրատեան (Լիոն), Աբշալ, Թորոս եւ Լեւոն Մխիթարեան (Հալեպ), Մարգար Բարխեան (Վիէն) եւ Սրամ Մուրատեան, խորին ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, զարմիկին եւ ազ-գականին մահը՝

ՏԻԳՐԱՆ ՏԷՐՕՑԵԱՆԻ (Վաղեմի հայդուկ)

որ տեղի ունեցաւ 21 Յունուարին, Բչ· օր, Պան-եէօյի իր բնակարանին մէջ, 65 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի ուրբաթ 25 Յունուար ժամը 13.45ին, Փարիզի Հայոց եկե – ղեցին: Մարմինը պիտի ամփոփուի Պանեէօյի գե-րեզմանատունը, ընտանեկան դամբանին մէջ :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ՝ Ազգ· Միութեան եւ նախաձեռնութեամբ եկեղեցական երիտասարդնե – րու: Յունուար 26ին, Շաբաթ երեկոյ Villeur - banne թաղամասի սրահին մէջ: Հասոյթը պիտի յատ-կացուի Լիոնի եկեղեցւոյն չինութեան :

ՀԱՅ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Յուտա տղզային պարախումն համերգը Մար – սէյլի մէջ, 26 Յունուար, շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Սալ Մապրնոյի հանրածանօթ սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne :

Երաժշտական 8 հոգիանոց յարայինն նուագախումբ: Հայկական տեսիլակ պարեր ,8 հոգիանոց երկսեռ խումբով : Կովկասեան մենապար : Երգ , մեներգ, պարասացութիւններ եւ զուարճալի աս-մունքներ :

Առաջին անգամ պիտի ներկայացուի՝

«ԾՈՑԻ ԱՄՈՒՍԻՆ »Ը

(Մէկ արար, մէկ պատկեր)

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԻՒԱՆԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

Գործ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆիի, գին **500** ֆր·: կարե-լի է գտնել ·—

ՄԱՐՍԻԼ·— Մալաքեան, 3 Bld. Théodore Turner.

ՎԱԼԱՆՍ·— Արսէն Տէր Սարգիսեան, 15 rue St. Jacques :

ԼԻՈՆ·— Ղազար Ղազարեան, 56 rue Cuvier :

ԿՐԵՆՈՊԼԸ·— Սիսլեան, 28bis, Cours Jean Jaurès:

ՆԻՄ·— Շ· Զօղեան, 3 rue Petit Parc :

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ·— Հայկազ Զօրեան, 6 rue de la Ré-publique :

ՎԻԷՆ·— Կիւլպէնկ Սուքիասեան, 144 rue Serpaize:

Ս· ՇԱՄՈՆ·— Ընդրիկեան, 8 rue Jean - Dugas:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ·— Կը փնտռեմ քոյրս Արաքսի Զաքալեանը Թօքատի, հօրը անունը Աւետիս, մօ-րը՝ Նարդուհի: Ամուսնացած էր Ամերիկայէն ե-կած Պ· Մալխաս Անտոնեանի հետ, վերջը դարձ-եալ մեկնած Նիւ Եորք: 1936էն ի վեր լուր չու – նինք: Կը խնդրուի իր հասցէն գիտցողներէն իմա-ցնել Մ· Վարդուհի Զաքալեանի կամ Mme Bar - dikian, 8 rue Délicherès, Aubenas , Ardèche:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ս· Մ· վարժարանին մէջ: Կազմակերպուած աշակերտներու կողմէ: Փետրուար 17ին, կիրակի օր, ժամը 16ին :

Պ· PIERRE MILANI

Մարսէյլի քաղաքապետի փոխանորդը եւ ընդհ· խորհրդականը, ամէն կարգի պաշտօնական խըն-դիրներու առթիւ բոլոր անհրաժեշտ խորհուրդ – ները կուտայ Հայերու :

Ընդունելութեան օր, ամէն երկուշաբթի ժա-մը 15—17, քաղաքապետարանի իր դրասենեակին մէջ : Իրեն իրրեւ օգնական ունի Պ· ՍԻՄՈՆեանը:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ՄԱՐՍԻԼԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ ·—

ՀԱՅԱՍՏԱՆ եռթկ· Շր· 26 Յունվ· ժամը 9ին:

ՆԱՀԱԿ խումբ կիրակի 27 Յունվ· կէսօրէ վերջ , ժամը 3.30ին:

ԳԻՈՐԳ ԶԱՎՈՒՇ խումբ, կիրակի 27 Յունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Ուս· Միութեան ժողո-վը այս հինդշաբթի ժամը 19.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆ·— Հ· Ց· Դ· «Արթիւ» են – թակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère: Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ·— Հ·Ց· Դ· «Արամ» են-թակոմիտէին ընդհ· ժողովը այս հինդշաբթի ժա-մը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի կ'առնուին :

ՖՐ· ԿՈՊ· ԽԱՉԻ Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս չորեքշաբթի երեկոյեան ժա – մը 8ին, ընկերուհի Ա· Դէօչէկիւլեանի բնակարա-նը, 23 rue Lavoisier: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլան կեդր· վարչութեան ներկայացուցիչները:

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահարոն-եան» խումբի դասախօսութիւնը այս հինդշաբթի ժամը 21ին, Ազգ· Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Ca-det: Կը խօսի ընկեր ՎԱՐԴԻԿ ՊԱՐՈՆՎԱՐԴԵԱՆ: Նիւթ՝ Հայերը Միջին Տիգրան Մեծ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ·— Հ· Ց· Դ· «Ս· Մինասեան» են-թակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ «Ռուբէն», «Տօղրամաճեան» (Վ· Մանուէլեան) եւ «Յար· Շահրիկեան» խումբերը, այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ :

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷն·— Հ· Ց· Դ· «Անուշ» եռթա – կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին , ընկեր Սահեփանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրա – կարգ :

ԿՂԻԻ Հայր· Միութեան Մարսէյլի մասնա-ճիւղին ընդհ· ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին Սէնթ Աննի դպրոցը: Անհրաժեշտ է բո-լոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը: Շատ կա-րեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ·— Ապրիլ 30, չորեքշաբթի իրիկուն, երգահանդէս ԻՐԻՍ ՊԻԼԼՊԻԼԼԵԱՆի :

ԾԱԽՈՒ Է ՄՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

ՏՈՒՆ ՄԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼի ՄԷՋ

Քաղաքապետարանին մօտ, 40 սենեակներով չէնք մը 1.900.000 ֆրանքի, կառաւուն մը երեք սենեակներով (ազատ) որ տարին 250.000 վարձք կը բերէ :

Դիմել լուր օրերը Պ· Նուպարի, 97 Rue de Cle-ry, Paris (2), իսկ շաբաթ եւ կիրակի մինչեւ կէս օր 122 Rue V. Couturier, Ալֆորվիլ :

Մ. ՆԱԻՊԱՐ

ԴԱՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ
ՎԿԱՅՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Կը կարդադրէ վարձքերու խնդիրներ 1 Սեպտ. 1948 օրէնքի հիման վրայ) ,— Առեւտրական պայ-մանագիրներ·— Ընկերութեանց կազմութիւն ·— Ուղղակի տուրքերու ·— Ժառանգութիւն·— Ար-կած·— Կը լուսաբանէ եւ արտօրէն կը կար – գադրէ փոքր առեւտրական պահանջներ (մինչեւ 60.000) ·— Fonds de Commerce ·— Կալուածական եւ առեւտրական գործառնութիւններ ·— Օտարնե – րու յատուկ օրէնքի, հպատակութեան, հիւպա – տոսարաններու վերաբերեալ ամէն կարգի պա-տճառագրութիւններու խմբագրութիւն , եւն· եւն·:

Խորհրդակցութիւն ամէն օր ժամը 10—12 : կէս օրէ վերջ 5—7 եւ մասնաւոր ժամադրու – թեամբ:

ԴԻՄԵԼ՝ **27 Rue Petites - Ecuries, PARIS** (10)
Մէթրօ Chateau - d'Eau կամ Gare de l'Est :
R. C. Paris 635-827 Հեռ· PRO. 24-87

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ

Հաճոյքին ունինք մեր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ

ՐԱՔԸ ՏԻՒԶԻՆ 45օին

գտած բացառիկ ընդունելութենէն քաջալերուած ՏԱԼԱՓԻՒՓԷԵԱՆ տունը նոր մասնաճիւղ մը բա – ցած է

ՓԱՐԻԶ HALLE AUX VINSի ՄԷՋ

Տալաֆիւփէեան Որդիի տնօրէնութեամբ :

Փարիզի եւ արուարձաններու լաւագոյն նը – պարավաճառատուներու մօտ միշտ պիտի գտնէք կեդրոնատեղի 8 Puvis de Chavannes, MARSEILLE

ՌԱՔԸ ՏԻՒԶԸ **45** :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Vendredi 25 Janvier 1952 Ուրբաթ 25 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6670-Նոր շրջան թիւ 2081

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐ ԱՕՍՓԸ

ԱՐԵՒԼՔԸ ՊԻՏԻ ՓՐԿԷ ԵՒՐՈՊԱՆ

Ֆրանսայի Ազգ· ժողովը երէկ սկսաւ քննել խնդիր մը որ տեւապողական կը համարուէր, — Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութիւնը Ատլանտեանի դաշինքին :

Կառավարութիւնը չատոնց իր հաւանութիւնը յայտնած էր· բայց անհրաժեշտ է որ խորհրդա – րանն ալ վաւերացնէ : Նոյն պարտականութեան տակ են միւս 12 դիւակիցները :

Երեք Մեծերէն Անգլիա վերապահ դիրք մը բռնեց երկար ատեն, բայց ի վերջոյ տեղի տուաւ Ս· Նահանգներու ճնշումին : Մանաւանդ որ, Անգլիա նորէն տրտնջալ սկսած էր :

Ատեն մը քաղաքականութիւն փոխելու խօս – քեր ալ արտասանուեցան, լրագրական թէ պաշ – տօնական բեմերէ : Եւ Թուրք նախարարներ, դես– պաններ ջուրի ճամբայ դարձուցին Եւրոպան ու Ամերիկան, որպէսզի Ատլանտեանի դաշինքին պաշտպանութիւնն ալ վայելեն :

Լոնտոնի վերապահութեան առթիւ, կարգ մը անգլիական թերթեր անդամ զարմանք յայտնե – ցին, արդար դտնելով Թուրքերու դանդաղը :

Այս առթիւ, մասնագէտներ անդամ մը եւս փառաբանեցին Թուրքիոյ ռազմական ուժը, չեշ – տելով թէ «պատերազմի մը պարագային Թուր – քիան ունի միլոններ՝ Եւրոպայի պաշտպանու – թեան դրութիւնը յարձակողականի փոխելու »:

Դեռ անցեալ օր կարդացիք պահպանողական օրկանի մը՝ « Տէյլի Մէյլ»ի մէկ տեսութիւնը, որ կը յայտարարէր թէ «Թուրքիան Միջին Արեւելքի պաշտպանութեան առանցքն է», թէ ան «առողջ ազգ մըն է, տնտեսապէս, քաղաքականապէս եւ զինուորապէս »:

Տնտեսական եւ քաղաքական «առողջութեան» հաւաստիքները անշուշտ զարմանք պատճառած են բուն իսկ Թուրքերուն, որոնք անզլ· թերթին խմ– բագիրներէն աւելի լաւ դիտեն իրենց իրական կա– ցութիւնը :

Խնդիրը այն է որ, Լոնտոնի, Փարիզի թէ Ուա– շինկթընի մէջ, օրուան վարիչները եւ մամուլը անհրաժեշտ կը դտնեն չոյել Թուրքիան, իբրեւ անհրաժեշտ օղակ մը իրենց մարտական ցանցին :

Դարձեալ անգլ· թերթ մըն է որ կը բացատրէ· — « Թուրքիան մօտ է Ռուսիոյ ամէնէն խո – ցելի կէտերուն, Կովկասի եւ անոր հարուստ նաւ– թահորերուն : Թուրքիա ի վիճակի է վանելու որ եւ է ռուսական յարձակողական , որ իրրեւ նչա – նակէտ ալիտի ունենար Իրանը եւ արաբական եր – կիրները : Իսկ եթէ յարձակումը կատարուի եւ – րոպայի մէջ, մահացու հարուածներ պիտի ստա– նար Թուրքիոյ ճամբով »:

Այս վիճելի տեսակէտն ալ կ'ապացուցանէ թէ որքան մեծ փոփոխութիւններ կատարուած են Անգլիոյ հնդրային կարծիքին մէջ, ի նպաստ Ան– գարայի անդամակցութեան :

Աւելի չափաւոր կ'երեւայ Ֆրանսայի Ազգ· ժողովին սղեկաբերը :

Ան վա երացում պահանջած ատեն, կը չեշ – տէր թէ Թուրքիա եւ Ցունաստան կրնան պաշտ – պանել Եւրոպայի արեւելեան ծովափը, որ մինչեւ հիմա անպաշտպան կը մնար :

Այս առթիւ հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն , Թուրքիա կազմ եւ պատրաստ ունի 500.000 հոլինոց բանակ մը, «որուն արժէքը հաս– տատուեցաւ Քորէա ղրկուած զինուորներով »:

Պետական ելեւմուտքին 47 %ը յատկացուած է այս բանակին, որուն պահեստի ուժը կը հաշ – ուէն 1.200 000 զինուոր եւ 70.000 սպայ :

Ցունական դործօն բանակին ուժն ալ կը հաշուեն 175 հազար — 200.000, որոնք եւիած են արտաքին եւ ներքին կռիւներու մէջ : Տակաւին կան պահեստները եւ նաւատորմը :

Այս ուժերը եւ ուրիշ պարագաներ քննած ա – տեն, շատ մը մասնագէտներ եւ իրազեկներ այն տեսակէտն ունին թէ Միջին եւ Մօտաւոր Արեւել– քի պաշտպանութենէն կախում ունի արեւմտեան Եւրոպայի վիրկութիւնը :

Սմէն պարագայի մէջ, անոնք չափազանց մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն ոչ միայն Ցունաստա– նի եւ Թուրքիոյ, այլեւ արաբական երկիրներու դործակցութեան :

Գալով այս վերջիններուն , կը բաւէ ակ – նարկ մը ընել օրուան դէպքերուն վրայ : Շ·

Լ. Շաւիր յիշատակին

ՊԷՅՐՈՒԹ, 22 Ցունուար (Յառաջ).— Կիրա– կի, 20 Ցունուար, առտուան ժամը 10.30ին, Սի – նեմա Ռիվօլիի լայնարձակ սրահին մէջ տեղի ու– նեցաւ մեծաքանակ գրագէտ – մանկավարժ հան – դիսեալ Լեւոն Շանթի նուիրուած յիշատակի հանդիսութիւնը, նախաձեռնութեամբ « Համազ – գային» ընկերութեան Պէյրութի վարչութեան :

Սրահը ծայրէ ծայր լեցուած էր խուռն բազ– մութեամբ մը: Արտակարգ չուքով կազմակեր – պուած այս հանդիսութեան ներկայ էին լիբա – նանեան խորհրդարանի չորս հայ երեսփոխաննե– րը, ազգ· Գաւառ· եւ Քաղաք· ժողովի անդամ – ները: Բազմաթիւ մտաւորականներ եւ անձնաւո– րութիւններ :

Հանդէսը բացուեցաւ լիբանանեան քայլերը – գով, որմէ ետք, օրուան նախագահը՝ ընկեր Վա– հան Փափազեան, քանի մը խօսքով ներկայացուց մարդը, որուն յիշատակը ոգեկոչելու համար կազ– մակերպուած էր այս հանդիսութիւնը: Այնուհե – տեւ, ընկ· նախագահին հրաւէրով, հանդիսական– ները յոտնկայս վայրկեան մը լռութիւն պահեցին յարգելու համար մեծ հանդուցեալը, որուն նկարը պատուհին վրայ ցուցադրուեցաւ, յուզումի ալիք մը բարձրացնելով սրահին մէջ:

Առաջին բանախօսն էր ընկեր Մ· Իչխան, որ ծանրացաւ մանկավարժ Շանթին յատկանիշնե – րուն վրայ, վեր առնելով անոր մէջ դաստիարա – կը, գիտունը եւ ուսուցիչը:

Երկրորդ խօսողն էր ընկեր Գասպար Իփէկ – եան, որ իրեն թոյլատրուած կարճ ժամանակամի– ջոցի ընթացքին, վերլուծեց դրագէտ Շանթը, ա– ռաւելապէս ծանրանալով անոր թատերդութեանց վեմ դաղափարներուն վրայ:

Երրորդ եւ վերջին խօսողը եղաւ ընկեր Սիմօն Վրացեան, որ ներկայացուց Շանթի մէջ հաւրային մարդը, դաղափարական դործիչը : Մարդը, որ անհրաժեշտ պարագաներու տակ, նետուեցաւ դործի ասպարէզը եւ տուաւ իր առաւելադոյնը հայ ժողովուրդի դատին համար:

Գեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր: Հան– դիսութիւնը խոր տպաւորութիւն ձգեց :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐԱՆԻ ՄԷՋ

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ ընդդիմադիր ե– լեսփոխաններէն 15 հոգի Շահին դիմելով, խնդ – րեցին վերջ տալ Տօքթ· Մոսատեղի «ապօրէն իշ– խանութեան»:

Անոնք բաց նամակով մը կ'ըսեն թէ Շահին « բարոյական պարտականութիւնն է իր անմիջա– կան ուշադրութիւնը չնորհել Իրանի մէջ տիրող վտանգաւոր կացութեան»: Նամակը ստորագրած է ընդդիմադիրներուն վարիչը, Ճամալ Իմամի, յանուն իր 15 ընկերներուն եւ 21 լրագրողներու ո– րոնք խորհրդարան ապաստանած են: Բողոքողնե– րը կ'ըսեն թէ վարչապետը հրամայած է իր կու – սակիցներուն ներկայ չըլլալ երեսփ· ժողովի նիս– տերուն, որպէսզի մեծամասնութիւն չգոյանայ : « Կառավարութիւնը կը սպառնայ մեզի»:

Վերակոյտին մէջ ալ դժգոհութիւն կը յայտ– նեն վարչապետին դէմ:

⚔ Երեսփ· ընտրութիւնները չարունակուե – ցան Թէհրանի մէջ, Դշ· օր: Տասը հազար ոստի– կաններ կը հսկէին բարեկարդութեան: Քուէհա – մարը սլիտի կատարուի վաղը, շաբաթ:

ՉԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻՈՑ ապահովութեան նախա – բարը, Լաւրէնթի Քոփրիւա, պաշտօնանկ եղաւ : Պաշտօնական դեկոյցը կ'ըսէ թէ պաշտօնէ արձակ– ուեցաւ «իր իսկ խնդրանքով»: Կը կարծուի թէ նոր մաքրադործումներ պիտի կատարուին: Եր – բորդ կարեւոր պաշտօնանկութիւնն է որ կը կա – տարուի վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին :

ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ անդամներէն 12 երկիրներ հաւանութիւն յայտնեցին որ Լիբիան անդամ ընտ– րուի անմիջապէս: Ո· Միութիւնը հակառակեցաւ, դիտել տալով թէ այդ երկիրը կը դտնուի անդլեւ– ամերիկեան զօրքին տիրապետութեան տակ: Իր ներկայացուցիչը պահանջեց մինչեւ երեք ամիս եւս կանչել բոլոր օտար դինուորները եւ քանդել ռազմական խարխխները: Եդիպտոս ալ միացաւ այս բանաձեւին :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԾՆՆՍՏՅԱՆ ԹՈՒՆՆԻՈՒՂԻ ՄԷՋ

Լմբոստները խաղաղ մը գրաւեցին

Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ կացու – թիւնը աւելի ծանրացած է Թունուզի մէջ: Կառա– վարութիւնը հարկադրուեցաւ նոր զօրք ղրկել կեդրոնական քաղաքները: Ֆրանսական զինուոր – ները կազմ եւ պատրաստ կը սպասեն Սֆաքսի նա– ւահանդիստին մէջ:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 29 հոգի սպաննուեցան չորեքշաբթի օր, կռիւներու ընթացքին: Կը թուի թէ ազգայնականները մասնաւոր ծրագիր մը մշա– կած են, ամբողջ երկիրը անկարգութեան մատնե– լու համար աստիճանաբար :

Նոյն օրը հանրակառքերը եւ խանութները քարկոծուեցան Թունուզ քաղաքին մէջ եւ խռո – վութիւնը արագօրէն տարածուեցաւ դէպի հա – րաւ: Մոքնինի մէջ, որ 15.000 բնակիչ ունի, 5000 ցուցարարներ յարձակեցան ոստիկան զօրքին վը– րայ եւ աւարի տուին պահականոցը: Երեք ոստի– կաններ սպաննուեցան եւ ուրիշ երկու հոգի ալ ա– ռեւանդուեցան : Եօթը հոգի սպաննուեցան Թե – պուլպա քաղաքին մէջ պատահած ընդհարումի մը միջոցին: Թունուզի արեւելեան կողմը, Մէնզել Պու Զելֆա քաղաքին մէջ ոստիկանական ջոկատ մը ծուղակը ինկաւ եւ սպան սպաննուեցաւ :

Օգնական զօրք եւ ոստիկաններ ղրկուեցան Սուս քաղաքը, պաշտպանելու համար եւրոպական թաղը: Գաղթային զինուորներէն զունդ մը, մէկ վաշտ հրացանակիրներ եւ շրջուն պահակներ ղըր– կուեցան խռովութեանց կեդրոնները :

Կը կարծուի թէ ազգայնականներուն ծրա – գիրն է կարդով ղղրագին ցոյցեր սարքել բոլոր մեծ քաղաքներու մէջ: Խռովութիւնները սկսան հիւսիսային շրջանէն — Մաթէօր, Պիզերթա եւ Ցէրբիվէլ, իսկ այժմ կը տարածուին դէպի հա – րաւ, քաղաք քաղաք, համաձայն կանխորոշ ծրա– գրի մը :

Երկուշաբթի օր խռովութեանց դլխաւոր վայ– րըն էր Նապուլ, ծովեզերեայ քաղաք մը՝ Թու – նուզէն 50 մղոն դէպի հարաւ – արեւելք: Երեք – շաբթի օր ամենածանր դէպքը պատահեցաւ Մու– սի մէջ, Նապուլէն 70 մղոն դէպի հարաւ, իսկ չո– րեքշաբթի օր ընդհանուր դործադուլի մատնուե – ցաւ Սֆաքս:

Լմբոստները չորեքշաբթի օր դրաւեցին Թե– պուլպա քաղաքը, Թունուզէն 70 մղոն դէպի հա– րաւ – արեւելք, փողոցային կռիւ մը վերջ :

Առաջին անդամ է որ ազգայնականները քա – ղաք մը կը դրաւեն այս դաղթավայրին մէջ, մէկ շաբթուան խռովութիւններէ վերջ, ուր աւելի քան 56 հոգի սպաննուած եւ 200 հոգի վիրաւոր – ուած են: Հաղորդակցութիւնները խղուած են Թունուզ քաղաքին եւ Թեպուլպայի միջեւ, որ քանի մը մղոն միայն հեռու է Մոքնինի բերդէն : Քսան հոգի սպաննուած են այս վերջին քաղաքին մէջ: Ֆրանսական իշխանութիւնը անմիջապէս օդ– նական զօրք ղրկեց եւ զինուորական մեծ դործո – ղութեան մը կը սպասուի այսօր – վաղը : Տա – կաւին ճշդուած չէ թէ արաբ ըմբոստները ինչպէս կրցան տիրանալ Թեպուլպայի:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ քաղաքին անկումէն քա– նի մը ժամ վերջը, Նոր Տէսթուրի հետեւորդնե – րէն սպիտակազդեստ ամբոխ մը խուժեց Մոքնինի փոքր պահակախումբին վրայ, որ յանկարծակիի եկած ըլլալով, դիրք բռնեց պատուհաններու եւ դուռներու ետին եւ կրակ տեղաց: Խաղաղութիւ– նը վերահաստատուեցաւ երբ ծովային զինուոր – ներ օդնութեան հասան: Ուրիշ քաղաքի մը մէջ բնիկները կրակի տուին կարգ մը բնակարաններ ուր կը բնակէին Ֆրանսացի սպաներու ընտանիք– ները :

Ոստիկանական տեղեկագիր մը հաղորդելով խուզարկութեանց արդիւնքը, կ'ըսէ թէ չատ մը կասկածելիներու վրայ դտնուեցան մետաղեայ կօշկաձիդներ (կօշիկ հագնելիք), որոնց ծայրե – րը սրուած են ածելիներու պէս : Առնք չատ աւելի վտանգաւոր զէնքեր են քան սովորա – կան դաշոյնը:

ՉԵՌՆԱՐԿՆԵՐ՝ ՎՃՌԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Թունուզի կառավարութիւնը հրատարակեց մարզպանին ուղղուած նամակ մը որով ներկայ դէպքերուն ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը ձգէ Ֆրանսական կառավարութեան վրայ: Ծանու– ցադիրը ստորագրած է վարչապետը, Մոհամմէտ Շենիք:

Ֆրանսական կառավարութիւնը նոր հրա – հանդներ ղրկած է մարզպանին, եւ տեղական իշ– խանութիւնը կրկնայ տաղնապը լուծել վերսկսե– լով բանակցութիւնները:

Վարչապետին ծանուցադրին համաձայն . « իր օդոստափառ վեհապետը վճռապէս կը յայ – տարարէ թէ կը պահէ իր ամբողջ վստահութիւնը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

Վերջիւ ամիսներուն, առիթ ունեցայ այցելելու եւ մօտիկէն դիտելու Մէջին Արեւելքի քանի մը երկիրներ: Պիտի ուզէի սեղմ եւ ամփոփ տողերու մէջ, «Ծառայ»ի ընթերցողներուն փոխանցել այն լաւագոյն տպաւորութիւնները, զոր ունեցայ հայկական զանգուածներուն մէջ, այս թափառումներուս ընթացքին :

Մէջին Արեւելքի հայ ազգաբնակութիւնը, իբրեւ հայկական հնոց մը կը կազմէ: Դպրոց, եկեղեցի, կուսակցական, մարզական կեանք, հանրային աշխուժութիւն, ճշմարիտ մեղուանոցի մը տպաւորութիւն կը թողու ...

ԼԻԲԱՆԱՆ կարծես քրիստոնէական քաղաքակրթութեան դրոշմը կը կրէ իր վրայ, գաբերէն մնացած, թերեւս եւ Յաչակիրներէն ... Գրեթէ Հայաստանի բնակչութիւնը ունեցող, բայց տարածութեամբ երկու անգամ աւելի փոքր այս երկիրը, առանձնայատուկ դիրք մը կը գրաւէ Մէջին Արեւելքի մէջ: Նախ իբրեւ գլխաւոր նաւահանգիստ: Եւ այժմ ալ իբրեւ գլխաւոր օդակայան : Նորակառոյց Խալտ օդակայանը բազմաթիւ օդային կէտերու հանդոյցը կը կազմէ: Այստեղէն է որ կ'անցնին Եգիպտոս, Սայկոն, Իրան, Եւրոպա եւ Ամերիկա սաւառնող հսկայ օդանաւերը:

Հակառակ իր նեղ ու դարձդարձիկ փողոցներուն, պէյրութ իր չքնաղ դիրքով դեղեցիկ տուփ մըն է: Ծովն ու լեռները անոր կողքերն են: Քաղաքի կեդրոնէն՝ հինգ վայրկեանէն կարելի է ծովափը իջնել, իսկ 15 վայրկեանէն լեռները բարձրանալ, ուր ամառուան տաքերուն, բազմութիւնները կը թափին զովասուն եւ հանգիստ կեանք մը ապրելու համար:

Լիբանանի մօտ 80 հազար հայութիւնը կ'ապրի չատ ազատ պայմաններու մէջ, ինչպէս իր տան, իր հարազատ երկրի մէջ: Հայ ժողովուրդը կը վատահի լիբանանեան կառավարութեան եւ նոյն վատահութիւնը կը վայելէ անոր մօտ: Հայութիւնը չորս հայ երեսփոխաններ ունի Լիբանանի խորհրդարանին մէջ, եւ կը համարուի կարեւոր քաղաքական ազդակ այդ երկրի մէջ :

Հայութիւնը ազատ եւ անկաշկանդ կ'ապրի իր ազգ· կեանքը՝ հանրային, մշակութային եւ կրօնական բոլոր տարբերակներով :

Դաշնակցական մամուլը իր օրաթերթով — « Ազդակ » եւ շաբաթաթերթերով ազգապահպանման խօսուն լեզուն է: Հայկ· դպրոցներու՝ եկեղեցիներու, ակումբներու եւ մարզարաններու ընդարձակ ցանց մը կը պատէ այս փոքր երկրի մէկ ծայրէն միւսը: Պէյրութ իր չքնաղակերպով կը հաշուէ վեց հազար հայ աշակերտութիւն :

Լիբանանի մէջ կը գտնուին Անթիլիասի Հայոց կաթողիկոսութիւնը եւ հայկ· ճեմարանը, որ 20 տարիէ ի վեր լոյս կը սփռէ եւ իր աշակերտները ամենուրեք այդ լոյսի չահակիրները կը դառնան: Լիբանանի բազմաթիւ երիտասարդ ուժերը, բժիշկները, իմաստիրները, այդ մշակոյթի օրրանէն դուրս եկած են: Լիբանան կը հաշուէ 2500 կարմիր Խաչուհիներ , հազարաւոր Դաշնակցականներ եւ մարզիկներ: Գրեթէ ամէն չաբաթ , այս կամ այն չրջանին մէջ, հաւաքոյթ մը, դասախօսութիւն, ժողովրդութիւն կը կատարուի: Իսկ կարեւոր ժողովարարութիւններուն — Մայիս 28, Դաշնակցութեան Օրը, Ապրիլեան Սպասման, տարեկան հազարաւոր հայորդիները կը մասնակցին մեծ բազմութեամբ :

Անցեալ Ապրիլ 15ին, տեղի ունեցան Լիբանանի խորհրդարանական ընտրութիւնները: Անձամբ հետեւեցայ եւ տեսայ թէ ինչ հսկայ աշխատանք կատարուած էր նախապէս, ու նաեւ ընտրութեան օրը: Կուսակցական ղեկավարութեան տակ սքանչելի մեքենականութիւն մը ստեղծուած էր, նախատեսելով ամէն դէպք եւ պատահար :

Վերջին չաբաթները, Լիբանան ունեցաւ իր բնորովի առաջնորդը — Խորէն եպիսկոպոսը : Գաւառ· եւ քաղաք· ժողովներու անդամները զատին ղինք առին Անթիլիասէն եւ հանդիսաւորապէս բերին Ս· Նշան եկեղեցին, կոչնակներու ղօղանջներու եւ «Հրաչափառ»ի մեղեդիներու մէջէն ...

×

ՍՈՒՐԻԱ, վերջին տարիներուն , պետական հարուածներու երկիրը դարձաւ: Այստեղ ալ, մօտ 120 հազար հայութիւն կ'ապրի, գրեթէ կէսը Հալէպի չուրջ: Հայութիւնը մեւնոյն ազատութիւնները կը վայելէ այս երկրի մէջ եւ կը վարէ ազատ ու անկաշկանդ, իր ազգ· կեանքը: Այստեղ նոյնպէս դարերու մեծ ցանց մը կը տարածուի Հալէպէն Դամասկոս եւ մինչեւ Գամիշլի: Հալէպն ալ ունի իր ճեմարանը, եւ իր չրջակայքով կը հաշուէ մօտ ութ հազար հայ աշակերտ: Կան բազմաթիւ եկեղեցիներ եւ Հայոց Առաջնորդարան: Թեմի առաջնորդն է եռանդուն եւ հայրենասէր հոգեւորական մը, Զարեհ եպիսկոպոսը: Հալէպ ալ ունի իր կուսակցական օրաթերթը: Կը յիշեմ 1948ին, հազիւ տեղաւորուած երկու տարաւարներու մէջ, այս առիթով արդէն « Արեւելք»ը ունի իր սեփական տպարանը եւ խմբագրատունը: Ցաման եւ յարատեւ աշխատանքի արդիւնք... կան ուրիշ զանազան ձեռնարկներ եւ կուսակցական երկու ակումբներ :

Մարզական կեանքը նոյնպէս զարգացած է Սուրիոյ մէջ: Կ'արժէր տեսնել անցեալ Ապրիլի հոյակապ տոնակատարը: Աւելի քան 20 հազար հանդիսատես եկած էր ծափահարելու իր 2500 զաւակներու փառաւոր չքերթը: Եկած էին բոլոր չրջաններէ, իւրաքանչիւր խումբը իր տարազով եւ դրօչակով: Առաջ, դիտակից եւ հայրենասէր սերունդ մը պիտի հասնի այս պատանիներէն: Անոնք վաղուան մեր յոյսն են...

Այս առիթով փոքրիկ դրուագ մը կ'ուզէի պատմել «Ծառայ»ի ընթերցողներուն: Մարզահանդէսի առթիւ, գաւառէն եկած հայ սկաուտները կը բաժնուին եղեր Հալէպի հայ ընտանիքներուն մէջ: Դամասկոսէն եկած Մանչիկեան անուն պատանի սկաուտ մը, կը տեղաւորուի մեզի ոչ — բարեկամ ընտանիքի մը յարկին տակ: Իրիկունը, երբ որ պատանին յոգնած ու պարտաւածտուն կը վերադառնայ, հիւրընկալ ընտանիքը չատ պզտ կ'ընդունի զինք եւ փոքրիկ վէճ մը տեղի կ'ունենայ: Մանչիկեանը կը վերցնէ իր գաւազանն ու կռնակի պայուսակը եւ դուրս կ'ելլէ, դուռը ամուր վրան զարնելով: Խեղճ տղան, քաղաքին անծանօթ, մինակ, երկար կը թափառի, մինչեւ որ կը դտնէ Դաշնակցութեան ակումբը: Ի զարմանս այնտեղ դտնուղ քանի մը ընկերներուն Մանչիկեանը կը չեչտ·

— « Կը նախընտրեմ այս սալայատակներու վրայ պառկիլ, քան այնպիսի անարժան մարդու յարկին տակ դտնուիլ ...» :

Մանչիկեանը, իրական տիպարն է, Մէջին Արեւելքի մէջ հասակ նետող նոր սերունդին ...

Սուրիոյ մայրաքաղաքին՝ Դամասկոսի մէջ 3 — 4 հազարնոց հայ գաղութ մը ունինք :

Ամէն տեղ բազմաթիւ օրգաններ ունինք, կուսակցական , մարզական, կ· Խաչ եւն.: Մեր ընկերները մեծ ճիգ կը թափեն, ազգապահպանման ճամբու վրայ, իրենց Հալէպի Հայկազեան վարժարանը, որ հայեցի դաստիարակութեամբ սերունդ մը կը հասցնէ: Սեւաչեայ եւ սեւահեր այս երիտասարդները հետզհետէ կը ստուարացնեն մեր չարքերը: Հ· Մ· Ը· Մ· իր ակումբն ունի, զարդարած եռագոյնով, մեր անմահ հերոսներու նկարներով եւ մրցումի մէջ չահուած բազմաթիւ արծաթեայ բաժակներով: Բոլորն ալ դուրսի մարդու, դուրսի ընկերոջ խօսքի կարօտը ունին..

Սուրիոյ մէջ, նոյնպէս, Հայութիւնը կը վայելէ եղբոր իշխանութենէն վատահութիւնը եւ կը համարուի, աշխատասէր, չինարար եւ օգտակար ազգակ ...

×

ԵՐՈՒՍԱղԷՄի մէջ կը մնայ փոքրաթիւ հայ գաղութ մը: Պաղեստինեան դէպքերու ընթացքին, չատերը քաչուեցան դէպի Ամման, Հայֆա, Պէյրութ եւ Կիպրոս: Այս ամրան ընթացքին Երուսաղէմի վանքին մէջ դեռ կը մնային մօտ 800 հոգի, որոնք ամէն ինչ թողած եկած տեղաւորուած էին վանքի չրջանակին մէջ, չաճախ 6—7 հոգի մէկ սենեակի մէջ պառկելով: Խուռներամ բազմութիւն մը եկած էր տօնելու Մայիս 28ը: Վանքի մէջ մեր ընկերներու տրամադրութեան տակ դրուած է ակումբ մը, ուր կը կատարուին ժողովներ, հաւաքոյթներ: Աչքի զարկաւ նոր կազմակերպուած 25 հոգինոց երկսեռ երգչախումբը : Այստեղ ալ իբրեւ թեւ ու թիկունք կը հանդիսանան կուսակցական մարմին, կ· Խաչ, պատանեկան միութիւն, «Սօսկ» աղջկանց խումբը եւն· : Բոլորի հետ ալ հանդիպումներ ունեցանք: Շատ են պատմական վայրերու — Ս· Ցակոբայ, Ս· Ցառութիւն, տաճարները, Բեթղեհէմ, Համբարձման լեռը եւն.: Ձարմանալի կերպով, այս սրբազան վայրերը բաժնուած են ազգերու միջեւ: Տեղ կայ որ սանդուխի մը կամ պատի մը մէկ երեսը հայկական է, իսկ միւսը լատինական, յունական կամ օրթոտոքս: Ինչ վէճ եւ կռիւներ տեղի ունեցած են այս գետնին վրայ: Եւ հայ մարդը կրցած է այս դարերու ժառանգութիւնը պահպանել եւ միչտ վառ պահել Լուսաւորիչի կանթեղը, մինչեւ մեր օրերը: Դժբախտաբար ներկայ վանականները — ամէն մեղքին վրայ ժառանգաւորացին չրջանառարտ չորս վանեցի վարդապետներ, հարկ եղած բարոյական եւ հոգեւորական վեհութենէն զուրկ են: Ափսոս որ Յրիմեանի հայրենիքէն են ...

Տեսայ նաեւ Լացի Պատը եւ Սողոմոնի տաճարը: Հոյակապ ձեռակերտեր: Մեր վանքի պարիսպները, ներկայիս սահմանակիցը կը կազմեն Իսրայէլի եւ Յորդանանի: Նչենք նաեւ որ կռիւներու ընթացքին, բուռ մը Դաշնակցական հաւատաւոր ընկերներու խիզախութեան չնորհիւ մի — այն, կարելի եղած է վանքը փրկել ստոյգ կոտորած ...

(Մնացեալը յաջորդով) ՏԻԳՐԻՍ

ԿԱՐԴԱԼԱԾԻ ԻՒ ՏԱՐԱՆԻՒԹԻՒՆ
« Ծ Ա Ռ Ա Զ » Ը

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ՊՈՂՈՏԱՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

Ալապիահ քաւիւր...

Գ· (*)

— Ի՞նչ եղաւ, Թիւլ, ըսի,

— Է, դնաց, ըսաւ:

— Ի՞նչը դնաց :

— Տառնոցը :

— Ի՞նչպէս թէ տառնոցը :

— Չտեսա՞ր , մարդը ուղթ բացաւ, ես քեզի ըսած էի, որ հոս չդաս, տուր սա դրամները....

— Չեմ հասկնար, ըսի, այ թուղթերը ի՞նչ են, պա՞րտք ըրած էիր երկու ժամէ ի վեր, բացատրէ...

— Այս խաղին Պաffէարա կ'ըսեն: Երկու թուղթ դուն կը քաչես, երկուք ալ միւսին համար, որուն որ թիւը մեծ է կը յաղթէ:

— Հիմա, այս տասը հազարը դրած առենդ եթէ չահէիր, ի՞նչ պիտի առնէիր:

— Քանի, այսինքն պիտի կրկնապատկէիք :

— Ուրեմն, տասը հազար վտանգի տակ կը դնես, տա՞սը հազար չահելու համար: Ասիկա դէշ կազմակերպուած խաղ մըն է, ես դուրսը, պուլէն, հինգ հազար չահեցայ արդէն, ելիր երթանք: Տեսա՞ր կնիկները:

— Կնիկ – մնիկ չտեսայ, քսան հազար ունէի վրաս, դնաց, այս չանորդի Հրեան , ինչ շանս ունէի, ժամ մըն է ձեռքը կարդ մը չեղաւ, այն ալ այս աննչան խաղին մէջ: Հազարֆրանքէն աւելի դնող չկայ :

Այս պահուս, վարագոյրէ դրան դրագիրը ինքնութեան թուղթս եւ դրօշմաթուղթերով տոմսակ մը բերաւ:

— Պարոն, առէք ասոնք, եւ եթէ կարելի է 150 ֆրանք տուէք :

— Տուր, ըսաւ Թիւլ:

Երեսը նայեցայ Թիւլին, եւ վճարեցի մաքդուն :

Իր նայուածքը իմ վրաս՝ տեսակ մը դուխս չարժեց

— Հիմա ի՞նչ կ'ուզես ընել, ըսէ:

— Անշուշտ բախտը պիտի դառնայ, հանէ սա դրամները, եւ նայէ ինչպէս անոր ...

Ես տեղաւորուեցայ Թիւլին ձախ կողմը, եւ չարունակեցի զանճապետի պաչտօնս: Կեանքիս մէջ երբեք, այդ տեսակ հակակրելի մարդու մը հանդիպած չեմ, որքան այդ դիչերուան կանանչ սեղանի թիւավարը: Անոր թին, անգադար, Թիւլին առջեւէն դրամները կը քաչէր եւ կը բաժնէր՝ ուրիչներուն:

— Թիւլ, ըսի, այս վերջին հինգնոցն է:

— Տուր այն ալ, ըսաւ, եւ ելիր քովէս:

Ես դէպի վարադոյրէ դուրը յառաջացայ եւ տեսայ, որ Թիւլն ալ եռեւէս կուգար:

— Ի՞նչ ըրիր, ըսի ·

— Մէկ անգամէն ալ զայն տուի, ըսաւ, անկաբելի բան է: Ամէնը այս հնիկներուն երեսէն եղաւ :

Առաւան ժամը 4ր քսան կ'անցնէր: Աւելորդ էր սենեակ փնտռել՝ Սէն Ռաֆայէլ: Նստանք օթօ , եւ դարձանք՝ ետ :

Երկար ժամ մը չխօսեցանք իրարու հետ : Կառքը կը սուրար մեր չիմարութեան կատաղութիւնը չալկած: Մեր Թիւլը կը քչէր ճակատագրէն փախած մարդու մը պէս: Եւ, ահա անձրեւ մը: Առատ եւ յորդ: Կարծես ջրհեղեղ մը:

Սկսանք խօսիլ: Միտք ունէինք Պանտոլ իջնել, բայց, մտածելով, որ ամբողջ Քօթ տ'Ազիւրը լեցուն էր, փոխեցինք նահանգը եւ անցանք՝ Վառ:

— Տրակինեան չաճախորդներ ունիմ, վաղը առտուն դրամ կրնանք ճարել, ըսաւ: Թիւլ, հոգ մի ըներ, ձեւով մը կորսուած այս դրամները տեղը կը բերենք:

— Հոգիդ ողջ ըլլայ, ըսի, բայց, կը կրկնեմ, այս խաղը չատ դէշ կազմակերպուած է: Եաքը , այդ ի՞նչ փաթրօն էր, այդ օրիորդ Կ·ը, որ մեր ուրախուն հազարլին գլուխը կերաւ: Կծկուելիք անկիւն մը ճարելու յոյսով զոհեր եղանք: Ձիշդ Հայոց ազգին պէս... Պարզապէս ստախօսներ էին այդ կնիկները: Գոնէ ներկայ ըլլար, ինքը, Օր· Կ·ը, եւ աչքերովը տեսնէր, թէ ինչ չաճախորդներ էինք ...

— Տանէր, ըսաւ, Ֆրանսերէն :

— Եւ ինչ տանէր...

— Ալ այս մասին չխօսինք ըսաւ մեր Թիւլը , հիմա իջիր եւ սա դուրը զարկ :

Ճամբաներուն վրայ կեցած առանձին չէնք մըն էր, որ աւելի չարդանոցի կը նմանէր քան պանդոկի :

Երբ կառքին դուռը բացի, հակառակ հեղեղին, որ կր թափէր, տաքութիւն մը կար վրաս: Մարդ, ամէն տարիքին, չիմարութիւններու ընդունակ է, կը մտածէի ինքնիրենս :

(*) Ա· եւ Բ· մասերը տես «Ծառայ» Յունուար 20 եւ 22 :

ԽՈՀԱԿ ԿԱՐԾԻՔ ՎԱՅԵՐԻՆ

Բան չեմ լսել, ոչ էլ իմ ընդլայնասիրեալ ծանօթաց միջոցով հասել իմ ականջներուս: Միայն, եւ անոր համար, իրարու հետ խօսելն ալ դժուարացած էր – չատուն – չատուն, մինչեւ որ ես ալ ինծի համար մտածելիքը: Ի՞նչ են այդ մտածելիքը, չեմ գիտեր: Ոչ ալ կրնամ հետ կանգնիլ ոեւէ մեկնութեան: Ամէն պարագայի մէջ, բայց ոչ այն օրուան չափ: Ապա ինչո՞ւ այդ անդորրութիւնը, որ կը տիրէ ներկայիս մեր շրջանակներուն մէջ: Ինչո՞ւ այդ ամբողջական հոգեբանական ներքին խաղաղութիւնը, որ կը տիրէ մեր հոգի

իր նախարարներուն վրայ»: Երբ պէյը կ'արտօնէ որ վարչապետը պատասխանէ իր անունով, կը նշանակէ թէ կառավարելապէս համաձայն է կառավարութեան հետ, ինչպէս յայտարարեց այն պատուիրակութիւնը որ Փարիզ եկած է, Ազգաժողովին միջամտութիւնը խնդրելու համար: Մանուցպէի – րը կը մեղադրէ նաեւ Թունուզի Ֆրանսական զա – ղութին վարիչները, «որոնք իրենց անձնական շահերը եւ առանձնաշնորհները կը զերազասեն Ֆրանսայի զերազոյն շահերէն եւ թոյլ չեն տար պարկեշտօրէն գործադրել ազատական քաղաքա – կանութիւն մը աւելի քան երեք միլիոննոց ազգի մը հանդէպ »:

Ազգաժողովին արաբ ներկայացուցիչները, Փաքիստանի պատուիրակները եւ ուրիշ Ասիացի – ներ խորհրդակցութիւն մը ունեցան ՄԱԿի ընդհ. ժողովի նախագահին հետ, ելք մը գտնելու հա – մար: Թունուզի երկու նախարարները տեսակցու – թիւն մը ունեցան ազգայնական Զինաստանի պատուիրակութեան հետ:

Նոր դէպքեր Եգիպտոսի մէջ

ԳԱՀԻՐԷ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ

Անգլիական ուժերը Դշ. օր երկու նոր չերը – ջաններ խուզարկեցին Իսմայիլիայի մէջ, զէնքեր եւ ահաբեկիչներ երեւան հանելու համար: Աբշա – լոյսէն առաջ վայրաչուներ փնտռտուքներ կատա – րեցին Իսմայիլիայի արաբական զերեզմանատան արեւելակողմը, ուր արդէն 20թոն զինամթերքը – տած էին: Միւս կողմէ, հետեւակազօրքը խու – զարկութեան ձեռնարկեց ջրանցքին անուշ ջուրի հարաւակողմը: Երեւան հանեցին զէնքեր եւ ռազ – մամթերքներ: Եօթը կասկածելիներ ձերբակալ – ուեցան:

Մոհամմէտ Ալի քարափին դրաւումէն ի վեր, ծովային եւ Սուէզի կամուրջները ենթակայ չէին բրիտանական իշխանութեան: Ներկայիս ջրանց – քին անուշ ջուրի երկու ափերը ամբողջովին ին – կած են անգլիական դրաւման տակ: Անոնք հոն հաստատած են պատնէշներ եւ պահականոցներ, աւազի պարկերով ամրացուած:

Ներքին նախարար Սերակետտին վերջապէս յայ – տարարեց թէ՝ «կառավարութիւնը կարեւոր մի – ջոցներ ձեռք պիտի առնէ, անգլիական ուժերուն բարբարոսական արարքները ձախողութեան մատ – նելու համար: Նախարարը աւելցուց թէ Անգլիա – ցիները մտրակած են եգիպտական քաղաքացի – ները, կատղած շուներ արձակած են անոնց վը – րայ, սրբագործած մզկիթները եւ զերեզմաննոց – ները»: Իսմայիլիայի կառավարիչը իր կարգին մատնանշած է ուրիշ բարբարոսութիւններ:

Եգիպտոսի կիներն ալ միացած են հականգ – լիական պայքարին, զեկավարութեամբ Տիկին Տորիա Շէֆիքի: «Նեղոսի աղջիկները» Մութեան անդամուհիները Պարքէյս զրամատան առջեւ կանգնեցան, արգիլելով ամէն գործառնութիւն: Վարչութիւնը դիմեց ներքին նախարարութեան, որ ոստիկանութեան միջոցաւ ձերբակալեց ցու – ցարարուհիները, որոնք քանի մը ժամ վերջ ազատ արձակուեցան:

Անգլիոյ արտաքին նախարարութիւնը կը ծա – նուցանէ թէ Արաբիոյ կառավարութիւնը ձիտտէի անգլիական դեսպանին առաջարկ բերած է մէջ – նորդութեան, անգլեւեգիպտական վէճին մէջ: Կը յիշուի թէ Իրաքի կառավարութիւնն ալ դիմած էր, բայց արտաքին նախարարութիւնը յարմար չի նկատեր Սուտանի մասին եղած առաջարկները:

× Եգիպտական կառավարութիւնը նորէն ազ – դարարեց Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի, Հոլան – տայի եւ Նորվեկիոյ կառավարութեանց թէ «ոչ – բարեկամական» ընթացք պիտի նկատէ, եթէ զոր – ծակցին Անգլիոյ՝ Սուէզի ջրանցքին մէջ: Այս պա – թիւ յանձնուած յուշագիրը «ապահովիչ լուրերու կը սպասէ այս մասին» եւ կը յիշեցնէ թէ Եգիպ – տոսի կ'իյնայ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առ – նել, զործադրելու համար Կ. Պոլսոյ պայմանա – գիրը (1888), որուն համաձայն ջրանցքը բաց պի – տի ըլլայ բոլոր ազգերուն առջեւ, պատերազմի թէ խաղաղութեան աստեն:

× Գահիրէի «Ալ Մսրի» թերթին փարիզի թղ – թակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է Վիչինսկիի հետ, որ ըսեր է.

— « Հիւսիսային Ափրիկէի եւ Միջին Արեւել – քի ժողովուրդներուն,— Եգիպտոս, Իրան եւ ամէն կողմ,— պայքարը կը սկսի սարսել արեւմտեան տիրապետութեան հիմերը: Ազատագրութեան ազ – գային չարժումները հետեւանք չեն մեր դաւե – րուն, ինչպէս բաած էր Էյզինհաուր, այլ արդիւնքը ժողովուրդներու ազատութեան, պատիւի եւ ամ – բողջական անկախութեան պահանջներուն:

Մինճիալ Եիրոպացի ծրագիրը փութացնելու համար, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարն ալ անհրաժեշտ կը դտնէ որ սահմանադիր ժողով մը գումարուի, ինչպէս առաջարկած էր զօր. Այ – զենհաուըր:

Անգլիոյ պիտի սնանկանայ տասնհինգ օ – րոստոսի՝ եթէ ստրկարդ միջոցներ ձեռք չառ – նուին, ինչպէս կ'ազդարարէ Լոնտոնի Թայմզը: Շաբաթը 25 միլիոն սթերլին կը ծախսուի պա – հեստի դրամագլուխէն:

Ձերբակալումներ. ռուս իշխանուհի մը, Ա – լեքսանտրա Տուրասով, որ 12 միլիոն ֆրանք չոր – թած է Փարիզի մէջ, առասպելական ժառանգու – թեան մը հետաքրքրական պարզելով միամիտներու աչքին:

«ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՕՐ»

Կիրակի 24 Փետրուար, ժամը 15ին
Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

Նախագահութեամբ Պ. GUY de LIONCOURTի, տնօրէն César Franck երաժշտ. բարձրագոյն վար – ժարանի:

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳՉԱ. – ԽՈՒՄԲԻ (60 երգիչ), ամբողջութեամբ նուիր – ուած կոմիտասի գործերուն (50 կտոր մէկ յայ – տարրի մէջ):

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԻԵՒԱՆի

Կոմիտասի մասին կը բանախօսէ Պ. FELIX RAUGEL, նախագահ երաժշտարանութեան Ֆրանս. ընկերութեան:

Կը մասնակցին Օրիորդներ Թորոսեան, Պիւլ – պիւլեան, Զաւարեան, Պ. Պ. Խախամեան, Նշան – եան եւ **Piérre Labadie** *(թաւջութակ) Garde Répub – licaineէ:*

Տոմսերու համար դիմել.— Հայ գրատուննե – րը, եկեղեցւոյ դիւանատունը, Պ. Պարթեւեանի, 14 rue Petit, Bot. 99-22 եւ երգիչ անդամներուն:

Գիները՝ 150, 250, 350 եւ 500 ֆրանք:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ՝ Ապ. Մխ. Թեան եւ նախաձեռնութեամբ եկեղեցական երիտասարդնե – րու: Ցունուար 26ին, Շաբաթ երեկոյ Villeur – banneթաւտերասրահին մէջ: Հասոյթը պիտի յատ – կացուի Լիոնի եկեղեցւոյն չինութեան:

ՀԱՑ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Զուտ ազգային պարախառն համերգը Մար – սէյլի մէջ, 26 Ցունուար, չարաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Սալ Մազընոյի հանրածանօթ սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne:

Երաժշտական 8 հոգիանոց լարային նուագախումբ: Հայկական տոհմիկ պարեր. 8 հոգիանոց երկսեռ խումբով: Կովկասեան մենապար: Երգ, մեներգ, արտասանութիւններ եւ գրաւոր ասմունքներ:

Առաջին անգամ պիտի ներկայացուի՝
«ԾՈՑՒ ԱՄՈՒՍԻՆ »Ը
(Մէկ արար, մէկ պատկեր)

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԻՒՐԱՆՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

Գործ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻի, գին 500 փր.: Կարե – լի է գտնել.—

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մալաքեան, 3 Bld. Théodore Turner.
ՎԱԼԱՆՍ.— Արսէն Տէր Սարգիսեան, 15 rue St. Jacques:
ԼԻՈՆ.— Ղազար Ղազարեան, 56 rue Cuvier:
ԿՐԸՆՈԳԼԸ.— Սիսլեան, 28bis, Cours Jean Jaurès:
ՆԻՄ.— Շ. Զօղեան, 3 rue Petit Parc:
ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ.— Հայկազ Զօրեան, 6 rue de la Ré – publique:
ՎԻՆ.— Կիւլպէնկ Սուքիասեան, 144 rue Serpaize:
Ս. ՇԱՄՈՆ.— Ընդրիկեան, 8 rue Jean - Dugas:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Կը փնտռեմ քոյրս Արաքսի Զաքալեանը Թօքատցի, հօրը անունը Աւետիս, մօ – րը՝ Նարդուհի: Ամուսնացած էր Ամերիկայէն ե – կած Պ. Մալխաս Անտոնեանի հետ, վերջը դարձ – եալ մեկնած Նիւ Եորք: 1936էն ի վեր լուր չու – նինք: Կը խնդրուի իր հասցէն գիտցողներէն իմա – ցնել Մ. Վարդուհի Զաքալեանի կամ Mme Bar – dikian, 8 rue Délicherès, Aubenas, Ardèche:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ս. Մ. վարժարանին մէջ: Կազմակերպուած աշակերտներու կողմէ: Փետրուար 17ին, կիրակի օր, ժամը 16ին:

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Փոն տը Շէրիւէն Պ. Պ. Ազատ եւ Մխ. Բան Բէօրօղլուեաններ հազարական ֆրանք կը նուի – րեն Պէյրութի Փալանճեան ձեմարանին «Ցառաջ»ի միջոցով:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԺԳ. ՊԱՏԳ. ԺՈՂՈՎԸ

կը գումարուի Փարիզի մէջ, Փետրուար 1ին, Ուրբաթ օր: Բացումը առաւօտուն ժամը 10ին, Café de la Mairie, Place d'Italie (métro Place d'Italie)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԼԻՑԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. *ժողովի կը հրաւիրէ.—*

ՀԱՑԱՍՏԱՆ եւթկ. Շր. 26 Ցունվ. ժամը 9ին:

ԽԱԺԱԿ խումբ կիրակի 27 Ցունվ. կէսօրէ վերջ, ժամը 3.30ին:

ԳԻՈՐԳ ԶԱՎԱՇ խումբ, կիրակի 27 Ցունուար, կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

ՊԱՆԵԼՕ ԲԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» են – թակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, 17 rue Ampère: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Ս. Մինասեան» են – թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ «Ռուբէն», «Տօղրամաճեան» (Վ. Մանուէլեան) եւ «Ցար. Շահրիկեան» խումբերը, այս ուրբաթ իրիկուն, սովորական հաւաքատեղին: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

ՍԷՆԹ ԷթիԷն.— Հ. Ց. Դ. «Անտոք» են թա – կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին, ընկեր Ստեփանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրա – կարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3ին, Café Régent: Օրակարգ.— Պատգ. ժողովի օրա – կարգի քննութիւն եւ պատգամաւորի ընտրու – թիւն: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ:

ՎԱԼԱՆՍ.x Ֆր. Կապ. Խաչի մասնաճիւղի Ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին ընկերուհի Փ. Կօչկակարեանի բնակարանին մէջ: Բոլոր ընկե – րուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՔՂԻԻ Հայր. Մխիթեան Մարսէյլի մասնա – ճիւղին ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին Սէնթ Ամնի դպրոցը: Անհրաժեշտ է բո – լոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը: Շատ կա – րեւոր օրակարգ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ապրիլ 30, չորեքշաբթի իրիկուն, երգահանդէս ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆի:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Լիոնի Հ. Ց. Դ. Վա – րանդեան կոմիտէի երեկոյթը Փետրուար 18ի 32րդ տարեդարձին առթիւ: Փետրուար 17ին կիրակին ժամը 3էն կէս դիւերը, Ցոյներու սրահը:

«ՆՈՐ ՔՆԱՐ» երգարան չկայ ոչ «Ցառաջ»ի ոչ ալ գրավաճառներուն քով: Դիմել հրատարա – կիչին, Կ. Գէորգեանի, «Ցուսաբեր»ի հասցէով՝ B. P. 868, Le Caire (Egypte):

ՀՐԱՒԷՐ ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիլիկեան ընդհ. միութիւնը կը հրաւիրէ փա – րիզ եւ արուարձաններ բնակող բոլոր Կիլիկեցի – ները, համակիրները և բարեկամներըթէյասեղանի մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Café Cadetի վերնայարկը, métro Cadet: Կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն այս յայտարարութիւնը ըն – դունիլ իբրեւ հրաւէր: — վարչութիւն

Credit-Tailleur

HOMMES et DAMES
7, Ave. A. Briand - Arcueil (Vache - Noire)
Autobus 187 — 188, métro Laplace
Aut. de la Porte d'Orléans

Ձեր մարդու հագուստ զուտ բաւրդէ, չափի վրայ, երկու փարձով:

12.000ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

2000 ֆրանք կանխիկ եւ 2000 ֆրանք յանձնուած օրը, մնացեալը 8 ամսուան վրայ, բաժնուած:

Կերպասը տրուելու պարագային, միմիայն կա – րողէջը 8000 ֆրանքէն սկսեալ:

Թերթին ծանուցման այս կտրօնը տանողին 500 ֆրանք զեղչ:

ՀՌԶԱԿԱՒՈՐ «ՇԻՐԱԿ 52»Ը

Օդին տեսակը բոլոր ճանչցողներէ վաստակու – գահատուած, ամէն սեղանի անհրաժեշտ ըմ – պելին հռչակուած է «ՇԻՐԱԿ 52»ը՝ Հայաստանի փառապանծ նահանգին անունով կնքուած, Շիրա – կի շրջանակը կրող պիտակով: Հաճախանօթ «ՇԻՐԱԿ» վաճառասիշով 45 աստիճան այս առաջ – նակարգ ըմպելին թէ՛ ջրախառն եւ թէ՛ զուտ խըմ – ուելով՝ կը պարգեւէ Արեւելքի իսկական օդինի ճաշակը եւ հոգեզուարճութիւնը:

Dépot Central.— Grande Distillerie du Parc, 1—3, Bld. Onfroy, Marseille. Tél. Prado 82.93, 83.50.

Dépot pour la Région Lyonnaise.— D. BAHA - DOURIAN, 246, Rue Vendôme, Lyon. Tél. M. 11.84.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 փր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 փր· C.C.P. Paris 1678-63

Samedi 26 Janvier 1952 Շաբաթ 26 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

38րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6671-Նոր շրջան թիւ 2082

Տէրութիւն՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ

ՐԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՂՐԿՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ԽՄԱՍԸ

Քաղքենի – դրամատիրական մամուլն ալ կը խոստովանի թէ տեսակ մը ահազանգ է որ կը հընչէ Միջերկրականի ափերէն մինչեւ Միջին եւ Ծայր· Արեւելք :

Ահազանգ, որ ոչ միայն անմիջական դէպքեր կը ծանուցանէ, այլեւ աւելի վտանգաւոր հեռանկար մը :

Թողո՛ւնք Ծայր· Արեւելքը , ակնարկ մը նետելու համար աւելի մօտաւոր շրջանի մը վրայ , — Միջին Արեւելք եւ Հիւս· Ափրիկէ :

Երկու երկիրներ, Իրան եւ Եգիպտոս, այս միջոցին բռնած են դիրք մը, որ կրնայ աննախընթաց թոց համարուիլ :

Երկուքն ալ անկախ երկիրներ են : Մէկը՝ դաբերէ , միւսը՝ առաջին մեծ պատերազմէն ի վեր :

Բայց, երկու երկիրներուն մէջ ալ հասած է սերունդ մը, որ աւելին կը պահանջէ : Կ'ուզէ դառնալ իրապէս անկախ : Ազատ՝ քաղաքական եւ տնտեսական կաշկանդումներէ : Տէր – տիրականը՝ իր հայրենիքի եւ ժողովուրդի ճակատագրին :

Անգլեւիրանեան Ֆարիւղի ընկերութեան հետ ծագած վէճը միայն մէկ երեսն է իրանեան անցուդարձին :

Շատ աւելի խոր են տագնապին արմատները : Ոչ միայն տնտեսական – քաղաքական, այլեւ ընկերային : Մանաւանդ որ, ահաւոր ուժ մը կը հըսկէ հիւսիսէն, բարակի հոտառութեամբ :

Անգլեւեղիպտական վէճին մէջ ալ իրար խառնուած են քաղաքականը, տնտեսականը եւ ընկերայինը :

Միայն վեհապետական իրաւունքներու պաշտպանութեան կամքը չէ որ արիւն թափել կուտայ Սուէզի ջրանցքին մէջ :

Ջրանցքը միեւնոյն ատեն եկամուտի աղբիւր մըն է Եգիպտոսի համար, որ անհնարին դժուարութեանց մատնուած է, իր ելեւմուտքը հաւասարակշռելու համար : Դեռ չենք խօսիր ժողովուրդի թշուառութեան մասին :

Միւս կողմէ, Եգիպտոս բաց պատուհաններ կը փնտռէ, թէ աւելի ազատ գործելու եւ թէ նոր շահաստաններ գտնելու համար :

Եւ ահաւասիկ Հիւս· Ափրիկէի խլրտումները, որոնց առաջին ազդանշանը կուտայ Թունուզ :

Մեծն Բրիտանիային վերջ, Ֆրանսա եւս չատոնց ըմբռնած է թէ կարելի չէ երբեմնի դաղթավայրերը կառավարել հնօրեայ աւանդութիւններով, իրրեւ չահաստան :

Առաջինը աստիճանաբար ընդ առաջ գնաց ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքին : Եւ զանազան դաղթավայրեր դարձան անկախ պետութիւն, պահելով հանդերձ իրենց կապը Լոնտոնի հետ, սերտօրէն :

Ֆրանսան ալ նոր բանաձեւ մը գտաւ,— «Ֆրանսական Միութիւն» : Իր դաղթավայրերն են որ կը կազմեն այս միութիւնը, իրրեւ տեսակ մը ընկերակցութիւն : Շատ աւելի լայն իրաւունքներով քան առաջ :

« Միութիւնը» ունի ընդհ· ժողով մը, Փարիզի մէջ (Վէրսայլ) : Նոր ուղեղիծ մըն է այս, դէպ ի անկախութիւն առաջնորդելու համար դաղթավայրերը, աստիճանաբար :

Ինչպէս ամէն տեղ, Հիւս· Ափրիկէի մէջ եւս նոր սերունդը չատ աւելի պահանջկոտ է եւ անհամբեր :

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ այսօր Թունուզի մէջ, կրնայ ազդանշան մը համարուիլ հարեւան Ալժէրիոյ եւ Մարոքի համար :

Անշուշտ կառավարութիւնը տեղեակ է ամբողջ անցուդարձին, եւ կը գործէ կատարեալ չըրջահայեցութեամբ, թէ ինքնորոշման իրաւունքը յարդելու եւ թէ իր հիմնական չահերը ապահովելու համար :

Այս յարաճուն խլրտումները այնքան պերճախօս են որ, դեղին մամուլն անդամ լեզու ելած է եւ խոհեմութիւն կը քարոզէ :

Այսպէս , « Նիւ Եորք Թայմզ» դիտել կուտայ թէ բռնի ուժը չի կրնար լուծել խնդիրները : Իսկ անդ· Թերթ մը կը թելադրէ որ դաղթային պետութիւնները մի՛ացեալ ճակատ կազմեն հասարակաց վտանգին դէմ ...

Շ·

Գաղթ. Օֆիսը փակուեցաւ

Երէկ, Ուրբաթ, 25 Յունուար, փակուեցան Գաղթ· Օֆիսին դրասենեակները, համաձայն պաշտօնական հրահանգի մը :

Աւելորդ է բացատրել թէ այս կարդադրութիւնը հետեւանք է IRO-ի գործունէութեան դադարման, հետեւաբար միայն հայ դաղթականներուն չի վերաբերիր :

Գաղթ· դրասենեակին փակումով, կը դադրին բոլոր գործառնութիւնները (վկայական, վաւերացում, ճամբորդութեան թուղթ եւն·), ցնոր տնօրինութիւն :

Այս կարդադրութիւնը մասնաւոր աղդով մը պիտի ծանուցուի Փարիզի եկեղեցւոյ բակը, ուր իրաւասու պաշտօնեայ մը լուսաբանութիւններ պիտի հաղորդէ, առանց սակայն ընթացք տալու որեւէ դիմումի :

Անշուշտ առժամեայ է այս կարդադրութիւնը եւ անյապաղ կը սպասուի արտաքին գործերու նախարարութեան վերջնական որոշման :

Ինչպէս կը նախատեսէր Փարիզի կիսապաշտօնական օրկանը, Le Monde, հաւանաբար նոր դրասենեակ մը բացուի արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ, հայկական, ռուսական, սպանիական եւն· բաժիններով :

× Երէկ Յունուար 22 Թուականիր պաշտօնադիր մը ստացանք Տարադիրներու Միջազդային Կազմակերպութեան Bagnoli-ի վարչութենէն, որ կը տեղեկացնէ թէ Յունուար 31-ին պիտի փակուին բոլոր դաղթակայանները : «Այս առթիւ սրտագին շնորհակալութիւն «Յառաջ»-ի խմբագրութեան, որ տարագիրներուն համար ձրիաբար թերթ կը ղրկէր մեր կայաններուն » :

Ֆրանսա վաւերացուց

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ և ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵԿՆԱԺՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգ· ժողովը երէկ· օր 101-ի դէմ 519 ձայնով հաւանութիւն յայտնեց որ Յունաստան եւ Թուրքիա հրաւիրուին անդամակցելու Ատլանտեանի դաշինքին :

Արտաքին գործերու յանձնաժողովը արդէն հաւանութիւն յայտնած էր 8-ի դէմ 36 ձայնով : Իր տեղեկաբերը, Պ· Միւթէր, մասնաւորապէս չեշտեց թէ Յունաստան եւ Թուրքիա անդամակցելով Ատլանտեանի դաշինքին պիտի ամրապնդեն Մերձին Արեւելքի եւ ամբողջ Եւրոպայի ապահովութիւնը : «Աւելի լաւ պիտի չըլլար չրջանային հաւաքնութիւն մը, վասն զի Միջերկրականը մէկ ամբողջութիւն է : Անհրաժեշտ է ամրապնդել ազատ ազդերուն համերաշխութիւնը, փրկելու համար աղատութիւնը » :

Ազգ· պաշտպանութեան յանձնաժողովին տեղեկաբերն ալ, որ նոյն կարծիքը յայտնած էր, առաջարկեց անյապաղ ընդունիլ երկու երկիրները, Իրանն եւ Մարոքն ու Թունուզը, լրացնելու համար Միջերկրականի պաշտպանութիւնը :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, զոր· Պիւեօթ՝ անդամ զոր· տը Կոլի կազմակերպութեան, յայտարարեց թէ պիտի քուէարկեն օրինագիծը : Եւ առաջարկեց անմիջապէս բանակցիլ Դաշնակիցներուն հետ : Ուրիշ զօրավար մը, Մալէզ Ժուանվիլ (Համամյնավար), ընդդիմացաւ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութեան :

Արտաքին նախարարը պատասխանելով զանազան դիտողութեանց, բացատրեց թէ «միայն խաղաքաղաքական նկատումներով էր որ Ատլանտեանի խորհուրդը որոշեց ընթացք տալ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ դիմումին : Թէեւ արդէն երաչխիքներ տրուած են անոնց, մասնաւոր դաշնագիրներով , բայց անոնք անկատար եւ անբաւական համարուեցան : Եւ յետոյ, չատ երկար պիտի տեւէր բանակցիլ չրջանային նոր դաշինքի մը մասին» :

ԱՆԳԼԻՈՅ ելմտական նախարարը ճառ մը խօսելով անգլեւամերիկեան առեւտրական սենեակին առջեւ, յայտարարեց թէ՝ «ելեւմտական տագնապը աննախընթաց է իր պատմութեան մէջ » : Նախարարը բարկացաւ ժխտեց ամերիկացի ծերակուտականի մը այն տեսակէտը, որ մեռած ձի մը ողջնցնելու կը նմանցնէր Անգլիոյ ելեւմուտքին վերականգնումը :

Ֆրանսական վաւերացում

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ և ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԹԵԿՆԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգ· ժողովը եչ· օր 101-ի դէմ 519 ձայնով հաւանութիւն յայտնած էր 8-ի դէմ 36 ձայնով : Իր տեղեկաբերը, Պ· Միւթէր, մասնաւորապէս չեշտեց թէ Յունաստան եւ Թուրքիա անդամակցելով Ատլանտեանի դաշինքին պիտի ամրապնդեն Մերձին Արեւելքի եւ ամբողջ Եւրոպայի ապահովութիւնը : «Աւելի լաւ պիտի չըլլար չրջանային հաւաքնութիւն մը, վասն զի Միջերկրականը մէկ ամբողջութիւն է : Անհրաժեշտ է ամրապնդել ազատ ազդերուն համերաշխութիւնը, փրկելու համար աղատութիւնը » :

Ազգ· պաշտպանութեան յանձնաժողովին տեղեկաբերն ալ, որ նոյն կարծիքը յայտնած էր, առաջարկեց անյապաղ ընդունիլ երկու երկիրները, Իրանն եւ Մարոքն ու Թունուզը, լրացնելու համար Միջերկրականի պաշտպանութիւնը :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, զոր· Պիւեօթ՝ անդամ զոր· տը Կոլի կազմակերպութեան, յայտարարեց թէ պիտի քուէարկեն օրինագիծը : Եւ առաջարկեց անմիջապէս բանակցիլ Դաշնակիցներուն հետ : Ուրիշ զօրավար մը, Մալէզ Ժուանվիլ (Համամյնավար), ընդդիմացաւ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութեան :

Արտաքին նախարարը պատասխանելով զանազան դիտողութեանց, բացատրեց թէ «միայն խաղաքաղաքական նկատումներով էր որ Ատլանտեանի խորհուրդը որոշեց ընթացք տալ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ դիմումին : Թէեւ արդէն երաչխիքներ տրուած են անոնց, մասնաւոր դաշնագիրներով , բայց անոնք անկատար եւ անբաւական համարուեցան : Եւ յետոյ, չատ երկար պիտի տեւէր բանակցիլ չրջանային նոր դաշինքի մը մասին»

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

(Բ· Ու վերջին մաս)

ՃՈՐԴԱՆԱՆի մայրաքաղաքը, Ամման, որ ե– րեսուն տարի առաջ էրքէզական շատ փոքր գիւղ մըն էր, այսօր չէն ոտան մը դարձած է, հարիւր հազար բնակչութեամբ: Հակայ շինութիւններ կը կատարուին եւ հետզհետէ կը տարածուին քաղա– քը շրջապատող բլուրներուն վրայ:

Ամմանի մէջ կ'ապրին 2 — 3 հազար Հայեր, գրեթէ ինքնաբաւ: Ունին ազգ· դպրոց եւ եկեղե– ցի: Կայ նաեւ Հ· Կամսարականի կաթոլիկ դպրո– ցը: Կուսակցութեան կողքին կը գործեն Կ· Խաչը, Մարզականը, «Ռուբինա» աղջկանց խումբը: Ու– նին իրենց ակումբը, ուր տեղաւորուած են մար– զական սկաուտական բաժինը, դրադարան, եւ ուր տեղի կ'ունենան բոլոր ժողովները:

Ամմանի հայութեան մեծագոյն մասը Մայիս 28ի օրը տօնեց խանդավառութեամբ: Երուսաղէ– մի երկսեռ երգչախումբը եկած էր իր մասնակ – ցութիւնը բերելու օրուան տօնին: Համբարձման տօնին, « Ռուբինա » աղջկանց խումբը, Վիճակի օր կազմակերպած էր կանանչազարդ եւ ջրառատ վայրի մը, Ռըսէլֆայլ մէջ: Երգ, պար, արտա – սանութիւն, խանդավառ մթնոլորտ: Այստեղ մը– տանք մեր ընկերոջ — գիւղապետ Սամուէլի տու– նը, որ տասը անդամներէ բաղկացած ընտանիք մըն է: Սամուէլ Հաճընցի տարագիր մըն է որ իր ծախքով եւ ջանքերով, այս փոքր գիւղին մէջ դպ– րոց բացած է: Արաբական անապատի այս անկիւ– նին մէջ, հայորդիները իրենց մայրենի լեզուն կը սորվին... Միշտ դալար մնան բազուկները, սի – րելի Սամուէլ ...

×

ԻՐԱՆԸ՝ փոթորկալից շրջան մը կ'անցընէ ներկայիս: Այս երկիրը օտարներու մրցակցու – թեան թատր դարձած է իր դիրքով եւ հողային մեծ հարստութիւններով: Բայց առանց չափա – զանցելու կարելի է ըսել թէ Իրանը իրազդային զարթօնքը կ'ապրի այժմ: Երկրին քաղաքական եւ մտաւորական ընտրանին այն եզրակացութեան եկած է թէ Իրանի 15 միլիոն ժողովուրդը չի կըր– նար ապրիլ մշտական թշուառութեան, աղքատու– թեան եւ մերկութեան մէջ: Իրապէս, այս երկրի 95 առ հարիւրը մերկ, անգործ եւ անօթի է: Ասոր վը– րայ աւելցուցէք նաեւ տիրող գանազան տեսակի աւերիչ հիւանդութիւնները...

Հայ ազգաբնակութիւնը — ոչ աւելի քան 70 հազար — այս երկրին մէջ, տակաւին ննթակայ է կարգ մը սահմանափակումներու՝ մշակոյթի ճա– կատին վրայ: Միւս կողմէ հիւսիսային հարեւա– նին պարզած հեռանկարը դինքը դարձուցած է չա– փազանց վերապահ եւ կասկածամիտ: Իրանի մէջ, նոյն խանդավառ հաւաքոյթներու չէք հանդիպիր, ինչ որ Լիբանանի կամ Սուրիոյ մէջ:

Բայց եւ այնպէս, գաղութը լուիկ մնջիկ, կ'ապրի իր ազգ· կեանքը, որ կեդրոնացած է ա– ռաւելաբար Թէհրանի մէջ: Ապատանի մէջ, աւելի քան 800 Հայեր կ'աշխատէին Անգլեւիրանեան քարիւղ· ընկերութեան մէջ: Սպահանի, Սուլթա– նապատի եւ Համատանի փոքր գաղութներ կ'ապ– րին իրենց կուսակցական եւ հանրային մարմին – ներով: Առպատականը, որ ժամանակին մեր կու– սակցական հնոցը եղած է, ներկայիս գրեթէ ա – մայացած է: Սալմաստի, Ուրմիոյ եւ Թաւրիզի ժողովուրդի մէկ մասը Հայաստան վերադարձաւ: Թաւրիզի մտաւորականութեան մեծագոյն մասը Թէհրան թափած է: Եկած են նոյն իսկ քահանա– ներ: Առաջուան մէկ երկու քահանաներու տեղ ներկայիս 8 — 10 քահանաներ կան Թէհրանի մէջ: Բազմաթիւ ուսուցիչներ, բժիշկներ եւ ազատ ա– պարէզի մարդիկ, բոլորը Թէհրան թափուած են: Ե՛ւ ատկէ կը բխի նաեւ, մտաւորական դասին մէջ տիրող մրցակցութիւնը ...

Թէհրանի մէջ ունինք կուսակցական եւ հան – րային մարմիններ, դպրոց, եկեղեցի, թեմական, հոգաբարձութիւն եւայլն: Ունինք մեր օրաթեր – թը՝ «Ալիք» գեղեցիկ խմբագրատունով մը: «Ալիք» 2500 օրինակ կը սպառի եւ ինքնաբաւ է: Հան – րային կեանքը բաւական գոհացուցիչ է: Քաջալե– րիչ եւ գնահատանքի արժանի են մեր ընկերներու ճիգն ու աշխատանքը, բաղդատաբար դժուարին պայմաններու մէջ:

Ներկայիս Թէհրանի մէջ կան հետեւեալ դպը– րոցները .— Դաւթեան դպրոցը, հիմնուած 1870– ին քաղաքի կեդրոնին մէջ: Ազգ· սեփականութիւն է: Մինչեւ 1938, երբ կառավարութիւնը փակեց, միջնակարգ էր, յետոյ՝ տարրական: Այս տարի նորէն կը դառնայ միջնակարգ: Աշակերտներու թիւը կը հասնի 1700ի, որոնք չատ խճողուած են: Ուսուցիչներու թիւը 81 հոգի: Դանայի դպրոցը աւելի նոր է եւ քաղաքի ծայրամասերն է: Ունի 600 աշակերտ եւ 20 ուսուցիչ: Կան նաեւ աւելի փոքր դպրոցներ, ինչպէս՝ Շահազիզի, Արուվեան, Ս· Մեսրոբ եւայլն: Հայ աշակերտութեան քնդհա– նուր թիւը հաշուելու է մօտ 2600 հոգի: Հետա – քրքրութեան համար նշենք թէ կայ Սատվարեան անուն մանկապարտէզ եւ տարրական դպրոց մը անհատական ձեռնարկ — որտեղ ուսուցումը կը կատարուի Հայաստանի նոր ուղղագրութեամբ:

Թէհրանի մէջ կան երեք եկեղեցիներ: Երկու– քը հին են, իսկ նորը՝ Ս· Աստուածածնի, կա – ռուցուած է ազգ· հողին վրայ, Ռոման Խաչեւի կողմէ:

Ճիշնք նաեւ Թէհրանի մէջ գործող կարգ մը միութիւնները — Հայ Կին, Հայ Համազգ· Ընդհ· Միութիւն, Հայ Մշակութային «Արարատ» Միու– թիւն, Զարմանալի Ուսումն· Միութիւն, Փերիա– յի հիւանդանոցի Միութիւն, «Մշակոյթ» Միու – թիւն:

Ասոնց մէջ, ամէնէն կարեւորը Հայ Մշակու– թային « Արարատ » Միութիւնն է 350 անդամնե– րով, որ միացումն է չորս տարբեր միութիւննե – րու 1950 Յունուարին: Բարոյապէս եւ նիւթապէս զարգացաւ մէկ տարուան ընթացքին: «Արարատ»ը ունի քանի մը բաժիններ.— երաժշտական, դրա – կան, պատմական, սկաուտական եւայլն: Այս մի– ութիւնն է որ ամէն տարի կը տօնէ «Ապրիլ 24ը», « Մշակոյթի Օրը» մեծ շուքով: Սկաուտական կազմակերպութիւնը, պետական իշխանութիւննե– րու կողմէ ճանչցուեցաւ 1951 Հոկտեմբերին: Թա– դաւորի ծննդեան տարեդարձի մեծ հանդիսու – թեան ընթացքին, յատուկ պատուի արժանացան « Արարատ »ի սկաուտները:

×

Քանի մը խօսք ալ մեր հայաւանակորդներու մասին:

Սուրիա – Լիբանանի մէջ, քանի մը հնչակ – եան մամլակալար եկեղեցիներ, խառնուած են ի հարկէ համայնավարութեան, մեղի դէմ պայքարելու համար: Ֆրանսացիներու իշխանութեան ժամա – նակ, համայնավարութիւնը արգիլուած էր այս երկիրներուն մէջ: Պատերազմէն վերջ եւ մինչեւ 1947 Յունուարը, համայնավարութիւնը զարգա – ցաւ, սակայն 1948ին պետական իշխանութիւնը լուծուած յայտարարեց զայն, փակեց անոնց թեր– թերը: Բազմաթիւ ղեկավարներ բանտարկուեցան եւ կամ փախստական դարձան: Ներկայիս, Միւս դպրոցներու ուսուցիչներու համար մասնաւոր դասընթացքներ հաստատուած են վի– ճաբանութեան, այցելութեան եւն·ի համար:

Մեծ յոյսդիմութիւն եղած է արուեստի եւ ձեռարուեստի, երաժշտութեան եւ մարմնակր – թութեան մէջ:

Դպրոցական չէնքերը յաճախ զոհացուցիչ չեն եւ ուսուցիչը չի կրնար տալ իր լաւագոյնը: Պա– տերազմը դադրեցուց թէ չինութիւնները եւ թէ նորոգութիւնը, իսկ այդ միջոցին բազմապատ – կուեցաւ աշակերտներու թիւը:

Ներկային ամէն ջանք կը թափուի յարմար վայրերու մէջ նոր չէնքերու չինութեան եւ հին չէնքերուն նորոգութեան համար: Կրթական Տես– չութիւնը— Դպրոցական Շէնքերու Շինութեան մասնաճիւղը տարեկան մինչեւ 100 հազար սթեր – լին կը տրամադրէ:

Ներկայիս 200 ուսուցիչներ կը պատրաս – տուին, իսկ տարեկան պահանջն է մօտ հարիւր ուսուցիչ: Շատեր կը շարունակեն իրենց ուսումը քօլէճները ձգելէ վերջ, եւ կան ալ որ իրենց բարձ– րագոյն ուսման (B.A.) վկայականները ստացած են Լոնտոնի մէջ:

Երկրորդական ուսման պահանջը աւելցած է վերջին տարիները: Բազդատմամբ 1937ին, ներ – կայիս կան երկու անգամ աւելի տղաք, եւ երեք անգամ աւելի աղջիկներ, որոնք երկրորդական ու– սում կը ստանան:

Աւելի քան 13 հազար աշակերտներ կը հետե– ւին 40 երկրորդական վարժարաններու դասըն – թացքներուն՝ քաղաքներուն թէ գիւղերուն մէջ:

Լոնտոնի Համալսարանի քննութեան արձանա– գրութեան համար 1939ին կային վեց թեկնածու – ներ, 1951ին 290: Լոնտոնի համալսարանի բարձ– րագոյն քննութեան համար առաջ թեկնածու չկար, իսկ 1951ին 25 հոգի ներկայացան: Լոնտո– նի Առեւտրական Սենեակի քննութեանց համար 1939ին թեկնածու չկար, իսկ 1951ին 1911 հոգի ներկայացան:

Պետական թոշակով Անգլիոյ մէջ ուսուցչա – կան կազմ պատրաստելու դրութիւնը կիրարկուե– ցաւ նաեւ երկրորդական վարժարաններու: Տաս – ներկու ուսանող ստացան բարձրագոյն կրթու – թիւն:

Կրթական Տեսչութիւնը եւ բրիտանական հիւ – պատասարանը 1948ին Յունուարի մէջ կազմա– կերպեցին անգլիերէնէ լեզուի դասընթացք բարձ– րագոյն վարժարաններու ուսուցիչներու համար, իսկ 1949ին Նիկոսիոյ մէջ:

Երկրագործական ուսում կը ստանան Մոր – ֆուի Գիւղական Կեդր· դպրոցին մէջ: Ուրիշ Գիւ– ղական Կեդր· վարժարան մը բացուեցաւ Պիրկա–

ԿՐԹական գործը կիպրոսի մէջ

ԼՈՄԲ.— Լոնտոնի *Տէյլի Մէյլը* իր վերջին բա– ցառիկ թիւը նուիրած էր Կիպրոսի: Ստորեւ հատ– ուած մը կրթական գործունէութեան մասին.—

Աշխարհի մէջ ոչ մէկ տեղ դպրոցական կըր– թութիւնը այնքան ի պատուի է որքան Կիպրոսի մէջ: Քաղաքներուն եւ գիւղերուն մէջ ծնողները մեծ զոհողութիւններ յանձն կ'առնեն, մինչեւ իսկ պարտքի տակ կ'իյնան, որպէսզի իրենց զաւակ – ները վայելեն դաստիարակութեան առաւելու – թիւնները:

Վերջին 12 տարուան ընթացքին դպրոցական աշակերտներու թիւը 46 հազարէն բարձրացաւ 62 հազարի եւ ներկայիս մօտ 90 առ հարիւրը կը ստանան տարրական կրթութիւն:

Դպրոցները ոչ միայն ընդարձակ այլեւ լու – սապայծառ եւ հաճելի հաստատութիւններ են, թէ աշակերտին եւ թէ ուսուցիչին համար:

Ուսուցիչները հետամուտ են սորվելու եւ գործադրելու նոր մեթոտները, մինչեւ իսկ դաս– տիարակութեան համար անկարեւոր նկատուած նիւթերը, ինչպէս մարմնակրթութիւն, երաժշ – տութիւն, արուեստ եւայլն:

Վերջին երկու ամառներու ընթացքին մօտ 900 ուսուցիչներ իրենց ծախքով հետեւեցան մէկ կիսամսեայ դասընթացքներու: Իսկ 300 ուսուցիչ– ներ հետեւեցան Ծնունդի եւ Զատկի արձակուրդ– ներուն կազմակերպուած դասընթացքներուն:

Նոր մեթոտներու գործադրութեան համար խորհուրդներ կուտան կրթական նախարարու – թեան մասնագէտները, որոնք տարրական դպրոց– ներու նախկին ուսուցիչներ են եւ իրենց համա – լսարանական բարձրագոյն կրթութիւնը ստացած են Անգլիոյ մէջ:

Պետական թոշակ յատկացուած է, որուն չը – նորհիւ բազմաթիւ յառաջադէմ ուսանողներ կըր – նան իրենց ուսումը շարունակել Անգլիոյ մէջ: Ար– դէն 26 վերադարձած ուսանողներ պատասխանա– տու դիրքեր կը ղրաւեն Տիպար Դպրոցներու, մանկավարժական քօլէճներու, քննիչներու դըպ – րոցներու մէջ:

Այս պատրաստուած պաշտօնեաները ամէն ա– րիթ կ'օգտագործեն իրենց արասահմանի մէջ ըս– տացած ուսումը ջամբելու կղզիին դպրոցներուն եւ ուսուցիչներուն:

« Տիպար դպրոց»ին առաջին փորձառական վարժարանը բացուեցաւ 1947ին, երկու ուրիշներ 1948ին եւ երկու հատ ալ 1950ին: « Տիպար Դպը– րոցին» դերն է իր կատարելագործուած մեթոտ – ներու գործադրութեամբ, ծառայել իբրեւ կըր – թական առանցք ուրիշ դպրոցներուն համար:

դաղտնի կը գործեն: Ինչպէս ամէն տեղ, ազգ· ա– ռանձին հաստատածներ չկան: Հայը, Արաբը կամ Տիւրզին միեւնոյն քլիշէի մէջ կը դտնուին: Սու – րիա եւ Լիբանան իրենց առանձին Կ· Կոմիտէները ունին: Իրենց գլխաւոր կեդրոնը կը դտնուի —կ'ը– սեն— Դամասկոսի չուրջ: Ցաճախ Կոմինֆորմի օտար անդամներու այցելութիւնը կ'ընդունուին: Գաղտնի մթերանոցներ ունին, եւ ընդհանրապէս կը կարծուի թէ լաւ զինուած են:

Իրանի մէջ, համայնավարութիւնը կը գործէ « Թուտէ» անուան տակ: Այս կազմակերպութիւնը ստեղծուեցաւ պատերազմի ընթացքին: Ժամբա – տաբար հիմնուեցաւ նաեւ անոր հայկ· բաժինը, որու ղեկավարներն էին Արտաշէս Յովհաննէս – եան, Ղազար Սիմոնեան եւայլն: Պատերազմի ըն– թացքին, անոնք գրեթէ իրենց ձեռքն առած էին մեր ազգ· մարմինները, փոխած էին մեր ուղղա– դրութիւնը եւայլն: 1948ի Փետրուարին, երբ մա– հափորձ կատարուեցաւ Շահնշահի դէմ, Թուտէն յայտարարուեցաւ ապօրինի կազմակերպութիւն եւ ղլխաւոր ղեկավարներէն տասը հոգի բանտար– կուեցան, սակայն յետոյ, բանտէն փախան խոր – հրդաւոր կերպով: Վերջին ամիսներուն ցոյցերը սարքուած էին անոնց ղեկավարութեամբ: Կազմա– կերպութիւնը ցանցեր ունի համալսարանական ու– սանողութեան, բանուորներու եւ արհեստաւորնե– րու մէջ: Լաւ զինուած են եւ օժտուած մամուլի նիւթական ու մեքենական լայն միջոցներով:

Դժբախտաբար քանի մը Հայեր, նոյն իսկ Հա– յուհիներ մաս կը կազմեն այս կազմակերպու – թեան, եւ ոմանք իմ թշնամի են Դաշնակցութեան: Ատոնցմէ — ինչպէս Սուրիա – Լիբանանի Հայերէն պատուիրակներ զացին մասնակցելու Պերլինի խաղաղութեան համաժողովին ...

Վերջացնելու համար կրկնենք որ համայնավա– րութեան եւ ուղեկիցներու կողմէ արձակուած սը– լաքները եւ իրենց կատարի պայքարը Դաշնակ – ցութեան դէմ կրնար սարսել մեր ամենախոնարհ ընկերոջ հաւատքը: Միջին Արեւելքի մեր գան – գուածները իրենց խառնուածքով, դաստիարա – կութեամբ եւ ազգ· առաքինութիւններու նուի – րումով խորապէս իւրացուցած են հայրենիքի եւ անկախութեան գաղափարը:

ՅԻԳՐԻՄ

Հայկ. Տուն Մարոքի մէջ

ՔԱԶԱՊԼԱՆԿԱ, 22 Յունուար. (Մարոք)· — Յունուար 6ին տեղիս յոյն գաղութին պատկանող փոքրիկ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Մարոքի հայ համայնքին տարեկան ընդհանուր ժողովը:

Առիթէն օգտուելով, մեր համայնքի վարչութիւնը գեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր, ընդհ. ժողովէն անմիջապէս վերջ հանդէս – խնջոյք մը սարքելու :

Նոյն օրը, մեր եկեղեցական աւանդութեանց համաձայն, Ծնունդ ըլլալով, վարչութիւնը ուզած էր յիշեցնել հայրենակիցներուն՝ յունուար 6ի հայկական տօնի մը հանգամանքը, մասնաւորապէս նոր սերունդին սրտին մէջ արթնցնելու համար անոր յիշատակը :

Ինչպէս ամէն տեղ, օտար ափերու վրայ, Հայերը «կորսնցուցած» են իրենց օրացոյցը՝ հայ ազգային տօներու տեսակէտէն: Առ հասարակ, տեղական պայմաններու բերումով, տօնական օրերը յարմարցուցած են տիրող ժողովուրդի տօներուն: Անշուշտ ցաւալի է այս պարագան: Ժամանակի ընթացքին կը մոռնուի, թէ մենք Հայերս ալ մեր նուիրագործուած եւ դարաւոր աւանդութիւններն ունինք, որոնք իրենց որոշ դերը կատարած են ու պիտի կատարեն մեր ազգային ինքնապաշտպանութեան մէջ :

Հանդէս – խնջոյքը զրաւորապէս հաղորդուած էր բոլոր հայրենակիցներուն: Ամէնն ալ իրենց ընտիքի անդամներով ներկայ էին որոշեալ ժամանակին՝ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին:

Բացի Քազապլանքա բնակող Հայերէն, ներկայ էր նաեւ Մարոքի զաւառները ցրուած հատ ու կտոր հայրենակիցներու մեծ մասը:

Ժամը 3.30ին վարչութեան նախագահը, Պ. Ե. Գարապետեան, ներկաներու թիւը ստուգելէ վերջ առաջարկեց օրուան ընդհանուր ժողովը վարող մարմին մը ընտրել: Ներկաներու համաձայնութեամբ ընտրուեցան առաջարկուած երկու թեկնածուները, Պ. Պ. Մելիքեան եւ Կարապետեան :

Ըստ օրինի ժողովը լսեց նախկին վարչութեան նախագահին, քարտուղարին ու դանձապահին զեկուցումները: Առանց երկար վիճաբանութեան, ժողովականները գոհացուցիչ գտան վարչութեան գործունէութիւնը, անցեալ տարեշրջանի ընթացքին: Նախկին քարտուղար Պ. Պերճ Վարժապետեան, իր զեկուցումէն վերջ առաջարկեց յառաջիկայ տարուան ընթացքին նիւթական միջոցներ ըստեղծել, հայկական տուն մը հիմնելու համար : Տարիներ շարունակ այս ուղղութեամբ աշխատանք թափուած է եղեր, բայց, դժբախտաբար, կարելի չէ եղած գործնական քայլ մը առնել: Այս առա – ջարկը մեծ ոգեւորութիւն ստեղծեց ներկաներուն ջերմապէս գնահատեցին գաղափարը եւ առաջարկուեցաւ իսկոյն, հանգանակութեան ձեռնարկել: Այդպէս ալ եղաւ: Ներկաներէն քանի մը հայրեր – նակիցներ անմիջապէս ինքնաբերաբար արձանագրուեցան 100 հազարական ֆրանքով եւ շատ չանցած մօտ 700 հազարի բարձրացաւ գումարը :

Ընդհ. ժողովը նոր վարչութեան (հին կազմը վերընտրուեցաւ) վրայ պարտք դրաւ իրրեւ առաջին գործ չարունակել հանգանակութիւնը՝ մինչեւ որ նախատեսուած գումարը լրանայ :

Սովորական ընտրական ձեւականութիւններէն – ետք եւ շնորհաւորութիւններէն վերջ, սկսաւ հանդէս – խնջոյք բաժինը :

Մանուկներու համար յատկապէս պատրաստուած տօնածառին մօտ յայտնուեցաւ «Կաղանդ կամ Ծնունդ Պապան» եւ սկսաւ իր բերած նուէրները բաժնել : Փոքրիկներուն ուրախութեան կանչերը, մանաւանդ անոնց մայրերուն լեզուով թոթովանքները հարազատ հայկական մթնոլորտ մը ստեղծեցին :

Մատաղ սերունդին այս հրճուանքը մեծ ազդեցութիւն գործեց բոլոր ներկաներուն վրայ : Անկէ եւս հաստատակամ զարձնելով զիրենք իրենց որոշման մէջ: Այն է՝ հայկ· բոյն մը շինել, ուր աւելի յաճախ հնարաւոր պիտի ըլլայ իրարու մօտ բերել գաղութի անդամները, մեծերն ու փոքրերը, պատանիներն ու երիտասարդները : Այսպէս Մարոքի հայութիւնն ալ սատարած պիտի ըլլայ ազգապահպանման ընդհանուր պայքարին, որ ներկայիս տարաղիր բազմութեանց գլխաւոր եւ զոհողութիւն պահանջող գործն է :

Խնջոյքին կը մասնակցէին նաեւ կարգ մը հայ երիտասարդներ, որոնք տեղս կը գտնուին իրրեւ զինուոր Ֆրանսական եւ ամերիկեան բանակներու մէջ: Ասոնց մօտ եւս ոգեւորութիւնը չատ բարձր էր՝ ի տես ստեղծուած հայկական անուշ ու տպաւորիչ մթնոլորտին:

Այս առիթով մեծ հաճոյքը ունեցանք ճանչնալու մեր պաշտելի ու անփոխարինելի բանաս – տեղծին՝ Նահատակ Դանիէլ Վարուժանի տիկինը:

Հանդէսը չարունակուեցաւ մինչեւ ուշ ատեն, հայկական երգերով ու պարերով :

⚔ Վերջին պահուն նոր վարչութեան շրջա – նակներէն կը տեղեկանամ թէ կարգ մը սրտցաւ ու հայրենասէր հայրենակիցներ խոստացած են 500 հազարական ֆրանքով մասնակցիլ հանգանակութեան, գործը անյապաղ գլուխ հանելու համար :

Հետագային ձգելով հանգանակութեան ցանկը, ջերմապէս յաջողութիւն կը մաղթենք նոր վարչութեան:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ա.ԼՖՈՐՎԻԼ.— Յունուար 13ին մեծ հուզում մեր քաղաքը: Հետաքրքիր եւ քաջալերող հայրենակիցներու ստուար բազմութիւն մը կ'ընկերանայ մեր մարզիկներուն, դէպի Nangisի դաշտը : Անցեալ տարի պարտուած էինք 5—1:

Օդը զեղեցիկ է, բայց դաշտը կպչուն տիղմով ծածկուած: Մեր պահեստի խումբը տեղի տուաւ 2—1ով :

Բոլոր Հայերս անհանգիստ ենք եւ սրտատրոփ կը հետեւինք Ա· խումբերու բախումին որ կը սկսի ժամը 3ին: Մեր տղաքը նեղ կացութեան մէջ կը մտնեն դիմացի խումբը:

Խոյանք մը: Գնդակը մեր շատ երիտասարդ մարզիկին, Ագաշեանի ոտքերուն մէջն է: Ինչ խըրախուսանք մեր մարզասէրներու կողմէ: Միշտ կը յառաջանայ ու իր ուժգին հարուածով, գնդակը կը մտցնէ բերդին մէջ: 1—0: Հազիւ եօթ վայրկեան է անցած :

Ագաշեան, 17 տարեկան, անցեալ տարի sélectionné cadet de Paris եղաւ եւ դարձաւ խմբապետ : Այս տարի Equipe Junior de Paris մէջ է ընտրուած:

Անակնկալի եկած հակառակորդը չի կրնար դիմադրել : Մեծ իրարանցում: Անդամ մը եւս պիտի յաջողէինք, եթէ Nangisի խաղացող մը, դիտմամբ գնդակը ձեռքով չկեցնէր: «Փէնալթի»ն Coup Francի կը վերածէ:

Քաջալերուած կողմնակցութենէն Nangis կը հաւասարեցնէ 1—1, կիսախաղէն երեք վայրկեան առաջ :

Խաղին երկրորդ մասին հակառակորդը կը տիրապետէ: Երկրորդ կէտ մըն ալ կ'արձանագրէ:

Ցաջորդաբար եօթ մրցում չհաճ, Ֆ. Հ. Մ. Ը· Մ·ը, հոս պիտի դիմի՞ը: Վերջին պահուն խմբապետ Սրապ յառաջ կ'անցնի: Մեր մարզիկները ջանք չեն խնայեր: Սրապ միշտ կը մօտենայ, իր ճարպիկ խաղով, գնդակը կուտայ Baudinին որ կը յաջողի, խանդավառութեան մը մէջ :

2 — 2 արդիւնքը իրրեւ յաղթութիւն ընդունեցնէինք, քանի որ ընդհ· դասաւորման մէջ կը դառնանք երրորդ: Միայն երեք կէտի տարբերութեամբ մեր առջեւի խումբերէն:

Յունուար 27ին, մեր դաշտին վրայ պիտի մրցինք Bagneuxի դէմ: Այժմ առջին:

Այդ օրը կը սկսի Match Retourներու չարքը:

ՋՕՀՐԱՊ

ԾԻԾԱՂ

ԱՆՆԻԿ.— Անուշեղէնի գաւաթները, պնակները ջարդուփշուր եղան· ի՞նչ պիտի ըսենք հիմա մամային :

ԱՐԱՄ.— Կ'ըսենք որ անուշեղէնի պահարանին մէջ երկրաշարժ պատահեցաւ ...

ԳԻՆԵՊԱՆԸ.— Ինչո՞ւ ետ գլխատուն վերա – դարձար :

ԳԻՆՈՎԸ.— Ոստիկանը ըսաւ· «Գնա հասցէդ բեր » ...

ՀԱՅԿ. ՏՈՒՆ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

«ՃԱՌԱԶ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (5)

ԿՐԱԿԷ ԳԻՇԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

Իմ ուշադրութիւնս կը կեդրոնանայ նոր դէմքի մը վրայ: Մէկը զոր բնաւ տեսած չեմ: Զին – ուորական կանանչ զգեստներով, փայլուն ուսադիրներով, կուրծքին վրայ բազմաթիւ նշաններով, հասակաւոր, թիկնեղ մարդ մը: Ո՞վ է այս « յատուկ »ը այս « հասարակ »ներուն մէջ :

– Անակնկալ այս այցելութիւնէն չփոթած, կը շարժիմ անկողնիս մէջ: Կ'ուզեմ նստիլ, բայց, ուժերս չեն ներեր: Փայլուն ուսադիրներով մարդը նշան կ'ընէ որ չշարժիմ, հանդարտ կենամ: Կը մօտենան, կը պաշարեն զիս: Իրենց բոլոր ակնարկները մէկիկ մէկիկ կը սահին իմ վրայէս: Կը խօսին լեզու մը որմէ բառ մը իսկ չեմ հասկնար:

Վէրքերուս փաթթոցները կը քակեն, կը քննեն, դէմքի զանազան ծամածռութիւններով բաներ մը կ'ըսեն իրարու: Կը սարսափիմ անոնց խորհրդաւոր նայուածքներէն:

Դէմքս չէի տեսներ, բայց, կը զգայի որ պատանքի գոյն առած պէտք էր ըլլար: Ցուզումէս կը դողայի: Սիրտս կը բաբախէր արագ – արագ : Մտքէս կ'աղօթէի որ երթան, որքան կարելի է շուտ երթան քովէս ...

Քրտինքի պաղ եւ խոշոր կայլակներ կախուեցան դէմքիս եւ ճակատիս վրայ: Փայլուն ուսադիրներով մարդը որ, անտարակոյս հեղինակաւոր անձնաւորութիւն մըն էր, ձեռքս բռնեց, եւ, իմ հասկցած լեզուովս որպիսութիւնս հարցուց :

— « Լաւ եմ» ըսի կակազելով: Լաւ եմ, բայց, ըսէք խնդրեմ, ո՞ւր եմ, ո՞ր քաղաքը, ո՞ր երկիրը: Ինչ եղան իմ բանակս, ընկերներս... ի՞նչ է վէրքերուս իրական վիճակը :

— Հանդարտէ — պատասխանեց չոր ժպիտով մը: Վէրքերուդ վիճակը յուսադրիչ է: Ձեր բանակը եւ ընկերներդ իրենց դերը վերջացուցին, կը գտնուիս Մեծն Գերմանիա, ձեր սահմանէն ոչ հեռու քաղաք մը: Ձեզի համար, պարո՛ն, պատերազմը վերջացաւ: Այժմ դուք պէտք է քիչ մը տածէք, քիչ խօսիք, հանգիստ ընէք եւ լաւ քնանաք, որպէսզի վէրքերը չուտ բուժուին եւ տուն վերադառնաք :

Գերմանիա՞.— Հիւանդանո՞ց : — Վիրաւոր : Ուրեմն գերի՞ : Այո գերի, գերի ...

Ալ քաջութիւն չունեցայ ուրիշ բան հարցնելու: Տխրութիւն մը պատեց մարմինս եւ ցաւերը սաստկացան: Կոկորդս կը սեղմուէր: Ակերովս դէմքս կը ծածկեմ յուզումս եւ լացս ներկաներէն պահելու համար :

Քովս կանգնած են դեռ ու կը խօսին: Ի՞նչ կը խօսին: Գոնէ մէկ բառ, մէկ նախադասութիւն հասկնայի ...

Ոտքի ձայներ... կը մեկնին: Փառք քեզ Աստուած: Սենեակիս դուռը կը բացուի ու կը գոցուի: Աչքերս կը բանամ, լայն չունէ մը կը քաշեմ: Այսօր այսքանով ազատեցանք:

Մինչ ես կը կարծէի որ բոլորը հեռացեր են քովէս, յանկարծ, հայեացքս կ'իյնայ անկիւնը զետեղուած դարակին՝ որուն մօտ կանգնած է ծանօթ հիւանդապահուհին: Դեղերը եւ սրուակները կը դասաւորէ :

Շեշտակի իրեն նայեցայ, խօսք բանալու համար: Ցանկութիւնս էր իմանալ, թէ ի՞նչ խօսքեր ըսած էի իմ մասիս քիչ առաջուան այցելուներս: Ինքն ալ նայեցաւ ինծի, ժպտեցաւ եւ, ուղղակի, շատ սահուն կերպով հնչեց անունս, Արա... Արա ...եան:

— Այո, անունս Արա է, Արա... եան... իսկ ձեր անո՞ւնը :

— Ֆրէօլայն Ֆրիտա... Ֆրէօլայն Ֆրիտա, պատասխանեց սահուն Ֆրանսերէնով մը:

Շատ ուրախ էի որ կը հասկնար գիտցած լեզուս: Երկար խօսեցանք:

Գեղեցիկ էր Օրիորդ Ֆրիտան: Նրբամարմին եւ սլացիկ: Ծովու կապոյտին պէս մաքուր, կապոյտ աչքեր՝ եւ ոսկեդոյն խուրձ – խուրձ վարսեր փռուած ուսերուն վրայ: Իր հագած սպիտակ զգեստը, ճակատին լայն շղարշը «կարմիր Խաչ»ի նշանով, աւելի հրապուրիչ զարձուցած էին իր դիմագիծը :

Օրիորդը, աւելի համարձակ, սեղանին վրայի չիչերն ու գործիքները կարգի դնելէ վերջը՝ մօտեցաւ ու կրկին իմ ճանչցած լեզուովս որպիսութիւնս հարցուց: « Լաւ եմ» ըսի քիչ մը աւելի համարձակութիւն առած, լաւ եմ, բայց իմ վիճակս ձեզմէ պիտի հասկնամ: Ես ոչինչ գիտեմ իմ մասիս: Քանի՞ վէրք ունիմ: Ի՞նչ է անոնց իրական վիճակը : Ի՞նչ ըսաւ, այն կանանչ, զինուորական զգեստներով փառաւոր մարդը: Կ'ուզէի որ ...

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ

(Շար·)

Եգիպտոսի բանա՛կն ալ

ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Եգիպտոսէն հասած վերջին տեղեկութեանց համաձայն, կառավարութիւնը կը խորհի մասամբ կամ ամբողջովին զօրաժողել բանակը եւ օգտագործիլը, ջլատելու համար անգլիական զօրքը Սուէզի շրջանին մէջ: Երէց սպաներ, որոնք լուսաբիւն կը պահէին մինչեւ հիմա, բացէ ի բաց կը խօսին Անգլիացիներուն դէմ կռուելու մասին: Բրիտանական զօրքին հրամանատարը Եչ· օր ազդարարեց թէ մասնաւոր միջոցներ ձեռք առնուած են, պաշտպանելու համար բանակը, իբրեւ հետեւանք Եգիպտոսի ներքին նախարար Սերակէտտին փաշայի այն յայտարարութեան թէ « կարեւոր մի – ջոցներ» ձեռք պիտի առնուին, հակազդելու համար Անգլիոյ զինուորական գործողութեանց :

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ նոյն օրն իսկ Սուէզի շրջանին անգլ· պահակազօրքը պատերազմական վիճակի մէջ դրուած էր: Հակօդային թնդանօթներ փոխադրուեցան ռազմապիտական կէտերուն վրայ: Անգլ· սպայակոյտին անդամներէն մէկը յայտարարեց թէ կը գտնուին «ամէնէն տագնապալի շրջանին մէջ», 1936ի դաշնագրին խզումէն ի վեր (1951 հոկտեմբեր) : Ուրիշ մը ըսաւ·— «կը սպասենք որ ձեռնոցը նետեն»: Իսկ եգիպտացի սպայ մըն ալ բացատրեց թէ ակներու փոփոխութիւն մը կատարուած է վերջին 48 ժամուան ընթացքին: Ցարդ տեսակ մը համաձայնութիւն կար Անգլիացիներու եւ Եգիպտացիներու միջեւ, թոյլ տալու համար որ եգիպտական կառախումբերը անցնին Ջրանցքի շրջանէն, Գահիրէ – Պաղեստին ահմանագլուխը երթալու համար: Կառախումբերը կը բանին· բայց չեմ գիտեր որքան պիտի տեւէ այս վիճակը :

Գահիրէի մեծ օրաթերթերէն մէկը հետեւեալ խորագիրը դրած էր առջի օր, վեց սիւնակի վրայ·— « Բանակը պիտի միջամտէ»: Իսկ « Էլ Ահրամ » կ'աւետէր·— « Քանի մը օրէն սպաները բարեբաստիկ լուրեր պիտի ստանան, բայց ոչ թէ աստիճանի բարձրացում՝ զահաժառանգին ծնընդեան առթիւ »:

Մինչ այս մինչ այն, կռիւները կը չարունակուին :

Կարդ մը թերթեր կը դրէն թէ Արաբական Դաշնակցութեան ընդհ· քարտուղարին՝ Ազզամ փաշայի կողմէ տրուած հացկերոյթի մը ընթացքին, ուր ներկայ էին Պ· Պ· Վիչինսկի եւ Մալիք, Եգիպտոսի արտաքին նախարարը ցանկ մը ներկայացուցած է, զէնք եւ ռազմանիւթ ստանալու համար Խ· Միութենէն :

× Եգիպտոսի կամաւորները պայթեցուցին բրիտանական զինարան մը, Իսմայիլիայի մէջ :

Բանի մը տողով

Իսրաէլի «Իրկուն» կուսակցութեան նախկին վարիչներէն Մենահիմ Պէկկին, որ արտաքսուած էր Իսրայէլի խորհրդարանէն, յայտարարեց թէ անհնազանդութեան պայքար պիտի բանայ կառավարութեան դէմ, եթէ բանակցութեանց ձեռնարկէ արեւմտեան Գերմանիոյ հետ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Եչ·)·— Սթերլին 980 (995), տոլար 349.70 (442), զուից· Ֆրանք 80.225 (100): Նաֆրէնն 4410, զուից· ոսկի 4160, սթերլին 5280, տոլար (20) 20.840, ձոյլ ոսկի 571.000 Ֆրանք :

Պ· Վիշինսկի Փարիզէն Մոսկուա վերադարձած ատեն կանգ առնելով արեւելեան Պերլինի մէջ, զաղտնի տեսակցութիւններ ունեցաւ գերմանի վարիչներուն հետ :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐԱԿԱՆ ըմբոստութիւն մը ծագած էր Նեփալի մէջ (Հնդկաստան), բայց բանակը միջամտելով զսպեց 24 ժամուան մէջ: Ալբս – տամբութեան վարիչը լեռները փախաւ, իսկ հարիւրաւոր հետեւորդներ անձնատուր եղան :

ՑՈՒՐՏԸ եւ ձիւնը կը չարունակուին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ: Զորս հոգի մեռան ցուրտէն, մէկը՝ երախայ մը որ կառքին մէջ ծնած էր, երբ մայրը հիւանդանոց կ'երթար (Սաւուայի մէջ):

ՊԱՐԻԿ ՄԸ Հոմէն օդանաւ նստած էր, Լոնտոն երթալու համար: Ձամբան ուղեց մեքենավարին խցիկը մտնել բանի եւ ինք վարել օդանաւը: Պաշտօնեաները եւ ճամբորդները միջամտեցին : Մարդը կը յամառէր: Այն ատեն օդակայան վերադառնալով, դուրս հանեցին Պարսիկը, որ ուղղակի չիմարանոց առաջնորդուեցաւ :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Պ· Նշան Միքայէլեան, Մարթայեան եւ Միքայէլեան ընտանիքները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, դրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց կնոջ, քրոջ եւ աղգականին ԱԼԻՍ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ Յունուար 16ին :

Հ. Ց. Դ. ՏՈՒՆ

Կը խնդրուի Հ· Ց ·Դ· Տան յատկացուած գումարները ղրկել յանձնախումբի գանձապահ Հ· Սամուէլի, 51, Rue Mr. le Prince, Paris (6):

Իսկ թղթակցութիւնները քարտուղար Պ· Զքպուքճեանի, 7 Rue Grange Bateliere, Paris (9):

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Հովանաւորութեամբ՝ Ազգ· Մխիթեան եւ նախաձեռնութեամբ եկեղեցասէր երիտասարդնե – րուս: Ցունուար 26ին, Շաբաթ երեկոյ Villeur - banne թատերասրահին մէջ: Հասոյթը պիտի յատկացուի Լիոնի եկեղեցւոյն չինութեան :

ԵՐԿՈՒ ԸՆՏԻՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ :

Զանազան ըմպելիներ մատչելի դիներով :

Մուտք **300** *ֆրանք :*

ՀԱՑ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ջուտ ազգային պարախառն համերգը Մարսէյլի մէջ, 26 Ցունուար, չաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Սալ Մազընոյի հանրածանօթ սրահին մէջ, 88 rue d'Aubagne :

Երաժշտական 8 հոգիանոց լարային նուագախումբ: Հայկական տոհմիկ պարեր ,8 հոգիանոց երկսեռ խումբով : Կովկասեան մեծապար : Երգ , մեներգ, արտասանութիւններ եւ զուարճալի ասմունքներ :

Առաջին անգամ պիտի ներկայացուի՝

«ԾՈՑԻ ԱՄՈՒՍԻՆ »Ը

(Մէկ արար, մէկ պատկեր)

Ժորժ Եւանգուլովի

(ԳԷՈՐԳ ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ)

Գրական երեկոն տեղի կ'ունենայ Փետրուար 1ին, ժամը 8.30ին, ռուսական երաժշտանոցի սրահը, 26 Ave. de New - York :

Գէորգ Եւանգուլեան պիտի կարդայ ռուսերէն, իր նոր բանաստեղծութիւնները, «Օկտեան Գորդաւճառը»: Նիւթը ներշնչուած է Հայաստանի եւ Թուրքիոյ իր յիշատակներէն :

Ռուս արուեստագէտներ, յայտնի Vera Gretchը եւ E. Kedrova պիտի արտասանեն Եւանգուլեանի նոր բանաստեղծութիւնները, ուրկէ վերջ տեղի պիտի ունենայ նուագահանդէս մը: Պիտի լսուին դաշնակահար E. Dersky, ռուս ժողովրդական եր – գերու մեկնաբանող յայտնի Madame A. Koltchevsky եւայլն :

ՎԱՐԴԱՄԱՏԵԱՆ

(ՀԻՒԱՆԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ)

Գործ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻի, գին **500** *ֆր·: Կարելի է գտնել ·—*

ՄԱՐՍԷՑԼ·— Մալաքեան, 3 Bld. Théodore Turner.
ՎԱԼԱՆՍ·— Արսէն Տէր Սարգիսեան, 15 rue St. Jacques :
ԼԻՈՆ·— Ղազար Ղազարեան, 56 rue Cuvier :
ԿՐԵՆՈԳԼԸ·— Սիւլեան, 28bis, Cours Jean Jaurès:
ՆԻՍ·— Շ· Զօղեան, 3 rue Petit Parc :
ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ·— Հայկազ Զօրեան, 6 rue de la République :
ՎԻՆ·— Կիւլպէնկ Սուքիասեան, 144 rue Serpaize:
Ս· ՇԱՄՈՆ·— Ընդրիկեան, 8 rue Jean - Dugas:

ԴԵՐԱՍԱՆ ԹՐԱԳՕՇ ՓԱՐԻԶ

(*Փ· Գ· Թ· 37րդ ներկայացում*)

Փետրուար 12ին երեքշաբթի երեկոյ ժամը 9-ին, Պէլվիւի սինեմա Ֆլօրիտայի մէջ (մէթրօ Փիրէնէ) , ղեկավարութեամբ եւ մասնակցութեամբ Թրագօշի , նաեւ Փարիզահայ դերասաններէն Պ· Ա· Գմբէրեանի, Օննիկ Գուսանի, Ն· Պշտիկեա – նի, ինչպէս նաեւ Գարագաշ եւ Բէկմէզեան նուագախումբին: Կը ներկայացուի ամէն տեղ յաջողութիւն գտած բարոյալից երաժշտական թա – տերախաղը՝

ՍՕՍ ԵՒ ՎԱՐԴԻԹԵՐԸ

(4 *գործ· եւ 1 պատկեր*)

Բազմաթիւ երգերով ու պարերով: Վիճակի տեսարան, ըմբշամարտ: Մուտք. **150** ֆր·

Աղօթաժողով Պօտոնի մէջ

Պոմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, ամէն չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30ին աղօթաժողով, քարող եւ հիւանդներու համար մասնաւոր աղօթք :

Կը հրաւիրուին բոլոր վիսիաքաղները մասնակցելու այս աղօթքներուն :

Union Spirituelle des Dames, Église Arménienne Allée des Puits, Beaumont, Marseille :

ՖՐ· ԿԱՊ· ԽԱՉԻ ԺԳ· ՊԱՏԳ· ԺՈՂՈՎԸ

Կը դումարուի Փարիզի մէջ, Փետրուար 1ին , Ուրբաթ օր : Բացումը առաւօտուն ժամը 10ին, Café de la Mairie , Place d'Italie (métro Place d'Italie)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆԹ ԷԹիԷն·— Հ· Ց· Դ· «Անտոք» ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին , ընկեր Ստեփանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ·— Ֆ· Կ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3ին, Café Régent : *Օրակարգ·— Պատգամ· ժողովի օրակարգի քննութիւն եւ պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :*

ՎԱԼԱՆՍ·x Ֆր· Կապ· Խաչի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին ընկերուհի Փ· Կօշկակարեանի բնակարանին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԼԻՈՆ·— Հայ Ուս· Միութեան Բ· դասախոսութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, 8 Passage Coste, Քրիստ· Երիտասարդաց սրահին մէջ:

Նիւթ՝ «ՀԱՑՐ ԱԼԻՇԱՆ»: Դասախօս՝ Պ· Ա· ՅՍՏԼՔՃԵԱՆ:

ՔՂԻի Հայր· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին ընդհ· ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին Սէնթ Ալնի դպրոցը: Անհրաժեշտ է բոլոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը: Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ·— Լիոնի Հ· Ց· Դ· Վարդանեան կումիտէի երեկոյթը Փետրուար 18ի 32րդ տարեդարձին առթիւ: Փետրուար 17ին կիրակին ժամը 3էն կէս դիշեր, Ցոյներու սրահը :

ՀՐԱՒԻՐ ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԸՆԴՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիլիկեան ընդհ· միութիւնը կը հրաւիրէ Փարիզ եւ արուարձաններ բնակող բոլոր Կիլիկեան – ները, համակիրները և բարեկամները թէյասեղանի մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Café Cadetի վերնայարկը, métro Cadet : *Կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն այս յայտարարութիւնը ընդունիլ իբրեւ հրաւէր : -- Վարչութիւն*

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒի·— Կը փնտռեմ քոյրս Արթքի Զաքարեանը Թօքաթցի, հօրը անունը Աւետիս, մօրը՝ Նարդուհի: Ամուսնացած էր Ամերիկացի եկած Պ· Մալխաս Անտոնեանի հետ, վերջը դարձեալ մեկնած Նիւ Եորք: 1936էն ի վեր լուր չունինք: Կը խնդրուի իր հասցէն դիտցողներէն իմացնել Մ· Վարդուհի Զաքարեանի կամ Mme Bardikian, 8 rue Délicherès, Aubenas , Ardèche:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ս· Մ· վարժարանին մէջ: Կազմակերպուած աշակերտներու կողմէ: Փետրուար 17ին, կիրակի օր, ժամը 16ին :

ԾԱԽՈՒ Է ՍՏԻՊՈՂԱՔԱՐ

ՏՈՒՆ ՄԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Քաղաքապետարանին մօտ, 40 սենեակներով չէնք մը 1.900.000 Ֆրանքի, կառաւուն մը երեք սենեակներով (տղատ) օր տարին 250.000 վարձք կը բերէ :

Դիմել լուր օրերը Պ· Նուպարի, 97 Rue de Clery, Paris (2), իսկ չաբաթ եւ կիրակի մինչեւ կէս օր 122 Rue V. Couturier, Ալֆորվիլ :

K. M.ի ԿԵՐՊԱՍՆԵՐԸ

26, Rue du 4 Septembre, Paris Opéra

Բարձր ցորոյքի յատուկ կերպասի մեծ հաստատութիւնը կը հրաւիրէ ձեզ տեսնել ԲՐՈՒՆԵԼԷՆի եւ ՄԵՏԱՔՍԵԼԷՆի իր նոր Collectionը:

ՏԻԿԻՆ ՄԱՒՐ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ սիրով պիտի ընդունի ձեզ եւ առաջնորդէ :

Պ· PIERRE MILANI

Մարսէյլի քաղաքապետի փոխանորդը եւ ընդհ· խորհրդականը, ամէն կարգի պաշտօնական խընդիրներու առթիւ բոլոր անհրաժեշտ խորհուրդները կուտայ Հայերու :

Ընդունելութեան օր, ամէն երկուշաբթի ժամը 15—17, քաղաքապետարանի իր գրասենեակին մէջ : Իրեն իբրեւ օգնական ունի Պ· ՍԻՄՈՆԵԱՆը:

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· 1100 ֆր·, Տար· 2200, Արտ· 3000 ֆր·

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր· C.C.P. Paris 1678-63

Dimanche 27 Janvier 1952 Կիրակի 27 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

38րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6672-Նոր շրջան թիւ 2083

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կացութիւնը կը ծանրանայ Թուռւզի վէջ

ՕԳՆԱԿԱՆ ԶՕՐՔ ՂՐԿՈՒԵՑԱՒ.— ՄԱՐՏԱՆԱՒԵՐ ԱՒ.— ՊԱՇՏՄԱՆ ՎԻՃԱԿ.—ԽՈՒԶԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԳԻՒՂԵՐՈՒ ԵՒ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Թունուզի մարզպանին վերջին տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ « կացութիւնը յայտնապէս ազատամարտական հանգամանք կը ստանայ»: Կառավարութիւնը օգնական ուժեր կը ղրկէ երկու օրէ ի վեր: Ուր – բաթ օր Պիզերթա եկան 6500 հոգուն պահակներ եւ ուրիշ զինուորներ, որոնք փոխադրուած էին եր – կու մարտանաւերով: Շրջուն պահակներու ջո – կատներ հասած են նաեւ Սֆաքսի մէջ: Թունուզի ոստիկան զօրքը զէնքի տակ առած է պահեստի – ները: Ժամէ ժամ ուրիշ օդեւական ուժեր կը հաս – նին մարտանաւերով: Առջի գիշեր վայրէջուներ ալ ղրկուեցան Մարսէյլէն :

Այս նոր ուժերուն ղէմաւոր գործը պիտի ըլ – լայ մաքրապործումներ կատարել, հիւսիսային Թունուզէն մինչեւ ծովեզերք՝ Սֆաքս, յետոյ դէպ ի ներսերը :

Առաջին գործողութիւնը սկսաւ ուրբաթ օր, Քափ Պոնի շրջանին մէջ, Թունուզի հիւսիսային – արեւելեան կողմը: Այս շրջանը ազգայնական վա – ռարան մըն է: Մանրակրկիտ խուզարկութիւններ կը կատարուին գիւղերուն մէջ :

Ուրբաթ օր ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Թու – նուզ քաղաքին մէջ, 300 ցուցարարներու եւ ոստի – կաններուն միջեւ :

Զինեալ ոստիկանները ցրուած են իւրաքանչիւր հանրակառքի մէջ որպէսզի քարկոծումները ար – գիլեն: Նոյն օրը երկու վաճառաբարձ կառախում – բեր գիծէն դուրս հանուեցան Ճիտէյտայի մէջ, մէկը Թունուզ – Ալժէ գծին վրայ, միւսը Թունու – զի հարաւ – արեւմտեան կողմը:

Զինուորները հրաժայլերու միջոցաւ ազատե – ցին Քելիպիայի ոստիկան զօրքը, որ մազ մնաց պիտի փշրուէր ազգայնականներու կողմէ, ու – ժանակներու միջոցաւ: Ամբոխը հեռացաւ երբ օ – դանաւեր երեւցան, բայց յարձակումը վերսկսաւ, անոնց հեռանալէն վերջ :

Սֆաքսի եւ ուրիշ քաղաքներու պարենաւո – րումը հետզհետէ կը դժուարանայ, իբրեւ հետե – ւանք անկարգութեանց եւ գործադուլներու: Մաս – նաւորապէս կը պակսին բանջարեղէնները զոր Ա – րաբները կը բերեն ներքին դաւառներէն: Ապրուս – տըն ալ սղած է:

× Փարիզի մէջ ոստիկանութիւնը ձերբակա – լեց եօթը Թունուզցիներ, երբ Թունուզիկներ կը բաժնէին Հիւս· Ափրիկէցիներու: Նախարարական խորհուրդը արտակարգ նիստ գումարելով, հե – տեւեալ որոշումները տուաւ միաձայնութեամբ.—

1. Բարեկարգութիւնը վերահաստատել ամ – բողջ երկրին մէջ: 2.— Ետ առնել տալ Թունուզցի – ներու խնդրագիրը Ազգաժողովին: 3.— Ետ կանչել տալ Թունուզի այն երկու նախարարները որոնք փարիզ եկած են Ազգաժողովին դանդատելու հա – մար :

Ազատականները պիտի չարձակուին , մինչեւ որ խռովութիւնները չդադրին եւ բանակցութիւն – ները չվերսկսին :

Արտաքին նախարարը ՄԱԿի ընդհ· ժողովի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՐԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՇԱՏ ԲԱՆ ՓՈԽՈՒԱ՞Ծ Է

Պոլսոյ Ազգ· Հիւանդանոցին ամսագիրը , « Սուրբ Փրկիչ », որ ղրկան բաժին մըն ալ ու – նի, գնահատելի փորձ մը կատարած է 1952 Յունուարի թիւով :

— « Ի՞նչ փուլերէ անցաւ մեր ղրկան լե – զուն, հասնելու համար ներկայ վիճակին»:

Ապացուցանելու համար կատարուած բարե – փոխումները, թերթը նմոյշներ կը հրատարակէ զանազան հրատարակութիւններէ :

Այսպէս, կը կարդանք հատուածներ Վենետ – կի «Տարեգրութիւն» պարբերականէն (1799) մին – չեւ մեր ժամանակները: Մինչեւ Հր· Ասատուր , Ռ· Պէրպէրեան, Սիամանթօ, Լեւոն Շանթ, Ին – տրա, Թէքէեան, Մեծարենց, Օշական եւն·:

Պատկերը ամբողջական չէ· բայց եւ այնպէս կրնաք որոշ գաղափար կազմել: Մանաւանդ սեր – տելով զանազան պարբերականներէ քաղուած նմոյշները :

Ոչ միայն լեզուին ելեւէջներն են որ կը պար – զուին, այլեւ ժամանակին լրագրական բարքերը եւ ըմբռնումները :

Եւ ի՛նչ պատկերազարդ վկայութիւններ, նիւ – թական անճկութեան մասին:

« Աղդարար Բիւզանդեան » չաբաթաթերթը (1840), որ «կաղէթա» կը կոչուի փոխան լրագրի, «Մանօթութիւն» մը տպելով իր հրատարակու – թեան առթիւ, կ'ողբայ·

— « Նախ եւ առաջ՝ որչափ որ ցաւալի է մե – զի, կը պարտաւորինք ծանուցանելու թէ գործե – նիս տակաւին աղէկ մը կարգի չանցաւ· ինչու որ՝ ոչ գրված կազէթաներնիս սկսեցինք առնել, ու ոչ ալ կազէթաներնուս համար գտած թուղթերնիս եկաւ » :

Միեւնոյն առեն կոչ մը՝ անյապաղ բաժանորդ գրուելու·— «կազէթանիս առնել ուզողը՝ էհմա – լութիւն չընէ չուտ ստորագրվելու »:

Ուրիշ հատուած մը՝ նոյն չաբաթաթերթէն, կը ներկայացնէ այլապէս պերճախօս պատկեր մը·

Շաբաթ·— «Տպարանի թէզկեահը մախ – ատուս կը կայնեցուցնեմ որ չորեքշաբթի իրիկվան Ինկիլիզի վաքոխին բերած լուրը իմացուցնեմ»:

Եւ վերջապէս ողբերգութիւն մը·

— « Շատ կը ցաւինք ըսելու թէ գալ շաբթու դրոշակնիս պիտի փոխենք, այսինքն մինչեւ հիմա կազէթանիս որ հայերէն լեզուաւ տպվեցաւ, ասկեց ետեւ գիրը հայերէն եւ բառերը տաճկերէն պիտի ըլլայ»:

Այս առթիւ, խմբագրութիւնը կը բացատրէ թէ «հաճութիւնով» չէ որ ազգէն կ'ընեն, այլ ճարահատ·

— « Ինչու որ՝ ստորագրվողներուն (բաժա – նորդ) չորս մասին երեքը ասանկ ուզելէն ի զատ, հասարակութիւնն ալ աս կամքը կը ցուցնէ»:

Խմբագրութիւնը կ'ուզէր որ թերթը «պատ – ճառ մը ըլլար ազգին մոռցած լեզուն գործ դնե – լու»: Բայց, քաջալերութիւն չգտնելով, հաչուեր է թէ տարեվերջուն «չատ զէն (վնաս) պիտի ը – նենք», եթէ չարունակեն հայերէն հրատարակել:

Արդարեւ, ողբալի է թերթին անտեսական վիճակը ·

— « Մինչեւ հիմա ստորագրվողներուն ամէնը 65 է· եւ ասոր նայելով յուսանք թէ տարի գլուխ 200ի չափ կարելի է ըլլայ· այլ 200 հոգիին ստո – րագրութիւնը կազէթաներնուս ո՞ր ծախսին կ'օգ – տէ: Մինակ 8000 ղուրուշ Եւրոպայի կազէթանե – րուն կուտանք տարին· ասկից մեկալ ծախսերնիս ալ որքան բլլար դիւրաւ կր հասկցվի »:

Եղրակացութիւնը,— Ծախքը չատ է, «եւ որովհետեւ պէտք է որ այս ծախսը հասարակու – թենէն ելլէ· մեզ ալ հարկ է որ հասարակութիւնը ինտոր կ'ուզէ նէ անանկ ընեն»:

Կը կարծենք թէ բաւական լուսաբանուե – ցաք, բաղդատութիւն մը կատարելու համար ե – րէկուան եւ այսօրուան լրագրութեան միջեւ :

Անչուշտ լեռ ու ձոր կտրած ենք 1840էն ի վեր, լեզուի թէ բարքերու տեսակէտով :

Բայց, իրրեւ հիմնական բարեշրջում, չատ բան փոխուա՞ծ է լրագրական ճակատին վրայ :

Փորձենք ակնարկ մը նետել :

Շ·

ՏՈՄՍԵՐ

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ օր, ներկայ եղայ փոթորկալից վիճա – բանութեան մը: Քանի մը հոգի, նախորդ դիշերը, կարգադրեր են որ իրարու հանդիպին առտուն ժամը 8ին, իրենցմէ մէկուն գրասենեակը, միա – սին տեղ մը երթալու համար :

— Ո՞ւր ես, կը պոռար ամէնէն առաջ հասնողը Այբը՝ Բէնին ... 8ին պիտի գայիր, հիմա 8.30 է··

— Եղբայր, ժամացոյցս լարելու մոռցեր եմ...

— Անցեալ օրուան ժամադրութեանդ ալ քու – նըդ տարեր էր ...

— Ամա՛ն, կէս ժամ առաջ , կէս ժամ վերջը, եղածը ինչ է, ի՞նչ կ'ըլլայ եղեր...

Ժամը 9ին ներս մտաւ երկրորդ մը·

— Աճապարելու պէտք չունէիր... Թող վաղ առտու գայիր...

— Սիրելիս, նախաճաշ կ'ընէի... Սուրճը սըփ – ռոցին վրայ թափեցաւ... կնկանս հետ քիչ մը ա – ռինք – տուինք եւ ...

Բարեբախտաբար, չուտով հաչտուեցան ու թեւ թեւի ինքնաշարժ մտան ...

Ժամադրութիւն յարդել կը նշանակէ նախա – տեսել: Ինքնաշա՞րժ պիտի առնես — մտքէդ թող անցնի որ խճողումի կրնաս հանդիպիլ· ուրեմն քանի մը վայրկեան առաջ չարժէ: Հանրակառքո՞վ պիտի երթաս — միշտ նկատի ունեցիր, որ կրնաս ուշանալ: Քալելո՞վ պիտի երթաս — մի մոռնար, անպատճառ դիմացդ պիտի ելլէ չատախօս Հաճի Հանըմ մը եւ օձիքդ պիտի չձդէ ...

Եթէ, ժամադրութիւն չյարդելու այս ունա – կութիւնը քիչ մըն ալ զարգացնենք, պիտի պատա – հին հետեւեալ դժբախտութիւնները :

Կնունքին օրը, տունը պիտի մոռնան նորածի – նը: Կնքահայրը, եկեղեցւոյն, ինքնաշարժով պիտի երթայ իր սանը բերելու: Կառքը, կէս ճամբան պիտի մնայ: Կրնաք երեւակայել քահանային վի – ճակը, մկրտութեան աւազանին քովը, մանաւանդ երբ ջերմութեան աստիճանը 10 է ...

Հարսնիք կայ ժամը 3ին: Հարսին թուալէթը տակաւին չէ վերջացած: Փեսան կը սպասէ ... ժամը 4, 5 ... Իրաւունք չունի՞ հարսնքօյրերէն մէկուն հետ նարօտ կապելու ...

Եւ դեռ ուրիշ անակնկալներ: ԵՒՐՈՊԱՑԻ

Թուրքիա եւ Ցունաստան Ատլանտեանի դաշինքին մէջ

« ԵԹԷ ՍԱՀՄԱՆՆԱՑԻՆ ՄԻՋԱԴԻՊ ՄԸ ԾԱԳԻ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ »

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ազգ· Ժողովը 101ի դէմ 519 ձայնով քուէարկեց այն օրինագիծը, որով արտօնութիւն կը տրուի հանրապետութեան նախագահին՝ հրաւէր ուղղելու Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ որ մասնակցին Ատլանտեանի դաշին – քին :

Քանի մը տեղեկութիւններ եւս, այս առթիւ կատարուած վիճաբանութեանց մասին·—

Զօր· Մոնսապէռ խօսելով յանուն ազգ· պաշտ – պանութեան յանձնաժողովին, ցաւ յայտնեց որ « Մարոք եւ Թունուզ, Ալժերիոյ մեր նահանդին բնական ամրոցները, չեն առնուած Ատլան – տեանի դաշինքին մէջ: Արդարեւ, Ատլանտեան կազմակերպութեան հարաւային թեւին պաշտպա – նութիւնը կարելի է ապահովել միայն այն ատեն երբ Հիւս· Ափրիկէն անխոցելի կը դառնայ: Արդ, Թէհրանէն Թունուզ եւրոպական ցամաքին պաշտ – պանութիւնը կրնայ կողէն զարնուիլ, քանի որ Լիբիոյ անկախութեամբ Արաբական Դաշնակցու – թիւնը չիման մէջ կը մտնէ Թունուզի խռովարար – ներուն հետ: Միջին Արեւելքի պաշտպանութիւնը կը պահանջէ անբռնաբարելի դարձնել արեւմտեան ծովերկրակամը :

Երեսփոխան Շամպրէօն, մերժելով քուէարկել օրինագիծը, դիտել տուաւ .— 1. Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ անդամակցութեամբ Ատլանտեան դաշինքը պիտի տարածուի մինչեւ պալքանները, մինչեւ Սեւ Ծով եւ Կովկաս, այսինքն մինչեւ Մ· Միութեան սահմանադլուխը :

2.— Կ'քանի թէ Ատլանտեանի դաշինքին նպատակն է պաշտպանել աղատութեան եւ ժողովրդապետութեան սկզբունքները, անհատական աղատութիւնը եւ քաղաքակրթութիւնը: Արդ, Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ ահռելարարսափ կը տիրէ եւ միակ աղատութիւնը անօթի մեռնելու աղատութիւնն է :

3.— Այդ երկու երկիրները պիտի մասնակցին եւրոպական բանակին: Ուրեմն «ձերմակ» դուն – դե՞ր պիտի տեղաւորուին Ֆրանսայի մէջ եւ մեր նորադիրները Սելանի՞կ պիտի փոխադրուին :

4.— Եւ վերջապէս պիտի հաւանի՞նք մասնակ – ցել պատերազմի մը, եթէ սահմանային միջադէպ մը ծագի Հայաստանի մէջ :

Ընկերվարական ներկայացուցիչը, Պ· Դ· Մա – յէր, հաւանութիւն յայտնելով հանդերձ, կարդ մը հարցումներ ուղղեց: Թուրքիոյ մասնակցութիւնը պիտի կրնա՞յ զօրացնել հաւաքական ապահովու – թիւնը: Ինք վտանգաւոր կը գտնէ կռիւներու ծա – ւալումը Կովկասի սահմաններուն վրայ, եւ, նը – կատի առնելով Թուրքիոյ հեռաւորութիւնը, նաեւ նոր Միւնիխի մը վտանգը կը տեսնէ: Գալով Մ· Միութեան մէկ «անխորհուրդ քայլին», Պ· Մայէր ատոր չի հաւատար ոչ Թուրքիոյ, ոչ ալ Ճափոնի համար :

Արտաքին նախարարը իր պատասխանին մէջ ցաւ յայտնեց որ « անարդար խօսքեր արտասանուեցան Թուրքիոյ եւ Ցունաստանի հանդէպ · մանաւանդ Ցունաստանի մասին որ այնքան տառապած է ազատութեան գաղափարին համար : Պ· Շամպրէօն արդէն իսկ Թրքական զօրագունդեր կը տեսնէ Եւրոպայի մէջ: Երբեք խնդիր չէ եղած Թրքական ոչ ալ յունական զօրագունդեր առնելու Եւրոպական բանակին մէջ»:

Գ. ՇԱՆԹԸ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ ԷՐ

... Երեւակայութիւնս զիս կը տանի ետ, չատ ետ, եւ ես, իբրեւ փոքր աղջիկ, ինքզինքս կը տեսնեմ՝ ոտքի կանգնած, սուր մօրուքով, մէկ կողմէն դէպի բաճկոնը երկարող թելով տարօրինակ ակնոցներ դրած, քրքջալիր խնդացող մարդու մը քովը: Սիայն ինքը չէ խնդացողը, չորս կողմս, բոլորին աչքերուն մէջ զուարթութեան շող մը կայ: Քիչ անդին՝ ուրիշ սուր մօրուքով մարդ մը, աւելի վէր, աւելի յաղթանդամ, աւելի կարմիր երեսներով, ճիշդ նոյն ձեւի եղերքը ոսկեզօծ ակնոցներով՝ կ'երգէ.— «Կնիկը որ կայ, Աստծու պատիժն ա· ամէն դրան մի բանալի կը դանի կնիկը» ... Քիչ յետոյ, մէկը կը նստեցնէ զիս իր դիզկը, եւ երեխայի միամիտ ու հարցական դէմքիս նայելով՝

— « Այ դու չար կնիկ »...

Եթէ միայն գիտնայի, թէ երգողը Աղբալեանը էր, իսկ միւս մօրուսաւորը՝ Շանթը, թերեւս նոյն սրտի տրոփիւնը չզգայի, երբ, առաջին անգամ, մօրս ձեռքէն բռնած, Պարոն Շանթին դրասեւեակը մտանք՝ ձեմարանին հին չէնքին մէջ:

Ամբողջ ամառը մէկ երազ, երեւակայութիւնս արծարծող մէկ նիւթ ունէի· աշնան ձեմարան պիտի երթայի, զգլոց ... «Ձեմարանցի»... Չէի կրնար երեւակայել աւելի մեծ երջանկութիւն: « Ձեմարանցի » ... Պարոն Շանթին ու Պարոն Աղբալեանին « Ձեմարանցին » ...

Առաջին տարիներուն, մօտէն կապ չունէինք իրենց հետ: Ինչքան մեծ անհամբերութեամբ սպասած ենք մեծնալու, լսարանական դառնալու, որպէսզի արժանի ըլլանք անոնցմէ դաս առնելու:

Սէր եւ պաշտամունք, Գուրգուրանք եւ հիացում:

Ահա թէ ինչ կը զգային մեր մանուկ հոգիները, երբ որեւէ թուաբանութեան կամ գծագրութեան պահուն, դասարանին մէկ ծայրէն միւսը չշուկնելու աւիւք մը ծայր կուտար, «Պ· Շանթը... Պ. Շանթը... պատուհանին եռեւը» ...

Մենք՝ անչարժ, երեւութապէս՝ նոյն հանդարտութեամբ, կը չարունակէինք մեր աշխատանքը· Բայց մեզմէ իւրաքանչիւրը իր ծոծրակին վրայ կը զգար Պարոն Շանթին սեւեռուն հայեացքը, որ, այն ժամանակ, մեզի համար զգաստութեան հարուած մը կը թուէր, եւ որ, աւելի ուշ, անդրադարձայ, հոգածու տնօրէնի մը ուշադիր նայուածքն էր միայն:

Կը յիշեմ, ինչ մեծ ոգեւորութեամբ սկսանք գպրոցական տարի մը, երբ լսեցինք որ մեր հայերէնի դասերը Պարոն Շանթը ստանձնած է: Վերջապէս, վերջապէս պիտի կարենայինք աշակերտ ուսուցիչ, ամէն օր տեսնել դիմքը: Իսկական վայելք էին այդ դասերը: Ի՞նչ կ'ընէր, ի՞նչպէս կը խօսէր, որ ամենադժուար եւ բարդ հարցերը պարզ ձեւ մը կ'առնէին, դիւրամատչելի կը դառնային: Ոչ օրէնք կը բացատրէր, ոչ դոց կը սորվեցնէր· ոչ կը ջղայնանար: Ականջիս մէջ կը հնչէ իր ձայնը.— « Պա՞րզ է· տղաքս»: Ի հարկէ, այնքան պարզ՝ որքան ջուրը· այնքան դիւրին՝ որքան խաղը: Եւ բան մը, որ մեր բոլորին ինքնավստահութիւնը կ'աւելցնէր եւ ներքին հպարտութիւնը կը զրգռէր՝ ոչ մէկ տեղ, մեզ, տասներեք տարեկան աշակերտներս, փոքրի տեղ չէր դներ, կը խօսէր իրրեւ հասուն տղոց, նոյնիսկ մեր կարծիքը կը հարցնէր՝ իրրեւ դիտակից ուսանողներու:

Անգամ մը միայն իր դէմքին վրայ տեսանք քմծիծաղի նշոյլը երբ, իրենք իրենց Պետրոս Դուրեանի կամ Մեծարենցի հովեր տուող քանի մը ընկերներու, դասարանին մէջ կարդացնել տրուաւ իրենց գրած բանաստեղծութիւնները·

— « Այս բոլորը մինո՞ւկ դրեցիր, տղաս », հարցուց մէկուն: — « Այո, Պ· Շանթ» :

— « Ա՛, լաւ, բայց ասկէ յետոյ այսպէս բանաստեղծութիւն մի գրեր»:

Ամբողջ դասարանով, մինչեւ մեր ականջնե-րուն ծայրը կարմրեցանք :

Դասարանէն դուրս՝ խիստ, բայց միշտ անկեղծ էր եւ աշակերտին հանդէպ՝ վստահութեամբ լի: Անգամ մը, չեմ դիտեր ինչ անկարդութեան համար, քովը կանչուած էի: Գլուխս կախ, դրասեղանին առջեւ ոտքի կեցած, կը սպասէի բարկութեան պոթկումին: Քովի աթոռը ցոյց տուաւ, նստայ, վայրկեան մը ամփոփուեցաւ, եւ՝

—«Ձի՞չդ է աղջիկս, որ ... = Այո :

— Չա՛, ես մինչեւ վերջին վայրկեանը կը կարծէի որ սխալմունք մը կայ հարցին մէջ: Դուն այդպէս բան չէիր ըներ: Ի՞նչ պատահեցաւ·

Իմ լուռ յուսախաբութիւնը որեւէ յանդիմանութենէ աւելի ազդեց իմ վրաս :

Հոգեբանութեան դասերը քիչ մը չատ խրթին եւ դիտական էին մեզի համար : Բայց, մանկավարժութեան դասը...

Ի՛նչպէս կը ներշնչէր մեզ, ինչպէս կ'ոգեւորուէինք եւ իւրաքանչիւրս խօսք կուտայինք մենք մեզի՝ բլլալ իր պահանջած, իր գծած, իր կերտած տիպար ուսուցիչները, իրեն պէս՝ մեր կեանքը նուիրել ուրիշներուն, իրեն պէս՝ բարձրանալ մէկակութէ է· իրեն պէս խօսիլ, իր շարժուձեւերը

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ԳՈՂՈՏԱՆԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

Այսպիսի բաներ...

Դ·

— Եկուր, Ժիւլ, եղաւ ըսի,

Մեր Ժիւլը իր կարգին բարիլոյս մաղթելէ ետքը ըսաւ·

— Կրնայի՞ք քանի մը ուտել :

— Այո, պարոն, ժամպօճ, սօսիսօճ, փաթէ, ինչ որ ուզէք :

— Աղէկ, ըսաւ, կարաժը՝ խնդրեմ եւ երկու չիշ ալ կայլադ: Դուն ալ ըսաւ, ինծի դառնալով, ելիր սենեակները տես :

Նրբանցք մը եւ սանդուխներ: Ելայ: Երիտասարդն ալ առջեւէս, ընտրեցի իրարմէ հեռու երկու սենեակ: Տաք ջուր, պաղ ջուր: Արդէն մենք՝ ջուրերու մէջ: Ոչ Ժիւլ եւ ոչ ալ ես պակաժ ունէինք: Ածելիս եւ կոտր մը օճառ դրպանէս հանեցի եւ վնտռեղեցի լուացարանին վրայ: Հակառակ Օդոստոսին, տեսակ մը կը մսկի: Վրաս զլուխս թաց էր, բայց, փոխնորդ չունէի: Ժիւլն ալ չունէր: Զեռքերս լուացի եւ իջայ:

Եկաւ Ժիւլը ու նստանք սեղան: Խոռվածներու պէս էինք: Կերանք առանց խօսելու: Գինին չբաւեց :

— «Կայլադ» մըն ալ ըսի :

— Ճանկարծ, խենթի պէս սկսաւ խնդալ Ժիւլը, եւ, վճարելու մասին ալ կը մտածե՞ս, ըսաւ:

— Դուն ըսիր, որ այս կողմերը լեցուն չա — ճախորդներ ունիս· անօթի պիտի չսատկեցնէք ... Եաքը, ինծի նայէ, ես ալ ծանօթներ ունիմ հոս, եւ ուղածիդ չափ ղրամ կը ճարեմ քեզի, նոյնիսկ կրնաս վերադառնալ՝ պաffարախդ:

— Սուրճ մը խմե՞նք, ըսաւ·

— Խմենք, ըսի:

Ելանք: Մէկերնիս՝ աջ, մէկերնիս՝ ձախ, բաժնուեցանք:

— Ժիւլ, քու սենեակիդ թիւը՝ ինն է, ըսի·

— Թող պաffարախն այդպէս դար...

Երբ որ արթնցայ կէսօր էր: Լուացուեցայ, ածիլուեցայ: Գացի դաշ Ժիւլը, որ հայելիին դիմաց կը տառապէր իր հռչակաւոր կարծր մօրուքը քերթելով :

— Սպասէ ինծի, ըսի, ես երթամ ղրամ բերեմ...

— Դրամ ...

Եւ, եթէ երեսները օճառոտ չըլլային, անպայման կը համբուրէր զիս: Այդպիսի արտայայտութիւն մը ունեցաւ :

Իջայ պանդոկին սրճարանը: Փաստիս մը առպարեցի: Ըրածս դաւաճանութիւն էր: Յատկապէս պահուած հինդ հազարնոց մը ունէի: Հանեցի թաքստոցէն եւ սեղանին վրայ տարածեցի՝ ակնոցներուս հետ միասին: Երկար նայեցայ վրան, եւ ըսի, որ ասոր նման տասնըվեց հատ տոմսակներ ես կային մեր երկուքին զրպաններուն մէջ, ճիշդ ասկէ տասներկու ժամ առաջ ...

Եկաւ Ժիւլը : Հեռուէն դէմքին վրայ ճառագայթում մը կար՝ ի տես հինդ հազարնոցին:

— Իսկական Ժիւլը դուն ես, դիտե՞ս, ըսաւ : Ինչպէ՞ս ալ չուտ ճարեցիր այս ղրամը: Կարծես թէ չե՞մ հասկնար :

— Քեզի պէտք չէ, ըսի: Փաստիս մը խմէ :

— Փաթրօն, քանի մը հատ փաստիս եւ մեր հաշիւը :

Ալ քիչ մըն ալ Էաանս կ'առնենք ու կ'երթանք կը ճաշենք՝ պանտօլ:

րը ընդօրինակել: Իրեն պէս՝ սերունդներ հասցնել, ունենալ նոյն այդ խելացի դէմքը, մէկու մը հետ խօսած ժամանակ՝ քաջալերական « այո, այո» ըսել ուղղ այդ նոյն արտայայտութիւնը, ուղիղ կեցուածքը, անթերի եւ մաքուր հագուածքը, ժիր շարժուձեւերը, դրեթէ անխախտ տրամաբանութիւնը :

Կը յիշեմ թեթեւ ճօճումով արագ – արագ ձախ ու աջ թրթռացող իր գլուխը, երբ կը հակէր մեր ուսերուն վրայ՝ դասերէն ազատ ժամերուն մեր կարդացած գրքերուն վրայ աչք մը նետած ժամանակ: Մենք, գրեթէ չէինք նշմարեր իր ներկայութիւնը՝ մխրճուած իր վէպերուն եւ թատեր – գութիւններուն ընթերցմանը մէջ: Այդ նոյն զուսպ եւ իրապաշտ մարդն էր, որուն «Դարձը», «Կինը», «Դերասանուհին», « Հինաստուածները», « Օշին Պայը», «Ինկած Բերդին Իշխանուհին », « Կայսրը » ձեռքէ ձեռք կը խլէինք: Այդ նոյն հանդարտ եւ չոր տպաւորութիւն ձգող մարդն էր, որուն գերբերու հերոսներուն եւ հերոսուհիներուն հետ կ'ապրէինք, կը նոյնանայինք, ամէն մէկս մեզ մէկ – մէկ Սեդա, Աբեղա, Անահ իշխանուհի կը զգայինք: Եւ այդ բոլորէն բխող մէկ ներշնչում, մէկ պաշտամունքի առարկայ, մէկ գրեթէ աստուածային ձեռք եւ... Պ· Շանթին աչքերը...

ՇԱՒԻՂ

(Մնացեալը յաջորդով)

Գիշեր Այս...

ՆՈՐԱԾԻՆ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

Կամարին վըրայ երկինքիս մըքար,
Կարծես ձեռ մ'ահռետս կը սրսիռէ յաճկարծ
Ձեր ամէն մէկուն դէմքովը օծուած ,
Բազում ու ժըպտուն աստղեր բոցավառ ...
Գիշերս է դարձեր երազ մը վարդագոյն,
Աստղէ աստղ կ'երթամ համբուրելով ձեզ ...:

Ու կը թեսածեմ երջանկութեամբ յորդ,
Երկիրէ երկիր, հազաւէ հազաւ,
Ամէնուդ սեմին հոգիս կ'առնէ կանգ ,
Ձեր մատաղ շունչին ըլլալու հաղորդ ...
Ու երկունքին ապրած անդորր մայրերուն,
Ըմպել սէրն անհուն՝ ձեզ հանդէպ եռուն ...:

Դուռներն ոսկեհուր ձեր ապագային,
Կը բանան նաեւ ինձ տեսիլքներ պերճ ,
Ուղիներն անել էութեաւքս խեղճ,
Ընդհուպ կը դառնան շողեր այգային...
Սիրտըս տարագրի կ'առնէ նոր կշռոյթ ,
Երկինքիդ տակ ձեր անմեղութեան լուրթ ...:

Ո՞ւր է անկ արդեօք հաղորդութեան այս,
Բաժակն այս օրհնեալ, որ ձեռերն ինծի ,
Կ'երկարեն՝ բոցեղ իղձերս խաւարծի ,
Վերընծիւղումի խորհուրդովն անհաս ...
Խաւարին ծոցէն կը խուժէ յաճկարծ,
Ցեղիս դարաւոր ոգին լուսարծարծ ...:

Պատգամաւորներ ըլլայիք կարծես ,
Ինձ այցի եկած աշխարհէն մեր հին,
Մեր նախնիքներուն սաղմը ցեղային
Ձեր արիւնին մէջ, եռ ու լուսագէս...
Շրթներուդ ծաղկեր հայ լեզուն արդէն,
Գիրերն՝ աւելի՛ գեղեցիկ վարդէն ...:

Լո՛յսի ծաղիկներ ... : Արշալոյսին մէջ,
Կակաչներու պէս ծըփանքով հըպարտ ,
Կը պըճնէք յոյսի խորանները ազատ,
Բիրերուն մէջ ձեր Հայու կայծն անշէջ ...
Խաչուած արտերուն ծոցէն արիւնոտ ,
Հունձերն էք բերրի արգանդներուն յորդ ...:

Գիշեր ծընունդի ... : Գեղեցիկ գիշեր,
Լըճին մէջ հոգւոյս, կարապներու պէս,
Կը յուզէի խորերն տեսնչերուս անտես,
Կուգաի անցեալէն, գերք վարար յուշեր ...
.....
Ընդ եղեգան փող ծուխ ելանէր
Ընդ եղեգան փող բոց ելանէր ...:

ՉԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Զեռքին մէջ ճմրթկեց հինդ հազարնոցը եւ տուաւ՝ պանդոկապետին: Բոլոր հաշիւները մաքրուեցան եւ դեռ մեր վրայ մնաց՝ հազարնոց մը եւ քիչ մըն ալ մանրուք:

« Մնաք բարով», « երթաք բարով», «ցտեսութիւն», եւ բռնեցինք ճամբան՝ դէպի Պանտօլ :

Օդը բացուեցաւ տաճիկ կնոջ մը դէմքին պէս: Ժիւլ եւ ես, սկսանք ուրիշ բաներու մասին խօսիլ:

— Ֆրանսան ալ դեղեցիկ է, դիտե՞ս...ըսաւ·

— Մեր Հայաստանը, թերեւս ասկէ դեղեցիկ է, ըսի, հոն ոչ պաffարա կայ ,եւ ոչ ալ ստախօս եւ աւազակ կիներ ...

— Տեսե՞ր ես, ըսաւ: Այս երկրին ազատութիւնը աշխարհին ոչ մէկ անկիւնը չկայ ...

— Գիտե՞ս, ըսի, մենք Հայերս, արիւնի մէջ խաղամոլ ենք,եւ երբ այդ արիւնը չարժիթայսպիսի ազատութեան մը մէջ...

— Պարապ բաներ մի խօսիր: Արդէն սխալ երթի քեզի հետ ճամբայ ելլելով :

— Այս ախտին արմատը, եօթը մահացու մեղքերուն մէջէն կ'իյնայ՝ ազահութիւն ըսուածին մէջ , եւ ...

— Հայտէ նայինք, կտրեց դիս Ժիւլը, կը կարծես որ կեանքը ուրի՞շ բան է: Քու այդ եօթը մահացուներդ ինչ են չեմ դիտեր, բայց ,վստահ եմ, որ եթէ դուրս հանես անոնք, ալ կեանքը վրաս դրէ: Հապա քու մեղքդ, ստախօսութիւնդ, որ իրեւ թէ փոշէ էինք եւ յանկարծ հինդ հազարնոց մը երեւան հանեցիր, այդ ո՞ր գլխուն մէջ կ'իյնայ... Ես ալ, միամտաբար կը կարծէի, որ Յովակիմին Մայրը, իսկապէս հիւանդ է ...

— Աթիկա, ընդհակառակն, նախազգուշութիւն ըսուած առաքինութեան ընտանիքէն է, այլապէս, քու Տրակինեանդ եւ յաճախորդներդ մեղի ինչ խայտառակ վիճակի մէջ պիտի դնէին, այն ալ Սուրբ Աստուածածնի օր մը.....

— Ծօ, իրաւ, այսօր 15 Օգոստոս է, հը՞...

— Պանտօլ, Պանտօլ, ըսի: Եւ Պանտօլը , հեռուէն , դեղեցիկ աղջկան մը պէս երկնցած էր կապոյտ ծովին եզերքը:

Մեր Ժիւլին թրաէսիօնը նոր էր: Առանց մեքենայի եւ սնիւներու խանդարման հասանք՝ Պանտօլ: Ժամը՝ 16 էր:

Աստ՛ղ պատմած տեսնես, բարեկամս Հիւկ , Պարոն Հիւկ, այդպէս կը սիրէ կոչել եւ կոչուիլ , այնպէս կը նայէր ինծի որ վստահ էի, թէ ոչ մէ –

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ՍՊԱՍԵՆՔ ԵՒ ՑՈՒՍԱՆՔ ...

Հպարտութիւնս կը բռնկի՝ երբ կը կարդամ, հայ տղոց «Դիրքաւորումը» աշխարհի չորս ծա–գերուն վրայ :

Ես կը հաւատամ, դուք ալ հաճեցէք հաւա–տալ, որ մենք հիներս դժբախտ ենք, քանի որ մինչեւ այսօր տակաւին հին սափրիչին մօտ կ'ա–ծիլուինք ...

Վայ մեզ, հասարակ հայ մնացած ենք եւ պի–տի մնանք երբ կը դրենք Մեսրոպեան տառերով եւ կը խօսինք Հայկազանց լեզուով...

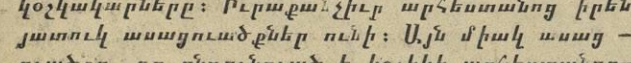
Բազմաթիւ երկիրներու մէջ, մեր տղաքը տի–րացած են անունի եւ դիրքի, պատիւ ու հպար–տութիւն ներարկելու համար մեր հոդիներէններս :

Ներկայիս, նշանաւոր առամնաբոյժներ ունինք նոյնիսկ իրրեւ դասախօսներ՝ օտար վարժարան–ներու մէջ :

Մեր քաղաքին մէջ, երբ առամնաբոյժներ դո–յութիւն չունէին, սափրիչներն էին առամնա–քարշները, որոնք առանց վիւայաթուղթի հասա–րակ աբգան մը կը միրճէին յաճախորդին բերանը ու պոռացնելով, դոռացնելով, դուրս կը բերէին հիւանդ ակռան ...

Հիմա, ակռայ քաշելը աղուոր ասպարէզ է : Դիրք է : «Տօքթէօր» տիտղոսով զարդարուած, համալսարանի փաստաթուղթով վաւերացուած :

Սակայն տակաւին, չափիկի կոճակի մեծու–

այն հեւ ի հեւ կը հետեւէր խօսքերուս, այլ եւ, «ողբերգութիւն մը պիտի պատահի» անձկու–թիւնը կամ իր արտայայտութեան մէջ :

— Ներողութիւն, պարոն նախագահ, ըսաւ, այդ որո՞ւն մայրը հիւանդ էր..

— Ա, ըսի, Պարոն Հիւկ, այդ ալ ուրիշ պատ–մութիւն մըն է, եթէ կ'ուզէք, միջանկեալ ըսեմ :

— Այո, այո, ըսին միաբերան :

— Մարսէյլի մէջ, մեծ թիւ մը կը կազմեն կօշիկակարները : Իւրաքանչիւր արհեստանոց իրեն յատուկ ասացուածքներ ունի : Այն միակ ասա–ուածքը, որ ընդունուած է կօշիկի արհեստանոց–ներու բոլոր ակադեմիաներէն, եւ նոյնիսկ դուրս, այն ալ՝ «Ցուվակիմին Մայրը հիւանդ է»ն է : Ըստ աւանդութեան, արհեստանոցին մէկուն մէջ, Ցո–վակիմ անունով բանուոր մը կար : Աչխատասէր եւ խնայող : Այս քալ մարդը, իր նեղը մնացած ըն–կերներուն կ'օգնէր : Մանաւանդ երկուշաբթի ա–ռաւօտները, ուր առ հասարակ չատերը փօշէ է–ին՝ կիրակիի չռայլութիւններէն ետքը : Այսպէս, երկուշաբթի մը, առտու կանուխ, ուրիշ արհես–տանոցի մը բանուորներէն մէկը կը սկսի Ցովա–կիմ փնտռել : Ցովակիմը չկար : Կէս օրէն ետքը կ'իմացուի, որ մայրը հիւանդ ըլլալով Ցովակիմ բացակայ էր : Եւ ահա կը հիմնուի դարձուածքը : « Ի՞նչ կ'ըլլայ, եաղբմ, կ'ըսեն իրարու, «Ցովա–կիմին Մայրը» հիւանդ է, երբ առողջանայ, կ'առ–նէ կուտայ քեզի ...»

— Ուրեմն, «Ցովակիմին Մայրը» հիւանդ է, ըսել, կը նշանակէ թէ, դրամ ճարելու բոլոր յոյ–սերը չուրը ինկած են :

— Հրաշալի է, հրաշալի է, բսաւ, Պ. Հիւկ :

ՑՈՒՐՈՒԹԻՒՆ ԱՂԱՑԵԱՆ

Թիւնով ակռային տրուած պատիւն է :

Անդին կան, հսկայ չէնքեր կառուցանող հայ ճարտարապետներու փաղանգը : Փայտին, քարին, երկաթիւ : Սոխին – սխտորին մէջէն քիմիական նիւթեր հանողներ : Առանց մէջ ալ բարձր ամպիոն–ներու վրայ թառած հայորդիներ ունինք :

Հապա, սա մեր մէկ հայրենակիցը որ Ամե–րիկայի ծովերուն տակէն փլած – փտած չոզենա–ւերուն յարութիւն կուտայ, կեանքի կը կանչէ ե–ղեր զանոնք ծովերուն մակերեսը : Ինչ շիրթն եւ ե–զակի մտածում որ միլիոններ բերած է իրեն ...

Ուրկէ՞ ուր այս նաւայարոյց միտքը Հայու մը մօտ : Մեռեալ յարուցանելու կամ հայ հարուստին գրպանէն, աղքիւ համար քանի մը կուտ քաշելու պէս հրաշք մըն ալ այս...

Այս մեր աղգակիցը ինչո՞ւ չէ մտածած իր աղ–գին թուրք ծովերու մէջ ընկղմած դասը ծովուն մակերեսը բերելու մասին...

Ունինք, ունինք տակաւին, բոլոր ազգերու, երկիրներու մէջ «Դիրքաւորուած» բազմաթիւ հայ մանչուկներ : Առանք օր մը թերեւս մտքէ կ'անցը–նեն, իրենց ցեղին արիւնի դրամագլուխին, գոնէ տոկոս մը վճարելու մասին : Ցոյս մը...

Ունինք տակաւին լեզուն մը երկիչ – երգչու–հիներ ամէն տեղ, որոնք կը գեղգեղեն ու կը ծափ–ուին հայկ. խոշոտզին շնորհիւ :

Դերասաննե՞ր կ'ուզէք, նկարիչնե՞ր՝ կան ու կան ...

Եւ ապդին, մեր յառաջապետը ահագին ճիգ ու կորով կը վատնէ այս մանչուկները տուն հրաւի–րելու եւ իրենց ազգին, իրենց քաքային, մամա–յին ալ պուտ'մ ջուր եւ փրթուճ մը հաց ճարելու համար :

Կարծեմ Փրոքուփի սրճարանն ալ քանի մը դը–րուշ կը պարտի հայութեան : Կարծեմ Սուրճը Ֆը–րանսա ներմուծողն ալ Հայ մըն էր : Եւ անոր դո–լորչիները Վոլթէրի պէս հսկայի մը քէմֆն ու կո–կորդը ղրկած ժամանակէն :

Կրկին կը կարծեմ, կ'ենթադրեմ, որ Փրոքո–փը հիմնելու պատճառն ալ այդ սուրճ ներարկող Հային է եղած :

Այս մասին դիմել Հրանտ Սամուէլին, որ մաս–նագէտ է հայկական այս տեսակի փոքր պատմա–դէպքերու ...

Բայց յուսահատելու պէտք չկայ : Օր մը այս հայթողները կրնան վերադառնալ իրենց հայրի–կին տունը :

Եթէ այս տուն – վեսաները չվերադառնան մեզի, մենք կ'երթանք իրենց խնդրագիրը մատու–ցանելու : Թերեւս մի բան կը լինի...

Սպասենք եւ յուսա՞նք :

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Փարիզի ազգ. երաժշտանոցի 1951ի ընդհ. մրցումներուն առեն հարիւրէ աւելի ուսանող – ուսանողուհիներուն մէջէն Լութակի Ա. մրցանա–կը ստացած է Հրաչք պատանին, Վարուժան Գօ – ճաօղլանեան (Պէյրութէն) :

Վարուժան որ երեք տարիէ ի վեր կը հետեւի երաժշտանոցի Լութակի դասընթացքներուն, մի – եւնոյն առեն կ'ուսանի Մուրատեան վարժարանին մէջ :

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԱՐԱՄ ՀԱՅԿԱԶ

Մասնաւոր նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ երիտասարդ դրագէտ Արամ Հայկազ ձեռնարկած է ընդարձակ պատմուածքի մը հրատարակութեան :

Այս առթիւ ամերիկեան մեծ օրաթերթ մը, New York Mirror, հետեւեալ դրութիւնը նուիրած է մեր աչխատակցին, լուսանկարն ալ հրատարա–կելով :—

Ամէն անգամ որ The Mirrorի աչխատակիցնե–րէն մէկը Փորագրութեան Սենեակը մտնէ, ուր նկարները մետաղի վրայ կը փորագրեն լրագրին համար, հաւանական է որ պատին վրայ տեսնէ կաւիճով գրուած հասուն իմաստութեան պատա–ռիկներ, ինչպէս օրինակ .

— « Ամէն մարդ կրնայ երջանկութիւն բերել աշխարհի մը մէջ : Ոմանք ներս մտնելով, ուրիշներ անկէ դուրս ելլելով» :

— « Աստուած ստեղծեց աչխարհը եւ հանգ–չեցաւ : Ստեղծեց այր մարդը եւ հանգչեցաւ :

Բայց, այն օրէն ի վեր որ ստեղծեց կինը, ոչ Աստուած, ոչ ալ մարդը հանգչած են » :

Երբ հարցուցի թէ ո՞վ կը գրէ այս հրաչալի բանները, պարզապէս ըսին թէ, «Արամը, Հայ քա–նի մը մնացորդացին մէկը» : Անցեալ օր, բանեցի Արամը իր պատին վրայ գրած պահուն :

— « Ամուրիները կիներու մասին աւելի բան գիտեն քան թէ ամուսնացած մարդիկ : Եթէ չգիտ–նային, անուք ալ ամուսնացած պիտի ըլլային » :

Ըսաւ թէ անունը Արամ Զէքմէնան է, ճիշդ է որ Հայ է եւ թէ այս գործարները գորս կը գրէր պատին վրայ կամ իր մտքէն բխած էին եւ կամ ուրիշներու մտքէն : Ինք այդ մտածումները կը գոչ եւ կ'արձանագրէ պատին վրայ, ոչ այնքան ուրիշներու համար, այլ յիչելու համար թէ կեան–քը առանց հիւմքերի չըլլար, թէեւ աւելի շատ եղե–րական է :

Ես նեղսրտեցայ ինքզինքիս դէմ Արամը աւելի կանուխ ճանչցած չըլլալուս համար, որովհետեւ անտարակոյս, ամէնէն չահեկան անձն էր ամբողջ չէնքին, եթէ ոչ ամբողջ փողոցին :

Ցուշատետր մը դուրս հանեց գրպոցէն եւ երկու ուրիչ ասացուածքներ ընտրեց.

— « Իտէալ ամուսինը այն է որ իր կնոջ հետ կը վարուի ինչպէս նոր ընկեր մը հետ» :

— « Պարզապէս դեղեցիկ եւ համայիչ կնոջ մի–չեւ եղած տարբերութիւնը սա է. դեղեցիկ կին մը ուշադրութիւնս կը դրաւէ, իսկ համայիչ կին մը ինք ուշադրութիւն կ'ընէ ինծի :

Արամ միայն փորագրող չէ : Գրագէտ է եւ պարթևպան, հետեւաբար եւ բանաստեղծ : Գրել սկսած է 27 տարի առաջ, եւ հեղինակն է 54 պատ–մուածքներու եւ երեք գիրքերու, մէկը պատ–մուածքներու հատոր մըն է, ուրիչ մը բանաս–տեղծութեանց, բոլորն ալ գրուած դեղեցիկ հա–յերէնով եւ հրատարակուած են իր գրական կեդ–ծանունով, Արամ Հայկազ : Իր պատմուածքներէն երեքը թարգմանուած են անգլերէնի : Բանաստեղ–ծութեանց հատորը հրատարակեց իր ծախքով եւ ծախեց հազար օրինակ ամբողջ Միացեալ Նա–

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (6)

ԿՐԱԿԷ ԳԻՇԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

— Անհոգ եղիր պարոն Արա, պատասխանեց Օր. Ֆրիտան, լայն ժպիտով մը, հոգ մի ընկէ : Այստեղ պէտք եղած խնամքը պիտի գտնէքթէ ինձ–մէ, եւ թէ միւսներէն :

— Բայց, խնդրեմ, ի՞նչ ըսաւ այն փայլուն ուսադիրներով մարդը... ձի՞ղ է որ երբ վէր – քերս բուժուին տուն պիտի ղրկեն : Իրա՞ւ է որ պատերազմը ինծի, իմ ընկերներուս իմ երկրիս համար վերջացած է...

— Ծանր վէրքեր չունիք : Բոլորն ալ մանր – մունր բաներ են : Կայ միայն ազ սրունքիդ կոտըր–ուածքը որ բաւական մտահոգութիւն կը պատճա–ռէր, բայց, ան ալ, այժմ բարեբաստան ճամբուն մէջ է : Ինչ կը վերաբերի ընկերներուդ, բանակիդ եւ երկրիդ, անոնք ամիսներ առաջ հաչուեյարդա–րի ենթարկուեցան մեր հզօր, անպարտելի բա–նակներուն կողմէ : Դուք պարոն Արա, վիրաւոր, նահանջ

հանդիսներու Հայերուն, ինչ որ իրեն բերաւ 250 տոլար :

—Ցորչափ հայերէն դրեմ, դրամ չահելու յոյս չունիմ: Ամբողջ աշխարհի մէջ 4—5 միլիոն Հայեր կան եւ երկու հարիւր հազար միայն Ամերիկայի մէջ: Բայց մարդ պէտք չէ դրէ դրամի համար, այլ պարզապէս անոր համար որ պարտաւոր է դրել :

« Արամ ամէն գիշեր անկողին մտնելէառաջ կը Ջուլեր դրամական նկատումներով նեղուիլ եւ ժամանակ վատնել զայն ձեռք ձգելու համար: Արուեստագէտ է: Գոհ կ'ըլլայ եթէ ստանայ այն թերթը կամ պարբերաթերթէն ուր կայ իր դէր – ոաածքը :

ՆՄԲ.— Ամերիկեան թերթը յետոյ կենսագրական տեղեկութիւններ հաղորդելով Արամ Հայկազի մասին, կ'ըսէ·

Արամ ամէն գիշեր անկողին մտնելէ առաջ կը հարցնէ ·

— Այսօր քան մը սորվեցա՞յ :

նախագահին հաղորդեց այն բարենորոգումները որ պիտի կատարուին Թունուզի մէջ :

Կառավարութիւնը անդամ մը եւս յայտարարեց Թունուզի պէյին թէ բանակցութիւնները չեն կրնար վերսկսիլ մինչեւ որ բարեկարգութիւնը վերահաստատուի եւ Ազգաժողովին ուղղուած դանդատագիրը ետ չառնուի: Պահանջեց նաեւ որ ետ կանչէ երկու նախարարները:

⚔ Վերջին լուրերու համաձայն, կացութիւնը հետզհետէ կը ծանրանայ: Հին Տէսթուրի վարիչներն ալ յայտարարութիւն մը հրատարակեցին, պահանջելով ազատ արձակել աքսորականները եւ բանտարկեալները, ինչպէս եւ յարգել ազգերու ինքնորոշման իրաւունքը:

Ճակատամարտ Սուէզի մէջ

ԵԳԻՊՏԱՑԻՆԵՐԸ ՄԵՐԺԵՑԻՆ ԱՆԶՆԱՏՈՒԻ ԸԼԼԱԼ .— ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐԸ ԿՐԱԿ ԲԱՑԻՆ ՀՐԱՍԱՑԱԼԵՐՈՎ.— 50 ՍՊԱՆՆԵԱԼ, 89 ՎԻՐԱՒՈՐ, ՀԱՋԱՐ ԳԵՐԻ

Ուրբաթ օր ամէնէն երկար եւ արիւնալի կռիւը տեղի ունեցաւ Իսմայիլիայի մէջ: Ձորս ժամ անընդհատ, Անգլիացիները եւ արաբ ոստիկանութեան օժանդակ ուժերը կատաղօրէն կռուեցան : Եգիպտացիները կորուցուցին 46, իսկ Անգլիացիները 3 հոգի: Տեղացի վիրաւորներուն թիւն է 89, իսկ Բրիտանացիներունը 13, մէկը սպայ :

Ընդհարումը տեղի ունեցաւ հետեւեալ պատգաներուն մէջ.— Անգլիական ընտիր ուժերէն 1500 հոգի կը պաշարեն կառավարական պալատը, ոստիկանական կեդրոնը եւ օժանդակ ոստիկանութեան չէնքերը: Նոյն ատեն, բրիտանական հրամանատարութիւնը վերջնագիր մը կուտար փոխկառավարիչին, որպէսզի բոլոր ոստիկանները անխտիր յանձնեն իրենց զէնքերը: Այս գործողութեան նպատակն էր զինաթափ ընել օժանդակ ոստիկանները, որոնք կարճ դաւազան մը միայն կրելու իրաւունք ունէին: Բուն ոստիկաններուն հրացանները պիտի վերադարձուէին: Կառավարիչը վերջնագիրը փոխանցեց Գահիրէի կառավարութեան: Ներքին նախարարը վճռապէս մերժեց :

Անգլիացիները կը կարծէին թէ ամէն ինչ լաւ պիտի ընթանայ: Նոյնիսկ բանտարկեալ 800 ոստիկաններուն համար նախաճաշ պատրաստած էին: Ասկէ գատ, հակառակ Սերակէտտին փաշայի մերժումին, հրաման ստացած էին կրակ չբանալ: Ուրեմն, բարձրախօսներով հրաւիրեցին ոստիկանները որ իրենց զէնքերը յանձնեն առանց արիւնահեղութեան :

Հինդ անգլիացի զինուորներ կը յառաջանան դէպի օժանդակ ոստիկաններու չէնքը, բայց հազիւ քանի մը քայլ առած հրացան կ'արձակուի մօտակայ բունժարանէն: Ասոր վրայ կռիւը ծայր կուտայ :

Հրասայլեր եւ զրահապատ կառքեր 9 քիլոմոթ ռումբեր կը տեղացնեն ոստիկանական չէնքերուն վրայ: Ուրիշներ տանիք կը բարձրանան, պատասխանելու համար ոստիկաններու կրակին: Անգլիացիները աւելի լաւ զինուած ըլլալով , մեծ կորուստ կը պատճառեն բնիկներու շարքերուն մէջ: Տասնեակներ վիրաւոր կը գլորին չէնքերուն բակը:

Տանիքներէն , պատուհաններէն եւ դուռնե – րէն անընդհատ հրացան եւ գնդացիր կ'արձակեն, մինչ հրասայլերը ճեղքեր կը բանան փուլ կուգան պատերը: Վերջապէս, Եգիպտացիներու ռազմա – նիւթը սպառած, զրեթէ բոլորն ալ վիրաւոր , դուրս կ'ելլեն եւ անձնատուր կ'ըլլան:

Կառավարչատան եւ ոստիկանական կեդրոնին առջեւ նմանապէս բուռն կռիւներ տեղի կ'ունե – նան, հրասայլերով: Երկու ժամուան կռիւէ մը վերջ, Անգլիացիները կառավարչատան դիմուոր – ներուն կ'ազդարարեն անձնատուր ըլլալ: Արիւնաթաթախ սպայ մը դուրս կ'ելլէ, խնդրելով որ հիւանդատար կառքեր ղրկեն, վիրաւորները պար – պելու համար: «Ոչ, կը պատասխանէ անգլիացի սեղակալը, մինչեւ որ անձնատուր ըլլաք, ձեզի չենք խնամեր»: Ասոր վրայ, եգիպտացի սպան կը պատասխանէ.— Ինչ վերջը կուգաք մեր դիակները վերցնելու »:

Ոստիկանական չէնքին առջեւ ալ տեսարան – ներ պարզուեցան: Անգլիացի սուինաւոր զինուոր – ներ, մտան չէնքէն ներս: Եգիպտացի ոստիկան – ներ, իրենց վիրաւոր ընկերները բռնած դուրս ե – լան :

⚔ Հրատարակուած տեղեկութեանց համա – ձայն, զերի բռնուած են 800—1000 ոստիկանները:

⚔ Բացառիկ վիճակ յայտարարուեցաւ Կա – հիրէի մէջ: Կ'ըսուի թէ դիւանագիտական յարաբերութիւնները պիտի խզուին Անգլիոյ հետ: Բրիտանական կառավարութիւնն ալ ծանրկը գտնէ կացութիւնը: Մալթայէն մարտանաւեր ճամբայ ելած են դէպի Եգիպտոս :

ԲԱՆ ՍԸ ՅԱՂԱԿ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐԸ 25 առ հարիւր աւելցած են վաղուընէ սկսեալ, իբրեւ հետեւանք ածուխի եւ աշխատավարձի սղութեան, ինչպէս կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը: Ճամբորդներու համար յաւելումը պիտի հաշուեն մէկ ֆրանք իւրաքանչիւր քիլոմեթրին, ապրանքներու համար՝ 10.51 առ հարիւր (ամբողջ վաճառ):

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ Դաղաքականյանձնախում – բը 12ի դէմ 21 ձայնով եւ 25 ձեռնպահութեամբ քուէարկեց խորհրդային բանաձեւը՝ 14 նոր ան – դամներ առնելու մասին (հինգը արբանեակ) : Առաջին անգամ է որ խորհրդային բանաձեւ մը կ'ընդունուի հակառակ Մ. Նահանգներուն ընդդիմութեան: Ուշադրաւ է ձեռնպահներու մեծ թիւը (Անգլիա եւ Ֆրանսա եւս ձեռնպահ մնացին): Բանաձեւը վաւերացուելու համար անհրաժեշտ է 2/3ի մեծամասնութիւն մը, 40 քուէ: Ամերիկացիները կը յուսան ջուրը ձգել բանաձեւը :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris (13e)

«ԿՈՄԻՏԱՍԻ ՕՐ»

կիրակի 24 փետրուար, ժամը 15ին

Սորպոնի մեծ Ամփիթատրոնին մէջ

Նախագահութեամբ Պ· GUY de LIONCOURTի, տնօրէն César Franck երաժշտ· բարձրագոյն վարժարանի :

ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳՉՈՒ. – ԽՈՒՄԲԻ (60 երգիչ), ամբողջութեամբ նուիր – ուած Կոմիտասի գործերուն (50 կտոր մէկ յայտագրի մէջ) :

Ղեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի

Կոմիտասի մասին կը բանախօսէ Պ· FELIX RAUGEL, նախագահ երաժշտաբանութեան Ֆրանս· ընկերութեան :

Կը մասնակցին Օրիորդները Թորոսեան, Պիւլ – պիւլեան, Զառափեան, Պ· Պ· Խախտմեան, Նշան – եան եւ Piérre Labadie (թաւջութակ) Garde Républicaineէ :

Տոմսերու համար դիմել.— Հայ գրատուններ – րը, եկեղեցւոյ դիւանատունը, Պ· Պարթեւեանի, 14 rue Petit , Bot. 99-22 եւ երգիչ անդամներուն :

Գինները՝ 150, 250, 350 եւ 500 ֆրանք :

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԸՅ-ԲՈՑԺ

ժող· ամսաթերթ բժշկութեան

Խմբագիր Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

12ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ (1952)

Բաժանորդագրութեան նոր պայմանները .— Ֆրանսա՝ տարեկան 800 ֆրանք, արտասահման՝ տարեկան հազար ֆրանք :

ՆՈՑԵՄԲԵՐ — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ ԹԻՒԸ (131—132)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ (40 էջ).— Մանրէն եւ մարդը (ՆՄԲ·).— Վախը երախաներու մօտ (Ա. – ՐՈՒՍԵԱԿ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ).— Ազոխ (Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ).— Երբ արեան ճնշումը ցած է (ՏՈՒՔ· ՔՈՐՈՆ).— Մեղրը (ՏՈՒՔ· ԷՊԼԻԼԱԹԵԱՆ)· — Ճանկարծամահ (ՏՈՒՔ· ՊՈՒՐՔ).— Կրնա՞նք չծերանալ (ՏՈՒՔ· ԴԱԼՈՒՍՏԵԱՆ).— Բժշկ· բառեր (ՋԻՒՈՒՆԻ).— Կեանքի տեւողութիւնը (ՓՐՈՖ· ՊԼՊՊԼԵԱՆ).— Նուէր մայրերուն (ՏՈՒՔ· ԹՈՒԼՈՆ).— Հայաստանի բնակչութիւ – նը.— Բաղձալի Հայ մը վերապրլի մէջ.— Փշա՞ռ թէ փշատի (Ե· ՔՈՉԵԱՆ).— Բժշկ· քննութիւն նախ քան ամուսնութիւն (ՏՈՒՔ· ՏԼԳԻՐՄԷՆ – ՃԵԱՆ).— Հարցարան :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

Ա· Մ· վարժարանին մէջ: Կազմակերպուած աշակերտներու կողմէ: Փետրուար 17ին, կիրակի օր, ժամը 16ին :

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Հ· Ց· Դ· Եւրոպայի Կեդր· կոմիտէն բացա – ռիկ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջանի բոլոր ընկերները, Le Cadet սրճարանի վերնա – յարկը, այս չաբաթ ժամը 20.30ին: Կարեւոր օրակարգ :

⚔

ՖՐ· ԿԱՊ· ԽԱՉԻ ՃԳ· ՊԱՏԳ· ԺՈՂՈՎԸ

Կը գումարուի Փարիզի մէջ, Փետրուար 1ին , Ուրբաթ օր : Բացումը առաւօտուն ժամը 10ին, Café de la Mairie , Place d'Italie (métro Place d'Italie)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ· Ց· Դ· «Անտոք» ենթա – կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին , ընկեր Սահիանեանի բնակարանը: Կարեւոր օրա – կարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Ֆ· Կ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւ – ղի ընդհ· ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 3ին, Café Régent: Օրակարգ.— Պատգամ· ժողովի օրա – կարգի քննութիւն եւ պատգամաւորի ընտրու – թիւն: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ· Ց· Դ· Եօթնեղբայրեան են – թակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ չրջանի բոլոր ընկերները, այս չաբաթ (2 Փետրուար), ժամը 20.30ին, դպրոցին սրահը :

ԻԹԱԼԻԱ.— Ֆ· Կ· Խաչի Իթալիկ մասնաճիւ – ղին ընդհ· ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժա – մը 8.30ին, Ժանթիլլիի դպրոցին մէջ: Պարտաւո – րիչ ներկայութիւն: Պատգամաւորի ընտրութիւն:

ՎԱԼԱՆՍ· Ֆր· Կապ· Խաչի մասնաճիւղի Ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին ընկերուհի Փ. Կօշկակարեանի բնակարանին մէջ: Բոլոր ընկե – րուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է :

ԼԻՈՆ.— Հայ Ուս· Միութեան Բ· դասախո – սութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, 8 Pas - sage Coste, Քրիստ· Երիտասարդաց սրահին մէջ:

Նիւթ՝ «ՀԱՑՐ ԱԼԻՇԱՆ»: Դասախօս՝ Պ· Ա· ՅՍՏԸՐՃԵԱՆ:

ՔՂԻԻ Հայր· Միութեան Մարսէյլի մասնա – ճիւղին ընդհ· ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին Սէնթ Աննի դպրոցը: Անհրաժեշտ է բո – լոր հայրենակիցներու ներկայութիւնը: Շատ կա – րեւոր օրակարգ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Լիոնի Հ· Ց· Դ· Վա – րանդեան կոմիտէի երեկոյթը Փետրուար 18ի 32րդ տարեդարձին առթիւ: Փետրուար 17ին կիրակին ժամը 3էն կէս դիշեր, Ցոյներու սրահը :

ՀՐԱՒԻՐ ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԸՆԴՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիլիկեան ընդհ· միութիւնը կը հրաւիրէ փա – րիզ եւ արուարձաններ բնակող բոլոր Կիլիկեցի – ները, համակիրները և բարեկամներըթէ յատեղանի մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Café Cadetի վերնայարկը, métro Cadet : Կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն այս յայտարարութիւնը քա – դունել իբրեւ հրաւէր : — Վարչութիւն

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ

Հաճոյքով ունինք տեր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ

ՐԱՖԸ ՏԻՒԶԻՆ 45օ/ՈՆ

գտած բացառիկ ընդունելութենէն քաջալերուած ՏԱՎԱՌԻՒՓԵԱՆ տունը նոր մասնաճիւղ մը բա – ցած է

ՓԱՐԻԶ HALLE AUX VINSի ՄԷՋ

Տալաֆիւփեեան Որդիի տնօրէնութեամբ :

Փարիզի եւ արուարձաններու լաւագոյն նը – պարաւաճառատուններու մօտ միշտ պիտի գտնէք կեդրոնատեղի 8 Puvis de Chavannes, MARSEILLE

ՌԱՖԸ ՏԻՒԶԸ 45 ,

MORY et Co.

3 Rue St. Vincent de Paul, Paris (10e)
(Service VAUQUELIN) Tél. TRU. 72-60
Poste 89 et 80, métro Poissonnière, Gare du Nord
Ամէն օր , բացի կիրակիէն, 9էն 11·30 եւ 14էն 17,
Շաբաթ 9էն 11·30

ԾՐԱՐՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
(COLIS POSTAUX POUR L'ARMENIE)
Avec accusé de réception

Բոլոր ծախքերը կը վճարուին առաքման պա – հուն, ծրարները կը յանձնուին առանց ոեւէ ծախ – քի կամ ձեւակերպութեան , սառցոցին համար :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925, R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս. 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գին 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Mardi 29 Janvier 1952 Երեքշաբթի 29 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6673-Նոր շրջան թիւ 2084

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՇԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ

Ամբոխը կրակի տուաւ 35 մեծ շէնքեր

(ԹԱՏՐՈՆՆԵՐ, ՍԻՆԷՄԱՆԵՐ, ՀԻՒՐԱՆՈՑՆԵՐ, ՍՐՃԱՐԱՆՆԵՐ, ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐ ԵՒԱԾԼՆ)

Շաբաթ օր չատ ծանր դէպքեր պատահեցան Գահիրէէ մէջ, երբեւ հետեւանք Սուէզի ջրանցքին մէջ կատարուած գործողութեանց: Կացութիւնը այնքան անտանելի դարձած էր որ, Ֆարուք թա – գաւորը հարկադրուեցաւ պաշտօնէ արձակել Նա – հաս փաշայի դահլիճը եւ լուծել խորհրդարանը, նոր կառավարութեան կազմութիւնը յանձնելով իր վաղեմի բարեկամին՝ Ալի Մահէր փաշայի :

Սառնեւ կ'ամփոփենք դէպքերու ընթացքը, քաղելով ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան աղբիւրներէ :—

Շաբաթ օր տասնեակ հազարաւոր ցուցա – րարները — մօտ 50.000 հոգի — փողոց թափած էին եւ թշնամական աղաղակները կ'արձակէին Անգլիոյ դէմ, պատերազմ պահանջելով, Մ. Մուսթիւնը ծափահարելով, հսկայական շէնքեր կրակի տա – լով, նոյնիսկ ինքնաշարժներ վառելով փողոցնե – րու մէջ: Մեւնոյն ատեն կը փորձէին տապալել կառավարութիւնը, այն ամբաստանութեամբ թէ անհրաժեշտ կորովը ցոյց չէ տուած Անգլիոյ հան – դէպ, Իսմայիլիայի արիւնալի դէպքերուն առթիւ:

Մթնոլորտը թանձրացած էր շաբաթներէ ի վեր, այն աստիճան որ, ամբոխը յարձակեցաւ ոչ միայն օտար հաստատութեանց, այլեւ ունեւոր – ներու վրայ: Աւարի եւ կրակի տրուեցան պալատ – ներ, դրամատուներ, մեծ ընկերութեանց շէնքեր, օդանաւային գրասենեակներ: Զամալէք թաղը, ուր կը բնակին դիւանագէտները եւ փաշաները, հա – րիւրաւոր փորձանքէն :

Շաբաթ առաւօտ կանուխ մեծ բազմութիւն մը բռնած էր Գահիրէէ գլխաւոր կեդրոնները: Մա – նաւորապէս աչքի կը զարնէին բազմաթիւ ուսա – նողներ, շրջապատուած՝ «ազատագրութեան վաշ – տերով» որոնք Իսմայիլ Փաշա հրապարակը կ'եր – թային, մասնակցելու համար բողոքի ցոյցի մը : (Այս հրապարակին մօտ է դեսպանատուններու թաղը) : Ցուցարարները համախմբուելէ վերջ, լ – լան Սոլիման Փաշա փողոցը, թշնամական կան – չեր արձակելով Անգլիոյ դէմ .

— « Անկի Զըրչիլ, այդ չունը:— Անկի դա – հիճ էրսքայն (Սուէզի անգլ. օրքին հրամանա – տարը) ,— Ռուսական դէնքեր տուէք մեզի .— Բա – նակը թող քալէ դէպի Սուէզ»:

Բազմութիւնը անգլիական եւ ամերիկեան դեսպանատուներուն մօտեցած ատեն, իր դիմացը գտաւ ոստիկանական կառքեր որոնք ամուր չղ – թայ մը կազմած էին: Բազմութիւնը ժամէ ժամ կ'աճէր: Հեռագիրները կ'ըսեն թէ այս հայրենա – սիրական ցոյցը յանկարծ վերածուեցաւ ամբո – խային անկարգութեան մը, իբրեւ հետեւանք թշ – նամական կանչերու եւ զրգռիչ զրգռումներու :

Կէս օրուան ճաշին ատեն այս մարդկային հե – ղեղը յարձակեցաւ խանութներու վրայ: Ոստի – կանները կրակ բացին օդին մէջ, բայց անօգուտ : Յետոյ արտօնուեցան կապար ղործածելու : Շատ մը աւարառուներ դէտին փռուեցան: Ամբոխը ցր – ուեցաւ, մինչ վիրաւորները կը հաւաքուէին :

Դադարը կարճ տեւեց : Բազմութիւնը վայր – կեանէ վայրկեան կ'աւելնար: Գրասենեակները եւ բազմաթիւ տուներ փակուեցան: Շատերը դուրս նետուելով թաքստոց մը կը փնտռէին :

Եւ ահա երեւցան առաջին ջահերը: Հրձիգնե – րը նախ յարձակեցան կեդրոնի սինեմաներուն վը – րայ: Առաջին առթիւ աւարի տրուած էին «Նայթ Քլըպ»ը (գիշերային ակումբ) եւ Օփերային դէ – մային թատրոնը, «Պաուիա»: Քիչ վերջ երկուքն ալ բոցերու ճարակ դարձած էին : Ցուցարարները եր – կու անդամ ետ մղեցին հրշէջները եւ փորձեցին կտրել ջուրի խողովակները: Կարելի եղաւ պահ մը մարել թատրոնին հրդեհը, բայց մէկ ժամ վեր – ջը խռովարարները վերադարձան եւ սկսան կա – րասիներ նետել, հրդեհը արծարծելու համար: Բոցերը տուներու վերեւ կ'երեւային 12 մեթր բարձրութեամբ :

Ցանկարծ ազդանշան մը լսուեցաւ,— «Դէպի Ռիվոլի»: Եւ բազմութիւնը խուժեց դէպի այս մեծ սինեման, որ կը պատկանի անգլեւեգիպտա – կան ընկերութեան մը եւ որուն վրայ առաջ նետ – ուած էր քանի մը ամիս առաջ: Բազմութեան մէ – ջէն մէկը սինեմայէն ներս խուժեց, բոցավառ ջահ մը ձեռքը: Ուրիշներ ալ իրեն հետեւեցան: Ինչ որ կարելի էր դուրս նետել, կը նետէին եւ կրակի կուտային փողոցին մէջ, ցնծութեան կանչերով :

Բազմութիւնը յետոյ խուժեց «Մեթրօ» սիւե – ման, որ ամերիկեան սեփականութիւն է: Ֆորտի ինքնաշարժներու ցուցահանդէսն ալ կրակի տըր – ուեցաւ, ինչպէս եւ «Քոտաք»ը :

Այս հաստատութեան հրկիզումէն վերջ ամ – բոխը ուղղուեցաւ դէպի Բրիտանական Կամաւոր որ կը գտնուի 300 մեթր անդին եւ սկսաւ քարկոծել Յետոյ քուրջի կտորներ թաթխելով ինքնաշարժ – ներու «Բաքս»ին մէջ, կրակի տուին Բրիտանա – կան Ակումբ մը եւ յարձակեց սինեման, «Միամի»:

Այդ միջոցին մեւնոյն հրկիզումները կը կա – տարուէին ուրիշ թաղերու մէջ: Այսպէս, կրակի տրուեցան հռչակաւոր Կրոփի ճաշարանը՝ Սոլի – ման փաշա փողոցին վրայ, «Փառիղիանա» մեծ ճաշարանը (հայկական սեփականութիւն), նոյն թաղի մէջազգային մեծ հիւրանոցը՝ «Շէփըրտ », «Սոֆիա Հէլմի», «քապարէ»ն, Քասր էլ Նիլի Ռից սրճարանը, անգլիական եւ ամերիկեան օդանա – ւային գրասենեակները : Ֆուատ Ա. պողոտային վրայ փլաւ Circurel մեծ վաճառատունը, որ հինգ յարկէ կը բաղկանայ եւ որ նոյնպէս կրակի տըր – ուած էր:

Յարձակման ենթարկուեցան նաեւ Ֆրանսա – կան, ամերիկեան եւ ուրիշ օտար, նոյնիսկ եգիպ – տական վաճառատուներ, քարերով, երկաթի կը – տորներով, բոցավառ ջահերով: Քասր էլ Նիլ պո – ղոտային վրայ կրակի տրուած էին 25 ինքնա – շարժներ, բոլորն ալ նոր: Քանի մը քայլ անդին, ամբոխը զինավաճառի մը խանութը մտնելով, հազարաւոր փամփուշտներ հանեց եւ պայթեցուց փողոցին մէջ, ի նշան ուրախութեան: Ուրիշ փո – ղոցներու մէջ ալ խարոյկներ վառեցին ուիսքինե – րով եւ այլազան ըմպելիներով :

Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ կրակի տրուած են նաեւ Լիբանանի եւ Շուէյտի հիւպատոսարանները :

Մարդկային զոհեր ալ կան, 20—30 մեռեալ եւ 200 վիրաւոր : Երեք Անգլիացիներ վառեցան իրենց ակումբի բոցերուն մէջ: Կը կարծուի թէ 17 Անգլիացիներ կորսուած են :

Նոր դահլիճ մը կազմուեցաւ

ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԼՈՒԾԵՑ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Մինչեւ ժամը 17 ոստիկանութիւնը հազիւ մէկ միջամտութիւն կրցաւ կատարել: Զինուորներ օդ – նութեան հասան 45 վայրկեան վերջը: Ութ կառք զինուորներ երբ Ֆուատ Ա. պողոտան հասան, չորս չարք տուներ կը վառէին: Զինուորները կը – րակ բացին օդին մէջ: Ցուցարարները փախան եւ բարեկարգութիւնը վերահաստատուեցաւ աստի – ճանաչաբար: Գիշերը բազդատաբար հանդարտ ան – ցաւ

Ձերբակալուեցան երեք հարիւր կասկածելիներ, որոնց մէջ կը գտնուի ընկերվարական կուսակցու – թեան վարիչը, Ահմէտ Հիւսէյին, որ գլխաւոր պատասխանատուն կը համարուի անկարգու – թեանց: Կառավարութիւնը անմիջապէս պաշար – ման վիճակ յայտարարեց : Զօրքը բռնած է քա – ղաքին գլխաւոր կէտերը :

Այս դէպքերուն հետեւանքով, Նահաս փաշա ստիպողական հեռագրով մը Գահիրէ կանչեց ար – տաքին նախարարը, Սեւլահէտտին փաշա, որ փա – րիզ կը գտնուի: «Ճամբայ ելէք առաջին օդանա – ւով»: Մեւնոյն ատեն ստանձնելով Գահիրէէ զինուորական կառավարիչի պաշտօնը, հանդար – տութեան կոչ մը ուղղեց: Յետոյ ձայնասփիւռ ճառ մը խօսեցաւ, ցաւ յայտնելով պատահած ա – րիւնալի դէպքերուն առթիւ: Ըսաւ թէ «խռովա – րար եւ դաւաճան տարրեր առիթէն օգտուելով, ձեր շարքերուն մէջ մտած եւ ահռելի, կանխա – մտածեալ ոճիրներ գործած են, աւարի տալով եւ հրկիզելով խանութներ, հաստատութիւններ եւ տուներ »:

Կացութիւնը Թունուզի մէջ

Կիրակի օր, արշալոյսին, ոստիկանութիւնը խուզարկեց Թունուզի հարաւակողմը, Պիր Ֆտալի շրջանը եւ զէնքեր գտաւ: Քանի մը հոգի ալ ձեր – բակալուեցան :

Սրճարանները եւ խանութները գոցուած են : Համեմատական հանդարտութիւն կը տիրէ: Կար – գեդոնի պողոտայի կամուրջը, որ կ'ապահովէ հա – ղորդակցութիւնը հարաւի շրջանին հետ, պահ – պանուած է զինուորական կարեւոր ուժերով: Այս ճամբան կ'առաջնորդէ Համամ Լիֆի պալատը :

Սուսի գծին զանազան կէտերուն վրայ ըմ – բոստները ականներ գետեղած են: Մասնագէտնե – րը անմիջապէս նորոգած են խզուած գիծերը: Մա – թօէրի, կաֆուրի եւ Սպէյթլայի մէջեւ հեռաձայ – նի գիծերը կտրած են: Քարիրուէնի շրջանին մէջ ռազարակ մը թալլած եւ ոչխարները տարած են :

Քափ Պոնի մէջ կառավարութիւնը տէրն է կա – ցութեան: Օդնական ուժեր կը սպասուին Պիզեր – թայի, Թունուզի եւ Ֆէլիվիլվիլի համար : Սֆաք – սի շրջանին մէջ, օդը հանուած է կամուրջ մը:

«Նիւ Եորք Թայմզ»ի թղթակիցը կը գրէ թէ Թունուզի մէջ արձակուած իւրաքանչիւր գնդակ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Բայց Ֆարուք թագաւորը արդէն պաշտօնակ ը – րած էր Նահաս փաշան, վարչապետութեան կո – չելով Ալի Մահէր փաշան, որ 68 տարեկան է եւ Անգլիոյ բարեկամ կը համարուի: Մի եւնոյն ատեն լուծուեցաւ խորհրդարանը: Նոր վարչապետը մի – եւնոյն ատեն ստանձնած է Գահիրէէ զինուորա – կան կառավարիչի պաշտօնը, արտաքին, պատե – րազմական եւ ծովային նախարարութիւնները :

Նոր դահլիճին կազմութենէն անմիջապէս վերջը պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ: Ար – գիլուած է դուրս ելլել իրիկուան ժամը 6էն վերջ: Անապատները անմիջապէս պիտի զննուին :

Կացութիւնը այնքան ծանր էր որ, պահ մը զրոյց շրջեցաւ թէ Անգլիա պիտի միջամտէ զինու – ժութեամբ:

Ալի Մահէր փաշայի նոր դահլիճը կազմուած է անկախներէ: Ինք վարչապետ էր Բ. աշխարհա – մարտը ծաղած ատեն, բայց հրաժարեցաւ 1940 Յունիսին: Երկու տարի վերջը ձերբակալուեցաւ Նահաս փաշայի հրամանով, յանուն ապահովու – թեան: Վարչապետ էր նաեւ 1936 — 37ին եւ 1936ի դաշնագրին բանակցութիւնները վարեց Անգլիոյ հետ :

Թագաւորը Նահաս փաշայի պաշտօնանկութիւ – նը եւ խորհրդարանին լուծումը վճռեց չորս ժամ – ուան խորհրդակցութենէ մը վերջ : Մանաւոր սուրհանդակ մը Նահաս փաշայի հաղորդեց որ – քայական հրամանը, ընկերակցութեամբ զինուո – րական ջոկատի մը: Թագաւորը 1944ին ալ պաշ – տօնէ արձակած էր Նահաս փաշան, որ վերադար – ձաւ 1950 Յունուարին :

× « Փրավտա», Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, թղթակցութիւն մը կը հրատա – րակէ որուն համաձայն «Եգիպտոսի Ժողովուրդին ներկայացուցիչները իրենց աչքերը կը դարձնեն դէպի Մ. Մուսթիւն, դէպի Մոսկուա, դէպի Սթա – լին: Անոնք գիտեն որ մեր երկիրը անկեղծօրէն եւ առանց շահախնդրութեան կը համակրի եգիպտացի ժողովուրդին ազատութեան եւ անկախութեան պայքարին: »

Թերթը այս փոփոխութեան ապացոյց կը նը – կատէ այն «ահագին ցոյցը որ տեղի ունեցաւ Փորթ Սայիտի մէջ, երբ խորհրդային ճակնորդա – նաւեր կ'անցնէին Սուէզի ջրանցքէն»: «Փրավտա» «Եգիպտացի ժողովուրդին դահլիճը» կ'անուանէ զօր. էրսքայնը :

× Կարդ մը արաբական շրջանակներու մէջ շրջած զրոյցներու համաձայն, Պ. Վիշինսկի Փա – րիզէն Մոսկուա վերադարձին ծրագիր մը տարած է, որ կը տրամադրէ համաձայնութիւն մը կնքել Մ. Մուսթեան եւ արաբական պետութեանց մի – ջեւ: Նոյն շրջանակները կը հաւատան թէ Արա – բականդաշնակցութեան յառաջիկայ Ժողովին մէջ որ պիտի դումարուի Փետրուարի սկիզբը, քան – ձեւ մը պիտի առաջարկուի որով անդամները չէ – զոքութիւն պիտի յայտարարեն Արեւելքի եւ Ա – րեւմուտքի միջեւ, հետեւաբար պիտի մերժեն դործակցիլ արեւմտեան պետութեանց՝ Մերձի Ա – րեւելքի պաշտպանութեան համար:

Այս չեզոքութեան փոխարէն, Մ. Մուսթիւնը պիտի հաւանի ոչ–յարձակման դաշինքներ կնքել արաբական պետութեանց հետ, տնտեսական յա – րաբերութիւններ ալ մշակելով :

Միշտ մեւնոյն աղբիւրին համաձայն, Ազգամ փաշա հաւաստիք տուեր է Պ. Վիշինսկիի թէ պայ – քար պիտի մղէ որ Արաբական Դաշնակցութեան անդամակից պետութիւնները չմասնակցին Արեւ – մտեան պետութեանց կողմէ ծրագրուած պաշտ – պանողական որեւէ դրութեան՝ Մերձի Արեւելքի մէջ, եթէ Մ. Մուսթիւնը բաբեկամական դերը մը կանխ :

Լ. ՇԱՆԹԸ ԻՆՉՊԷՍ ՈՐ ԷՐ

(Ր. եւ վերջին մաս)

... Քանի մը տարի առաջ, իր ուխտունամեայ յոբելեանը տօնուեցաւ Պէյրութի մէջ։ Աղբալեանը խօսք առաւ, ընելու համար իր վերջին բանախօսութիւնը՝ հանրութեան առջեւ։ Առաջին նախադասութիւնն էր՝ « եօթանասունամեայ մը՝ կը խօսի ուխտունամեայի մը մասին»։... Վերլուծեց Շանթը՝ իբրեւ մարդ եւ իբրեւ գրագէտ։ Ժողո – վուրդը՝ երկար ծափահարեց երկուքն ալ։ Շան – թը՝ նեղուած արտայայտութիւն մը ունէր, չէր սիրեր որ իր մասին խօսին. չէր սիրեր չատ երե – ալ յարգանքի եւ պաշտամունքի ցոյցերու տեղի տալ։ Ձիշդ է, խօսք կ'առնէր Պէյրութի Համազ – գային Ծուռնդի եւ Զատկի աւանդական հանդի – պումներուն։ Երկար եւ մանրամասն տեղեկագրեր կը կարդար Ձեմարանի տարեվերջի հանդէսնե – րուն, բայց անկէ դուրս՝ որեւէ ձեւով չէր ուզեր խանգարել իր աշխատանքի ժամանակացոյցը, իր գրական աշխատանքները, Ձեմարանի առօրեայ հոգերն ու տաղտուկները ժամացոյցի մը ճշդու – թեամբ կանոնաւորած, որեւէ մէկուն թոյլ չէր տար զանոնք տակնուվրայ ընել։

Ամրան արձակուրդներուն, թերեւս միակ շր – ջանը, երբ ինքզինքին քանի մը ժամուան հանգիստ կը տահմանէր իրիկուան ճաշէն վերջ, բարեմիտ ժպիտով կը հետեւէր ասոր անոր տունը հաւաք – ուած քանի մը երիտասարդներու տաք վիճաբա – նութիւններուն, եւ նոյնիսկ անոնց ոգեհարցական փորձերուն։

Ձեմարանի ուսուցչական ժողովներուն, ան առանձին առանձին կը զբաղէր իւրաքանչիւր ա – շակերտի մտաւոր եւ բարոյական վիճակով, եւ յետոյ, զանոնք անհատապէս քովը կանչելով, իր ղնահատանքի կամ քննադատութեան խօսքը կ'ը – սէր։

Հակառակ իր բազմաեռակ զբաղումներուն եւ գրական աշխատանքներուն ան Թողուց ամէն ինչ, եւ չվարանեցաւ երթալ մինչեւ հեռաւոր Ամե – րիկա, ամբողջ տարի մը մաղելով Ամերիկայի բո – լոր քաղաքները, Նիւ Եորքէն մինչեւ Սան Ֆրան – չիսքօ, խօսելով, համոզելով, բացատրելով՝ բո – լոր հասկցողներուն եւ չհասկցողներուն, Ձեմա – րանի արժէքն ու կարեւորութիւնը, ապահովելով դպրոցին նիւթական գոյութիւնը։

Մինչեւ վերջին վայրկեանը, երբ իր դողացող ձեռքերը այլ չէին կրնար բռնել գրիչը, յուշեց իր վերջին պատգամները, իր դիտութեան ու հանճա – րին վերջին կաթիլները մեզի՝ նորերուս փոխան – ցելու հեռանկարէն մղուած ։—

... « Ապրող ժողովուրդ մը երբեք իրաւունք չունի վաղուան վրայ յուսահատ ըլլալու։ Անի – մաստ ու անօգուտ բան մըն է նստիլ ու մտածել, թէ մահ եւ ոչնչացում կայ գլխուս վրայ կախ – ուած ։

« Միակ իմաստ ու օգուտ ունեցող բանըմաքա – ռիլն է եղած սպառնալիքին դէմ։ Մեր նախորդ եւ մեր յաջորդ սերունդներուն հանդէպ մեր միակ պարտաւորութիւնն է տոկալ ու մնալ։ Դիմադրել ամէն ճնշումի, օրուան թելադրած բոլոր զէնքե – րով, եւ պայքարիլ իր ուժերու լիակատար ար – ծարծումին հասնելու ջանքով։ Աս է ամէն ապրող էակի, ամէն բոյսի ու կենդանիի յարատեւութեան ու զարգացման հիմնական օրէնքը, աւելի եւս, երբ հարցը մեզի նման հին ու արժէքաւոր ժողովուր – դի մը տեւականութեան կը վերաբերի »։...

... « Ինչ որ վեր կը ձգտի, ատիկա միայն բարիք կրնայ բերել Հայուն։ Պէտք է դիմադրել ամէն վարանքի ու ամէն յոռետեսութեան։ Ինչ – քան կ'ուզէ համեստ ըլայ մեր թիւն ու կրցածը՝ մենք պէտք է միշտ ձգտինք ու աշխատինք անընդ – հատ՝ մարդկութեան ամէնէն ընտիր մասին հետ դէպի մարդկային այդ նոր բարձունքները։ Կ'ապ – րին այն ժողովուրդները, որոնք ապրելու կամքը ունին. եւ ապագան անոնցն է, որոնք ձգտիլ ու ոքնիլ դիտեն դէպի վեր»։ ...

... Այս ամառ, երբ հիւանդանոցէն փոխա – դրուեցաւ տուն, չէի ուզեր երթալ զինքը տեսնել, այդ մարդը, այդ կեանքով եփուն մարդը՝ ան – կողնին մէջ, հիւանդութենէն ընկճուած, տարի – քէն յաղթահարուած։ Բայց երբ մտայ իր սենեա – կը, գրեթէ չտեսայ անկողինը, չնչմարեցի իր պառկած ըլլալը, աչքերը... Աչքերը նոյնն էին, նոյն արտայայտութիւնը ունէին. եւ անոնց մէջ ես վերապրեցայ «Հին Աստուածները»։

Ալ անկէ վերջ, սրբազան ուխտադնացութիւն մը կատարողի նման, անվախ կ'երթայի զինքը տեսնելու ։

Երկար կը պատմէր իր ուսանողութեան յու – շերէն, Փարիզ, Ժրնեւ, Լօզան, Կովկաս, Պոլիս, դարձեալ Ժրնեւ, Լօզան։ Կր հարցուփորձէր Փա – րիզի հայ ուսանողութեան եւ ընդհանրապէս՝ ե – րիտասարդութեան մասին ։

— Եթէ միայն այս հիւանդութենէս ազատիմ, ձանգամ մը եւս պիտի երթամ այդ քաղաքները, վերապրելու երիտասարդութիւնս ։

Եւ՝ մեր վերջին տեսակցութիւնը.— Արդէն զինքը հալեցնող հիւանդութեան արտաքին նշան – ները բացայայտորէն կ'երեւային։ Բժիշկները հա – պիւ քանի մը չաբաթ կուտային իրեն. ինքը լուր չունէր. յոյս ունէր որ կրնայ լաւանալ, բայց չեմ կրնար մոռնալ իր սուր նայուածքը, երբ ամբողջ կորովս հաւաքած, մնաք – բարովի փոխարէն՝ — ցտեսութիւն, պարոն Շանթ, մրմնջեցի։

Վայրկեան մը լուռ կեցաւ, ապա.

— Ցամենայն դէպս, մի մոռնար այս խօսքե – րը։ Մէկ ճիգ եւ նպատակ ունեցիր։ Միշտ առաջ, աչքերդ միշտ ապագային։ Կանգ մի առներ, ետ մի նայիր։ Հինը մոռցիր, ինչ կը ներկայացնէ անցեալը՝ ապագային հետ բաղդատած, ինչ ար – ժէք ունի ծերը, երբ երիտասարդը կայ ։

— Հինը իր ճամբով, նորը իր ճամբով — փորձեցի կատակել, ժպիթքելու պատրաստ յու – զումս ծածկելու համար։

— Այո, եւ մանաւանդ մի փորձեր իսկ մտա – ծել վայրկեան մը, թէ նորը չի կրնար մեծնալ ու բարձրանալ՝ առանց հինին։ Քու ճամբադ դուն պիտի եղունդներովդ բանաս։

... Շանթը մեզի կտակեց կորով, կամք, ուժ եւ հաւատք։

Կտակեց աշխատանքի սէրը՝ իբրեւ ամենօրեայ սնունդ, պատգամեց թէ աշխատիլ սիրել՝ կը նշանակէ կեանքը սիրել ։

Ան մեզի սորվեցուց չընկճուիլ երջանկութիւն եւ վիշտ կոչուած երկու տիտաններէն, մեզի ցոյց տուաւ, թէ ուրախութիւնը՝ դիմակազերծ եղած վիշտն է, թէ ամենամեծ վիշտ պատճառող քանը մեզի կը շնորհէ մեր կեանքին ամենաուրախ վայր – կեանները։ Այդ երկուքը անբաժանելի են իրար – մէ։ Եւ միշտ պէտք է պատրաստ գտնուինք հաւա – սար անդորրութեամբ ընդունելու երկուքն ալ ։

Ան մեզի ներշնչեց ազատութեան սէրը՝ իբրեւ մարդկային ամենավեհ ձգտում, փոյթ չէ թէ ա – նոր իւրաքանչիւր օղակը չողարձակէ արեւին տակ եւ մեր աչքերը չլացնէ ։

Ան մեզի սորվեցուց սիրել, ընդունիլ զայն իբ – րեւ սրտի անունդ։ Իր բոլոր վէպերուն էջերէն կը – տակեց հաւատալ սիրոյ, երբ մեզի խօսի, հոգ չէ թէ իր ձայնը տակնուվրայ ընէ մեզ։ Ըսաւ, ըսաւ, որ սէրը մեզի կր պարգեւէ արքայութիւն, ինչպէս նաեւ՝ խաչելութիւն։ Սորվեցուց, որ սէրը չի տի – րանար, չի տիրացուիր, այլ ինքնաբաւ է։

Ան մեզի տուաւ Երգն ու Պատրանքը, իբրեւ մտքի պաշար, պինդեց, որ հաւատանք երազին, ե – թէ կ'ուզենք անհունութեան դաղտնի դուռը գտ – նել։

Ան մեզի բացատրեց թէ մեր հոգին յաճախ կռ – ուի դաշտ մըն է, ուր մեր տրամաբանութիւնն ու դատողութիւնը կը մենամարտին՝ մեր զգացում – ներուն ու տենչանքներուն դէմ։

ՇԱՔԻ

Ինչպէս հիմարուեցաւ կոյրերու տյրութիւնը

(ՊՐԱՅԼԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ)

1852 Յունուար 6ին Փարիզի կոյրերու հիմ – նարկութեան ապաքինարանին մէջ կը մեռնէր Պրայլ։ Իր շրջապատը, ուր անցուցած էրիկեան – քին մեծ մասը,— միայն տեղեկութիւն ունեցաւ այս կորուստին. ժամանակին թերթերը ոչ մէկ տող նուիրեցին իրեն։ Ի՞նչ պատահած է, ուրեմն, որ դար մը վերջ, կառավարութիւնը որոշած է ա – ռաջարկել խորհրդարանին որ այն տեսնուան այս անձանօթին աճիւնները Պանթէօն փոխադրուին ։

Եթէ մօտէն դիտելու ըլլանք, Լուի Պրայլի կեանքը զերծ չէ չահեկանութենէ, որովհետեւ ա – նիկա կապուած է կոյրերու տեսողութեան եւ ա – նոնց հակազդեցութեան հետ։

Պրայլ ծնած էր Մոլի շրջանը, փոքր գիւղի մը մէջ, 1809ի Յունուար 4ին։ Յօտոցի հարուած մը երեք տարի վերջ պատճառ կը դառնար իր կուրու – թեան։ 1819ին կը մտնէր երկտասարդ կոյրերու արքայական հիմնարկութիւնը, ուր մինչեւ իր վախճանը կը բաժնէր անբախտներու կեանքը։ Նախ եղած է աշակերտ, յետոյ դասախօս, 1835ին բերնի առաջին արիւնահոսում մը երեւան կը հա – նէր հիւծախտի ախտանշանը, որ չատ չանցած զինքը գերեզման պիտի տանէր, 43 տարեկանին ։

Պրայլի մասին վերի վերոյ այսքան բան դի – տէին, եթէ 1821ին կոյրերու հիմնարկութիւնը չմտնէր նախկին հարիւրապետ Շարլ – Մարի – Պարպիէ տը լա Սեռ։ Ամբողջ 15 տարի թաքուն զրութիւններու դրութիւնը ուսումնասիրելէ եւ փորձելէ ետք, ան յայտարարեց թէ կոյրերն ալ ի վիճակի են կարդալու եւ գրելու մութին մէջ ։

Պարպիէ ցոյց տուաւ ձայնական նշաններու կարկառուն քարետախտակ մը, զոր դիւրին էր միտք պահել եւ վերարտադրել հերունի միջոցով ։ Ասոնք ոչ մէկ կապ ունէին սովորական տառերուն հետ, որոնց ցայտուն երեւոյթ մը տուած էին, խարխափումով ընթեռնելի դարձնելու համար։ Նախկին սպային այս նախաձեռնութիւնը հրաշա – գործ ազդեցութիւն մը ունեցաւ։ Կոյրերը, որոնք դժուարաւ կը կարդային սովորական կարկառուն գիրերը եւ չէին կրնար գրել, սկսան Պարպիէի յօ – րինած տառերը կարդալ եւ գրել հաւասար դիւ – րութեամբ։ Անոնք կը բաղկանային նուազագոյն երկու եւ առաւելագոյն 12 կէտերէ ։

Պրայլի կատարածը եղաւ ոչ թէ դիպուածա – կան, այլ համբերատար գործ մը, հիմնուելով Պարպիէի ձայնագրական սկզբունքներուն վրայ ։ Այս վերջինին յօրինածը տեսակ մը սղագիր էր, կոյրերը պարզապէս ուղղագրութիւն կ'ընէին ։ Մանաւանդ որ մատնահպման համար իր նշանա – գիրները չատ մեծ ըլլալու անպատեհութիւնը կը ներկայացնէին եւ կարելի չէր ամբողջական ըն – թերցում մը կատարել, ինչպէս տեսնողներու մօտ կը պատահի։ Պէտք էր կոյր ըլլալ ըմբռնելու հա – մար դպչելու իրական պահանջը ։

Պրայլ գոհացաւ առաւելագոյն 6 կէտերով, այ – սինքն երկու չարքի վրայ 3 կէտերով։ Այս կեր – պով, ան կը յաջողէր 64 տեսակ բաղակցութիւն – ներ յօրինել, մէկն հաշուելով կէտադրութիւննե – րը։ Տասը նշանագիրներու առաջին չարքին վրայ (Aէն մինչեւ J), Պրայլ յօրինեց երկրորդ չարքը (Kէն մինչեւ T), պարզապէս առաջին չարքի իւ – րաքանչիւր նշանագրի յատակին ձախակողմը զե – տեղելով կէտ մը։ Իսկ երրորդ մասը կազմեց հիմ – նական չարքին իւրաքանչիւր նշանագրին տակը դնելով երկու կէտ ։

Պրայլ յօրինեց չորրորդ չարք մը, օգտագոր – ծելով վարի կէտը, այս անգամ աջակողմէն։ Վեր – ջապէս, հինգերորդ չարքը, առաջինին կարգը փո – խելով, կէտադրութիւնները կազմելու համար ։ Ուրիշ 16 նշանագրեր, երեւութապէս չարքէն դուրս, տարբեր գործածութիւններու տահման – ուած էին։ Պրայլի 64 նշանագրերուն մէջ, ամէ – նէն հրաշալին այն էր, որ ոչ միայն կոյրերուն այբուբենը կուտար, այլ եւ թուաբանական, ձայ – նագրական եւ սղագրական ձայնանիշեր, [illegible] պարզ քան Պարպիէի յօրինածը ։

Պրայլի ձայնագրական դրութիւնը միայն խաղ մը եղաւ համբակներուն համար։ Աչքէն չզրկուած ուեւէ մէկը պիտի կարենար դիւրութեամբ սորվիլ, պարզապէս ուսումնասիրելով դիւտարարին բա – ռարանը ։ Կոյրերու նախկին նշանագրերը զգե – րեցան խորհրդանիշ տառեր ըլլալէ։ Հարիւր տա – րիէ ի վեր կը ճգնին բարեփոխել Պրայլի յօրինած նշանագրերը , բայց միշտ ալ այն եզրակացու – թեան յանգած են թէ հանճարեղ աչազուրկին դրութիւնը լաւագոյնն է ։

Այսօր, ամէն ուր որ կոյրերը կը կարդան, Պրայլի նշանագիրներուն կը հետեւին։ 1952 Յունուար ամիսէն սկսեալ աշխարհի բոլոր երկիրները պիտի տօնեն Պրայլի մահուան հարիւրամեակը ։ Մամուլը եւ ձայնասփիւռը պիտի ջատագովեն Ֆը – րանսայի քաղաքակրթիչ դերը ։ Յունիսին արդա – րեւ, մեծ հանդիսութիւններ տեղի պիտի ունենան Փարիզի մէջ եւ հանճարեղ մարդուն աճիւնները Պանթէոն պիտի փոխադրուին ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

1952ը կը սկսի գանձային տագնապով

Վարկի խնդիրը ներկայիս առաջին մտահո – գութիւնը կը կազմէ դրամատուներուն, գործա – դութիւնը կը կազմէ դրամապակս բոլոր անոնց որոնք տէրերուն եւ ընդհանրապէս բոլոր անոնց որոնք տնտեսական գործունէութեան կը մասնակցին իբ – րեւ արտադրող, առեւտրական եւ կամ միջնորդ ։ Այս հարցերը տարիներէ ի վեր կը ծեծուին, բայց առանց լուծումի մը յանգելու, որովհետեւ իւրա – քանչիւրը կը մնայ իր դիրքերուն վրայ ։

Դրամական հեղինաւորութիւնները եւ հանրա – յին իշխանութիւնները այն տեսակէտը կը պաշտ – պանեն թէ վարկը (fէէտի) պէտք է տահմանափա – կել դրամը պաշտպանելու համար ։ Իսկ վարկը օգտագործողները կը յայտարարեն թէ վարկային սեղմումները, ինչպէս գեղչի տահմանափակու – մով, արգելք կը հանդիսանան արտադրութեան եւ տագնապի կը մատնեն վաճառականութիւնը ։

Բայց այս վիճաբանութիւնները, որոնցմէ ցարդ կարելի չէ եղած վճռական եզրակացութիւն մը հանել, կրնան հարթուիլ, եթէ կարդ մը տար – բական պայմաններ ստեղծուին ։

Նախ, եթէ գիներու բարձրացումը իրապէս տանձուի եւ եթէ ապրանքներուն, արտադրութիւն – ներուն եւ աշխատանքին փոխարժէքը յարաբերա – բար կայուն վիճակի մը հասնի, վարկի պահանջ – քը պիտի նուազի զգալապէս ։ Այս դիտողութիւնը չատ պարզ կ'երեւի, բայց չմոռնանք որ այդ չէ կարծիքը բոլոր անոնց որոնք իրենց դրամատուն – ներուն դիմած են վարկ խնդրելով, իբր հետե – ւանք գիներու բարձրացման, եւ իրենց պատաս –

– խանը

ԻՐՔԻՆ ՎԱՅԳԱՀԱՒ ԿԱՐՑԱՒ...

Ճեմարանական — Տառապեալ Կիսաղքեայ — Ցնդեցաւ մը ձեռքի տարայ: Ան չի գիտեր թէ ինչ կ՚ըսէ: Ի՞նչ կ՚ուզէ: Ինչո՞ւ կը վազ

մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Մարոքի եւ Ալժերիոյ մէջ: Թունուզ կենսական կարեւորու – թիւն ունի: Եթէ կայծը հրդեհի վերածուի, կրնայ վարակել ամբողջ շրջանները: Վտանգը կրնայ յա– ռաջ գալ այն պարագային, եթէ մէկ կամ միւս կողմը խլէ իշխանութիւնը եւ բռնութեան եւ վը– րէժխնդրական քաղաքականութիւն մը հետապն – դէ: Ամերիկայի թերթին կարծիքով «Նոր Տէս – թուր» ունի 20.000 գործիչներ, 300 — 500 հազար անդամներ եւ կը վայելէ մահմեդական աշխար – հին համարումը :

× կառավարութիւնը երկու ներկայացուիչ– ներ ղրկեց Թունուզ, բանակցութիւնները վերջս – կսելու համար: Այս առթիւ նոր ծանուցագիր մը յանձնուեցաւ Թունուզի պէյին: կացութիւնը բար– ւոքած կը համարուի, չնորհիւ օգնական ուժերու առաքման: Աղգայնական վարիչը, Պուրկիպա , յայտարարեց թէ անկարգութիւնները պիտի վեր– ակսին, եթէ Ֆրանսացիները չօգտուին ներկայ հանդարտութենէն :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարութիւ – նը որոշած է չմասնակցիլ եւրոպական բանակին , մինչեւ որ չկարզադրուի Սարի խնդիրը : Վեց պե– տութեանց ժողովին մէջ, որ շաբաթ օրէն ի վեր նիստ կը դումարէ Փարիզի մէջ, Գերմանիա պա – հանջեց անդամակցիլ Ատլանտեանի դաշինքին , ինչ որ շատ վիճելի կը համարուի :

ԻՐԱՆի վարչապետը Թէհրանի անգլ. դեսպա– նին միջոցաւ դիր մը ուղղեց բրիտանական կառա – վարութեան, խնդրելով փոխել իր աւանդական քաղաքականութիւնը, որպէսզի կարելի ըլլայ վերջ տալ երկու երկիրներուն միջեւ ծագած ան – համաձայնութեան:— Անգլիացի Սիմընս, որ գոր– գի ընկերութեան մը ներկայացուիչն է Համա – տանի մէջ, քանի տարիէ ի վեր, Իրանէն հեռանա– լու հրաման ստացան: Պայմանաժամ տրուած է մինչեւ Փետրուար 2:

ԱԶԳԱՅՈՂովին ընկերային յանձնախումբը 9ի դէմ 33 ձայնով եւ 10 ձեռնպահութեամբ բա – նաձեւ մը քուէարկեց, որով ժողովուրդներու ինք– նորոշման իրաւունքը պիտի արձանագրուի մար – զու ֆրաւունքներու միջազգային դաշինքին մէջ: Նախապէս յանձնախումբը կարգ մը փոփոխու – թիւններ կատարած էր այս բանաձեւին մէջ որուն ուժ կուտային մասնաւորապէս արաբական երկիր– ները եւ Ի. Միութիւնը իր արբանեակներով: Փո– փոխուած կէտերէն մին կը տրամադրէ այս իրա – ւունքը գործադրել մասնաւորապէս ոչ – ինք – նավար երկիրներուն մէջ: Բանաձեւին դէմ քուէ– արկեցին Ֆրանսա , Մ. Նահանգները, Անգլիա, Աւստրալիա, Նոր Զելանտա, Քանատա, Պելժիա Հոլանտա եւ Թուրքիա: Ֆրանսական պատուիրա– կը բողոքեց Ազգ.ժողովի անդամներուն մէջեւ հաստատուած խորութեանդէմ եւ հարցուց թէ ին– չու նոյն դիրքը չեն բռներ կարգ մը պետութեանց հանդէպ ուր այդ իրաւունքը բացէ ի բաց ոտքի տակ առնուած է, մասնաւորապէս Ի. Միութեան մէջ :

ՔՈՐէԱՑի զինադադարի բանակցութիւնները պիտի վերսկսին քանի մը օրէն : Երեք Մեծերը կ'առաջարկեն որ ՄԱԿը մասնաւոր ժողով մը դու– մարէ, եթէ զինադադար կնքուի Քորէայի մէջ , իսկ ստիպողական ժողով մը՝ եթէ պատերազմը պիտի շարունակուի :

ՓՈՐԻԶի արուարձաններու երկաթուղիները ևթակայ չեն դիներու յաւելման :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ գինը բարձրացած է Բ. օրէն ի վեր, առանին գործածութեան համար՝ 11 առ հարիւր, ճարտարարգործութեան համար՝ 8 առ հարիւր (առաջինը 26 Ֆր. փոխան 23.60ի):

ԱՌԱՏ ՁԻՒՆ տեղաց Փարիզի մէջ, շաբաթ ի– րիկուն: Գետինները սառած են, թէեւ խաթուսիկ արեւ մը կ'ներեւար կիրակի օր: Ձիւն ամեռը նոյն ատտկութեամբ կը շարունակուի ամբողջ Ֆրան– սայի մէջ :

Ի. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին նախարարութիւնը Ֆանուցագիր մը ուղղեց Մոսկուայի իտալական դեսպանին, պահանջելով հրաժարիլ Ատլանտեանի դաշինքէն եւ իտալական հողէն հեռացնել բոլոր օտար զինուորները, եթէ կ'ուզեն որ վերաքննուի հինգ տարի առաջ կնքուած հաշտութեան դաշնա– գիրը: (Իտալիա վերաքննութիւն պահանջած էր վերջերս եւ արեւմտեան պետութիւնները հաւա – նութիւն յայտնած էին):

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒՆ գիներու յաւելումով Ա. կարգի քիլոմէթրը կ'արժէ 8.50 Ֆր., Բ. կարգը 6.25, Գ.ր 5 Ֆրանք (նախապէս 7.50, 5.25 եւ 4):

ՊԱՂՏԱՏի մէջ ուսանողները ցոյց մը կատարե – ցին 1948ի զոհերու յիշատակին: Ուսանողները դադար մը առած էին իրենց ուսերուն վրայ, իբ– րեւ խորհրդանշան եւ կը չրջէին փողոցները , թշնամական կանչեր արձակելով Անգլիացիներուն դէմ: Ի վերջոյ ոստիկանութեան զրական համա – լսարանը: Ոստիկանութիւնը արտասուաբեր կազ գործածեց: Բազմաթիւ վիրաւորներ կան :

ՆԻԿՈՍԻՈՑ (Կիպրոս) ձայնասփիւռի կեդրոնը այրած է: Միայն գործիքները կրցած են փրկել :

ԱՒ ՈՐ ԱՆԿ Է

Ինչպէս հաղորդած էինք արդէն, Գաղթական– նական Միջազգային կազմակերպութիւնը (IRO) Ֆրանսայի մէջ իր գործունէութիւնը կը դադրե – ցնէ 1952 Յունուար 31ին:

Հայ գաղթականները կը հրաւիրուին դիմել տեղական Միութեանց, մինչեւ նոր գրասենեակի մը կազմութիւնը:

Եղած դիմումներուն առթիւ անհրաժեշտ տե– ղեկութիւնները տալու համար, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ տեւական սպասարկութիւն մը պի– տի հաստատուի փետր. 1էն սկսեալ, ժամը 10-12: Ուրեմն ամէն կարգի լուսաբանութեանց համար դիմել նոյն դիւանին :

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԸՑ-ՐՈՑԺ

Ժող. ամսաթերթ բժշկութեան

Խմբագիր Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

12ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ (1952)

Բաժանորդագրութեան ևղր պայմանները .— Ֆրանսա՝ տարեկան 800 ֆրանք, արտասահման՝ տարեկան հազար ֆրանք :

ՆՈՑԵՄԲԵՐ — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐի ԹԻՒԸ (131—132)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ (40 էջ).— Մանրէն եւ մարդը (ՄՄԲ.).— Վախը երախաներու մօտ (Ա. – ՐՈՒՍԵԱԿ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ).— Ազոխ (Շ. ՆԱՐԴՈՒ– ՆԻ).— Երբ արեան ճնշումը ցած է (ՏՈՒՔ. ՔՈ– ՐՈՆ).— Մէզրը (ՏՈՒՔ. ԷՊՂԻՊՂԱԹԵԱՆ). — Ցանկարծամահ (ՏՈՒՔ. ՊՈՒՐՔ).— Կրնա՞նք չծերանալ (ՏՈՒՔ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ).— Բժշկ. բա– ռեր (ՁԻՒՈՒՆԻ).— Կեանքի տեւողութիւնը (ՓՐՈՖ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ).— Նուէր մայրերուն (ՏՈՒՔ. ԹՈՒԼՈՆ).— Հայաստանի բնակչութիւ – նը.— Բաղէշցի Հայ մը Վերսայլի մէջ.— Փչա՞ս թէ փչատի (Ե. ՔՈՉԵԱՆ).— Բժշկ. քննութիւն նախ քան ամուսնութիւն (ՏՈՒՔ. ՏԷՑԻՐՄԷՆ – ՃԵԱՆ).— Հարցարան :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՈՒԷՐՆԵՐ

ՏԻԳՐԱՆ ՏԷՐՈՑԵԱՆի (Մշեցի) մահուան առ– թիւ ցաւակցութիւն յայտնելով իր ընտանեկան պարագաներուն, փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուէրները կ'ընեն .—

Տարօնեան եղբ. 2000 Ֆրանք, Ն. Սերունդի Պանէէօ Քաշանի մասնաճիւղին: Մարտիկ Տա – կաւեան հազարական Ֆրանք Պ. Քաշանի Հ. Ց. Դ. Արծիւ ենթկ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին եւ Ֆ. Կ. Խաչին: Տիկին Սիմոն Տակաւեան 1000 Ֆր. Նոր Սերունդի Պ. Քաշանի մասնաճիւղին : Տէր եւ Տիկին Ց. Ցարութիւնեան հազար Ֆր. «Ցառաջ»ի եւ հազար Ֆր «Հայ – Բոյժ»ի տարածման :

× Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հայրենակից ՏԻԳՐԱՆ ՏԷՐՈՑԵԱՆի մահուան առթիւ, հան – դուցեալին պարագաներուն:

ՑԵՏԱԶՈՒՄ Է.— Մարսէյլի Աղքատախնամ Որբախնամ Միութեան վիճակախաղը, որ տեղի պիտի ունենար Փետր. 3ին, կիրակի օր ժամը 16– ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան սրահին մէջ (19a Rue Venture): Ցետաձգուած է Մարտ 2ի կիրակի օր, ժամը 16ին, միեւնոյն սրահին մէջ: —(ԿՆԻՔ)

Պ. ՀՐԱԶԵԱՑ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ, որուն գործակցութիւնը Le Soleil տպարանին եւ Այսօրի հետ դադրած էր մօտաւորապէս տարիէ մը ի վեր, կը պահէ իր հասցէն միշտ, 4 rue Git le Coeur, Escalier C. 1er etage):

Այս կայանը 1948ին Պաղեստինէն փոխադրուած էր Կիպրոս :

ՊԷՑՐՈՒԹի ամերիկեան համալսարանի ուսա– նողները ցոյց մը կատարեցին, Հալէպի եւ Դա – մասկոսի վերջին դէպքերուն առթիւ: Ընդհարում մը տեղի ունեցաւ ոստիկանութեան եւ իրենց մի – ջեւ: Վիրաւորուած են 30 ուսանողներ եւ հինգ ոստիկաններ :

ՑԱԿՈԲ ԳԷՈՐԳԵԱՆ անուն Հայ մը ուրբաթ օր երկու տարի բանտարկութեան եւ հարիւր հազար Ֆրանք տուգանքի դատապարտուեցաւ: Ամբաս – տանեալը 1949ի Մայիսին զոհարավաճառ Համ – բարձումեանէն գնած էր կարգ մը զարդեղէններ , որոնց փոխարժէքը վճարած էր կեղծ տոլարներով (երկու միլիոն): Երբ մէջտեղ կ'ելլէ խաբէութիւ– նը, Համբարձումեան չկարենալով դիմանալ պար– տատէրներու ճնշումին, անձնասպան կ'ըլլայ : Գէորգեան 1946ին ալ ուրիշ հայ զոհարավաճառ մը խաբած էր, բայց այս յանցանքը ներած էին, նկատի առնելով որ մասնակցած է դիմադրա – կան պայքարին :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Հ. Ց. Դ. Եւրոպայի կեդր. կոմիտէն բաց – ռիկ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջա– նի բոլոր ընկերները, Le Cadet սրճարանի վերնա – յարկը, այս շաբաթ ժամը 20.30ին: Կարեւոր օրա– կարգ :

×

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԺԳ. ՊԱՏԳ. ԺՈՂՈՎԸ

կը գումարուի Փարիզի մէջ, Փետրուար 1ին , Ուրբաթ օր : Բացումը առաւօտուն ժամը 10ին, Café de la Mairie , Place d'Italie (métro Place d'Italie)

×

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԱՀԱՆՍԻ ՄԷՋ

Տրոմի ընկերվարական երեսփոխանը, քաղա – քացի Marcel Cartier, կարեւոր զեկուցում մը պիտի տայ քաղաքական եւ տնտեսական կացութեան մա– սին , այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 21ին, Salle des Fêtesի մէջ, ընկերներու եւ համակիրներու :

Հրաւիրուած են նաեւ մեր ընկերները, եւ բա – րեկամները: կը յանձնարարենք ճշդապահ ըլլալ :

×

ԿՐԸՆՈՂԸ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան են– թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր ընկերները, այս շաբաթ (2 Փետրուար), ժամը 20.30ին, դպրոցին սրահը :

ԻՒԱԼԻ.— Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիւ մասնաճիւ – ղին ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի իրիկուն ժա– մը 8.30ին, ժանթիլլիի դպրոցին մէջ: Պատասխա– նատու ներկայութիւն: Պատգամաւորի ընտրութիւն:

ԼԻՈՆ.— Հայ Ուս. Միութեան Բ. դասախօ – սութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, 8 Pas – sage Coste, Քրիստ. Երիտասարդաց սրահին մէջ:

Նիւթ՝ «ՀԱՑՐ ԱԼԻՇԱՆ»: Դասախօս՝ Պ. Ա. ՅՍՏՂՔՃԵԱՆ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Լիոնի Հ. Ց. Դ. վա – րանդեան կոմիտէի երեկոյթը Փետրուար 18ի 32րդ տարեդարձին առթիւ: Փետրուար 17ին կիրակին ժամը 3էն կէս գիշեր, Ցոյներու սրահը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» են – թակոմիտէն իր կազմութեան 25ամեակի առթիւ որոշած է սարքել ընկերահամակրական բացառիկ թէյասեղան մը յառաջիկայ 9 Փետրուարի շաբաթ երեկոյեան:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային: կը խնդրուի կազմակերպութիւններէն նկատի առնել սոյն թուականը :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» են – թակոմիտէն ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, «Ա.Տարոնեան» ակումբին մէջ :

Ֆ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ Պանէէօ Քաշանի մասնաճիւ – ղի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ, ժամը 8.30ին, 17 rue Ampère, Cachan: Օրակարգ՝ պատ– պամաւորական ժողով :

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէի ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները , այս շաբաթ ժամը 20.30ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais: կարեւոր օրակարգ:Ներկայանալ ան– դամատետրերով :

ԱՐԵՒՄՏՅԴի լսարանին հերթական հաւա – քոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարա – նին վերնայարկը: Պիտի խօսի Պ. Վ. ՁԷՑՈՒՆ – ՑԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ Ազգերու հատասարու – թեան սկզբունքը Ի. Միութեան մէջ: Մուտքը ա– զատ է:

Գոփաւարտի մրցում

ԺԱՔ ՀԱՑՐԱՊԵՏԵԱՆ Ֆրանսայի ախոյեանը, կը մրցի Gian Ferrari հետ, որ վերջերս յաղթած էր Իտալիոյ ախոյեանին:

Մրցումը 31 Յունուար, հինգշաբթի գիշեր Սալ Վակրամի մէջ, ժամը 8.30ին:

Տոմսերը տեղւոյն վրայ: Հեռ. Eto. 30-03 կամ L'Equipe թերթէն, 10 Fbg. Montmartre, Tai. 70-80:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Կը փնտռեմ քոյրս Արտքսի Զաքալեանը Թօքատցի, հօրը անունը Աւետիս, մօ– րը՝ Նարդուհի: Ամուսնացած էր Ամերիկայէն ե– կած Պ. Մալխաս Անտոնեանի հետ, վերջը դարձ– եալ մեկնած Նիւ Եորք: 1936էն ի վեր լուր չու– նինք: Կը խնդրուի իր հասցէն գիտցողներէն իմա– ցնել Մ. Վարդուհի Զաքալեանի կամ Mme Bar – dikian, 8 rue Délicherès, Aubenas , Ardèche:

ԾԱԽՈՒ Է ՍՏԻՊՈՂԱԲԱՐ

ՏՈՒՆ ՄԸ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Քաղաքապետարանին մօտ, 40 սենեակներով չէնք մը 1.900.000 Ֆրանքի, կառաւոն մը երեք սենեակներով (ազատ) որ տարին 250.000 վարձք կը բերէ :

Դիմել լուր օրերը Պ. Նուպարի, 97 Rue de Cle– ry, Paris (2), իսկ շաբաթ եւ կիրակի մինչեւ կէս օր 122 Rue V. Couturier, Ալֆորվիլ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925.R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վեցամս· **1100** փր·, Տար· **2200**, Արտ· **3000** փր·

Tél. GOB. 15-70 Գին **10** փր· C.C.P. Paris 1678-63

Mercredi 30 Janvier 1952 Չորեքշաբթի 30 ՅՈՒՆՎ·

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6674-Նոր շրջան թիւ 2085

Սմբագիր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱԼԵԿՈՒՄ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ Եգիպտոսի մէջ, պատահմունք չէ, այլ տրամաբանական հետեւանքը երկար տեւեն ստեղծուած մթնոլորտի մը:

Նորագոյտ երկիրը կ'ուզէ լրացնել իր անկախութեան պայքարը: Իշխանութիւն եւ ժողովուրդ միացեալ ճակատ կազմած են այս գետնին վրայ:

Անշուշտ բոլորն ալ միեւնոյն խառնուածքը չունին: Կան չափաւոր եւ բանիմաց տարրեր եւ ծայրայեղ հոսանքներ, ինչպէս ամէն երկրի մէջ:

Օրուան վարիչներուն խմաստութենէն կախում ունի ապահովել ներդաշնակութիւնը: Այդ քաղաքականութեան կը ձգտի նոր դահլիճը, որուն առաջին գործը պիտի ըլլայ վերահաստատել բարեկարգութիւնը:

Տարակոյս չկայ թէ ամէնէն առաջ Եգիպտոսի ժողովուրդը ինք ցաւեցաւ, ի տես չարաթ օրուան անկարգութիւններուն:

Անոնք որ Եգիպտոս գտնուած են, անոնք մեզի կրնան չափել այդ հրկիզումներուն խորութիւնը եւ հետեւանքները:

Եթէ հաւատանք հրատարակուած տեղեկութեանց, աւերումները կատարուած են համաճարակ կանխորոշ ծրագրի մը: Անշուշտ վճռական դեր կատարած են պղտոր ձեռքեր: Դատական քննութիւնը միայն կրնայ երեւան հանել բուն պատասխանատուները:

Ո՞ր հայրենասէր Եգիպտացին պիտի կրնար արդարացնել այդ ահաւոր աւերումները, որոնք ոչ միայն վարկաբեկիչ են, այլ եւ վնասակար՝ երկրին տնտեսութեան համար:

Յեղափոխական անմիջական փոփոխութիւնն ալ կ'ապացուցանէ թէ վարիչ շրջանակները ո՛րքան հոգածու են ապահովութեան եւ բարեկարգութեան մասին:

Ուրեմն, կացութեան բարւոքումը կախում ունի բարեկարգութեան անմիջական վերահաստատումէն:

Ուրիշ առեն ալ բացատրած ենք թէ Եգիպտոսի պարագան ոչ միայն ախտանշան մը, այլ եւ ազդանշան մըն է:

Ամբողջ Արեւելքն է որ կը խլրտայ, հետեւեցէք աւելի պահանջկոտ եւ անհամբեր դառնալով:

Ընդհանուր ալեկոծութեան մը կոհակները արդէն չառաչալից կը թաւալին Ծայր· Արեւելքի մէջ, Քորէայէն եւ Չինաստանէն մինչեւ Մալէզեան կղզիները: Կան ուրիշ սահմանամերձ երկիրներ ուր ապստամբական ելոյթներ կը սարքուին պարբերաբար:

Մինչեւ Արեւելքի մէջ, առ այժմ խմորումներ են որ տեղի կ'ունենան, երբեմն յանդելով պոռթկումներու:

Այսպէս, յաճախ կը կարդաք տեղեկութիւն՝ ներ՝ Սուրիոյ, Լիբանանի, Իրաքի կամ Իրանի մէջ պատահած դէպքերու մասին:

Տեղ մը բողոքի ցոյց, ապա ուրեմն ընդհարում ոստիկանութեան հետ: Ուրիշ տեղ մը պետական հարուած: Վերջապէս անկարգութիւններ եւ աւերումներ, ինչպէս Գահիրէի չարաթ օրուան ոգեբերգութիւնը:

Միայն քաղաքական խնդիրներ չեն որ տեղի կուտան այս իրարանցումներուն, այլ եւ տնտեսական հոգեր:

Անթիւ բարմութիւններ անհասելի թշուառութեան մը մատնուած են Մինչեւ Արեւելքի մէջ:

Մինչազգային կացութեան ելեւէջները եւ երկրաթեւ անստուգութիւնը թոյլ չեն տար հիմնական ծրագիրներ մշակել, ի խնդիր ընդհանուր բարօրութեան:

Այս կացութենէն կ'օգտուին մնայուն կամ չքնաղ գործակալներ, ի հաշիւ հզօր կամ հեռաւոր սուբերու:

Այնպէս որ, երբ տեղ մը պայքար կը մղուի արդի աշխարհակալութեան մը դէմ, այլապէս դաժան աշխարհակալութեան մը կոտորածներն են որ կը ցցուին:

Ուրիշ խօսքով, դժգոհութեան ալիքները կ'ուռին եւ կը չառաչեն, առանց բարւոքելու ոչ երկրին, ոչ ալ ժողովուրդին կացութիւնը:

Այդ ալիքները արթնութեան կոչ են նաեւ մեզի համար:

Շ.

ԱՆՈՐՈՇ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Նոր դահլիճն ալ հին ծրագրով

Եգիպտոսի նոր դահլիճը անմիջապէս գործի ձեռնարկելով, խորհրդարանին ներկայացաւ, վստահութեան քուէ պահանջելու համար: Բ· օր – ուան բոլոր թելթերը կը ծանուցանէին թէ խորհրդարանը լուծուած է, սակայն յետոյ հերքուեցաւ: Պիտի լուծուի, եթէ ընդդիմանայ նոր դահլիճին քաղաքականութեան:

Երկուշաբթի օր, նոր վարչապետը, Ալի Մահէր փաշա, յայտարարեց երեսփ· ժողովին եւ ծերակոյտին առջեւ թէ պիտի հետեւի «նախորդ բոլոր կառավարութեանց քաղաքականութեան, ապահովելու համար անոնց զօրքին պարպումը եւ Նեղոսի հովտին միութիւնը (կցում Սուտանի): Եւ աւելցուց·

— « Այս տեղիքը 1952ին չծնաւ, այլ 1919ին, երբ Եգիպտոս միացեալ ճակատ կազմեց, զանոնք պահանջելու համար: Նոր քաղաքականութիւն մը չէ այս, այլ ժողովուրդին եւ բոլոր նախորդ կառավարութեանց քաղաքականութիւնը »:

Եւ յոյս յայտնեց թէ պիտի յաջողին: Ցետոյ յայտարարեց թէ պաշարման վիճակը պիտի չանուանակուի երկու ամիս, բայց կրնան աւելի կանուխ վերցնել, եթէ կացութիւնը բարւոքի:

Բայց եթէ կացութիւնը չարդուխի երկու ամիս վերջը, պիտի խնդրէ խորհրդարանէն երկարաձգել պաշարման վիճակը: Եւ հաւատաց թէ խորհրդարանը պիտի չլուծուի, եթէ չընդդիմանայ դահլիճին քաղաքականութեան: Կրկնելով Անգլիացիները Սուէզի ջրանցքէն հեռացնելու պահանջը, վարչապետը յայտարարեց թէ «մեծ եւ փառաւոր օր մըն էր այն օրը երբ Եգիպտոս չեղեալ համարեց 1936ի դաշնագիրը: Կառավարութիւնը նոր համաձայնութիւն մը պիտի չնքէ Անգլիոյ հետ, այլ միացեալ ճակատ պիտի կազմէ բոլոր կուսակցութեանց հետ »:

Պաշտօնական վարչապետին՝ Նահաս փաշայի մասին խօսած ատեն, «իմ մեծ նախորդս» կոչեց: Իր նպատակն է ազգային միութեան մթնոլորտ մը ստեղծել: Չափաւոր երեսփոխան մը ղրկուելիք նոր կառավարութիւնը իբրեւ ուժ մը «որ կուզայ վերջ տալ քաոսին եւ անիշխանութեան»: Վաֆտի երեսփոխանները բողոքեցին այս յայտարարութեան դէմ եւ պահ մը ժխոր ծագեցաւ:

Նահաս փաշա, որ անընդհատ կը ծափահարէր իր կուսակիցներուն կողմէ, խոստացաւ ամէն աջակցութիւն ընծայել «ցորչափ կառավարութիւնը կը ջանայ իրականացնել Եգիպտոսի ազգային իղձերը»: Նոյն յայտարարութիւնն ըրաւ նախորդ ներքին նախարարը, Սերաջէտտին փաշա, ծերակոյտին մէջ:

Միաձայնութեամբ վստահութիւն յայտնելէ վերջ, խորհրդարանը վաւերացուց պաշարման վիճակի օրէնքը, երկու ամսուան համար:

Կարդ մը շրջանակներու կարծիքով, կառավարութեան փոփոխութիւնը անհրաժեշտ համարուած է, կանխելու համար ներքին յեղափոխութիւն մը: Ամէն խնդիր է թէ նոր դահլիճը պիտի կրնա՞յ աւելի հանդարտ մթնոլորտ մը ստեղծել, վերսկսելու համար բանակցութիւնները Անգլիոյ հետ:

× Ֆարուք թագաւորը ծանուցանելով Նահաս փաշայի պաշտօնանկութիւնը, կ'ըսէր մասնաւոր նամակի մը մէջ.— « Երկիրը պէտք է կառավարուի իշխանութեան մը կողմէ որ կը պահպանէ անոր ապահովութիւնը եւ բարեկարգութիւնը : Քաղաքին կը ցաւինք երկկուան խռովութեանց համար որոնք պատճառ եղան կեանքի եւ գոյքի կորուստներու: Դէպքերու ընթացքը հաստատեց թէ կառավարութիւնը չէ կրցած պահպանել ապահովութիւնը եւ բարեկարգութիւնը: Հետեւաբար կ'արձակենք ձեզ ձեր պարտականութիւններէն, շնորհակալութիւն յայտնելով ձեր կատարած դործերուն համար »:

Թագաւորը նամակ մըն ալ Ալի Մահէր փաշայի ուղղած էր, ուր պարզելով երկրին տագնապալի կացութիւնը, իրեն կը յանձնէր վարչապետութիւնը :

Ալի Մահէր փաշա յայտարարեց թէ համաձայնած է բոլոր կուսակցութեանց հետ, քաղաքական ճակատ մը ստեղծելու համար :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, նոր դահլիճը կը բաղկանայ անկախներէ: Ներքին նախարարն է Ադեքսանդրիոյ կառավարիչը, Սմմէտ Մուրթատա պէյ: (Զրոյց կը չրջէր թէ Ադեքսանդրիոյ մէջ ալ անկարգութիւններ պատահած են, բայց հերքուեցաւ) :

Անագին աւերներ Գահիրէի մէջ

Երէկ նկարագրած էինք Եգիպտոսի մայրաքաղաքին մէջ կատարուած աւերումները, որոնք չարաշուք տեսարան մը կը պարզեն : Վերջին հեռագիրներէն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները .—

Տասներկու ածխացած դիակներ գտնուեցան Պարքլէյզ դըմատան աւերակներուն մէջ: Երեքը Անգլիացիներ են, միւսներուն ինքնութիւնը չէ ճշդուած տակաւին: Եգիպտացի ծառայ մը որ ողջ մնացած էր, պատմեց թէ պաշտօնեաները ինչպէս առաւարկ չէնքին վերին յարկը խուժեցին, երբ կրակ ձգուեցաւ բակին մէջ: Կը յուսային թէ հրշէջները պիտի կրնան մարել կրակը, բայց ի զուր: Իոլորն ալ մեռան բոցերուն մէջ, սպասելով հրշէջներուն որոնք երբեք չերեւցան :

Ինը ածխացած դիակներ ալ գտնուեցան բրիտանական «Թըրֆ Հլըպ»ին մէջ: Այս ակումբը ամէն գիշեր կը պաշտպանուէր չաթմիներէ ի վեր, եւ քարտուղարը, որուն մէկ սրունքը կտրուեցաւ, երբ ցուցաբարները ներս խուժեցին, սովորութիւն ունէր թէյ եւ ծխախոտ բաժնելու, ոստիկաններուն կը փոխուէին: Ակումբը չէնուած էր վերջին պատերազմէն առաջ, 30.000 ոսկիի եւ աչքի փուչ դարձած ըլլալով, բոլորովին կախում ունէր ոստիկանութեան պաշտպանութենէն: Շաբաթ օր մնացած էր անտէր :

Այն ոսկեճամուկ, մետաքսահիւս զգեստներով յաղթանդամ ծառաները որոնք ամէն օր կամ եւ պատրաստ կը սպասէին Շէփերտ հիւրանոցին առջեւ, միջազգային երեւելիներ առաջնորդելու համար, այժմ գործ կը փնտռեն: Փառաւոր չէնքը աւերակներու կոյտ մը դարձած է այժմ: Իր ընդարձակ նրբանցքները եւ դեղեցիկ սենեակները որոնք ժԹ· դարու փարթամ օրերը կը յիշեցնէին, քարուքանդ եղած են ամբոխին կողմէ :

Անհամար բազմութիւն մը կը դիտէ հրկիզուած չէնքերուն աւերակները: Միայն Անգլիացիները չեն որ վնասուած են, այլեւ Ֆրանսացիները, Յոյները, Հրեաները, Եգիպտացիներ եւ Հայեր: Չին – եալ ոստիկաններ անմիջապէս կրակ կը բանան, եթէ դիտողները չատ մօտենան աւերակներուն : Կառքերու մէջ լեցուած զինուորներ կը հսկեն գլխաւոր փողոցներուն վրայ, Քաոր էլ Նիլէն մինչեւ Օփերայի հրապարակը եւ Օթէլ Շէփերտի աւերակները: Կարծես օդանաւային ռմբակոծութիւն մը կատարուած է քաղաքին մէջ: Փողոցները լեցուցած են փլատակներով :

Բ· օր աւելի քան 150 ոստիկաններ եւ զինուորներ դիրք բռնած էին անդ· եկեղեցիին առջեւ, սպաննուած Անգլիացիներու յուղարկաւորութեան առթիւ:

Գահիրէի թերթերը մանրամասնութիւններ չեն հրատարակած չարաթ օրուան դէպքերու մասին: Իրապէսները 50 հոգի կը հաշուեն սպանեալ – ներուն թիւր :

ՀՐԿԻԶՈՒԱԾ ՇԷՆՔԵՐԸ

Գահիրէի անդ· դեսպանատուներ հետեւեալ ցանկը հրատարակած է հրկիզուած չէնքերու մասին· —

Անգլիական·— Պարքլէյզ դրամատուն, Թոմաս Քուքի գրասենեակը, Թըրֆ ակումբը, անգլեւ – դիպտական ինքնաշարժի ցուցադրութեան սրահ – ները եւ ուրիշ երկու հաստատութիւններ :

Ձանազան·— Օթէլ Շէփերտ, ամերիկեան օ – դանաւային գրասենեակ, չուէտական եւ լիբանանեան հիւպատոսարաններ, Ֆրանսական առեւտրական սենեակ, Միչլէնի (Ֆրանսական) դործակալութեան գրասենեակը, Սիքիւրէլ, Սեռնաուէ, Շարն եւ Շեմլա մեծ վաճառատուները, խոպան – կան երեք մեծ հաստատութիւններ (Կրոփի, Լափփաս, Պեդա), քանի մը յունական նպարեղէններ, տասը մեծ եւ չարք մը փոքր սենեակներ, Սէյնթ Ջէյմս, Փառիղիանա (Հայկական) ճաշարանները, Օպէռա ոչ Փիռամիտ եւ ինքնաշարժի արքայական ակումբը (մասամբ):

× Ոստիկանութիւնը կրակ բանալով ծանրապէս վիրաւորած է 62 հոգի, որոնք չէին յարգած պատերազմի վիճակի հրամանը: Նախապէս արդիլուած էր դուրս ելլել իրիկուան ժամը 6էն մինչեւ առաւօտեան 6ը: Այժմ ժամկէտ որոշուած է իրիկուան ժամը 9էն առաւօտեան 6ը:

× Ճիշդ այն պահուն երբ նոր վարչապետ ճառ կը խօսէր խորհրդարանին մէջ, Եգիպտացի ոհմակներ անդ· կառախումբ մը պայթեցուցին Քանթարայի մօտ: Զորս անդլիացի զինուորներ վիրաւորուեցան եւ Եգիպտացի մը սպաննուե-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Ի՞ՆՉ ԱՐԴԱՐԱՑՈՒԻՄ

Պոլսահայ թերթերէն քաղելով տուած էինք ուշագրաւ լուր մը, որ ոչ քաղաքական էր, ոչ ալ ազգային, այլ··· գրական:

Թուրք բանաստեղծ մը, հոծ թիւով ունկն – դիրներու առջեւ դասախօսութիւն մը տուեր է հայ գրականութեան մասին եւ մեծ գովեստով արտայայտուեր ի միջի այլոց նաեւ Գրիգոր Զոհ – րապի եւ Ռուբէն Զարդարեանի մասին: Մինչեւ անգամ ֆրանսերէնէ թրքերէնի թարգմանած՝ կարդացեր է Զարդարեանի « Ով որ Սուլթան մը ունի հոգիին մէջ» պատմուածքը ։ ։

Ուրախալի երեւոյթ: Թուրքը սկսած է հետա – քրքրուիլ հայ արժէքներով եւ գնահատել զանոնք: Թուրքիոյ մէջ նորոգ յայտնուող «ժողովրդավար» եւ ազատական ոգիի յայտարար նշաններէն մին ։

Այս ի՞նչ լայնախոհութիւն, զաղափարակա – նութիւն, ազգերու մշակոյթներուն անչահախնդ – դիր մօտեցում , որ խորութիւն չի դներ Ֆրան – սացին, Անգլիացիին կամ Հայուն գրական ստեղ – ծագործութեանց մէջեւ ։

Պարապ տեղը չէ որ տիտղոսակիր օտարա – կանները մեծամեծ գովեստներ սկսած են չռայլել Թուրքին, որ դիտէ ժամանակին համեմատ քայլ նետել ։

Մեր մտքին մէջ այրող հարցում մը կը ծագի սակայն ։

Դասախօս Թուրք բանաստեղծը կենսագրա – կան տեղեկութիւններ ալ տուա՞ւ արդեօք, Զօհ – րապի, Զարդարեանի եւ անոնց գրչեղբայրներու մասին, երբ հայ գրողներու արժէքները կը նե – կայացնէր ։

Եթէ տուաւ՝ յիշե՞ց թէ ինչպէս մահացած են անոնք ։

Եթէ յիշեց՝ ըսա՞ւ թէ ով եղած է անոնց մահ – ուան պատճառը, ո՞վ սպաննած է այդ հանճարեղ դէմքերը, ո՞ւր եւ ինչ միջոցներով:

Եթէ խոստովանեցաւ՝ ինչպէ՞ս արդարացուց Սպրիլ 24ի Թրքական ահաւոր ոճիրը, որուն զոհ դարձին մեր նոր գրականութեան գրեթէ բոլոր վարպետները ։

Կը կասկածինք որ Թուրք բանաստեղծը բառ մը անգամ արտասանած ըլլայ այս մասին: Ոչ ալ իր ունկնդիրները ի վիճակի էին, այդ ուղղութեամբ ոեւէ հարցում ընելու ։

Հոս է արդէն երեւոյթին հեգնախառն ամբողջ ողբերգութիւնը:

Երեք տասնամեակներ առաջ, Զօհրապ, Զար – դարեան եւ ընկերները, առանց դաժի ու դառա – վարութեան , հասարակ ոճրագործներէ չատ ա – ւելի դէշ ձեւով մը կը ձերբակալուին, կ'աքսոր – ուին եւ կը կոտորուին Թուրք կառավարութեան հրամանով եւ Թուրք դահիճներու ձեռքով ։

Երեք տասնամեակ ետք, ամէն ինչ մոռցուած է, պատմութիւնը թաղուած փոչիներու տակ եւ ուրիշ Թուրք մը, ոճիրներու մայրաքաղաքին մէջ, փառաբանանքը կը հիւսէ նահատակներու դրօշին եւ հանճարին ։

Հարց կուտանք այժմ լուսամիտ եւ մեծահոգի Թուրք դասախօսին.—

Ի՞նչ անուն տալ այն ժողովուրդին, որ ահա – ւոր խժդժութեամբ մը Զօհրապներու եւ Զար – դարեաններու արիւնը թափեց եւ այժմ անոնց վարտակը կը գովաբանէ ։

Ա՞յս է ձեւը քաղաքակրթուելու եւ քաղաքակր – թական արժէքներուն հաղորդուելու: Ա՞յս է արդեօք որ կը կոչուի, միջազգային բառարանին մէջ, ազնուութիւն եւ ազատախոհութիւն ։

Ո՞վ դիտէ··· Թուրքը մեզմէ լաւ կը ճանչնայ աշխարհի բարոյականութիւնն ու խիղճը ։

Բայց մենք ալ, մեր կարգին, պատճենական անսասան հաւատք մը ունինք, զոր ոչ ոք կրնայ խլել մեր հոգիներէն:

Ամէկ՝ Հայու ստեղծագործ հանճարին ան – մահութեան եւ յաւիտենականութեան հաւատա – քն է:

Ձառագայթը կարելի չէ ոչնչանալ ու թաղել , Հայ նահատակ մտաւորականութեան մարմինը մահացնողները չկրցան անոր մտքին թափչքն ու ճանաչումը դերեզմանել:

Եւ այսօր, կամայ ակամայ, իրական թէ ցու – ցական ձեւով, կուգան ահաւասիկ իրենց իսկ զո – հերուն անկորնչելի արժէքը ճանչնալու եւ խոնար – հելու առոր առջեւ ։

Հայը հաւատացած է միշտ եւ կը հաւատայ տակաւին արդարութեան յաղթանակին եւ հոգե – կան ուժերու անպարտելիութեան ։

Մշակոյթը այնպիսի հարստութիւն մըն է որ ազգի մը ամբողջական հոգիէն կը բխի: Քանի մը մշակներ տապալելով, մշակոյթը ոչ ոք կրնայ բը – նաջնջել ։

Պատմութիւնը ցոյց կուտայ թէ բոլոր ժամա – նակներու ցեղասպանները ի վերջոյ ստիպուած են խոնարհելու իրենց զոհերու հոգեղէն գոյութեան առջեւ ։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Երկրագունդին ագին

Մեր երկրագունդը գիսա՞ւոր: Այդ էր պակաս, պիտի խորհին ընթերցողները ։

Ճամենայն դէպս չնաչխարհիկ լուր մը չէ որ կը հաղորդեմ ,ոչ ալ զուարճալի երեւակայութեան մը արդիւնք է այս գիւտը: Այլ, ամերիկացի եւ խորհրդային գիտնականներու երկար ու դժուա – րին հետազոտութեանց տրամաբանական եզրակա – գութիւնը ։

Ըստ այդ գիտուններուն երկրիս պոչը կ'ելլ – կաբէ արեւուն հակառակ ուղղութեամբ: Որով ցե – բեկը մեր վերեւ ունինք չուրջ 500 քիլոմեթր թանձ – րութեամբ օդային խաւ մը, իսկ դիւերը ատիկա կ'երկարի մինչեւ հարիւր հազար քիլոմեթր: Ինչ որ լուսինը երկրէն բաժնող հեռաւորութեան մօ – տաւորապէս մէկ երրորդին կը հաւասարի ։

Սակայն, նախ ներկայացնենք մեր մթնոլոր – ը իր ամբողջ թանձրութեան վրայ ։ Անցած է այլեւս այն ժամանակը երբ կը կարծուէր թէ մեր աշխարհը պատած է միօրինակ ու կանոնաւոր կա – պային մթնոլորտով մը: Այսօր, չնորհիւ գիտու – թեան ամէն մարդ գիտէ թէ օդը բաժնուած է զա – նազան խաւերու եւ թէ քանի բարձրանանք օդին բաղկացուցիչ տարրերը հետզհետէ կը նօսրանան: Օդի այս խտութեան տարբերութիւնները արդիւնք են տիեզերքի կեդրոնախոյս եւ կեդրոնաձիգ ու – ժերու հակազդեցութեանց: Այսպէս, նկատի ունե – նալով բնականոն յատուկ պայմանները, օդին ճնշ – ման միջինը ծովու մակերեսին՝ իւրաքանչիւր քա – ռակուսի սանթիմեթրի վրայ հաւասար է 760 մի – լիմեթր (խորանարդ) սնդիկի ծանրութեան: Այ – սինքն՝ մէկ քիլոյին քիչ մը աւելի: Որու հետե – ւանքով միջակ մարդու մը վրան 17 հ ազար քի – լոյի հակայական ծանրութիւն մը կը ճնշէ յարա – տեւօրէն: Եթէ չենք ճմլուիր այդ ծանրութեան տակ ու նոյնիսկ չենք զգար զայն, ատիկա կը պարտինք մեր կազմին հոսանուտ տարրերու չա – բունակական հակազդեցութեանց ։

Օդին այս ճնշումը կանոնաւոր կերպով իր հէս ուժին կ'ինչնէ իւրաքանչիւր 5.500 մեթր բար – ձրութեան: Ինադէտները օդապարիկներու եւ հր – թիռներու միջոցաւ կրցած են ճշդել մթնոլորտին բարձր խաւերուն կազային բաղադրութիւնը , զա – նազան երեւոյթներն ու բնագիտական օրէնքները: Հաստատած են թէ ճնշման համեմատական նուա – զումի օրէնքը ի գործու է մինչեւ 100 քիլոմեթր բարձրութեան: Ընդհակառակն, անկէ վեր մինչեւ 150 քիլոմեթր այդ ճնշումը կը դառնայ անարժէք ու միապաղաղ: Իսկ 150էն 250 քիլոմեթրի միջո – ցին մէջ օդի կատարեալ ցրուումի մը ականատես կ'ըլլանք, որ այլեւս չի հնազանդիր ձգողական ուժին:

Որո՞նք են այս երեւոյթին պատճառները: Գլխ – ւաւորը՝ արեւուն ճառագայթներուն ճնշումն է, որ ընթացիկ ուժերու չափանիշով որքան ալ ան – նշան համարուի, այսուհանդերձ կը խանդարէ օ – դին բնական ճնշումի ընթացքը, վերին խաւերու կազային հիւլէներուն ցանցառ վիճակին հետեւան – քով: Անոնց վրայ արեւուն ճառագայթները զօրա – ւոր հովի մը դերը կը կատարեն: Կան նաեւ երկ – րիս ելեկտրո – մագնիսական ուժերու հորիզոնա – կան չարժումները, ինչպէս նաեւ հասարակածա – յին տաք օդի հոսանքներու հակաճնշումները ։

Ուրեմն համաձայն գիտուններու դասաւորու – թեան մթնոլորտի օդային շերտերը հետեւեալ կեր՞ – պով կը ներկայանան.— Երկրիս մակերեսէն մին – չեւ 10 քիլոմեթր բարձրութեան չնչելի օդին խա – էրն է : Մինչեւ 25 քիլոմեթր՝ ամպերու վերին սահմանագիծը : 30 քիլոմեթր բարձրութեան՝ օ – զոնի բարերար խաւն է: 80 քիլոմեթր՝ արշալոյ – սին վերին սահմանը կը ներկայացնէ: 100 —120 քիլոմեթր բարձրութեան՝ աստղներու գործու – նէութեան խաւն է, իսկ ատկէ վեր՝ մինչեւ 500 քիլոմեթրի եթերի նօսրացած անհունութիւնն է:

Թուրք բանաստեղծը, իր դասախօսութեան ընթացքին ,բաղձանք յայտներ է որ հայ գրագէտ – ներու եւ բանաստեղծներու գործերը Թրքերէնի թարգմանուին: Հրաշալի գաղափար ··· Միայն թէ, մշակութային դետնի վրայ տեղի ունենալիք այս հաղորդութիւնը պիտի բաւէ՞ որ Թուրքերը ճանչնան իրենց հայրերու մեծ ոճիրը եւ խոնար – հին նաեւ հայ գատի արդարութեան առջեւ, ինչ – պէս վայել է ամէն մէկ իրապէս քաղաքակրթուած եւ իրապէս յառաջդիմող հասարակութեան ։

Կը կասկածինք ։

Երանի թէ սխալած ըլլայինք եւ Թուրքը մեզ ամչցնէր, ազգերու մեծ ընտանիքին արժանաւոր մէկ անդամը դառնալով, որուն համար ամէն բա – նէ առաջ ան պարտաւոր է ճանչնալ իրաւունքը եւ արդարութիւնը բոլորին:

(Խմբագրական Ա.ԶԴԱԿ)

Տիգրան Տէրոխեան

Մեր ողբացեալ ընկերը ծնած էր Մշոյ կառ – նին գիւղ 1884ին եւ սերած հարուստ եւ պատուա – ւոր գերդաստանէ մը: Դասարանի մէջ կը դառնայ ուշադիր աշակերտ մը: Դասընկերներէն կը յաղթի բռնութեան դէմ: Իր դասընկերներէն կը յաջողի 12 ընկերներով հիմ դնել Պատանեկան Միութեան: 1902ի երկրի ընդհանուր կազմակերպութեան օգ – նութուն կը դառնայ չարքային ընկեր, եւ ուժ կուտայ կուսակցական աշխատանքի ։

Բարձրաւանդակէն նոյն գծով եկած թրքա – գութեան փոխադրութիւն կը կատարէ չրջանէ չրջան: 1903ի ձմեռը սուրհանդակի պաշտօն կա – տարած առեն Սուլուխի պատմական կամուրջին վրայ դէմ դէմի կուգայ բոշաներու մեծաւոր Ա – տոյին: Վերջինս կ'ուզէ ձերբակալել Տիգրանը , բայց յանկարծ ճակատին կը ստանայ ատրճանակի երկու հարուածներ եւ անշունչ գետին կը փուռի: Ցետոյ ոտքերէն քաշելով կամուրջէն վար կը նե – տէ չուրին մէջ: Դիակը կը մնայ սառի վրայ, կը տեսնուի եւ իբարանցում կը ծագի չրջանին մէջ:

Հրայր խնդիրը իմանալով, իր դիւերային ճամբորդութեան իրրեւ ընկեր միչտ Տիգրանը իր հետ կը վերցնէ: Այսպէս աւելի կը թրծուի անոր մարտական կորովը:

Արքեցած էր Տիգրանի սրտին մէջ քնացող ա – ռիւծը: Ոչ իր վայելած լայն միջոցները, ոչ իր հարուստ հօր տուած խոստումները կրնան եւ կե – ցընել Տիգրանը: Ազատ ապրելու ներչնչումը քան – դակուած մնաց անոր սրտին մէջ: Եւ իր հետ տա – րաւ դերեզման:

1904ի Սասնոյ բռնկումին, օգնութեան կան – չին առաջին պատասխանողը ինքը եղաւ: Գրկելով հրացանը բարձրացաւ Սասուն , եւ միացաւ ա – զատութեան համար մարտնչող փաղանգին:

Տիգրանի խանդավառ կեցուածքը, իր հօր հա – րստութիւնը եւ իր տունէն բացակայութիւնը կա – ռավարութեան ուշադրութիւնը գրաւած էին: Եւ արիւնարբու փոլիսները, մանաւանդ Հիւսնի պէյ, ծունկը դրած էր Տիգրանի հօր Տէրոյի սրտին. — « Տիգրանը Սասնոյ խռովարարներու օգնութեան դրկեցիր, պատրաստուէ որ դուն անոր մեղքը քա – ւես »: Եւ ո՞վ դիտէ ինչեր քամեց Տէրոյից, զայն բանտ չտանելու համար ։

Սասնոյ խորտակումէն վերջ, օգնութեան գա – ղտոններ ձերբակալութեամբ բանտարկուեցան: Իսկ Տիգրան մի առ ժամանակ թագնուած ապրեցաւ ։ Այդ օրերուն խորտակուեցաւ իր հօր աշխատասի – բաութիւնը, մինչեւ որ պետական բարձր չրջա – նակները ապահովեցին լոյս աչխարհ ելլելը: Հայ – րը ստիպեց ամուսնանալ՝ խորհելով զայն կապել

Այժմ վերադառնանք մեր երկրին պոչի դոյու – թեան հարցին: Ինչպէս տեսանք, արեւուն ճառա – գայթներուն ճնշումով, երկրիս արեւուն դարձած երեսին մթնոլորտը կը ներկայացնէ մօտաւորա – պէս 500 քիլոմեթրի խաւ մը, մինչդեռ կիսագուն – դին միւս երեսին վրայ, ուր արեւուն ճառագայթ – ներուն ներդործութենէն ազատ է, մթնոլորտը կ'երկարի մինչեւ 100 հազար քիլոմեթր ։

Ահա այս է որ կը կազմէ երկրիս պոչը: Այն – տեղ, կազային տարբերու հիւլէները կը ներկա – յանան միաւոր, հիւլէական վիճակի մէջ: Իսկ մինչեւ 100 քիլոմեթր բարձրութեան՝ ուր անոնց խտութիւնը զգալի է, անոնք ձգողական զօրու – թեամբ օժտուած՝ իրրեւ փոքր մագնիսներ իրար կը միանան զոյգ առ զոյգ, կազմելով մարմիննե – րու մասնիկներ (molécule) :

Ուրեմն, հիւլէներու խտութիւնը այնքան նօսր է երկրիս պոչին մէջ որ բացարձակ պարա – պութեան հաւասար կարելի է նկատել: Այդպիսի պարապութիւն մը անկարելի է իրագործել մեքե – նականօրէն նոյնիսկ ամէնէն կատարելագործ – եալ աշխատանոցներուն մէջ: Պոչին բաղկացուցիչ կազերը կ'ենթադրուի ըլլալ, թթուածին, բորա – կածին, հէլիում ու թերեւս նաեւ ջրածին ։

Գիտունները կը խորհին թէ երկիրը հետզհե – տէ կը կորնչնէ իր մթնոլորտը: Եւ այդ կորուս – տի ճանապարհը նոյն ինքն երկրիս պոչն է , ուրկէ տիեզերքի անհունին կ'երթան խտա – նուել անհնազանդ հիւլէները: Ահա այս կերպով է որ, կ'ըսեն անոնք, լուսինը եւ այլ մոլորակներ կորնչուցած են իրենց մթնոլորտը:

Գիտուններ ասդերը եւս նոյն ձեւով կը ներ – կայանան: Անոնց կորիզը երկրէն աւելի փոքր ըլ – լալով իրենց ձգողական ուժն ալ համեմատաբար աւելի տկար է: Հետեւաբար կազային հիւլէներու փախուստը աւելի չեչտուած: Այս է պատճառը որ, գիսաւորներու պոչին կ'ըլլայ չատ երկար ու ցրուած ։

Անչուչտ տակաւին կանուխ է բնորոչելու երկ – րիս պոչին իրական վիճակը: Եւ սակայն այս հա – տատումով իսկ դիտութեան առջեւ կը բացուին նոր հորիզոններ, մթնոլորտներու բնաւորութեան տեսակէտով ։

Գ. ՊՕՑԱՃԵԱՆ

Գաղութէ գաղութ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Ա.ԶԳ. ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Գաշտօնական տեղեկագրի մը համաձայն, Լիբանանի մէջ կան 23 ազգային վարժարաններ, որոնք կապուած են Ազգ. Առաջնորդարանին եւ կը մատակարարուին Թաղային հոգաբարձու մարմիններու կողմէ

Ազգ. վարժարաններու չատ քիչերն են որ տանելի պայմաններ կը ստեղծեն: Ամրան տօթին, թէ ձմրան ցուրտին 30—40 աշակերտ թխմուած են դասարաններու մէջ:

1950 — 51ի կրթական եւեմուտքը եղած է 263.800 լ. ոսկի: 1949 — 50ին 256.345: Իւրաքանչիւր աշակերտի վրայ կը ծախսուի 47 լ. ոսկի:

1949 — 1950 ազգային վարժարաններուն մէջ պաշտօնավարող ուսուցչուհի — ուսուցիչներու թիւն եղած է 238 հոգի (101 կին, 137 այր): Այս թիւը 1950—51ին բարձրացած է 250ի: 1949—50ին կրթական մշակի մը տարեթոշակը միջին հաշուով 1060 լ. ոսկի էր, 1951ին 1055 լ. ոսկի:

Անթիլիասի դպրեվանքը 1950—51 տարեշրջանին համար ունեցած է 52 ուսանողներ 16 ուսուցիչներով: Ամէն ուսուցիչ չաբաթական կ'աւանդէ 10 — 11 պահ: Իսկ ազգային վարժարանին մէջ ուսուցիչ մը կ'աւանդէ 30—35 պահ չաբաթական: Անթիլիասի մէջ ուսուցիչ դլուխ կ'ինկայ երեք աշակերտ, մինչդեռ ազգ. վարժարան մը մէջ 25 աշակերտ, երմտական տեսակէտով ազգային վարժարանները տարեկան 263.800 լ. ոսկի կը ծախսեն, մինչդեռ Անթիլիասի տարեկան եւեմուտքը է 500 հազար լ. ոսկի, կողմնակի ծախքերով:

ՊՈԼՍՈՑ թերթերը կը դրեն թէ հանդուցեալ Յովհան Փալադաչեանի կտակը բացուած է Բեյրութ հաշտարար իրաւական Դ. ատեանին առջեւ: Վաստակաւոր ուսուցիչը կէսկէ փաչայի երկու տուները կը կտակէ թաղին Ս. Յովհաննէս եկեղեցիին, համամէ երեք տուներն ալ՝ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցիին: Իր ամբողջ գերքերը որոնք 4000է աւելի են, պիտի պահուին իր տան մէջ եւ ազգ. մատենադարանի մը վերածուին: Իր ձեռագրերները պէտք է հրատարակուին եւ փրկուին կրակէ: Կտակը կը ճշդէ թէ զուիցերիական դրամատան մէջ 201 սթերլինի դումար մըն ալ պահ կը մնայ իր քրոջ անունին: Կտակին մէջ կը գրէ թէ «ժամանակ»ի վարչութիւնը տարիներ առաջ բանադրուած է իր տպարանը եւ կը պահանջէ որ եա առնուի ազգին կողմէ եւ եթէ գործիքները պակաս են, հատուցում պահանջուի: Կտակին բացման ներկայ եղած են Պ. Վահան Խիւտավէրտեան եւ հանդուցեալին երեք ժառանգորդները:

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿ ՀԱՄԱՅՆՔԻՆ մէջ ընկած չարժումը կը ծաւալի: «Մարմարա»կը գրէ թէ ան կ'ուզէ իր հանրապատական կալուածները, եկեղեցիներն ու գոյքերը մատակարարել ոչ թէ նշանակովի ժողովներու, այլ վարչական եւ թաղային մարմիններու միջոցով, եւ հանրային տեսական հակակշռի տակ: Կը փափաքի ընդհ. ընտրութիւններ կատարել, ժողովրդային քուէներով կազմելու համար իր վարչական օրինաւոր ժողովները: Կազմուած նախաձեռնարկ մարմինը աղերսագրով մը դիմած էկուսակալութեան: Կուսակալը ձեռնհաս իշխանութեան յղած է աղերսագիրը:

ԹԻՀՐԱՆԻ ՀԱՑ ՀԱՄԱՅՆՔԸ ներկայացուցիչներ ղրկած է կրօնապետ Այթօլլահ Քաշանիի, որ ըսած է թէ չահագործողները արտաքսելու համար Մահմետականը, Հայր եւ Հրեան պարտաւոր են աջակցիլ կառավարութեան: Հայ համայնքի ներկայացուցիչները պատասխանած են թէ Ազգ. փոխառութեան թերթիկներու գնումը կը համարուին հանրային պարտականութիւն եւ կը նկատեն իրրեւ Իրանի ժողովուրդի արժանապատուութեան փաստաթուղթ: Իրանահայերը պատրաստ են ամէն զոհողութեան Տօքթ. Մոսատեղի կառավարութեան ազգ. փոխառութեան տոմսերը գնելու համար:

ԵՐԵՒԱՆի անթելը կը ծանուցանէ թէ Լենինականի «Աւետիք Իսահակեան» պետական թան-դարանին մէջ ցուցահանդէս մը բացուած է, դրա-գէտ — Թատերագիր Կոկոլի մահուան 100ամեակին առթիւ: Երեւանի պետական համալսարանին մէջ ալ բացուած է ցուցահանդէս մը՝ նոյն առիթով: Համալսարանի Թատերական խմբակը ներկայացուցած է Կոկոլի թատերգութիւններէն մէկ քանին:

ԾԻԾԱՂ

ԿԻՆԸ.— Ձե՞ս ամչնար, խեղճ Թէչուհին բոյնը կը քանդես: Ի՞նչ պիտի ըսէ մայր Թէչունը, երբ վերադառնայ եւ բոյնը աւերակ գտնէ:

ԱՐԱՄ.— Մայրը չի դար, տիկին, ձեր գալ-խարկին վրայ կախեր էք ...

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

ՊՈՒՏՕ, 23 Յունուար.— Ֆ. Կ. Խաչէ մասնաճիւղը կազմակերպած էր Մանուկներու Օրը եւ դպրոցական հանդէսը, որ տեղի ունեցաւ կիրակի, 19 Յունուար, Մուլէն Պլէօք սրահը, Սբ.ծն:

Ծնողներ եւ բարեկամներ փութացած էին հանդիսավայրը, տեսնելու եւ լսելու համար նոր-բաբողջոջ ծիլերը, որոնք օտար պարտէզներու մէջ աճելով հանդերձ Մեսրոպեան բարբառը կը թոթովեն եւ մեր գեղեցիկ երգերը կը ճլլան, չնորհիւ Կապոյտ Խաչի Ժրջանի քոյրերուն:

Տիկին Ե. Կարապետեան հանդէսին բացումը կատարելով, բացատրեց թէ Կապոյտ Խաչը ամէն գնով կ'աշխատի որ հայ մանուկը սորվի մայրենի լեզուն:

Եւ ահա բեմին վրայ են աշակերտները, վաղուան նայուածքներով, եւ կ'երգեն «Ձմրան երգը», «Տին Տան» եւ «Աշխատութիւն» խմբերգները, ղեկավարութեամբ իրենց ուսուցչուհիին: Իւրաքանչիւր աշակերտուհի կ'արտասանէ մանկական ջերմութեամբ հայրենիքի նուիրուած տողեր, Սահակ, Մեսրոպէն եւ մեր մշակոյթի անդաստանէն փնջիկներ: Ամէն մէկը հպարտ էր կարծելով թէ լաւագոյնը ինք արտասանեց:

Ընկեր Հ. Թաշճեան խօսք առնելով յիշեցուց պարտականութիւնը տուներէն ներս, ինչպէս եւ հայերէ դասախարակութեան անհրաժեշտութիւնը — ինչ որ առած ենք մեր նախորդներէն պարտաւոր ենք փոխանցել այս մատղաշ հոդիներուն, սիրոյնելով մեր մայրենիքը: Այսօր դպրեվանքի Հայուհիները հպարտ է որ կապոյտ Խաչը դրօծօն դեր մը կը կատարէ մարդասիրական եւ կրթական ճակատին վրայ:

Փոքրիկներու անհամբեր հաղանդ Պապան (Պ. Մ. Յակոբեան) վերջապէս եկաւ բեռնաւորուած դպրոցական պիտոյքներով, միրգերով եւ ծրարիկներով եւ բաժնեց բոլոր փոքրիկներուն: Ի հարկէ չէր մոռցած իրենց ուսուցչուհիին ալ, Օր. Շ. Քէնտիրեան, որ հրապարակաւ չնորհակալու-թիւն յայտնեց:

Դպրոցի աշակերտ — ուհիները ներկայացուցին «Ագարակի կեանքէն» մանկական թատերախաղը: Վերջին պահուն սրահին տէրը քաղաքական պետրանէն խիստ հրահանգ առացած էր որպէսզի սրահին բեմը ամբողջութեամբ քանդէ, կրակի եւ վտանգի պահուն կողմնակի դուռներ չունենալուն համար:

Մեղք որ առանց վարագոյրի եւ բեմական յարդարանքի ներկայացուեցաւ մանկական թատերախաղը, որուն համար այնքան աշխատանք թափած էր Օր. Շ. Քէնտիրեանը:

Պ. Կ. Դաւիթեան այս տարի ալ սեղանի սքանչացող մը նուիրած էր վեց կտորներով: Ա.ճուրդի դրուելով, ապահովեց 10.000 Ֆրանքի դումար մը: Շահեցաւ Պ.Դ. Շաղլամճեան, նուիրելով 500 Ֆրանք:

ՋԱԼԿԱՐԱՑԻ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱՓԱԽԵՑԻՔ «Ց Ա Ր Ա Ս» Ը

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

ԿՐԱԿԷ ԳԻՇԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

Իր ծնողքը, աւելի փորձառու, աւելի վերա-պահ « չուտ բողոքողներու» հանդէպ՝ ամէն ճիգ կը փորձեն, հազար խրատ կը չռայլեն, մինչեւ անդամ կը սպառնան, բայց, անօգուտ: Սիրահար եղնիկը կը լսէ ամէն բան, ամէն գանձ ու հարստութիւն, եւ կը հետեւի իր սիրած տղամարդուն:

Սիրոյ եւ հեշտանքի սկզբնական օրերը կ'անցնին երանութեամբ: Սակայն իր գլխուն վրայ ոչ պահ կայ, ոչ ալ քանկ... Իր սիրած տղամարդը չատ չաճապարեր օրէնքին ու մարդոց առջեւ տայ սիրոյ եւ հաւատարմութեան խոստումը: «Ապրինք, վայելենք, ժամանակը է զուր չվատնենք... Ի՞նչ հարկ քահանայի մը օրհնութիւնը, կամ քաղաքապետի մը «խօսք կապ»ը ...

Օր մը, կարճատես վայելքի օրերէն վերջ, յանկարծ փոթորիկը կը պայթի: Ֆրիտան իր ըն-կերները կորնցուցած եղնիկի պէս կը մնայ մի-նակ եւ անօգնական, իրրեւ աղլիկ մայր:

Կ'ունենայ մանչ մը: Առողջ, կայտառ, կա-պոյտ աչքերով եւ դեղձան մազերով: Օր. Ֆրի-տան, ունեւոր, անունի բժիշկի զաւակ, իր ա-մօթանքը ծածկելու համար կը դառնայ հասարակ բանուոր: Բայց չդիմանալով ամենօրեայ տաժանքին, երկար տառապանքներէ եւ մտատանջու-թիւններէվերջ՝ կ'որոշէ վերադառնալ իր ծնողքին:

Մանուկը թողլով, սիրով, դրկաբաց կ'ընդունի զինքը եւ զաւակը, բայց Ֆրիտան ինք չի կրնար հաշտուիլ իր արարքին հետ: Իր ծնող-քին, բարեկամներուն, ծանօթներուն, դրացինե-րուն հայեացքներուն մէջ կը կարդայ խոր նախա-տինք մը, մշտատեւ հեգնանք մը: Եւ առտու մը իր զաւակը պինդ սեղմած իր կուրծքին՝ կը հեռանայ տունէն: Ո՞ւր: Ինք ալ չի գիտեր:

Աչխարհը իր լայնքովն ու խորքովը իրեն կը թուի զզուելի, «մարդ» կոչուածը՝ նողկալի է:

Բախտը զինք կը նետէ այս հիւանդանոցը: Ու տանեակ տարիներ ինքզինքը կը նուիրէ հի-ւանդներու, վիրաւորներու, անկեալներու: Բոլո-րը անխտիր կը սիրեն, կը յարգեն զինքը: Ինքը կը պատկանի բոլորին: Ամէն տեղ է, յատկապէս ծանր եւ առանձնացած հիւանդներուն բարի հրեշ-տակն է: Կը ճանչնայ բոլորը անունով — մակա-նունով: Բոլոր հիւանդները հոգեթով չունչով մը կ'արտասանեն իր անունը — Ֆրէօլայն Ֆրիտա:

— Լաւ որ մայրապետ չեղաք, ըսի օր մը, երբ նորէն իր կեանքին կը պատմէր:

— Օ, ոչ: Մայրապետի մը կոչումը իր հա-մոզումներն ունի, իր կրօնական խստաբարոյ կեանքը ունի: Ես, ահաւոր մեղք մը ունիմ ետեւս, եւ մեղքի ծանր բեռ մըն ալ չշալկս...

Մէկ օրուան բացակայութիւնը տաժանելի կը թուէր ինծի:

Բարեբախտաբար, Օր. Ֆրիտան իր պատ օ-րերուն այ յաճախ մեզ չէր մոռնար: Օրուան մէջ, յանկարծ, անակնկալ մէկ պահուն, զուարթ ժպիտով մը ներս կը մտնէր սենեակս, իր հետ բե-րած անխուսափելի փունջ մը ծաղիկները եւ ու-տելիքի ծրարը կը զետեղէր իրենց տեղերը — մէկը բարձիս մօտ՝ միւսը՝ սեղանին վրայ, ու քովս կը նստէր:

Օր մը անիկա եկաւ իր մանչուկին ձեռքէն բռնած: Ինը տարեկան տղեկ մը: Առողջ, թիկնեղ, մօրը պէս կապոյտ աչքերով ու ոսկեթել մազերով քնքուշ պատանեակ մը: Ներկայացուց ինծի, — Մանչս, Հայնց Ֆրիտա... Այո, հօր կողմէ անուն չունի, պարզ՝ բայց ճիշդ, իրական անունը:

Մանչուկը քաղաքավարութեամբ գլուխ տը-ւաւ եւ իր ձեռքը երկարեց: Բռնեցի անոր ձեռքը եւ այդպէս բաւական երկար մնացինք իրար դի-տելով: Իրարու լեզու չէինք հասկնար, բայց բը-նազդաբար մտերմացանք:

Այդ օրը, մեր զրոյցի ընթացքին Օր. Ֆրի-տային աչքերուն մէջ նշմարեցի թէ տրամու-թիւն՝ եւ թէ ուրախութիւն:

— Գեղեցիկ պատանեակ մը: Ապագային հուժ-կու երիտասարդ մը, ըսի, լուութիւնը խզելու հա-մար:

Պատասխանի փոխարէն ուսերը թօթուեց, ու մեղմօրէն ժպտեցաւ:

— Հայրն ալ գեղեցի՞կ էր...

Աչքերը վեր առաւ, նայեցաւ, կրկին չպա-տասխանեց: Շրթները կը դողային: Երկար լռու-թենէ մը վերջ, անիկա, ծանր չունչ մը քաշեց, ու սկսաւ խօսիլ: Ցուզումէն ձայնը կը դողար: Նախադասութիւն մը արտասանելէ վերջ, ակամայ կանդ կ'առնէր:

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ

(Շար.)

գաւ, հրացանաձգութեան մը ընթացքին :

× Զըրէխլ Լոնտոն հասաւ Բչ. օր եւ անմիջա – պէս պաշտօնատուն երթալով, քննեց եգիպտոսէ ներկերը : Յայտարարութիւն մը պիտի ընէ երեսփո. ժողովին մէջ :

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ մաս – նաւոր ծրագիր մը մշակուած է, ի հարկին բրի – տանական ուժերը գործածելու համար «ամբողջ եգիպտոսի մէջ», եթէ նոր խռովութիւններ ծա – գին : Քանի հազար Անգլիացիներ կը գտնուին Ե– գիպտոսի մէջ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆՈՐ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՑ

Ա. Մխութեան արտաքին նախարարի փոխա– նորդը, կոմիքօ, Բչ. դիւերը Կրեմլինի պալատը հրաւիրելով անգլիական, ֆրանսական եւ Թրքա – կան դեսպանները, անոնց յանձնեց նոր ծանուցա – գիր մը : Բովանդակութիւնը հրատարակուած չէր, սակայն տողերը տպուած առեն :

ԴԻՊՔԵՐԸ ԹՈՒՆՈՒՃԻ ՄԷՋ

Ֆրանսական կառավարութիւնը վերջերս Թու – նուզ ղրկած էր երկու բանագնացներ, որոնք երէկ փարիզ վերադարձան : Երկու պաշտօնատարները մարզպանին հետ ունեցած իրենց տեսակցութեան արդիւնքը պիտի հաղորդեն միջնախարարական յանձնախումբին : Մեծ պաղտնապահութիւն կը տիրէ այս հարցին շուրջ :

Երկուշաբթի օր մեծ խուզարկութիւններ կա – տարուեցան կրոմպալիայի եւ Քափ Պոնի շրջանին մէջ, եւ բացառիկ վիճակ յայտարարուեցաւ : Ար– գիլուած է դուրս ելել իրիկուան ժամը 7էն վերջ : Նմանօրինակ միջոցներ ձեռք առնուեցան նաեւ Ոռւսի եւ Պեժայի շրջաններուն մէջ, ուր ոստիկա– նութիւնը 74 հոգի ձերբակալեց :

Վերջին օրերուն ոչ մէկ ծանրակշիռ դէպք պատահեցաւ Թունուզի մէջ : Մայրաքաղաքին կեդ– րոնը, Փոսֆաթի մթերանոցը կրակի տալու փորձ մը կատարուեցաւ, բայց չուտով առաջքն առնուե– ցաւ : Բչ. օր բոլոր արճաքանները եւ խանութները վերաբացուեցան :

Քաղէսի մէջ, անցեալ իրիկուն ըմբոստները կրակեցին ելեկտրական գործարանի պահակնե – րուն վրայ : Հրացանաձգութիւնը տեւեց ժամը 9էն մինչեւ առաւօտեան մէկը : Ոչ մէկ վիրաւոր : Շոգե– կառքի եւ հեռաձայնի գիծերուն վրայ քանի մը վնասարարութեան փորձեր կատարուեցան : Երի – ւսատարդ Թունուզցի մը բռնաւոփառ հրանութ նե – տեց հանրակառքի մը վրայ : Ուրիշ վայրի մը մէջ, շոգեկառքի ճամբուն վրայ քարակոյտեր դիզուած էին ըմբոստներու կողմէ :

Այս ուրբաթ, «Թունուզի Օր»ուան առթիւ, հա– ւանական է որ ընդհ. գործադուլ տարքուի : Արա– բական միւս երկիրներն ալ պիտի հետեւին չար – ժումին : Իրանի պատուիրակութիւնը հրաւիրուած սատցաւ պաշտպանել Թունուզի դատը, եթէ ներ– կայացուի Մ.Ա.Կին :

× Վերջին լուրերու համաձայն 400 հոգի ձեր– բակալուած են :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա.Զ.Ա.Ժ.Ո.Ղ.Ո.Վ.ԻՆ Քաղաքական Յանձնախումբի Բչ. օրուան նիստին մէջ, երբ կը քննուէր ազգայ– նական Չինաստանի դեսպան՝ Ա. Մխութեան դէմ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչները միաբերան ազդարարեցին թէ անտարբեր պիտի չմնան, եթէ Հնդկաչինը արշա– ւանքի ենթարկուի : Մոսկուայի պատուիրակը, Գ. Մալիք այս ազդարարութիւնը կոչեց «պատերազ– մի նոր գաւ մը, զոր թխած են Զըրչիլ եւ Թրու – մըն, Ուոշինկթընի մէջ» :

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿի կազմութիւնը փութա– ցնելու համար նոր ձեւնարկ մը կատարեց զօր. Այզընհաուըը, տեսակցելով արեւմտեան Գերմա– նիոյ արտաքին նախարարութեան պատուիրակին, պրոֆ. Հալչթայնի հետ : Բանակները կը կարծեն թէ Մ. Նահանգները վճռած են փութացնել Գեր – մանիան 12 զօրաբաժիններու զինուորագրութիւ– նը : — Գերմանիոյ կառավարական շրջանակները դիտել կուտան թէ մարզպան Կրանվալի Սարի Ֆրանսական դեսպան անուանումը կը հակասէ վեց պետութիւններու որոշման : Սարը միշտ գերմանական հող կը համարուի :

ԹԻՀԻԱՆի ամլ. դեսպանը հրաժեշտ առնելով, յայտարարեց թէ հիմնական բաբեկամութիւնը պիտի վերահաստատուի երկու երկիրներուն մի – ջեւ, երբ կարգ մը թիւրիմացութիւններ հար – թուին :

ՍՈՖԻԱՅի մէջ դառել սկսան հինգ Պուլկարներ, որոնք ամբաստանուած են թէ լրտեսութիւն կը նաստարէին ի հաշիւ Մ. Նահանգներուն : Անշուշտ բերդ ալ «խոստովանած են» :

ՓՈՒԱԴԱՐՋ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ չրջուն դես – պանը, Հէրիմըն, որ Թրումընի խորհրդականն է ապառքին գործերու համար, յայտարարեց թէ ինք չի հաւատար որ Սթալին պատերազմ կ'ուզէ : «1952ին պէտք է ունենանք այնպիսի ուժ մը որ ոչ մէկուն միտքէն անցնի յարձակում կատարել» :

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին : Նիւթ՝ Սեպուհական փոխ–յարաբերու– թիւնները : Կը խօսին Տոքթ. Յ. Կիլիկեցի եւ Վ.Ա.Հ Օշականն : (Café Cadet) :

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԱՅ-ԲՈՅԺ

ժող. ամսաթերթ բժշկութեան

Խմբագիր Շ. ՆԱՒՈՒՒՆԻ

12ՐԴ ՏԱՐԵԾՐՋԱՆ (1952)

Բաժանորդագրութեան եղր պայմանները :— Ֆրանսա՝ տարեկան 800 ֆրանք, արտասահման՝ տարեկան հազար ֆրանք :

ՆՈՑԵՄԲԵՐ — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ ԹԻՒԸ (131—132)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ (40 էջ) :— Մանրէն եւ մարդը (ՄՄԲ.) :— Վախը երախաներու մօտ (Ա. – ՐՈՒՍՏԱԿ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ) :— Ազոխ (Շ. ՆԱՐԴՈՒ– ՆԻ) :— Երբ արեան ճնշումը ցած է (ՏՈՔԹ. ՔՈ– ՐՈՆ) :— Մեղրը (ՏՈՔԹ. ՎԳԼԻՂԱԹԵԱՆ) :— Ցանկարծամահ (ՏՈՔԹ. ՊՈՒՒՔԸ) :— Կրնա՞նք չծերանալ (ՏՈՔԹ. ԴԱԼՈՒՍՏԵԱՆ) :— Բժշկ. բա– ռեր (ՉԻԹՈՒՆԻ) :— Կեանքի տեւողութիւնը (ՓՐՈՖ. ՊԼՐՊԼՐԵԱՆ) :— Նուէր մայրերուն (ՏՈՔԹ. ԹՈՒԼՈՆ) :— Հայաստանի բնակչութիւ – նը :— Բաղէշցի Հայ մը Վերսայլի մէջ :— Փշա՞ տէ փշատի (Ե. ՔՈՋԵԱՆ) :— Բժշկ. քննութիւն նախ քան ամուսնութիւն (ՏՈՔԹ. ՏԷՑԻՐՄԷՆ – ՃԵԱՆ) :— Հարցարան :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ :— Ողբացեալ Կ. Փափազ – եանի մահուան առթիւ, ցաւակցութիւն յայտնե – լով այրի Տիկին Բարուհի Փափազեանի եւ Շ. Նարդունիի, փոխան ծաղկեպսակի՝ Պ. Տիգրան Փիրանեան (Մարսէյլէն) 2000 ֆրանք կը նուիրէ « Հայ – Բոյժ »ի, Պ. Բենիկ Մկրտիչեան (Մար – սէյլէն) հազար ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Գրիգորեան (Փարիզ) հազար ֆրանք :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ, Վիէն, Պ. Մ.— Ստացած ենք դրամը : Կը խնդրուի յայտնել Ա. Կարապետեա– նի Վիէնի հասցէն :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Օր. Մաւի Զաքոյեան (աղջի– կը Սարգիս Զաքոյեանի) կը փնտռէ իր հօրեղբօրը կինը՝ Տիկին Պայծառ Զաքոյեան, ծնեալ Աբող – եան (Էրզրումցի), հօր անունը Համբար, մօրը ա– նունը Զմրուխտ, եղբօրը՝ Յարութիւն, քրոջը՝ Մաքրուհի : Հաւանաբար Ամերիկա կը գտնուի : Տեղեկացնել Օր. Մաւի Զաքոյեանի, 2 rue de Madrid, Alfortville (Seine), France կամ «Յառաջ»ի վարչութեան : Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն, « Ա– պարէտ»էն եւ «Արմենիա»յէն արտատպել :

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՑԻՆ Եղիշէ Սուքիասեան կը փնտռէ Մշեցի Ղազար Սողոմոնեանը, կնոջ անունը՝ Արուսեակ : Այր եւ կին Պաթումէն Պուլկարիա ե – կած էին 1921ին, եւ յետոյ գաղթած են Ֆրանսա : Հասցէ.— E. Soukiasian, rue Mostova, 2, Plovdive (Bulgaria) :

Ժորժ Եւանգուլովի

(ԳԷՈՐԳ ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ)

Գրական երեկոն տեղի կ'ունենայ փետրուար 1ին, ժամը 8.30ին, ռուսական երաժշտանոցի սը– րահը, 26 Ave. de New - York :

Գէորգ Եւանգուլեան պիտի կարդայ ռուսե – րէն, իր նոր բանաստեղծութիւնէն, «Օկաևես Գոր– գամաճառը» : Նիւթը ներշնչուած է Հայաստանի եւ Թուրքիոյ իր յիշատակներէն :

Ռուս արուեստագէտներ, յայտնի Vera Gretchը եւ E. Kedrova պիտի արտասանեն Եւանգուլեանի նոր բանաստեղծութիւնները, ուրկէ վերջ տեղի պիտի ունենայ նուագահանդէս մը : Պիտի լսուին դաշնակահար E. Dersky, ռուս ժողովրդական եր – գերու մեկնաբանող յայտնի Madame A. Koltchevsky եւայլն :

Պ. PIERRE MILANI

Մարսէյլի քաղաքապետի փոխանորդը եւ ընդհ. խորհրդականը, ամէն կարգի պաշտօնական խըն– դիրներու առթիւ բոլոր անհրաժեշտ խորհուրդ – ները կուտայ Հայերու :

Ընդունելութեան օր, ամէն երկուշաբթի ժա– մը 15—17, քաղաքապետարանի իր դրասենեակին մէջ : Իրեն իբրեւ օգնական ունի Պ. ՍԻՄՈՆԵԱՆը :

Le Gérant : A. NERCESSIAN
Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme, Paris(13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Եւրոպայի Կեդր. կոմիտէն քաջա – ռիկ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջա– նէ բոլոր ընկերները, Le Cadet սրճարանի վերնա – յարկը, այս չաբաթ ժամը 20.30ին : Կարեւոր օրա– կարգ :

×

ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԺԳ. ՊԱՏԳ. ԺՈՂՈՎԸ

Կը գումարուի Փարիզի մէջ, Փետրուար 1ին, Ուրբաթ օր : Բացումը առաւօտեան ժամը 10ին, Café de la Mairie, Place d'Italie (métro Place d'Italie)

×

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԱՀԱՆՄԻ ՄԻՋ

Տրոմի ընկերվարական երեսփոխանը, քաղա – քացի Marcel Cartier, կարեւոր զեկուցում մը պիտի տայ քաղաքական եւ տնտեսական կացութեան մա– սին, այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 21ին, Salle des Fêtesի մէջ, ընկերներու եւ համակիրներու :

Հրաւիրուած են նաեւ մեր ընկերները, եւ բա – րեկամները : Կը յանձնարարենք ճշդապահ ըլլալ :

×

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբն ընդհ. ժողովը՝ այս հինգշաբթի ժամը 21ին, Ազգային Տան մէջ, 32 rue de Trévise, Cadet : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԿՐՃՆՈՑԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան են– թակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի բոլոր ընկերները, այս չաբաթ (2 Փետրուար), ժամը 20.30ին, դպրոցին սրահը :

ԼԻՈՆ.— Հայ Ուս. Միութեան Բ. դասախո – սութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, 8 Pas - sage Coste, Բրնստ. երեսասարդաց սրահին մէջ : Նիւթ՝ «ՀԱՅՐ ԱԼԻՇԱՆ» : Դասախոս՝ Պ. Ա. ՅՈՍՏՐՔՃԵԱՆ :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Բրնստափոր» են – թակոմիտէն իր կազմութեան 25ամեակի առթիւ որոշած է սարքել ընկերասամակրական բացառիկ թէյասեղան մը յառաջիկայ 9 Փետրուարի չաբաթ երեկոյեան :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Բրնստափոր» ենթա– կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, «Ահարոնեան» ակումբին մէջ :

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍԱՐՍԷԼ.— Հ. Յ. Դ. «Վար – դան» ենթակոմիտէն փետր. 18ի տարեդարձը պի– տի տօնէ Փետրուար 24ի կէրակին : Տեղի կ'ունենայ բոլոր մարմիններէ եւ բարեկամ կազմակերպու – թիւններէ նկատի ունենալ : Մանրամասնութիւն – ները մօտ օրէն :

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս չաբաթ ժամը 20.30ին, դպրոցին սրահը, 78 rue Rabelais : Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ ան– դամատեսրերով :

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔի լսարանին հերթական՝ հաւա – քոյթը այս չորեքշաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարա – նին վերնայարկը : Պիտի խօսի Պ. Վ. ԶԼԱԹՈՒՆ – ՑԵԱՆ, նիւթ ունենալով՝ Ազգերու հատասարու – թեան սկզբունքը Ի· Միութեան մէջ : Մուտքը ա– զատ է :

ՀԱՄԱՅԱՐՔ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Լիոնի մասնաճիւ– ղի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 20ին, 71 rue de Bonnelի սրահին մէջ : Ներկայ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը հրաժեշտ :

Ալֆորվիլի ազգ. վարժարանի հոգաբարձու – թեան տարքած

ԾՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ – ԹԷՅԱՍԵՂԱՆԸ

Այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3—7, Ալֆոր– վիլի Սալ Վոլթէրի մէջ :

Հոգաբարձութեան եւ տեսչութեան կողմէ տե– ղեկութիւններ պիտի տրուին վարժարանի ներքա– կան եւ կրթական կացութեան մասին, ինչպէս նա– եւ, մաթերիկ սեզոնի շուրջ, կարծիքներու փո – խանակութիւն պիտի կատարուի այդ հարցերու մասին : Աշակերտներն իրենց արտասանութիւն– ներով, պարերով եւ երգերով պիտի մասնակցին թէյասեղանին :

Կոփամարտի մրցում

ԺԱՔ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ Ֆրանսայի ախոյեանը, կը մրցի Gian Ferrariի հետ, որ վերջերս յաղթած էր Իտալիոյ ախոյեանին :

Մրցումը 31 Յունուար, հինգշաբթի գիշեր Սալ Վակրամի մէջ, ժամը 8.30ին :

Տոմսերը տեղւոյն վրայ : Հեռ. Eto. 30-03 կամ L'Equipe թերթէն, 10 Fbg. Montmartre, Tai. 70-80 :

ԸՄԲԻՇ ՔՕՓԱՐԱՆԵԱՆ այս գիշեր Սալ Վակ – րամի մէջ պիտի մրցի Guettierի հետ : Նոյն գիշերը աշխարհի ախոյեան Մաթասա եւս պիտի ըմբշա – մարտի :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH Fondé en 1925. R.C.S. 376.286

Directeur : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e) Métro : TOLBIAC

Վ.եցամս. 1100 ֆր., Տար. 2200, Արտ. 3000 ֆր.

Tél. GOB. 15-70 Գինն 10 ֆր. C.C.P. Paris 1678-63

Jeudi 31 Janvier 1952 Հինգշաբթի 31 ՅՈՒՆՈՒԱՐ

28րդ ՏԱՐԻ — 28e Année No. 6675-Նոր շրջան թիւ 2086

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՊՉՈՒԷՆ ԱՌԱՋ

Անցեալ տարի (16 Դեկտ.) նամակ մը հրատարակեցինք, որով սրտցաւ տիկին մը ուշադրութեան կը յանձնէր Տիկին Լեփսիուսի թշուառութիւնը:

Այս առթիւ կ'ըսէր թէ եղած դիմումին վրայ Ամերիկայի Հ. Օ. Մ.ը (Կ. Խաչ) ղրկած է 50 տոլար եւ ասնդեղնի ծրար մը, Փարիզի Կապոյտ Խաչը՝ նոյնպէս կապոց մը: «Իսկ Բարեգործական-ն էն որեւէ պատասխան չենք ստացած»:

Նամակին հրատարակութենէն վերջ, ուրիշ – ներ ալ ղրաշեցան այս հարցով, լրացուցիչ տեղեկութիւններ եւ խմբագրականներ հրատարակե – լով: Մանրամասն կենսագրական մըն ալ երեւցաւ, մեծ մարդասէրին՝ Տոքթ. Լեփսիուսի մասին:

Նախ ճշդենք չատ կարեւոր պարագայ մը : կենսագրականին մէջ կը կարդանք.

— « 1915ին, երբ պոլսահայ մտաւորականնե – րը ձերբակալուեցան, Տոքթ. Լեփսիուս, որ անձնական բարեկամներ ունէր անոնց մէջ, անմիջա – պէս մեկնեցաւ Պոլիս եւ ունկնդրութեան ընդունելով Էնվէրէն՝ խնդրեց անկէ խնայել Հայերու կեանքին»:

Մնացեալ տեղեկութիւններն ալ հիմնուած են այս թիւրիմացութեան վրայ :

Մեր դիտցածը այն է որ Տոքթ. Լեփսիուս մեծ ժողովրդականութեամբ կը դրաւ Պոլիս հասնելով 1915ի աշնան, չնորհիւ Հ. Ց. Դ. Պալքանի կեդր. Կոմիտէին եւ Պերլինի ղրկուած պատուիրակութեան մը ջանքերուն :

Երբ վերջապէս եկաւ, ամէն բան վերջացած էր,— ընդհանուր ձերբակալութիւններ, տեղա – հանութիւն, ջարդ եւ մնացեալը :

Իր վաստակէն օգտուելով, կարելի եղաւ տեսակցութիւն մը ստանալ եւ յանձնել կատար – ուած բարբարոսութեանց մանրամասն տեղեկա – գիրները :

Ուրիշ տեղեկութիւններ ալ քաղած ըլլալով , գերման մարդասէրը կը յայտարարէր, տեսակցու – թեան մը առթիւ .

— «Արտաքսմանի մէջ, մենք այս ահաւոր սարսափներուն հարիւրին տասն անգամ չենք պի – տեր: Ուրիշ ճար չկայ, եթէ ոչ միջազգային հան – դանակութիւններ կատարել եւ դրամ ճարել, որ – պէսզի ողջ մնացողները չմեռնին անօթութենէ եւ համաճարակներէ :

Այս առթիւ կը պատմէր իր խօսակցութիւնը՝ Էնվէրի հետ: Դատարկամիտ հրէշը ըսեր է, ի պատասխան իր դիմումին .

— « Եթէ կ'ուզէք օգնել որբերուն եւ այրիներուն, մեզի բերէք դրամը, մենք կը բաժնենք : Հինգ տարեկան հայ տղեկն անգամ պէտք չէ որ գիտնայ թէ իրենց օգնողներ կան Եւրոպայի մէջ»..

Լեփսիուս դիմած էր նաեւ գերման սպայա – կոյսին եւ Զանակըս փաշայի, որոնք յուսակտուր ճամբած էին զինքը, դիտել տալով թէ Թուրքերը չատ գոռոզացած են, եւ իրենք չեն կրնար որեւէ միջամտութիւն կատարել :

Նոյն իսկ մերժեր էին արտասահման ղրկել իր ստացած տեղեկագիրները: Եւ հանդուցեալ մար – դասէրը նորէն մեզի կը դիմէր, անոնց փոխադրութեան համար ...

Գիտենք թէ այնուհետեւ ինչ վճռական դեր կա – տարեց Լեփսիուս: Գերմանիա վերադարձէն ան – միջապէս վերջ, ինքն էր որ կը պրպտէր արտաքին նախարարութեան դիւանները, բանալու համար Հայկինը Սարսափներուն գանազան ծալքերը: (Իր յայտնութիւններ հայերէնի թարգմանուած են):

Անցնելով բուն հարցին — Այրի Տիկին Լեփ – սիուսի եւ աղկանը թշուառութեան, անշուշտ գնահատելի են օգնութեան կոչերը:

Բայց , ինչո՞ւ այս աստիճան անճրկիլ, երբ արդէն ունինք Միութիւններ եւ հաստատութիւն – ներ, որոնք իւ վիճակի են անմիջական օգնութիւն հասցնելու:

Ինչո՞ւ հանգանակութեան կամ «Ֆոնտ»երու սպասել, երբ գիտենք որ միայն Բարեգործականը կրնար «փրկել ազգին պատիւը »:

Մէկ դիմումի վրայ, «Դաշնակցական» Կ. Խա – չը համեստ գումար մը եւ ծրարներ ղրկեր է Աֆ – րիկայէն եւ Փարիզէն: Իսկ միւսները՝ :

Այստեղ ուրիշ հարց մը կը ծագի : Շ.

Մոսկուա կ'ազդարարէ դաշնակիցներուն եւ Թուրքիոյ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ա. Միու – թեան արտաքին փոխ – նախարարը, Կրոմիքօ , Ցունուար 29ին նոյնիսկ ծանուցագիրներ յանձ – նած է Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանատան գործակատարին եւ անգլիական , ֆրանսական եւ թրքական դեսպաններուն :

Այս նոր ծանուցագրով, Ա. Միութիւնը կը յայտարարէ թէ Միջին Արեւելքի հրամանատա – րութեան կազմութիւնը, ինչպէս եւ Թուրքիոյ եւ Ցունաստանի մուտքը Ատլանտեան խմբակցու – թեան մէջ՝ սահմանուած են լրացնելու Ա. Միու – թեան եւ ժողովրդական հանրապետութեանց պա – շարումը, հետեւաբար եւ դիւրացնելու երրորդ աշխարհամարտի մը պատրաստութեան ծրագիր – ները :

Ցետոյ բացատրելով այդ հրամանատարու – թեան հանգամանքը, ծանուցագիրը կ'ըսէ թէ ոչ մէկը խնդրած է զայն, այլ պարտադրած են Մի – ջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի երկիրներուն որոնց ոչ ոք կը սպառնայ : « Ընդհակառակն, լուրջ մտահո – գութիւն կը տիրէ այդ երկիրներուն մէջ եւ ուղ – ղակի դիմադրութիւն՝ ձեռք առնուած զինուորա – կան միջոցներուն դէմ : «Այդպիսի հրամանատա – րութեան մը կազմութիւնը որեւէ կապ չունի նոյն ըրջաններու տրուելիք օգնութեան հետ. վասն զի Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի կարգ մը երկիրը – ները արդէն կը գտնուին օտար զինուորական ըր – բաման տակ աշխարհակալ պետութեանց կողմէ : Փոխանակ օտար զօրքը ետ քաշելու, ամերիկեան ծրագիրը կը նախատեսէ զանոնք զօրացնել ամե – րիկեան, Ֆրանսական եւ Թրքական, ինչպէս եւ ուրիշ կարգ մը պետութեանց զօրամասերով: Եթէ այս ռազմական նկատումներուն վրայ աւելցնենք աշխարհակալ պետութեանց տնտեսական չահերը, կը հասկցուի թէ բացարձակապէս կեղծ է Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի երկիրներուն անկախու – թիւնը պահպանելու յանկարծութիւնը »:

Ծանուցագիրը դիտել կուտայ թէ Մ. Նահանգ – ներու կառավարութիւնը «բաւական չսեպելով զինուորներ պահել Եւրոպայի եւ Ասիոյ կարգ մը երկիրներուն մէջ, յարձակողական պատերազմ մը կը մղէ Քորէայի մէջ, դրաւած կը պահէ Ֆորմո – զա կղզին եւ այժմ ալ կ'ուզէ իր յարձակողական գործունէութիւնը տարածել այնպիսի չրջաններու մէջ որոնք հազարաւոր քիլոմեթր հեռու են Ամե – րիկայէն»: Եւ կ'եզրակացնէ թէ արեւմտեան Եւ – րոպայի պետութիւնները կ'ուզեն իրենց համաչ – խարհային պատերազմի նպատակներուն ծառայե – ցնել Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի երկիրները : «Խորհրդային կառավարութիւնը իր խաղադասի – րական առաջարկներով Ատլանտեան ճակատի պե – տութեանց ուշադրութեան յանձնած է Միջին Ա – րեւելքի հրամանատարութեան մը կազմութեան վտանգները: Խորհրդային կառավարութիւնը միշտ կը պահէ իր տեսակէտը այդ հրամանատա – րութեան մասին եւ հետեւանքներուն պատասխա – նատուութիւնը կը ձգէ այն պետութեանց վրայ ո – րոնք նկատի չեն առներ Ա. Մ.թեան խաղադասի – րական բաղձանքները եւ յայտարարութիւնները»:

× Խորհրդային մամուլը նորէն սաստկացու – ցած է իր պայքարը արեւմտեան պետութեանց դէմ: «Փրաւտա», կուսակցական պաշտօնաթեր – թը, արդէն կը նախատեսէ Հնդկաչինի, Մալե – զիոյ, Իրանի, Եգիպտոսի եւ Մարոկի «կատարեալ ազատագրումը»: Միւս թերթերն ալ ճայնակցե – լով, կը դրեն թէ ապստամբական չարժումը կը ծաւալի Հիւս. Ափրիկէի , Պիրմանիոյ, Սիամի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ :

ԱՆԳԼԻՈՑ ելմտական նախարարը չարքաշու – թեան եւ խնայողութեան նոր ծրագիր մը ներկա – յացուց երեսփ. ժողովին, «սթերլինը ոտքի կանգ – նեցնելու համար»: Ծրագիրը կը տրամադրէ 150 միլիոն սթերլին եւս կրճատել ներածումները, ար – ձակել 10.000 պետական պաշտօնեաները, որով պի – տի խնայուի հինգ միլիոն ոսկի, կրճատել ուսես – տի եւ ծխախոտի սպառումը, կէս առ կէս զեղչել ինքնաչարժներու վաճառումը եւն.: Իւրաքանչիւր Անգլիացի տարեկան միայն 25 սթեր. պիտի ստա – նայ արտասահման երթալու համար: Ինայողու – թեանց ընդհ. դումարը պիտի ըլլայ 500 միլիոն սթերլին: Ամերիկա 300 միլիոն տոլարի նոր վարկ **մը սահմանեց վերաշինման համար :**

Թրքական եւ յունական բանակներէ զոր. Այզընհաուըրի

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ ԱՆԳԱՐԱ ԳՆԱՑ

Պ. Վենիզէլոս, Ցունաստանի արտաքին նա – խարարը, Անգարա գնաց երէկ, քննելու համար պինուորական գործակցութեան խնդիրը , քանի որ երկու երկիրներէն ալ պիտի ընդունուին Ատլան – տեանի դաշինքին մէջ :

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ զոր. Այզընհա – ուըրի հրամանատարութիւնը պիտի տարածուի մինչեւ Փոքր Ասիա : Այս որոշումը տրուած է Ատ – լանտեանի պինուորական եռապետութեան եւ Ցու – նաստանի ու Թուրքիոյ ներկայացուցիչներուն մի – ջեւ կատարուած խորհրդակցութիւններէն վերջ , Ոչինկթընի մէջ: Եռապետութեան անդամներն են զոր. Պրէտլի (Մ. Նահանգներ), զոր. Էլի (Ֆը – րանսա) եւ զոր. Էլրըթ (Անգլիա): Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ ներկայացուցիչներն են զոր. Քեց – եաս եւ Ծովակալ Ուլուսան: Տրուած որոշումը պիտի վաւերացուի Ատլանտեանի խորհուրդին կողմէ, որ պիտի դումարուի Լիզպոնայի մէջ, Փետրուար 16ին :

Այս առթիւ իրազեկներ կը բացատրեն թէ Թուրքիա բացարձակապէս պահանջած էր որ իր բանակը ուղղակի ենթակայ ըլլայ արեւմտեան Եւ – րոպայի հրամանատարութեան: Անգլիա նախա – պէս հակառակ էր այս ձեւին, բայց յետոյ հաւա – նեցաւ որ զոր. Այզընհաուըրի իրաւասութիւնը տարածուի նաեւ թրքական եւ յունական բանակ – ներուն վրայ: Այս որոշման յանդելէ վերջ, Անգ – լիա առաջարկեց ստորագրաս ճակատ մը հաստա – տել Արեւելեան Միջերկրականի համար: Ցունաս – տան եւ Թուրքիա վճռապէս մերժեցին առաջար – կը, թելադրելով որ զոր. Այզընհաուըր իր հրա – մանատարութիւնը գործադրէ ամերիկացի ծովա – կալ ֆերնիի միջոցաւ (կեդրոնը՝ Նափոլի):

Ցունաստան եւ Թուրքիա հետեւեալ փաստերը կը ներկայացնեն, իրենց տեսակէտը արժեցնելու համար,— 1. Եթէ ընդհարում տեղի ունենայ Ա. Միութեան հետ, Փոքր Ասիան գլխաւոր ճակատ – ներէն մէկը պիտի ըլլայ եւ ոչ թէ միայն երկրոր – դական ճակատ մը:— 2. Պատմութիւնը ցոյց կու – տայ թէ Ռուսիոյ դէմ կատարուած միակ յաջող յարձակողականը այն էր որ կը կատարուէր հա – րաւէն,— Քրիմի պատերազմը:— 3. Իրենց ապա – հովութիւնը ամրապնդելու համար, Ցոյները եւ Թուրքերը չեն ուզեր երկրորդական պինակիցներ դառնալ խաղադրեան աւեն, ոչ ալ լրջուած ճա – կատի մը վրայ կռուիլ պատերազմի միջոցին: Այդ վտանգներուն դէմ պաշտպանուելու համար, ա – նոնք ուզած են մաս կազմել Եւրոպայի պաշտպա – նութեան կեդրոնական ցանցին, հրամանատարու – թեամբ զոր. Այզընհաուըրի: Եւ վերջապէս Ցու – նաստան եւ Թուրքիա կ'ըսեն.— Մենք ունինք չատ կարեւոր ուժեր, Եւրոպայի պաշտպանութեան հա – մար: Անգլիա կրնայ ծովակալներ եւ զօրավարներ տրամադրել Միջերկրականի հրամանատարու – թեան համար, բայց դեռեւ պինուր չունի այդ չրջանին համար :

Կացութիւնը Եգիպտոսի մէջ

ԱՆԳԼԻԱ ԿՈՒԶԷ ՎԵՐՍԿՍԻԼ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐԸ, ԱՄՈՒՐ ԿԵՆԱԼՈՎ ՍՈՒԷՋԻ ՄԷՋ.— ՆՈՐ ԴԻԱԿՆԵՐ ԵՐԵՒԱՆ ՀԱՆՈՒԵՑԱՆ ԳԱՀԻՐԻՒ ՄԷՋ. ՀՐԿԻԶՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՎՆԱՍԸ՝ 40.000.000 ՍԹԵՐԼ.

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Իրըն, Գչ. օր ղեկուցում տալով երեսփ. ժողովին առջեւ , յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պատրաստ է բանակցելու Եգիպտոսի նոր դահլիճին հետ, բա – րեկամաբար կարգադրելու համար ծանօթ վէճը : Այս առթիւ բացատրեց թէ 1936ի դաշնագիրը կըր – նայ վերաքննուիլ կամ չեղեալ համարուիլ, եթէ Եգիպտոս ընդունի Միջին Արեւելքի պաշտպանու – թեան ծրագիրը, ինչպէս առաջարկած են Մ. Նա – հանգները, Մեծն Բրիտանիա, Ֆրանսա եւ Թուր – քիա: Այս առաջարկը մերժուած էր Նոյ. 6ին, Նահաս փաշայի կողմէ, բայց Պ. Իրըն նորէն կը յիչեցնէ նոր կառավարութեան:

Նախարարը իր ճառին մէջ խոտորէն ձաղկելէ վերջ Գահիրէի վերջին անկարգութիւնները , յայ – տարարեց թէ ինք միշտ համոզուած է որ կարելի է ելք մը գտնել, թէ Եգիպտոսի ազգային տենչերը գոհացնելու եւ թէ ազատ աշխարհին ապահովու – թիւնը ամրապնդելու համար : «Մենք կ'ուզենք համաձայնութեան մը յանգիլ, միասնաբար պաշտ – պանելու համար Սուէզի ջրանցքը: Այդ պաշտպա – նութիւնը միայն անգլեւեգիպտական խնդիր մը չէ, մենք միջազգային պատասխանատուութիւն – ներ ունինք այդ հարցին մէջ»:

× Սուէզի ջրանցքին անգլ. հրամանատարու – թիւնը ազդարարեց զօրքին թէ Եգիպտոսէ կառա – վարական փոփոխութիւնը չի կրնար ազդել բա –

(Կարդալու շարունակութիւնը կտրդ. Դ. էջ)

ՀԱՑՈՑ ՌՈՒԲԷՆԸ

Փարիզէն հազիւ հինգ վեց մղոն հեռու՝ գիւղի մը մէջ, դեռ քանի մը ամիս առաջ կ'ապրէր ժամանակակից հայութեան մեծագոյն դէմքերէն մին՝ Ռուբէն Տէր Մինասեան։

Ոմանք զինքը կը կոչէին Մշոյ Ռուբէն։ Այս – պէս կոչելը որքան որ ալ յատկանշական եւ պատուաբեր , սակայն եւ այնպէս կերպով մը նուա – ղեցնել է, քանի որ ան գաւառի մը միայն զաւա – կը չէր, այլ բովանդակ հայութեան Ռուբէնն էր։

Առաջին անգամ երբ գացի իրեն այցելու – թեան՝ չփոթութեան մատնուած էի ։ Ինչպէ՞ս պէտք էր կոչել զինքը։ Արդեօ՞ք պէտք էր պարոն Ռուբէն ըսել։ Բայց պարոն կ'ըսենք գոհարավա – ճառներուն, գորգավաճառներուն, Բարեգործա – կաններուն, ռամկավարներուն, հոսհոսներուն ։ Ինչպէ՞ս կարելի էր զինքը իջեցնել անոնց մա – կարդակին։ Լսած էի թէ ոմանք զինքը կը կոչեն փաշա։ Ես ալ իրենց օրինակին հետեւեցայ։ Հա – զիւ բերնէս ելած էր այս օտարահնչուն խորթ բա – ռը, քաղցր նայուածքով ինձ ըսաւ.

— « Տղա՛յ, ի՞նչի ինձ կը տաս մեր թշնամուն գործածած տիտղոսը»։

— « Ապա ինչպէ՞ս կոչեմ ձեզ», հարցուցի։

— « Ախը՛ր, Ռուբէն ասա՛», պատասխանեց ։

Լուծումը գտայ, ըսելով՝ ընկեր Ռուբէն։

Բառին բուն իմաստով հայ ժողովուրդին ընկերն էր ան։ Ասոր փաստը կը գտնենք իր գաղափարապաշտ կեանքին, անխոնջ գործունէութեան մէջ, որ կը բերէ ամէնէն պերճախօս վկայութիւնը իր մեծութեան։ Մէկ նշանաբան ունէր — իր երկրի ազատութիւնը։ Մէկ ծրագիր ունէր —Դաշնակցութիւնը ։

Իր մեղմ կերպարանքին տակ սակայն՝ կը զգայիր իր կաշմբուռն սիրտը։ Առիւծի վիթխարի ազնուութիւն մը ունէր. պատկառանքով կը մօ – տենայիր այդ ալեւոր ծերունիին։ Ուղիղ մէջդ կը նայէր իր թափանցող աչքերով ։

Հինաւուրց հով մը կար իր վրան. Վահանդ – ներու, Վահաններու, Վարդաններու զարմէն էր ։ Կարծես Տղմուտի ափերէն՝ հինէն մնացած նա – հապետ մը ըլլար, որ օր մը, անճայն, իջած էր մեր սէգ ժայռերէն, քանի մը փառապանծ էջեր գրելու համար, մեր արդի պատմութեան մատ – եանին մէջ։ Կարծես դարերով ապրած ըլլար Հա – յաստանի բարձրաւանդակին վրայ եւ իր մէջ խըտացած ըլլար մեր նախնիքներուն խառնուածքը, անոնց խիզախ արտին հետ՝ նրբաճաշակ եւ հանճարեղ միտքը, անոնց աննկուն կամքին հետ՝ հեզահամբոյր բնաւորութիւնը, անոնց անձնուէր ե – ռանդին հետ՝ հայրենասէր ոգին։

Մեկուսացած՝ ճղնաւորի նման խցիկին մէջ, իր վերլուծական սուր մտքով կը հետեւէր ազգային եւ միջազգային կեանքի անցուդարձին։ Օրն ի բուն կը դրէր, անդադար՝ իր յուշերը յանձնելով թուղթին, կարծես մրցելով մահուան հետ, որ – պէսզի կիսատ չմնայ իր հատորներուն չարքը։

Քաշուած աշխարհի վայելքէն, կիրքէն ու անփութութենէն, ան կ'ապրէր իր յոյզերով — իր սիրելի Սասունով, Կարսով, Մուշով, Վանով , հայ յեղափոխութեան հերոսական դրուագներով։

Անոնք որ կեղծ չրթունքի մրմունջով ազգա – սիրութիւն կը քարոզեն, բայց ամէն ինչ կը ստորագասեն նիւթապաշտութեան եւ փառամոլու – թեան, եւ ազգային կեանքը անձնական խնդիրներու հաչուեյարդարի կեդրոնավայր կը դարձնեն , կ'արժէր որ դէմ մէկ անգամ տեսնէին այդ մեծ Հայը, հասկնալու համար թէ գաղափարի տէր մարդը ինչպէս կարող է, իր ամբողջ գոյութիւնը նուիրել իր ազգին, ապրելով հանդերձ պանդխտութեան մէջ՝ ծայր աստիճան պարզ պայման – ներու տակ ։

Այն աստիճանի համեստ էր որ, եթէ ողջ ըլլար՝ հաւանաբար պիտի զայրանար, կարգալով իր անձին չուրջ գրուած յօդուածները։ Սակայն , Ռուբէնը գովաբանել չէ միայն այս գրութեան նպատակը, այլ զինքը ներկայացնել մեր երիտասարդութեան իբրեւ ներշնչումի աղբիւր մը։ Մեր անտարբեր նոր սերունդը Ռուբէնին մէջ թող տեսնէ բեկոր մը երէցներուն մշակութային, մտաւոր – բական եւ յեղափոխական փառաւոր չրջանէն ։

Այսօր ծանր է մեզի համար Ռուբէններու կորուստը՝ երբ ցիր ու ցան, անցեալին հետ մեր յաջորդութիւնը, գրեթէ խզուած, նկարագրով ու – ծանալու վրայ, յեղուզ չաճախ այլասերած, անդիտակից մեր հեռաւոր եւ մօտաւոր անցեալին վեհութեան, քարչ կուտանք առօրեայ գոյութիւն մը ... աննպատակ, անիմաստ։

Անոնք որ սովորաբար կ'անգիտանան կամ կ'անտեսեն ազգային արժէքները ու արժանիքները, թող բոպէ մը կանգ առնեն իրենց ծուռ ճամբուն վրայ, եւ եթէ իրենց մէջ դեռ վառ է Հայու հոգին, թող խոնարհին Ռուբէնին հայութեան առջեւ։ Իսկ անոնք որ ունին տարրական գիտակցութիւն հայրենասիրութեան, թող առանց տատամսելու հետեւին Ռուբէնին ընթացած ճամբէն — այսպէսով յարգած կ'ըլլանք զինքը, իր գործը եւ իր յիշատակը։

Թող այժմ սաւառնի , սիրելի Ռուբէն , Հայու խրոխտ հոգիդ սիրած Հայաստանիդ լեռներէն։ Կ'երկրպագենք հայութեանդ՝ յարգանքով ։ Ծորչափ կը յարգենք քու եւ քեզ նմաններուն յիշատակը, ու կը ձգտինք մեր նուիրական նպատակին իրականացման, ոչ դո՛ւբ կը մեռնիք, ոչ ալ այս ա՛զգը։

(Գոսթըն)

ԵՆՈՎՔ ԼԱԶԻՆԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Իսկական Սթալինը

Սթալինն աշխարհի ամէնէն առեղծուածային դէմքն է ներկայիս ։ Ան կը խորհրդանչէ տնտեսական եւ քաղաքական կազմակերպութիւն մը, կը մարմնացնէ ազգային աւանդութիւն մը, որուն մարքսականութիւնը աւելի քան դարէ մը ի վեր անծանօթ մնացած ուժականութիւն մը տուաւ։ Աշխարհի բոլոր վարչապետները կը հետեւին իր ամենազգուշ չարժումին, մանրակրկիտ քննութենէ մը կ'անցընեն Քրեատան, դիտնալու համար թէ այս կամ այն արարողութեան ներկայ եղածէ թէ ոչ եւ ատկէ դիպուածական հետեւութիւններ կը հանեն ։

Իվ Տելպար , « Իսկական Սթալինը» գրքին առաջին հատորին մէջ, յաջողապէս երեւան հանեց իր նկարագիրը իբրեւ մարդ, յեղափոխական օրերէն մինչեւ պետական մարդու չրջանը։ Իսկ երկրորդ հատորին մէջ, ցոյց կուտայ Սթալինը, դէմ յանդիման Հիթլէրի, Սթալինի եւ Րոզվէլթի, իբրեւ աշխարհի վարիչներէն մէկը։ Հեղինակը խիստ առարկայական է, ազատ՝ քարոզչական նկատումներէ ։ Շնորհիւ իր լեզուական դիտութեան, յաջողած է լուսաւորել Սթալինի դէմքը եւ յաճախ անսպասելի եղանակով մը ներկայացնել խորհրդային կառավարութեան կազմը։ Կարեւոր վաւերագիր մը, ժամանակակից պատմութեան լուսաբանութեան տեսակէտով ։

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմին , Սթալին վաթսուն տարեկան է։ Տեսականօրէն ուսումնասիրած է մեծ չարժումները, ընդունակ ոգի հանելու ժողովուրդները, բայց իրեն կը պակսի գործնական փորձառութիւնը։ Դեռ համբակ մէջազգային յարաբերութեանց, — որովհետեւ իր մտքի հասողութիւնը կը սահմանափակուէր խորհրդային ներքին քաղաքականութեան չրջանակին մէջ,— մտաւոր եւ քաղաքական պատրաստութեամբ ստորադաս դիրքի մը վրայ կը գտնուէր ։

Որոշ է, սակայն, որ ան օժտուած էր արտասովոր յատկութիւններով, Րոզվէլթի մը կամ Զըրչիլի հետ վարելու համար աշխարհի գործերը։ Առանց տարուելու դէպքերու ընթացքէն, երեք պետական դէմքերն ալ ունին այն բացառիկ ընդունակութիւնը, որ կրնայ ուղղակի եւ վճռական կերպով ազդել իրենց ժամանակակից միլիոնաւոր էակներու ճակատագրին վրայ ։

Բայց, Վրացին խորապէս կը տարբերի միւս երկու գործակիցներէն։ Զըրչիլ անխոնջ եւ տոկուն պայքարող մըն է, անյողդողդ։ Վերջին պատերազմի սկզբնական տարիներուն, մասնաւորապէս հաստատուեցաւ մեծութիւնը իր նկարագրին։ Այն ատեն, «Գուլտոկ»ի իր խառնուածքը իր լրումին հասաւ, միշտ չարունակեց պաշտպանել ինքզինքը, առանց ձգելու թշնամիին օձիքը։

Րոզվէլթ արտասովոր յանկարծաբան մըն էր, յուզիչ ձայնով մը, որ համակրանքի ալիք մը կը առեղծէր։ Շնորհիւ իր զարմանալի յայտնատեսութեան, մէկ ակնարկով կրնար ըմբռնել հարց մը իր ամբողջ երեսներով ։

Երկու պետական մարդիկն ալ իրենց համբաւը կը պարտին պերճախօսութեան, անամպ, պայծառ կեանքի մը հրապոյրին։ Մէկ կողմէ, լաւատեսութիւն, զուարթամտութիւն, ծիծաղի պոռթկում մը, միւս կողմէ, ծխախոտ , ուիսքի, արտաքին չուք եւն.։

Սթալինն ոչ մէկ կերպով անոնց կը նմանի։ Մոայլ, առանց խանդավառութեան, զուրկ պերճախօսութենէ , մարդոց աչքին կ'երեւի իբրեւ քաղաքականութենէ եւ բնազանցութենէ անջատեալ մը։ Ամէն կողմ տարածուած իր նկարները զինքը ընտանի ցոյց չեն տար։ Միշտ չուքի տակ կը մտնէ, իշխանութիւնը ձեռք ձգելու իր եղանակը, չատ ալ համակրանք չի չարժեր։ Այն տպաւորութիւնը կը թողու թէ կամաց կը չարժի, ինչ որ միշտ ալ ճիշդ չէ։ Այդ իր նկարագրի գլխաւոր գիծն է, որ կը տիրապետէ իր գործերուն ։

Շատ կարճ չրջան մը ապրած է արտասահման, հետեւաբար չէ կրցած չփման մէջ մտնել եւ ուսումնասիրել իր չրջապատը բաւարար չափով ։ Իր նչանաւոր վեցերորդ զգայարանքը, որ առաջնորդ կը հանդիսանայ իր ներքին գործերուն, ինչպէս զանգուածներու չարժումներուն, կը բացակայի միջազգային մարզին մէջ։ Խորհրդային սահմաններէն անդին, աշխարհի հոգեբանական իրականութիւնները իրմէ կը խուսափին։ Կամ թէ ձեւափոխուած է իր ըմբռնումը ։

Երկար տեն արտաքին, աշխարհի մասին չատ նախնական գաղափար մը միայն պիտի ունենար ։

Արտաքին աշխարհի հանդէպ իր ընդունին զգուշութիւնը մերթ յառաջ կուգայ անհասկացողութենէ ։ Տեսնելու եւ զգալու այս եղանակը նկատելի է ամէնափոքր չարժուձեւին մէջ։ Նոյնիսկ Աբեւմուտքի ժողովրդական խաւերը, որոնք չեն զիրենք համապատասխան հռչակած են, զանցառելի են իրեն համար։ Հարկ եղած պարագային, սակայն, չի վարանիր անվերապահօրէն դաչնադիր կնքել արեւմուտքի համապատասխան դեկավարներուն հետ։

Ընդհանրապէս լուռ՝ Արեւմուտքի մասին, Սթալին ձեւ մը կը փնտռէ, որ իրեն վստահութիւն ներչնչէ։ Լուծումը կը գտնէ միջազգային հարցերուն մանրակրկիտ եւ վարժապետական ուսումնասիրութեան մէջ, ինչպէս նաեւ իր դիւանագէտներուն վրայ կիրարկած խիստ հսկողութեամբ ։

Բայց այս տառն, դպրոցական եւ գիրքերէ քաղուած գիտութիւնը զինքը կ'առաջնորդէ բիրտ ընթացքի մը, որ կը նպաստէ թունաւորելու իր յարաբերութիւնները Դաշնակիցներուն հետ ։ Անկա կը տանի անելի մը, իրարու դէմ կը ցցէ երկկի զինակիցները եւ վտանգաւոր մթնոլորտ մը կը ստեղծէ ։

Այս քաղաքականութիւնը աւելի դաժան երեւոյթ մը ստացաւ երբ Քրէմլինի դիւանագիտական պայտասակը լեցուեցաւ վաւերագրերով եւ տեղեկագրութիւններով ։

Արեւմուտքի դիւանագէտները նոր լուծում – ներ փնտռած տեն, չարունակաբար կը բախին անանցանելի վարագոյրի մը։ Իրբեւ գործնական երկրի մը զաւակները, ամէնէն աւելի անհամբեր կարուկ լուծումներու, Ամերիկացիները չատ կը տառապին այս քաղաքականութեան հետեւանքով։ Մինչ Արեւմուտքի պատգամաւորները նոր լուծում մը կը փնտռեն, Սթալին իսկական դատաղեղի մը պէս գործելով, մէկտեղ կը դնէ խցկեալ թղթածրարները, անոնց տառացի գործադրութիւնը պահանջելով։ Ֆրանսացիները չաճախ « նոտարներու ժողովուրդ» մը կը համարուին ։ Իսկ խորհրդայինները, Ռուսին գրածին պէս կը ներկայանան իբրեւ ծնեալ դատապահանջներ ։ Բայց, դատավարութեան բնաբանը ոչ թէ ծիծաղելի, այլ վտանգաւոր կը դարձնէ զանոնք։

Ինչ որ ալ եղած ըլլան Սթալինի տեսակէտները միջազգային հարցերու մասին, հաստատապէս կամութիւն ցոյց տայ թէ բացակայի, Ս. Միութեան դիրքին վերջնական պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ իր վրայ։ Ցաճախ կը պատահի որ առաջնորդը մոլորի բաւիղին մէջ եւ տգեղ անկէ դուրս գալու համար։ Այս է որ Արեւմուտքի մէջ կը կոչեն խորհրդային քաղաքականութեան «յեղաշրջում» ։

Թ.Ա.Թ.

Մեր Արեւմտահայութեան Հետ

ՄԱՐՍԻԼԻԱ.— Հայ Արեւոյչներու ծնողական վերջին ժողովի որոշման համաձայն , քանի մը օր առաջ, «Ա. Ահարոնեան» ակումբին մէջ տեղի ունեցաւ Արեւոյչներու, Թեւիկներու, գայլիկներու, անոնց ծնողներու եւ միութեան բարեկամներու հանդիպումը։

Հիւրերու դալէն առաջ սեղանները զարդարուած էին եւ բեռնաւորուած պտուղներով, չոր միրգերով, խմորեղէններով եւ ըմպելիներով ։ Վերջապէս, հանդիսը բացուած յայտարարութեամբ պ. Տ. Փափազեանի ։ Սրահը կը թնդար սակուտական ազգային եւ գեղջկական երգերով՝ «Տալորիկ», «Դարձեալ փայլեց», «Մայր Արաքսի», «Միծեռնակ» եւ դեռ ուրիչներ, չատեր ։ Երգեր նաեւ իրենց կողմէ յօրինուած, իրենց խմբակներուն անուններով՝ «Արաքս», «Սիփան», « Մասիս », Եփրատ եւն.։

Ցետոյ չատ յաջող արտասանութիւններ չէն – ղող Արեւոյչ Ալիս Ցարութիւնեանի, Թեւիկ Ալեքեանի, Ալիս Շամիրեանի եւ ուրիչներու կողմէ ։

Այս առթիւ ըսեմ թէ կան օտարախօս ծնողներու զաւակները, որոնք հայերէն կարդալ – գրել, խօսիլ եւ երգել սորված են միութեան անդամակցելով մէյն ։ Կան որ հայերէն դասընթացքի հետեւած են կամ ծնողներէն սորվելով, Միութեան մէջ ալ յառաջդիմած են ։

Ամբասխետուհի Մ. Շամիրեան կը յայտարարէ թէ խումբ մը գայլիկներ իրենց տարիքին բերու – մով եւ Արիի քննութիւն տալով, այսօր «խոստում» պիտի կատարեն ։

Երկու Արեւոյչներ մեր տարազը, բայց ան – պարտելի եռագոյնին ծայրերէն բռնած, բարձրացուցած կը յառաջանան եւ կը կենան սրահին մէջ – տեղը։ Նորընծայ Արիներու խմբապետ քանի մը խօսքէն վերջ, մեր կայտառ, սեւաչուէ մանուկները կը պատրաստուին։ Միութիւնը «պատուի

իրականութիւնները իրմէ կը խուսափին։ Կամ թէ ձեւափոխուած է իր ըմբռնումը ։

Երկար տեն արտաքին, աշխարհի մասին չատ նախնական գաղափար մը միայն պիտի ունենար ։

Արտաքին աշխարհի հանդէպ իր ընդունին զգուշութիւնը մերթ յառաջ կուգայ անհասկացողութենէ ։ Տեսնելու եւ զգալու այս եղանակը նկատելի է ամէնափոքր չարժուձեւին մէջ։ Նոյնիսկ Աբեւմուտքի ժողովրդական խաւերը, որոնք չեն զիրենք համապատասխան հռչակած են, զանցառելի են իրեն համար։ Հարկ եղած պարագային, սակայն, չի վարանիր անվերապահօրէն դաչնադիր կնքել արեւմուտքի համապատասխան դեկավարներուն հետ։

Ընդհանրապէս լուռ՝ Արեւմուտքի մասին, Սթալին ձեւ մը կը փնտռէ, որ իրեն վստահութիւն ներչնչէ։ Լուծումը կը գտնէ միջազգային հարցերուն մանրակրկիտ եւ վարժապետական ուսումնասիրութեան մէջ, ինչպէս նաեւ իր դիւանագէտներուն վրայ կիրարկած խիստ հսկողութեամբ ։

Բայց այս տառն, դպրոցական եւ գիրքերէ քաղուած գիտութիւնը զինքը կ'առաջնորդէ բիրտ ընթացքի մը, որ կը նպաստէ թունաւորելու իր յարաբերութիւնները Դաշնակիցներուն հետ ։ Անկա կը տանի անելի մը, իրարու դէմ կը ցցէ երկկի զինակիցները եւ վտանգաւոր մթնոլորտ մը կը ստեղծէ ։

Այս քաղաքականութիւնը աւելի դաժան երեւոյթ մը ստացաւ երբ Քրէմլինի դիւանագիտական պայտասակը լեցուեցաւ վաւերագրերով եւ տեղեկագրութիւններով ։

Արեւմուտքի դիւանագէտները նոր լուծում – ներ փնտռած տեն, չարունակաբար կը բախին անանցանելի վարագոյրի մը։ Իրբեւ գործնական երկրի մը զաւակները, ամէնէն աւելի անհամբեր կարուկ լուծումներու, Ամերիկացիները չատ կը տառապին այս քաղաքականութեան հետեւանքով։ Մինչ Արեւմուտքի պատգամաւորները նոր լուծում մը կը փնտռեն, Սթալին իսկական դատաղեղի մը պէս գործելով, մէկտեղ կը դնէ խցկեալ թղթածրարները, անոնց տառացի գործադրութիւնը պահանջելով։ Ֆրանսացիները չաճախ « նոտարներու ժողովուրդ» մը կը համարուին ։ Իսկ խորհրդայինները, Ռուսին գրածին պէս կը ներկայանան իբրեւ ծնեալ դատապահանջներ ։ Բայց, դատավարութեան բնաբանը ոչ թէ ծիծաղելի, այլ վտանգաւոր կը դարձնէ զանոնք։

Ինչ որ ալ եղած ըլլան Սթալինի տեսակէտները միջազգային հարցերու մասին, հաստատապէս կամութիւն ցոյց տայ թէ բացակայի, Ս. Միութեան դիրքին վերջնական պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ իր վրայ։ Ցաճախ կը պատահի որ առաջնորդը մոլորի բաւիղին մէջ եւ տգեղ անկէ դուրս գալու համար։ Այս է որ Արեւմուտքի մէջ կը կոչեն խորհրդային քաղաքականութեան «յեղաշրջում» ։

Թ.Ա.Թ.

առած» է եռագոյնին առջեւ, յատկապէս մաք – ուած, «միշտ պատրաստ»:

Մեր տղաքը մկկիկ մկկիկ կը ժօտենան մէք պաշտելի եռագոյնին, կը բարեւեն ու յստակ, հասկնալի կ'արտասանեն դաւանանքն ու խոս – տումը :

Խոստումէն վերջ, խմբապետուհիները եւ է – րէցներ, իրենց զաւակներու պահպին ականատես հարազատ մայրերու պէս կը համբուրեն, կը շնոր – հաւորեն իրենց ձագուկները: Ապա նորընծաները Ա – բիւներուն կը բաժնուի աւուր պատշաճ նուէրները: Դարձեալ երգեր, սկաուտական բացագանչու – թիւններ եւ անոման խանդավառութեան մէջ, յոգ – նած սեղանապետին կը յաջորդէ Արեւուշներու միութեան լաւագոյն բարեկամներէն Պ. Գ. Շալ – ճեան, որ պիտի կրկնապատկել խանդավառու – թիւնը :

Հերթը ծնողներուն եւ բարեկամներուն է: Ներ – կաներու առաջարկութեամբ կը խօսի Պ. Ազգին, պարզելով ազգապահպանման ճակատին վրայ կա – տարուած աշխատանքները եւ բացատրելով յաջո – ղութեան պայմանները :

Քանի մը երգերէ եւ արտասանութիւններէ ետք՝ խօսք կը տրուի ներկաներէն Պ. Ա.Կինեանի.— « Խոստովանում եմ, որ կը կարծէի թէ հայութիւ – նը կորած է, բայց տեսնում եմ որ ապրում է : Շատ ուրախ եւ երջանիկ եմ զգում ինքզինքս: Ինդրում եմ ինձի տեղեակ պահել եւ դիս չզրկել այս ազգօգուտ ձեռնարկներից : Ինդրում եմ իմ կողմից ստանալ 3000 ֆրանք իբրեւ մի չնչին նը – ւէր: Ես միշտ պատրաստ եմ այս Միութեան օ – ժանդակելու իմ համեստ ուժերով»: (Ծափեր):

Խմբապետուհին կը յայտարարէ թէ այս հա – ւաքոյթը կազմակերպուած է ի պատիւ ծնողներու եւ բարեկամներու եւ թէ խմբապետական խոր – հուրդը որոշած է նուէրներ չհաւաքել :

— Այո, այո կը ձայնակցին միւս խմբապե – տուհիները :

— Ոչ, ոչ կը դոչեն բոլոր սեղաններէն եւ հա – րազնոցները կը շարուին: Գումարը՝ 17 հազար ֆրանք, քանի մը վայրկեանի մէջ:

Ժօսքը Պ. Ա. Պետիկեանին է. — «Հայաստա – նի հանրապետութեան առեն երբ հայ զօրավար մը կ'անցնէր Երեւանի փողոցէն, հայ մամիկ մը երեսը խաչակնքեց եւ աղաղակեց. «Տէր Աստուած հոգիս առ, ես այս երջանիկ օրը տեսայ»: Նոյնը կը կրկնեմ ես այսօր հոս եւ կը նուիրեմ տասը հատ սկաուտական զօտի մեր սիրելի նորընծայ ա – բիւներուն (Ծափեր):

Երգ մը գայլիկներէն եւ խօսքը Պ. Ա. Քէօսէ – եանինն է.— «Զարագուշակ թռչուններու նման տարագուժ մարդիկ ալ կան, որոնք օրն ի բուն, չարչրանք կը հոլովեն «Հայը չապրիր»: Ես ալ դաւակներ ունիմ այս Միութեան մէջ, կը հետե – ւիմ իրենց աշխատանքներուն, կը տեսնեմ խմբա – պետուհիները, որոնք կարելին եւ անկարելին կը փորձեն Հայը Հայ պահելու համար : Կ'ուզէի որ Արեւնոյշները քիչ մը յոյս ներշնչէին յուսահատ – ներուն: Կը մաղթեմ աւելի ուժ եւ եռանդ»: (Ծա – փեր):

Ալիս Ճարութիւնեան ջութակահարի մը նման ձեւերը կ'ընէ կուչտ ու կուռ խնդացնելով ներկա – ները: Ժօսքը Պ. Շ. Փիրանեանին է.— «Արեւնոյշ – ներ, թեւիկներ եւ գայլիկներ : Կը նախանձիմ հայրենիքը տեսնողներուն: Կը մաղթեմ որ դուք

ալ ինձի պէս, այս երկրի մէջ չլսէք Մասիսի եւ Սեւանի մասին, որոնց անունները կը կրէք: Կը մաղթեմ որ անձամբ տեսնէք եւ անոնց ստորոտը կամ լանջերուն վրայ ծլիք եւ ծաղկիք »: (Ծա – փեր) :

Ապա Արեւնոյշ Նազարեանի եւ Եղիսաբեթի կենդանի պատկերը, Պ. Գ. Շալճեանի պարը, Տի – կէն Վ. Քէօսէեանի, Տիկին Փիրանեանի եւ ուրիշ տիկիններու երգերը, տիկին Փափազեանի կատա – կախօսութիւնը, Արեւնոյշներու խմբական պարերը եւ վերջապէս Արեւնոյշներու եւ իրենց ծնողներու ընդհանուր «Քոյրիկ» խմբապետուհի Մ. Շամիր – եանի երգը :

Մեկնումէն առաջ ներկաները իրենց փափա – գով Արեւնոյշներու Միութեան օժանդակ յանձնա – խումբ մը կազմեր էին:

Ապա կարգացուեցաւ նուէրներու ցանկը: Ես – տոյ, Արեւնոյշներն ալ բոլոր հանդիսականներուն նուիրեցին իրենց հրապարակ հանած նկարները, որ կը խորհրդանշեն Հայաստան եւ մեր դատով պահանջուած հողամասերը:

Ի վերջոյ յոտնկայս երգուեցաւ Արեւնոյշներու շատ սիրած մէկ երգը, որուն իւրաքանչիւր տողը կը վերջանայ «Հայը վե՛ր, վե՛ր, վե՛ր» բառերով:

Ա. ՄԱՐԱԼ

Ժ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ – G. FERRARI

Կուիմարտի Ֆրանսայի ախոյեան ըլլալէն վերջ, ժաք Հայրապետեան կը մրցի այսօր, հինգ – շաբթի Սալ Վակրամի մէջ Իտալացի G. Ferrariի դէմ :

Ֆէռռարի 24 տարեկան է եւ վստահ ենք թէ իր ըմբիշի մարմինը (1.85 մ. 81 քիլօ) պիտի չվախ – ցնէ Ֆրանսայի ախոյեանը (1.78 մ. 78.5 քիլօ):

Ժ. Ռուտի դէմ իր կուիմարտի մրցումէն (10 Յունուար) եւ իր վէրքը դարմանուելէն վերջ, ժաք վերսկսաւ մարզանքի փորձերը R. Ocquina – renneի սրահին մէջ եւ պիտի մրցի Իտալացիին դէմ, կամ ու պատրաստ :

Ներկայիս օրական 8 — 10 րաունտով կը մար – զուի , սեւամորթ «վրաէք »՝ « Jimmy King » , «Bang Bang Womber»ի հետ :

Իր հակառակորդը տարած է 30 յաղթանակ – ներ եւ վերջերս ալ մէչ ընդհ. յաղթած է Իտալիոյ լա – ւագոյն կուիմարտիկը :

Ֆէռռարի առաջին մրցումն է Փարիզի մէջ եւ կը կարծեմ թէ մեծ է իր փառասիրութիւնը երբ կ'ուզէ մէկէն մրցիլ մեր ախոյեանին դէմ :

Ժաք հիմա բազմաթիւ տալարկներ ունի, ինչ – պէս Benozzi, Pacini, պոխ վրէժի մրցում մը Roudeի դէմ Լիոնի մէջ (Ֆրանսայի ախոյեանի տիտղոսը խնդրոյ առարկայ չէ) եւ ծանրութեան Ֆրանսայի ախոյեան Stephan Olekի դէմ :

Փետրուար 9ին ժաք յուշադրութեան մրցում մը ունի Վալանսի մէջ: Իր այցելութեան նպատա – կրն է մօտէն ճանչնալ հայ զաղութի իր բարեկամ – ները :

Ա. ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՀՆԱԳԻՏԸ.— Այս դրամը շատ արժէքաւոր է, առնուազն 2000 տարուան հնութիւն ունի :

ԳԻՒՂԱՑԻՆ.— 2000 տարո՞ւան, ուրեմն հի – մա բնաւ չանցնիր ...

ՏԻԳՐԱՆ ՏԷՐՈՑԵԱՆ

Տիգրանն ալ թաղեցինք օտար հողի վրայ , հայրենիքի կարօտը սրտին:

Կաղանդի առթիւ կը ղրէր.— «Ցաբէթ, էն անաչէն, եկուր անգամ մը քեզ տեսնեմ , շատ եմ կարօտցեր»: Կնոջս հետ անմիջապէս գացինք զին – քը տեսնելու: Շատ ուրախացաւ :

Կաղանդի առթիւ կը ղրէր.— «Ցաբէթ, էհ չատոնց կը սպասէի, գիտե՞ս , էրբ քեզ կը տես – նեմ , հանդուցեալ հայրդ տեսած կ'ըլամ :

Եւ վերջապէս ես կարօտս ունիմ բոլոր հայրենակիցներուս , հայրենակից մը տեսնել ին – ձի համար Տարօնի լայնատարած դաշտը տեսնելն է: Ցաբէթ, երբեք լսա՞ծ էիր որ Տարօնցի մը սըր – տի ցաւ ունենայ: Այս բժիշկը կ'ըսէ որ սրտի ցաւ ունիմ: Բայց ես անոնց չեմ հաւատար, ինքզինքս շատ լաւ կը զգամ եւ այս ամառ եթէ տէրը կամե – նայ, Ազնիւին հետ քեզի կուգանք, մշեցիական լաւ ուրախութիւն մը կ'ընենք»: Եւ աչքերը փայ – լեցան ուրախութենէն :

Ութ օր վերջը, մեր սիրելի «Ցառաջ»ի մէջ իր մահուան դոյժը կարդացի սրտաբեկ...

Այո, սիրելի Տիգրան, Տարօնցիի սրտի մէջ չէր մաներ այդ սեւ ախտը, եթէ այդ սիրտը Տա – րօնի բարձրաւանդակի վրայ ապրէր, անոր կեն – սատու օդով ու ջրով անանէր: Դժբախտաբար զր – կուած մեր սիրելի հայրենիքէն, ինկած ենք օտար երկիրներ որոնց օդը եւ ջուրը խորթ են մեզի հա – մար: Մանաւանդ քու պաշտած հայրենիքիդ կա – րօտը մաշեցուց քու ազնիւ սիրտը որ ազգին հա – մար կը բաբախէր: Ուրեմն դուն ալ գացիր միա – նալ մեր անմահ հերոսներուն՝ Հրայրի, Գ. Զա – վուշի, Կորիւնի, Մշոյի, Գալէի եւ Զնաուրի , բոլոր յայտնի եւ անյայտ հերոսներուն: Ընդունէ այս երկտող իբրեւ փունջ մը ծաղիկ, քաղուած Սերկուայ եւ Իննակեան սարէն:

ՍՈՐԴԱՐՅԻ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐՈՒՀԻ ՕՐ. ՄԱՌԻ Ցակոբեան նախքան պատերազմը երաժշտագէտներ կը հրաւի – րէր եկեղեցիներէն եւ սրճարաններէն , որպէսզի իր բարեկամներուն համար նուագէին իր բնակա – րանին մէջ:

Պատերազմին Անգլիա գացած միջոցին Օր. Ցակոբեան կորնցուց ջութակը եւ սկսաւ թուղթէ անձեռոցիկներ եւ fրէյfրը չինել հիւանդանոցնե – րու համար: Տիկին Զրբշիլ հիացողներէն մէկը ե – ղաւ անոնց վրայ եւ 1944ին չնորհակալութեան նա – մակ մը ղրկեց «հիանալի նկարուած անձեռոցիկ – ներուն համար » :

Ներկայիս նուագախումբ մը կազմած է, բայց այս անգամ խումբը կը բաղկանայ դեղեցիկ պուպ – րիկներէ չինուած դունաւոր մաքառնիով: Ցուն – ուարի սկիզբէն իվեր ցուցահանդէս մը ունի4Pl.de la Madeleine, կը գրէ «Տէյլի Մէյլ» :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՆԻԿՈԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆԻ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՎԱՍ – ՏԱԿԸ ԵՒ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆԸ: Գրեց՝ Հ. Ցովհ. Վ. Մըսրեան, 1948, տպ. Հայ ձեմարանի, Պէյրութ :

ԿՐԱԿԷ ԳԻՇԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

« ... Ա՛, եղբայր, —սկսաւ—խոստովանիմ , մարդ կոչուած էակին ամէնէն տկար կողմը սիրոյ մասին իր ունեցած տարտամ գաղափարն է: Երբ մէկը սիրել կը սկսի, իրեն այնպէս կը թուի որ հաճելի խաղ մըն է որ կրնայ միշտ ալ այդպէս մնալ, բայց, յետոյ է որ անոր դառնութիւնները ու հիասթափութիւնները կը զգայ — կը զգանք մենք բոլորս զրեթէ առանց բացառութեան : Սէրը, կամ սիրելը մէկուն համար խտալ մըն է , ապագայի կազդուրիչ հեռանկար մը, ծրագիր մը, որոշ նպատակ մը վերջապէս, ուրիշի մը համար միայն ժամանց մը, հեշտանքի պահ մը ու այդ – քան: Սիրելը մէկուն համար, ծագող եւ մարը մտնող արեւին չափ կեանք ունի, միւսին համար անվերջ, առաւօտ, եւ անվերջ երեկոյ է յաւիտե – նական է, իր ապրած օրերուն մէջ անոր գոյու – թիւնը միշտ ներկայ է:

Տարաբախտաբար, ես այս վերջինէն եղայ: Ես ալ «սէր» կոչուածին կենդանի նոխազը զարձայ: Շարք մը դեռ մանկական միամիտ ու անհիմն « ակնարկ»ներէ վերջ, իմ սիրոյ հայեացքս առա – ջին անգամ ըլլալով կանգ առաւ այդ տղուն վրայ: Ես սիրեցի զայն սրտանց: Կը հաւատայի: Ու հա – ւատացած թէ նոյնն է եւ դէմս կանգնած տղան: Զէ՞ որ օրն ի բուն, իւրաքանչիւր քայլափոխի «կը սիրեմ» , «կը սիրեմ» կը յանկերգէր: Ափսոս, իմ մէկրս եղաւ ղրերզական ,կարճ ,բայց սարսռազդե – ցիկ... Այնուհետեւ ես մեծ վիշտս անթեղած մո – խիրներու տակ՝ սրտիս դռները ամուր փակեցի սէր կոչուածին առջեւ, ու, օրերու տաժանքին դէմ ճակատելու համար իբր վահան ընտրեցի հը – պարտ, յամառ կամքս եւ այս անհայր պտուղը..

Օ, բարեկամ, մօր մը, ան ալ «աղջիկ մօր» մը զգացումները իր զաւակին հանդէպ: Ու խոստո – վանիմ,— այն ապրումները եւ յիշատակները ո – րոնք մնացին ինծի այդ տղամարդէն, այնքան խոր եւ հաստատ դրոշմուած են սրտիս մէջ, որ ես պատահական միջոցներով չեմ կրնար վանել զանոնք: Ինչ որ ալ կ'ընեմ, չեմ կրնար թօթափել զանոնք: Մի զարմանաք, եթէ ըսեմ, անոնք, իմ մէջս այսօր ալ այնքան զօրաւոր են որքան էին ե – րեկ մեր «երջանիկ» կարծուած օրերուն:

Իր ձայնը, որ բաւական բարձր էր, մեղմա – ցաւ, իջաւ, եւ յանկարծ սկսաւ բոլորովին մա – րիլ: Օր. Ֆրիտան կը հեկեկար:

Ինչ աղնուական հոգի, ինչ բարձր ներողա – մտութիւն մէկու մը հանդէպ՝ որ, չարաչար խա – բեր էր զինքը, որ լքեր էր զինքը, ծանր բեռ մըն ալ — զաւակը — դնելով անոր չալակը : Հազար – ներ կան մեր ընկերութեան մէջ, որ այս նկարա – գրով կին մը կը փնտռեն եւ չեն գտներ: Մէկը — բախտաւոր մը — գտեր, եւ սակայն լքեր է ...

Ներեցէք համարձակութեանս — ըսի իրեն ցաւակցօրէն — ներեցէք, քոյր Ֆրիտա, դուք չէ որ պիտի ցաւիք «մեկնող»ին վրայ: Թող ողբայ : Ընդհակառակն դուք պէտք է արդահատիք անոր, պէտք է ատէք զինքը:

— Օ՛, ատեմ թէ արդահատիմ, եղածէն բան չի փոխուիր: Լքող եւ հեռացողները թերեւս օր մը կ'անդրադառնան իրենց սխալին, բայց, ատի – կա կը պատահի ուշ, շատ ուշ: Աւելա, սիրելի բարեկամս, մեր արդի հիւանդկախ ընկերութեան ցցուն երեւոյթներէն մէկն է: Այսօր, ինչպէս կ'ը – սեն «մոլորեցնող»ներու եւ « մոլորեալներ»ու , « աղջիկ մայրեր»ու, եւ «մանչ հայրեր»ու ան – համար բազմութիւններ կան, իրենց հոգեբոյն ու սրտառուչ պատմութիւններովը, իրենց սրտաճմ – լիկ մերթ եղերական պատկերներովը ...

— Ձեր բաժանումէն յետոյ , բնաւ չէ փըն – տրեցի՞ք :

Իմ նակարագրիս մէջ ամէնէն չեշտուած դիծը հպարտութիւնն է: Հպարտութիւնս ծանրօրէն վի – րաւորուած էր, ինծի համար այլեւս արժէք չու – նէր մնացածը : Նոյն հպարտութիւնս էր զարձեալ որ թոյլ չուուալ ինծի հաչտուիլ ծնողքիս հետ , թէեւ յանցաւորը ես էի, ես լքեր էի հօրենական տունը, արտաւորելով իրենց պատիւը :

Ես կը տառապէի... Ես ջերմ ունեցող հիւան – դի մը պէս տիւ եւ գիշեր չարունակ կը տառապէի: Եւ օր մը, օ՛, շատ դառն է յիշել–փոքրիկս նետե – ցի չալակս ու հօրենական տունէս հեռացայ :

Օր. Ֆրիտան ալ չկրցաւ չարունակել: Իր աչ – քերը ուռած, կարմրած եւ լեցուած էին արդէն : Ձայնը կը խեղդուէր: Շրթները սաստիկ կը դո – ղային :

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

(Շար.)

նակին քաղաքականութեան վրայ, ցորչափ չեն գտրած ահաբեկչական արարքները :

× Եգիպտոսի նոր վարչապետը երկար տեւ – ակցութիւն մը ունեցաւ իր նախորդին՝ Նահաս փաշայի հետ : Ցետոյ պատյտ մը կատարեց Գա – հիրէի հրկիզեալ թաղերուն մէջ : Առ նուազն 40 միլիոն սթերլին կը հաշուեն նիւթական վնասնե– րը, որոնց հինգ միլիոնը անգլիական :

Տակաւին ճշդուած չէ յարաբի օրուան մա – հերու թիւը : Գչ· օր երեք նոր դիակներ հանուե– ցան Օթել Շեփերտի փլատակներուն մէկէ, երկու հատ ալ՝ Թրրճ Քլըպի մէջ : Կը կարծուի թէ պան– դոկին զոհերէն մէկն է Տիկին Մարսել Տորա, կի– նը Ալեքսանդրիոյ մեծ գործարանատէրին մէկուն որ հազար ոսկի պարգեւ խոստացած էր, որեւէ լուր ստանալու համար :

Հրշէջներ կը հսկեն աւերակներուն չուրջը , ուր բոցեր եւ ծուխեր կ'երեւան տակաւին : Փա – թելերով պաշարուած է Ֆուատ Ա· պղտոտան, ուր շարք մը մեծ վաճառատուներ եւ չէնքեր կրակի ոտուած էին : Հրատյլեր եւ զրահապատ կառքեր կը չրջին զլխաւոր փողոցներուն մէկէ :

Հաղարաւոր Եգիպտացիներ անգործութեան դատապարտուած են, իրրեւ հետեւանք չարաթ օրուան հրկիզումներուն : Պաշարման օրէնքը խստօրէն կը գործադրուի : Առջի օր երեք հոգի ապտնուեցան, վեց հոգի ալ վիրաւորուեցան , համաձայն չըլլալով օրէնքին : Մտնուաւոր ար– տօնագրիներ կը տրուին բժիշկներու, լրագրող – ներու :

Անգլիական տեղեկագրի մը համաձայն, խոո – վութիւնները չատոնց սարքուած էին եւ մոլե – ռանդներն ու համայնավարները յարմար առիթի մը կը սպասէին, կարզ մը Անգլիացիներ սպան – նելու համար :

Ազգամ փաշա եւ Վիշինսկի
հաւտանդոցին՞ են

Paris - Presse եւս կը հաստատէ քանի մը օր առաջ տրուած լուր մը : Կ'ըսէ թէ Արաբական Դաշ– նակցութեան ընդհ· քարտուղարը, Ազգամ փաշա, որ Փարիզ կը գտնուի Ազգաժողովին աշխատանք– ներուն հետեւելու համար իրրեւ դիտող, վերջերս ճաշի հրաւիրած է Մ· Միւթեան արտաքին նա – խարարը՝ Պ·Վիշինսկի եւ երկու օդնականները՝Պ· Պ· Մալիք եւ Սորոլեւ, ինչպէս եւ Եգիպտոսի ար– տաքին նախարարը, Սէլահէտտին փաշա եւ ուրիշ պատուիրակ մը՝ Մահմուտ Ֆաուզի պէյ : Այս առ – թիւ վոտկա եւս խմվեր ալ պատրաստեր են, ի պատիւ ռուս հիւրերուն :

Ցաջորդ օրը Պ· Մալիք եւ իր իրաւագէտ խոր – հրդականը երկար տեսակցութիւն մը ունեցած են Սէլահէտտին փաշայի հետ (այժմ պաշտօնանկ) :

Փարիզեան թերթին տեղեկութեանց համա – ձայն, ուրիչ տեսակցութիւններ ալ տեղի ունեցած են Ապարներուն եւ Մ· Միւթեան ներկայացուցիչ– ներուն միջեւ, եւ համաձայնութիւն մը կնքուած է Պ· Վիշինսկիի եւ Ազգամ փաշայի միջեւ : Այս հա– մաձայնութեամբ, Արաբական Դաշնակցութեան անդամները յանձն կ'առնեն երթեք Արեւմուտքի հետ չկապտլ ապահովութեան դաշինքներով : Ասոր փոխարէն, Մ· Միւթիւնն ալ ոչ–յարձակ – ման եւ բարեկամութեան դաշինքներ պիտի կնքէ արաբական պետութեանց հետ : Միչա նոյն աղբիւ– րին համաձայն, Եգիպտոս արդէն իսկ խոստացեր է բամպակ հայթայթել Մ· Միւթեան, փոխարէն ստանալով ինքնադրծ դէնքեր եւ հրատյլեր :

Կ'ըսուի թէ Ազգամ փաշա նախարարական պաշտօն մը պիտի ստանայ Եգիպտոսի նոր գահ – լիճին մէջ :

Դէպքերը Թունուզի մէջ

Քաղի հրատանդանին եւ Մոքնինի չրջակայքը ոստիկանական խուզարկութիւնները կը չարուն – նակուին : Գրեթէ ամէն կողմ դէնքեր գտնուեցան եւ կատածելիներ հարցաքննուեցան : Անցեալ գի– շեր, Մոքնինի եւ ձէմալի միջեւ, դիմադրական – ներ կրակեցին զօրամասի մը վրայ : Ոչ մէկ կո – րուստ : Պահակախումբեր խուզարկութեան ելած են ամբողջ չրջակայքը, յարձակողները ձեռք ան– ցընելու համար :

Մաթէօսի չրջանին մէջ վնասարարութիւններ եղան հեռաձայնի գիծերուն վրայ : Նմանապէս , այս նահանգին մօտերը, ելեկտրական սարքուա – րում մը քանդուեցաւ ըմբոստներու կողմէ : Վնա– սը մեծ է :

Մեծ գաղտնապահութիւն կը տիրէ Թունուզի կառավարական չրջանակներուն մէջ : Կը վախցուի թէ ուրբաթ օրուան ընդհ· գործադուլը տեղի պի– տի տայ ծանր դէպքերու : Ֆրանսական կառավա – րութիւնը նոր ուժեր ճամբայ հանած է դէպի հիւ– սիսային Ափրիկէ :

Ալժերիոյ, Մարոքի եւ Թունուզի ազգայնա – կան կուսակցութիւնները Գչ· օր կոչ մը ուղղեցին ՄԱԿին, պահանջելով դադրեցնել զսպողական մի– ջոցները Թունուզի մէջ, ազատ արձակել Պուրկի– պան, ճանչնալ Թունուզի վեհապետութիւնը եւ

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ» ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին : *Նիւթ՝ Սերունդներու փոխ–յարաբերու– թիւնները : Կը խօսին Տոքթ· Ց· Կիլիկեցի եւ* ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ : (Café Cadet) :

ՑԱՏՈՒԱԶԻ ցարաձման հանգատ

ՌԸՆԱԺ.— *Հանդուցեալ հօրս Աբգար Խաչա– տուրեանի յուշերու հրատարակութեան առթիւ,* 1000 *ֆրանք կը նուիրեմ իմ սիրելի ուսուցիչս՝ «Ցառաջ»ի տարաձման համար : Իմ սորված հա – յերէնս եւ գրիչս իրեն կը պարտիմ :*

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԸՅ–ԲՈՑԺԻ

ժող· ամսաթերթ բժշկութեան

Խմբագիր Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

12ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ (1952)

Բաժանորդագրութեան գնր պայմանները .— *Ֆրանսա՝ տարեկան* 800 *ֆրանք, արտասահման՝ տարեկան հազար ֆրանք :*

ՆՈՑԵՄԲԵՐ — ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ ԹԻՒԸ (131—132)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ (40 էջ) .— *Մահրչն եւ մարդը (*ՖՐ·) .— *Վախը երախաներու մօտ (*Ա – ՐՈՒՍԵԱԿ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ) .— *Ազոխ (*Շ· ՆԱՐԴՈՒ– ՆԻ) .— *Երբ արեան ճնշումը ցած է (*ՏՈՔԹ· ՔՈ– ՐՈՆ) .— *Մեղրը (*ՏՈՔԹ· ԷՊԼԻՊԱԹԵԱՆ) . — *Ցանկարծամահ (*ՏՈՔԹ· ՊՈՒՐՔ) .— *Կրնա՞նք չծերանալ (*ՏՈՔԹ· ԴԱԼՈՒՍՏԵԱՆ) .— *Բժչկ· բա– ռեր (*ՁԻԹՈՒՆԻ) .— *Կեանքի տեւողութիւնը (*ՓՐՈՖ· ՊԼԵՊԼԵԱՆ) .— *Նուէրը մայրերուն (*ՏՈՔԹ· ԹՈՒԼՈՆ) .— *Հայաստանի բնակչութիւ – նը .— Բազէյի Հայ մը Վերսայլի մէջ .— Փչա՞ս թէ փչատի (*Ե· ՔՈՉԵԱՆ) .— *Բժչկ· քննութիւն նախ քան ամուսնութիւն (*ՏՈՔԹ· ՏԷՑԻՐՄԷՆ – ՃԵԱՆ) .— *Հարցարան :*

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ .— Օր· Մառի Զաքոյեան (ազգէ– կը Սարգիս Զաքոյեանի) կը փնտռէ իր հօրեղբօրը կինը՝ Տիկին Պայծառ Զաքոյեան, ծնեալ Աբգ – եան (էրզրումցի), հօր անունը Համբար, մօրը ա– նունը Զմրուխտ, եղբօրը՝ Ցարութիւն, քրոջը՝ Մաքրուհի : Հաւանաբար Ամերիկա կը գտնուի : Տեղեկացնել Օր· Մառի Զաքոյեանի , 2 rue de Madrid, Alfortville (Seine), France կամ «Ցառաջ»ի վարչութեան : Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն, « Ա– պարէզ»էն եւ «Արմենիա»էն արտատպել :

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՁԷՆ Եգիշէ Սուքիասեան կը փնտռէ Մշեցի Ղազար Սողոմոնեանը, կնոջ անունը՝ Արուսեակ : Այր եւ կին Պաթումէն Պուլկարիա ե – կած էին 1921ին, եւ յետոյ գաղթած են Ֆրանսա : Հասցէ .— E. Soukiasian, rue Mostova, 2, Plovdive (Bulgaria) :

Ժորժ Եւանգուլովի
(ԳԷՈՐԳ ԵՒԱՆԳՈՒԼԵԱՆ)

Գրական երեկոն տեղի կ'ունենայ Փետրուար 1ին, ժամը 8.30ին, ռուսական երաժշտանոցի սը– րահը, 26 Ave. de New - York :

Գէորգ Եւանգուլեան պիտի կարդայ ռուսե – րէն, իր նոր բանաստեղծութենէն, «Օկտնես Գոր– դավաճառը» : Նիւթը ներչնչուած է Հայաստանի եւ Թուրքիոյ իր յիչատակներէն :

Ռուս արուեստագէտներ, յատնի Vera Gretchը եւ E. Kedrova պիտի արտասանեն Եւանգուլեանի նոր բանաստեղծութիւնները, ուրկէ վերջ տեղի պիտի ունենայ նուագահանդէս մը : Պիտի լսուին դաշնակահար E. Dersky, ռուս ժողովրդական եր – գերու մեկնաբանող յատնի Madame A. Koltchevsky եւայլն :

ՀՈԴԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Այրի Տիկին Սարգիսեան եւ զա – ւակները կը հրաւիրեն իրենց ազգականները եւ բարեկամները, հոգեհանգստեան պատարագի ա – րարողութեանց, իրենց սիրեցեալ ամուսնոյն եւ հօր մահուան տարելիցին առթիւ, այս կիրակի Ս· Ցակոբ Մատրան մէջ :*

անկախութիւնը եւայլն :

× Փաքիստանի արտաքին նախարար Զաֆ – րուլլահ խան իր մօտ հրաւիրեց Թունուզի եւ ա – րաբական երկիրներու պատուիրակները, լուսա – բանութիւնները տտնալու համար : Փաքիստանի կառավարութիւնը լիազորութիւն տուած է իրեն, յարմար առիթով մը Թունուզի հարցը ներկայա – ցնելու ՄԱԿին :

× «Տէյլի Մէյլ» կը գրէ թէ Թունուզի պէյը մերժած է ընդունիլ Ֆրանսայի վերջինձանուցագի– րը եւ ինք ծանուցագիր մը պիտի ղրկէ, պարզելով *իր տեսակէտները :*

ՑՕՒՇԱՏԵՏՐ

ԲԱՑԱՌԻԿ ԺՈՂՈՎ

Հ· Ց· Դ· Եւրոպայի կեդր· կոմիտէն բաց – ուիկ ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ չրջա– նի բոլոր ընկերները, Le Cadet *սրճարանի վերնա – յարկը, այս չարաթ ժամը* 20.30ին : *Կարեւոր օրա– կարգ :*

×

ՖՐ· ԿԱԳ· ԽԱՉԻ ԺԴ· ՊԱՏԴ· ԺՈՂՈՎԸ

Կը դումարուի Փարիզի մէջ, Փետրուար 1ին , *Ուրբաթ օր : Բացումը տտուաւտուն ժամը* 10ին, Café de la Mairie , Place d'Italie (métro Place d'Italie)

×

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՎԱԼԱՆՑԻ ՄԷՋ

Տրոմի ընկերվարական երեսփոխանը, քաղա – քացի Marcel Cartier, *կարեւոր դեկուցում մը պիտի տայ քաղաքական եւ տնտեսական կացութեան մա– սին , այս ուրբաթ ժամը ճիշդ* 21ին, Salle des Fêtesի *մէջ, ընկերներու եւ համակիրներու :*

Հրաւիրուած են նաեւ մեր ընկերները, եւ բա – րեկամները : Կը յանձնարարենք ճշդտպահ ըլլալ :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ .—*

ՄՈՒՐՍԱՏ *խումբը այս կիրակի ժամը* 3ին :

ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ *խումբը այս չարաթ ժամը* 20.30ին :

ԻՇԽԱՆ *խումբը այս չարաթ ժամը* 20.30ին :

Ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւա – քատեղիները : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· կոմիտէին ներ– կայացուցիչը :

ՓԱՐԻԶ.— *Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Ահա – րոնեան» խումբի ընդհ· ժողովը՝ այս հինդչարթի ժամը* 21ին, *Ազգային Տան մէջ,* 32 rue de Trévise, Cadet : *Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :*

ԿՐՔՆՈՊԼԸ.— *Հ· Ց· Դ· Եօթնեղբայրեան են– թակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ չրջանի բոլոր ընկերները, այս չարաթ* (2 Փետրուար), *ժամը* 20.30ին, *դպրոցին սրահը :*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Հ· Ց· Դ· «Քրխտափոր» են – թակոմիտէն իր կազմութեան* 25*ամեակի առթիւ որոշած է սարքել ընկերահամակրական բացառիկ թէյասեղան մը յառաջիկայ* 9 Փետրուարի *չարաթ երեկոյեան :*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Հ· Ց· Դ· «Քրխտափոր» են թա– կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս չարաթ ժամը* 21ին, «Ահարոնեան» *ակումբին մէջ :*

ԱՌՆՈՒՎԻԼ – ՍՍԱՐՍԷՅԼ.— *Հ· Ց· Դ· «Վար – դան» եւ թակոմիտէն Փետր· 18ի [illegible] ու մօնէ Փետրուար* 24ի *կիրակին : Կը խնդրուի բոլոր մարմինները եւ բարեկամ կազմակերպու – թիւնները նկատի ունենալ : Մանրամասնութիւն – ները մօտ օրէն :*

ԼԻՈՆ.— *Հ· Ց· Դ· Վարանդեան կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները , այս չարաթ ժամը* 20.30ին, *դպրոցին սրահը,* 78 rue Rabelais : *Կարեւոր օրակարգ : Ներկայանալ ան– դամատեսրերով :*

ՀԱՄԱԽՍՐԲ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ Լիոնի մասնաճիւ– ղի ընդհ· ժողովը այս չարաթ ժամը 20ին, 71 rue de Bonnelի *սրահին մէջ : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեչտ :*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Ահարոնեան» *ակումբին դրաւա– րանը բաց է ամէն հինգչարթի երեկոները ժամը* 8էն 9, *իսկ կիրակի առտուտեան ժամը* 10—12:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— *Նշանեան ամոլի ներկա – յացումները՝* 19 *Ապրիլ չարաթ դիչեր «Քլենօվ»* : 25 *Մայիս կիրակի ցերեկոյթ՝ «Օթէլլօ», Iéna թատրոնին մէջ :*

Կոփամարտի մրցում

ԺԱՔ ՀԱՅՐԱՊԵՏԵԱՆ *Ֆրանսայի ախոյեանը, կը մրցի* Gian Ferrariի *հետ, որ վերջերս յաղթած էր Իտալիոյ ախոյեանին :*

Մրցումը 31 *Յունուար, հինգչարթի դիչեր Սալ Վակրամի մէջ, ժամը* 8.30ին :

Տոմսերը տեղւոյն վրայ : Հեռ· Eto. 30-03 *կամ* L'Equipe *թերթէն,*10 Fbg. Montmartre, Tai. 70-80:

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ

Հաճոյանան ունինք մեր հայրենակիցներուն հաղորդելու որ

ՐԱԺԸ ՏԻՒԶԻՆ 45օ/ՈՅ

գտած բացառիկ ընդունելութենէն քաջալերուած ՏԱԼԱՌԻՒՓԷԵԱՆ տունը նոր մասնաճիւղ մը բա – ցած է

ՓԱՐԻԶ HALLE AUX VINSի *ՄԷՋ*

Տալաֆիւփէեան Որդիի տնօրէնութեամբ :

Փարիզի եւ արուարձաններու լաւագոյն նը – պարավաճառատուներու մօտ միչտ պիտի գտնէք կեդրոնատեղի 8 Puvis de Chavannes, MARSEILLE ՐԱԺԸ ՏԻՒԶԸ 45 :

Imprimerie DER AGOPIAN, 17 rue Damesme,Paris(13)
Le Gérant : A. MERCESSIAN